Prof. dr Smail Čekić

GENOCID NAD BOŠNJACIMA

U DRUGOM SVJETSKOM RATU

DOKUMENTI

Sarajevo, 1996.

Biblioteka
DOKUMENTA

Prof. dr Smail Čekić
GENOCID NAD BOŠNJACIMA
U DRUGOM SVJETSKOM RATU

Izdavač:
MAG - Udruženje Muslimana za antigenocidne aktivnosti

Urednik:
Prof. dr Jusuf Žiga

Za izdavača:
Šemsudin Music

Recenzenti
Prof. dr Atif Purivatra
Prof. dr Zvonimir Šeparović

Likovno oblikovanje i DTP
Zlatan Filipović

Štampa:
ALDEN-PRINT Sarajevo

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine,
Sarajevo

UDK 940.53/.54(497.15):341.485(297:497.15)(093.2)

ČEKIĆ, Smail
Genocid nad Bošnjacima u drugom svjetskom ratu : dokumenti / Smail Čekić. - Sarajevo : Udruženje Muslimana za antigenocidne aktivnosti, 1996. - 914 str. :ilustr. ; 26 cm.
(Biblioteka Dokumenta)

Bibliografija: str. 804-805.

S A D R Ž A J

Uvodne napomene

Uvodne napomene

O genocidu nad Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu (1941.-1945.) svjedoči mnoštvo dokumenata. Dokumenti koji su prezentirani u ovom Zborniku predstavljaju najaktuelniji izbor od velikog broja prikupljenih. *Oni su različite provenijencije:* kolaboracionističke Nezavisne Države Hrvatske, četničke, italijanske, Narodno-oslobodilačkog pokreta Jugoslavije, Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača Demokratske Federativne Jugoslavije i *Zemaljske komisije* Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača, sudski materijali sa procesa ratnim zločincima odgovornim za zločine nad Bošnjacima, dokumenta islamske zajednice, kao i kazivanja žrtava zločina i dr.

Dokumenti koji se ovdje, uglavnom, prvi put publikuju, izvorno govore o stradanju Bošnjaka od strane četnika Draže Mihailovića, zatim od ustaša Ante Pavelića, te njemačkih i italijanskih okupacionih snaga. Najmasovniji genocid nad Bošnjacima izvršili su četnici Draže *Mihailovića u jugoistočnoj* Bosni i zapadnom Sandžaku, pa najveći broj dokumenata govori o tim zločinima. Posebnu pažnju privlače dokumenti o bošnjačkim zatočenicima u koncentracionom logoru Jasenovac, koji su naučnoj i široj javnosti do sada nepoznati.

Dokumenti su različitog kvaliteta i jezičke obrade. Prikupljeni su u dužem periodu naučno-istraživačkog rada (1983. - 1991.).

Priređivač se, u cilju očuvanja autentičnosti, nije upuštao u korištenu terminologiju niti je detaljnije komentarisao činjenice u dokumentima.

Da bi se korisnicima olakšala upotreba *ovog* djela dati su naslovi i dokumenta su numerisana rednim brojevima. U prvom dijelu naslova je fiksiran događaj, a u drugom vrsta, porijeklo i vrijeme nastanka dokumenta.

Prof. dr Smail Čekić

Br. 1

UREDBA POGLAVNIKA NDH ANTE PAVELIĆA O RASNOJ PRIPADNOSTI, ZAGREB, 30. APRIL 1941.

Na prijedlog ministra unutarnjih poslova propisujem i proglašujem

ZAKONSKU ODREDBU O RASNOJ PRIPADNOSTI

Točka 1.

Arijskog porijetla je osoba, koja potječe od predaka, koji su pripadnici europske rasne zajednice ili koji potječu od potomaka te zajednice izvan Europe.

U koliko za stanovite službe ne postoje druge odredbe, arijsko se porijetlo dokazuje krsnim (rodnim) i vjenčanim listom predaka prvog i drugog koljena (roditelja te djedova i baka). Kod pripadnika islamske vjerske zajednice, koji ne mogu pridonijeti navedene isprave, potrebno je pismeno posvjedočenje dvojice vjerodostojnih svjedoka, koji su poznavali njihove predke, da među njima nema osoba nearijskog porijetla.

U dvojbenim slučajevima donosi odluku ministarstvo unutarnjih poslova na prijedlog rasnopolitičkog povjerenstva.

Točka 2.

Osobe, koje pored arijskih predaka imaju jednog predka drugog koljena Židova ili drugog europskog nearijca po rasi izjednačuju se obzirom na sticanje državljanstva s osobama arijskog porijetla.

Osobe sa dva predka drugog koljena Židova po rasi također mogu biti obzirom na državljanstvo izjednačene s osobama arijskog porijetla, u koliko to u točki 3. nije drugačije određeno.

Točka 3.

Kao Židovi u smislu ove zakonske odredbe vrijede:

1. Osobe koje potječu barem od troje predaka drugog koljena (djedova i baka), koji su Židovi po rasi. Djedovi i bake vrijede kao Židovi, ako su mojsijeve vjere ili su se u toj vjeri rodili.

2. Osobe, koje imaju dva predka drugog koljena, koji su Židovi po rasi, i to u ovim slučajevima:

a) ako su bile 10.travnja 1941. pripadnici mojsijeve vjere ili ako su kasnije na tu vjeru prešli;

b) ako imaju bračnog druga, koji vrijedi kao Židov u smislu 1.;

c) ako su poslije stupanja na snagu ove zakonske odredbe sklopili brak s osobom koja ima dvoje ili više predaka drugog koljena Židova po rasi, i potomci iz takvog braka;

d) ako su nezakonita djeca sa Židovom u smisli 1., a rode se poslije 31.siječnja 1942.;

e) ako ministarstvo za unutarnje poslove na obrazloženi prijedlog rasnopolitičkog povjerenstva odluči, da vrijede kao Židovi.

3. Osobe, rođene izvan teritorije Nezavisne Države Hrvatske od roditelja, koji potječu iz nezavisne Države Hrvatske ako su bile 10.travnja 1941. mojsijeve vjere ili imaju najmanje dvoje predaka drugog koljena Židova po rasi, ili vrijede kao Židovi u smislu zakona zemlje, iz koje potječu.

4. Osobe, koje su poslije stupanja na snagu ove zakonske odredbe sklopile obilaženjem zakonske odredbe o zaštiti arijske krvi brak, koji je zabranjen i njihovi potomci.

5. Osobe, koje su nezakonita djeca Židova u smislu 1.

Točka 4.

Kao Ciganin u smislu ove zakonske odredbe vrijedi osoba, koja potječe od dvaju ili više predaka drugog koljena, koji su Cigani po rasi.

Točka 5.

Kod ministarstva unutarnjih poslova osniva se rasno političko

povjerenstvo, koje donaša mnijenja i prijedloge u svim dvojbenim slučajevima rasne pripadnosti.

Konačno rješenje u dvojbenim slučajevima rasne pripadnosti donaša ministarstvo unutarnjih poslova.

Propise o ustrojstvu i djelokrugu rada toga povjerenstva izdati će ministarstvo unutarnjih poslova posebnom naredbom.

Točka 6.

Osobama, koje su se prije 10.travnja 1941. iskazale zaslužnim za Hrvatski narod, napose za njegovo oslobođenje, kao i njihovim bračnim drugovima, s kojima su sklopile brak prije stupanja na snagu ove zakonske odredbe i potomcima iz takvog braka, u koliko bi se na te osobe mogla odnositi ova naredba, može poglavar države izvan propisa ove naredbe priznati sva prava, koja pripadaju osobama arijskog porijetla.

Točka 7.

Provedva ove naredbe povjerava se ministru unutarnjih poslova.

Točka 8.

Ova zakonska odreba stupa na snagu danom proglašenja u Narodnim novinama.

U Zagrebu, 30.travnja 1941.

Poglavnik:
Dr. Ante Pavelić, v. r.

Broj: XLV-68 Z. p. 41

Predsjednik zakonodavnog
povjereništva pri Poglavniku:
Dr. Milovan Žinić, v. r.

(V. Dedijer - A. Miletić, Genocid nad Muslimanima 1941.-1945, Zbornik dokumenata i svjedočenja, Sarajevo, 1990, str. 3-5)

Br. 2

BACANJE LJUBINJSKIH BOŠNJAKA U JAME SREDINOM JUNA 1941.

LETAK "DOGAĐAJI POSLJEDNJIH DANA I MUSLIMANSKE ŽRTVE U LJUBINJU"

U Ljubinju i ljubinskom kotaru živilo je preko tri tisuće muslimana i to odprilike jedna trećina u gradu, a ostale dvije trećine po selima: Žabici, Kruševici, Grablju, Vlahovićima, Miljanovićima, Glođevcima, Potrnju, Kotezima i Kaparićima.

Muslimanski živalj u tim mjestima živio je u lijepim odnosima sa pravoslavnim elementom. To je potrajalo i mjesec i po dana nakon osnivanja Nezavisne Države Hrvatske. Tada su došli ustaše katolici (i to u fesovima što dobro znadu i tamošnji pravoslavni) i počeli su najprije tražiti vojnu odjeću i slično. Iza toga na nepoznat način poginuo je ustaša Kurtović. Povodom toga slučaja počela su ubijanja nekih pravoslavnih u okolini Ljubinja i oko Popova Polja.

Iza toga su došli Talijani i preuzeli vlast. Ispočetka su lijepo postupali, ali pravoslavni su odmah počeli denuncirati muslimane, podmićivati i služiti se svim mogućim predstavljajući muslimane sumnjivim i tako dalje. U tome su donekle i uspjeli. Do nekoliko vremena Talijani napuštaju Ljubinje, a dolaze hrvatske vlasti. Prije njihova dolaska gotovo sav pravoslavni elemenat pobjegao je u šumu. Ostalo je bilo u Ljubinju samo oko 100 muškaraca, većinom staraca.

Opet dolaze Talijani. Srbi se vraćaju i niko oružja ne predaje. Počinju muslimanima prijetiti. Talijani im daju municiju i oružje. Svi muslimanski seljaci morali su se zbjeći u Ljubinje, a kada su vidjeli kako se sve događaji odigravaju, počeli su izbjegavati i ići većinom u Stolac. Poslije toga izbjegavanja ostalo je u Ljubinju samo 281 muslimansko čeljade. Iza toga je nastalo opsadno stanje i hrana nije mogla dolaziti. Talijanima je napokon došlo pojačanje i stvoren je prolaz iz Ljubinja, te je gotovo sav ostatak Muslimana izbjegao. Ostalo je bilo samo 35 osoba, Muslimana.

10. lipnja o.g. Talijani su prepustili četnicima upravu. Čim su četnici primili upravu, počeli su ostatak muslimana pljačkati i zadnji im zalogaj

otimati. To su činili sve pravoslavni komšije iz Ljubinja.

15. lipnja 1941. pozvali su četnici sve muslimane tri muških, 32 ženske u 11 prije podne na saslušanje. Saslušavanje su vršili sve pravoslavni iz Ljubinja: Perić Ilija, Bijelić Vasilija, Čorović Danilo, Turanjanin Đorđo i Sandić Sena.

Na tom saslušanju potjerali su po podne u 2 i po sata većinu ženskinja sa djecom prema Stocu. Prije nego što su ih potjerali rekli su im da ponesu što je najvrednije, jer da će ih odvesti u Stolac. Idući putem prema Stocu, **doveli su ih do jedne velike jame duboko oko 180 metara i tu su u jamu bacili njih 28 nakon što su ih mnogo zlostavljali i divljački izudarali**. Tako su pobacane i poubijane:

Serdarević Hatidža, Serdarević Hajrija, Viđen Dževahira, Gubelić Ajkuna, Gubelić Mejra, Gubelić Ajiša, sa dvoje male djece (ženske), Grozdanić Pemba, Bakšić Izeta, Bakšić Fatima, Bakšić Šaćira, sa dvoje djece Fadilom i Fatimom, Bakšić Pašana, Bakšić Munevera, Bakšić Esma, Bakšić Fata, Berbić Abida, sa dvoje djece i troje ženske djece Emina Bešića.

Bog je htio pa su se Begana Bakšić žena Asimova i Fatima Bakšić, kći Jusufova zaustavili na jednoj stijeni na početku jame. Jednoj od njih uhvatilo se za dimije malo dijete Emina Bakšića i tako su se kasnije spasili, pobjegavši preko planina, i sa sto muka u Stolac,

Što se tiče muškaraca to su njih trojicu: Envera Bakšića, Sulejmana Bakšića i Asima Bakšića potjerali u 11 sati u noći. **Asima Bakšića su idući tukli. Sve su mu zube bili izbili. Doveli su ih do jame, to su prvu dvojicu natjerali da sami skoče, a Asima su patili, mošnje su mu stukli, napokon polili ga gasom i zapalili i tako zapaljena bacili u jamu. Zatim su u jamu počeli bacati kamenje, koje je izubijalo i izranilo onu dvojicu prvih. Ova jama bila je mnogo manja od one u koju su bacali žene** (podvukao: S. Č.). Zbog toga su spomenuta dvojica koji su ostali u životu uspjeli naći na drugoj strani mali izlaz i prokopati ga te se izvući. Prava vrata jame bila su zatrpana kamenjem. Kada su se ova dvojica spasili s teškom mukom su došli u Stolac i to javili talijanskim vlastima.

Bacanje žena i muškinja u jamu vršili su ovi pravoslavni: Rado Šervalica, Kostić Dušan, Kostić Miroslav, Toholj Miloš, Toholj Pero, Ćorović Mišo, Sparavalo Miroslav (svi iz Ljubinja), Šorajić Bogdan iz Dubočice, Svjeto Toholj iz Krajpolja, Kozić Gojko iz Krajpolja,

Slijepčević Vladov Ivica i dvojica Bakića iz Krtinja, kota Bileća. Svi su četnici i slobodno nose oružje. Kod bacanja muškinja osim spomenutih sudjelovao je još Turanjanin Vlado iz Ljubinja.

Ostale su bile još samo 4 žene, koje su ostavili da im najprije uzmu novac i ostalo što su mislili da su sakrile. Kada su žene, koje su se spasile i dva muškarca, koji su izišli iz jame, stigli u Stolac i javili ovaj divljački slučaj, Talijani su spasili one četiri žene što su ostale u Ljubinju. Žene, koje su se spasile i zaustavile u jami pri vrhu, čule su kako se četnici nad jamom svađaju oko podjele opljačkanog plijena i kako se tuku.

Talijani su obrazovali komisiju i povadili iz jame mrtvace. Još su živu našli ženu Emina Bešića. Na zahtjev muslimana iz Stoca ove su nevine žrtve pokopane u Ljubinju. Istraga se je vodila i sve do sada niko još nije kažnjen.

Razbojnici - četnici uvjeravali su Talijane, da to oni nisu počinili, nego da su to počinili partizani i da su i između njih ubili trojicu ljudi. Sve okolnosti pored tačnih izjava spašenih, koji znadu svakog u glavu, svakog pojedinca između zlikovaca, jasno i otvoreno govore pravu istinu.

Muslimani nemaju ni odakle dovoljno zaštite i toga su tek sada postali svjesni kada su ih počeli svi ubijati.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 6-7; M Hadžijahić, Posebnost Bosne i Hercegovine i stradanje Muslimana, Sarajevo, 1991, str. 81-83)

Br. 3

POKOLJ U AVTOVCU 28. JUNA 1941.

Ubijani su odreda muškarci, žene i djeca

Hrvatsko muslimansko* selo Avtovac doživjelo je 28.lipnja 1941, na srbski Vidovdan, krvoločni napadaj četnika-komunista. Tom prilikom zaglavilo je što od puške što od noža četrdesetsedam Hrvata muslimana, većinom žena i djece, a cielo je selo spaljeno. Na životu otali svjedoci potresno opisuju težku sudbinu, koja je zadesila ovo selo u južnoj Hrvatskoj.

Četnici-komunisti napali su Avtovac 28.lipnja oko tri sata ujutro. Hrvatsko muslimansko stanovništvo borilo se s njima cielog dana sve do pred večer, kad mu je nestalo puščanih naboja. Jednom dielu stanovništva uspjelo je pobjeći u polje, a što je ostalo u selu, to su **četnici-komunisti poklali i postrieljali**. Emin Tanović, seljak iz Avtovca, dao je u državnoj bolnici u Mostaru o tome pokolju pisani iskaz u zapisnik, kojega faksimile objavljujemo: "**Na Vidovdan u jutro oko tri sata napali su naše selo Avtovac. Mi smo se seljaci cijeli dan borili. Kad nam je pred večer nestalo municije razbježali smo se sa djecom i ženama u polje i sakrili se po žitu u polju. Srećom su se četnici zadržali pljačkajući, i paleći selo, te smo nas nekoliko spasili glavu. Cijelo je selo bilo opkoljeno samo jedan put nije bio po kojem smo pobjegli u polje. Toga dana poginulo je naših četrdeset i sedam, većinom žena i djece, a cijelo nam je selo izgorjelo. Mene su ranili u nogu, a žena mi je s djecom pobjegla u drugo selo**".

---

* *Ustaše su, Zakonskom odredbom o rasnoj pripadnosti Ante Pavelića, od 30.aprila 1941, i svojom genocidnom politikom, Bošnjake proglasili Hrvatima, ili najčistijim Hrvatima, cvijećem tzv. NDH. Zbog toga se u brojnim dokumentima ustaške Države Bošnjaci nazivaju Hrvatima. To je, pored fizičkog, jedan od oblika ustaškog genocida nad Bošnjacima.*

Bosansko-hercegovačka sela u kojima su Bošnjaci bili u većini ustaše su proglasili "hrvatsko-muslimanskim" i tretirali ih sastavnim dijelom Hrvatske. Oni su, u skladu sa velikodržavnim projektom o formiranju etnički čiste hrvatske države, cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine smatrali dijelom Hrvatske i uključIli je, uz pomoć fašističke Italije i nacističke Njemačke, u sastav kolaboracionističke NDH.

Osim toga podnielo je o tom nemilom događaju zapovjedništvo Jadranskog divizijskog područja u Mostaru izvješće Ministarstvu hrvatskog domobranstva. To izvješće, podneseno 30.listopada 1941. od zapovjednika pukovnika Pacaka glasi:

Dostavljaju se podatci o zvjerstvima četnika, koje je dao nadporučnik Dragutin Šimunčić, zapovjednik III satnije, 24.listopada 1941.: **"1.kolovoza o.g. ušao sam zajedno sa savezničkom taljanskom vojskom u popaljeno mjesto Avtovac, koje je bilo napadnuto od četnika 28. VI. u jutro. Tek poslije borbe, koja se vodila cieli dan, četnici su uspjeli na večer 28.lipnja ući u Avtovac, koji su opljačkali, poubijali sav muslimanski živalj, koji je ostao u Avtovcu i nije se mogao evakuirati, a zatim su zapalili mjesto.**

Pri ulazu u samo selo sa lieve strane puta pred mostom bio je leš jednog djeteta od 6-8 godina, koje je bilo zaklano nožem i bačeno na livadu kraj puta. Samo mjesto bilo je podpuno opljačkano. Sve muslimanske kuće bile su zapaljene i izgorjele su do temelja. Nasred sela nalazila se razbijena poštarska blagajna, koju su četnici nasilno otvarali. Na pragu jedne muslimanske kuće vidio sam leš jednog čovjeka, koji je bio zaklan nožem, razporen mu je bio grudni koš, izvađeno srdce i stavljeno na grudi. Pred jednom drugom kućom naišao sam na jedan leš čovjeka od svojih 30 godina, koji je također bio zaklan nožem, odrezano mu spolno udo i stavljeno na trbuh. U jednoj jami nađena je jedna zaklana žena, kojoj su bile odrezane ruke. Na garištu jedne muslimanske kuće nađen je pougljen leš jednog čovjeka, koji je bio vezan, te je svakako živ bio bačen u vatru. U jednom žitu više sela nađena je jedna zaklana žena. Osim toga pronađeno je još nekoliko leševa muslimana Hrvata, koji su bili poklani od četnika. Odmah poslije ulazka talijanskih četa u Avtovac, došli su i muslimani, koji su pobjegli iz Avtovca i okolnih mjesta i odmah pristupili ukopu svojih poginulih mještana".

(Odmetnička zvjerstva i pustošenja u Nezavisnoj državi Hrvatskoj u prvim mjesecima života Hrvatske Narodne Države (u daljem tekstu: Odmetnička zvjerstva), Zagreb, 1942, str. 86)

Br. 4

PROJEKAT "HOMOGENA SRBIJA" - REKONSTRUKCIJA STEVANA MOLJEVIĆA, NIKŠIĆ, 30. JUNI 1941.

Dr St/evan/ M/oljević/

HOMOGENA SRBIJA

Iskušenja srpskog naroda u ovome ratu, izazvana gubitkom države i slobode, dovela su ga do nepokolebljivog uverenja:

1) da snagu države ne čini ni prostranstvo njene teritorije, ni broj njenog žiteljstva, pa ni bogatstvo zemlje, koliko nezavisnost pogleda, smisao i ljubav za državu, njenu slobodu i nezavisnost, unutrašnja sloga i duhovna povezanost naroda u času spoljne opasnosti, te spremnost njegova da za državu i njenu slobodu žrtvuje sve što ima pa i sebe sama;

2) da on tu istovetnost pogleda na državu, smisao i ljubav za državu i njenu nezavisnost može opet postići samo ako bude okupljen u homogenoj Srbiji. Primere su mu za to dale Srbija i Crna Gora u prošlim ratovima i Grčka u sadašnjem ratu.

Stoga se Srbima nameće danas prva i osnovna dužnost:

da stvore i organizuju homogenu Srbiju koja ima da obuhvati celo etničko područje na kome Srbi žive i da joj osiguraju potrebne strateške i saobraćajne linije i čvorove, te privredna područja kako bi joj bio omogućen i obezbeđen slobodan privredni, politički i kulturni život i razvitak za sva vremena.

Te strateške i saobraćajne linije i čvorovi, potrebni za sigurnost, život i opstanak Srbije, iako gdegod danas ne bi imali srpsku većinu, imaju da posluže Srbiji i srpskom narodu da se ne bi više ponavljala teška stradanja koja Srbima nanose njihovi susedi čim se pruži prilika.

Preseljavanje i izmena žiteljstva, naročito Hrvata sa srpskog i Srba sa hrvatskog područja, jedini je put da se izvrši razgraničenje i stvore bolji odnosi između njih, a time otkloni mogućnost da se ponove strašni zločini koji su se dešavali i u prošlom ratu, a naročito u ovom sadanjem, na svemu području na kome su Srbi i Hrvati bili izmešani, i gde su Hrvati i Muslimani s planom išli za istrebljenje Srba.

I GRANICE

Osnovna greška u našem državnom uređenju bila je što 1918. g. nisu bile udarene granice Srbije. Ta se greška mora ispraviti, danas ili nikad. Te se granice danas moraju udariti, i one moraju **da uhvate celo etničko područje na kome Srbi žive sa slobodnim izlazima na more za sve srpske oblasti koje su na domak mora**.

1) Na istoku i jugoistoku (Srbija i južna Srbija) srpske su granice obeležene ishodom ratova za oslobođenje, i njih valja samo pojačati Vidinom i Ćustendilom.

2) Na jugu (Crna Gora i Južna Srbija) valjda da u Jugozapadnu srpsku oblast uđu pored teritorije Zetske banovine:

a) sva istočna Hercegovina sa železničkom prugom od Konjica pa do Ploča, uključivo sa pojasom koji bi tu prugu zaštićivao, tako da bi u nju ušao srez konjički ceo; od mostarskog sreza opštine: Mostar grad, Bijelo Polje, Blagaj i Žitomislići; srez stolački ceo; a od metkovićkog sreza Ploče i sve područje južno od Ploče; te Dubrovnik kome bi se imao dati poseban status.

b) severni deo Albanije, ukoliko Albanija ne bi dobila autonomiju,

3) Na zapadu valja da u Zapadnu srpsku oblast uđu, pored Vrbaske banovine, Severna Dalmacija, srpski deo Like, Korduna, Banije i deo Slavonije, tako da toj oblasti pripadnu lička želj. pruga od Kostajnice. U tu bi oblast ušao na jednoj strani srez bugojanski osim Gor. Vakuf, a od sreza lijevanjskog opštine: Lijevno i Donje Polje, a na drugoj strani od sreza šibeničkog opštine: Šibenik i Skradin; od kninskog sreza: opština Knin i srpski deo opštine Drniš sa svom teritorijom preko koje prelazi želj. pruga Knin-Šibenik, te eventualno srpskim delom opštine Vrlika u sinjskom srezu; srez benkovački ceo; srez biogradski ceo; srez Preko ceo; tako da granica Zapadne srpske oblasti ide Velebitskim Kanalom i obuhvata Zadar sa svim otocima pred njim, od sreza gospićkog opštine: Gospić, Lički Osik i Medak; od sreza perušićkog istočni deo, preko koga prelazi želj. pruga; od sreza otočačkog opštine: Dabar, Škare i Vrhovine; od sreza ogulinskog opštine: Drežnica, Gomirje, Gor. Dubrava i Plaški; srez vojnički osim opštine Barilović; srez Vrginmost ceo; srez glinski osim opština Bučice i Stankovac; od sreza petrinjskog opštine: Blinja, Gradusa, Jabukovac i Sunja; srez kostajnički osim opštine Bobovac; od

sreza Novske opštine: Jasenovac i Vanjska Novska, ali ove opštine valja porušiti tako da želj. pruga ostane na teritoriji ovih dveju opština; srez okučanski ceo; srez pakrački osim opština: Antunovac, Gaj i Poljana; od sreza požeškog opština Velić Selo; srez Daruvar, Grubišno Polje i Slatina; zatim bosanski srezovi Derventa i Gradačac. Razume se da u ovu oblast ulaze i svi drugi srezovi unutar navedenih granica.

Za ovu zapadnu srpsku oblast, koja bi imala 46 srezova sa blizu milion i po duša, na kojoj je celo preduzeće Šipada, i veliki gvozdeni rudnik Ljubija, i preko koje prelazi Jadranska pruga Valjevo - Banja Luka - Šibenik, valjalo bi obezbediti Zadar s okolinom i otoke koji su pred njim radi zaštite njenog izlaska na more.

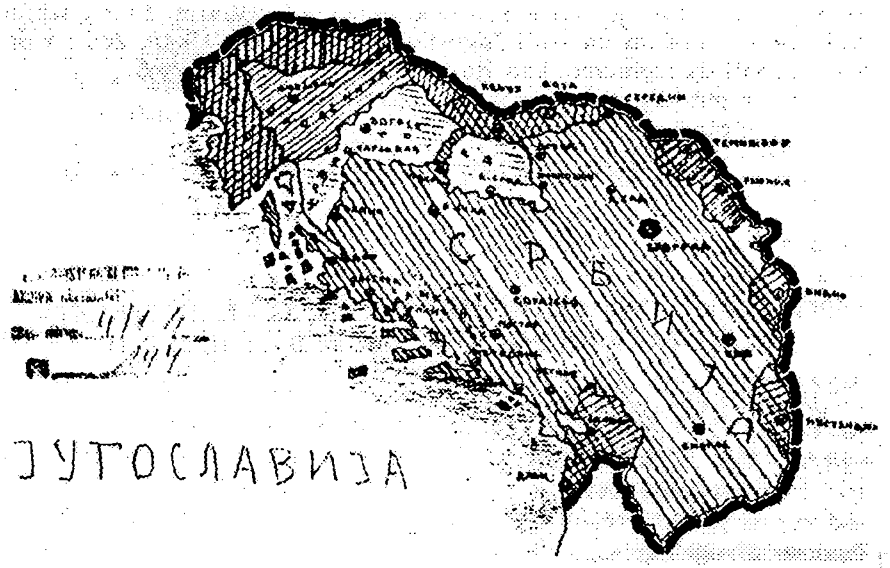
4) Severnoj srpskoj oblasti valja dati, uz teritoriju Dunavske banovine, oduzete joj srpske srezove Vukovar, Šid i Ilok, i od vinkovačkog sreza opštine: Vinkovci, Laze, Mirkovci i Novi Jankovci; srez i grad Osijek ceo;

Ovoj oblasti valja obezbediti Baranju s Pečujom i istočni Banat s Temišvarom i Rešicama.

5) Središnjoj srpskoj oblasti - Drinskoj banovini - imaju se povratiti oduzeti joj bosanski srezovi: Brčko, Travnik i Fojnica.

DALMACIJA,

koja bi obuhvatala Jadransku obalu od Ploča pa do ispod Šibenika, te od bos. herc. srezova: Prozor, Ljubuški, Duvno; zapadne delove mostarskog i livanjskog sreza, te delove kninskog i šibeničkog sreza na severu, ima da uđe u sastav Srbije i da dobije zaseban autonoman položaj. Rimokatolička crkva u Dalmaciji biće priznata i od države pomagana, ali rad crkve i rimokatoličkog sveštenstva u narodu mora biti na korist države i pod njenom kontrolom.

NAŠ PUT

Vodi nas stopama kosovskih vitezova.

Pošli smo da stvorimo Srbiju,

u kojoj će biti ujedinjeni svi Srbi i sve zemlje u kojima Srbi žive (podvukao: S. Č.);

u kojoj će vladati zakon, red i društvena pravda;

da seljak bude domaćin, da ima dovoljno zemlje i živi boljim životom,

da radnik bude pravedno nagrađen za svoj rad i obezbeđen u starosti, bolesti i iznemoglosti,

da činovnik pretstavnik države u svome delokrugu bude materijalno obezbeđen i zaštićen, ali i odgovoran;

u kojoj će kapital biti zakonom zaštićen, ali i kontrolisan, a glavni nosilac kapitala biti država;

u kojoj će biti priznate zasluge svima borcima za narodno oslobođenje kako u prošlim ratovima tako i u ovome, a njihovim porodicama omogućen život;

u kojoj će izdajnici i oni koji su svoje položaje u javnom životu

zloupotrebili biti pravedno kažnjeni;
u kojoj će javnim životom da upravljaju oni koji su za to dostojni.

Eto, takvu Srbiju, kakvu su sanjala sva naša pokolenja, a za kakvu se bori srpski narod od Karađorđa pa do dana današnjega, u kojoj će se moći živeti dostojno čoveka, a za koju je vredno umreti, takvu Srbiju koja će s ponosom da vodi Jugoslaviju, pa i ceo Balkan, želimo da stvorimo ili da izginemo, kao što izginuše kosovski vitezovi.
To je put koji nam je pokazao naš mladi Kralj,
to je put kojim nas vodi naš Draža Vojvoda.

(Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu naroda Jugoslavije /dalje: Zbornik NOR-a/, tom XIV, knj. 1, Beograd, 1981, dok. 1; V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 8-15; S.Čekić Agresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991.-1993., Sarajevo, 1994, str 266.)

Br. 5

OTPREMANJE BOŠNJAKA U KONCENTRACIONE LOGORE - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI JAJCE, JAJCE, 26. JULI 1941.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast u Jajcu
Broj: Pov. 448/41

Jajce, 26. VII 1941.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA
ZAGREB

VELIKA ŽUPA PLIVA I RAMA
JAJCE

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
Ustaškog redarstva
BANJA LUKA

Izvješćujem da su odlukom od danas broj 448 pov. opremljeni u koncentracioni logor u Gospić slijedeći:

1) Jusuf Filipović sin Fahribegov rodom iz Jezera, općine iste kotara Jajce, star 36 godina, po zanimanju bravar, oženjen, vjere islamske, narodnosti Hrvatske, otac dvoje djece, slabog imovnog stanja, pismen, do sada navodno neporočan.

Isti je poznat kao opasan komunistički agitator i kao otvoreni pristaša komunizma. Inače je naprasite naravi i sklon terorizmu.

2) Mustafa Hasić sin Salihov iz Jezera, općine Jezero, kotara Jajce, star 18 godina, neoženjen, vjere islamske, narodnosti Hrvatske, navodno neporočan, pismen, dobrog imovnog stanja. Isti je poznat kao pristaša

komunizma i sarađivao je zajedno sa Jusufom Filipovićem.

3) Irfan Filipović sin Fahribegov iz Jezera, općine iste, kotara Jajce, po zanimanju svršeni đak VII. razreda gimnazije star 19 godina, neoženjen, vjere islamske, narodnosti hrvatske, imovinskog stanja srednjeg, pismen, do sada sudski nekažnjavan. Isti je poznat kao simpatizer komunizma i kao saradnik svoga brata Jusufa. Bježao je pred potragom Ustaša.

4) Mujo Kadrić sin Mustafin iz Jajca, općine iste, kotara istog, star 25 godina, neoženjen, vjere islamske, narodnosti Hrvatske, pismen, do sada neporočan. Isti je poznat kao vrlo opasan, tvrd i uporan komunista. Uhvaćen je u brdima zvanim Gorica.

5) Asim Burek, sin Begin, aščija, iz općine i kotara Jajce, star 35 godina, vjere islamske, narodnosti Hrvatske, oženjen otac jednog djeteta, do sada neporočan, slabog imovinskog stanja. Isti je izgrađeni komunista, drzak i ne krije svoje uvjerenje, dobar je agitator.

6) Jovo Balać sin Đurin, iz Jajca, 18 godina star, stolar, vjere grčko-istočne, narodnosti Srpske, neoženjen, sudski ne kažnjavan, slabog imovinskog stanja. Isti je poznat kao opasan komunista.

7) Hamdija Sinanović, sin Ahmetov iz Jajca, općine i kotara Jajce, student prava, vjere islamske, narodnosti Hrvatske, neoženjen, do sada sudski nekažnjavan, slabog imovinskog stanja, 20 godina star.

Poznat kao osvjedočeni komunista i dobar agitator.

8) Kučara Mirko sin Dragutina iz Jajca, općine i kotara istog po zanimanju tokar, vjere rimo-katoličke, narodnosti Hrvatske, neoženjen, star 20 godina, sudski nekažnjavan, slabog imovinskog stanja. Isti je odličan organizator i agitator komunističke ideologije, vrlo je uporan.

9) Lazar Babić sin pok. Petra, po zanimanju stokar rodom iz Jezera općine iste, kotara Jajce, star 32 godine, oženjen vjere grčko-istočne, narodnosti Srpske, do sada neporočan, otac troje djece, slabog imovinskog stanja.

Isti je bio po Ustaškom taboru u Jezeru, pritvoren. Iz pritvora je pobjegao 22. lipnja i sakrivao se po šumama. Pobjegao je zajedno sa Jusufom Filipovićem, ali se je kasnije sam prijavio. Bio je uzet po Njemcima u Banja Luku kao taoc i zatim povraćen natrag ovoj kotarskoj oblasti. Poznat je kao pristaša komunista i opasan je agitator.

Sva napred navedena lica zapraćena su po jednoj oružničkoj patroli uz pripomoć Ustaša u koncentracioni logor u Gospiću.

Kotarski predstojnik:
Potpis

Broj: 22277 Pr. M. U. P. 1941.

Tvrdi se da je prepis suglasan sa originalom.
U Zagrebu, dne 6.kolovoza 1941.
Nadoficijal:

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 483-484)

Br. 6

MASAKRIRANJE NA PODRUČJU BOSANSKE KRUPE 27. JULA 1941.

Dana 27.7.1941. godine izgorilo je selo Veliki Dubovik, Jesenica muslimanska, Potkrš, Zorlin i Arapuša. Kako su stanovnici Muslimani bili bez zaštite i oružja, goloruki, kod svojih kuća nemoćni i iznenađeni, ujutro 27.7.1941. godine, četnici su organizirano upali u selo Veliki Dubovik, opkolili kuće i ubijali svakog tko nije mogao pobjeći. U kući Mehmeda Bobića ubijeno je 12 osoba i to:

1. Mehmed	Bobić	76 godina
2. Omer	Bobić	75 "
3. Ibrišin	Bobić	67 "
4. Hasan	Bobić	62 "
5. Omer "Crni"	Bobić	65 "
6. Edhem "Homa"	Bobić	41 "
8. Huso Omerov	Bobić	28 "
7. Emin "Mali"	Bobić	76 "
9. Hruste Himzin	Bobić	28 "
10. Fehim Ibrišimov	Bobić	19 "
11. Meho Omerov	Bobić	26 "
12. Bilal	Grošić	56 "

Svi su se sklonili u kući Mehmeda Bobića, misleći da će se spasiti, kad niko nije kriv, a Mehmed Bobić je bio stari čovjek poznat i kod Srba i Muslimana, ali četnici to nisu poštivali, nego sve potukli krampovima i sjekirama.

Kako je sve u selu uništeno ubijeni su još:

1. Međedović	Omer	91 godina
2. Karić	Abid	63 "
3. Hasanagić	Hasan	35 "
4. Džaferović	Okan	76 "

5. Džaferović	Fatima	20 "	(kći nepokretna bolesna)
6. Harboš	Ibro	75 "	
7. Delalić	Miralem	50 "	(bolestan)
8. Hodžić	Avdo	19 "	

Na Veliki Dubovik je bio vođa Trivo Drljača, Branko Drljača, Dušan Jelača, Branko Ćopić, Ratko i Stojan Novaković iz Hašana, Đuro Šošić, Sladković Miloš, Đuka Mojkić i drugi, svi su bili četnici.

To mogu posvjedočiti Džaferović Arif živi u Pučeniku, Grošić Alija Vel. Dubovik, kome je ubijen otac Bilal, Bobić Najil Vel. Dubovik, kome je ubijen otac i brat. A poznato je kako su pobijeni u Bosanskoj Krupi nevini Bobić Sulejman, Bobić Emin, Harboš Mujo, Sudo i drugi su ubijeni. I tu je bio glavni vinovnik krvnik Branko Drljača i Branko Ćopić, Miloš Sladković, Đuka Mojkić i drugi.

Četnici su iz osvete posjekli 4 dunuma mladog voća i krušku pored ceste staru 360 god. koju su moji pradjedovi kalemili i nišan Hasana Bobića visok 4 m. To je djed poginulih Bobića: Mehmeda, Omera, Hasana, Edhema, Emina, Ibrišima i Omera "Crnog".....

(Iskaz preživjelog Rašida Bobića, iz Zagreba, od 23.jula 1991. - Kulturno društvo Bošnjaka "Preporod", Sarajevo, neregistrirano)

Br. 7

PROJEKAT "HOMOGENE SRPSKE DRŽAVNE ZAJEDINICE" - PROGRAM ČETNIČKOG POKRETA DRAŽE MIHAILOVIĆA, SEPTEMBAR 1941.

Prilog I

I. - Rad za vreme trajanja rata;
II. - Rad u prelaznom vremenu;
III. - Pripreme za normalno stanje i
IV. - Pitanje unutrašnjeg uređenja - socijalnog i političkog.

I - Tačka

1. Održavanje neprijateljskog stava prema okupatorima i njihovim pomagačima, ali za sada, do daljeg, ne ulaziti u neposredne borbe osim u slučajevima samoodbrane kao što je slučaj u Hrvatskoj.

Stoga,
Uticati da i drugi narodni faktori zauzmu takav stav.
Gde se radi o samoodbrani srpskog elementa kao u Hrvatskoj podržavati i po mogućstvu dirigovati borbom;
2. Nastojati da se po svaku cenu onemogući građanski rat među Srbima i u tom pravcu uticati i na druge;
3. Smatrati vladu u emigraciji legalnom vladom dok rat traje i po mogućnosti održavati vezu sa njom;
4. Naći pouzdane ljude na terenu preko kojih će se vršiti ono što se zaključi;
5. Nastojati da se organizacija proširi na sve zemlje.

II - Tačka

Pripremati da bi u danima sloma mogli izvršiti ove akcije:
a: da kazni sve one koji su na zločinački način služili neprijatelju i

koji su svesno radili na istrebljenju srpskog naroda;

b: **omeđiti "defakto" srpske zemlje i učiniti da u njima ostane samo srpski živalj;**

v: **posebno imati u vidu brzo i radikalno čišćenje gradova i njihovo popunjenje svežim srpskim elementom;**........

g: **izgraditi plan za čišćenje ili pomeranje seoskog stanovništva sa ciljem homogenosti srpske državne zajednice,** i

d: u srpskoj jedinici kao naročito težak problem uzeti pitanje muslimana i po mogućnosti rešiti ga u ovoj fazi, i

e: unapred odrediti koje i kakve jedinice treba da provode izvršenje programskih tačaka pod b, v, g, d.

III - Tačka

1. - **Ideal je jaka i homogena srpska državna jedinica politički i ekonomski sposobna za život** (podvukao S. Č.). Ona će poslužiti kao takva bahninke širim političkim kombinacijama, i

2. - Izabrati stručne ljude za pripremanje dokumentacije ovog cilja za konferenciju mira.

IV - Tačka

1. - U pogledu unutrašnjeg političko-socijalnog uređenja sada ne tretirati.

M.P. *

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 18-19)

---

* *Pečat je okruglog oblika na kome piše: "Predsedništvo vlade Kraljevine Jugoslavije - vojni kabinet London".*

Br. 8

BACANJE BILEĆKIH BOŠNJAKA U JAMU ČAVKARICU SEPTEMBRA 1941. - SVJEDOČENJE HADŽERE BIJEDIĆ

Kada su nas četnici uhvatili, tj. naše komšije Srbi rekli su nam da nas vode u Stolac. Na pitanje je li vas koliko bilo, ona mi je odgovorila da ih je bilo **oko 600, što žena, što djece i staraca, a među nama se je nalazio i pokoji mladić, koga su uhvatili nakon što mu je nestao i posljednji metak. Poveli su nas prema Nevesinju, te nas opet odatle povratiše govoreći da će nas povratiti kući, dok su oni u stvari tražili jamu, u koju će nas moći baciti. Najzad im je pošlo za rukom i našli su jamu, koja im je bila po volji. Nas su malo dalje od jame zadržali, dok su nas trojica sa puškama čuvali, da im ne bi pobjegli, a jama je od nas bila udaljena kojih 50 metara i iza jednog malog brežuljka tako, da mi, koji smo ovamo ostali, nismo mogli vidjeti kako ih bacaju. Jedan je od njih dolazio u razmaku od 10 do 15 minuta i odvodio nas po petero. Najzad dođe red i na mene. Povedoše me sa jednom ženom, jednim starcem i dvoje nejake djece. Od prve partije mene su bacili prvu. Čim sam prišla jami i vidjela šta me čeka, ja sam se od straha onesvijestila. Kad sam pala u jamu potres me je osvijestio. Dno jame bilo je malo šire od otvora. Ja sam se odmah pomakla u stranu, da me ne bi udarili oni što će doći iza mene, što su ih bacali. Osjećala sam pored straha i velike bolove u lopatici, jer sam prilikom pada izglavila ruku u lopatici. Osim mene bila je još živa i jedna žena, isto Ćatuša, koja je bila noseća. Ona je mnogo jaukala i previjala se od bolova zadobivenih prilikom pada. Ona je umrla drugi dan**. Ja sam i dalje živjela, hranila sam se hljebom, kojeg sam ponijela sa sobom kad sam pošla, jer sam se nadala da će mi trebati usput. To isto su učinili i mnogi od nas. Dosta sam našla hljeba i u džepovima **mrtve djece, te sam se i s time hranila** (podvukao: S. Č.). Dva puta su mi i čobani bacali po malo hljeba. Ispočetka me je bilo mnogo strah, ali sam poslije navikla. U samoj jami nije zaudaralo i tu sam proboravila 81 dan. Nakon

toga su me izvadili seljaci iz Nevesinja. Kad sam izašla, nije na meni bilo više od 30 kg, dok sada imam blizu 70. *

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 19-20)

---

* *Cjelovitije o stradanju bilećkih Bošnjaka i zločinu na jami Čavkarici vid. : Branko Popadić, NA PROSTORU STOCA I BILEĆE u Zborniku Hercegovina u NOB, Beograd, 1986, knj. 2, str. 643-651.*

Br. 9

JAMA ČAVKARICA SEPTEMBRA 1941. - SPISAK ŽRTAVA GENERALA PERVANA

SPISAK

ubijenih Muslimana od strane četnika **Draže Mihailovića septembra** 1941. na teritoriji opštine DIVIN

UBIJENI I BAČENI U JAMU:

SELO MILAVIĆI:

1. Habota	(Halilova)	Hata	1 član porodice
2. Gabela	(Mehe)	Zejna	1 član porodice
		Ukupno:	2 člana porodice

SELO BIJELJANI:

1. Dedović Meho,	muških 4, ženskih 4 i djece 2	
	Ukupno:	10 članova porodice
2. Dedović Bajro,	muških 4, žena 2 i djece 2	
	Ukupno:	8 članova porodice
3. Dedović Ibro,	muških 3, žena 2 i djece 1	
	Ukupno:	6 članova porodice
4. Dedović Huso,	muških 1, žena 3 i djece 2	
	Ukupno:	6 članova porodice
5. Telarević Huso,	muških 2, žena dvije i djece 2	
	Ukupno:	7
6. Telarević Halil,	muških 1, žena 5 i djece 1	
	Ukupno:	7
7. Telarević Alija,	muških 2, žena 2 i djece 2	
	Ukupno:	6
8. Telarević Smajo,	muških 1	
	Svega:	52

SELO PRISOJE:

1. Zećo	Šerifa	(Hajdarova)	
		sinovi Velija i Nazif i ona i dvije kćeri	
		Ukupno:	5 članova porodice
2. Zećo	Ahmet,	muških 3, žena 3 i djece 4	
		Ukupno:	10
3. Zećo	Osman,	muških 2, žena 4	
		Ukupno:	6
4. Zećo	Bajro,	muških 1, žena 2 i djece 1	
		Ukupno:	4
5. Zećo	Salko,	muških 2, žena 2 i djece 1	
		Ukupno:	5
6. Zećo	Ćamil,	muških 2, žena 1 i dijete 1	
		Ukupno:	4
7. Zećo	Šaban,	muških 1, žena 3 i djece 1	
		Ukupno:	6
8. Zećo	Muho,	muških 1	
		Ukupno:	1
9. Pizović	Salko,	muških 2, žena 6, djece 1	
		Ukupno:	9
10. Vlačić	Zlata i unuk Meho		
		Ukupno:	2
		Svega:	52

SELO BAČEVICA:

1. Hadžić	Omer	1 član domaćinstva
2. Hadžić	Bašo	1 član domaćinstva
3. Zilić	Avdo	1 član domaćinstva
4. Zilić	Hata	1 član domaćinstva
5. Đedović	Salko	1 član domaćinstva
6. Đedović	Jusuf	1 član domaćinstva
7. Merdžanić	Hamid i majka	2 člana domaćinstva
8. Merdžanić	Džafer i sin Zajko	2 člana domaćinstva
9. Merdžanić	Haska	1 član domaćinstva
10. Lojo	Mejra	1 član domaćinstva
	Ukupno:	12 članova domaćinstva

SELO FATNICA:

1. Pervan	Murat, muških 3, žena 3 i djece 1	=	7
2. Pervan	Suljo	=	1
3. Pervan	Hamid	=	1
4. Pervan	Fata	=	1
5. Pervan	Ćamil	=	5
6. Priganica	Delva, muških 1, žena 3, djece 1	=	5
7. Priganica	Šerifa, žena 1, dijete 1	=	2
8. Čustović	Hanija	=	1
9. Hadžić	Sevda	=	1
10. Kusturica	Ferhat, muških 1, žena 2, djece 2	=	5
11. Kusturica	Nurija, muških 1, žena 1, dijete 1	=	3
12. Bećović	Avdo, muških 3, ženskih 2, djece 3	=	8
13. Bećović	Meho, muških 2, žena 3, djece 2	=	7
14. Bećović	Hadžo, žena 2, muških 2	=	4
	Ukupno:		51

SELO KALAC:

1. Ovčina (Avda)	Zlata	1 čl. porod.
2. "	Adem	1 čl. porod.
3. "	Ziba	1 čl. porod.
4. "	Zulka	1 čl. porod.
5. "	Nefa i 3 muške djece	4 čl. porod.
6. "	Munta	1 čl. porod.
	Ukupno:	9 čl. porod.

SELO DONJA ORAHOVICA (BABA):

1. Bajramović	Džano,	muških 2, ženskih 6	= 8
2. "	Haska, ona, sin, snaha, i 1 m. dij		= 4
3. "	Halil,	muških 2, ženskih 2, djece 3	= 7
4. "	Halid,	muških 1, žena 2	= 3
5. "	Đulsa i kćer		= 2
6. "	Began,	žen. 4, muških 2, djece 2	= 8
7. "	Bajro i sin		= 2
8. "	Sadik		= 1

9.	"	Nasuf,	muških 3, žena 2 i dijete 1	= 6
10.	"	Mejra,	muških 1, žen. 2, dijete 1	= 4
11.	"	Avdo,	muških 2	= 2
12.	"	Ajdin		= 1
13.	"	Mahmut	i 3 ženske djece	= 4
14.	"	Đula,	muških 1, žen. 2	= 3

GORNJA ORAHOVICA:

15.	Bajramović	Ibro,	muških 1, žena 1	= 2
16.	"	Sajto,	muških 2, žena 2, dj. ž. 2	= 6
17.	"	Rifo,	muških 1, žena 2, djece 2	= 5
18.	"	Mušan,	muških 5, žena 3	= 8
19.	"	Suljo,	muških 3 i žena 1	= 4
20.	"	Pašana		= 1
21.	"	Nurija		= 1
22.	"	Habiba,	muških 2, žena 3	= 5
23.	"	Ibro,	4 muške djece	= 4
24.	"	Kada,	ona i 5 muške djece	= 6
25.	"	Alija,	on, m. dij., žena i 1 ž. dij.	= 4
26.	"	Mujo,	dvoje ženske djece	= 2
27.	"	Meho,	m. 2 i žensko 2	= 4
28.	"	Ćamil,	1 muško dijete	= 1
29.	Avdić jedna žena iz sela Krivače			= 1
			Ukupno:	= 109

SELO ĐEČE:

1.	Ćatović (Murata)	Tahir,	m. 3, ž. 3	= 6 čl. por.
2.	"	Mehmed,	m. 5, ž. 2, djece 2	= 9 " "
3.	"	Šefika,	m. 3, žen. 2	= 5 " "
4.	"	Murat,	m. 2, ž. 2	= 4 " "
5.	"	Bećir,	m. 2, ž. 2	= 4 " "
6.	"	Pemba,	m. 1, ž. 3	= 4 " "
7.	"	Mujica,	m. 2, ž. 1	= 3 " "
8.	"	Naza,	m. 3, dj. ž. 2, ona i svekrva	= 5 " "
9.	"	Šaćira,	ona i 1 ž. dijete	= 2 " "
10.	"	Šeća,	ona i sestra Fata	= 2 " "

11.	"		Derva		= 1 " "
12.	"		Zlata,	ona i jedno žensko dijete	= 2 " "
13.	"		Ćamila,	m. 1, ž. 2, ona i dijete	= 3 " "
14.	"		Alija,	on i 1 m. dijete	= 2 " "
15.	"		Hamid		= 1 " "
16.	"		Zulfo,	on, 1 sin, žena , 2 ž. djece	= 5 " "
17.	"		Šaćir,	m. 3, ž. 3	= 6 " "
18.	"		Mehmed,	m. 4, ž. 1	= 5 " "
19.	"		Suljo,	m. 3, ž. 4	= 7 " "
20.	"	(Ibra)	Tahir,	m. 1, ž. 1	= 2 " "
21.	"		Alija,	m. 4, ž. 3	= 7 " "
22.	"		Ziba,	3 m. i 2 žensko	= 5 " "
23.	"		Zejna,	2 m. i 7 ž.	= 9 " "
24.	"		Mušo,	6 m. 3 ž.	= 9 " "
25.	"		Bećir,	2 m. i 1 ž.	= 3 " "
26.	"		Abid,	3 m. i 5 ž.	= 8 " "
27.	"		Zlata,	4 ženskih	= 4 " "
28.	"		Salko		= 1 " "
29.	"		Arifa,	ona i 1 ž. dijete	= 2 " "
30.	"		Kada		= 1 " "
31.	"		Džafer		= 1 " "
32.	"		Jusuf		= 1 " "
33.	"		Derviša,	1 m. i 4 ž.	= 5 " "
34.	"		Zulka,	2 m. i 3 ž.	= 5 " "
				Ukupno:	138 čl. por.

Svi naprijed navedeni, u ukupnom broju od 425 ljudi, žena i djece pobijeni su poslije zauzimanja cijele Divinske opštine. Od toga broja je prilikom prikupljanja i tjeranja ovoga naroda ubijeno: na Đečju i u Orahovicama oko 32 osobe, u Kalcu 1, u Fatnici 4 i na Berkovićima oko 10-15. Svi ostali, njih oko 375 ubijeni su i bačeni u jamu "Čavkaricu".

UBIJENI U BJEŽANJU ZA BILEĆU (NA PLANOJ)

1.	Pervana	Ademna, žena i 1 ž. djete	= 2 čl.dom.
2.		Halila, majka, žena i 1 m. dijete	= 3 "
3.	"	Đulsa i kćer joj	= 2 "

4. Bećović	Halil i Smajo	= 2	"
5. Pervan	Džafer	= 1	"
6. Priganica	Hakija	= 1	"
7. Bajramović	Arif	= 1	"
8. Merdžanić	Zlata	= 1	"
9. Lojo	Hamid i Hasan	= 2	"
10. Bajramović	Avda 1 dij.	= 1	"
11. Ovčina	Avda, 1 dij.	= 1	"
12. "	Džano	= 1	"
13. "	Mahmut	= 1	"
14. "	Muharem	= 1	"
15. "	Mušan	= 1	"
16. Ćatović	Mehmed	= 1	"
17. "	Murat	= 1	"
18. " (Jašara)	Mehmed	= 1	"
19. Bajramović	Mejra i kćer Abida	= 2	"
20. "	Ćamil, 3 m. i 2 ž. djece	= 6	"
21. Babović	Smajo, žena, sin, snaha i kćer	= 5	"
22. Pervan	Sejdo, ubijen u Bileći	= 1	"
23. Zilić	Juko, ubijen na Planoj	= 1	"
24. Đapo	Fahret i majka Hata	= 2	"
	Ukupno	= 41 član domaćinstva	

Naprijed navedeni su poginuli pri bježanju prema Bileći, a s tim što su ovi podaci nepotpuni. Među ovima je bilo oko 30 osoba neboračkog življa, pa se po mom mišljenju mogu smatrati žrtvama fašističkog terora. U svim ovim podacima obuhvaćena je samo nekadašnja opština Divin.

Podatke prikupio i sredio

Pervan Asim,
general u penziji

(V.Dedijer - A.Miletić, vid.str. 739-743)

Br. 10

ZLOČINI NA PODRUČJU VIŠEGRADA - URED REIS-UL-ULEME, FEHIMA EFENDIJE SPAHE U SARAJEVU, IZVOD IZ ZAPISNIKA SA PREDSTAVNIKOM VIŠEGRADSKIH BOŠNJAKA, SARAJEVO, 3. NOVEMBAR 1941.

Izvadak

iz zapisnika sastavljenog 3. studenog 1941. u uredu Reis-ul-uleme s jednim izaslanikom višegradskih muslimana, koji se je probio iz opsjednutog Višegrada:

"Pri polasku iz Višegrada zamolili su me Višegrađani i izbjeglice, da dođem preuzvišenom Reis-ul-ulemi kao našem vjerskom poglavici i bratu rahmetli dr. Mehmeda Spahe, u kojega tamošnje pučanstvo polaže sve svoje nade, da ga spase od očite propasti, pa izvršavajući taj amanet molim preuzvišenog Reis-ul-ulemu:

1/. Da kod mjerodavnih faktora učini sve što se može, da se višegradskom pučanstvu pošalje što veća količina hrane bez ikakvog odlaganja i

2/. da se muslimansko pučanstvo višegradskih kotara uzme u zaštitu od četničko-komunističkih napadaja.

Četnici su uzeli u svoje ruke cijelu okolicu Višegrada osim sela Orahovaca. **Sve dokle dođu i što živo uhvate, i to muškarce od 12 godina pa na više, na najokrutniji način ubijaju. Jednim vade grkljane, druge žive gule, trećima režu uši, nos i vade oči. Ženski svijet ubijaju, a djevojke prije toga spolno upotrijebe. Mlade žene vode sebi u logore da im poslužuju i da se s njima provode. Do sada računa se da je izginulo muslimana u kotaru Višegrada na gornji način oko 2.500 računajući u ovo i odbranu.**

Ima slučajeva i to dosta da i djecu kolju, pa im glave peku i svojim vođama šalju.

Što se tiče naših vlasti u Višegradu, tamo svu vlast vrši vojna krajina tako, da civilnu vlast u kotaru vrši vojska, pa zbog toga pučanstvo nema nikakve mogućnosti da svoje nevolje izlaže.

Pravo stanje muslimanskog življa u višegradskom kotaru i samom Višegradu može se saznati jedino na licu mjesta.

Pošto se je pučanstvo iz sela sleglo u Višegrad, a sam Višegrad je pasivno mjesto, tu je **zavladala neopisiva glad i siromaštvo tako, da ima dosta svijeta, koji nema niti da jede, niti da se obuče, a niti da se gdje skloni**.

Danas je jedino moguće hranu pribaviti preko Mostara, Kalinovika i Foče.

Izlažući ovo napominjem, **da su četnici sva sela popalili** (podvukao: S. Č.), pa je potrebna brza i trajna pomoć, pošto se izbjeglice ne bi imale kuda povratiti i kad se prilike srede.

Treba imati na umu da se preko Kalinovika može vršiti saobraćaj čim malo snijeg padne.

Ispunjavajući svoju dužnost prema tamošnjem pučanstvu, molim Vašu Preuzvišenost, da u smislu gornjeg poduzme sve potrebne korake, kako bi se spasio bar onaj preostali dio pučanstva".

(Arhiv Vojnoistorijskog Instituta u Beogradu /u daljem tekstu: AVII/, fond NDH, k. 179, reg. br. 53/3-3)

Br. 11

UPUĆIVANJE BOŠNJAKA U KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC - IZVJEŠTAJ POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 18. NOVEMBAR 1941.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U SARAJEVU

Prez. broj: 2508./41. Sarajevo, 18.studenog 1941.

Predmet: Dostava spiskova osoba upućenih u koncentracioni logor u Jasenovcu

VELIKOJ ŽUPI VRH-BOSNA
u/ SARAJEVU

U prilogu pod čast mi je dostaviti dva primjerka prepisa spiskova osoba upućenih u koncentracioni logor u Jasenovcu dne 16. studenog tg. s molbom na znanje.

Za Dom - spremni !

Upravitelj redarstva
Ivan Tolj

SPISAK
uhapšenika - komunista i četnika upućenih u koncentracioni logor u Jasenovcu dne 16.studenog 1941. g.

R.br.	Prezime i ime	God.rođ.	Zatvor. radi	Zanimanje	Vjera	Mjesto rođenja
1.	**Alić Avdo**	1918.	kom.	bravar	islam.	Podlugovi
2.	Altarac Rozika	1922.	kom.	domaćica	židov.	Sarajevo
3.	Bahman Johan	1919.	krim.	krojač	žid.rkt.	Arad
4.	**Bakanović Muhamed**	1923.	kom.	radnik	islam.	Mostar
5.	**Bogunić Refik**	1923.	kom.	bravar	islam.	Doboj
6.	Bložek Marija	1905.	kom.	kućanica	rkt.	Sarajevo

7.	Bratanić Oskar	1921.	kom.	stud.tehn.	rkt.	Sjetlina
8.	**Bašlić Mumin**	1920.	kom.	strojo-brav.	islam	Varcar Vakuf
9.	**Begić Mustafa**	1921.	kom.	urar.pom.	islam	Nova Varoš
10.	Bajević Vladimir	1923.	kom.	đak	grk.ist.	Kijevo
11.	Ćosić Mitar	1907.	čet.	težak	grk.ist.	Bulozi
12.	Čečez Branko	1919.	kom.	đak	grk.ist.	Konjic
13.	Čerkez Branko	1923.	kom.	trg.om.	grk.ist.	Sarajevo
14.	Dunović Nikola	1920.	kom.	kovač	grk.ist.	Ključ
15.	Đukić Krsto	1905.	kom.	teh.vjež.	grk.ist.	Nikšić
16.	**Ferušić Seid**	1921.	kom.	posjednik	islam.	Travnik
17.	Frlj Hahil	1887.	kom.	gostioničar	islam.	Mostar
18.	**Fejzić Omer**	1910.	kom.	kozmetič.	islam.	Rogatica
19.	Frković Berta	1912.	kom.	postolar	židov.rkt.	Bijeljina
20.	Govedarica Vaso	1904.	kom.	trg.pom.	rkt.	Trebinje
21.	Govedarica Aćim	1924.	kom.	želj. čin.	grk.ist.	Nevesinje
22.	Grošelj Dušan	1896.	kom.	učenica	grk.ist.	Bos.Brod.
23.	Habunek Višnja	1925.	kom.	kućanica	rkt.	Zagreb
24.	Heinrich Elza	1906.	kom.	kućanica	rkt.	Sarajevo
25.	Heinrich Cecilija	1906.	kom.	krojačica	rkt.	Sarajevo
26.	Heinrich Alfred	1903.	kom.	soboslikar	rkt.	Sarajevo
27.	Hrstić Ante	1914.	kom.	novinar	rkt.	Vogošće
28.	Ivanšicov Sergije	1911.	kom.	čin.	grk.ist.	Petrograd
29.	Janković Ljudevit	1894.	kom.	str.brav.	rkt.	Pljevlje
30.	Janjatović Desimir	1922.	kom.	đak	grk.ist.	Gacko
31.	Jeftović Lazar	1902.	čet.	radnik	grk.ist.	Sarajevo
32.	Jeremija Vojo	1902.	čet.	kožar	grk.ist.	Sarajevo
33.	Jovanović Mirko	1923.	kom.	đak	grk.ist.	Sarajevo
34.	Ing.Jovanović Branislav	1913.	kom.	inžinir.	grk.ist.	Bijeljina
35.	Jožić Milan	1910.	kom.	stolar	grk.ist.	Sarajevo
36.	Jaguljčić Vlado	1898.	kom.	kovač	grk.ist.	Foča
37.	Kočević Ljubomir	1921.	kom.	činovn.	grk.ist.	Pale
38.	Krneta Dobrila	1920.	kom.	činovn.	grk.ist.	Jajce
39.	Krneta Konstantin	1918.	kom.	student	grk.ist.	Ključ
40.	Konstantinović Ljubiša	1915.	kom.	aut.meh.	grk.ist.	Sarajevo
41.	**Krvavac Džemil**	1913.	kom.	poš.čin.	islam.	Gacko
42.	Kurilić Dragutin	1919.	kom.	priv.čin.	grk.ist.	Stolac
43.	Kurilić Jovo	1922.	kom.	student	grk.ist.	Stolac
44.	Kurilić Mirjana	1921.	kom.	stud.fil.	grk.ist.	Stolac
45.	Krautblat Ferdinand	1904.	kom.	dipl.fil.	židov	Zenica

46.	Levestein Lazar	1895.	kom.	mehaničar	židov	Sarajevo
47.	Lukić Drago	1923.	kom.	đak	rkt.	Sarajevo
48.	Levi Rahela	1894.	kom.	kućanica	židov	Višegrad
49.	**Limić Mustafa**	1898.	kom.	konobar	islam.	Visoko
50.	Levi Izidor	1905.	kom.	mag.farm.	židov	Višegrad
51.	Mraković Paula	1913.	kom.	kućanica	rkt.	Sarajevo
52.	Madžarević Janko	1888.	čet.	radnik	grk.ist.	Sarajevo
53.	Madžarević Risto	1886.	čet.	radnik	grk.ist.	Sarajevo
54.	Miličević Cvjetan	1902.	kom.	stolar	rkt.	Rakitno
55.	Motl Jaromir	1901.	kom.	tkalac	rkt.	Ryhnovy
56.	Momčević Drago	1919.	kom.	elektr.	grk.ist.	Osijek
57.	Majstorović Svetozar	1914.	kom.	bravar	grk.ist.	Sarajevo
58.	Majstorović Nikola	1890.	kom.	bravar	rkt.	Zavalje
59.	Milanović Dušan	1917.	kom.	trg.pom.	rkt.	Bos.Petrovac
60.	Meder Adam	1916.	kom.	postolar	rkt.	Osijek
61.	Milošević Vid	1916.	kom.	poljodjel.	rkt.	Kreševo
62.	Milošević Anton	1909.	kom.	stolar	rkt.	Kreševo
63.	Mikličanin Ilija	1909.	kom.	učitelj	grk.ist.	Zenica
64.	Nikolić Persida	1875.	kom.	primalja	grk.ist.	Novi Sad
65.	Nikolić Zorka	1900.	kom.	krojačica	grk.ist.	Bijeljina
66.	**Nuhbegović Alija**	1916.	kom.	krojač	islam	Travnik
67.	**Osmanić Sulejman**	1910.	kom.	postol.	islam	Čajniče
68.	Premužić Branimir	1922.	kom.	stud.med.	rkt.	Sarajevo
69.	**Pojskić Salih**	1910.	kom.	postol.	islam	Zenica
70.	Popović Staka	1921.	kom.	radnica	grk.ist.	Gerzovo
71.	Pilić Nebojša	1917.	kom.	tokar	grk.ist.	Bravsko
72.	Puškić Vjera	1921.	kom.	kućanica	grk.ist.	Sarajevo
73.	Papo Josef	1923.	kom.	tokar	židov	Sarajevo
74.	Papo Rikica	1915.	kom.	trg.pom.	rkt.	Sarajevo
75.	Papo Rena	1915.	kom.	dipl.fil.	rkt.	Budapest
76.	Papo Berkolba	1914.	kom.	sud.vjež.	rkt.	Sarajevo
77.	Papo Josef	1914.	kom.	inžinir	rkt.	Janje
78.	Papo Srna	1921.	kom.	trg.pom.	rkt.	Sarajevo
79.	Papo Blanka	1906.	kom.	priv.čin.	rkt.	Travnik
80.	Papo Elazar	1908.	kom.	radnik	rkt.	Sarajevo
81.	Rustempašić Fuad	1921.	kom.	trg.pom.	islam.	Bugojno
82.	Ružić Svetozar	1910.	kom.	činovn.	grk.ist.	Ljubuški
83.	Ristović Branko	1911.	čet.	radnik	grk.ist.	Valešica
84.	Radošević Marija	1893.	čet.	kućanica	grk.ist.	Mostar

85.	Redžo Stijepo	1893.	kom.	činovn.	rkt.	Dubrovnik
86.	Rebić Pavao	1907.	kom.	tokar	rkt.	Sarajevo
87.	Radovanović Risto	1917.	kom.	bravar	grk.ist.	Visoko
88.	Radulović Jelena	1916.	kom.	crtačica	grk.ist.	Gerzovo
89.	Rubistein Josip	1903.	kom.	priv.čin.	židov	Višegrad
90.	Ozmo Danijel	1912.	kom.	Ak.slik.	židov	Olovo
91.	Salom Avram	1860?	kom.	posjednik	židov	Sarajevo
92.	Saratlija Janko	1900.	kom.	poljodjel.	grk.ist.	S. Hrusno
93.	Safić Petar	1916.	kom.	mehaničar	grk.ist.	Krosmaja
94.	Sunarić Mijo	1912.	kom.	priv.čin.	rkt.	Grahovnik
95.	Sarić Vera	1911.	kom.	frizerka	rkt.	Sarajevo
96.	Stanišić Veljko	1895.	kom	bravar	grk.ist.	Sarajevo
97.	Sar Vjera	1923.	kom.	učenica	grk.ist.	Šabac
98.	Stern Josip	1901.	kom.	prav.čin.	rkt.	Pale
99.	Salzberger Alfred	1910.	kom.	prav.čin.	žid.rkt.	Bugojno
100.	Tuco Jovan	1917.	kom.	tokar	grk.ist.	Foča
101.	**Tafro Nurija**	1919.	kom.	tokar	islam	Bar
102.	Tomić Mihajl	1912.	kom.	težak	grk.ist.	Derventa
103.	Treml Emilijan	1916.	kom.	novinar	rkt.	Kreševo
104.	Tvrtković Ivica	1906.	kom.	stolar	rkt.	Sarajevo
105.	Unger Zvonimir	1919.	kom.	priv.namj.	rkt.	Gradac
106.	Visković Anđelko	1924.	kom.	gost.nau.	rkt.	Gradac
107.	Visković Mićo	1913.	kom.	gostion.	rkt.	Podaci
108.	Visković Zrinko	1922.	kom.	konobar	rkt.	Sarajevo
109.	Vuković Dragica	1909.	kom.	učitelj.	grk.ist.	Visoko
110.	Vojvodić Todor	1910.	čet.	žitar	grk.ist.	Trebinje
111.	**Zelihić Ibrahim**	1921.	kom.	bravar	islam	Daruvar
112.	Zagovec Antonija	1893.	kom.	domaćica	rkt.	Sarajevo
113.	Zagovec Anton	1918.	kom.	elekt.	rkt.	Sarajevo
114.	Zagovec Rudi	1920.	kom.	mehanič.	rkt.	Stolar
115.	**Žujo Mustafa**	1918.	kom.	bravar	islam	Sarajevo
116.	Nikolić Sofija	1925.	kom.	frizerka	grk.ist.	Sarajevo

Za Dom - Spreman !

Upravitelj Redarstva:
Ivan Tolj

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 486-488)

Br. 12

IZBJEGLICE IZ SANDŽAKA U SARAJEVU - IZVJEŠTAJ ODBORA ZA POMOĆ IZBJEGLICAMA VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 29. NOVEMBAR 1941.

SPISAK

lica kojima je podijeljeno brašno u Zapovjedničtvu vojne krajine u Sarajevu.

r.b.	ime i prezime	kotar	br.	čl.	kg.
1.	Murat H. Fejzović	Prijepolje	5	50	
2.	Midhat Čelebić	-"-	3	30	
3.	Mahmud Hadžagić	-"-	5	50	
4.	Haso Veljović	-"-	5	50	
5.	Hivzo Selmanović	-"-	1	10	
6.	Bahrija -"-	-"-	5	50	
7.	Mula Nikšić	-"-	1	10	
8.	Almasa Hašimbegović	-"-	3	30	
9.	Ibrahim Čičić	-"-	9	90	
10.	Vasilije Pelih	-"-	5	50	
11.	Atif Mujaković	-"-	5	50	
12.	Tufo Turkmanović	-"-	1	10	
13.	Zumruta Hanić	-"-	5	50	
14.	Nusreta -"-	-"-	4	40	
15.	Abida H. Musić	-"-	5	50	
16.	Muhamed Hajvazović	-"-	1	10	
17.	Hamid Kratović	-"-	1	10	
18.	Ibrahim H. Šehović	-"-	4	40	
19.	Hajdar Čengić	-"-	5	50	
20.	Ibrahim Veljović	-"-			

21. Adil Kapuzović	-"-	2	20
22. Murat Čehajić	-"-	4	40
	Nije sigurno da li je iz Prijepolja		
23. Sadudin Šačiragić	-"-	4	40
	Nije sigurno da li je iz Prijepolja		
24. Šaćir Uštović	-"-	5	50
	Nije sigurno da li je iz Prijepolja		
25. Sulejman Kitivojević	-"-	4	40
26. Zahirago Zahirović	-"-	7	50.
27. Džula Zejnilović	-"-	5	50
28. Šahin Bošnjak	Priboj	1	10
29. Amir Čičić	-"-	1	10
30. Lutvo Džambas	-"-	4	40
31. Džemila Hašimbegović	-"-	3	30
32. Mustafa -"-	-"-	3	30
33. Hasan Kadribašić	-"-	4	40
34. Ćamil i Šefket H. Hamzić	-"-	3	30
35. Salko Sukić	-"-	1	10
36. Rasim Hasanagić	-"-	1	10
37. Mehmed Bajrović	-"-	3	30
38. Murat -"-	-"-	5	50
39. Zećira Čičić	-"-	2	20
40. Namzija H. Hamović	-"-	3	20
41. Omer Salkanović	-"-	2	20
42. Tufo Porović	N. Varoš	3	30
43. Nail -"-	-"-	3	30
44. Hasan Mezildžić	N. Varoš	3	30
45. Ahmo Hašimbegović	-"-	4	40
46. Smajo Avdagić	-"-	5	50
47. Mehmed -"-	-"-	3	30
48. Avdo -"-	-"-	1	10
49. Bećir Ljuhar	-"-	1	10
50. Munib Hafizović	-"-	3	30

51. Šefko Vejzović	-"-	1	10	
52. Arif Skadrak	-"-	2	20	
53. Hamza Selmanović	-"-	1	10	
54. Osmo Murtezić	-"-	2	20	
55. Mustafa Ibišbegović	-"-	3	30	
56. Redžep Hafizović	-"-	5	50	
57. Sulejman Mašović	-"-	5	50	učitelj
58. Halil Saračević	-"-	1	10	
59. Nijaz Šećeragić	-"-	5	50	
60. Salko Bunbul	-"-	4	40	
61. Marko Kordić	-"-	3	30	vidi Čajniče
62. Makbula Čehajić	-"-	4	40	
63. Mašo Mašović	-"-	5	50	
64. Paša -"-	-"-	7	70	
65. Sadudin Šećeragić	-"-	4	40	
			Dva puta digao!	
66. Jusuf Hanjalić	-"-	3	30	
67. Ibrahim Zaimović	-"-	1	10	
68. -"- Bilalović	-"-	3	30	
69. Emina Softić	-"-	5	30	
70. Alija Kratovac	-"-	2	15	
71. Zahida Isić	-"-	2	20	
72. Rizvan Avdić	-"-	5	25	
73. Mehmedalija Agović	-"-	3	30	
74. Šećeragić Hifzo	-"-	2	15	
75. Munevera Trbović	-"-	3	30	
76. Ilijas Vrčić	Sjenica1	10		
77. Huso Mahmutović	-"-	1	10	
78. Murat Čengić	-"-	1	10	
79. -"- Hadžarić	-"-	1	10	
80. Mustafa Zajnović	-"-	1	10	
81. Rasim Kadničanin **Paplć**	-"-	1	10	
82. Gospođa Tanović	-"-	4	40	

83. Rašim Karamehmedović	-"-	7	70
84. Vehbija Vrčić	-"-	1	10
85. Muharem Bećiragić	-"-	1	10
86. Nadžija Ćatović	-"-	1	10
87. Alija Nikšić	-"-	2	15
88. Murat Solaković	-"-	2	15
89. Asim Mujčinović	-"-	1	10
90. Aziz Vrčić	-"-	1	10
91. Marko Kordić	Čajniče	3	30
92. Rifat Dizdar	-"-	3	30
93. Šuhrija Rožajac	-"-	4	40
94. Ismet Topalović	-"-	3	30
95. Adem Hrustanbegović	-"-	6	60
96. Osman Forta	-"-	6	40
97. Svraka Mustafa	-"-	1	10
98. Meho Šuvalić	-"-	6	60
99. Riza Sinanović	-"-	8	50
100. Mahmud Hodžić	Pljevlje	9	90
101. Mehmed Memić	-"-	3	20
102. Omer -"-	-"-	5	50
103. Tebah -"-	-"-	1	10
104. Ćamil -"-	-"-	5	50
105. Fata Šehović	-"-	2	20
106. Hasan Trhulj	-"-	1	10
107. Ibrahim Kulasmanović	-"-	2	20
108. Faik Selmanović	-"-	1	10
109. Husnija Mulović	-"-	1	10
110. Sulejman Čaušević	-"-	1	10
111. Teufik -"-	-"-	1	10
112. Sabit Bajrović	-"-	1	10
113. Teufik Tahirbegović	-"-	1	10
114. Rifat Osmankadić	-"-	5	50
115. Hajro Šećerkadić	-"-	5	50

116.	Edhem Selmanović	-"-	1	10
117.	Muzafer Prokić	-"-	1	10
118.	Fata Telačević	-"-	2	15
119.	Riza Selmanović	-"-	1	10
120.	Hasan Drnda	-"-	1	10
121.	Hajro Gavran	-"-	1	10
122.	Zaim Čengić	-"-	1	10
123.	Zija Hodžić	-"-	6	30
124.	Avdo Begović	-"-	5	30
125.	Hajro Hodžić	-"-	1	10
126.	Džemal Aliefendić	-"-	1	10
127.	Sulejman Rašidkadić	-"-	1	10
128.	Hajro Muzurović	B. Polje	8	80
129.	Ilijas Dobardžić	-"-	6	60
130.	Hajro -"-	-"-	1	10
131.	Redžo Bučan	-"-	6	60
132.	Junuz Nišić	-"-	5	50
133.	Ramiz Hajdaragić	-"-	1	10
134.	Rizo -"-	-"-	1	10
135.	Suljo Dervović	-"-	1	10
136.	Sabrija Mušović	-"-	1	10
137.	Muhamed Sarajlić	-"-	3	30
138.	Zuhdo Hajdaragić	-"-	1	10
139.	Mule Nišić	-"-	4	40
140.	Idriz Dervović	-"-	2	20
141.	Hakija Mulalić	-"-	1	10
142.	Osman Mušović	-"-	1	10
143.	Osman Sarajlić	-"-	1	10
144.	Mehmed Sarajlija	-"-	1	10
145.	Mulić Šefkija	-"-	2	15
146.	Ćamil Sijević	-"-	2	15
147.	Muharem Kadrović	Berane	1	10
148.	Sefer Ramhusović	-"-	1	10

149.	Feko -"-	-"-	1	10
150.	Dešo -"-	-"-	1	10
151.	Salko Nišić	-"-	2	20
152.	Emruš Tabaković	-"-	2	20
153.	Amir Ferović	-"-	3	25
154.	Smail Omerpašić	-"-	4	25
155.	Hatidža Ibričević	Podgorica	5	20
156.	Hata Ramović	-"-	5	20
157.	Josip Dolinšek	H.Pijesak	6	50
158.	Hašim Mutić	-"-	1	10
159.	Šaćir Isović	Bileća	2	10
160.	Petar Doko	Višegrad	15	10
161.	Mijo Jogunica	Dovlići	7	50
162.	Jozo Popović	Sarajevo	4	30
163.	Dolinšek Martin	-"-	6	45
164.	Anton Božić	Maribor	3	15
165.	Slava Sergo	-"-	1	10
166.	Rasim Begović	Vlasenica	4	25
167.	Sejfo Šahbegović	-"-	5	30
168.	Josip Klimeš	Sjetlina	6	50
169.	Omer Salkanović	Sarajevo	1	10
170.	Šaćira Mujagić	Sjenica	3	30
171.	Husein -"-	-"-	4	40
		nije sigurno da li su i Sjenice		
172.	Riza Selmanović	Pljevlje	5	25
173.	Novak Vladimir	Dženović	2	20
174.	Muharem Hozo	-"-	1	10

(Arhiv Bosne i Hercegovine u Sarajevu /u daljem tekstu : A-BiH/, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, k. 1, omot: Odbor za pomoć postradalim izbjeglicama u Sarajevu, br. 412/1942.)

Br. 13

ZLOČINI U PRAČI - IZVJEŠTAJ KOTARSKE ISPOSTAVE PRAČA, NOVEMBAR 1941.

.....

U samoj Prači stanje je očajno. Ni jedan državni i samoupravni ured ne radi, osim oružničke postaje i ove izpostave, koji tek obnavljaju svoje poslovanje. Komunisti-četnici ušli su u Praču 4.studenoga između 3 i 5 sati ujutro. Odmah su preuzeli sve državne urede i ustanove i uzpostavili svoju vlast. Osmoricu ustaša i viđenijih muslimana i katolika, koji su bili ostali ovdje, odmah su poubijali, a među njima ustaškog tabornika Hašeka, dok se je više njih posakrivalo po šumama, pećinima i td. i tako se krili do dolazka naših vlasti. Prvo su u Praču ušli komunisti, takozvani partizani. Nekoliko dana iza dolaska ove partije došli su iz Srbije i Crne Gore četnici u većem broju. Čim su došli, dali su se u sela i počeli pljačkati i ubijati veći broj viđenih muslimana. **Broj poubijanih još nije ustanovljen, samo se zna za selo Lunje, u kome su ubili 22 muslimana i jednu muslimanku, u selu Renovici 12 muslimana, u selu Sočicama oko deset muslimana i u selu Modriku 18 muslimana, dok za druga sela još nema podataka** (podvukao: S.Č.).

(Odmetnička zvjerstva, str. 102)

Br. 14

POKOLJ U KORAJU - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE POSAVJE, SLAVONSKI BROD, 4. DECEMBAR 1941.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Velika župa Posavje u Brodu na Savi.

Broj V.T.70/1941.
PREDMET: Napadaj četnika na
mjesto Koraj

Brod na Savi, dne 4.prosinca 1941

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA
na ličnost g. Ministra
u
ZAGREBU

Na pravcu Tuzla - Bijeljina, zapovjednik oružničkog voda Bijeljina javlja brzojavno: **28.XI 1941. g. između 7-8 sati došlo je oko 100 naoružanih četnika iz Majevice, opkolili su selo Koraj u kojem je sjedište** iste postaje kotar Bijeljina, prekinuli b.b. liniju i izvršili **masovni napad na Koraj**, ogorčena borba trajala je od 1 - 10 sati u Koraju je poginulo prema još neprovjerenim podatcima oko 70 - 100 ljudi muslimanskog življa, od oružanika poginuo je pomoćni oružnik Karanović Mustafa a zapovjednik postaje narednik Sijarčić Sulejman zarobljen s ostalih 10 oružnika uspjelo im da se povuku na postaju Čelić.

U mjestu Koraj držali su stražu sami žitelji i imali su kojih 80 pušaka, no toga jutra nakon što su čitavu noć držali stražu u predmjevi, da je opasnost minula milicionari su napustili u zoru utvrđeni položaj prema Tutnjevcu i napali Koraj ušavši na to mjesto. Sve je sreća da još nije bio prekinut brzoglasni vod između Koraja i Čelića tako, da je občinski bilježnik Ešref Barjaktarević brzoglasno obavijestio 12 satniju koja se nalazila u Čeliću udaljenom cca 6 km. i ova je odmah pošla u pomoć ali su četnici poslali u susret svoje snage tako, da je vojska istom oko pola 11 u borbi ušla u Čelić izgubivši 4 mrtvih vojnika i 1 časnika i spriječila

daljnji palež i krvoprolića. **Točan broj žrtava ne može se ustanoviti pošto se je pučanstvo razstrkalo na sve strane širom prema Čeliću i Brčkom odvezavši što se u brzini moglo uzeti no moglo bi biti cca 200 najviše do 300 svih ubijenih i zaklanih.** Popaljenih kuća imade 150 a najgore je postradala čaršija gdje su se nalazile ljepše zgrade.

Kako je navedeno **u pokolju su svi sudjelovali te su u glavnom ubijali dječake od 15 god. žene su pljačkale, a mala djeca nosila slamu i palila kuće sve uz poklike Petru i Staljinu.**

U mjestu je potpisani našao na cesti još nekoliko desetaka lješina zvjerski iznakaženih a nekoliko i nagriženih od pasa koje njihovi nisu mogli niti dospjeli pokopati.

Krvoločtva koja su sačinili komunističko-četnički banditi prelaze ljudsku maštu i spadaju u srednji vijek, pa ću navesti samo dio iz te grozne tragedije.

Staroga hodžu koji je čekao u svojoj sobi samu smrt i nije nikuda izlazio teško ranjenog bacili su u vatru. Aliji Begiću palili su prsa vatrom koju su ložili na trgu. Jedna žena u očaju bacila je u bunar troje djece i zatim sama za njima skočila. Ona je kašnje spašena no svo troje djece se udavilo. Pred opljačkanim dućanom Miralem Zajmovića ležalo je oko petnajst lješina a potpisani je našao još četiri dok su ostale bile već ukopane. Pred upaljenom kućom Ragib Begića ležala je u jarku lješina Seifa Terzića a pod plotom Erhema Sarajlića leži lješina Mehe Kukića probodenog bajunetom kroz glavu iza uha. U glavnom su poubijani starci koji nisu mogli bježati i djeca koja se nisu mogla štititi (podvuako: S. Č.), pa ova krvološtva najbolje dokaz za neispravnost tvrđenja onih članova raznih povjerenstava da su grkoistočnjaci izazvali zlodjelima Ustaša i muslimana i da su radi toga bili prisiljeni bježati u šume. Ostalo je ispušteno.

Veliki Župan:
Velike župe Posavje
v. r.

(AVII-, fond NDH, k. 174, reg. br 10/1-3-4)

Br. 15

ZLOČINI NA PODRUČJU ROGATICE - IZVJEŠTAJ UREDA ZA IZBJEGLICE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 4. DECEMBAR 1941.

Dolaze nepozvani Sabrija Saračević, rođen 1924. god., iz sela Točionika, obćine Sokolović, kotar Rogatica, vjere muslimanske i Adil Saračević, rođ. 1908. god., iz istog sela, vjere muslimanske i izjavljuju slijedeće:

Naše selo zauzeto je od četnika prije od prilike dva mjeseca. Dok Rogatica nije pala u četničke ruke nisu nas četnici dirali. **Od pada Rogatice počeli su četnici ubijati ljude, paliti muslimanske domove, odvoditi djevojke i mlade žene u svoje logore.**

Kao primjer zvjerstava koja su četnici počinili na nama poznatom stanovništvu navodimo slijedeće:

U selu Podgradcu, obćine Borike natjerali su četnici u kuću Abida Šuše oko desetero čeljadi, žena i djece, zapalili kuću i sva je čeljad u njoj izgorjela.

U selu Kalimanićima, obćine Sokolović zaklali su četnici jedne noći slijedeće muslimansko stanovništvo: Mehu Hajdarevića, starca od 90 godina, Ibrahima Smajića, starca od 85 god., Osmana Sarajčića, stara 60 godina, Zajku Husejnovića, stara 55 god., Omera Smajića, stara 50 god., Hadžiju Smajića, stara 35 god., Bećira Smajića, stara 30 god., Hajdara Hajdarevića, stara 28 god., Fehima Saračevića, stara 38 god., Avdu Smajića, Omerova, stara 10 god. i Porču Hajdarevića, Hajdarova, stara 12 god.

Ovo su samo konkretni primjeri ubijanja i klanja muslimanskog stanovništva kotara Rogatičkog, a mogli bi takovih primjera navesti puno više, **kao naprimjer selo Žepu, u kojem je poubijano i poklano preko 300 muslimanskog stanovništva.**

Četnici oduzimaju svu hranu, stoku, odjeću, obuću i posteljinu od muslimanskog stanovništva i sve to odvode u svoje domove (podvukao: S.Č.).

Preostalo muslimansko stanovništvo, koje se još nalazi u kotaru Rogatičkom očekuje svakog dana istu sudbinu i ako se u najkraćem vremenu ne oslobodi, bit će potpuno uništeno.

Mi smo pobjegli iz našeg sela u srijedu 26. studenog 1941. god. sa još četvoricom drugova i išli smo krijući se i putujući gotovo samo po noću kroz šume rogatičke, vlaseničkog i sarajevskog kotara i stigli smo u utorak na večer 2. prosinca 1941. god. u Sarajevo.

Na putu smo susretali četnike, te smo se od jednih varkom, a od drugih bjegom spasavalI. Našu četvoricu drugova izgubili smo na putu kod sela Miletine, kotara sarajevskog, te mislimo da su pohvatane od četnika.

Sarajevo, 4. prosinca 1941.

Prednje nam je pročitano.

Saračević Sabrija, s.r.
Saračević Adil, s.r.

Saslušao:
(Potpis nečitak)
NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Ured za izbjeglice Velike župe Vrhbosna
S A R A J E V O
Broj: 399
4.XII 1941.

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, br. 399/1941)

Br. 16

ZLOČINI U MILJEVINI, FOČI I USTIKOLINI - IZVJEŠTAJ KOTARSKE ISPOSTAVE KALINOVIK, 13. DECEMBAR 1941.

.....

Prema dobivenim izvješćima četnici nemilosrdno zlostavljaju, ubijaju i pljačkaju sva sela kotara fočanskog, a i sam grad Foču. Izpostava je dobila izvješće da su četnici u **obćini Miljevini i to u selima Ocrkavlje, Rataje, Mrežica i Jabuka ubili za šest dana 75 muslimana. O samom gradu Foči manjkaju podatci. Znade se toliko, da su četnici zapalili više muslimanskih kuća. Velike kuće i radnje oko stanice zapaljene su, a tako i neke bolje kuće i u gradu. Radnje u Donjem polju kod mosta Drine opljačkane su. Četnici, kada su zauzeli Foču, vršili su u svakoj muslimanskoj kući premetačinu po tri puta. Zlato, nakit, novac i vriednostne stvari oduzeli su. Podatci o drugim obćinama fočanskim manjkaju. Jedino se znade, da su četnici zapalili mnogo kuća u Ustikolini i poubijali mnogo muslimana (podvukao S. Č.)**

(Odmetnička zvjerstva, str. *101*)

Br. 17

ZLOČINI DRAGE MITROVIĆA NA BORIKAMA - PISMO ČETNIČKOG KOMANDIRA JOVICE, 18. DECEMBAR 1941.

Milane, vi ste ostali predsednik opštine. Nije samo da budete predsednik, nego i da pazite na sve redove u svojoj opštini. A veliki su redovi nevaljalih poslova. Jer po ovijem selima turskijem raspuštena je četa Drage Mitrovića i pravi velika nasilja, koje uopšte ne valja onako raditi, jer inače vi dobro znate, kako stoji ovo sadašnje stanje. Jer mi još ne znamo kako može biti. Dobro vi znate, da mi nijesmo još ni jednog opasnog Turčina ufatili, već su ostale samo žene i sitna djeca, pa nije dovoljno da mi to tako gnjavimo i progonimo, jer ćemo inače pogrešiti kod samoga Boga. Kada pogorimo sve turske kuće i gnjavimo ono sirotinje, mogli bi Turci tako i nama da nanesu veliku štetu, pošto su svi Turci opasni sada u stijenama. Pa kada mi njihovo sve uništimo, mogli bi i oni da nama nanesu štetu. Nego kada budemo mi njih pobedili, onda ćemo mi krojiti zakone kako mi hoćemo. Molim te, Milane, reci Dragi neka u buduće više ovako ne radi za ovo vreme, da se više ovako ne gnjave, ili neka ih jedanput veštački pobiju.

(Odmetnička zvjerstva, str. 28)

Br. 18

REALIZACIJA "HOMOGENE SRBIJE" - INSTRUKCIJA DRAŽE MIHAILOVIĆA, 20. DECEMBAR 1941.

Komanda četničkih odreda
Jugoslovenske vojske
Gorski štab
Str.Pov. Đ. Br. 370
20.decembra 1941. god.
Položaj

ĐENERALŠTABNOM MAJORU G. ĐORĐU LAŠIĆU - KOMANDANTU ČETNIČKIH ODREDA JUGOSLOVENSKE VOJSKE U CRNOJ GORI I KAPETANU G. PAVLU ĐURIŠIĆU, KOMANDANTU LIMSKIH ČETNIČKIH ODREDA JUGOSLOVENSKE VOJSKE

Instrukcija: ....

Ciljevi naših odreda jesu:

1) **Borba za slobodu celokupnog našeg naroda pod skiptrom Njegovog Veličanstva Kralja Petra II.**

2) **Stvoriti veliku Jugoslaviju i u njoj veliku Srbiju etnički čistu u granicama Srbije - Crne Gore - Bosne i Hercegovine - Srema - Banata i Bačke.**

3) **Borba za uključenje u naš državni život i svih još neoslobođenih slovenačkih teritorija pod Italijanima i Nemcima (Trst - Gorica - Istra i Koruška) kao i Bugarske, severne Albanije sa Skadrom.**

4) **Čišćenje državne teritorije od svih narodnih manjina i nenacionalnih elemenata.**

5) **Stvoriti neposredne - zajedničke granice između Srbije i Crne Gore, kao i Srbije i Slovenačke čišćenjem Sandžaka od Muslimanskog življa i Bosne od Muslimanskog i Hrvatskog življa.**

Sa komunistima - partizanima ne može biti nikakove saradnje jer se oni bore protiv dinastije i za ostvarenje socijalne revolucije, što nikada

nesme biti naš cilj, jer smo mi jedino i isključivo samo vojnici i borci za Kralja, Otadžbinu i slobodan narod. Upotreba četničkog odreda u Crnoj Gori; u danom trenutku;

1) Jednim delom snaga dejstvovati iz doline Lima pravcem: Bijelo Polje - Sjenica sa **zadatkom očistiti Pešter od Muslimanskog i Arnautskog življa**.

Ove snage moraju tesno sarađivati sa odredima Javorskim i Golskim.

2) Delom snage dejstvovati pravcem preko Čakora ka Metohiji sa zadatkom da se na tome pravcu očisti teritorija od Arnauta, kao i da se presretnu oni koji će biti gonjeni iz Peštera - Sandžaka.

Ove snage moraju sarađivati sa snagama pod jedan i Kopaoničkim odredima.....

4) Delom snaga dejstvovati ka Jugu u **cilju zauzimanja Skadra** (podvukao: S. Č.).

U svakom slučaju obezbediti Crnu Goru od upada Arnautskih elemenata iz Albanije......

Organizacija:

Za celu oblast Crne Gore postavljam za komandanta svih četničkih odreda Jugoslovenske vojske đeneralštabnog majora g. Đorđa Lašića. Sastav štaba ostavlja se slobodnom nahođenju samom komandantu. Važno je da štab ima operativno, obaveštajno, propagandno i ekonomsko odelenje....

Za komandanta Limskih Četničkih odreda u oblasti Sreza Andrijevačkog, Beranskog, Bijelo Poljskog, Prijepoljskog, Plevaljskog i Kolašinskog postavljam pešadiskog kapetana I klase g. Pavla Đurišića. Sve ostale komandante postaviće sam komandant za Crnu Goru, odnosno komandant Limski odreda za svoj reon....

Organizaciju izvoditi prema priloženim uputima, datim usmenim instrukcijama kapetanu g. Đurišiću i obzirom na lokalne prilike....

Poznato je da u Crnoj Gori vlada velika oskudica životnih namirnica zato pripremite Aerodrom barem za spuštanje padobranima čime ćete omogućiti da se šalje brza i efikasna pomoć narodu u Crnoj Gori. Tačno mesto sa geografskim koordinatama što pre saopštiti ovome štabu. Aerodrom mora da bude pripremljen za noćni prijem zbog čega treba na

njemu da postoji jedna Vazduhoplovna grupa koja će isti umeti osvetliti kada se bude najavio dolazak avijona.

Neophodno je potrebno obezbediti jedan siguran kanal sa morske obale u unutrašnjost jer postoji verovatnoća da će pomoć stizati i morskim putem.

Vezu sa Dangićem u Bosni održavati preko Gacka na Bileće i preko Foče na Kalinovik. Vezu sa Srbijanskim odredima održavati preko Limskog odreda....

Što se situacije u državi tiče ista je izložena kapetanu g. Đurišiću.

U vašem radu rukovodite se napred iznetim, datim instrukcijama kapetanu g. Đurišiću i obzirom na lokalne prilike. Važno je da se našim akcijama ne izazivaju uzaludne žrtve, već da se pridržavamo našeg načela. Postići cilj sa što manje žrtava.

Šaljem svoj komandantski pozdrav svima nacionalistima u Crnoj Gori.

Da živi Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II!

Da živi ceo naš narod

Komandant:
Đeneralštabni đeneral,
Drag. M. Mihailović, s.r.

Pečat:
Komanda četničkih odreda
Jugoslovenske vojske - Gorski štab

Str. pov. br. 10

Pečat:
Komanda čet. odreda
Jug. vojske - GŠ 15.

Primljeno k znanju. Raspis upućen radi instrukcije sreskim komandantima, u akta.

Komandant,
pešad. kap. I kl.
(Potpis nečitak)

(Dokumenti o izdajstvu Draže Mihailovića, knj. 1, Beograd, 1945, str. 10-13; S.Čekić, n.d., str. 267-268)

Br. 19

ZLOČINI NA PODRUČJU GLAMOČA - IZVJEŠTAJ OPĆINSKOG NAČELSTVA U VAGANU, 31. DECEMBAR 1941.

Obćinsko poglavarstvo u Vaganu, kotar Glamoč, izvijestilo je 31.prosinca 1941. službeno, da su od travnja 1941. pa do toga dana ubijeni ovi Hrvati na području obćine Vagan od četničko-komunističke ruke:

Iva	Kelo,	pok. Nikole,	iz Mladoškovaca,
Ragib	Smaić,	pok. Hasana,	
Adil	Musić,	pok. Sulje,	
Ludija	Smaić,	pok. Juzufa,	
Goran	Smaić,	pok. Mujana	- svi iz Opačića i
Dujo	Bilandžija		iz Halapića.

Četnici- komunisti umorili su nadalje bacivši ih u jamu:

Saida	Fišića,	pokojnog Huse,
Bilka	Fišića,	pok. Ibre i
Akifa	Džaju,	pok. Muje - svi iz Mladoškovaca

Spomenuto obćinsko poglavarstvo javlja nadalje, da su prigodom četničko-komunističkih napadaja nestali i ne zna se za njihovu sudbinu ovi Hrvati iz Odžaka:

Zajko	Filipović,	pok. Ibre,	
Ahmed	Smaić,	pok. Sulje,	
Ragib	Alvadrija,	pok. Dede,	
Fehim	Čitahović,	pok. Salke,	
Alko	Čitahović,	pok. Ahmeta,	
Mehmed	Čitahović,	Fehimov,	
Džemalija	Čitahović,	Salihov,	
Ragib	Alan,	pok. Ibre, i	
Ahmed	Alan,		-svi iz Odžaka, te
Nikola	Keselj,	pok. Ivana	iz Mladoškovaca i
Alko	Musić,	pok. Murata,	iz Opačića

(Odmetnička zvjerstva, str. 84)

Br. 20

KLANJE NA PODRUČJU VARCAR VAKUFA I JAJCA 1941. - IZVJEŠTAJ USTAŠKOG LOGORA VARCAR VAKUF, VARCAR VAKUF, 31. DECEMBAR 1941.

Ustaški logor u Varcar-Vakufu dostavio je 31.prosinca 1941. ustaškom stožeru Pliva i Rama u Jajcu ovaj popis Hrvata muslimana i katolika, koje su četnici-komunisti poubijali od 10.travnja do 31.prosinca 1941. **Poubijani su većinom na zvjerski način. Neki su zaklani nožem, a drugi usmrćeni vatrenim oružjem.**

Hamid Hadžić,
Mujo Maslić,
Mujo Muhić,
Stipo Ignjotić
- svi iz V.Vakufa

Savko Mesić,
Sado Šabić,
Mujo Hodžić,
Muharem Hodžić,
Suljo Hodžić,
Zlata Hodžić,
Redžo Čunjalo,
Mustafa Čunjalo,
Ibro Čunjalo,
Rečkan Redžić,
Rečkan Hodžić,
Ale Redžić,
Ibro Šabić,
Zajko Šabić,
Fatima Šabić,
Bilko Šabić,
Avdija Šabić,
Galib Galibegović
- svi iz Trnova

Ibro Medilović,
Alija Čunjalo,
Mujo Kapić,
Mujo Masloč
- Svi iz V. Vakufa

Šerif Ćuk,
Rifat Ćuk,
Sahib Ćuk,
Đenalija Ćuk,
Murija Ćuk,
Mehmed Ćuk,
Kadrija Ćuk,
Himzo Ćuk,
Hamid Ćuk,
Šemso Ćuk,
Šaćir Ćuk,
Ibrahim Ćuk,
Asim Ćuk,
Zuhdija Ćuk,
Nafa Ćuk,
Ruhija Kobilić,
Mehmed Zobić,
? Butković i
Anđa Butković - iz Šehovca

Peijo	Bilogrebić,	Latif	Skandrić i
Ile	Čulina,	Mujo	Gazić
		iz Starog Sela,	
Anđa	Ljubičić,	Marija	Đurđek
		iz Crne Rieke,	te
Anđa	Radić,	Đuro	Bilandžija
Ljubica	Bahović - svi iz Bistovice	Jakov	Bajit
		iz Bočca-u svemu	
			56 osoba

Sve spomenute hrvatske žrtve nisu dale nikakvog povoda odmetnicima da izvrše ovaj niz umorstava i ubojstava.

"VIDITE VAŠE SMRTI !"
Zvjersko ubijanje Hrvata iz sela Draganića i Plive

Oružnička postaja Šipovo izvjestila je Kotarsko predsjedništvo u Jajcu o zvjerskom ubijanju Hrvata muslimana iz sela Draganića, kotar Varcar-Vakuf, te iz Plive, kotar Jajce. U napisanom izvještaju od 13.kolovoza 1941. ova oružnička postaja izvješćuje o izjavi, koju je o tom jezovitom događaju dao Derviš Redžić, sin Mehin, star 24 godine, iz Draganića.

Derviš Redžić je ispričao kako je dana 9.kolovoza bio uhvaćen od pobunjenih četnika u selu Draganiću, kada je delio letke da se pobunjenici vrate svojim kućama. Četnici su uhitili osim njega još Zajku Šabića, sina Šabanovog. Ibru Šabića, sina Ibrinog, Sulju Hodžića, sina Ibrinog, Muju Hodžića, sina Ćamilovog, Muharema Hodžića, sina Mujinog, Sabu Saića, sina Salkinog, Salku Nešića, sina Alijinog, sve iz Draganića, kotar Varcar-Vakuf, te Ćamila Hajkića, sina Mehinog, Rustana Glavaša, sina Mehinog, Šerifa Glavaša, sina Hamidinog i Muju Glavaša, sina Hamidovog, sve iz Plive kod Jajca. Sve njih bili su zatvorili u crkvenu kuću. "Tu smo bili sve do 12.kolovoza 1941. godine - priča Redžić svoju jezovitu priču. U jutro nas je opet sve prozivao Simo Šolaja, sin Perin, a Mile Vujković iz Brđana (obojica pravoslavni) izvodio nas je iz zatvora. Kada su nas dotjerali u "Pljevske podove" u jednu dolinu, opet su ponovno od nas tražili oružje. On i Šabić Sado rekli su odmetnicima da ih puste da odu s njima, da će im dati dvije puške, a Vujaković Mile rekao je

neka dadu puške, ali se ipak imaju poubijati. Poslije toga odriješio je Mirko Prole od konopca i lanca sve po dvojicu i odmah malo dalje od nas ubijali su ih iz pušaka. Vidio sam gdje se Mirko Prole, Mile Vujković i njihovo družtvo svađaju, koji će prije da ubija. A nama, koji smo još povezani u lancima i konopcima, Mirko Prole otvarao je i punio puške govoreći: "Vidite vaše smrti!" **Kad su iste poubijali i nas** dvojicu poveli nazad, okrenuo sam se i vidio sam, gdje one, koji su još bili živi, **četnici kolju noževima**".

(Odmetnička zvjerstva, n.d., 92-93)

Br. 21

ZLOČINI U ROGATIČKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ ŽANDARMERIJSKE STANICE MOKRO, MOKRO, 4. JANUAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA POSTAJA
M O K R O

Taj.Broj: 396/41
4. siječnja 1942.
u Mokrom (kotar Sarajevo)

KOTARSKOJ OBLASTI

S A R A J E V O

Hodžić Hajdar, iz sela Nepravdića
sa još 9 osoba, iz rodnog mjesta
od četnika izbjegao, izvještava.-

31. prosinca 1941. oko 20 sati, u selu Mokrom vojnoj prestraži prijavili su se i predali, kao izbjeglice od Vlasenice ispod četničko-komunističke okupacije i to:

1. Hoždić umr. Murata Osman, star 38 g. iz Nepravdića;
2. Hodžić Osmanov Kasim, star 28 god. iz sela Nepravdića;
3. Hodžić Omerov Ramiz, star 18 g. iz sela Nepravdića;
4. Hodžić Osmanov Emin, star 31 g. iz sela Nepravdića;
5. Hodžić umr. Alije Hajdar, star 18 g. iz sela Nepravdića;
6. Hodžić umr. Alije Ramo, star 23 g. iz sela Nepravdića;
7. Dedić umr. Derviša Ibro, star 15 g. iz sela Nepravdića;
8. Čoković umr. Abdurahmana Jusuf, star 20 g. iz sela Kalimanića;
9. Dedić umr. Derviša Melća, stara 21 g. iz sela Nepravdića i
10. Čoković umr. Abdurahmana Ejub, star 30 g. iz sela Kalimanića, svi iz kotara rogatičkog. Svi se predali bez oružja.

Kao razlog bjegstva iz rodnog mjesta naveli su neizdržljivo stanje tamošnjeg hrvatskog življa pod četničko-komunističkom okupacijom. Isti navode da su **sve tamošnje muslimane, četnici pokupili iz svih sela kotara Rogatičkog i zbili ih u sela: Novosevci, Rađevići i Mrvići, općine Glasinačke, kotara Rogatičkog. Iz ovog zatvorenog prostora nikome četnici ne dadu odlaziti. Dalje iste izbjeglice navode strahote i zvjerstva četnika koje čine prema njima, jer iste svakodnevno ubijaju i pljačkaju. Isti tvrde da su četnici do sada ubili oko 2.000 muškaraca, žena i djece, a sve domove popalili** (podvukao: S.Č.).

O jačini četnika i njihovoj raspodjeli, nisu dali nikakovih podataka, koji nisu ovoj postaji poznati.

Za vođu četničko-komunističke bande zvanog ČIČU, navode, da se zove, odnosno da mu je pravo ime FRANJO OLFER ILI VOLFER, po zanimanju inžinjer, rodom iz NOVOG SARAJEVA, čija je supruga kao činovnica zaposlijena u Pirotehničkom zavodu u Sarajevu. Navodno isti se odmetnuo u šumu odmah poslije kapitulacije Jugoslavije.

Navedene izbjeglice predate su 5. pješačkoj diviziji u Sarajevu, radi daljeg postupka.

Razaslato:
Kotarskoj oblasti Sarajevo.
Oružničkom krilu Sarajevo
redovnim putem.

Zapovjednik postaje, narednik:
(Potpis nečitak)

(AVII, fond NDH, k. 200, reg. br. 17/7-1)

Br. 22

ZLOČINI U GLAMOČU - IZVJEŠTAJ OPĆINSKOG NAČELSTVA GLAMOČ, GLAMOČ, 5. JANUAR 1942.

Ni hrvatsko stanovništvo u obćini Glamoč nije bilo pošteđeno od napadaja četnika-komunista. U svojoj osobitoj mržnji na Hrvate muslimane poubijali su četnici-komunisti od 10.travnja 1941. do početka siječnja 1942. znatan broj Hrvata.

Obćinsko poglavarstvo u Glamoču dostavilo je 5.siečnja godine 1942. pod brojem 4.416-41. ustaškom logoru u Glamoču ovaj popis životom nastradalih Hrvata:

Ibrahim	Malić-Zeljković,	Smajo	Memiš, iz Biličića,
Jusuf	Hamzić,	Nikola	Hrgović, Lukin
Ejub	Bajrić,	Hamid	Hamzić, iz Čoslija,
Medžuz	Bajrić,	Mahmud	Kovačević, iz Hisaća,
Ahmo	Filipović,	Rešo	Sobo,
Smail	Zeljković,	Mehmed	Hodžić i
Osman	Zeljković,	Dervić	Reiz iz Kovačevaca,
Zajko	Filipović, i	Fehko	Dizdar iz Malkočevaca,
Avdo	Dišljan, svi iz Glamoča,	Mustafa	Huseinspahić,
Jahija	Karić,	Ramo	Šanjeta i
Hamdija	Duganhodžić,	Mehmed	Šanjeta, iz Kamena
Hamed	Kasum i	Nurko	Čošabić i
Salih	Kasum, iz Čukura,	Alaga	Čošabić iz Isakovaca,
Mustafa	Babić iz Hasića.		

Alaga Čošabić izgorio je u svom domu, koji su mu zapalili četnici-komunisti.

Na području ove obćine izvršili su četnici-komunisti još cieli niz napadaja na hrvatsko stanovništvo, o kojima se sada prikupljaju podatci.

(Odmetnička zvjerstva, str. 91)

Br. 23

ČETNIČKI ZLOČINI U FOČANSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ KOMANDE VOJNE KRAJINE NDH, SARAJEVO, 12. JANUAR 1942.

Zapovjedništvo
VOJNE KRAJINE
Vojni odjel
Očev. broj 88/taj.
12.siječnja 1942. g.
S A R A J E V O

Poglavnikom vojnom uredu 3,
Vojskovođi - Doglavniku 1,
Mindom (glst. očevid. odjel) 2,
III. domobranskom sboru) 1,

Četnička akcija
u kotaru Fočanskom.

Kotarska ispostava Kalinovik o prilikama u kotaru Fočanskom dostavlja sliedeće podatke:

a) Prema dobivenim izvještajima četnici nemilosrdno zlostavljaju, ubijaju i pljačkaju sva sela kotara Fočanskog, a i sam grad Foču.

Ispostava je dobila izvještaj da su četnici u opštini Miljevići, u selima Ocrkvalju, Rataje, Mrežica i Jabuka za 6 dana ubili 75 muslimana.

Od samog početka grada Foče manjkaju podatci; zna se u toliko da su **četnici zapalili više muslimanskih kuća. Velike kuće i radnje oko stanice zapaljene su, a tako neke bolje kuće i u gradu. Radnje u Donjem Polju kod Mosta Drine opljačkane su.**

Četnici kada su zauzeli Foču vršili su svakoj muslimanskoj kući premetačinu po tri puta. Zlato, nakit i novac i vrednosne stvari oduzeli su.

U Foči se vrši rasprodaja robe iz muslimanskih radnja po staroj dinarskoj cijeni.

Kako grad Foča raspolaže sa ogromnim kapitalom u manifakturnoj i drugoj robi, to će prema izjavama trgovaca Muslimana Foča biti opljačkana i oštećena preko 100.000.000 Kuna.

Podatci o drugim Fočanskim općinama manjkaju, jedino se zna da su

četnici zapalili mnoge kuće i Ustikolinu i poubijali mnoge muslimane (podvukao: S. Č.).

b) Četnici su oduzeli ključe od svih trgovačkih radnji sa kojima Muslimani raspolažu, a kojih ima u Foči 90%, te su svu robu prenijeli u vojne kasarne, te u tim kasarnama vrše raspodjelu te robe četnicima, a kako oni kažu prave uniforme za četnike. Muslimanima su naredili da ne smiju izlaziti na ulicu. Oni Muslimani kojima je dozvoljeno da izađu napolje, ti imadu na **sebi oznaku u vidu židovskih oznaka**. Sve što je muslimansko to im se saopštava da više nije njihovo, nego komande četnika u Foči. U Foči su zapalili više radnja i kuća, koje su bile Muslimanske. Neki pomirljiviji Srbi, rođeni Fočani, rade na tome da jedan dio gola života Muslimana u Foči spase, ako se može spasiti.

Što se tiče muslimanskih sela oko Foče vrši se odgon stoke i oduzima se žito sve od Muslimana navodno za četnike, tako da se time dovedu da ostatak Muslimana, koji ne podlegne puški i nožu, da za 2 mjeseca, ili možda za 1 mjesec umre od gladi. Koliko je do danas ubijeno muslimana u Foči i okolici ne zna se, ali se zna da je mnogo - prema samom izvještaju četnika, koji su iz ovih krajeva, a koji idu svakog dana na ta haranja.

Mišljenja sam, ako se ne pritekne brzo u pomoć ovim ljudima koji su pod nožem, da će prema izjavi četnika u kotaru Fočanskom i Čajničkom od 85.000 muslimana ostati samo jedna trećina.

c) Zehra Rogoj, žena Edhemova iz sela Jelašaca, daje u zapisnik sliedeću izjavu:

Kada su četnici zaposjeli selo Jelašca, ja sam ostala sa mojim malim djetetom, jer nisam mogla izbjeći. Osim mene ostali su od Muslimana Omer Kešo, Murto Dedović i još 3-4 žene, a ostali su muslimani izbjegli u Kalinovik.

Četnici su nas svakog časa progonili, psovali i opljačkali. Jednoga dana vezali su četnici Omera i Murata, to sam ja vidjela i tukli su ih kod naše džamije nemilosrdno, u koliko sam saznala od žena Srpkinja tražili su im puške da im dadnu......

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 100-102)

Br. 24

TEŠKO STANJE U PRAČI - IZVJEŠTAJ KOTARSKE ISPOSTAVE PRAČA, PRAČA, 26. JANUAR 1942.

Nezavisna Država Hrvatska
Ispostava kotara rogatičkog
br. 5/42
26./I 1942. god.
PRAČA

Izvješće o nađenom obćem
stanju i situaciji u Prači
po odlasku četnika i komunista.

Zapovjedniku Vojne Krajine

S a r a j e v o

U vezi moga izvješća od 22. ov. mj. broj 2/42 dostavljam izvješće o obćem nađenom stanju u Prači poslije odlaska četnika i komunista iz Prače u sljedećem:

Po polasku iz Sarajeva putuje se do željezničke postaje Stambulčić vlakom, a odatle 15 kilometara do Prače pješke.

Svi mostovi na državnom putu drveni i na pruzi željezni od Stambulčića do Prače dignuti su, a pruga pokidana i bačena pod prugu. Telefonski stubovi posječeni su i bačeni, a žice pokidane.

Svi državni i samoupravni uredi demolirani su, a vrata, prozori itd. razlupani su, sav namještaj, knjige, kancelarijski pribor i sve što je bilo u ovim uredima i ustanovama pljačkano je i odnešeno, tako da se u uredima apsolutno ne može ništa raditi dok se ne nabavi sve što je potrebno za obavljanje službenih poslova. Kasa općine pračanske razbijena je i opljačkana.

Sve trgovačke i zanatske radnje razlupane su i opljačkane i sve što je bilo u njima, odnešeno.

Od muslimana koji su ostali ovdje dizato je sve što je vrijednije, a naročito hrana, goveda, stoka, odijelo, posteljina itd. bez ikakve plate. Sve opljačkano odnešeno je iz Prače nepoznato kuda.

U samoj Prači stanje je očajno. Ni jedan državni ni samoupravni ured ne radi, sem oružničke postaje i ove ispostave koji tek obnavljaju svoje poslovanje. Ni jedna javna radnja, trgovina, gostiona, kafana, prenoćište itd. nema otvorena. Prenoćišta ili ma kakve hrane za službenike prolaznike itd. ne može se dobiti. Službenici i prolaznici naćaju u nekolike privatne kuće muslimana koji su ovdje ostali i kod njih se hrane, i ako su isti sami oskudni, inače ne bi ovdje mogli ni najmanje ostati.

Ishrana pučanstva u Prači i okolnim selima očajna je, jer je skoro sva hrana opljačkana i odnešena najviše prema Romaniji, te je pučanstvo mnogo oskudno u hrani. Na 2/3 studenoga naša vojska i ostale vlasti povukli su se iz Prače od 3-5 sati ujutro, a komunisti i četnici oko 700 njih ušli su u Praču oko 6 sati, ujutro odmah su preuzeli sve državne urede i ustanove i uspostavili svoju vlast. Osmoricu Ustaša i viđenijih muslimana i katolika koji su bili ostali ovdje odmah su poubijali, među njima i Ustaškog tabornika Haseka, dok se je više njih posakrivalo po šumama, pećinama itd. i tako se krili do dolaska naših vlasti.

Prvo su u Praču ušli komunisti, takozvani partizani, sa domaćim seljacima, koji su se odmetnuli i manjim brojem četnika i njihove vlasti bile su čisto komunističke i oni su u sva njihova nadleštva postavili svoje ljude.

Komandant mjesta bio je Garić Manojlo, bivši vojni referent obćine pračanske, a komandir žandarmerije Čvoro Jovo seljak iz Miošića. Ova dvojica sa još 7-8 partizana-komunista između sviju njih bili su ovdje na glavnim službenim mjestima i po građane najpravedniji naročito po muslimane i katolike, i u svakoj prilici u koliko su mogli uzimali bi u zaštitu i nekoliko njihovih života sačuvali su.

Nekoliko dana iza dolaska ove partije došli su četnici iz Srbije i Crne Gore u većem broju. Čim su došli dali su se u sela i **počeli pljačkati i ubijati veći broj viđenih muslimana čiji broj još nije utvrđen, samo se zna za selo Lunje u kome su ubili 22 muslimana i jednu muslimanku, u selu Renovici 12 muslimana, u selu Sočicama oko 10 muslimana i u Modriku 18 muslimana dok za druga sela još neima podataka.**

Neko vrijeme su se komunisti i četnici slagali, ali su se u zadnje vrieme nisu trpili i među njima su često izbijale svađe i sukobi. Nekoliko puta je dolazio u Praču vođa komunista - partizana zvani Čiča koji je po saznanju ing. Josip Vajner bivši tajnik inžinjerske komore u Sarajevu, koji navodno ima brata u Sarajevu. Prilikom svakog dolaska držao je partizanske govore u kojima je isticao da se ne ubijaju nevini ljudi, i da se ne vrše pljačke, a one koji su to vršili, kažnjavao je. Radi ovoga su ga četnici zamrzili te su ga javno psovali i prijetili mu. Vukadin Kosta, komandant mjesta u Sjetlini, javno mu je psovao majku, radi čega je bio smijenjen sa toga mjesta, a Đorđe Draško, bivši viši kontrolor Dir. Drž. željeznica u Sarajevu, javno mu je prijetio da će ga ubiti za to što štiti muslimane i katolike i uopće nisu ga trpili. Da nije ubrzo došla njemačka i naša vojska među četnicima i komunistima vjerovatno bi došlo do oružanih sukoba.

Za vrijeme boravka četnika i komunista vršen je od njiha na muslimane i katolike veliki teror i pritisak bez ikakovih razloga, pa je po dolasku naših vlasti ovom pučanstvu olahnulo što se je terora kutarisao.

U samoj Prači nije zapaljena ni jedna zgrada, ali je veliki broj zgrada demoliran.

Kad se prikupe podatci po selima, dostavit će se naknadno izvješće. U prilogu ovoga izvješća šalje se jedna komunistička zastava i pronađeni njihovi razni spisi i 2 ordena bivše Jugoslavije na uvid i daljnje uredovanje. Za Dom spreman !

Upravitelj kotarske ispostave:
M. Tanović, s.r.

(AVII, fond NDH, k. 181, reg. br. 46/1-1)

Br. 25

ZLOČINI U GORAŽDU - KAZIVANJE VLADE MILANOVIĆA, SARAJEVO, 26. JANUAR 1942.

"Dok sam čuvao stražu na mostu, vidio sam **često puta po noći, kada se malo smrklo, kako četnici dovode građane i seljake, muslimane iz Goražda i okolice, te ih na mostu kolju i ubijaju i bacanju u Drinu. Tom se prilikom znao čuti vrisak, očajni krik, plač i molbe ubijanih** (podvukao: S.Č.). Malo sam poznavao svieta u Goraždu, pa ne znam sve reći, tko je ubijen, ali mislim, da će od mene više znati moj brat Relja. Četnici su podpuno opljačkali muslimanske trgovine. Dosta je četnika bilo, koji su na šubarama imali mrtvačke glave. Kada smo pošli na položaj, išli smo pod četničkom i srbskom zastavom".

(Odmetnička zvjerstva, str. 102)

Br. 26

MJERE VRHOVNOG ŠTABA NOPOJ ZA ZAŠTITU BOŠNJAKA OD ČETNIČKIH ZLOČINA - PISMO JOSIPA BROZA TITA, KOMANDANTA NOP I DVJ, ŠTABU CRNOGORSKO-SANDŽAČKOG, NARODNOOSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA, 27. JANUAR 1942.

27.januar 1942.

Proleterska brigada naše vojske prešavši u Bosnu izvela je niz manjih akcija oko Vareša pripremajući napad na ovo mjesto. Baš u to vrijeme Nijemci, ustaše i hrvatska vojska otpočeli su ofanzivu u pravcu slobodne teritorije istočne Bosne. Tom prilikom četnički vođi, koji su ranijom razornom akcijom bili pokolebali jedan dio partizanskih jedinica u istočnoj Bosni, odigrali su sramnu ulogu. Oni su izdali naređenja da se ne puca na Nijemce i tako su im otvorili slobodan put, a oni se nadali u bjekstvo. Tako je nastala panika među borcima, koji su bježali i ostavljali svoje porodice i domove da na njima ustaše iskale sav bijes. Zvjerstva ustaša ne dadu se opisati.

U ovakvoj situaciji naša brigada se našla ugrožena sa svih strana. Trebalo je jedinice grupisane na relativno uskom prostoru izvući i zaštititi stanovništvo od ovih nasilja i zuluma. Forsiranim danonoćnim marševima, po najvećoj hladnoći, uputili smo naše jedinice u određene pravce. I mi smo stigli. Zaustavili smo prodiranje ustaša južno od doline r. Prače, a zatim očistili, uz pomoć Durmitorskog narodnooslobodilačkog partizanskog odreda, četnička gnijezda Foču i Goražde. Naš ugled je nevjerovatno porastao. Narod je uvidio da smo mi pravi narodni borci. Svugdje nas s oduševljenjem dočekuju. **A muslimanski živalj gleda u nama spasioce**. Četničke bande i njihove vođe razbijene su u paramparčad. **Zvjerstva koja su oni počinili nadmašuju ona ustaška**. Sve bivše četničke jedinice prešle su u partizanske ili dobrovoljačke jedinice, koje stoje pod našom komandom.

Dakle, na čitavom toku Drine nalazimo se u susjedstvu (Napominjemo da se dobar dio Proleterske brigade nalazi sjeverno od r. Prače, na prostoru Romanija - Vareš - Han-Pijesak - Rogatica).

Situaciju kod vas ne znamo podrobno. Čuli smo da ste energično razjurili te pljačkaške bande na vašoj teritoriji. Mi se nadamo da će vam rad biti sada uveliko olakšan. Kod ovakvog stanja nameće se prijeka potreba da izvjesne svoje jedinice prebacite u Čajniče i tu stvorite solidnu i čvrstu bazu. **Taj dio Sandžaka do sada je bio zanemaren i pušten na nemilost četnicima** (podvukao: S. Č.). Iz ovog mjesta može se osjetiti vaš politički rad i na zapadnu polovinu Sandžaka. A vi sada treba da radite politički, jer su uslovi vrlo povoljni. Držanjem Čajniča Talijanima još ostaje slobodan put k Prijepolju. No zasjedama na tome putu morate im nanijeti velike gubitke. Put temeljito porušite, to će reći na velikoj dužini. Radite noću, iako je hladno. Nije svejedno da li se neprijatelj snabdijeva automobilima ili pomoću tovarnih grla. Te karavane možete uspješnije napadati. Najzad, ne treba dozvoljavati da neprijatelj ispada iz varoši i pali okolna sela. Čujemo da imate masu jedinica. Pokrenite ih u akcije. Nije dovoljno da one čuvaju samo svoja sela. Dakle, oko Pljevalja ređajte jedinice na smjenu. Čuli smo da namjeravate odrediti snage za blokadu Bijelog Polja. Ta blokada može uspjeti ako ste stupili u kontakt s Turcima Komarancima, kao i onima na onoj strani Lima. S padom Bijelog Polja neprijatelj bi se našao vrlo ugrožen. Ali biće štetno ako vam to mjesto nekorisno veže vaše snage. Za sada je za vas vrlo važno da u Čajniču stvorite čvrstu bazu, pa tome morate posvetiti veliku pažnju.

Izvijestite nas detaljno o situaciji: o akcijama, uglavnom otkako je formiran odred; o jačini odreda; veze sa susjedima kakve su; pružite im kakve sugestije, prijedloge itd. Izvještaj nam hitno dostavite.

Duvana ćemo još dati, samo obezbijedite transport. Upravo daćemo vam toliko koliko možete prenijeti. Prema tome se i upravljajte.

Primite naše drugarske pozdrave.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Komandant
Narodnooslobodilačke
partizanske i
dobrovoljačke vojske
Jugoslavije
Tito

P.S. Šaljemo vam primjerke za politički rad. Sve to umnožite i rasturite ne samo po jedinicama nego i naročito po svim selima. Ako ste vi formirali samo partizanske jedinice, onda ne morate prelaziti na dobrovoljačke formacije.

Ostali materijal dostavite kome treba.

S nama uspostavite stalnu kurirsku vezu. Ovo je potrebno radi saglasnosti u radu.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 113-115)

Br. 27

GENOCID U FOČI
- IZVOD IZ SASLUŠANJA DRAGUTINA OČKA, ROGATICA, 29. JANUAR 1942.

... Odmah po ulasku u Foču otključali su nas četnici i mi smo pošli da izađemo na ulicu, ali nam nisu dozvolili, nego su nas ponovo zatvorili. Ovdje smo ostali 2 dana, bez hrane i vode, a šta više nisu nam dozvolili niti u klozet ići. Četnici su katkad dolazili radi prepoznavanja, te su s nas skinuli svu vojničku robu.

Treći dan kapetan Mihajlović pustio je nas šofere na slobodu radi vožnje četnika, a oružnici i domobrani ostali su zaključani i na večer u 9 sati svi su bili streljani i bačeni u Drinu. - Sutradan prošao sam pored kasarne, ali nigdje nikoga nije bilo, te mi je rekao jedan četnički poručnik, da su svi oružnici i domobrani strieljani.

Otišao sam na drveni most i zaista sam vidio mnogo u Drini uz samu obalu sve žandarme i domobrane gdje ubijeni leže u vodi.

Isti dan četnici su počeli hvatati civile po gradu, a naročito su tražili i pitali za izbjeglice iz Rogatice. Ovo sam saznao otuda, jer sam osobno čuo kako po gradu viču gdje su Rogatičani i njih su prvenstveno hvatali i izreda poubijali, tako da su ih klali i na muke stavljali, a nakon tih zvjerstava bacali ih u Drinu. Nisam osobno vidio kada su četnici klali i mrcvarili građane, ali su se u mojoj nazočnosti hvalili, koliko je koji od njih zaklao građana - muslimana. Vidio sam svojim očima cijelu ćupriju krvavu i u vodi pod mostom mrtve i izmrcvarene ljude i žene. Ovaj pokolj građana trajao je oko 10 dana, jer su se građani odmah počeli sakrivati, a četnici su ih tražili po kućama, hvatali i klali. - Četnici su pohvatali i poklali građane u gradu Foči tako, da su samo ostavili nekoliko zanatlija, koji su njima trebali. Poklani su i mještani iz Foče i sve izbjeglice koji su se nalazili u Foči.

Nakon toga bio sam u Foči oko mjesec i po dana i nisam vidio nigdje ni jednog čovjeka, mještana niti izbjeglice, osim ono zanatlija što su ostavili za svoju potrebu.

Napominjem, da su četnici poklali sve muškarce osim sitne djece

i djelimično žena koji su se zatekli u Foči tako, da nitko nije mogao po njihovom dolasku izbjeći, jer su blokirali grad.

Gledao sam 20 ljudi svezanih u žicu, gdje ih vode četnici na most radi klanja i ubijanja. - Kako sam čuo najviše su se isticali u klanju i mrcvarenju kao i u pljački četnici Rogatički i Kosorića četa i Goraždani, koji su prvi i upali u Foču i pokolj izvršili.

Poslije nekoliko dana otišli su Goraždani i Kosorića - četa na dopust i na katolički božić došli su skupa u Foču, **te su poubijali sve ono što je ostalo, zapalili 3 džamije, opljačkali cielu Foču i do kraja uništili, a nakon ovoga otišli su na položaj na Borač.**

Upit: **Ja ne znam iz vlastitog opažanja koliko je stanovnika ubijeno u Foči, a čuo sam od kapetana Serbije Mihajlovića gdje je rekao: "riješili smo se neprijatelja ubili smo 5.000 muslimana u Foči i Goraždu". Naglasio je, da je u Foči ubijeno oko 3.000, a u Goraždi oko 2.000 pučanstva** (podvukao: S. Č.).

Upit: Očituje za vrijeme ubijanja stanovnika u Foči bio je prisutan skoro cielo vrieme kapetan Sergije Mihajlović, a nekada je bio odsutan kratko vrieme kada bi otišao na pregovore s Talijanima...

(AVII, fond NDH, k. 78, reg. br. 19/6-2-3)

Br. 28

ZLOČINI U SREBRENICI - IZVJEŠTAJ USTAŠKOG KOTARSKOG PREDSTOJNIKA IZ SREBRENICE, SARAJEVO, 29. JANUAR 1942.

Gospodinu:

VELIKOM ŽUPANU VELIKE ŽUPE VRHBOSNA

S A R A J E V O

Koncem srpnja 1941. godine pojavili su se četnici u okolini kotara vlaseničkog, zauzeli početkom kolovoza 1941. godine i zauzimali pojedina sela prema kotaru srebreničkom. Srebrenicu su osvojili 18. kolovoza 1941. i otišli dalje prema Zvorniku (do Drinjače). Između Hrvatskih vlasti i četnika toga dana trajala je borba od 6 sati ujutro do podne istoga dana. Žrtava je bilo i s jedne strane i s druge strane, oko 20 vojnika i četnika. Čim su unišli četnici u Srebrenicu pozvali su potpisatoga i ostale šefove nadleštva, oduzeli im ključeve od kancelarija i kasa, pokupili pare (oko 60 000 din.) i postavili svoje organe u kotaru i obćini. Hrvatske činovnike i ostale službenike, odstranili su, nisu ih nikad ništa pitali niti šta tražili od njih. Činovnike i službenike nisu tukli niti je koji poginuo. Jedino logornik - Đozića Muhameda, zvaničnika kotara srebreničkog uhapsili su i ležao je u zatvoru oko 20 dana, te su ga pustili. Od prvih dana kako četnici su unišli u kotar srebrenički, **počeli su dizati raznu robu iz muslimanskih dućana, tjerali stoku sitnu i krupnu i same muslimane tjerali su na razna radove i od njih su rekvirirali ljudsku i stočnu hranu, a nikome ništa nisu plaćali. Kako su pljačkali varoš, tako isto i sela. Prvih dana nisu velika zla učinili, ali što koji dan sve su više učestale pljačke, razbojništva, paljevine, batinjanja i ostali zločini.** U varoši Srebrenici četnici su imali svoju komandu, a u Vlasenici im je bio štab (Ministarstva).

Komanda se je brinula oko slanja četnika na položaj, otsustva i ishrane četnika. Početkom rujna izdali su četnici naređenje i javno saopćili muslimanima, da predaju radio aparate obćini, da se ne smiju kretati

dalje od 7 sati poslije podne i da svaki musliman ako hoće, da prenoći u drugom selu mora prethodno tražiti odobrenje od njihove vlasti. Muslimani su ova naređenja, kao i sva ostala striktno izvršavali. Srebrenica imade oko 40 000 stanovnika, polovina je muslimana, a polovica je pravoslavnih. Židovska kuća ima samo jedna i nekoliko činovnika katolika.

Kada su četnici unišli u Srebrenicu (tj. kolovoza 18. 1941.) bilo ih je oko 400, koji nisu bili svi naoružani, nego neki su bili sa sjekirama i toljagama. Na čelu im je bio žandarmerijski major Jezdimir Dangić, koji je također rodom iz sela Bratunca, kotara srebreničkog. Tu su odmah pokupili oružje i municiju od zarobljenih vojnika, žandarma i ostalih službenika. Kako Srebrenica graniči sa Drinom to su istoga dana četnici iz Srbije - Ljubovije i Bajine Bašte i okolnih mjesta prebacili se oružjem na teritorij Bosne, pridružili se četnici Dangića i nastavili dalje svoju akciju. Pored pojedinačne pljačke u nekoliko mahova navraćala se je poveća grupa četnika i opljačkali pojedina sela. Mjeseca 5. siječnja 1942. došao je iz kotara vlaseničkog Rajko Čelonja sa svojih 300 ljudi i 5. siječnja i 6. siječnja opljačkali su sve muslimane u Srebrenici, kako kuće tako i dućane, otjerali stoku i ostalo svojim kućama. Toga dana u samoj Srebrenici bilo je 11 žrtava, a idući putem kroz sela Bajramoviće i dr. koga su susreli putem od muslimana toga su zaklali ili ubili iz puške. Točan broj žrtava ne može se sada znati, **ali od prilike u kotaru srebreničkom oko 1 000 ljudi je poubijano, a materijalne žrtve su neprocjenjive, jer su opljačkali sve redom, poklali i uništili svu stoku kao i ostalu pokretnu imovinu. Prilikom pljačke su zvjerski postupali sa ljudima i ženama, tukli žilom, kundacima, boli nožem po raznim dijelovima tijela, svlačile goli ljude i žene, kao od majke rođene i tako ih prisiljavali da im daju novac, kažu ko ima novaca i gdje je ko pobjegao, te mnogima i ako je dao sve što je imao oduzeli bi i goli život. Bilo je nekoliko silovanja nad djevojčicama od 14 godina pa na više. Neke su ljude ubijali iz puške, neke kundacima, a najviše su klali kao janjad. Ljudi su stalno živjeli u strahu, jer je svaki očekivao strepio kao ovca noža, te više noći i dana proveli na ovoj zimi po šumi. Pored ljudi koje su četnici ubili i zaklali ima ih dosta mrtvih od posljedica iza batina i studeni.** Činovnici i ostali službenici nisu imali nikakovih plaća, nego su ih izdržavali trgovci muslimani, davali im razne pozajmice.

Ovi su zločini redali se svaki dan i noć do 16. siječnja 1942. dok nije došla njemačka vojska. Pred dolazak njemačke vojske četnici su se u toku noći u grupama povukli preko sela Oseka i otišli preko Drine u Srbiju, Bajinu Baštu i Ljuboviju. Nijemci su obilazili teren, ali su 20 ov. mj. ponovo svi otišli iz Srebrenice i ista je ostala.

Ujedno napominjem, da su **četnici oduzeli od muslimana mnogo ljudske i stočne hrane, kao i svu stoku, te prijeti opasnost velike gladi, a pitanje je i čime će posijati zemlju u proljeće, jer nemaju ni sjemena niti tegleće stoke. Dalje prijeti velika opasnost, što vjerovatno neće mimoići zarazne bolesti, jer je stanovništvo isprepadano, prehlađeno, mnogi izprebijani tupim i oštrim oružjem, mnogi i gladni, boli i bosi, jer je i prije, uzevši obćenito ovaj kraj pasivan, a sada poslije ovolike velike pljačke i otimačine razumljivo, u kakvom se stanju nalaze. Lijekova nema, bolnica je malena, s malim prostorijama, obćenito uzevši je velika sirotinja i daj Bože, da se ne pojave zarazne bolesti, koja bi redom kosila jer nema ni ljekara** (podvukao: S. Č.).

Srebrenica je od prve željezničke pruge (Tuzla) udaljena 107 km, te u slučaju kakve velike nužde dok se ne dođe do Tuzle mora proći dva dana na ovakovom vremenu. Da bi se ovaj narod koliko bilo spasio (jer ga se mogu reći mirne duše, dosada 15% muslimana uništeno, ako ne i više) potrebno je na prvom mjestu očistiti od četnika, zatim poslati mirno i sposobno činovništvo, pružiti im što veću pomoć u naturi i novcu, kao i podijeliti im stoku.

ZA DOM SPREMNI !

Sarajevo, 29.siječnja 1942.

P. Uzumović v.r.
Kotarski predstojnik iz Srebrenice

Za točnost prepisa jamči:
Sarajevo, 4.veljače 1942.

Nadstojnik pomoćnih ureda:
Potpis nečitljiv

M.P.

Broj: V.T. 78 I.A. - 1942.

Tvrdi se, da je ovaj priepis priepisa suglasan sa originalom.

U Zagrebu, dne 13. veljače 1942.

ZA DOM SPREMNI !

Oficijal:
Marija Vulić

M.P.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 122-124)

Br. 29

ZLOČINI U KORITNIKU - KAZIVANJE MEHMEDA KURSPAHIĆA, JANUAR 1942.

ISKAZ

Nepozvat pristupa Kurspahić Mehmed, umrlog Bećе, musliman, star 36 godina, rodom i živi u Koritniku, te izjavi:

Onoga dana, kad je Hrvatska vojska potisla četnike do iza Gostilje, sutra dan je došao u Koritnik Vuko Medenica sa 20 četnika, među kojima su bili Nikolić Stjepan, Šušnjar Stevo, Šušnjar Čedomir svi iz Hubave, te Gavrilović Velizar, Dragomir, Grujić Đuro iz Koritnika, dočim ostali su bili nama nepoznati. Napred navedeni seljaci bili su obučeni u seljačko odjelo, a oboružani sa puškama i noževima. Municiju su imali u džepovima. Oni drugi nepoznati bili su obučeni svi u vojnička odjela sa redenicima preko ramena oko pasa, sa puškom i nožem, a imali su gotovo svaki po jednu bombu. Vuko Medenica bio je u oficirskom odjelu sa šubarom na glavi.

Čim su došli u Koritnik, Vuko Medenica pozvao je Kurspahića Ramu i rekao mu, da nas muškarce sve iskupi u selo, te dovede do njega. Kada je Ramo to učinio i nas sve okupio, Medenica nas je postavio u red, a iza toga naredio, da prvi po redu Kurspahić Mehmed izađe pred nas, nakon čega je zapovjedio dvojici onih, koji su bili u vojničkom odjelu da mu zgule kožu sa lica. Ova su dvojica odmah pristupila radu, **oborili Mehmeda te onako tupim noževima najprije mu razrezali kožu ispod cijelog lica, a onda je počeli guliti te skupa sa mesom t.j. mišićima na licu, nosom i ušima zgulili i prevrnuli preko glave tako, da je doni dio sa brade dostizao mu do jake kaputa. Mehmed je kroz čitavo ovo vrieme krivio se i vrišto od užasa i bolova. Mi ostali gledajući taj užas patnji nad čovjekom bili smo prošli. Nakon toga je Medenica naredio Mehmedu nako zguljenom, da pokaže kako se Bogu moli. Pa kada je Mehmed prikazivajući molitvu Bogu pao na zemlju (tj. na sedždu - primj. S. Č.), jedan od onih koji su lice derali, usadio mu je nož u leđa, od čega je Mehmed nakon užasnog krivljenja umro.**

Nakon Mehmeda došao je red na Spahića Mehu, da i njega na isti način zlostavljaju, pa kada je izašao pred nas, odmah je pao na zemlju govoreći, da ga radje ubiju nego tako muče. U tome je jedan od mučitelja imajući nož na pušci zabo u Mehinu lijevu ruku i gotovo je otkinuo, a onaj drugi je pristupio i pritisnuo mu leđa nogom, naslonio cjev na slijepočicu i opalio, od čega je Meho odmah umro.

Sada je došao na red Kurspahić Mujo, koga su oborili na zemlju i njih četvorica onako sa **noževima na puškama su ga parali, boli i rezali te svega istrgali kao vuci lješinu, iza toga se je jedan od njih zaletio na Kurspahića Sulju, koji je bio žrtva po redu, te mu protjerao nož kroz vrat tako, da ga je zabo s prednje strane i da je prošao sa zadnje strane vrata, od čega je Suljo odmah mrtav pao čim je ovaj krvopija nož izvadio. Ovaj isti je odmah, čim je Suljo pao, zadio bajunetu Spahić Smailu u slabinu i razderao mu tijelo do pupka, od čega je Smail pao i njegov vapaj i previjanje od raznih bolova se je dugo čuo.** U to je došao seljak iz Hubave Jovajović Gojko, koji je dotjerao pred sobom Smajkić Rasima.

Njemu i njegovom bratu Novici zapovjedio je Vuko Medenica, da otjeraju do Drine Kurspahića Ramu, Smajkića Rasima i još jednu ženu, te tamo od njih učinu ono što znaju. Vidio sam kako su Jovanović Gojko i Novica **čim su se približili Drini počeli nemilice s nožem na pušči bosti ovo troje, koji su bili svezani sve dotle, dok nisu pali, pa kada su pali, onda su ih onako ležeće na zemlji puno i puno puta boli, a poslije toga su ih odvezali i niz Drinu bacili** (podvukao: S. Č.).

Uzeli su kapu Kurspahića Rame, te stavili na jednu visoku stožinu kod Drine, koja kapa na toj stožini i danas se vidi. Dok su ovo činili braća Jovanovići, dovedeno je pred Vuku Medenicu jedno dijete od 9 godina za koje je Vuk mislio da ima 12 godina, pa kada mu je dokazano da je dijete mlađe od 12 godina pustio ga je, govoreći da je odlučio poklati i poubijati sve muslimane i djecu preko 12 godina. Odmah iza toga mene Kurspahić Begu, Naila i Smajila, predao je braći Jovanovićima, kada su se ova dvojica vratila od Drine, sa nalogom da nas odvedu negdje i postreljaju.

Ovi su nas poveli do u dolinu blizu jedne kukuruzovine i postavili nas za streljanje, pa kada su oni pošli, da se izmaknu nekoliko koraka, da nas poubijaju mi smo izrabili tu priliku i pobjegli kroz kukuruzovinu u šumu.

Braća Jovanovići i ostali četnici otvorili su na nas puščanu vatru, ali nas je sreća poslužila i nijedan nije od nas povređen i ako su oko nas padali puščani metci kao kiša. Zaboravio sam spomenuti da su nam braća Jovanovići svima poskidali cipele, koje su bile gotovo nove, a nama dali neke poderane opanke.

Kada smo zašli duboko u šumu i kada se je stišala puščana paljba, mi smo izabrali zgodno skrovište i tu veče prenoćili ne spavajući, jer nam san nije išao na oči iza onako groznog prizora, koji smo toga dana vidjeli i teškog osjećaja, da će se i nama nešto tako desiti. Tada nismo smjeli ostati na istom mjestu nego smo svaki dan mijenjali svoje prenoćište.

Prvog dana dobili smo nešto hrane od naše familije, ali kada su to četnici primjetili, pošli su u 6 potjera za nama, a jedni su ostali da paze da ne bi ko iz naših kuća nama donosio hranu. Dok smo vrljali po šumama i nastojali da se približimo Višegradu prošli smo kroz šumske kose: Duboko, Gračine, Ljutače, Dačin, Široko, Vrelo i Kik, dok najposlije nismo preko Jalovika više sela Hubave kroz dolinu u potok Šešalj preko Banjske i osvanuli više Kosova Polja.

Kroz ovo vrieme našega lutanja i nastojanja da se približimo Višegradu, došli smo više puta između dvije vatre, tj. puščane paljbe naših vojnika i četnika.

Kroz planine odnosno kose naprijed spomenute zadržali smo se 11 dana i jedan dan je hrana bila svježa. Kada je i toga nestalo glad nas je prisilila da dođemo u Višegrad ili živi ili mrtvi.

U Kosovu Polju nas je primjetila naša straža i čim sam joj rekao svoje ime, odma nas je pustila da prođemo u grad.

Lutajući kroz naprijed navedene kose čuli smo da su četnici tri večeri vodili sebi Junuzović Aišu iz sela Kuke i da su je tamo silovali.

Ne znam više ništa reći o sudbini ostalih ljudi, djece i žena iz Koritnika.

Kako sam naprijed rekao, oni su seljaci iz Hubave i Koritnika sve su naše komšije, kojima se nismo nikada u životu zamjerili, pa nas je sve iznenadilo, kada smo i njih vidjeli sa onim četnicima u vojničkom odjelu. Doduše osim braće Jovanović nisu nas bivši naši susjedi tom zgodom zlostavljali, nego oni u vojničkom odjelu.

Mislim da nije potrebno primati uredovnu bilješku od Kurspahić Bege, Naila i Smajila, jer ni oni ništa više neće moći kazati, nego što sam ja naveo.

Gore su točno navedene sve moje riječi i na njih ću uvijek položiti prisegu.

Kurspahić Mehmed, v.r.

M.P.

(Odmetnička zvjerstva, str. 80-81; V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 211-213; S. Čekić, Četnički zločini genocida nad Bošnjacima u jugoistočnoj Bosni i Sandžaku 1941.-1943, Istočna Bosna i Sandžak /Znanstveni skup/, 23.maj 1994, Sarajevo, 1996, str. 95-103)

Br. 30

ZLOČINI U VIŠEGRADU - PETICIJA VIŠEGRADSKIH BOŠNJAKA REIS-UL-ULEMI, FEHIMU EFENDIJI SPAHI, JANUAR 1942.

Presvijetlom Reisul Ulemi Fehim Efendiji

SARAJEVO

Mi višegradski muslimani već peti mjesec nemilosrdno stradamo, žrtve se nižu i penju na hiljade. Sela su potpuno uništena. Pod zaštitom talijanskih trupa grad još životari, ali pri izdisaju - u agoniji - glad već caruje i sirotinja umire po ulicama (podvukao: S. Č.)

Molimo hitnu pomoć i zaštitu.
Uz maksuz selam.

U ime višegradskih muslimana:
Mustafa Hadžić posjednik s.r.
Amir D. Ploskić polic. činov. s.r.
Abdulahović Abduselam škol. nadzor s.r.
Muhamed Pašić ravnatelj Mekteba s.r.
Tvrdković Hazif Rašid šer. sudac s.r.
Hadžiabdić Hasan džem. imam s.r.
Taševac Nedžib poreznik s.r.
Hadžiselimović Hajrudin šer. sudac s.r.
Mehmedbeg Kapetanović načelnik žlijebske općine s.r.
Ibro Alispahić načelnik orahovačke općine s.r.

Da je propis vijeran svome orginalu tvrdi:

M.P.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 99)

Br. 31

ZLOČINI U VIŠEGRADU - PETICIJA VIŠEGRADSKIH BOŠNJAKA POGLAVNIKU NDH ANTI PAVELIĆU, JANUAR 1942.

Njegovoj ekselenciji
Poglavniku Nezavisne države Hrvatske

ZAGREB

Kao što je poznato naš Višegrad odsječen je od svoje matice već 8 mjeseci. Bez ičije zaštite Muslimanski i Katolički element podnosi neopisiva nasilja - žrtve se penju na tisuće. Sela su potpuno popaljena i opljačkana. 10 tisuća sirotinje ubijeno u opkoljenom gradu bez ikakovih sredstava i ičije pomoći već umire od zime i gladi (podvukao: S. Č.).

Molimo hitnu pomoć za zaštitu.
Pored sve bijede i nevolje stojimo vazda i uvijek
ZA DOM SPREMNI !

Amir D. Ploskić polic. činov. s.r.
Mustafa Hadžić posjednik s.r.
Mehmedbeg Kapetanović načelnik žlijebske općine s.r.
Ibro Alispahić načelnik orahovačke općine s.r.
Hadžiselimović Hajrudin šer. sudac s.r.
Tvrdković Hafiz Rašid šer. sudac s.r.
Abdulahović Abduselam škol. nadzor. s.r.
Muhamed Pašić vjeroučitelj s.r.
Hasan Hadžiabdić džam, Imam s.r.
Taševac Nedžib pretst. pr z. ureda s.r.
Leopold Flenbah limar s.r.
Da je prepis vijeran svome originalu tvrdi:

M.P.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 99-100)

Br. 32.

UPOZORENJA NA SUŠTINU USTAŠKIH I ČETNIČKIH ZLOČINA - IZVOD IZ PROGLASA VRHOVNOG ŠTABA NOV I DVJ, JANUAR 1942.

BOSANCI ! SRBI, MUSLIMANI I HRVATI !

I opet je potekla krv nevine srpske djece, žena i staraca, i opet su planula u vatri vaša mirna sela i opet bježe glavom bez obzira stotine i hiljade vaših porodica pred zvjerskim terorom ustaških zlikovaca. Bježe goli i bosi po ovoj strašnoj zimi, bez cilja i bez nade, prevareni od izdajničkih i pljačkaških četničkih vođa, koji su u službi njemačkih i talijanskih okupatora bandita. Dangić, Todorović, Đekić, Kamenko / Jevtić/, Aćim Babić, Sergije Mihajlović i druge četničke vođe predale su vas na milost i nemilost ustaškim zvjerovima.

Čujte narodi Bosne

Prije sedam mjeseci poslali su njemački okupatori hrvatske ustaše u Bosnu i Hercegovinu da pale srpska sela i ubijaju srpsko stanovništvo. Ovi zvjerovi počiniše nečuvena zločinstva nad Srbima. Kad ste vi Srbi uzeli puške u ruke da odbranite svoje živote svojih porodica i u toj borbi pod partizanskom zastavom postigli velike uspjehe, taj isti njemački okupator poslao je preko izdajnika Nedića razne "vojvode" i oficire iz Srbije koji su došli ovamo sa zadaćom da još više zavade bosanske narode, *Srbe, Muslimane i Hrvate.*

Ovi njemačko-Nedićevi agenti doveli su sa sobom neke četnike, a u stvari pljačkaše bande, *koje su počele pljačkati i ubijati mirno muslimansko stanovništvo, paliti muslimanska sela isto onako kao što ustaše pališe srpska sela. Ovi četnički zvjerovi poubijaše i protjeraše iz njihovih domova desetke hiljada muslimanskih porodica.........*

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 88)

Br. 33

ZLOČINI U FOČI
- KAZIVANJE DERVIŠA BAČVIĆA IZ FOČE, JANUAR 1942.

Dne 26. prosinca 1941., kad su četnici-komunisti* harali i palili po Foči, ja sam bio živi svjedok ovih događaja: Toga dana došli su u moju kuću meni poznati četnici-komunisti i to: Danilo Hadživuković, Boro Blagojević, Mitar Šahin, Boško Bendić, Mato Rašević, Obrad Dostić i Vuković iz Jošanice i odveli mene, moga brata Jusufa i Jusufova sina Smaila kod Čohodar-džamije. Tu smo zatekli još mnoge građane, od kojih sam poznavao: Avdagu Bačvića, Muju Bačvića, Aziza Bačvića, Suljagu Isanovića, Smaila Isanovića, Edhema Isanovića, Aziza Isanovića, Hasana Isanovića, Edhema Isanovića, sina Mehmedovog, Murata Aganovića, Muju Aganovića i Jusu Čebu. Tu su nas pretražili i sve vrednije stvari, koje su kod nas našli, opljačkali. Zatim su nam ruke još jače žicom stegli. To su bili strašni bolovi. Napominjem, da su u mojoj kući ostavili moga sina Ismeta. Nakon što su ga izmjerili puškom, jedan je rekao da se taj ustaša ostavi, jer nije opasan, budući da je bio manji od puške.

Od džamije do mosta, gdje su nas klali, stalno su nas mučili i tukli puškama. Kad su nas doveli na željeznički most, jedan je od razbojnika povikao: "Što ih vodite tako malo?", dok je drugi odgovorio, da je ovih šesnaest za ovu večer dosta, jer će ih s time biti **osamdestčetiri. Poslije toga su počeli klati i to na ovaj način: Jedan od razbojnika kleknuo je na koljena, u lijevoj ruci držao je veliki nož. Svaka žrtva je morala sama leći pod nož, a u slučaju da to neki nije htio, udarali bi ga kundakom po zatiljku tako, da bi pao, a drugi razbojnik bi ga uhvatio za noge i tako prisilio da legne pod nož. Poslije svakog klanja svaku su žrtvu pretražili još jednom, a zatim zaklanog udarali nogom u trbuh i bacili u Drinu** (podvukao: S.Č.). Ostalo mi je pred očima kako su po redu zaklani: Avdo Bačvić, Suljo Isanović, Edhem Isanović, sin

---

* *Ustaška propaganda je stalno insistirala na izjednačavanju partizana i četnika. Otuda u mnogim dokumentima ovakva pojava: "četnici-komunisti", "četničko-komunističke bande" i sl.*

Avdin, Mujo Aganović, Azis Isanović, Hasan Isanović, Juso Čeba, Smail Isanović, Smail Bačvić, Edhem Isanović, Mehmedov sin, Azis Bačvić i Mujo Bačvić. Kad je došao red na mene, ja sam iskoristio priliku i počeo bježati u namjeri da radije poginem od puške nego da me kolju, a osim toga nisam mogao gledati rođenim očima kako mi kolju brata. Ruke su mi bile svezane žicom i žica se nekako prekinula. Bježao sam mostom. Razbojnici su za mnom otvorili puščanu paljbu, ali me nisu pogodili. Ja sam letio dobivši još više snage u nepoznatom pravcu. Naletio sam na njihovu stražu, koja je počela na me pucati, ali nekim čudom nisam bio ranjen. Kako sam ostao živ, ne znam. Sakrio sam se u jedan žbun kraj Drine. No razbojnici su me primijetili i ispalili na mene u spomenutom grmu još dva metka. Nisu me pogodili. Jedan me uhvatio za jaku kaputa, ja sam se njime hrvao, odbacio ga od sebe i bez predomišljanja skočio u Drinu. Oni su zamnom pucali u rijeku, dok su me mogli vidjeti. Kasnije sam isplivao na jednom mjestu i došao u selu Miakoviće u kuću Manjgo, gdje su mi skinuli odijelo i dali mlijeka i čaja. Četnici-komunisti su me još nekoliko puta tražili, ali me nisu našli.

(Odmetnička zvjerstva, str. 49)

Br. 34

ZLOČINI NA DRINSKOM MOSTU U GORAŽDU - SVJEDOČENJE BEĆIRA KOŽE IZ GORAŽDA, JANUAR 1942.

Nas sedamnaest svezali su četnici-komunisti žicom i odveli na drinski most. Tu su nas klali i bacali u Drinu. Ja sam bio sedmi po redu. Mene su povalili na most gola i onda me jedan četnik-komunista udario nožem u vrat i četiri puta po tijelu. Tada su me bacili s mosta u Drinu. Žica na ruci mi je pukla i ja sam se zaustavio na mostu na gvožđu u vodi. Imao sam snage da sam se zavukao pod most i skrio, dok su sve ostale poklali i pobacali u Drinu i otišli s mosta. Bilo je to u noći po prilici tri sata po akšamu. Ja sam se vukao ispod mosta sve do zadnje kule, gdje sam skočio na suho i otišao ispod istočne tržnice kroz groblje i preko polja kući (podvukao: S.Č.). Na pol puta sam pao i ostao ležati, jer sam bio nemoćan i ranjen. Nekoliko puta sam padao po sniegu, dok sam došao do kuće. Tu me je brat previo. Ja sam se skrivao. Kasnije su dolazili Luka Vrečo iz Bara i Bogdan Knezović, četnici-komunisti da me ponovo kolju, ali su u tome bili spriječeni.

(Odmetnička zvjerstva, str. 102; AVII, fond NDH, k. 255, reg. br. 17/1-6; S. Čekić, n.d., str. 95-103))

Br. 35

ZLOČINI U SELU TUHOLJ - IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA DOMOBRANSTVA NDH, ZAGREB, JANUAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER
Oč. br. 538/48
U Zagrebu dne, ____________194___.

Predmet: Zvjerstva četnika

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA

Zapovjedničtvo oružničke postaje Kladanj, krila Tuzla, javlja:

"30. prosinca 1941. izvršeno je čišćenje pobunjenika, komunista i četnika sa 6. i 7. satnijom, oružničkom dobrovoljačkom legijom i 20 oružnika pod zapovjedničtvom kotarskog predstojnika g. Avdage Hasića i oružničkog narednika Petra Kralja.

Po dolasku u selo Plahovići nisu naišli na otpor pobunjenika, komunista i četnika. U selu Tuholju naišli su na manje četničke izvidnice, koje su davale manjeg otpora i povlačile se prema Han Karauli, Gornjem i Dolnjem Drecelju, gdje se i sada nalazi pobunjenički logor.

Kod ulaska **u selo Tuholj naišli smo u štali Mehmeda Meškovića 38 muških leševa, koje su pobunjenici zaklali, a zatim povezane štalu zapalili. Prepoznati su i to: Karić Avdija star 28 godina, Mehmed Karić star 36 godina, Haosu Karić star 27 godina, Osman Karić star 35 godina, Memiš Halilović star 25 god., Arif Halilović star 28 godina, Munir Halilović star 22 godine, Mujo Jusupović, star 28 godina, Halib Jusupović star 38 godina, Imšir Jusupović star 34 godine, Sinan Halilović star 29 godina, Šaćir Aličković star 60 godina, Ahmed Jusupović star 38 godina, Mustafa Selimović, star 48 godina,**

Sufo Selimović star 36 godina, Rahman Selimović star 18 godina, Šemso Halilović star 18 godina, Sejfo Halilović star 29 godina, Ramo Halilović star 34 godine, Uzeir Halilović star 27 godina, Fadil Sečanović star 21 godinu, Alija Jusupović star 60 godina, Ibrahim Hotović star 28 godina, Avdo Hotović star 22 godine, svi iz sela Pauća kotara Kladanj, Omer Mujić star 21 godinu, Osman Mujić star 60 godina, obojica iz sela Tuholja, kotara Kladanj, Mušan Imamović iz sela Kamenskog star 28 godina i Mustafa Zubetkić iz Krive Rijeke, star 25 godina, kotara Kladanj.

Kada su pobunjenici vidjeli da ne mogu zauzeti Kladanj, oni su kod povlačenja na ovako **zvjerski način poubijali muslimansko stanovništvo, koje se nalazilo u okolnim selima grada Kladnja,** (podvukao: S.Č.) da bi time osvetili svoje gubitke u borbi oko grada Kladnja.

Prednje se dostavlja savezno Vašem traženju Br. 113/Taj od 6. studenog 1941. godine.

U.z. Pročelnika,
pukovnik:
/Verić/

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA U ZAGREBU
Primljeno: 26.I 1942.

(AVII, fond NDH, k. 243. reg. br. 16/3-2)

Br. 36

PROBLEM SMJEŠTAJA IZBJEGLICA U SARAJEVU - PREDSTAVKA VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 9. FEBRUAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
URED ZA IZBJEGLICE
Broj: 1576/42
9.veljače 1942.
Sarajevo

Eksp.

ZAPOVJEDNIŠTVO III DOMOBRANSKOG VOJNOG ZBORA

SARAJEVO

Kod ureda za izbjeglice ove Velike župe nalazi se **7.000 izbjeglica, koji su smješteni po raznim osnovnim školama, internatima, mektebima i drugim zgradama u gradu Sarajevu**.

Prema brzojavnom naređenju Ministarstva udružbe br. 4273 od 23.siječnja 1942. određeno je da dođe u Sarajevo oko 3.000 izbjeglica iz istočne Bosne, koji su se bili sklonuli u Srbiju. Po naređenju istog Ministarstva imala je ova Velika župa pripremiti sve za njihov smještaj.

Da bi ovako veliki broj ljudstva mogla smjestiti, rekvirirala je ova velika župa **zgradu Drž. ženske gimnazije, dvije državne ženske stručne škole** i namjeravala je da rekviriše i zgradu srednje tehničke škole. Međutim je ova Velika župa doznala da se danas useljuju dvije domobranske satnije u zgradu srednje tehničke škole. Ako bi se to dogodilo ostalo bi preko dvije tisući izbjeglica na ulici, jer je za njih nemoguće naći druge zajedničke prostorije.

S toga molim da izvolite narediti da se domobranske satnije, koje bi imale biti smještene u srednjoj tehničkoj školi, smjeste u koju vojarnu i da tu školu prepustite ovoj Velikoj župi za izbjeglice.

VELIKI ŽUPAN
(Potpis nečitak)

(A - BiH, Velika Župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice,
k. 2, br. 1576/1942.)

Br. 37

ZLOČINI NA GLASINCU - IZVJEŠTAJ KOMANDE VOJNE KRAJINE NDH, SARAJEVO, 11. FEBRUAR 1942.

Z A P I S N I K

Sastavljen u uredovnici Zapovjedničtva Vojne krajine Sarajevo, dne 11 veljače 1942.

Nazočni
Pukovnik Milan Čudina
Stožerni nar. Milan Mihaljević

Predmet: Preslušanje Hadžiomera Hadžića iz sela Košutice.

Nepozvat pristade:

Hadžiomer Hadžić umr. Hadžibrahim, musliman, star 64 godine iz Košutice, općina Glasinac, kotar Rogatica, posjednik, sada izbjeglica u Sarajevu, Ulica Bistrik broj 44, koji na pitanja izkazuje:

Kada su odmetnici na 2.II.1942. navalili i zapucali na selo Košuticu narod iz njega pobjegao je glavom bez uzglavlja. Svak je krenuo kud je mislio, da će izbjeći kuršumu neprijateljskom. Vidio sam kako su neprijatelji mnoge grupe zasreli i vratili od stare i nove ceste. Ja sam s jednom svojom nevjestom krenuo preko jednoga huma i izbjegao u Luburić Polje, gdje sam se srio sa ostalim izbjeglicama, a odavle smo šumom Kratelj došli u Knežinu. **Mnoge su izbjeglice bile natjerane u tjesnac između Rasovače i sela Vidrića, gdje je na njih otvorena užasna puščana vatra i tu su mnogi izginuli. U Knežini nas je došlo oko 3.000 izbjeglica**, s kojima sam ostao do 6.II. o.g. i sjutradan krenuo saonicama do Podromanije, a odavle u Sarajevo.

U selu Košutici izbjeglo je sve što je ostalo na životu iz sela: Oškoplje, Čukojevići, Kusturice, Kalimanići, Babija, Rađevići, Točionici, Džindići i Pločnik, koja su sela odmetnici popalili i apsolutno opljačkali. Svijet, koji je iz tih sela pobjegao su same žene i ženska djeca, sa njima je svima moglo biti najviše troje do četvero djece muške. Kod mene je bilo izbjeglica oko 60. Pričale su mi te

žene, da su vidjele jedne večeri, kako su jednome doveli u selu Plošniku 27 ženske djece i kako ih je jedan od odmetnika onako stojeći stavljao na svoje koljeno i klao, dok su drugi tu djecu držali za noge i ruke, a izvršioc je u to vrijeme, stavivši glavu dječiju na svoju lijevu nadkoljenicu, hvatao djete lievom rukom za bradu, a desnom klao. Ove su mi žene pričale još druga čuda i zulume izvršivane nad našim svijetom, koje nisu mogle od suza i grčevitoga plača ni ispričati (podvukao: S.Č.).

Napried su navedene moje riječi i pripravan sam po potrebi i zakletvu na njih položiti.

Perovođa
Mila Mihaljević

H. Omer Hadžić v.r.

(AVII, fond NDH, k. 243, reg. br. 35/3-3)

Br. 38

NOVI OBJEKTI ZA SMJEŠTAJ IZBJEGLICA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 13. FEBRUAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
URED ZA IZBJEGLICE
Broj: 1161
Sarajevo, 13.veljaće 1942. god.

PREDMET: Prijava novih nastambi

GRADSKOM POGLAVARSTVU
(Gradski fizikat)

SARAJEVO

Zbog dolaska novih izbjeglica iz okoline Sarajeva i izbjeglica iz istočnih krajeva ove župe, koji pristižu preko Kosovske Mitrovice, Zemuna i Sl. Broda, ovaj je Ured uspostavio nove svoje nastambe i to:

1. U Hendinu mektebu na Vratniku za samce. Nastojnik je nastambe Abdulah ef. Fočak, mualim istoga mekteba. Sada izbjeglica ima 110, a većinom su iz okoline Sokoca. U nastambu može se smjestiti 150 izbjeglica.

2. Mekteb u Arapovoj mahali za porodice. Nastojnik je Mujakić, mualim. Sada ima izbjeglica 68, a većinom su iz okoline Sokoca. U nastambu može se smjestiti 120 osoba.

3. II Ženska stručna škola u Šahinagića ulici broj 12 i 14. Nastojnik je Mašić, učitelj. Sada ima izbjeglica 260 većinom iz občine Knežina kotara Vlasenice.

4. I Ženska stručna škola u ranijoj ulici Mis Irbina. Nastojnik je Nikšić, učitelj. Sada ima 290 izbjeglica većinom iz občine Knežina kotara Vlasenica.

5. Ženska Gimnazija u Tereziji ulici. Nastojnik je Huskić, školski upravitelj. Nastamba je rezervisana za izbjeglice koje dolaze preko Broda, a može ih se smjestiti do 700 osoba.

Za dom spreman!

Predstojnik:

(Potpis nečitak)

(A - BiH, Velika Župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, k. 2, br. 1576/1942.)

Br. 39

ZLOČINI U GORAŽDU
- IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA DOMOBRANSTVA NDH, ZAGREB, 19. FEBRUAR 1942.

MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER
Očev. broj 576/Tajno 1942.
u Zagrebu, dne 19. II. 1942.

PREDMET: Preslušanje zarobljenih Domobrana

Veza: Vaš broj 113/Taj od 6. XI. 41.

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

ZAGREB

Zapovjedničtvo Vojne Krajine dostavilo je preslušanja zarobljenih domobrana, između kojih jedan od njih navađa sliedeće o nedjelima četničko-komunističkih banda:

"Čuo sam da su **četnici opljačkali sve muslimanske kuće poubijali sve muslimane i katolike, te obezčastili i poklali sve ljepše muslimanke i katoličke ženske.** U bolnici je bio Koraman Tomo koji je **poklao 250 muslimana** i koji je radi tog postavljen za četovođu. Takođe se priča za četovođu četvrte čete Pljevačić Spasoje da je **i on pobio silne muslimane** (podvukao:S.Č.). Ni ostale Krezićeve četovođe nisu u tom klanju mnogo zaostali za ovom dvojicom.

Čuo sam od četnika kako pričaju između sebe kako su one častne sestre, koje su pred sam Božić dovele od Pala u Goražde htjeli silovati, pa kad im se one nisu htjele dopustiti da su rađe sa drugog sprata skočile kroz prozor od kojih je jedna pala u nesvijest, a druge tri da su htjele bježati, pa da ih je četnička straža uhvatila i zatvorila u zatvor iza čega su nad njima izvršili silovanje svi četnici koji su htjeli, a poslije da su ih poklali i bacili u Drinu. To su četnici načinili iz častnih sestara odmah

prve noći. Ja sam ih vidio kada su dovedene i pospremao sobu za njih te im ložio vatru. Ostalo ispušteno.

P.n. Glavara,
u.z. pročelnika pukovnik
Verić v.r.

(AVII, fond NDH, k. 244, br. reg. 2/1-2)

Br. 40

SMJEŠTAJ ZA IZBJEGLICE U SARAJEVU - HALILBAŠIĆA BR. 10, SARAJEVO, 25. FEBRUAR 1942.

URED ZA IZBJEGLICE
u Sarajevu
Halilbašića ul. br. 10

Podaci o izbjeglicama

1. Broj izbjeglica na dan 25. veljače 1942. god		365
2. Broj	muških	186
	ženskih	179
3. Broj	Muslimana	359
	Rimokatolika	4
	Grkoistočnih	2
4. Broj	djece do 7 god.	71
	odraslih do 60 god.	288
	preko 60 god.	6
5. Broj djece bez oca i majke		14

6. Iz kojih kotareva: Vlasenica - 100 km, pješke; Rogatica - 88 km, kojim su putem pješke; Sarajevo - 45 km, pješke; Bileća - vozom došli i daljina puta

7. Broj obolenja od početka i sada 205 obolenja

Vrste bolesti i uzroci - zarazne bolesti pjegavac i morbilli, te plućne komplikacije istih - zapaljenje pluća. Gripozna oboljenja.

Sarajevo, dana 25. veljače 1942. g.

Nadstojnik,
Dedović I. Muharem
učitelj, s.r.

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, k. 3, br. 2027/1942)

Br. 41

SMJEŠTAJ ZA IZBJEGLICE U SARAJEVU - NIŽA OKRUŽNA MEDRESA, SARAJEVO, 25. FEBRUAR 1942.

P o d a t c i
o izbjeglicama nastanbe Niže okružne medrese na dan 25. veljače 1942. godine

Broj izbjeglica na dan 25. veljače	Broj izbjeglica	Broj izbjeglica	Broj djece do 7 godina	Broj odraslih do 60 godina	Stariji od 60 godina	Broj djece bez oca i majke	Iz kojih su kotareva	Broj oboljenja od početka do sada	Opaska
	muški / ženski	muslim. / rkt. / ist.	muški / ženski	muški / ženski	muški / ženski		Bileća, Stolac, Vlasenica Rogatica, Goražde, Sarajevo	1319. od toga tifus exat. 2 abd. 3 Tbc. 8, horbr 10, bronchg. 3 Scab 12 ostali prehlada	Uzroci: nedolična i nedovoljna ishrana, te slabe stambene i higijenske prilike
212 + 14=226	111 / 101	212 / - / -	25 / 26	79 / 69	7 / 6	5			

Sarajevo, 26. veljače 1942. g.

Nastojnik:
(Potpis nečitak)

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice,
k. 3, br. 2027/1942.)

Br. 42

SMJEŠTAJ ZA IZBJEGLICE U SARAJEVU - BOGOSLOVIJA, SARAJEVO, 25. FEBRUAR 1942.

Podaci iz Bogoslovije

Broj izbjeglic 25. II 1942.	Broj muških	Broj ženskih	Broj musli-mana	Broj rkt.	Broj grčko-istočnih	Broj djece do 7 god.	Broj odraslih do 60 god.	Broj djece bez oca i majke	
								muški	ženski
878	447	431	875	1	2	190	689	1	2

Izbjeglice u nastanbi Grčko istočne bogoslovije su iz kotara: **sarajevskog, rogatičkog, vlaseničkog, fočanskog i višegradskog.** U Sarajevo su došli najkraćim putem, gonjeni od odmjetnika. **Neke su izbjeglice od Rogatice i Goražda došle preko Foče, Nevesinja i *Mostara*** *(podvukao: S.Č.).*

25-II-1942. god.
Sarajevo

Nastojnik

(Potpis nečitak)

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, k. 3, br. 2027/1942.)

Br. 43.

SMJEŠTAJ ZA IZBJEGLICE U SARAJEVU - INTERNAT GAZI HUSREV-BEGOVE ŽENSKE MEDRESE, SARAJEVO, 26. FEBRUAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Internat Gazi Husrevbegove ženske medrese
Nastanba za izbjeglice - Kečina 24.
S A R A J E V O

Broj: 56/42
Sarajevo, 26/II 1942. g.

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA
/Uredu za izbjeglice/
S a r a j e v o

Pozivom na broj 2072/42 od 25.II iste godine dostavlja se slijedeći izvještaj:

1/ Na dan 25/II broj izbjeglica bio je 288
2/ Broj muških 128, broj ženskih 160 .... svega 288
3/ Djece do 7 godina 82 odraslih do 60 god. 197, a preko 60 godina 9 svega 288
4/ djece bez oca i majke 2
5/ Muslimana 288
6/ Sve izbjeglice su iz kotara Vlasenica, Rogatica i Sarajevo.

Izbjeglice iz kotara Rogatica i Vlasenice došli su neki u običnim seljačkim kolima dok su drugi došli pješe preko Romanije. Po izjavi izbjeglica prešli su put za 4-5 dana po zimi i mećavi, a isti su taj put prelazili u normalnim prilikama za 8 h. Neke izbjeglice iz kotara Rogatica došli su preko Srbije sa vozom.

7/ Liječničkih pregleda za 3 i po mjeseca bilo je 438. Glavne bolesti

su vladale u ovoj nastanbi i to:kožne bolesti, opekotine, akutne nahlade sa upalama krajnika. Pjegavac je vladao u ovoj nastanbi 72 dana i konstatovano je 6 teških slučajeva i svi su bolesnici ostali u životu.

U zadnje vrijeme među djecom je zavladala bolest upala pluća i to sve zbog slabe odjeće i obuće, te su neka počela podlijegati istoj.

Pred toga treba napomenuti da tu mnogo utječe i slaba i jednolična prehrana.

N a d s t o j n i k:
(potpis nečitak)

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice,
k. 3, br. 2027/1942.)

Br. 44

SMJEŠTAJ ZA IZBJEGLICE U SARAJEVU - "SAGRDŽIJE 43", SARAJEVO, 26. FEBRUAR 1942.

Nastandba
"Sagrdžije 43"
Sarajevo

Velikoj Župi Vrhbosna
- Ured za izbjeglice Sarajevo -

U vezi Vašeg naređenja br. 2027 od 25.II 42. god., čast nam je obavjestiti Vas o sledećem:

1) Nastandba je imala 25-II-1942. god. 2.610 izbjeg., od toga:

2)

po spolu		po vjeri			po starosti				Opaska
muških	ženskih	muslim	rimokat	grčko-is	djece do 7. god.	od 7 - 60	starijih od 60 god.	siročadi i bez oca i majke	
1253	1357	2545	53	12	535	1989	86	%	%

3) Izbjeglice su iz raznih krajeva: iz Sandžaka, iz Bosne, iz Hercegovine. Najviše ih ima iz kotareva Rogatica, Sarajevo i Vlasenica, a zatim, ima ih, u manjem broju iz: Gackog, Bileća, Trebinja, Ljubinja (Hercegovina), iz Višegrada, Goražda, Foče, Čajniča, Srebrenica (Bosna), iz Priboja, Nove Varoši, Prijepolja, Sjenice, Bijelog Polja, Pljevalja (Sandžak).

4) Dužina puta koga su izbjeglice prevalile prilikom bjegstva ne može se točno konstatovati, jer su jedni došli ranije, jedni kasnije, jedni znali,

mogli i smjeli doći kraćim putem, dok drugi, iz istih mjesta, prešli desetostruko duži put. Tako su, na primer, **izbjeglice iz istočne Bosne i Sandžaka - putujući Sandžakom, Makedonijom, Srbijom, Slavonijom i opet, Bosnom - prevalili put od više stotina kilometara. Svi su drugi relativno prevalili put od 50-60 km** (podvukao: S.Č.).

5) Oboljenja sa znanjem ove Nastandbe nije bilo.

Za Dom spremni !

26-II-1942. god.

Nast. učitelj

M. Nikšić, s.r.

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice,
k. 3, br. 2027/1942.)

Br. 45

SMJEŠTAJ ZA IZBJEGLICE U SARAJEVU - TREĆA OSNOVNA ŠKOLA, SABURUNA BR. 4, SARAJEVO, 26. FEBRUAR 1942.

NASTANBA ZA IZBJEGLICE
u III. pučkoj školi Saburina br. 4.

Broj: 107.
26. veljače 1942.
S a r a j e v o

VELIKA ŽUPA "VRHBOSNA"
Ured za izbjeglice
S a r a j e v o.

U savezu sa Vašim naređenjem broj: 2027, od 25. veljače 1942. šalju se donji podatci o izbjeglicama potrebni za komisiju koja vrši pregled:

1/ Broj izbjeglica na dan 25. veljače 1942. 400
2/ Broj muških 257 i ženskih 143,
3/ Broj muslimana 400,
4/ Broj djece do 7 godina 20, odraslih do 60 god. 375, a preko 60 god. 5,
5/ Broj djece bez oca i majke 7,
6/ Izbjeglice su iz kotareva: Goražde, Rogatica, Čajniče, Foča i Višegrad.

Izbjeglice su došle pješice preko Čajniča, Pljevalja, Prijepolja, Sjenice, Novog Pazara i Mitrovice a odatle vozom preko Skoplja, Niša, Beograda, Zemuna, Sl. Broda u Sarajevo (podvukao: S.Č.).

7/ Broj oboljenja bio je kod sadanje grupe izbjeglica: 18 slučajeva pjegavca, 2 slučaja dezinterije, 1 slučaj crvenog vjetra, nekoliko slučajeva upale pluća i mnogo slučajeva proljeva.

Nastojnik
Ljubunčić Hasan, s.r.

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, k. 3, br. 2027/1942.)

Br. 46

GENOCID NA PODRUČJU ČAJNIČA - SVJEDOČENJE SEJFE ČELIKA IZ ČAJNIČA, SARAJEVO, FEBRUAR 1942.

ZAPISNIK:

Sastavljen u Zapovjedništvu Vojne krajine
u Sarajevu, veljače 1942. god.

PRISUTNI:
1) pukovnik Čudina Milan
2) narednik Hadžibulić Bešir

PREDMET:
Saslušanje Čelik Sejfa iz kotara
Čajniče.

Nepozvat pristupi Čelik Sejfo umr. Junuza, musliman star 51 god. rođen u selu Trebeševu općina Batovo, kotar Čajniče koJi na pitanja informativne prirode iskazuje:

Kada su se talijani povukli iz kotara čajničkoga sva snaga četnička sa Goražda i Foče bacila se na Čajniče pod vodstvom nekoga srbijanca vojvode i četovođa: Gigovića Milana biv. oruž. narednika pratioca vozova Sarajevo - Beograd, Knezića Gojka, željenič. skretničar u Kopačima, Tamburić Mile lugara sa Jabuke, te počela robiti i paliti, te ubijati sve ono što je muslimansko. Kada su zauzeli čitav kotar Čajniče postavili su za zapovjednika mjesta nekog Nedimovića šumarskog upravitelja u penziji iz Goražda, a u općini batovskoj nekog Strahinju lugara u Batovu, Karadžić Marijana seljaka iz Sučića i Mićević Milana seljaka iz Međurečja. Sada je nastupilo klanje muslimanskog življa. Koga su uhvatili zaklali su i to ne ispod nego iznad vrata. Vidio sam Hastar Salku sina Nedžibova iz sela Prolaza kojemu su grkljan izvadili i koji je tek nakon mjesec dana u teškim mukama i patnjama izdahnuo. U općini Batavskoj su

poklali i poubijali oko 1.000 ljudi, a u Miletkovićkoj oko 500, među kojima su najpoznatiji Prašo Murat, Šaćir, Šahin i Nedžibeg, predstojnik, Hadžimelić poreski činovnik, Nezir Čelik, težak, Hadžić Omer, Pleh Murat i Rizvo, Terebić Šerif, Hasto Omer, Selimović Mušan, Čeljo Šaćir i dr.

Od ovih su neki uhvaćeni i poklani, a neki u bjegu poubijani.

Mi koji smo ostali na životu smo se krili po šumama i najposlije da spasemo glave sakupilo nas se je oko 200 pa smo preko brda i dolina krijući se od četničkog oka stigli u Međeđu, a ondale u Višegrad. U Višegradu nas nisu htjeli primiti Talijani, nego su nas potjerali, pa kada smo pošli putem prema Rogatici na nas su četnici osuli vatru iz pušaka tako da smo bili prisiljeni da se ponovo vratimo u Višegrtad i tada su nas Talijani primili da prenoćimo, a izjutra su nas na intervenciju kotarskog činovnika Ploskića i Muje Pece namještenika Varde poslali za Rogaticu u pratnji 15 vojnika. Zaboravio sam spomenuti, da su Talijani, kada su odmetnici na nas zapucali, preko nas pucali na odmetnike. Kada smo došli u Mesiće tu smo se predali hrvatskim vlastima, koje su nas dopratile u Rogaticu gdje je satnik Vrkljan formirao jedan odbor za zbrinjavanje izbjeglica i taj je odbor i nas rasporedio. Ja sam se sa svojim sinom uputio za Sarajevo preko Romanije. Na 29. siječnja 1942. god. pošao sam pješice iz Rogatice, a stigao u Sarajevo na 30. siječnja 1942. godine u 7 sati na veče. Putem od Rogatice do Sarajeva nisam video nikakvu vojsku odmetničku osim naše vojske u Podromaniji.

Najveći krvoloci u operacijama četničkim po Čajniču bili su Milan Čarapić seljak iz Bučja, Rajko Šubara seljak iz Batova, Udanović Milorad seljak iz Međurečja, te naprijed spomenute četovođe Gigić, Krezić i Tamburić.

Mnogi su muslimani poubijani sevepom Spreme Milana pekara i gostioničara u Čajniču.

Pored zuluma koja su izvršavali na nama muškarcima najteže nam je što su najprije obesčastili naše najlepše ženskinje, a onda ih poubijali. Kada bi izvršavali ove svoje nalete na naše muslimanske djevojke su skakale kroz prozore i u vodu, te tako rađe išle u smrt nego u ruke odmetnika (podvukao: S. Č.).

Koliko sam ih god vidio sve su bili četnici, a niti jednog nisam vidio partizana među njima je bilo nešto stranaca, a inače su sve domaći.

Vojvoda u Goraždu je bio Gavrilović Risto seljak iz sela Crljca opć Podhramljani, kotar Čajniče.

Ovi četnici su naoružani sa puškama i bombama a neki imaju puškomitraljeze.

Naprijed su prikazane sve moje riječi i na njih sam se pripravan zaklet a to potvrđujem svojim potpisom.

P.P.

Sejfo Čelik

(AVII, fond NDH, k. 78, reg. br. 23/6-4)

Br. 47

STANJE IZBJEGLICA IZ ISTOČNE BOSNE U SARAJEVU - ZAPISNIK UREDA ZA IZBJEGLICE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 1. MART 1942.

ZAPISNIK

sastavljen 1. ožujka 1942. u Uredu za izbjeglice Velike župe Vrhbosna u Sarajevu.

Predmet je povjerenstveno ispitivanje stanja izbjeglica iz iztočnih krajeva Bosne, koji se nalaze u Sarajevu, kao i pretres svih pitanja u savezu sa izbjeglicama, te iznalaženje potrebnih mjera koje treba poduzeti da se podpuno riješi pitanje zbrinjavanja ovih izbjeglica.

Prisutni su:

1/ Izpred Ministarstva udružbe, pročelnik g. Dr. Salih Kulović;
2/ izpred Ministarstva za obrt, veleobrt i trgovinu g. Zvonko Mažar, nadstojnik Gospodarstvenog redarstva u Sarajevu i Alber Venoler, povjerenik Državne oslovne središnjice za zemaljske proizvode;
3/ izpred Državne riznice g. Halim Selimović, viši računski inspektor Rizničkog upraviteljstva u Sarajevu; i
4/ izpred Ureda za izbjeglice Velike župe Vrhbosna u Sarajevu g. Hašim Šerić, predstojnik ureda.

Povjerenstvo je započelo radom 23. veljače i završilo ga 1. ožujka 1942. godine.

Podpisani članovi povjerenstva obišli su prostorije Ureda za izbjeglice Velike župe Vrhbosna i upoznali se sa organizacijom i radom ureda. Zatim su obišli sve nastambe u kojima su smještene izbjeglice, kao i kuhinje u kojima se izdaje hrana za izbjeglice koji nisu śmješteni u zajedničkim nastambama, te je tom prilikom utvrđeno slijedeće stanje:

I. Ured za izbjeglice Velike župe Vrhbosna.

Ured za izbjeglice Velike župe Vrhbosna smatra se posebnim uredom u sklopu Velike župe i smješten je u zgradi Velike župe. Ured ima svoga predstojnika i 24 činovnika i službenika, od kojih su svi dodijeljeni državni činovnici i službenici, osim 4 službenika koje plaća Ured iz navjera dobivenih od Ministarstva udružbe. Osim službenika zaposlenih u samom Uredu, Ured ima 94 službenika zaposlenih u pojedinim nastambama, skladištima, kuhinjama itd., od kojih su 19 dodijeljeni državni službenici /većinom učitelji i vjeroučitelji/, a 75 plaća Ured iz navjera Ministarstva udružbe. Većina službenika, koje plaća Ured, uzeta je iz redova izbjeglica.

II. Brojno stanje izbjeglica.

Na dan 25.II.1942. god. nalazilo se je u gradu Sarajevu 11.266 izbjeglica prijavljenih uredu. Od ovih je 6.495 smješteno u 16 zajedničkih nastambi prema priloženom iskazu, a ostatak od 4. 771 smješten je u privatnim kućama i Ured im izdaje samo hranu i raspoloživu odjeću. Osim gornjeg broja izbjeglica nalazi se u gradu Sarajevu znatan broj izbjeglica koji se nisu prijavili Uredu, jer su sami našli stanove ili su se smjestili kod svoje rodbine, te se sami izdržavaju. Ured nadalje izdržava oko 1.400 izbjeglica koji se nalaze u selu Mokrom, udaljenom oko 20 km od Sarajeva, a koje su vojne oblasti zadržale radi pojave zaraznih bolesti i radi toga što imaju sa sobom znatan broj priplodne stoke za koju nema dovoljno hrane u Sarajevu. Uredu je nadalje najavljeno da se nalazi na putu za Sarajevo još oko 3.000 izbjeglica sa raznih strana, koje će za kratko vrijeme prispjeti u Sarajevo. Prema tome, u koliko se prilike ne bi izmijenile, Ured mora računati da će imati na svojoj brizi oko 17.000 izbjeglica.

Od prijavljenih 11.266 izbjeglica do 25. veljače odpada 6.917 na muške i 5.349 na ženske. Po vjerama ima ih muslimana 11.120, rimokatolika 93, grko-istočnjaka 53. Po godinama starosti od ovih izbjeglica ima 2.276 djece do 7 godina; 8.590 odraslih do 60 godina i 400 staraca i starica preko 60 godina.

Među izbjeglicama nalazi se 102 djece čiji su roditelji pobijeni ili zaklani od strane četničko-komunističkih bandi.

Ove izbjeglice potječu iz kotareva: čajničkog, fočanskog, višegradskog, rogatičkog, vlaseničkog, srebreničkog, sarajevskog, bilećskog, nevesinjskog, gatačkog i stolačkog.

Jedan dio izbjeglica izbjegao je u Sarajevo prije 6 mjeseci prigodom prvih borbi sa četničko-komunističkim bandama u ovim krajevima, dok je veći dio onih koji su izbjegli poslije poduzimanja akcija čišćenja u Istočnoj Bosni.

Među zadnjim izbjeglicama nalazi se veliki broj onih koji su izbjegli preko Sandžaka, Albanije i Srbije, te su preko Zemuna i Broda upućeni u Sarajevo.

III. Smještaj izbjeglica u zajedničkim nastambama

Od 16 zajedničkih nastambi, u kojima su smještene izbjeglice, 6 je novih školskih zgrada koje podpuno odgovaraju higijenskim uvjetima. Međutim, i u ovim zgradama higijenski uvjeti su pogoršani uslijed prenatrpanosti, te posvemašnjeg pomanjkanja posteljine i odjeće. Ostalih 10 zgrada koje služe za nastambe izbjeglica djelomično su upotrijebljive, ali su nehigijenske radi prenatrpanosti, dok su tri zgrade podpuno nehigijenske, jer su stare i trošne, te se niukojem slučaju ne bi smjele izbjeglice ostaviti u njima. U nastambama nema kupatila, pa i to mnogo otežava higijenske prilike. Naročito je velika poteškoća sa nužnicima, koji su uslijed hladnog vremena zamrznuti i pokvareni, a koji i bez toga ne bi mogli zadovoljavati potrebe ovako velikog broja ljudstva.

U nastambama leži 90% izbjeglica na golom podu bez ikakve posteljine i pokrivača. Ostalih 10% leži na kojekakvim prnjama i ako je u zadnje vrijeme temperatura iznosila do -25 gradi C.

IV. Odjeća i obuća izbjeglica.

Odjeća i obuća izbjeglica je veoma slaba. Većina izbjeglica ima samo ono u čemu su izbjegli, te nemaju uopće nikakve mogućnosti da se presvuku ili operu. Veliki broj izbjeglica nema nikakva rublja, a oni koji ga imaju nisu ga već mjesecima mijenjali, jer nemaju drugoga, niti imaju sapuna za pranje. Nisu rijetka djeca koja imaju

na sebi samo jednu poderanu prljavu košulju bez ikakve druge odjeće i obuće. Mnogi od izbjeglica hodaju po cementiranim hodnicima bosih nogu, jer nemaju što obući.

Sa podpisanim povjerenstvom obilazio je nastambe i Ustaški stožernik iz Sarajeva g. Marko Mihaljević. Ganut bijednim stanjem izbjeglica, a naročito golotinjom djece, darovao je u nastambi Bogoslovije iznos od 10.000.- Kn. i u nastambi Logavina škola 1.000.- Kn za nabavku najnužnije odjeće i obuće za djecu.

V. Ishrana izbjeglica

Ishrana izbjeglica je jednolična i vrlo slaba. Izbjeglice dobivaju dnevno pola kilograma kukuruzna hljeba i čorbu, koja se pravi većinom od repe sa vrlo malim količinama graha ili ječmene kaše i malom količinom ulja.

Prilikom obilaska nastambi utvrdili smo da kukuruzno brašno iz koga se pripravlja kruh nije prosijano. Ured je međutim sam naredio da se brašno ne prosijava radi toga da bi dobio što veću količinu kruha.

U nastambama gdje postoje kuhinje dobivaju izbjeglice 2 obroka čorbe dnevno i to za ručak i večeru. U nastambama koje nemaju svoje kuhinje, kao i u kuhinjama koje pripravljaju hranu za izbjeglice koji nisu nastanjeni u zajedničkim nastambama dobivaju hranu samo jedan puta dnevno i to ručak. Za pripremanje hrane / čorbe/ upotrebljava se na 100 izbjelica 25 kg repe sa dodatkom od 4 kg graha ili 3 kg ječmene kaše, te jednim litrom ulja. Međutim, događa se vrlo često da Ured nema dovoljno ulja, pa daje na 200-300 osoba 1 litru ulja. Za pripremanje hrane za izbjeglice dao je Ured za vrijeme svoga rada od oko 4 mjeseca samo jedan puta meso za hranu i to zahvaljujući Ustaškom povjereništvu, koje je za Kurban Bajram poklonilo Uredu izvjesnu količinu žive stoke.

Slab stan, bez prostirke i pokrivača, sa slabom odjećom i obućom i sa vrlo slabom ishranom, sve to skupa dovelo je izbjeglice, pogotovo djecu u veoma žalosno stanje, te su mnogi od njih naročito djeca tako iscrpljeni, da postoji opasnost umiranja u masama. Veliki dio izbjeglica, naročito djece, staraca, ranjenika, promrzli su blijeda lica i apatični. Pod ovakvim okolnostima zarazne i druge bolesti, koje su kod njih gotovo stacionirane, imaju katastrofalne posljedice. Tako

se događa da djeca, koja obole, većinom umiru, a ona koja prebole nalaze u tzv. pred-tuberkuloznom stanju. U nekim nastambama procenat je mortaliteta djece veoma velik (podvukao: S.Č.).

Da bi se ovi bijednici spasili, potrebno je da im se pored poboljšanja higijenskih i smještajnih prilika dade potrebna odjeća, obuća i bolja hrana. Djeca, kojima pod ovakvim okolnostima prijeti neminovna propast, morala bi se čim prije izvaditi iz ovakvih nastambi i smjestiti u dječije domove.

VI. Sastanak u Gradskom aprovizacionom uredu.

Na 26.II.1942. održali smo sastanak u Gradskom aprovizacionom uredu u Sarajevu sa predstavnikom istog Ureda profesorom g. Šefkijom Hubićem, pa smo nakon pretresa svih pitanja koja su u savezu sa ishranom izbjeglica i nakon pregleda knjiga utvrdili slijedeće:

1/ da je Gradski aprovizaioni ured od početka pristizanja izbjeglica izdavao živežne namirnice za prehranu izbjeglica;

2/ da je Gradski aprovizacioni ured davao ove namirnice za prehranu izbjeglica na teret kontingenta koji je određen za ishranu pučanstva grada Sarajeva, te je prema tome svako davanje namirnica za izbjeglice išlo na štetu pučanstva grada Sarajeva;

3/ da je brigu o izbjeglicama vodilo u početku Gradsko poglavarstvo u Sarajevu, zatim Odbor za pomoć postradalim bjeguncima "Hrvatskog Radiše" i napokon Ured za izbjeglice Velike župe Vrhbosna u Sarajevu, pa je stoga Gradski aprovizacioni ured u Sarajevu zaduživao u svojim knjigama za izdatke namirnica najprije Gradsko poglavarstvo, s tim Odbor za pomaganje postradalim bjeguncima "Hrvatskog Radiše" i napokon Ured za izbjeglice Velike župe Vrhbosna u Sarajevu;

4/ da se sva dugovanja po knjigama Gradskog aprovizacionog ureda za izdate namirnice za prehranu izbjeglica imaju smatrati dugom Ministarstvom udružbe;

5/ da Gradski aprovizacioni ured u Sarajevu potražuje od Ministarstva udružbe za izdate namirnice za prehranu izbjeglica sa 26.II.1942. Kuna 2,058.188,10, koji iznos treba odmah platiti Gradskom aprovizacionom uredu u Sarajevu;

6/ da je Gradski aprovizacioni ured, prema prilažećem priepisu njegova

pisma od 27.II.1942. izdao do 26.II.1942, za prehranu izbjeglica slijedeće količine živežnih namirnica:

Brašna o.g.	kg	135
-"- narodnog	-"-	117.502,77
-"- kukuruznog	-"-	293.026,38
pšeničnog griza	-"-	510
graha	-"-	21.398
pirinča	-"-	400
krompira	-"-	22.550
kaše	-"-	13.490
ulja	-"-	4.626

7/ da je Gradski aprovizacioni ured primio na ime povraćaja namirnica datih za prehranu izbjeglica slijedeće količine: od Ministarstva udružbe putem Gradskog poglavarstva u Sarajevu 3 vagona brašna sortirana 12% nula g. i 88% narodnog i od Vojne krajine 14 vreća.

BROJNO STANJE
izbjeglica na dan 25.II.1942. god.

A. UNUTARNJI

Tek.broj	Nastanba	Broj izbjeglica	Može još stati	Opaska
1.	Škola Bistrik	323		
2.	Okr.medresa Bendbaša	226		
3.	Bogoslovija	878		
4.	Halilbašića 10	365		
5.	Nadmlini 10	137		
6.	Džinina 12	238		
7.	Škola u Saburinoj ul.	400		
8.	Logavina škola	376		
9.	Kečina 24	288		
10.	Bistrik mekteb i Hrid	1.264		
11.	Halilbašića 5	159		
12.	I žen. struč. škola	309		

13.	II žen. struč. škola	256
14.	Mekteb na Vratniku	150
15.	Mekteb u Arapovoj ul.	115
16.	Ženska gimnazija	1.011
17.		
18.		
19.		
20.		
	Ukupno unutarnjih:	6.495

B. VANJSKI

1.	Kuhinja Mlini 1	2.258
2.	Kuhinja Sagrdžije 43	2.513
	Ukupno vanjskih:	4.771

Unutarnji	**6.495**
Vanjski	**4.771**
Ukupno svih izbjeglica	**11.266**

(A-BiH, Velika župa Vrhbosna, Ured za izbjeglice, k. 3, broj 2128/1942.)

Br. 48

ZLOČINI U ROGATICI - IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA DOMOBRANSTVA NDH, ZAGREB, 20. MART 1942.

MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER

Predmet: Zvjerstva četnika

Veza: Vaše broj. 113/Taj./41

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA

ZAGREB

Od zapovjedničtva Vojne Krajine pod brojem 509/Taj. od 10. III 1942. godine, primljeno je saslušanje Begić Naila, muslimana, ravnatelja građanske škole u Rogatici, sada u Sarajevu u kome između ostalog navađa:

"Čuo sam kakó su muslimanski živalj, četnici skupili i sve otjerali u jednu kuću koju bi poslie zapalili. Na ovaj bi način svi unutra izgorili.

Znam za slučajeve kako su dvije ženske gole istjerali na led. Te žene su morale skoro dva sata igrati. Poslie je jednoj od njih usijanom igom pržen jezik i podlegla je. DrugoJ su tom istom iglom probadali obraze. Posliednja se nekim čudom spasila. Stanje pučanstva cielog kotara bilo je većinom u strahu i velikoj neizvesnosti. U noć se ulazilo u mišlju, kako se neće izjutra osvanuti. Pljačkalo se, kLalo i ubijalo na sve strane. U neposrednoj blizini Rogatice u jednoj kući iskasapljeno je 17 članova porodice Dizdarevića. Spasila se samo jedna djevojka" (podvukao: S.Č.).

Dostavlja se s molbom na uporabu.

P.n. Glavara,
Pročelnik,
kapetan bojnog broda:
/Kubin/

(AVII, fond NDH, k. 244, reg. br. 26/1-2; A- BiH, Zemaljska komisija Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača /u daljem tekstu: ZKRZ/ - Referati, k. 7, inv. br. 61, omot 158-199 (61372)

Br. 49

UPUĆIVANJE ŠUKRIJE UZUNOVIĆA U LOGOR - PRIJEDLOG POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 15. APRIL 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Nazivi Oblasti
Ustanove ureda

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U SARAJEVU

Br. U. Z. T. 2385

Predmet: **Uzunović Šukrija**, upućivanje
u sabirni radni logor.

PRIEDLOG
o prisilnom boravku u logoru

Predlaže se ustaškoj nadzornoj službi - Ravnateljstvu Ustaških Redarstva Nezavisne Države Hrvatske u Zagrebu (Ured I) da se nad predmetnom osobom izreče odluka o prrisilnom boravku u logoru, u trajanju od 5 godina.

1) Obrazloženje: Uhićen je dana 31-III- u Zenici 1942. po redarstvenim organima Župske redarstvene oblasti u Sarajevu radi sumnje komunističke promidžbe, te je kao takav opasan po javni red i sigurnost u N. D. H.

Umoljava se naslov za odluku obaviest

Datum 15-IV-1942 M. P. Nadstojnik političkog odsjeka
Odjelni savjetnik:

(A. Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Dokumenta, knj. 3, Beograd, 1987., str. 132)

Br. 50

UPUĆIVANJE AVDE PENJIĆA U LOGOR - PRIJEDLOG POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 16. APRIL 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Nazivi Oblasti
Ustanove ureda

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
SARAJEVO

Br. U. Z. Taj. br. 2385/42

Predmet: **Penjić Avdo**, upućivanje
u radni - sabirni logor -

PRIEDLOG
o prisilnom boravku u logoru

Predlaže se ustaškoj nadzornoj službi - Ravnateljstvu Ustaških Redarstva Nezavisne Države Hrvatske u Zagrebu (Ured I), da se nad predmetnom osobom izreče odluka o prisilnom boravku u logoru u trajanju od 5 /pet / godina.

1) Oblazločenje: Imenovani je uhićen dne 31-III-1942. g. u Zenici po organima Županske Redarstvene Oblasti u Sarajevu, radi komunističke promidžbe, te je kao takav opasan po javni red i sigurnost u N. D. H.

Umoljava se naslov za odluku obaviest.

Nadstojnik polit. odsjeka
Odjelni savjetnik:

Datum dne 16. travnja 1942.
Sarajevo

M. P.

(A. Miletić, n.d., str. 142)

Br. 51

UPUĆIVANJE IBRAHIMA TARABARA U LOGOR - PRIJEDLOG POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 16. APRIL 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Nazivi oblasti
ustanove ureda — Županska redarstvena oblast Sarajevo

Br. U. Z. Taj. br. 2385/42

Predmet: **Tarabar Ibrahim**.
Upućivanje u sabirni - radni logor -

PRIEDLOG
o prisilnom boravku u logoru

Predlaže se ustaškoj nadzornoj službi - Ravnateljstvu Ustaških Redarstava nezavisne Države Hrvatske u Zagrebu (Ured I) da se nad predmetnom osobom izreče odluka o prisilnom boravku u logoru, u trajanju od 5 /pet/ godina.

1) Obrazloženje: Uhapšen je dne 31.III. t. g. u Zenici, po redarstvenim organima Županske redarstvene oblasti u Sarajevu radi sumnje komunističke promidžbe te je opasan po javni red i sigurnost u N. D. H.

Umoljava se naslov za odluku obaviest.

Nadstojnik polit. odjela
odjelni savjetnik

potpis nečitak

Datum dne 16. travnja 1942.
Sarajevo

(A. Miletić, n.d., str. 144)

Br. 52

ZLOČINI U GORAŽDU - IZVJEŠTAJ KOTARSKE ISPOSTAVE GORAŽDE, GORAŽDE, 16. MAJ 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA ISPOSTAVA GORAŽDE
Taj.broj 1/42

Goražde, 18.svibnja 1942. godine

Predmet: Obće izvješće o stanju
u Goraždu.

Riješenjem Gospodina opunomoćenika Ministra Unutarnjih poslova za Velike Župe Vrhbosna, Hum, Usora Soli u Sarajevu broj 124/42 O.M. od 8-V-1942 godine postavljen sam za upravitelja Kotarske ispostave u Goražde. Po prijemu dekreta uputio sam se 9-V-1942 na povjerenu mi dužnost koju sam preuzeo 10-V-1942. godine.

U vezi sa prednjim prilažem prednje izvješće o stanju kakvog sam zatekao, kao i posljedice koje su proistekle iz šestomjesečne krvave vladavine u tome kraju četničke komunističke bande.

Po dolasku u Goražde potražio sam zgradu Kotarske Ispostave odnosno Kotarske Oblasti, jer u zadnje vrijeme prije najezde spomenutih bandi bila je ispostava pretvorena u katar. Kada sam našao tu zgradu i došao do nje vido sam da tamo nema što da tražim, jer je tamo bila odmetnička radiona. Od spisa i inventara i svega drugog nema ni traga. Sama unutrašnjost zgrade je jako runirana, tako da se bez opravke ne bi mogla upotrebljavati za kancelariju. Radi toga sam privremeno počeo rad u jednoj sobi privremene Gradske obćine. Nakon odlaska Komande njemačke mjesta, koja je bila smještena u zgradi zvanoj "Stara Pošta" uselio sam ili bolje reći uspio sam bar donekle da organiziram povjereni mi ured, tako sam morao tražiti po gradu sto po sto i stolicu po stolicu, kao i sve ostalo što je potrebno za ured.

Od činovništva raspolažem sa jednim manipulativnim vježbenikom i jednim dočinovnikom, koji je u administraciji početnik, i sa dva

podvornika. Na licu mjesta nisam naišao ni na jednog službenika koji pripada ovoj ispostavi, osim kotarskog veterinara Dr. Balde Zunića.

Nakon par dana dobio sam pismeni upit sa strane Aleksandra Petrović, činovnika ove Kotarske Ispostave, koji se nalazi na drugoj strani Drine, t.j. u talijanskoj zoni, da nije mogao lično doći, da li će preći na drugu stranu da nastupi dužnost, t.j. da se još uvijek tretira državnim činovnikom. Na ovaj upit nisam još do danas odgovorio dok ne dobijem uputu u tome pogledu, od nadležnih predpostavljenih. U međuvremenu sam iskoristio priliku, pa sam preko građana koji su preživili pokupio informacije iz kojih sam ustanovio da se Aleksandar Petrović činovnik Ispostave, nije za vrijeme krvave vladavine na četničke zvjerske horde ogriješio o interese hrvatskog življa nego naprotiv da je svakom zgodom zaštićivao koga je mogao da zaštiti, ali nije imao mnogo moći, pošto je i sam bio progonjen jer je položio zakletvu Poglavniku, što su mu oni zamjerili i zbog toga ga nisu trpjeli, da bi ga izolovali od svakog uticaja t.j. da ne bi imao mogućnosti da pomaže naš živalj. Dali su ga na rad u bolnicu u neki magazin gdje su mu stavili u dužnost da bude ekonom toga magazina, a ovo važi naročito za onda kada su Goražde preuzeli partizani, kada je isti bio više puta progonjen i zatvaran na razne načine.

Iz svega gore izloženog, a pošto je Petrović dobar i jako sposoban činovnik mišljenja sam da bi ga bilo potrebno ostaviti na službi. U tome slučaju, te ako bi mi se dodjelio još jedan vježbenik koji je dobro upućen u administraciju i jedna dobra strojotipkačica biti ću u mogućnosti da ured potpuno uspostavim i dovedem u potpuni red.

Iz gore navedenog se vidilo da se sa uredom mora početi nanovo sasvim, jer je sve upropašteno.

Ako se prednje ne bi uvažilo i ako ne bi dobio potrebne navjere koje su mu potrebne za to i pored cijeloga truda i najbolje volje neću biti u mogućnosti da taj tako ogromni i teški posao privedem uspješno kraju.

Sada ću preći na izvješće, što se je zbilo u Goraždu i okolici za vrijeme nečuvene i krvave strahovlade četnika i komunista u koliko sam bio u stanju da prikupim podatke, te o posljedicama toga, te napokon o stanju kako vlada.

KRVAVA VLADA ČETNIKA. Dne 30. studenog 1941. godine naše vlasti i talijanska vojska napustile su Goražde, te su na 1. prosinca unišli u Goražde krvavi odredi četničkih zlikovaca. Na samome mjestu u Goraždu sačekali su četnike mnogi građani Goražda neki iz straha, a

neki iz zadovoljstva. Na čelu ostalih četnika je dočekao na mostu zloglasni Mitar Traparić sa srpskom zastavom. Prije samoga nastupa četnika, sam svrstao građane tako da su na desnoj strani bili postojeni Srbi, a na lijevoj muslimani i katolici. U to je naišao krvavi major Dangić i nazvao Boga, na što je vodstvo te povorke odgovorilo sa "Živila Velika Srbija i Živili četnici". Na to je zloglasni major održao govor u kome je između ostalog rekao: "Mi smo se digli Srbi sa motikom i vilama u ruci, šta je ko imao protiv Hrvata i Muslimana". Na to je zloglasni Traparić dignute glave plačući odgovorio, "Hvala Vam braćo četnici što ste nas oslobodili Hrvatske i turskoga zuluma. Mi smo svi unuci Nemanjića i svi četnici. Pod ovo malo vladavine Hrvatske, a nama sto godina pod njihovim terorom smo živjeli, ipak smo svi radili koji se osjećamo Srbi i pomagali četničku organizaciju". Na te i druge riječi odgovorio je Dangić: "Nema više Hrvata nema više Turaka, sada je velika Srbija". Iza toga se Dangić okrenuo Hrvatima i Muslimanima koji su bili zarobljeni i okupljeni tu i rekao oštrim tonom: "Niste nam mogli umaći ni pobjeći", pa se okrene četnicima i rekne: "Draga braćo četnici nećemo više zajedno mi i balije". **Tu veče je odpočelo krvavo klanje i pljačkanje. Četnici su se podjelili u razne formacije, te se razišli na razne strane i počeli su u masama dovoditi nesretne hapšenike, čija je sudbina bila da na najgrozniji način završe svoje živote na krvavom mostu. Tako su dovodili iz Čajniča, Rogatice, okolice Foče, Višegrada, kao i svih bližnjih Kotareva iz okolice Goražda i teritorija ispostave koga su god uhvatili i znali za njega. Čak šta više su za pojedincima pravili potjeru, ako su recimo saznali da je nekuda otišao, da spase goli život. Na most su dovodili cijele grupe ljudi od 50 do 300, pa i više. Ttada bi na jednu stranu mosta donijeli harmoniku i svirali, a na drugu bi stranu postavili samovoz, te bi upalili motor i dali sav gas tako da bi rad motora, a sviranje motora sa druge strane eliminiralo vrisak nesretnih žrtava koje bi u to vrijeme klali na najgori način patili. Časne sestre koje su odvedene sa Pala pošto je nad njima po svoj prilici najprije izvršeno nasilje po ovim zlikovcima zaklane na kamenom mostu. Cijela sela i okolice samoga Goražda ostale su bez kuće a često i bez jedne muške glave. Tako na primjer na Odžaku povrh Goražda odakle su potekli svi Sijerčići, a koje je naselje staro 5 do 6 stoljeća gdje je bilo preko 40 domova i obitelji danas su ostala samo četiri muškarca odrasla, koji su bili na vrijeme umakli, a kuća**

više ni jedna ne postoji. Ostalo je samo zgarište. Tako isto, pa još i gore (jer je bilo veće) selo Dešava gdje su popaljeni svi domovi, a po pričanju očevidaca, tamo nije ostalo ni jedno odraslo muško lice.

Tako i slično su prošla i druga sela ove ispostave. **Grad je imao 75 žrtava koji su poklani. Mnogi koji su ostali su isprebijani i prestrašeni da više ne liče na normalne ljude. Na tri mosta u Goraždu poklano je oko 7.000 ljudi a u relaciji od Foče do Ustipraće Drina je progutala oko 20.000 ljudi** (podvukao: S. Č.). Da su preživjeli građani Goražda spasili bar gole živote može se zahvaliti čestitim i poštenim nekim građanima pravoslavne vjere kao i to da sam grad Goražde sa ovu stranu Drine nije do temelja izgorio. Za ovo potonje je zasluga Steve Halete koji se je i inače pokazao zaštitnikom našega življa. Njemu su partizani pod prijetnjom strijeljanja zaprijetili da zapali cijeli grad, pa su bili donijeli i slamu u razne i to najbolje zgrade Goražda. U zaštićivanju naših građana su se isticali slijedeći građani pravoslavne vjere: obitelj Šekara svi koliko ih je bilo, a među njima je prednjačio Marko Šekara bivši oružnički narednik. On je svojoj braći i rođacima davao upute kako i na koji način da spasu pojedine građane, čak su neki od njih išli i u Foču i pomagali i zaštićivali naš svijet koliko su mogli. Ni drugi pojedinci nisu zaostajali za njima. Tako se neki seljak Milan Bosnić iz obližnjeg sela iz Goražda ljude prevodio preko njihovih teritorija i davo upute kako će pobjeći a pojedinci koji nisu uspjeli pobjeći, u noći, isti je ih je obilazio da ih ne bi niko napao ili uznemiravao. To su isto činili Dušan Raca bivši blagajnik Ekspoziture radničkog osiguranja koji je za vrijeme naše vlasti, prije najezde četnika bio otpušten, njegov pastorak Rajko Srndović. On je ispod noža u žicu već zavezane i na most dovedene naše građane u posljednji čas spasavao. To isto su činili obitelji Vase Droce, Vida Perendije, onda obitelji Vitorović, te većina Tanaskovića.

(AVII, fond NDH, k. 183, reg. br. 43/2-21-22)

Br. 53

STANJE U VIŠEGRADSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI VIŠEGRAD, VIŠEGRAD, 28. MAJ 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Kotarska oblast u Višegradu

Broj: 8/42
Dana 21. svibnja 1942. godine
Višegrad.

Predmet:Izviješće o stanju u kotaru Višegradskom.

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA
Odjel za seljačko gospodarstvo
S A R A J E V O

Pučanstvo ove oblasti od 2. rujna 1941. godine, pa sve do danas preživljuje najcrnje dane u svome životu. Sela popaljena. Pučanstvo umire od gladi i bolesti po ulicama grada u koliko je izbjeglo ispred komunističko-četničkih bandita iz svojih seoskih domova u grad. Do danas pobijeno je Hrvata, muslimana i katolika u ovome Kotaru oko 5.000 ljudi koja se cifra još povećava.

U gradu se nalazi oko 10.000 nezbrinutih izbjeglica. Životnih namirnica nema, a u koliko se mogu naći, cijene su previsoke da bi se siromašni dio pučanstva mogao održati u životu. (podvukao: S.Č.). Cijene pojedinim namirnicama kreću se ovako: kukuruz 70-80 kuna, krompir 30 kuna, grah 60 kuna, so 60 kuna, šećer 350 kuna po 1 kilogramu.

Pošto ostalo žiteljstvo kotara višegradskog oskudjeva hranom, to se molite da se čim prije pruži pomoć ovom kraju u hrani i da se osiguraju sjemena pošto je vrijeme za obradu zemlje na izmaku (još svega 10 dana).

Dodijeljena hrana po rješenju te Župe T.Broj: 757/42 od 24. travnja do danas nije stigla ovome Predstojništvu.

Pošto pučanstvo ovoga Kotara već punih šest mjeseci stalno umire od gladi, a da se do danas nije pružila nikakva pomoć u hrani, to se molite da se ovaj predmet uzme što prije u postupak i dodijeli što više besplatno hrane, pošto su materijalno sredstva građana potpuno iscrpljena.

Kotarski predstojnik,

A. Ploskić, s.r.

(AVII, fond NDH, k. 155, reg. br. 15/7-1)

Br. 54

SVJEDOČENJE AZIZA SARVANA, ŠERIATSKOG SUCA, O STANJU U GORNJEM PODRINJU - SARAJEVO, 28. MAJ 1942.

MOJ ŽIVOT POD ČETNICIMA

Tražeći preuzeće u službu N.D.H. bio sam u Zenici na privremenom radu kod Kotarskog suda, jer nisam mogao proći za Goražde usljed prekinuća saobraćaja od strane četnika. Familija mi je bila u selu Strgačini na devetom kilometru uz Lim od Drine.

U mjesecu lipnju 1941. g. naši Srbi mladići iz sela Dubca i Šahdana kao i Trbosilja, prebacili su se preko Lima i sastali sa četama, koje su otpočele borbu na Višegradu. U oči ramazana okolo 21 rujna iz Višegrada, Drinska, Šipa, Blaža i Strmica sav narod prebacio se je preko Lima u čajnički kotar sa svim koliko je mogao šta ponijeti i zastao po selima gdje se je nalazila i moja familija.

Kada sam došao iz Zenice preko Mostara, Nevesinja, Kalinovika i Foče kući, zatekao sam muhadžire u svom selu bijedne i gladne, a četnici su preko Lima u selima kotara višegradskog popalili i ubili koga su stigli, tako da su firme Nanić zapalili most i dva koja su se nalazila na postaji Strmici.

Poveo sam familiju istim putem za Zenicu, ali kako je hladno odveć bilo sa snijegom nisam je mogao povesti, te računajući da četnici neće preći preko Lima u čajnički kotar, iz razloga što je taj kotar bio pod okupacijom Italijana i što se Srbima gore navedenih sela od kako su postali nikada nije ništa desilo pa pogotovu osnivanjem N.D.H. i što su se muslimani za njih zalagali, pa šta više nije im niko oduzeo ni vojničke stvari, računao sam da ni domaći Srbi neće ništa učiniti, nego ako bi stranci navalili mislili smo da će oni uzeti u zaštitu naše selo Strgačinu.

Desilo se je posve obratno kako dolje slijedi:

Naime, Srbi mladići iz gore navedenih sela, koji su prebjegli u četnike preko Lima **uništili su kotar Višegrad**, a kada su italijanske trupe zauzele Višegrad 8. studenog, onda su oni prešli preko Drine u rogatički kotar uz

Drinu na sela Međeđu, Ustripraču i stupili u borbu sa Hrvatima na rijeci Prači putem i prugom, koja vodi preko Kopača za Goražde. Da je tako, vidio sam svojim očima kada su se pod selom Seocima prebacili Srbi mladići preko Drine u rogatički kotar, a svoje drugove poslali su za Goražde da prošpijuniraju stanje Hrvata u Goraždu. Toga vremena Italijani su zaposjeli Goražde varoš i napravili svoja mitraljeska gnijezda okolo varoši, dok na putu koji vodi preko Jabuke bio je i bacač mina, a vizavi toga s onu stranu Drine bio bacač mina više rasadne stanice.

Postupak Italijana na mostu u Goraždu bio je smiješan, tako da je mogao Srbin proći bez zaustavljanja, a musliman nije mogao, da je tako ja sam prošao sa Srbinom iz Trbosilja zvanim Lasicom. Mene je zaustavio dok moga komšiju nije iako je Srbin išao po moje stvari. Prolazeći pokraj kuće Danila Lasice u Šahdanima njegova djevojčica pjeva: "Ne bojmo se mi Hrvata, dok je nama Talijana".

U Goraždu sam bio sedam dana i u subotu kada je napad izvršen na Goražde, pričali su mi ljudi zvani Forte, da su njihovi Srbi iz Rijeke otišli svi jedne večeri preko brda ka Prači, pa se u čudu čude šta će biti. I toga dana **zaplamtiše sela s ovu stranu Drine okolo Goražda** i to prije nego četnici preko Mramora i ostalih sela stigoše. **Narod je počeo da bježi s onu stranu preko Drine, a već domaći Srbi, presretali su muslimane i otimali stvari i novac, jer je prolaz preko željezničkog mosta u Kopačima spriječen od strane Italijana i zatim dolaskom četnika.**

Oni muslimani, koji su svoje pokućstvo i čeljad pripremili u Kopačima na stanici u vagone da prevezu u onu stranu Italijanima, nisu mogli, pa su nagrnuli na Drinu ispod mosta kopačkog tako da su ljudi plivali i žene, ko je mogao izmaći, a koga su stigli, taj je platio životom. Poslije moga prolaska niz Drinu s onu stranu, treći dan **vidio sam po kopačkom polju okolo stanice i pored Drine da ljudi leže po polju onako kao snoplje žita po polju,** dok stvari i žito to se ne može ni opisati. Italijani su imali na mostu 38 zaklanih kokoša i jednu poveću količinu živih. U **selu Zidinama vidi se zgarište gdje su u jednu kafanu zatvorili okolo 50 muslimana i spalili.**

U subotu rano napad je počeo na Goražde preko Mramora. **I tuda sam gledao ranjene žene prolaze krvave na most, koji spaja Goražde i stanicu, ali niko nije uspio preći, jer Italijani nisu dali.** Kad su zapucali bacači mina-topovi pošao sam i ja na most. Uzalud su bila moja

pokušavanja da prođem iako sam imao tri dozvole prolaza italijanske i hrvatske i tek kađa je narod toliko se prikupio kod mosta i izrazio da će plivati preko Drine onda su Talijani pustili prvo djecu sa ženama, a kasnije ljude.

Mene su vraćali tri puta i jedan financ bivše Jugoslavije veli: "Kada si u Hrvatskoj bio sudac idi sada neka te Hrvatska brani". Prešao sam preko mosta i **gledam kako sela gore, a bacači mina italijanski pucaju,** ali tamo gdje pada ne eksplodira. Akšam je pao i ja sam noćio na štali, a ostali svijet po ravni, po jarkovima iako je zima takva da se voda potpuno smrzla. Čekao sam preko Drine tri dana. U nedelju su unišli četnici u Goražde, a u susret njima došli su Srbi iz Čajniča i odmah prešli u Goražde na veselje. Vratili su se natrag, a za njima naši Srbi koji su bili sa četnicima, vraćaju se kućama na viđenje. Još u subotu došli su terezinom četnici u 4 sata popodne na stanicu pod oružjem do Italijanskog komandanta i tražili pregovore, a zatim tjerali pjesme. Drugi dan odnosi sa Italijanima su se izmijenili i Italijani pošli su, prevukli materijal svoj i hrvatski prepnu žicu preko mosta i ušamče se sa svoje strane.

Otišao sam niz Drinu pokraj Kopača svojoj kući i vidio sam prizor u Kopačima. Kada sam došao kući u Strgačinu, čujem detonaciju topova iznad Čajniča i poslije sam razumio da su se podigli Srbi iz sela Stargonića kao komunisti i navalili na Čajniče, a da su se Talijani prepali i povukli iz Foče i Novog Goražda probili put i momentalno koje primljen sa vojskom i prošao je za Pljevlje, dok oni isti Srbi iz istog sela propustivši Italijane, vratili su muslimane i **na goraždanskom mostu zaklali oko 6.000 ljudi iz raznih mjesta.**

Došla je prva nedelja i u noći dođu naši Srbi starci i to Danilo Lasica i Miladin Čađo u naše selo javljajući po kuririma da su četnici došli u njihovo selo i da im oni ne daju u naše selo nego trebaju muslimani da predaju oružje. Mirni muslimani predali su ko je imao.Sutradan u ponedjeljak dolaze mladići Srbi izvježbani u borbi i pljački u Višegradu i Rogatici i povežu nekoliko muslimana, među kojima i moga brata, izubijaju ih kundacima tražeći oružje. Tako se redalo svaki dan do petka kada su zajmili moju snahu, a bratovu ženu, premlatili i obeščastili tražeći zlato i oružje. **U toj orgiji bio je Dušan Golubić, Krsto Klisura, Rajko i Grujo iz sela Šahdana. U muslimanskoj školi koliko je god bilo žena i djevojaka muhadžera iz Višegrada obeščastili su tako da postave stražu na vratima, a unutra skidaju žene posve gole.**

Toga dana je poginuo Munib Klačar i njegov sin Safet, Mujo Pita i Ismet Zgodić. Kada sam to vidio, odlučio sam da sa ženom krenem za Pljevlje. Meni je došao Andrija i Petko Čarapa oduzeli mi novac, zlatne stvari i ostalo, pa šta više kapute, te sam ih morao otplaćivati, odkupiti od njih. Ženu su mi zajmili da je na smrt ubiju zato što je od Čengića i što je odrežita na govoru i sa velikom mukom i plačem djece pustili su je.

Sutradan, Dušan Golubović krenuo je sa svojim drugovima Sabitu Zuku, svezao ga, platio i zahtjevao sve zlato i srebro, tako da je dao sve što je imao. Oni četnici, koji su bili preko Lima u višegradskom na velikoj zimi pregazili su rijeku Lim i branili Sabita od domaćih Srba.

Ja sam krenuo sa ženom za Pljevlja. Zima je velika i dođem u selo Zarbovinu, ali mi tu rekoše da su od toga sela pokušali prebaciti se i nisu mogli, pošto su domaći Srbi zauzeli bivšu austrijsku granicu i nikome ne daju proći. Ostao sam tu u pećini 6 dana. Kada su počeli dolaziti u to selo i kada sam čuo da su na **selu Suhotnju zaklali 13 ljudi i da su pokušali ubiti Muratbega Pašića i odveli neke djevojke u logor, ubili Tahirbega Prašu i još dvojicu,** vratio sam se kući i pokušao proći za Priboj, jer su neki od nas otišli prvih dana. Nisam mogao proći i tako sam ostao i svaki dan dočekivao horde četnika. Idućeg četvrtka dobili su višegradci propusnice od četničkog komandanta u Rudom da se mogu povratiti svojim kućama i kada su se prevozili na plutini preko Lima, Dušan je na plutini **ubio Sabita Zuka i muhadžere najurio na Lim oko 50 duša i sve se potopilo, a onaj koji je uspio preplivati, toga je pogodilo puščano tane, a oni koji nisu mogli ići u vodu, oni su ih sa bajonetom boli i kamenjem udarali, pa onako onesviješćene gurali u vodu.**

Dušan Golubović iz Šahdana pojavljivao se je sad sa zapadne, sad sa istočne strane, zaobilazeći i odlazeći u druga sela Kaoštice i Miletkoviće, Grivina. Ja sam bio ucijenjen na 50.000 dinara i morao sam se kriti po šumi i pećinama 47 dana. Kada sam spremao Sabita Zuka da ga spustim u raku, tada su došli i nas i njegove sinove htjeli poubijati, ali je sreća što im je neko drugove u drugom selu zaplašio i tako su naglo otišli. Ja sam i žena morali obući bijele čaršafe na sebe i tako se kriti po šumi, a navečer u pećinu ili u kakvu siromašnu zabačenu kuću presjediti sa stražom raspoređenom tako da je i svaka žena stražarila po noći.

Koliko puta je pala na ledenom putu, koliko puta legla bosa u snijeg, dok bi preletjele gorde kao brzi kurjaci, a za njima idu djeca, snaše i starci sa kojima i mi svojim očima gledamo kako nose prostirku, pokrivku, pa i najmanje sitnice kao kašike i živinu ovce, krave, koze i volove sve to otjeraju, a što nađu žita i brašna sve to dignu, pa i onaj ručak pripravljen i na koncu peći, šporeta i sve od životnih namirnica.

Ne mogavši nas naći po kućama, onda su zaredali hajkama po šumama, tako da su **ubili Šerifa Svraku, Fehima Velića, Aliju Svraku, Ibrahima Imamovića, Šerifa Omeragića,** dok muhadžere, koje ja i ne znam gdje su stizali. Jednog dana pobjegao sam ispred njih kada su zapalili selo Mandru i Omačinu i Bare u pećinu zvanu Svojniče i tu na velikoj zimi ostao sam s ostalim drugovima Mehmedom Zukom, Ragibom Hadžićem i ostalim. Videći da ne mogu ostati sa porodicom, pobjegnem u jedno dalje selo Omačinu i tu sam se krio po pećinama. **Tu večer su zapalili Strmicu, Halida Čovrka kuću i u njoj sagorilo je 38 muslimana.** Nismo mogli više trpiti, počnemo se i mi muslimani organizirati, da se branimo i da im udarimo, ali nas izdaju muslimani i prokažu, tako da se neki sakriju u pećinu i četnici je opkole i drže unutar 6 dana. Ne mogavši više izdržati gladni, navale iz pećine i rastjeraju, prodru i nekoliko se spasi.

Mene prokaže Vehida Klačar, Mujesira Zgodić i ostali da sam sakupio 3.000 ustaša u Vjetreniku i da sam kupio teški mitraljez. Čuvši to Srbi, četnici pođu na Vjetrenik, a meni uspije prebjeći preko Lima na Postaju Strmicu, a tada je proradio vlak od Višegrada do Priboja i prebacim se u Višegrad, dok mi žena i djeca ostanu. Sestra mi je bjegala po šumama i po pećinama, a stara mati ostala kod kuće i jednog dana uhvati je Dušan Golubović, izlomi 4 motike od graha i zajmi je bosu po snijegu, a oni prtinom pretjera je preko vode Sutjeske, koja se je ledila i mrzla i tako je opet vrati. To je bilo sa ženom i Sabita Zuka i mojom sestrom i Sabitovom snahom, koje su obje obeščašćene. **Tako su obeščastili u selu Barama, Omačini i ostalim.**

Te večeri kad sam prebjegao u Višegrad zapale mi kuću sa štalama i izgori mi sve što sam imao, pa i krava koja se otelila. Zatim otkopaju zemlju iz štala, pronađu zakopate stvari i raskopaju sagorjele zidine, tražeći još nešto, otjeraju mi 2 krave, odnesu ćilime, jorgane, i sve što sam posakrivao u gomilu i zemlju. To su činili i u ostalih, Sabita Zuke i

moje braće, osim onih, koji su se sdružili sa njima, pa pljačkali kao i oni. Dok sam ja bio u Višegradu žena mi je ostala kod djece, te večeri **zapale još 23 kuće i ubiju 3 komšije hvatajući kolo oko plamtećih kuća pjevajući i psujući.** Moja djeca nisu imala šta preobući se kada su došla u Višegrad tako da su mi muslimani davali stare haljine i žena je pravila djeci košulje i po 52 dana ne kupaj se i ne preobuci se, pa bi po njima gmizale uši kao mravi, te mi je troje djece bolovalo flek-tifus. Žena je pješačila po 60 km. po najvišem mrazu do Višegrada, prolazeći kroz četnike, pretvarajući se da je Srpkinja udata za muslimana i da su joj muža ubili. *Znala je zamotati noge i nagojiti bojom tako da je pala i* ubila se samo da je ne bi dirali. Znala je varati ih da je i pobacila, krila je mene govoreći da su me prvi četnici otjerali i ubili. Otimali su joj kapute sa nje i džempere, šamarali i potezali da je zakolju, od jada odlazila je u komandu i javljala se da je ubiju, od jada odlazila je u komandu i tražila d je bace u Lim, pošto nema od čega živiti, jer je sve odnešeno i izgorjelo. Kada su mi **poginula 2 brata i ostavili djecu od dvije matere, ubili Reša Zuka, Smaja Pribišića, sina mu Subhiju, Aliju Kapičiju, Ejuba Sadikovića, Rama Ražanića, Ibrahima Šurtovića, Omera Titorića, Hajra Ćatovića, Muja Titorića i u štali sagorjeli Zufera Redžovića, Omera Kovačevića, Besima Klačara i Fehima Subašića, Safeta Sarvana, ranili Hajru Zuka, odnijeli i njihovo sve,** došla je žena sa sestrom i materom u Višegrad.

Za mnom je narod pomalo počeo dolaziti kako je mogao prebježavati, ali u Višegradu se nema šta izjesti. U Višegrad se je sleglo od Rogatice, Goražda i ostali muhadžeri osim kotara višegradskog. Talijani su žicom opasali grad, postavili straže i nikom ne daju iz žice niti u žicu.

Videći domaći Srbi, da muslimani bježe u Višegrad, pa ili vlakom ili preko planina, ili splavom niz Lim i Drinu, zauzeli su prevoze i nikome nisu dali proći, dok oni četnici iz višegradskog također s druge strane zaposjednu prevoze i nikome ne dozvole prebaciti se u Višegrad. Pljačka nije prestala i kad je nestalo u kućama onda su počeli otkopavati gomile, zemlju i pećine. Kako je bilo potrpate sirove šljive u mom selu, onda se osnuju dva logora: Dubočanski i Šahdanski, te su muslimane nagonili da im nose drva, da peku rakiju, pili i dotjerivali volove, krave, ovce i koze, te klali i jeli, a natjerivali muslimane da im gotove i služe, tako da su i moju ženu zvali da ih služi. Brašno su dizali iz vodenica, tako da ono malo žita ko bi htio samljeti, nije mogao donijeti, jer bi mu iz vodenice

digli i sebi skuhali. Nama, koji smo bili u Višegradu, nisu dali prenijeti ni kile žita, ako bi ponijela koja stara žena.

Toga vremena naši šahdanci krenu na Rogaticu u borbu protiv Hrvata i drugi se dan vrate, a na njihovo mjesto sazumu straže na prevozima i stanicama domaći srbi iz sela Mrsova blizu Rudog i oni počnu ponovnu pljačku i pritisak na žene, zlostavljajući ih tako da bi pod udarcima morale prokazati sve i tako su i zadnju kilu zobi odnijeli, te danas tamošnji narod i djeca skapavaju od gladi.

Nemajući šta jesti u Višegradu, narod bi prodavao i zadnju kravu oteljenu Italijanima, tako da bi spasio dušu i Italijani se spremaju sa seljacima da u selo na brzu ruku prebaci stoku dok ne bi stigli četnici i tako otjeraju u Višegrad, a sa kravom donesu i onih kukuruza, koji su ostali pod snijegom neobrati, pa zajedno sa kočanjkom zamijesi, te bi to hrana bila za nas koju sam i ja jeo i to ne samo, nego i otpatke od jabuka poslije sjedjenja pekmeza. To i danas se tako radi.

Ja i moja žena dok smo bili pod njima prestajali bi cijelog dana u snijegu u oputnim opancima i kada bi nam se nakvasilo, pa i smrzlo, onda bi otišli u pećinu ili u koju zabačenu kuću, te bi to osušili, a kad bi nas najurili i protjerali, nekad smo i rijekom gazili po usirenoj rijeci leda i tako smo i noge smrzli, u nekog su i prsti i pete pootpadali.

Naši domaći Srbi četnici nisu nigdje išli u borbu poslije Goražda, nego su stalno po naša tri sela krstarili, hajkali i ubijali i to po Kaošticama, Strgačini i Miletkovićima. Poslije su podijelili sela. Trbosilje srpsko selo uzelo je Kaoštice muslimansko selo. Šahdani srpsko selo uzelo je Strgačinu do rijeke, a Dubac selo uzelo je muslimansko selo Strgačinu, s drugu stranu rijeke. Sve tri čete četnika imali su svoje pomagače muslimane, koji su s njima zajedno pljačkali i upljačkane stvari po njihovoj propusnici pronosili za Višegrad ili Rudo, prodavali, a važnije stvari sklanjali i novac sa municijom iz Višegrada donosili četnicima, kao i izvještaj gdje se nalaze Hrvati i drugo. Ovi muslimani bi prokazivali gdje se ima šta naći od sakrivenih stvari, gdje se nalazi debelo bravče. Od tih muslimana je bio Smajkan Redžović, Ibrahim Klačar, Smail Nogo, Omer Klačar, Vahida Klačar i njene snahe. U njih su ostale netaknute i kuće i imanje, pošteđeni im životi. Prokazali su mene u šumi, uništili moju imovinu i sa djece mi skidali zadnje na nogama cipele. To je isto činio Šemso Sarvan u zadnje vrijeme, tako da je donosio četničko opljačkano žito i prodavao u Višegradu. Jedan kg. kukuruza izlazio je u

Višegradu na 80 kuna. Ja sam sa mojih 6 osoba s teškom mukom prehranjivao se. Stanovao sam u jednoj sobici hana, a kako se nije moglo iz žice izaći, drva su bila skupa, tako da su prevazišla sve. Mnogo sam se zadužio i napatio povrh toga što je bolest shrvala.

Život pod talijanima u Višegradu

Kada sam došao u Višegrad sa vlakom, tamo su bile talijanske trupe, koje su putnike, koji bi došli s vlakom puštali u grad, dok one koji su dolazili sa kolima ili pješke nisu puštali, govoreći da su to sve komunisti. U to vrijeme komunisti zauzmu Goražde i Srbi bogataši počnu bježati u Srbiju sa svojim familijama, a Talijani ih tako srdačno sprovode da im kufere i ostalo nose, ubacuju u kupeje, odvode ih u varoš i spremaju za njih hranu. U gradu je vladala strašna nestašica hrane, jer talijanske vlasti pučanstvu nisu davale nikakve hrane iako je to više puta po pojedincima i deputacijama traženo. Za vrijeme moga boravka u Višegradu talijanske vlasti su podijelile muslimanskom pučanstvu svega dva puta po 16 dkg. brašna na osobu, 22 dkg. makarona, 55 dkg. riže i 5 dkg. šećera. Od muslimana niko nije mogao donijeti niti vlakom niti drugim načinom ma što od namirnica, jer bi to talijanski vojnici i četnici oteli, donijeli u Višegrad, pojeli ili prodali, dok četnici i Srbi mogli su donositi i tovarima sa svih strana i iz Srbije bijelih kukuruza i iz sela izvan žice.

U Višegradu je bila opštinska uprava i policija sastavljena od Srba, koji su nosili kokarde četničke i kako su htjeli Srbi tako su italijanske vlasti vojne i civilne radile.

Prije mog dolaska stavljali su zahtjeve da se neki muslimani i katolici nasred tržnice objese. Četnički komandant Kamenko slobodno je šetao po varoši kao i drugi četnici sazivao konferencije u koju bi pozvao i viđene muslimane tražio od njih ono što oni nisu mogli učiniti kao Hrvati. U siječnju ove godine kada su unišle Njemačke trupe u Višegrad i prolazile prema Rogatici, muslimani su ih dočekali sa ovacijama manifestujući. Srbi grada Višegrada podnijeli su tužbu talijanskim vlastima i na takav postupak muslimanski talijani su se zamjerili i rekli da muslimani i katolici vole više Njemačku, nego Talijane, a kao sankciju za to nisu htjeli podijeliti nikakvih namirnica ni ma kakve pomoći, tukli su muslimane vojnici po ulici i na stanici, u kafanama, zašto ih ne pozdravljaju govoreći: "Vi volite vaše Nijemce, pa idite nek vam oni

daju". U stvari, Nijemci su podijelili svoj kruh stanovništvu nekoliko puta. Toga vremena pronijela se je vijest da treba mijenjati četničku općtinsku upravu, na to je vojni komandant pozvao 3 viđena muslimana i to: Mustafu Hadžića, Abduselama nadzornika učiteljskog i kadiju Hajrudina, te im saopćio da se ne miješaju u politiku i da se uprava neće mijenjati iako to budu i dalje tražili da će biti strijeljani.

Na intervenciju i zahtjev četničkih komandanata italijanski komandant dozvolio je i zagarantovao živote muslimanima da mogu otići u selo Župu i ostala, kada su ovi tamo otišli **četnici su ih pobili oko 4.000, a sam kotar Višegrad dao je žrtava blizu 8.000 duša i to samo muslimana.** Kako su ljudi izbjegli prije žetve plodova, to nisu ništa ni mogli donijeti, ni odakle ne mogu dobiti, taina nema, zaliha je istrošena još dok su domobrani bili u varoši, muslimani su i katolici umirali dnevno od 10-15. O tome su nekoliko puta pojedinačno obavještavane talijanske vlasti i tražena pomoć, ali su uvijek preko toga jednostavno prelazile riječima da muslimani bogataši pomognu svoje.

Onaj ostatak muslimana u Višegradu ponovno su četnici tražili da se vrate kućama, ali više muslimani nisu imali vjere, pa su ranije mrli po ulicama od gladi, a nisu se više dali zavaravati. Talijani nisu dali ni slobodno kretanje u varoši bez njihove dozvole na kojoj mora da stoji da nije protiv interesa Italije i da nije komunist, ako bi zagarantovao za jednog muslimana da nije komunist iako muslimani ni u kojem slučaju nisu komunisti kako su se i uvjerili.

Četnici i njihovi komandanti su se slobodno kretali po varoši s oružjem obje vrste i redenicima, kao i znakovima četničkim, održavali govore na sred ulice da će na Đurđev dan unići četnici u Zagreb i da će nestati Njemačke i Hitlera. Nitko na to od strane Italijana nije poduzeo. Taj isti komandant otišao je preko sela do čajničkog kotara i pokupio one zlikovce četnike mojih sela: Šahdana, Trbosilja i Dubca, preveo ih preko Lima kroz Višegrad u pratnji Italijana i sa pjesmama otpremali preko Drine na okolišta za Rogaticu protiv Hrvata. Četnici su bili naoružani do zuba. Svaki dan su šetali četnici po varoši i visile im talijanske bombe, pa i komanda je sama uhvatila svoje vojnike da prodaju četnicima municiju preko kafedžija, a moja žena u selu Strgačini u Sabita Zuke kući vidjela je svojim očima kada je talijanski vojnik dao četniku Andriji Čarapi i drugim po bombu od koje su ginuli muslimani. Jednog boravka moje žene u selu Strgačini poslije odlaska u Višegrad pitali su je: "Jesi li ti

Vahida Klačar, jesi li nam donijela municiju iz Višegrada". Dakle, četnici su dobivali municiju od Talijana za žito, a Talijani su prodavali žito u Višegradu po skupe pare i to samo za lire.

Talijanske vlasti popisale su radio aparate svih muslimana i kako su se trupe mijenjale, one koje bi odlazile kući na silu bi digli radio i odnijeli sa sobom. Da je tako, ja sam pri odlasku doživio ovo:

H. Rašid Tvrtković imao je slab radio. Tri puta je dolazio kapetan doktor u bolnicu i tražio radio. Oni ga nisu dali bez reversa potvrđene od oba komandanta civilnog i vojnog, donijeli su takav revers.

Kada je pošao 5. svibnja Tvrtkovića sin u Sarajevo, htjeo je radio ponijeti na opravku. Otišli smo zajedno do kapetana i zahtijevali gdje nam reče da ćemo dobiti radio, a revers uze. Nakon velike intervencije nismo dobili radio, kada smo se obratili kapetanu za revers nije nam ga dao. Tako je čovjek ostao bez radija i bez reversa, dok kod Srba nisu ni dizali u koliko su dizali, plaćeno im je u brašnu i drugim namirnicama.

Četnici su se svim sredstvima služili protiv muslimana. Tako su prijavili da muslimani imaju oružje, pa da Talijani udovolje želji četnika dovedu četnike u poresku upravu, obuku ih u talijansko odijelo i kao Talijani bajagi idu od muslimana do muslimana i traže oružje. Ovi preobučeni četnici prekopali su stan i današnjeg predstojnika u Višegradu.

U fabrici Vistadu Talijani su hranili četnike, a u večer ih ispustili izvan žice da bi pobili i ono dječice, koja su ostala u nekoj nesagorjeloj kući (podvukao: S.Č.). Talijani su oskudijevali u mesu i sijenu. Nisu htjeli rekviirati od Srba, nego bi predložili muslimanima da prodaju sijeno i tako bi krenulo s vlakom ili pješice nekoliko vojnika sa muslimanima do jednog sela gdje je ostalo hajvana i sijena i kada bi počeli muslimani vezati sijeno ili potjerati tele, kravu ili vola, onda bi zapucali četnici, Talijani bi pobjegli, a četnici bi presreli, oteli iz voza, izvukli muslimane i poubijali. Tako se dogodio slučaj da je jednog dana poslao Mujaga Hadžić u svoje sijeno muslimane sa talijanskim vojnicima, Talijani su pobjegli, četnici su najurili u Drinu 40 muslimana. Prilikom svake pritužbe četnika na muslimane po selima: Kaoštica, Strgačina, Miletkovići, Strmice, muslimani bi pohitali na vlak, ni četnici ni Talijani ne bi dali ući u vlak, a oni bi se zaputili pješice i kad bi došli do žice na njih bi zapucali Talijani, veleći da su to komunisti ili bi ih vratili. Na takve slučajeve koliko je puta intervenisao Mujaga Hadžić i kadija ali bez uspjeha. Šta više i oni muslimani koji bi usljed pokolja u selu Župi

koji su otišli na vjeru četnika i Talijana pobjegli bi od žice htijući pravo u varoš, ali im nisu dali Talijani unutra i tako bi na zimi, kiši i snijegu muslimani čekali nekoliko dana ili bi pustili ili bi četnici poklali ili bi se opet muslimani vratili da ih četnici drugog koga puta dotuku.

Talijanski bi vojnici ispalili metak kod muslimanske kuće u varoši pa bi se uzbuna napravila i kad bi došli na lice mjesta izjavio bi stražar da u muslimana ima oružja i tako bi prekopali sve muslimanske kuće, tražeći oružje, a oni bi onda dizali šta bi htjeli. Otimali su zadnju kilicu kukuruzna brašna od seljaka, pa bi sebi pravili puru, a svoje bi hljebove prodavali. To bi činili i po selima kad bi otišla i za vrijeme boravka na Strmici tako da su talijanske trupe u Strgačini dokončale sa prehranom ono što četnici nisu mogli. Talijani su nosili kokoši, telad i jarad i janjad tek iz utrobe materine izbačene. One životinje koje bi muslimani dotjerali s njima u Višegrad, oni bi zaklali i isplatili po 27 kuna meso, i ako bi obećali dati životne namirnice, iako je meso bilo u varoši 60 kuna.

Kada je počela navala savezničkih trupa Srbi-izbjeglice iz Olova, Glasinca i ostalih krajeva bježali su preko Drine. Onamo Talijani su ih pod jakom stražom sprovodili iako nije bilo nikakve opasnosti po život ili imetak Srba od golorukih poluumrlih muslimana.

Vidio sam svojim očima kada 40 Talijana prati 12 djece i žena srpskih preko trga ulicom i to sa svih strana po deset, a carski vojnik uzeo pušku za cijev, pa tjera srpskog konja natovarena žitom gore navedenoj srpskoj čeljadi. Kada su se doseljavali muslimani, nisu dali unijeti ništa niti poslije prenijeti.

Prilikom tih operacija svi su četnici prebjegli preko mosta, smjestili ih u strugaru Dušće, a odatle im dali oružje i otpremili prema Dobrunu granici srpskoj, i tako ih je bilo oko 100 četnika. Njihovu djecu i stvari u fabrici Dušću vagonirali i otpremili ka Srbiji, dok tamo muslimane nisu htjeli nego im neda u varoš kroz žicu. Dok sam bio zadnjih dana tako su vagonirali sve bogatije Srbe i Jevreje iz Višegrada. Stigla je i crna legija Francetića na Međeđu s ovu stranu Drine. Kada je htio u Višegrad s onu stranu Drine, došli s vlakom i kroz Višegrad propraćeni na ovu stranu u mjesto Okolišta, jer im Talijani nisu dali začasiti u Višegradu, a niti su dozvolili muslimanima i katolicima izlazak na stanicu na doček iako je to nekoliko puta Francetić lično kod vojnog komandanta intervenisao. Poslije nisu dali ni ustašama ulazak u varoš s ove na onu stranu Drine iako ih je bilo iz samog Višegrada. Civilni delegat odbio je meni izdati

propusnicu za odlazak u Sarajevo iz Višegrada ustaškim kamionima, jer drugog prevoznog sredstva nema, a tako ni drugim.

Srbi su nosili vidne znake četnika po nadleštvima i kada je predstojnik željezničke postaje u Višegradu g. Sabljak otišao preko Srbije u Sarajevo i donio beriva za svoje osoblje i za osoblje drugih ureda i kada je on svom osoblju isplatio, civilni delegat Italije potporučnik nije dao isplatiti činovnicima ostalih ureda muslimanima i katolicima dok se ne isplati Srbima, a u naredbi stoji da se onim koji su se ogriješili o interese N.D.H. ne može im se isplatiti i tako je on taj novac držao dva mjeseca, iako je bilo činovnika da nisu primili beriva za 8-10 mjeseci, iako su se za prehranu toliko zadužili da im više niko nije vjerovao. Silom zdrave i nevine muslimanke i djevojke podvrgavate su ljekarskom pregledu od veneričnih bolesti, pa i neke protjerane iz varoši u sela pod četnike.

Govorili su pravoslavnim djevojkama da će muslimane sve najuriti u Drinu do 15. svibnja, ali oni to nisu učinili, nego su dozvolili četnicima, te su onaj broj muslimana uništili u Župi. U samoj varoši niko nije bio siguran, jer se poslije 8 sati nije smjeo niko krenuti od muslimana do katolika, dok su četnici mogli po cijelu noć kretati se i prelaziti sad za Rogaticu pod punom oružanom spremom, sad u Srbiju, pa u varošimeni dva poznata slučaja ubistva tako da niko ne zna ko ubi. Poginuo je na takav način Alibeg Balić, otac današnjeg predsjednika općine, a ondašnjeg figuralnog podpredsjednika, ubijen sa 12 uboda noža. To je i nas svakog čekalo, jer nisi smio imati oružja, a niti je bila dovoljna policija karabinjeri.

Sarajevo, 28. svibnja 1942. Za dom spreman !

Sarvan Aziz
šeriatski sudac

(Arhiv Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, knj. 4, str. 72-92)

Br. 55

POLITIČKA SITUACIJA NA PODRUČJU VIŠEGRADA - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI VIŠEGRAD, VIŠEGRAD, 12. JUNI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U VIŠEGRADU

Broj: 80/42.
Dne, 12. lipnja 1942. god.-
V i š e g r a d

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA
S A R A J E V O

Predmet: Prilike i politička situacija u kotaru višegradskom od dolaska Talijanskih vlasti do danas /od 9.XI.1941/

Po gornjem predmetu dostavlja se ovo izvješće: Još prije dolaska italijanskih vojnih vlasti u ovaj kotar t.j. za vrijeme dok je bio opsjedan grad Višegrad sa najbližom svojom okolinom od strane četnika /3.IX do 12.XI 1941. god./ primjećeno je da postoji neki pismeni ugovor između talijanske komande na Balkanu, tj. sa Cetinja. Prema ovom ugovoru postoji i neka zajednička suradnja između ugovarača, te se može posumljati da je ovaj ugovor bio baš uperen i protiv nas Hrvata kako se vidi iz dolje iznešenog i prikazanog. Uži ugovor između četničkih vođa - koji su napadali Višegrad i Talijana sklopljen je i potpisan u Priboju n/L između 2. i 3. studenog 1941. god. Taj ugovor od strane četnika trebao je da potpiše bivši jugoslovenski artiljerijski major Todorović /9.XI.1941., organizovao i izvršio napad na Višegrad - strijeljan po komunistima u Foči/, ali se on nije slagao sa tim ugovorom, da se Višegrad preda talijanskim vlastima, jer je bio nekompromisan, ali opet i pored toga ipak je ovlastio da u njegovo ime potpiše taj ugovor jugoslovenski gardijski pješački poručnik Kamenko Jevtić, star 28 god., neoženjen,

bosanac iz Bos. Krajine. /Ovaj su ugovor prihvatili četnici iz razloga toga što nisu mogli dalje izdržati borbu, koja je trajala više od dva i po mjeseca, jer su računali da će na svaki način Višegrad zauzeti za 15 dana, tj. odmah u početku, te im je daljna borba bila dodijala/.

Pored Kamenka ovaj ugovor potpisali su viđeniji građani kotara višegradskog, koji su se bili odmetnuli u četnike i to Mlađen Anđić, načelnik občine bjelo-brdske, kotara višegradskog - uvjek bio ugledna politička ličnost za sve režime bivše Jugoslavije, Dušan Jovanović, trgovac iz Višegrada /navodno četnički predsjednik suda, koji je osudio na smrt naše zarobljenike na granici u Vardištu, a kojih je bilo oko 220, među kojima su bili časnici - nadporučnik Mihaljević i poručnik Horvat/ . Jovanović se sada nalazi u Užicu. Dalje, Branko Popović, sveštenik iz Višegrada, sada odputovao ne znamo kuda. Ovaj sveštenik - zlikovac kada je god otišao u područje občine žlijebske ovog kotara sutradan je bio pokolj našeg pučanstva. Takav se pokolj dešavao nekoliko puta. Dobrisav Jovšević, prota iz Priboja, sada vodi u Priboju glavnu riječ kod talijanskih vlasti i drugi neznatniji potpisnici ovog ugovora.

Čim su talijanske vlasti ušle u Višegrad i kad su primile vojno zapovjedništvo nad Višegradom od nas /između 10. i 13. studenog/ odmah su uhitili zamjenika ustaškog logornika inž. Došenića Josipa, ustaške dužnosnike Naila Sarača i Ivana Katića, te prvog hrvatskog načelnika višegradske občine Ismeta Abdulahovića.

Za vrijeme dok su naše trupe odilazile vozovima od Višegrada ka Beogradu do željezničke postaje Dobrun /10 km. od Višegrada/ tu je u postaji bio sveštenik Budimir Sokolović iz dobrunske parohije, star 33 god., inače rodom iz Foče sa još nekoliko četnika koji su kontrolirali naše ljudstvo koje prolazi. I ako su neki bili u domobranskim uniformama ipak ih je ovaj sveštenik sa Talijanima izvukao iz stroja i odpremio u Višegrad. Među tim bili su ustaški dužnostnik Ivan Miletić, sveštenik i ustaški dužnosnik Jozo Đidić, željeznički službenik.

Po svemu izgleda, da četnici i četničko vodstvo u Višegradu nije moglo dobiti izručenje ovih uhapšenika od Talijana /da im sude/, to su pozvali potpisatog i još 3 građanina - Hrvata na sastanak u občinske prostorije

dana 13.XI-1941. g. koji su od nas tražili suradnju sa Srbima-četnicima, kao prvi korak te zajedničke suradnje bio bi od nas-Hrvata, da pismeno molimo i tražimo od italijanskih vlasti da se uhapšene ustaše izruče i predaju četnicima "na nadležnost".

Potpisati kao i druga trojica kategorički su ovaj prijedlog odbili sa motivizacijom da mi nismo pozvani da to riješavamo. Na ovom sastanku bili su Srbi-četnici predstavnici Nikola Baranac, trgovac novopostavljeni gradonačelnik, ugledna ličnost u kotaru među pravoslavnim pučanstvom, Lazar Popović, policijski činovnik kotarske oblasti u Višegradu i četnički predstavnik u Kotaru - umro u siječnju 1942. god. i Milan Džodžo, bankovni činovnik iz Višegrada.

Od ove konferencije koja se je sa neuspjehom po Srbe završila počinju crni dani za naše pučanstvo. **Ređaju se zla četnička djela, nemilosrdna ubijanja, pljačkanja, klanja, paljenja i dr. na području cijelog kotara.**

U ovom vremenu talijanske vlast su se potpuno oslonile na četnike i što im oni serviraju to prihvaćaju.

Drugu konferenciju saziva gardijski poručnih Slobodan Vranić - višegrađanin-domorodac po vlastitoj inicijativi u ime komandanta četnika kotara višegradskog pred talijansku vlast kao posrednika između nas i četnika. Ovaj je izašao sa zahtjevom da se izruče njima uhapšeni Hrvati, pa da će tek onda nastati red i mir i prestati četnička zla djela u kotaru, inače po njegovim riječima još će gore nastati Talijanski zapovjednik i odgovorio mu je na ovo, da on ne može to učiniti bez naređenja i odobrenja svojih predpostavljenih vlasti. Ta je konferencija održana krajem mjeseca studenog 1941. god. u prostorijama Kotarske oblasti.

Čulo se je po gradu kako se četnici u veliko pritužuju na Talijane kako im nisu ispunili ugovor t.j. obećali su da po odlasku naše vojske predaju civilnu vlast četnicima u ruke. Ipak su kod Talijana uspjeli to da podpisatog uklone sa položaja kotarskog predstojnika dana 19. studenog, dok je i dalje ostao Popović kao četnički predstavnik u kotaru koji je radio civilne poslove sa talijanskim civilnim delegatom. Civilni delegat samo se je držao sugestija Popovića čiji je rad išao na štetu sviju nas Hrvata. Tako se je u tome daleko išlo da smo mi Hrvati postali i bili u očima Talijana samo goli komunisti, tako su nas bar nazivali gotovo svi talijanski vojnici javno na ulici.

U ovo vrijeme talijanske vlasti svesrdno pomažu četničku akciju. Daju im hranu iz svojih magazina, a nisu bili rijetki četnici koji su bili naoružani

sa talijanskim ručnim crvenim bombama. Čak su neki nosili na prsima talijanske znakove odlikovanja. Stalno su dozvoljavali i upućivali četničke odrede kroz grad za našim koji su se još nalazili oko Goražde i Foče. Ti odredi sa pjesmom prolazili su ulicama grada.

Treću konferenciju sazvao je osobno četnički komandant za kotar višegradski nadporučnik Kamenko dana 3. siječnja 1942. god. Na toj konferenciji bili su samo muslimanski predstavnici dok katolički nisu bili pozvani. Muslimana je bilo na sastanku 10. Od četnika bio je samo pomenuti komandant. Zagovarao je o zajedničkoj suradnji muslimana i Srba. Stvaranje Velike Srbije u čiji bi sastav ušle do sada neosvojene srbske pokrajine i to: Bosna, Hercegovina, Srem, Banat i Bačka, te cijela Južna Srbija t.j. stvorilo bi se - po njegovim riječima - carstvo cara Dušana Nemanjića. Na čelu toga carstva bio bi mladi kralj Petar II. To je na ime rad i program tajne organizacije mladih Srba iz Srbije čije je sjedište svakako u Beogradu. Potpisati je po svojoj dužnosti odmah po održanju sastanka o svemu ovom što je govoreno na dotičnoj konferenciji saopćio talijanskom komandantu mjesta što je isti rado primio na znanje. Odmah po održanom ugovoru komandanta Kamenka jedan od prisutnih Abduselam Abdulahović, školski nadzornik digao se je i rekao komandantu ovo: nema smisla da mi govorimo o nekoj zajedničkoj suradnji kad je nas četnički vođa cijele Bosne oružnički jugoslovenski major Jezdimir Dangić osudio sve muslimane i katolike diljem Bosne i Hercegovine na smrt. Te je Dangićeve riječi potvrdio na sastanku i Kamenko. Bilo je još govora o koje čemu, ali do konkretnog ništa nije bilo utanačeno ni ugovoreno. Kako su se ovi naši sastanci uvjek bez sporazuma završavali, to je još veće zlo stizalo naš narod od četnika.

Nebrojeno puta išli su naši predstavnici, među kojima je bio uvjek potpisati, uvjek talijanskom zapovjedniku mjesta radi pritužbe na četnike i na njihov rad. Pet pismenih predstavki predato je zapovjedniku mjesta u kojima je traženo da se zaštiti naše pučanstvo. Uvjek se je ovo završavalo sa lijepim obećanjima i riječima. Zadnjom predstavkom tražili smo da nas Talijani prebace u Italiju na prinudne radove, toliko je zlo bilo od strane četnika. Primjera radi navodi se ovo: dne **3. siječnja 1942. godine u selu Dobrunu, općine orahovačke ovoga kotara sakupljeno je u jednu kuću 82 lica /sitne djece, starih žena, odraslih muškaraca i ženskinja/ bombe su bačene u kuću koja je kasnije zapaljena i u kojoj su svih 82 izgorjeli. Drugi primjer: u selu Strmici, općine**

Sokolovići, dana 6. siječnja 1942. god. u jednoj su kući izgorjeli 46 lica /djece, žena i muškaraca/, treći primjer: u selu Resniku, dana 5. ožujka 1942. god. natjerano je u rijeku Drinu 52 osobe u kojoj su se svi podavili osim jednog dječaka koji je iako ranjen u plećku isplivao na desnu obalu rijeke Drine i ispričao mi ovaj četnički postupak. Eto načina na koji su uništavali naše pučanstvo. Neki zlikovci ovih drugih djela na naše molbe kod Talijana su pronađeni i uhvaćeni i strijeljani. To su braća Rackovići iz sela Drokana, općine orahovačke ovoga kotara, dok Stojan Popović, komandir straže i čete iz Starog Broda /rogatički kotar/ najveći zlikovac i vinovnik još nije pronađen i uhvaćen. Isti se nalazi u žlijebskoj općini ovog kotara.

Ljudi su često puta bili šamarani na oči Talijana na sred ulice od strane četnika.

Drugo zlo su četnici nanosili nama, jest to, što su organizovali blokadu koju su dozvolili Talijani oko Višegrada, te nisu dali da se unose životne namirnice u grad, te u koliko je se unosilo cijene su bile previsoke, da bi se siromašni dio pučanstva mogao održati u životu **od čega je na desetine umiralo od gladi u gradu /oko 300/.** Ni jedan Srbin u kotaru nije bio za to da se pomogne nama i da se zla djela spriječe. U tome su se svi složili da nas potpuno istrijebe u ovom kotaru.

Potpisati je od 18. studenog prošle godine do danas stalno prikupljao pismeni materijal četničko-komunističke propagande uperene protiv okupatora Nijemca, Talijana i nas Hrvata. Sva ovakva pismena dokumenta uvjek su predavana mjesnom talijanskom zapovjedništvu.

U ovom vremenu traženo je od mene u jednom razgovoru od tumača kod talijanskog zapovjednika mjesta, tako da mi je on bar savjetovao, da napišem jednu predstavku u Zagreb, drugu u Beograd, a treću talijanskim vlastima u Višegradu u kojim ću iznijeti da pučanstvo ovoga kotara želi biti van politike i ovih događaja, t.j. neutralno iz razloga da bi Talijani ovakav dokumenat mogli u svoje svrhe upotrijebiti. To nisu dobili. Jednom prilikom kada je potpisati spomenuo ime Hrvatske i da će uskoro doći ovamo pozvat je na odgovornost i tada mu je rečeno da ovdje neće biti ni sjena hrvatska, a kamo li, da će ikad doći naši. Rečeno mi je da ću za to biti u najskorije vrijeme inteniran u Albaniju.

Za ovo svo vrijeme talijanske vlasti su se vrlo slabo i malo brinule oko ishrane pučanstva, dok u zadnje vrijeme od mjeseca travnja, pa na ovamo nastoje da sve ono što su propustile da učine, a nisu do sada

htjele da pomognu što su prije mogli, a nisu htjeli našem napaćenom narodu. Dakle, jednom rječju, sada nastoje da se izbriše iz sjećanja svo negodovanje naroda prema njima, a koje lako ne mogu. Istina sada se mnogo staraju oko ishrane pučanstva da zasije što više zemlje, te su mnogo sjemenskog kukuruza podijelili uz cijenu po 395 lira za jedan kvintal /1 kgr. oko 11 kuna/. Besplatno je podjeljeno narodu oko 35 konja onima koji su siromašni. U novcu su podijelili od 2.550 lira. Dakle, po ovoj prilici hoće na ovaj način da nas pridobiju, a potpisatom je rečeno, da će još mnogo hrane doći, koja će se podijeliti narodu uz minimalno plaćanje i novčana pomoć.

Ova kotarska oblast dobila je od naše države 280 metri centi sjemenskog ječma koji je podijeljen isključivo našem svijetu. Talijanske vlasti tražile su i zahtjeve da se to dijeli i pravoslavnom, ali je potpisati stao na stanovište da ne treba njima dijeliti pošto i Talijani ravnomjerno ne postupaju sa cijelim pučanstvom ove kotarske oblasti, kao na primjer u obćini rudanskoj ove oblasti. Tamo su dijelili isključivo pravoslavnim, dok su muslimanima sasvim neznatno podijelili ili bolje rečeno ništa. Hoće da vode podvojenu politiku između Hrvata i Srba neprimjećeno, ali to ne mogu.

Talijanska politika prema nama počinje da se poboljšava dana 22. travnja, kada je potpisatog na temelju ovlašćenja italijanskog Guvernera sa Cetinja ovdašnje mjesno zapovjedništvo imenovalo za kotarskog predstojnika kotara višegradskog /capitano distrettule/. U suštini nikakve vlasti potpisani nema nego služi talijanskim vlastima samo za davanje kakvih obavještenja po raznim granama poljoprivrede i drugoga što se odnosi na život.

Pored svega toga što nas talijanske vlasti nisu štitile koliko su mogle od svoga dolaska u ovaj kotar, to još više stvaraju negodovanje našeg svijeta protiv sebe, a naročito seljaka, **što njihovi vojnici idu od sela do sela i dižu seljacima sve što je vrijednije i potrebno za jednu seljačku kuću. Tako dižu stoku, vunu, ćilime i druge predmete. Učinili su do sada neprocjenjivu štetu na obrađenim imanjima** (podvukao: S.Č.).

Prema svemu gore izloženom naš svijet je raspoložen samo prema svojoj braći Hrvatima, a toliko isto gaji svoje simpatije i prema Nijemcima. Potpisanog je baš jedan oficir talijanski priupitao u jednom običnom razgovoru zbog čega naš svijet ne trpi Talijane, što mu je odgovoreno da Nijemci ne otimaju, da ne kradu, nego samo da pomažu

koliko god mogu. Još mi je rečeno i to zašto naša Država ne pomogne bolje ovaj svijet i zašto ne pošalje 3-4 milijuna kuna, pa da se spriječi svaka strana i nemila propaganda među našim pučanstvom.

Da bi se donekle opravdalo ovakvo držanje talijanskih vlasti prema nama za vrijeme četnika navodi se ovo: sadašnja talijanska posada Višegrada, kao i ona od početka, nije bila dovoljno jaka prema četnicima, da bi mogla održati željezničku prugu uvjek i stalno u ispravnom stanju koja je žila kucavica, jer bez ove pruge ne bi se moglo snabdjevati životnim namirnicama i ostalim vojničkim potrebama Sandžak i Crna Gora u kojoj su komunisti od početka carevali, te su svaku talijansku kolonu sa živežnim namirnicama sa uspjehom ništili i palili, a koju su sa četnicima zajednički očuvali. U zadnje doba prije mjesec dana izdato je naređenje svima četnicima koji se ne prijave i dobiju posebno odobrenje za nošenje oružja da će biti strijeljani. Takvih je do sada strijeljano u Višegradu do 40.

Ovom izvješću prilaže se popis lica koja su radili i krnjili probitke naše države.

Prednje se dostavlja s molbom na dalje uredovanje.

Dostavljeno III Domobranskom zboru-Sarajevo i Gospodinu Bansku, opunomoćeniku ministra - Sarajevo.

Kotarski predstojnik:
Ploskić, v.r.

Za točnost priepisa tvrdi:

Nadstojnik pomoćnih ureda:

V.Ž. broj: 476/V.T.-1942.

(AVII, fond NDH, k. 155, reg. br. 5/4-1-4)

Br. 56

POKOLJ NA PODRUČJU LJUBINJA 15. JUNA 1942.

Četnici-komunisti izvršili su 15.lipnja 1942. veći pokolj Hrvata muslimana u kotaru Ljubinje. Toga su dana poklani i bačeni u jamu:

Džafer	Zelenterović,	Ibro i Fata	Sinanović,
Hasan	Mušić,	Fata	Salman,
Bećir	Mušić,	Vera	Salman,
Salko	Sadžak,	Meša	Gubelić,
Adem	Sadžak,	Gjulsa	Gubelić,
Melka	Sadžak,	Sala	Gubelić,
Mustafa	Krehić,	Hamida	Gubelić,
Halil	Taslaman,	Salko	Gubelić,
Šaćir	Taslaman,	Ajkuna	Gubelić,
Omer	Taslaman,	Meka	Gubelić,
Suljo	Kurtović,	Meša	Mekić,
Zahir	Kurtović	Osman	Mekić,
Halil	Malohodžić,	Mujo	Sinanović,
Zahir	Malohodžić,	Ibro	Sinanović,
Zulfo	Malohodžić,	Halil	Berberović,
Omer	Žuštra i njegova žena	Murat	Malohodžić,
Gjulsa	Žuštra	Avdo	Šarić,
Velija	Žuštra	Huso	Soldin,
Ahmed	Malohodžić,	Suljo	Kurtović,
Bećir	Burek,	Mujo	Zelenterović,
Hata	Elezović,	Meho	Zelenterović
Mujo	Šerak,	Salko	Hamzić,
		njegova žena i troje djece	
Mušan	Serdarević,	Pemba Grozdanić,	
Ahmed	Šerak,	Alija	Sadžak,
Ramo	Kajimović Alijin,	Ibro	Bašić,
Osman	Kadić,	Saja	Mrgan,
Nura	Mrgan, žena	Adema Berberovića	
		i dvoje ženske djece	
Hasan	Sadžak,	Selim	Ćenam.

Zločinačka četničko-komunistička banda usmrtila je, osim toga, i bacila u jamu, nakon što ih je spalila pomoću petroleja, ove Hrvate i Hrvatice muslimane:

Asima	Bakšić,	Šaćira	Bakšić,
Zinetu	Bakšić,	Fatimu E.	Bakšić,
Fatimu	Bakšić,	Hamzu	Bakšić (diete od dva mjeseca),
Hatu	Bakšić,	Rifata	Serdarević,
Pašanu	Bakšić,	Hajriju	Serdarević,
Elviju	Bakšić,	Hatidžu	Serdarević, i
Esmu	Bakšić,	Džehvu	Viđen.

Osim toga bačeni su u jamu, ali su se spasili: Enver Bakšić, Sulejman Bakšić, Begana Bakšić, Munta Žustra, Ziba Žustra i Fatima Bakšić, Jusufova.

Nadalje su ubijeni od četničko-kominističke bande:

Tahir	Salman,	Ramo	Šerak,
Adem	Burek,	Ferid	Šerak,
Adem	Šerak,	Mujkan	Pločić i dvie osobe.

Četnici su ovom prilikom Ahmedu Šeraku prije nego su ga umorili **odrli kožu i grozno ga mučili. Isto tako iznakazali su nožem Murata Malohodžića.**

U ovom velikom pokolju sudjelovali su kao krvnici: Rade Šalvarica, listonoša, Dušan Kostić bez zanimanja, Mile Kostić, Miloš Toholj, Pero Toholj, Bogdan Šorajić, Ćeto Toholj, Miroslav Šparavalo, Vlado Slijepčević, svi seljaci, te Vlado Turanjanin, porezni ovrhovoditelj, Gojko Kozić mlađi, Mišo Ćorović, Vladin, Branko Ćorović, Lazo Bogdanović i Đorđe Đurić, svi iz kotara ljubinskog.

Za istinitost ovih podataka jamče: Alija Serdarević, Alijin, i Omer Dizdarić, Ahmedov, koji su zapisnik podpisali.

(Odmetnička zvjerstva, str. 88-90)

Br. 57

UPUĆIVANJE HUSEINA REDŽIĆA U KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC - PRIJEDLOG POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 22. JUNI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Naziv Oblasti
Ustanove Ureda   Župska redarstvena oblast **Banja Luka**

Br. U.Z. T/309/42.-

Predmet: **Redžić Husein**

PRIEDLOG
O PRISILNOM BORAVKU U LOGORU

Predlaže se ustaškoj nadzornoj službi - Ravnateljstvu Ustaških Redarstva Nezavisne Države Hrvatske u Zagrebu (Ured I), da se nad predmetnom osobom izreče odluka o prisilnom boravku u logoru, u trajanju od tri godine.

1) Obrazloženje: Upućuje se u zbirni logor kao pogibeljan po javni red i sigurnost radi komunističke delatnosti.

...

Umoljava se naslov za odluku i obaviest.

Redarstveni upravitelj
...
(Potpis nečitak)

Datum: U Banjoj Luci 22. VI. 1942.

M. P.

(A. Miletić, n.d., knj. 1, Beograd, 1986, str. 339)

Br. 58

ZAPISNIK O SASLUŠANJU MUHAMEDA MAGLAJLIĆA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 27. JUNI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

ZAŠTITNO REDARSTVO ZA GRAD
BANJU LUKU I VELIKU ŽUPU
SANA I LUKA - LOGOR STARA GRADIŠKA

ZAPISNIK

sastavljen dne 27.lipnja 1942. u logoru V. Stara Gradiška*

P.P.

Prisutni predvedeni Maglajlić Muhamed, umirovljeni Šerijatski sudac, rođen 1880. g., u Banja Luci, od oca Hadžimuharem i majke Emine r. Maslić, vjere islamske, oženjen, otac devetero djece, zavičajan Banja Luka, vojsku nije služio, stan: Smailage Čengića br. 37, nekažnjavan

prisutni u zapisnik daje sliedeće:

Do prije 12. g. ja sam bio češće u društvu i po koji puta dobre volje. Tada sam mnogo zalazio po svim gotovo gostionicama i kretao se više u društvu. Poslie sam se gotovo okanio ovakovog života i počeo živiti za svoje zvanje i za svoju obitelj. Od toga vremena zalazio sam po koji puta u društvo sa Ibrahimom Zembićem u njegovoj kafedžinici. Više puta sam razgovarao sa Muharemom Midžićem školskim upraviteljem iz Kozarca, koji se nalazi unatrag 4. mj. u Banja Luci, te se ne može vratiti kući, jer je pruga prekinuta, a i radi snijega. Isti je stanovao kod Ibrahima Maglajlića mog daljnjeg rođaka. K meni je dolazila obitelj u kuću Ibrahima Mehmedovića. Ja imadem devetero djece. Najstarija

---

* *Tada je u logoru saslušan i Hasan Muhamedagić, iz sela Golubić - Bihać, službenik iz Banja Luke(A. Miletić, n.d., str. 345, nap. 2.).*

kćerka Vahida (oko 32 god.) pobjegla je u šumu u kasnoj jeseni prilikom pada prvog snijega. Sin Ekrem (oko 30 god.) je veterinar u Zagrebu na Veterinarskoj klinici. Drugi sin Dževat (oko 28 god.) nalazi se u zatvoru u Banja Luci u "Crnoj kući", treći sin Munib (oko 25 god.) nalazi se u šumi od sredine ljeta 1941. g. On je visok blond, mršav. Druga kćerka Muniba oko 23. g. bila je udata u Bos. Dubici, raskrstila se sa svojim mužem i sada živi stalno s nama u kući. Nazim (oko 22 god.) 4. sin vratio se sada iz vojske, manje više stalno se kreće u kući i u bašči jer boluje od tuberkuloze. Peti sin Osman (oko 20 g.) nalazi se u Zagrebu u vojsci-domobranskoj. Nedžib (oko 18. g.) pobjegao je prije 4. mjeseca u šumu. On je bio u Ustaškoj mladeži i skime se je kretao nije mi poznato, to znade njegov satnik. On je polazio u 6. razred real. gimn. Sedmi sin Alija (oko 16. g.) polazi u školu, u IV. razr. real. gimn. Njegovo društvo je koliko je meni poznato Mujo Memić i Fikret Maglajlić - Ibrahimov. Ćerka Vahida je plavka, srednje visine, nešto debeljuškasta. Sin Nedžib družio se prije svoga bjega sa Šehićima, dvoje djece činovnika Šehića, koji idu u školu. K meni u kuću, odnosno k mojoj ženi zalazile su obitelji prof. Hadžiomerspahića, ravnatelj, Čejvana, ing. Džurbegović, Mujage Kazasa, Hamzage Husedinovića, Smail-bega Karabegovića, udova iza Hadžiefendića, udova iza Memića sa kćerkom (oko 20. g.) udova iza Hadžimuharem Skopljanka. Ove su žene zalazile k mojoj ženi, pričale i razgovarale, ali o čemu, to mi nije poznato. Opazio sam u svojoj sobi da se oko Pere Rebrine okuplja Ivezić Pero, Rajko Jorgić i još drugi, te stalno nešto šapuću i dogovaraju se. 1935. g. i 1938. g. glasovao sam za Spahinu grupu.

DOVRŠENO !

Preslušao:	Preslušani:
Hajdarević v.r.	Maglajlić Muhamed. v.r.

Nastavljeno 29. VII 1942. u Crnoj kući.

Što se moja djeca nalaze u šumi i što su komunistički nastrojeni ja ne smatram da sam u tome što skrivio, već smatram da je to plod uzgoja u školi za vrieme prijašnjih režima.

DOVRŠENO!

Saslušao:
Babić

Saslušani:
Maglajlić Muhamed v.r.

Da je ovaj prepis vjeran svome izvorniku potvrđuje i ovjerava

U Banjoj Luci, dne 3. X. 1942.

NADSTOJNIK u.z.

Šetka

(A. Miletić - n.d., str. 345-346)

Br. 59

SVJEDOČENJE O STANJU I POTREBAMA FOČANSKOG SREZA - ZAPISNIK MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA NDH, ZAGREB, 1. JULI 1942.

Z a p i s n i k

sastavljen u Ministarstvu unutarnjih poslova dana 1.srpnja 1942.

Prisutni: Dr. Ante Nikolić, veliki župan
Kren Božena, kao zapisničar.

Pristupiše u Ministarstvo unutarnjih poslova:
1/ Muhamed Abdagić, gradonačelnik Foče,
2/ Mustafa Omerpašić, načelnik općine Ustikolne, kotar Foča,
3/ Muhamed Muftić, trgovac u Foči, koji su došli u Zagreb u društvu sa ostalim izaslanicima iz Foče /koji sada ne mogu pristupiti na ovo Ministarstvo, a kojih su njih ovlastili da izjave u njihovo ime/
i to: Sulejman Lojo, Imam Matiša, Afdo Ožegović, Ferad Trako, Edhem Atimović, Uzejin Tataragić, Asim Hanjalić - svi iz kotara Foče.

Gornja trojica upitani izjavljuju sliedeće:
I/ Mi smo prvo i jedino ovlašteno izaslanstvo iz kotara Foče, koji smo došli u Zagreb izložiti današnje stanje i potrebe fočanskog kotara.

O nasiljima i pokolju, koje su - četničko - komunističke bande izvršili nad življem i imovinom našeg kotara nećemo dugo govoriti jer je to dobro poznato našoj vladi i Poglavniku u Zagrebu. Samo ćemo istaknuti, da je u našem kotaru poginulo oko 6.000 ljudi, žena i djece; da je sve opljačkano; da je popaljeno oko tri tisuće domova; da sad imade oko osam tisuća izbjeglica u Foči; da nema nikakovih ureda; da nema hrane; da nema pripomoći i da je pućanstvo cijelog našeg kotara danas prepušteno samom sebi. Sve je pusto, uništeno, gladno, boso i golo.

Što, se tiče sigurnosti ljudskih života - i ta nije još ni danas sigurna, jer se odmetnici nalaze mjestimice daleko od Foče - negdje 2 km negdje

6 km, a negdje 10 km - to sve prema Crnoj Gori, a jedino je sigurno prama Sarajevu i Goraždu.

II/ Radi toga mi smo kao jedino zamolito i ovlašteno izaslanstvo za kotar Foču došli u Zagreb - moleći naše odlučujuće ćimbenike, da što prije pomognu našem pučanstvu, jer ono ovako ne može više izdržati.

Zato molimo:

1/ Da se u Foči što prije uspostavi naša građanska državna vlast i uspostave, bar za prvo vrieme, najpotrebniji državni uredi sa najpotrebnijim osobljem i potrebnim pokućstvom i ostalim potrebštinama; jer danas u Foči ništa od toga nema, osim kotarskog predstojnika sa jednom činovnicom. Moram istaknuti, da kotarski predstojnik Jusuf Đuleta do danas odgovara svojoj dužnosti i da se njemu nema ništa prigovoriti.

2/ Da se što prije omogući izgradnja porušenih i popaljenih domova, da bi izbjeglice mogle što prije doći svojoj kući i nastaviti živjeti svojim redovitim životom. Osim toga potrebno je, da se u Foči poprave porušeni mostovi na rijeci Drini i Ćehotini, jer ako se ovi mostovi ne poprave do jeseni - jer se vrlo lako može dogoditi, da uslied velike vode mi budemo potpuno odsječeni i opet da budemo izloženi bilo gladi bilo kakovim napadajima. Osobito drveni most na Ćehotini, jer se taj most može kroz kratko vrieme popraviti ako se odmah pošalje jednog stručnjaka i ovlasti ga da kupi drvo na licu mjesta i most uspostavi kako je bio: jer ako se bude išlo putem raznih mišljenja, nacrta i komisija onda se taj most neće moći popraviti nikako do ove zime.

3/ Da se dade novčana pripomoć i gradskoj općini u Foči i svim seoskim općinama Ustikolina, Slatina, Čelebić, Dragočava, Zakmur, Miljevina i Kalinovik, **jer su sve općine potpuno uništene** /osim Kalinovika/ **i osoblje poubijeno, a negdje i zgrade popaljene**. Osobito gradska općina u Foči, jer ona sada sve uzdržava, - a nema nikakovih prihoda - sve je uništeno i poubijeno 7 namještenika.

4/ Da se čim prije pošalju u Foču najnužniji lijekovi i još jedan liječnik, jer prijeti pogibao zaraze uslijed velikog broja izbjeglica, a danas u Foči nema nikakovih lijekova, ima samo jedan liječnik. Osim toga u našem kotaru **ima veliki broj siročadi - djece kojima su poubijani roditelji** - pa molimo da bi se i ovu siročad negdje što prije smjestilo u kakovom dječjem domu.

5/ Da nam se za kotar Foču čim prije pošalje nešto hrane, **jer tamo naš narod umire od gladi** /na pr. **u 8 dana je umrlo 48 osoba od gladi/ i nema danas nikakove hrane** (podvukao: S. Č.); a kakav će biti plod ondje gdje se je moglo obraditi, to se mi danas još ne možemo izjaviti.

6/ Da nam se što prije dade pripomoć u novcu, odjeći i obući za izbjeglice i ostalo pućanstvo, koje je ostalo bez igdje ičega, bez doma, bez hranitelja i t.d. jer mi do danas nismo ništa primili iz ovog naslova, a općina nije u mogućnosti da narodu bilo kako pomogne, jer kako smo gore naveli - sve je uništeno i odnešeno...

(AVII, fond NDH, k. 153[a], reg. br. 21/9-17-18)

Br. 60

ŽRTVE KONCENTRACIONIH LOGORA - PREPISKA USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE, ZAGREB, 4. JULI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
USTAŠKA NADZORNA SLUŽBA

Ured I. Zagreb, 4.srpnja 1942.

Broj 36974-IIb-1-1942.

Predmet: Božičković *Jula i drug.*
komunisti iz Brčkog - oslobođenje.

Na broj: Taj 2007/42. od 20. VI. 42.

VELIKA ŽUPA POSAVJE

B R O D n/S.

Priobćuje se naslovu, da je po nalogu ustaškog nadzornog zapovjednika odredbom ovog Ureda od 17/III. 1942. broj Prs. 339/42. naloženo zapovjedničtvu sabirnih logora u Jasenovcu i Uredu zaštitnog redarstva za grad Zagreb i veliku župu Prigorje u Zagrebu, da predaju pokretnom priekom sudu u Zagrebu sliedeće osobe iz Brčkog:

1. Jula Božičković, domaćica
2. **Fadil Alikadić,** đak
3. Marija (Marjola) Madunić, domaćica 19 god.
4. **Džemila Ajanović,** učenica 16 god.
5. Dušan Buđen, trgovac
6. Jelena Buđen, domaćica
7. Tamara Begović, đak
8. **Halil Jerković,** ratar
9. Momir Buđen, učenik trgovačke akademije

10. **Asim Mušanović,** ribar
11. **Mustafa Glinac,** radnik 19 god.
12. **Hamdija Šehović,** slastičar 19 god.
13. **Zaim Mušanović,** vlasuljar 17 god.
14. Anđelina Božičković, domaćica
15. Mara Ristić, domaćica
16. Radmila Hadžić, domaćica
17. Borislav Božičković, učenik gimnazije
18. **Ibrahim Fočak,** radnik 19 god.
19. **Hasan Aganović,** direktor
20. Petar Marijan, đak
21. **Ahmet Fočak,** pekar 17 god.
22. **Mujo Azapagić,** slastičar 19 god.
23. **Hamdija Soferović,** slastičar 19 god.
24. **Samid Čebić,** radnik 17 god.
25. Anka Stakić, bank. činovnica
26. Jelenka Voćkić, učenica trg. akademije 18 god
27. Jula Kostić, domaćica
28. Nada Mileusnić, domaćica
29. Milka Janičkić, domaćica
30. Momir Krstić, učenik trg. akademije
31. Milan Cvitković, umirovljeni gruntovni ravnatelj
32. Dobrila Majstorović, priv. činovnica
33. Štefica Marvin, kućna pomoćnica
34. Katica Andorino, kućna pomoćnica
35. **Azis Ramić,** krojač 19 god.
36. **Salih Zukanović,** ratar 17 god.
37. **Omer Čehić,** radnik 18 god.
38. Muhidin Sejdinović, trg. pomoćnik 18 god.
39. **Mustafa Džindić,** kipar
40. **Fehim Klebić,** đak 19 god.
41. **Mehmedalija Hodžić,** pomoćnik 17 god
42. Darko Cvijanović, đak 17 god.
43. Karlo Godnić, ratar
44. **Smail Trebinčević,** ličilac
45. Heinrich Beker, postolar
46. Milica Brkić, kućna pomoćnica

47. **Safet Glinac,** kuhar 17 god.
48. **Šaćir Šehinović**, radnik 17 god.
49. **Refik Piskavica,** krojač 17 god.
50. **Bego Mehmedović,** krojač 18 god.
51. Milorad Gojaković, ratar
52. **Alija Suljagić,** domobran

Na ovaj nalog izviestio je Ured zaštitnog redarstva za grad Zagreb i veliku župu Prigorje u Zagrebu, da su prepraćeni Pokretnom prijekom sudu u Zagrebu:

1. Božičković Jula
2. **Alikardić Fadila**
3. Buđen Dušan
4. Buđen Momir
5. **Mušanović Asim**
6. Mostić Milka
7. **Džimić Mustafa**
8. **Hodžić Mehmed-Alija**
9. Beker Heinrich

Ujedno je zaštitno redarstvo izviestilo, da su stavljeni Pokretnom prijekom Sudu u Zagrebu na raspoložbu sliedeće osobe, koje se nalaze u Kužnoj bolnici na Zelenom Brijegu:

1. **Ajanović Džemila**
2. Buđen Jelena
3. Begović Tamara
4. Božičković Anđelina
5. Ristić Mara
6. Hadžić Radmila

Zapovjedničtvo pak sabirnih logora u Jasenovcu izviestilo je da su **Halil Jerković, Mustafa Glinac, Hamdija Šehović,*** Milan Cvitković, Darko Cvijanović i Rade Bekić umrli u logorima pomenutog zapovjedničtva, dok se ostali zatočenici navedeni ne nalaze u sabirnim logorima.

---

* *U mnogim dokumentima priređivač je imena žrtava označio kurzivom kako bi predmet istraživanja učinio pristupačnijim.*

Uslied toga umoljava se naslov uputiti sve molitelje, da se glede oslobođenja navedenih osoba obrate na Pokretni prijeki sud u Zagrebu.

Ujedno se umoljava naslov priobćiti kuda su upućene, odnosno kome su i kada predane sve ostale osobe za koje mole građani grada Brčkog, a nisu predane priekom sudu ili preminuli kako je to gore priobćeno.

ZA DOM SPREMNI !

UPRAVITELJ:

...

Paver

M. P.

(A. Miletić, n.d., str. 359-361)

Br. 61

HITNO UPUĆIVANJE CIVILA U LOGOR STARA GRADIŠKA - PRIJEDLOG POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 6. JULI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPKA REDARSTVENA OBLAST BANJA LUKA
Broj: T. 1032/42.

Priepis.
Original se nalazi pod
Brojem: 1492.
Banja Luka, dne. 6. srpnja 1942.

Predmet: ANIČIĆ MILAN, i drugi,
priedlog o prisilnom boravku u logoru.-

USTAŠKOJ NADZORNOJ SLUŽBI URED I.

ZAGREB

Savezno sa zakonskom odredbom od 2. XI. 1941. god. o upućivanju nepoćudnih osoba u zbirni logor, predlažu se po tri primjerka priedloga o prisilnom boravku u logoru s molbom na odobrenje za sliedeće osobe:

1. Aničić Milan
2. Boban Mirko
3. **Botić Nedžip**
4. Cikota Dedić Hilmija
5. Čardžić Avdo
6. Demirović Nedžib
7. Gazić Derviš
8. Gvožđar Irfan
9. Gvožđar Abduselam

10. Hasanbašić Muhamed
11. Jovanović Mitar
12. Jovanović Savo
13. Jurinčić Anto
14. Karabegović Mustafa
15. Kesić Vid
16. Krupić Ilijas
17. Maglajlić Dževad
18. Milošević Stojan
19. Numanović Osman
20. Odić Zvonko
21. Pašalić Faik
22. Pećanica Rifat
23. Redžić Husein
24. Savić Milivoj

Umoljava se ovaj predmet smatrati žurnim, pošto su zatvori ove oblasti puni pritvorenika.-

ZA DOM SPREMNI !

P.O.R
Anzulović v.r.

otprem:
7.VII 1942.
M. Jozić v.r.

Redarstveni upravitelj:
(Potpis nečitak)

Priepisala:
(Ankica Bzik)

Za tačnost priepisa jamči:
NADSTOJNIK PISARNE:
(F. Ban)

(A. Miletić, n.d., str. 362)

Br. 62

ZATOČENICI LOGORA STARA GRADIŠKA - SPISAK POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 8. JULI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Županska Redarstvena Oblast
BANJA LUKA

Predmet: **Jakupović Sejdo** i drugi, podatci
Dne: 8. VII 1942.
Broj: 1440 sa - priloga
Riješitelj: I

ZAPOVIJEDNIKU SABIRNOG LOGORA

ST. GRADIŠKA

Drugom polovicom mjeseca lipnja naslovu je bilo popraćeno sa strane ove oblasti - Banja Luka - izvjestan broj osoba, među kojima su se nalazili i slijedeći:

(piši sve one koji su crnom olovkom zaokruženi)

Moli se žurno obavijestili ovu Oblast da li se gornje **osobe još nalaze** kod naslova, odnosno gdje se sada nalaze.

Z.D.S.

...
(Potpis nečitak)

Popis

osoba koje su evakuirane za vrijeme ak**cije i sprovedene u Banja Luku,** a sada se nalaze u Staroj Gradiški:

1. **Fazlić**	**Ibro**	Kamičani
2. **Fazlić**	**Ethem**	"
3. **Jakupović**	**Sejdo**	"
4. **Jakupović**	**Jakup**	"
5. **Jakupović**	**Atif**	"
6. **Husić**	**Džiho**	Kevljani
7. **Čolić**	**Mustafa**	"
8. **Čirkin**	**Mahmut**	"
9. **Jakupović**	**Smajl** - Hasin	Kamičani
10. **Velić**	**Hašim**	Kevljani
11. **Jakupović**	**Šećo**	Kamičani
12. **Jakupović**	**Lativ** - Dedin	Kevljani
13. **Jakupović**	**Muharem**	"
14. **Osmanović**	**Omer**	"
15. **Jakupović**	**Ahmet**	"
16. **Džaferović**	**Alija**	"
17. **Jakupović**	**Salih** - Mehmedov	"
18. **Pervanić**	**Husein**	Kamičani
19. **Mujkanović**	**Husein**	"
20. **Jakupović**	**Ibro** - Ramin	Kevljani
21. **Jakupović**	**Karanfil**	Kamičani
22. **Jakupović**	**Sulejman** - Mehin	"
23. **Jakupović**	**Hajro**	Kevljani
24. **Jakupović**	**Vejsil**	"
25. **Jakupović**	**Osman** - Hasanov	Kamičani
26. **Jakupović**	**Salih** - Hasanov	"
27. **Modronja**	**Hasan**	"
28. **Jakupović**	**Salih** - Selimov	"
29. **Muratović**	**Bego**	Kevljani
30. **Karabašić**	**Derviš**	"
31. **Jakupović**	**Arif** - Eminov	Kamičani
32. **Jakupović**	**Sulejman**	"
33. **Hadžić**	**Mehmed**	"
34. **Čolić**	**Huso**	"
35. **Jakupović**	**Smail** - Mehin	"
36. **Jakupović**	**Ramo**	"
37. **Čolić**		

38. **Jakupović**	**Šedif**	"
39. Karalić	Milutinj	Ivanjska
40. Berić	Vaso	Lamovite
41. Berić	Stojan	"
42. Berić	Simeun	"
43. Berić	Milivoj	"
44. Lajić	Dušan	"
45. Janjić	Nedeljko	"
46. Malenčić	Kosta	"
47. Rosić	Novak	Bistrica
48. Zrnić	Nikola	Lamovita
49. Dokić	Đuro	"
50. Savić	Spasoja	Verići
51. Radulj	Lazar	Bistrica
52. Marić	Kosta	Omarska
53. Stojaković	Jovan	"
54. Radul	Ilija	Bistrica
55. Dragonjić	Petar	Babići
56. Berić	Jovan	Lamovita
57. Ivković	Jovan	Tomašica
58. Sekulić	Dušan - Radin	Omarska
59. Sekulić	Nikola	"
60. Petar	Zdelar	Petrov Gaj
61. Đurđević	Dušan	Lamovita
62. Aleksić	Aleksa	Babići
63. Risto	Miladinović	Balte
64. Mlađan	Mađar	Babići
65. Kos	Janko	"
66. Dukić	Ostoja	Omarska
67. Bjelan	Sekulić	"
68. Novak	Sekulić - Stojkin	"
69. Mihajlo	Radulj	"
70. **Hašim**	**Jakupović**	Kamičani
71. **Aga**	**Farić**	"
72. Rade	Gruban	Lamovita
73. Jefto	Karalić	Ivanjska
74. Vaso	Rubin	Lamovita

75. **Čolić**	**Husein**	Kevljani
76. **Jakupović**	**Hasan** - Hasin	Kamičani
77. **Jakupović**	**Dedo**	"
78. **Jakupović**	**Derviš**-Muharemov	Kevljani
79. **Jakupović**	**Derviš**	Kamičani
80. **Jakupović**	**Jusuf** - Smajin	"
81. **Softić**	**Husein**	"
82. **Jakupović**	**Nezir**	"
83. **Jakupović**	**Husein**	"
84. **Ferhatović**	**Salko**	Kevljani
85. **Velić**	**Kahro**	Kamičani
86. Marko	Sekulić	Omarska
87. Dušan	Sekulić	"
88. Simeun	Sekulić	"
89. Ilija	Sekulić	"
90. Radovan	Sekulić	"
91. Ostoja	Sekulić	"
92. Mitar	Sekulić	"
93. **Hajdić**	**Salih**	Kozarac
94. **Hase**	**Grozdanić**	Grozdanići
95. Mihajlo	Zinkević	Balte Jaruge
96. Mihajlo	Inđić	Orlovac
97. **Hamdija**	**Sušić**	Kozarac
98. **Huska**	**Grabić**	"
99. **Zaim**	**Zaimović**	"
100. **Mujo**	**Radžić**	"
101. Stevo	Dobrovoljski	"
102. **Hasan**	**Sinanagić**	Hrustići
103. **Hasan**	**Jasiga**	Kamičani
104. **Ahmet**	**Ičić**	Brđani
105. **Ibrahim**	**Đikić**	Kamičani
106. **Huso**	**Šahbas**	"
107. **Hasan**	**Šahbas**	"
108. **Smajo**	**Šahbas**	"
109. **Ibrahim**	**Islamčević**	"
110. **Jasika**	**Mehmed**	"
111. **Bego**	**Kešić**	"

112. **Murat**	**Alić**	"
113. Obrad	Salić	Petrovgrad
114. **Jusuf**	**Jakupović**	Kamičani
115. **Šerif**	**Jakupović**	"
116. Pero	Medarević	"
117. Đuro	Grujić	Orlovci
118. Milan	Lazić	Verići
119. Rade	Lazić	Verići
120. Đurađ	Lazić	"
121. Stojko	Lazić	"
122. Arsen	Lazić	"
123. Simeun	Popović	"
124. Mirko	Popović	"
125. Obrad	Đurić	"
126. Nikola	Đurić	"
127. Jovan	Đidić	"
128. Dragoljub	Milaković	Ivanjska
129. Momčilo	Milaković	"
130. Dušan	Milaković	"
131. Ratko	Milaković	"
132. Jakob	Petrović	Bistrica
133. Radomir	Subotić	Ivanjska
134. Jovo	Radulj	Verići
135. Milan	Radulj	"
136. Dragan	Radulj	"
137. Rade	Radulj	"
138. Miloš	Gojić	"
139. Mihajlo	Kukić	Bistrica
140. Vid	Miladinović	"
141. Ostoja	Bijelić	Verići
142. Trivun	Lazić	"
143. **Aga**	**Jakupović**	"
144. Cvetko	Malenčić	Lamovita
145. Stojko	Šukalo	Ivanjska
146. Kosta	Rubin	Omarska
147. Dragutin	Škundrić	Balte

(A. Miletić, n.d., str. 381-383)

Br. 63

UPUĆIVANJE CIVILA U KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC - DOPIS POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 14. JULI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST BANJA LUKA

Broj: T. 491/42.

Banja Luka, dne 14.srpnja 1942.
Predmet: **Karabegović** i drugi, -
upućenje u logor.

ZAPOVJEDNIŠTVU SABIRNOG LOGORA

J A S E N O V A C

Upućuju se naslovu uz prilog uputnica i odluka za zbirni logor u Jasenovcu sliedeći:

1. Bajić Božo,
2. Bajić Mitrana,
3. **Bukić Munira,**
4. **Bukić Osman,**
5. Daničić Jovan,
6. **Ekić Ismet,**
7. **Jaran Sulejman,**
8. **Karabegović Mubera,**
9. Mlečnik Alojz,
10. Mlečnik Franc,
11. Mlečnik Silvio,
12. Mlečnik Viktor,
13. Novak Divjak,
14. Radonjić Savo,
15. Premru Viktor,

16. Tomić Ilija,
17. Vranješ Vaskrsije.

Za dom spremni !

Prilog: dopis U.N.S. ured I.

Upravitelj redarstva:
(Dr. Gromes)

(A. Miletić, n.d., str. 386-387)

Br. 64

ZATOČENICI KONCENTRACIONOG LOGORA JASENOVAC - PODACI POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 17. JULI 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
U Banjoj Luci dne 17. VII. 1942.
Broj: Taj. 1440/42

Predmet: **Jakupović Sejdo** i dr.
podatci.

ZAPOVJEDNIŠTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE URED I
U
Zagrebu

Drugom polovicom mjeseca svibnja popraćeno je u sabirni logor Jasenovac, od strane ove oblasti izvjestan broj osoba, među kojima su se nalazili slijedeći:

1. **Jakupović**	**Sejdo**
2. **Jakupović**	**Jakup**
3. **Jakupović**	**Latif** - Dedin
4. **Čolić**	**Husein**
5. **Jakupović**	**Jusuf** - Smain
6. **Softić**	**Husein**
7. **Jakupović**	**Nezir**
8. **Jakupović**	**Husein**
9. **Jakupović**	**Ahmet**
10. **Jakupović**	**Vejsil**
11. **Jakupović**	**Osman** - Hasanov
12. **Karabašić**	**Derviš**
13. Zdelar	Petar
14. **Grozdanić**	**Hase**

15. Zinkević Mihajlo
16. Inđić Mihajlo
17. **Zaimović Zaim**
18. **Ičić Ahmet**
19. **Đikić Ibrahim**
20. **Šahbas Hasan**
21. **Kešić Bego**
22. Grujić Đuro
23. Popović Simeun
24. Džidić Jovan
25. Radulj Mihajlo
26. **Jakupović Hašim**
27. **Jakupović Aga**
28. **Farić Aga**
29. Karalić Jevto

Moli se naslov da žurno obavjesti ovu oblast, da li se prednje osobe još nalaze u zbirnome logoru Jasenovac, odnosno gdje se sada nalaze.

ZA DOM SPREMAN !

Redarstveni upravitelj
- Dr. Ivo Gromes -

(A. Miletić, n.d. str. 387-388)

Br. 65

EKSHUMACIJA ŽRTAVA NA PAŠINCU KOD ČIRKIN-POLJA, PRIJEDOR, 28. JULI 1942.

ZAPISNIK

sastavljen dne 28.srpnja 1942. u Prijedoru po sudbeno-liječničkom povjerenstvu za ispitivanje četničko-komunističkih zločina na području velike župe Sana i Luka.

Prisutni:

Predsjednik Matija Kovačić, savjetnik Ministarstva vanjskih poslova, član povjerenstva, dr. Maksimilijan Stepinac, vijećnik Sudbenog stola u Zagrebu, perovođa Dragan Katičić, iz Zagreba, liječnički vještak dr. Iso Frohlich, vršilac dužnosti kotarskog liječnika u Prijedoru.

Predmet:

Ekshumacija mrtvih tijela Hrvata katolika i muslimana, poubijanih od partizana u vremenu od 16.svibnja do 10.lipnja 1942. u Prijedoru i okolici. Grobovi poubijanih nalaze se u Pašincu, na posebnom predjelu zvanom Glavica i od tih grobova, koji su za sada pronađeni, otvorena su povjerenstveno četiri groba. U ta četiri groba, od kojih su se tri nalazila jedan pored drugoga na jednoj uzvisini, obrasloj grmljem, a četvrti podalje u jednoj šikari, **nađeno je 60 mrtvih tijela, koja su sva iz grobova izvađena**, te su predana liječničkom vještaku radi identifikacije i ustanovljenja ozljeda te načina, na koji su bili ubijeni.

Iza toga daje liječnički vještak svoj slijedeći:

NALAZ

I. graba

1. Lešina muškarca, nepoznata, 162 cm duga, na čelu 2 cm iznad oka desno okrugla rana u promjeru od 1 cm, na zatiljku nema rane;

2. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 182 cm dugo, na lijevoj strani lubanje u predjelu donje i dijelom gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema desno i unutra;

3. mrtvo tijelo, nepoznato, 162 cm dugo, na desnoj i lijevoj strani lubanje u predjelu donje i gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema sredini i unutra; u predjelu zatiljka rana po prilici 5 do 6 cm, kosti strše prema vani;

4. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 170 cm dugo, na lijevoj strani lubanje u predjelu gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema lijevo unutra, rana zadana tupim predmetom;

5. mrtvo tijelo muškarca **Nazifa Mršića**, 158 cm dugo, lobanja u čitavom obujmu razmrskana tupim oružjem;

6. mrtvo tijelo muškarca **Ahmeda Gugića**, domobrana 162 cm dugo, na čelu u sredini okrugla rana u promjeru 1 cm, otraga na zatiljku nalazi se rana neravnih i nepravilnih rubova, koji su izvrnuti prema vani, rana pruzrokovana oštrim oružjem;

7. mrtvo tijelo muškarca Jure Jurića, 190 cm dugo, na desnoj i lijevoj strani lubanje u predjelu donje i gornje vilice deformitet, kosti strše prema vani, tupim oružjem;

8. mrtvo tijelo muškarca **Muje Fazlića**, 186 cm dugo, u predjelu vrata nalazi se ravnolika, 14 cm duga, 5 cm duboka rana, zadana oštrim oružjem;

9. mrtvo tijelo muškarca **Asima Rešića**, 182 cm dugo, otraga na zatiljku rana 2 cm duga i 2 cm široka, zadana oštrim oružjem;

10. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 187 cm dugo, na donjoj vilici i djelimično deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti, rana zadana tupim oružjem;

11. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 151 cm dugo, ispod lijevog oka rana 2 cm duga i 2 cm široka, na zatiljku nema rane, rana zadana oštrim oružjem;

12. mrtvo tijelo žene Olge Ljubičić;

13. mrtvo tijelo Juliške Pavlešić;

14. mrtvo tijelo Joze Dimića;

15. mrtvo tijelo Franje Petrinovića.

Ta tjelesa je rodbina odmah uzela radi pokopa, a jer su bila u raspadanju, to nisu pobliže opisana.

II. graba

1. Mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 183 cm dugo, na desnoj strani

lubanje u predjelu donje i dijelom gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti, rana zadana tupim oružjem;

2. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 190 cm dugo, u sredini čela okrugla rana u promjeru od 1 cm, zadana oštrim oružjem;

3. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 181 cm dugo, na desnoj strani vrata 2 cm duga i 2 cm široka rana, zadana oštrim oružjem;

4. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 191 cm dugo, na lijevoj strani lubanje u predjelu donje i gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti, rana zadana tupim oružjem;

5. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 192 cm dugo, na desnoj strani lubanje u predjelu gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema desno i unutra, rana zadana tupim oružjem;

6. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 189 cm dugo, usred čela okrugla rana 1 cm široka, otraga na zatiljku 2 cm široka, zadana oštrim oružjem;

7. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 176 cm dugo, na desnom prsnom košu ispod plućne kosti okrugla rana 1 cm široka, zadana oštrim predmetom;

8. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 187 cm dugo, na desnoj strani lubanje u predjelu donje i dijelom gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema lijevo i unutra, rana zadana tupim oružjem;

9. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 172 cm dugo, na desnoj strani lubanje u predjelu čela deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti, rane zadane tupim oružjem;

10. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 167 cm dugo, na lijevoj strani vrata 5 cm duga rana s ravnim rubovima, duboka 8 cm, zadana oštrim predmetom;

11. mrtvo tijelo **Zaima Pašića**;

12. mrtvo tijelo **Ahmeda Kapetanovića**;

13. mrtvo tijelo **Rize Kapetanovića**;

14. mrtvo tijelo Rudolfa Čadeka;

15. mrtvo tijelo **Zahida Hodžića**;

16. mrtvo tijelo Ivana Kneževića;

17. mrtvo tijelo Ante Krvavice.

Mrtva tijela od rednog broja 11 do 17 nisu potanje opisana, jer ih je porodica odmah uzela radi pokopa i jer su u raspadanju.

III. graba

1. Mrtvo tijelo muškarca **Muhameda Memića**, 27 god. starog, 173 cm dugo, na čelu iznad desne obrve 1 cm široka, od sredine 1 cm udaljena okrugla rana zadana oštrim predmetom, otraga na zatiljku oko 2 cm široka rana;

2. mrtvo tijelo muškarca **Ferida Jusufbegovića**, 182 cm dugo, na čelu u sredini 1 cm široka okrugla rana, zadana oštrim predmetom (strieljivom);

3. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 185 cm dugo, na lijevoj strani lubanje u predjelu donje i gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema lijevo i unutra, u predjelu zatiljka rana po prilici 5 do 6 cm široka, kosti strše prema vani, ozljeda tupim predmetom;

4. mrtvo tijelo muškarca Stjepana Sladojevića, 185 cm dugo, u sredini čela okrugla rana 1 cm široka, na zatiljku rana 2 cm široka, zadana oštrim predmetom (strieljivom);

5. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 172 cm dugo, metak kroz usta, izlaz na zatiljku, rana 4 cm široka;

6. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 170 cm dugo, na desnoj strani lubanje u predjelu gornje vilice deformitet kosti u veličini male šake, u predjelu zatiljka rana 6 cm široka, kosti strše prema vani;

7. mrtvo tijelo muškarca, 184 cm dugo, nepoznato, na desnoj strani zatiljka okrugla rana 1 cm široka, zadana oštrim oružjem;

8. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 186 cm dugo, na lijevoj strani lubanje u predjelu donje i gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema lijevo i unutra, kosti strše prema vani, rana je zadana tupim oružjem;

9. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 197 cm dugo, na lijevoj ruci 12 cm duga i 5 cm široka rana;

10. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 192 cm dugo, na lijevoj strani lica u predjelu donje i gornje vilice 8 cm široka i 4 cm duboka rana; mrtvo tijelo vezano lancem, ruke vezane naprijed;

11. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 172 cm dugo, ispod vrata 12 cm duga i oko 5 cm široka rana sa ravnim rubovima, rana prouzrokovana oštrim predmetom (strieljivom);

12. mrtvo tijelo muškarca **Osmana Kurtovića Šerifova**, deformitet u smislu utisnuća kosti gornje i donje vilice, rana zadana tupim oružjem;

13. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 184 cm dugo, na lijevoj strani prsnog koša ispod plućne kosti 7 cm duga i 1 cm duboka rana, zadana oštrim oružjem;

14. mrtvo tijelo muškarca, Drage Matića, na desnoj strani lubanje u predjelu donje i dijelom gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti; u predjelu zatiljka rana 6 cm široka, kosti strše prema vani, rana zadana tupim oružjem;

15. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 165 cm dugo, na desnoj strani lubanje u predjelu donje i dijelu gornje vilice, deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti, rana zadana tupim oružjem;

16. mrtvo tijelo žene Krunoslave Berket, 144 cm dugo, na lijevoj strani lubanje u predjelu donje i gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti, rana zadana tupim oružjem;

17. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 187 cm dugo, usred čela okrugla rana 1 cm široka i pol cm duga, rana zadana oštrim predmetom;

18. mrtvo tijelo Slavka Fišćura, ekonoma;

19. Johana Gutlera;

20. **Hašima Rešića**;

21. **Esada Selimbegovića**.

Mrtva tijela od rednog broja 18 do 21 nisu potanje opisana, jer ih je porodica odmah uzela radi pokopa i jer su u raspadanju.

IV. graba

1. Mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 174 cm dugo, okrugla rana, u predjelu šestog rebra lijevog prsnog koša izlaz rane u predjelu osmog rebra lijevo otraga, rana prouzrokovana oštrim predmetom (strieljivom);

2. mrtvo tijelo muškarca **Ibrahima Alagića**, 172 cm dugo, na desnoj strani prsnog koša ispod ključne kosti okrugla rana 1 cm široka, prouzrokovana oštrim predmetom (strieljivom);

3. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, desni dio lubanje u predjelu donje i dijelom gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema lijevo i unutra, u predjelu zatiljka rana 6 cm široka, kosti strše prema van, rana zadana tupim oružjem;

4. mrtvo tijelo muškarca **Arifa Džubura**, ranjenog po svoj prilici prije dolaska partizana u borbi; ima povoj i daščice na desnoj nozi. Factura

femoris. Na srednjoj strani lubanje u predjelu nosne kostu deformitet u smislu utisnuća tih kosti, rana je zadana tupim oružjem;

5. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 155 cm dugo, na desnoj strani prsnog koša okrugla 1 cm široka rana, zadana oštrim predmetom;

6. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 165 cm dugo, na lijevoj strani vrata 2 cm široka okrugla rana zadana oštrim predmetom (strieljivom);

7. mrtvo tijelo muškarca, nepoznato, 174 cm dugo, na desnoj strani lubanje u predjelu donje i dijelom gornje vilice deformitet u smislu utisnuća tih dijelova kosti prema lijevo i unutra; u predjelu zatiljka rana po prilici 6 cm duga, kosti strše prema vani.

MIŠLJENJE

Prema izgledu okruglih rana izvana, kao i kod sondiranja rana prema unutra kod svih pregledanih mrtvih tijela, mišljenja sam, da ulazna rana sprieda na čelu i da su rubovi kosti ovdje utisnuti, prema tomu su zadane rane vatrenim oružjem i to vjerojatno puščanim metkom. Kod velikih rana sprieda i straga, gdje se kosti i čeljust deformirane u smislu utisnuća tih kosti, vjerojatno su rane zadane puščanim metkom, koji nije bio oštar već tup. Uzrok smrti kod ubijenih jesu ili pojedine rane ili skup tih rana. Pošto su mrtva tijela već u raspadanju, to nije moguće sa sigurnošću ustanoviti manje ozljede, kod kojih bi možebitno nastupilo krvarenje ispod kože.

Dr. Iso Frohlich, v.r.

Članovi povjerenstva:

Matija Kovačić, v.r.
Dr. Maksimilijan Stepinac, v.r.
Dragan Katičić, v.r.

(Odmetnička zvjerstva, str. 55-59)

Br. 66

SPISAK ŽRTAVA U PRIJEDORU "ZA VRIJEME PARTIZANSKE STRAHOVLADE OD 16. SVIBNJA DO 10. LIPNJA", PRIJEDOR, 23. - 29. JULI 1942.

Sudbeno-liječničko povjerenstvo, koje su sačinjavali: Matija Kovačić, savjetnik Ministarstva vanjskih poslova, dr. Maksimilijan Stepinac, vijećnik Sudbenog stola iz zagreba i perovođa Dragan Katičić, novinar iz Zagreba, boraveći od 23. do 29.srpnja ove godineu Prijedoru, ustanovilo je na temelju podataka, prikupljenih od obitelji i rodbine ubijenih, da su u Prijedoru, odnosno u okolici, ubijeni od partizana ovi Hrvati iz grada Prijedora:

1. **Mehmed**	**Crnkić**,	mesar,	31 god. star,
2. **Derviša**	**Crnkić**,	supruga Mehmedova,	35 god. stara,
3. Serafin	Jurić,	oficial tehničkog odjelka,	36 god. star,
4. Ante	Komljenović,	trgovački pomoćnik,	22 god. star,
5. **Safet**	**Kulenović**,	željezničar,	28 god. star,
6. **Haso**	**Kurtović**,	seljak,	35 god. star,
7. **Ibro**	**Murić**,	brijač,	23 god. star,
8. **Šero**	**Čolić**,	seljak,	26 god. star,
9. Adalbert	Jedlička,	seljak,	39 god. star,
10. Alojz	Sikora,	radnik,	35 god. star,
11. Juliana	Pavlešić,	domaćica,	22 god. stara,
12. Jure	Dejanović,	radnik,	40 god. star,
13. Ivan	Knežević,	željeznički činovnik,	40 god. star,
14. Ivan	Krvavica,	nadzornik pruge,	49 god. star,
15. **Bego**	**Jakupović**,	nosač,	37 god. star,
16. **Hasan**	**Gulanović**,	staretinar,	47 god. star,
17. **Husein**	**Kurtović**,	trgovac,	44 god. star,
18. Mihajlo	Akilov,	stolar,	20 god. star,
19. Milan	Pečarić,	željeznički radnik,	28 god. star,

20. Ludvig	Jakopin,	graditelj,	41 god. star,
21. Ivica	Fabri,	remenar,	43 god. star,
22. **Muharem**	**Ćepić**,	zidar,	28 god. star,
23. Josef	Burda,	bravar,	51 god. star,
24. **Mujo**	**Fazlić**,	radnik,	50 god. star,
25. **Muho**	**Delkić**,	seljak,	85 god. star,
26. **Arif**	**Džubur**,	radnik,	55 god. star,
27. **Alija**	**Jakupović**,	pekar,	33 god. star,
28. **Ahmed**	**Sarajlić**,	krojač,	38 god. star,
29. **Hilmija**	**Sarajlić**,	krojač,	50 god. star,
30. **Asim**	**Rešić**,	trgovac,	48 god. star,
31. Augustin	Petrović,	umirovljeni oružnik,	40 god. star,
32. **Bećir**	**Delkić**,	seljak,	58 god. star,
33. Antun	Bilješković,	bogoslov,	22 god. star,
34. Filip	Bilješković,	željeznički radnik,	31 god. star,
35. **Muhamed**	**Mehić**,	obćinski redar,	23 god. star,
36. Olga	Ljubičić,	činovnica kotarske oblasti,	23 god.stara
37. **Hamdija**	**Babić**,	mesar,	40 god. star,
38. **Alija**	**Hodžić**,	obćinski redar,	25 god. star,
39. **Hasan**	**Ćepić**,	radnik,	35 god. star,
40. **Huso**	**Omerinović**,		47 god. star,
41. **Mahmud**	**Varmaz**,	seljak,	45 god. star,
42. **Haso**	**Pehlić**,	seljak,	25 god. star,
43. **Huso**	**Pehlić**,	seljak,	
44. **Muhamed**	**Kuršumović**,	postolar,	67 god. star,
45. **Dedo**	**Crnić**,	željezničar,	28 god. star,
46. **Zumra**	**Abdagić-Altić**,		45 god. stara,
47. **Dilha**	**Altić**,		17 god. stara,
48. **Nijaz**	**Altić**,		12 god. star,
49. **Hanifa**	**Grabić**,	seljakinja,	48 god. stara,
50. **Hasan**	**Vojniković**,	seljak,	37 god. star,
51. **Omer**	**Halimović**,	skretničar,	39 god. star,
52. **Meho**	**Sarajlić**,	radnik,	22 god. star,

53. **Mehmed**	**Zerić,**	umirovljeni oružnik,	38 god. star,
54. Ivan	Dobrinić,	željezničar,	43 god. star,
55. Božidar	Dobrinić,	sin Ivanov,	21 god. star,
56. Petar	Kučera,	trgovački pomoćnik,	24 god. star,
57. Ambroz	Solčanski,	vlakovođa,	44 god. star,
58. **Maše**	**Omerinović,**	staretinar,	58 god. star,
59. **Meho**	**Kurtović,**	trgovac,	40 god. star,
60. **Adem**	**Ćepić,**		28 god. star,
61. **Ahmed**	**Delić,**		48 god. star,
62. **Muhamed**	**Suhonjić,**	željeznički radnik,	31 god. star,
63. **Muharem**	**Ganić,**		42 god. star,
64. Grga	Pavlović,	stražar,	33 god. star,
65. Ivo	Pavelić,	gradski stražar,	34 god. star,
66. **Omo**	**Tulić,**	radnik,	25 god. star,
67. **Agan**	**Kardunović,**	seljak,	28 god. star,
68. **Jusuf**	**Krupić,**		24 god. star,
69. Andrija	Kuk,		38 god. star,
70. Ante	Leskovar,	općinski stražar,	24 god. star,
71. **Osman**	**Cepić,**		40 god. star,
72. Ante	Ledić,	električar,	23 god. star,
73. Rajmund	Masnjak,	željeznički činovnik,	21 god. star,
74. Friedrih	Kimle,	seljak,	39 god. star,
75. Rudolf	Ros,	seljak,	32 god. star,
76. **Salih**	**Didović,**	seljak,	25 god. star,
77. **Sadik**	**Rizvan,**		30 god. star,
78. **Salko**	**Dračić,**	seljak,	42 god. star,
79. **Meho**	**Dračić,**	seljak,	56 god. star,
80. Marko	Bilandžija,	prometnik,	36 god. star,
81. Stjepan	Jordan,	seljak,	38 god. star,
82. Stjepan	Pijak,	seljak,	42 god. star,
83. **Husein**	**Mujdžić,**	seljak,	
84. **Ibro**	**Šarić,**	seljak,	42 god. star,
85. **Bajro**	**Huskić,**		

86. **Hazim**	**Cepić,**	seljak,	55 god. star,
87. **Hasim**	**Alić,**		45 god. star,
88. **Alija**	**Mešić,**		37 god. star,
89. **Hasan**	**Delkić,**		43 god. star,
90. **Salih**	**Hodžić,**		28 god. star,
91. **Omer**	**Ramlić,**		20 god. star,
92. **Ahmed**	**Kapetanović,**	vojnički izvjestitelj,	40 god. star,
93. **Rizo**	**Kapetanović,**	obćinski blagajnik,	35 god. star,
94. **Mustafa**	**Grozdanić,**	seljak,	34 god. star,
95. **Hasan**	**Grozdanić,**	seljak,	45 god. star,
96. **Šahin**	**Čoralić,**	seljak,	56 god. star,
97. Ante	Mosman,	tokar,	44 god. star,
98. Ivan	Kivač,	dimnjačar,	38 god. star,
99. Neđeljko	Rivić,	radnik,	33 god. star,
100. **Murat**	**Deklić,**	seljak,	45 god. star,
101. **Suljo**	**Zahidić,**	trgovac,	60 god. star,
102. **Husein**	**Blažević,**	seljak,	50 god. star,
103. Petar	Božić,	željezničar,	43 god. star,
104. Jure	Jurić,	električar,	51 god. star,
105. Drago	Zeman,	brijač,	28 god. star,
106. **Zaim**	**Delkić,**	seljak,	55 god. star,
107. **Muhamed**	**Memić,**	stražar,	28 god. star,
108. **Ramo**	**Delkić,**	željezničar,	38 god. star,
109. **Ibrahim**	**Cirkić,**	željezničar,	50 god. star,
110. Jozo	Dimić,	željezničar,	33 god. star,
111. **Muharem**	**Salešević,**	radnik,	28 god. star,
112. **Alija**	**Cepić,**	seljak,	38 god. star,
113. **Smail**	**Pehlić,**	seljak,	44 god. star,
114. Anđelka Sarić,	logorna zapovjednica Ustaške mladeži,		21 god. stara,
115. Pero	Sarić,	vlakovođa,	38 god. star,
116. Ante	Sarić,	vlakovođa,	44 god. star,
117. Vid	Brstilo,	umirovljenik,	68 god. star,
118. Drago	Brstilo,	činovnik,	26 god. star,

119. Drago	Matić,	bravar,	20 god. star,
120. Josip	Pajtak,	željeznički činovnik,	25 god. star,
121.Božidar	Jurčić,	logorni zapovjednik Ustaške mladeži	23 god. star,
122. **Muharem**	**Kljunić**,	prekupac,	47 god. star,
123. **Smail**	**Huseinović**,	seljak,	38 god. star,
124. **Ibrahim**	**Alagić**,	postolar,	27 god. star,
125. **Osman**	**Hustić**,	radnik,	30 god. star,
126. **Abid**	**Kurtović**,	obćinski načelnik,	41 god. star,
127. Stjepan	Sladojević,	trgovački pomoćnik,	38 god. star,
128. Jonan	Gutler,	bravar,	36 god. star,
129. Ivan	Slišković,	poštanski činovnik,	
130. **Zahid**	**Hodžić**,	trgovac,	45 god. star,
131. **Fehim**	**Ganić**,	naučnik,	16 god. star,
132. **Hilmija**	**Sarajlić**,	krojač,	38 god. star,
133. **Ferid**	**Jusufbegović**,	činovnik,	30 god. star,
134. Juro	Dejanović,	limar,	57 god. star,
135. **Miralem**	**Kapetanović**,	obćinski načelnik,	47 god. star,
136. **Nura**	**Kapetanović**,	činovnica,	45 god. stara,
137. **Husein**	**Zenkić**,	trgovac,	31 god. star,
138. **Meho**	**Džafić**,	seljak,	50 god. star,
139. **Esad**	**Selimbegović**,	posjednik,	26 god. star,
140. Rudolf	Čadek,	ravnatelj ložione "Šipad",	37 god. star,
141. **Husein**	**Kasumović**,	kovač,	23 god. star,
142. **Ahmed**	**Gugić**,	staretinar,	30 god. star,
143. **Hasim**	**Rešić**,	trgovac,	56 god. star,
144. **Muharem**	**Ališić**,	trgovac,	35 god. star,
145. **Hasan**	**Ališić**,	trgovac,	36 god. star,
146. **Ibro**	**Alibegović**,	obćinski bilježnik,	35 god. star,
147. Franjo	Turković,	oružnički narednik,	55 god. star,
148. Drago	Konrad,	državni računovođa,	41 god. star,
149. **Edhem**	**Karahodžić**,	narednik,	38 god. star,
150. **Sulejman**	**Rešić**,	brijač,	32 god. star,
151. **Husein**	**Gulgović**,	seljak,	34 god. star,

152. **Ago**	**Spahić**,	nadgruntovničar,	49 god. star,
153. Filip	Bilješković,	željeznički dočinovnik,	27 god. star,
154. Stipo	Briševac,	seljak,	22 god. star,
155. **Nazif**	**Hergić**,		29 god. star,
156. Ivan	Berket,	umirovljenik,	43 god. star,
157. Krunoslava	Berket,		39 god. stara,
158. **Zaim**	**Pašić (Začo)**,		44 god. star,
159. **Muhamed**	**Babić**,	općinski načelnik,	
160. **Vejsil**	**Rešić**,	radnik,	
161. **Nazif**	**Mršić**,		
162. Stipo	Barač,	željezničar,	
163. Slavko	Sikora,	seljak,	
164. Jure	Damnjanović,	seljak,	
165. Mile	Uvalić,	željezničar,	
166. žena	Mila Uvalića,		
167. **Enver**	**Kovačević**,	trgovac,	
168. **Ibrahim**	**Ališić** Dervišev,	željeznički radnik,	
169. dr. Dragutin	Zgaga,	liječnik,	
170. **žena**	**Mehe Džafića**,		
171. Josip	Kaurinović,	župnik,	
172. Anka	Trtanj,	kuharica,	
173. Hubert	Zeki,	umirovljenik,	
174. Huberta	Zeki,	Hubertova žena,	
175. Miroslav	Slišković,	logornik iz Prijedora,	
176. **Zaim**	**Ališić**,	piljar,	
177. Konstantin	Babić,	ljekarnik,	
178. Nikola	Lesica,	ljekarnik,	
179. **Arif**	**Babić**,		
180. **Ramo**	**Habibović**,	piljar	
181. **Smail**	**Komljenović**,	trgovac,	
182. **Smail**	**Šakić**,		
183. Janko	Pilihovski,	seljak,	
184. **Ibrahim**	**Crnkić**,r	radnik,	

185. **Alija**	**Džafić,**	seljak,	
186. Nina	Džafić,	kućanica,	
187. **Omo**	**Pehlić,**	seljak,	
188. **Adem**	**Delkić,**	seljak,	
189. **Safet**	**Cerić,**	kolar,	
190. **Jakub**	**Alihović,**	željezničar,	
191. **Ibrahim**	**Kapetanović,**	željezničarski radnik,	
192. **Muhamed**	**Okić,**	željezničarski radnik,	
193. **Derviš**	**Ćurić,**	željezničarski radnik,	
194. Johan	Biršl,	željezničarski radnik,	
195. **Juso**	**Babić,**	radnik,	
196. **Idriz**	**Ganić,**	radnik,	
197. Mile	Goić,	podvornik,	
198. **Osman**	**Avdagić,**	kovač,	
199. Ljubo	Batoz,	krojač,	
200. Drago	Stanković,	radnik,	
201. **Hasan**	**Nežić,**	seljak,	27 god. star,
202. **Sulejman**	**Holvadžić,**		50 god. star,
203. **Ahmed**	**Ramić,**	radnik,	
204. **Mumin**	**Pehlić,**	seljak,	
205. **Šefka**	**Džaferović,**	seljakinja,	
206. Janko	Babić,	seljak,	
207. Petar	Cehelj,	seljak,	
208. Marija	Šalić,		
209. Petar	Tukerić,		
210. **Rašid**	**Akić,**		
211. Dragutin	Gavranović,	poštanski nadstojnik,	
212. **Himzo**	**Nemšević,**		
213. Ante	Gregor,		
214. **Ramadan**	**Ramadanović,**	sladoredar,	
215. **Meho**	**Nalbant,**		
216. **Meho**	**Aljak,**		
217. Ivica	Toplišek,		

218. **Smail**	**Sitnica**,	
219. Nikola	Grgić,	
220. Slavko	Fiščur,	ekonom,
221. **Mehmed**	**Zerić**,	umirovljenik,
222. **Mujo**	**Krkić**,	
223. Micika	Brkić,	gostioničarka,
224. Josip	Matušić,	
225. **Hamdo**	**Usumović**,	
226. **Salih**	**Modronja** i	
227. Franjo	Petrinović.	

(Odmetnička zvjerstva, str. 60-66)

Br. 67

GOVOR MILANA ŠANTIĆA NA ČETNIČKOM ZBORU U TREBINJU, JULI 1942.

.....

Mi smo dans slobodni sa oružjem u našim brdima. Niko nas ne može kontrolisati. Mi se sastajemo sa našima u Crnoj Gori i Bosni, te se zajednički dogovaramo i stvaramo planove. Mi šaljemo naše ljude i u Beograd, pa čak i do Draže. Moramo biti spremni kada dođe naš čas. **Srpske zemlje moraju biti očišćene od katolika i muslimana. U njima će živeti samo Srbi. Čišćenje će se provesti temeljito. Sve ćemo ih potisnuti i uništiti bez izuzetka i bez sažaljenja. To će biti polazna tačka oslobođenja. To treba da se vrši brzo i u jednom revolucionarnom zanosu** (podvukao: S.Č.).

(M. Hadžijahić, n.d., str. 70)

Br. 68

ZLOČINI U FOČI - IZVJEŠTAJ KOTARSKE ISPOSTAVE GORAŽDE, GORAŽDE, AVGUST 1942.

Predmet, Izvješće o događajima
u Foči od 30.svibnja 1942. g.
do 19.kolovoza 1942. godine

Dne 30.svibnja 1942. godine po odobrenju naših vlasti oružnika sa zapovjednikom krila ukupno 70 iz Goražda došli su u Foču radi preuzimanja vlasti od ondašnje talijanske vlasti.

Talijani su 6. i 7.lipnja predali vlast zapovjedniku oružničkog krila nadporučniku Milanu Štimcu, a oni su se povukli u pravcu Kalinovika.

Po preuzetoj vlasti oružnici su vršili lokalnu službu u gradu i zauzeli su položaje, koje su Talijani držali oko Foče.

Pravoslavni živalj, a osobito viđeniji pravoslavci odmah po odlasku Italijana napustili su Foču i otišli su za Meštrovac i okolna sela za Čelebić.

Po odlasku Talijana, četnici su se počeli grupisati južno od Foče u Dragočavskoj rijeci udaljeno oko 5 kilometara od Foče. Njihova jačina bila je oko 700 četnika.

Dne 9.lipnja 1942. počeli su četnici u grupama dolaziti na periferiju južnog djela Foče, a u među vremenu stigle su ustaške postrojbe u Foču i počeli zauzimati položaje oko Foče. Četničke vođe pomoću kurira stupile su u vezu sa našim zapovjednicima posade u Foči i na sastanku tražili da surađuju sa našim vlastima u pogledu održavanja javne sigurnosti i reda, jer su vidili da se naše trupe prebacuju sa lijeve na desnu obalu rijeke Drine i to su energično tražili, da se to prebacivanje obustavi, ali naši su to odbili i tražili da oni napuste periferiju grada Foče, pa kad im to nije uspjelo povukli su se van grada jedan kilometar u pravcu Dragočaske rijeke i stalno su vođe četnika dolazile i tražili gornje zahtjeve, jer su im Talijani dozvolili da oni zauzmu desnu stranu rijeke Drine, jer su radi toga i došli da zauzmu Foču.

Dne 13.lipnja 1942. godine u P.25 sati četnici su izvršili napade na naše položaje oko Foče na desnoj strani rijeke Drine. Borba je vođena sve do istoga dana u 12 sati, gdje su naše postrojbe potpomognute

bitnicama bacačima mina i bombardiranjem iz zrakoplovstva, odbacile četnike od naših položaja. Od naših strana bio je manji broj žrtava, dočim od četničke strane bilo je više gubitaka.

Naši su zadržali položaje sve do 19.kolovoza 1942. godine kada je bio obći napad četnika na Foču.

Kada su naše postrojbe bile u Foči u tome međuvremenu nalazilo se 5 brigada partizana u planini Vučevu, Ćurevu, Trbušlju i Zakmuru, južno od Foče. Ove partizanske brigade od 8. do 10.srpnja 1942. g. probile su preko Zelen Gore, Mašće, Šume, Kalinovika, Preskavice za Bjelašnicu.

Po odlasku partizana četnici su se počeli koncentrisati sa svojih strana oko Foče u većim masama, a među njima bio je veći broj crnogoraca.

Oko 20.lipnja 1942. godine došao je iz Kalinovika talijanski časnik u pratnji dva ustaška časnika u Foču, kao četnički komandant t.j. onih četnika koji su se nalazili u selima oko Foče kao njihova protukomunistička talijanska milicija. Ovoga talijanskog časnika dočekale su u Foči sve naše vlasti, kao i veći broj građanstva. Po dolasku talijanskog časnika u Foču, isti je stupio u vezu sa komandantima četnika oko Foče i nekoliko puta odlazio u sela gdje su četnici, a osobito u Dragočavsku rijeku, gdje je bio logor četnika, i sa istima održavao dogovore, koje nisu našim vlastima poznati.

Talijanski časnik tražio je od naših zapovjedništava, da četnici pod oružjem u manjim grupama dolaze kod njega u Foču radi dogovora i jedno dva puta su došli, ali su naši tražili i zabranili da više četnici ne dolaze na dogovore kod talijanskog časnika, te to je uspjelo ali je talijanski časnik oko 15.srpnja 1942. godine ne javivši se pri odlasku iz Foče otišao za Kalinovik.

Dne 26.srpnja 1942. godine upućeno je iz Kalinovika za Foču naših 11 oružanika i 31 domobran novak radi pojačanja u Foču, te kada su bili u mjestu zvanom Pirindol između Jeleča i Foče na 8 kilometara opkoljeni su u jednom tjesnacu od strane četnika kojih je bilo oko 400 i na lukav način t.j. na prevaru njih su razoružali, potom povezali otjerali u šumu Zakmur, jugozapadno od Foče, tu ih poklali a pukim slučajem jedan od oružnika ispod noža u pratnji puščanih zrna izbjegao došao u Foču i o svemu izvjestio naše vlasti.

Za cijelo vrijeme dok su naše vlasti bile u Foči četnici su ubijali i vršili su nasilja nad muslimanskim življem, koje je bilo pod njihovom vlašću. Sve se je događalo i u ono vrijeme kada je talijanski časnik bio u

Foči, kome su naše vlasti sve predočavale, šta rade četnici po muslimanskim selima. On je obećao da će ovo spriječiti, ali iz dana u dan ovo se ponavljalo, u zadnje vrijeme čak je i učestalo.

Za sve vrijeme dok su naše posade bile u Foči, kako danju tako i noću, četnici su djelimično vršili napade na naše posade oko Foče, ali su vazda odbijeni bez uspjeha.

Od 1. do 5.kolovoza 1942. godine prolazila je talijanska vojska i jedna skupina talijanske vojske sa jednim višim časnikom htjela je ući u Foču i zauzeti vlast, ali im ovo nije odobreno od strane naše vlasti, već su produžili za Goražde i Čajniče.

Kada su se četnici dobro koncentrisali oko Foče dne 19.kolovoza, 1942. godine u 6 sati sa sviju strana izvršili su obći napadaj na naše položaje oko Foče, ali kako su četnici bili kud i kamo brojno veći, i naoružani naši ostaci postrojba probijali su se u pravcu Ustikoline u dubini od 8 kilometara, gdje su četnici imali najveće snage, jer su znali da je to jedini put za povlačenje naših postrojba, tako da su na 8 kilometru od Foče presjekli put, prugu i vlak dočekali iz strojopušaka, **te narod koji je vlakom pošao da pobjegne sav je pobijen.**

Jačina naših postrojbi bila je oko 600 pušaka, viši broj strojopušaka i jedna teška strojnica, jedan bacač i dva topa bitnice, a dočim od strane četnika jačina je bila od 8.000 do 10.000 sa mnogo strojopušaka, teških strojnica, 3 topa i 12 bacača mina. Porijeklo četničkog oružja je talijansko, a osobito u automatskom pogledu.

Kada su četnici vršili napad na Foču, sve su ubijali bez ikakve milosti, kako djecu tako i žene, opljačkali djelimično popalili na primjer kod same željezničke postaje natjerali su u jednu kuću oko 40 osoba žena i djece te istu zapalili. Po zauzeću grada Foče ulazili su po kućama vršili pljačku, klali ljude žene i djecu i vršili nasilja silovanja nad djevojkama i ženama, pa potom ih ubijali, također sve one što im je došlo na pušku i pod nož nisu ostavili već su sve pobili i poklali. Za vrijeme zbjega i prebijanja pučanstva, četnici su postavili strojnice, pucali u masu izbjeglica, a i sa bacačima su u najveće mase tukli i ništili tako da se računa da je u onome zbjegu ubijeno i stradalo oko 3.000 osoba većinom žena i djece, dočim od naše postrojbe bio je veći gubitak kako poginulih tako i ranjenih, dočim od našeg naoružanja sve automatsko oružje pri probijanju kroz redove četnika palo je u ruke neprijatelja, uslijed velike nadmoćnosti.

Nekoliko oružnika i ustaša koji su pri probijanju pali u ruke neprijatelja dovedeni su u Foču i nakon najviših muka izvršenim od strane četnika pred njima pobijeni su bez ikakve milosti.

Zapovjednik oružničkog krila nadporučnik Štimac zarobljen je od strane četnika sa nekoliko oružnika i pukim slučajem spasli su svoje živote.

Talijanske vlasti iz Goražda i Čajniča prispjeli su u Foču 21.kolovoza 1942. godine i bili su očevidci cjelog **pokolja kojeg su četnici izvršili u Foči i okolici** (podvukao: S. Č.).

Za Dom Spremni !

Zapovjednik poručnik
(potpis.)

Da je prijepis vjeran svome originalu tvrdi i ovjerava.

Upravitelj ispostave
M. Sijerčić

M.P.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 188-191)

Br. 69

GENOCID U FOČI - IZVJEŠTAJ MAJORA PETRA BAĆOVIĆA I DOBROSAVA JEVĐEVIĆA, KRAJ AVGUSTA 1942.

PITANJE FOČE

Kada su prvi put trupe crnogorske po zahtevu talijanskom morale da napuste Foču, rekli su talijanski generali da je to po zahtevu Nemaca ali da će Foča kasnije definitivno da pripadne Crnoj Gori. No usled hrvatskih intriga u Berlinu nastupio je preokret i Talijani ne samo da nisu mogli da uđu u Foču nego nisu smeli ni da pređu kada je divizija Taurinenze išla za Sandžak. Baš u to vreme došla je do ušiju vrhovne komande ona netačna vest narednika Bodiroge, da mu je talijanski general savetovao da se zauzme Foča. Talijanska vojska je saznala za to od žena kojima je Bodiroga pričao i talijanski pukovnik došao u Kalinovik i nama formalno saopštio da će napad na Foču smatrati napadom na sebe i da će Foču zajedno sa Hrvatima da brane. U tom momentu došao je Čika Branko sa definitivnom naredbom da se Foča napadne. Bili smo u vrlo teškoj situaciji. Ako nemamo pristanak Italije postojala je sigurnost da naš napad provocira zajedničku akciju nemaca, talijana i ustaša i da bude uništen ceo narod ovog kraja koji je još jedini od cele Herceg-Bosne. Počeli smo politički pripremati teren kod Italije, dostavljajući im preko njihovog oficira u Kalinoviku izveštaje o stalnim pokoljima našeg stanovništva od strane ustaša. Te smo izveštaje potencirali iz dana u dan i javljali sve veći broj ubijenih, a na mesta poubijanih srpskih žena i djece doveli smo italijanske oficire i konačno Jevđević otišao armiji u Dubrovnik da predstavi stanje nesnosnim. Paralelno smo uhvatili kurire i dokumente o vezi hrvatskih oficira sa komunistima koje smo predali u ruke italijanskoj vojsci a posredno o tom obavestili i Nemce. Konačno je uspelo italijanskom generalu koga smo pridobili i drugim metodama sugerisati da se pravi nevešt na tu našu akciju. Sve trupe potrebne za napad stavili smo na raspoloženje Čika Branku. Prvenstveno smo bili zadržali pokret trupa jer su nam komandanti bili doneli naređenja koja je mimo nas bio izdao kapetan Lukačević, ali čim smo saznali da je to urađeno po

odobrenju Brankovom vojska je krenula. Mi smo dali 8 bataljona sa 1.700 ljudi. Crnogorske trupe su donele 1 top i 4 bacača. Kao što će Vas Branko izvestiti napad je potpuno uspeo i izveden je za 2 sata, veći deo akcije izvršen je od strane četa sa našeg teritorija, kojima su i topovi pali u ruke, ali je crnogorsko teško oružje izvršilo presudnu ulogu. Na žalost i ako je Branko izdao naređenje da se ne diraju žene i djeca jedan deo trupa nije to slušao pa je **oko 300 žena i dece platilo glavom**. Strahujemo od represalija za naše stanovništvo na hrvatsko nemačkoj zoni istočne Bosne. **Svi tragovi masakra odmah su uklonjeni a formalno smo objavili streljanje vojnika koji su ubijali i pljačkali** (podvukao: S. Č.). Da bi izbegli kontra ofanzivu nemaca i ustaša iz pravca Sarajeva i Goražda poduzete su sve mere obezbeđenja, a u isto doba pozvati su italijanski generali da uđu u Foču jer bi tako ona pripala crnogorskoj zoni, a naš svet bio pošteđen od represalija. Ovaj čas smo dobili izveštaj iz Presenice u srezu sarajevskom da su ustaše bežeći iz Foče poklali 22 žena i dece u tom kraju. Talijanski delegati koji su posetili Foču utvrdili su komisijski da su ustaše poubijali preko 100 srpskih žena i dece, da naša vojska nije činila nikakva nasilja, da je stanovništvo bez razlike vere potpuno zadovoljno, a što je najvažnije sve je to pismeno potvrdio italijanima zarobljeni hrvatski žandarmeriski poručnik Štimac. Od strane Hrvatske države još nema nikakve kontra akcije u pitanju Foče. Primećujemo da je osvajanje Foče u prkos eventualnih rđavih posledica na narod odjeknulo silno u narodu sjajno podiglo moral trupe, oživelo borbenost nacionalnih elemenata u Sarajevu i što je najglavnije paralisalo jednom za uvek propagandu komunista da četnici sarađuju sa ustašama.

U vezi sa ovom operacijom smatramo da je dužnost da naglasimo da je Čika Branko rukovodio istom savršeno, da je i duhovno bio povezan sa trupom, da je vojnički predvideo sve da pothvat uspe, te konačno na naš zahtev unapred nam dao pismenu izjavu da lično snosi svu odgovornost za uspeh i neuspeh, te prema tome njegovoj moralnoj hrabrosti ima se pripisati presudni deo ostvarenja ove operacije.

Dobr./osav/ Jevđević **Petar Baćović**

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 185-188)

Br. 70

GENOCID U FOČI
- IZVJEŠTAJ ING. RAGIBA KOLAKOVIĆA, SARAJEVO, 1. SEPTEMBAR 1942.

Prepis:

Ing. Ragib Kolaković, upravitelj šumarije Soša, službeno izvješće o zauzeću Foče, po četnicima kao i napuštanje službe u Foči.

DIREKCIJI ŠUMA

S A R A J E V O

Dne 19.kolovoza 1942. godine u 6.50 sati počeo je napad četnika na Foču. Toga dana bio sam već u 6 sati u uredu, gdje sam imao važnog službenog posla. Čim je napad počeo prekinuo sam posao i otišao u Kotarsku oblast radi prvih informacija. Borba je uzela velikog maha. Po gustoj magli strojnice, topovi, bacači mina i ostalo oružje vrše svoje, dok narod uplašen izlazi iz svojih kuća i razpitiva se o događaju. Žestina napada nije popuštala sve do 9.30 sati, kada je pucnjava utišala i zakratko vrijeme borba je prekinuta. Narod je tada tražio dozvolu za izlazak iz grada, ali su vojne vlasti zabranile svako iseljavanje. Poslije 15 do 20 minuta počinje drugi napad mnogo žešći i opasniji. Ustaške posade čvrsto drže položaje u svojim rukama i napad se energično odbija. Pošto je zabranjeno iseljavanje, a budući se položaji energično brane, narod se privremeno stišava i nema znakova uzbuđenja ni panike. Brzoglasna i željeznička veza sa Goraždom prekinuta je još u ranu zoru, te se o napadu ne mogu izvjestiti Sarajevo ni ostala mjesta. Svi glavari ureda zasjedaju u pisarni kotarskog predstojnika, odakle je putem kurira poslato izvješće u Goražde i Sarajevo i tražena hitna pomoć. Ovakovo stanje traje sve do 12.30 sati kada prvi položaji Ustaša popuštaju. Glavari ureda sa kotarskim predstojnikom odlaze tada u pisarnu Zapovjednika oružničkog krila od kojega traže (kao najstariji častnik) da preuzme zapovjedničtvo odbrane, pošto je zapovjednik posade i mjesta odsutan. Zapovjednik oružničkog krila ovo nije mogao učiniti, pošto nije imao naloga ove naravi. **Istog**

časa narod napušta svoje domove i u paničnom bijegu zajedno sa prvim ustašama i oružnicima hrli na Drinu prema mostu. Lađa na Drini krcata prenosi žene i djecu na lijevu stranu rijeke, dok većina svijeta juri glavnim ulicama prema mostu. Zajedno sa glavarima ureda i ostalim službenicima pošao sam i ja prema mostu, s tim da se prebacim na lijevu stranu Drine, i da bježim u Goraždu. Na mostu je već najgore. Četničke strojnice sa zauzetih položaja tuku nezaštićeno pučanstvo u bijegu i pred oštećenim dijelom mosta pravi se gomila lješeva koji sprečavaju slobodno prelaženje. U tom pristiže velik broj stoke, koja pokošena strojnicama podpuno zatvara prolaz, i narod se na tom mjestu guši i umire uslijed vlastite bujice. Panika je u najvišem stepenu. Majke bacaju djecu u Drinu, a djeca opet vrište tražeći i zovući poginule roditelje. Katastrofa se približuje kraju. Oštećeni most koji je privremeno na lancima instaliran, popušta pod teretom lješeva i ranjenik i tada pada u vodu velik broj žena i djece sa lješevima koji su na tom dijelu ležali. Cijela tragedija odigrava se pred mojim očima. Ipak uspijem da se preko gomile lješeva pa poslije preko izvrnutog mosta probijem i pređem pod kišom naboja na lijevu stranu Drine. Kratko vrijeme iza toga četnici sa svih strana pristižu i zaostali narod pred mostom zarobljavaju. Foča je tada u 14 sati definitivno pala i četnici su grad zauzeli. Ostupnica prema Goraždu također je prekinuta, jer je istodobno sa Fočom napadnuta i Ustikolina tako, da je izbjeglo pučanstvo na cesti Foča - Ustikolina zaustavljeno i u Foču povraćeno. Oni koji su bježali šumom više ceste ili obalom Drine uspjeli su izbjeći u Goražde, dok je na cesti narod uhvaćen i povraćen. Prošavši most prošao sam pored željezničke postaje, te se preko velikog broja mrtvih i ranjenih a pod kišom naboja dograbio šume više ceste Foča - Goražde, gdje sam sakriven sačekao noć i prvo smirenje.

Po noći pošao sam šumom prema Goraždu. U samu zoru sreli su me (u društvu je bilo još 7 izbjeglica) četnici na jednom prelazu, te sam natrag morao pobjeći. Preko dana ostao sam sakriven u grmovima, te sam opet druge noći pošao šumom u pravcu Goražda. Pošto su me četnici još dva puta susreli, uspjeo sam tek da se 23.kolovoza u 4 sata izjutra probijem do Ustikoline, gdje sam se sakrio u sitnoj šumarici više samog sela. Tu sam ostao sakriven sve do 30.kolovoza, pošto se nisam mogao nikako probiti kroz četničke položaje, koji su brdima između Ustikoline i Osanice bili gusto zauzeti i utvrđeni. Moralo se čekati jedna tamna noć

pa da se po gustoj tmini probije kroz četničke položaje i izbije na Osanicu koju je naša vojska držala. Ovo mi nikako nije uspjevalo, jer je svake noći mjesec ometao slobodno kretanje i četničke straže gađale su strojnicama po svim sumnjivim mjestima. Konačno 30. kolovoza bolestan i izcrpljen u 4 sata poslije podne opazio sam talijanske samovoze na cesti Goražde-Foča do kojih sam uspio nesmetano da dođem, poslije čega su me Talijani primili i odvezli sobom u Goražde (Sa mnom je bio školski nadzornik iz Foče gosp. Šaćir Hadžihalilović). Iz Goražda krenuo sam 31.kolovoza vlakom za Sarajevo, te sam se javio ravnateljstvu na službu 1.rujna t.g.

Poslije dolaska u Goražde doznao sam pojedinosti o tragediji Foče. **Čim su Foču zauzeli četnici su pohvatali i poubijali sve muškarce muslimane kao i jedan veliki broj žena i djece, dok su skoro sve djevojke i mlade žene silovali. Ostalo je živo svega 11 muškaraca sakrivenih. Trgovine i kuće do kraja opljačkane, a neke su od njih zapaljene. Ovo je klanje, silovanje i pljačkanje trajalo sve do 22. kolovoza kad je stigla talijanska vojska i tako preostali svijet oslobodila od četničkog zuluma. Računa se da je u ovoj tragediji poginulo od strojnice, pušaka, te zaklano, ubijeno i zapaljeno (u kući Sulejmana Hasanefendića i Saliha Hasića zatvoreno je 65 žena i djece, te su ove kuće zapaljene i tako su zatvorene žrtve žive izgorile) oko dvije tisuće nevinih žrtava, što sa 6 tisuća žrtava iz zimušnje katastrofe predstavlja katastrofalnu cifru od osam tisuća izginulih muslimana u samom kotaru fočanskom** (podvukao: S. Č.).

Od službenika šumarije Foča uspjeli su kritičnog dana izbjeći Bego Čelik, Daud Dautbegović, Rašid Pendek i Mato Rajić, dok su Franjo Duhm, Ahmed Kumro i Kasim Šalaka ostali u Foči. Koliko se doznaje čuvari šuma Ahmet Kumro i Kasim Šalaka ubijeni su od četnika, dok je podšumar Franjo Duhm ostao u životu.

Prema saznanju muslimanski živalj iz Foče i kotara fočanskog sada u masama napušta svoje domove i bježi za Sarajevo i druga mjesta. Ovo iseljavanje naravno pomažu i sami četnici putem terora i pljačke kojega nesmetano po selima kotara fočanskog vrše nad našim pučanstvom.

Sarajevo, 1. rujna 1942.

Upravitelj šumarije:
Ing. Rag. Kolaković v.r.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 191-194)

Br. 71

ZLOČINI U FOČI - PISMO AVDE HUME, ČLANA POKRAJINSKOG KOMITETA KPJ ZA BOSNU I HERCEGOVINU, JOSIPU BROZU TITU, 1. SEPTEMBAR 1942.

1.septembra 42.

Drugu Titu,

Druže Tito,

Radi sređivanja partijskih prilika u Hercegovini došao sam u Mostar. U međuvremenu stigao je kurir s Romanije drug Savo Pređa i usmeno prenio naređenja druga Tempa. Drug Tempo je javio slijedeće: Šesta brigada koja se nalazila u Šekovićima, poslije dva uzastopna pokušaja da se prebaci na Majevicu, našla se u vrlo teškoj situaciji uslijed napada i opkoljavanja sa strane Nijemaca, ustaša i četnika. Izlaz iz te situacije bio je jedino povlačenje prema Romaniji, što je i učinjeno. Povlačenje je teško uslijed napada na brigadu duž puta, a situacija na Romaniji je vrlo ozbiljna radi ishrane, i dosta velikog brojnog pojačanja četničkih snaga. Sada se u "Devetaku" nalazi jedan četnički bataljon, a u očekivanju je dolazak četničkih snaga u jačini od 1.000 ljudi. Na Jahorini su takođe četnici, a prije nekoliko dana, zajedno sa Talijanima zauzeli su Foču **(gdje su napravili strahovit pokolj muslimanskog svijeta, tako da su svi Muslimani, koji nisu uspjeli da izbjegnu, zaklani).**

Kurir je javio da je Tempo rekao da odmah uspostavim vezu sa VŠ i da vam javim da hitno pošaljete jednu brigadu za romanijski sektor.

Ovu poruku je kurir usmeno saopštio i rekao da će doći u subotu ponova s pismenim izvještajem. Ja krećem za koji dan u Sarajevo, pa ću Vam odmah poslati i taj izvještaj. Ali i po ovom usmenom izvještaju vidi se da se brigada nalazi u dosta teškom položaju i vjerovatno sa gubicima.

Šaljem vam izvještaj druga Brstine koji se nalazi negdje oko Nevesinja u Bišini i koji je uspostavio neku vezu sa partijcima u južnoj Hercegovini. Brstina javlja da su u četvrtak (27. VII) navečer spušteni neki padobranci

u jačini od 60 ljudi na Morine (nevesinjski srez). Još to nije provjereno, ali se priča da su sve pohvatali i pogubili.

Po gradovima je počelo hapšenje HSS-ovaca. Tako su u Sarajevu pohapsili nekoliko desetina njihovih najuglednijih ljudi. Isto tako kulturbundovci su dobili naređenje da se sele iz Bosne, pošto im i njemačka sila ne može u današnjem momentu da pruži potpunu zaštitu!

Veliko vrenje je nastalo među Muslimanima poslije klanja u Foči. Na sve strane čuje se zahtjev za oružjem. Zavladao je veliki strah od četnika.

Hrvatska vojska i ustaše pobjegli su ranije iz Foče, zabranivši to stanovništvu. Tako danas muslimanske mase bacaju krivicu za pokolj i na ustaške vlasti, koje su namjerno natjerali stanovništvo da ne bježi (podvukao: S. Č.). Ali karakteristična činjenica za ovo današnje raspoloženje muslimanskih masa - da je jedini spas njih samih u aktivnoj borbi sa partizanima protiv četnika.

S drugarskim pozdravom

Smrt fašizmu - sloboda narodu !

Kulturni

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 194-195)

Br. 72

POKOLJ ISLAMSKIH VJERSKIH SLUŽBENIKA U GORAŽDU - IZVJEŠTAJ KOTARSKOG VAKUFSKO-MEARIFSKOG POVJERENIŠTVA GORAŽDE, GORAŽDE, 9. SEPTEMBAR 1942.

KOTARSKO VAKUFSKO
-MEARIFSKO POVJERENIŠTVO U GORAŽDU
GORAŽDE

ULEMA MEDŽLISU

SARAJEVO

Savezno okružnici naslova Br. 12.338/40 od 26.XII.1940 u prievoju spisa dostavljaju se naslovu 36 mualimskih osobnika, koji su sačinjeni još u rujnu mjesecu 1941, ali nisu mogli biti poslani uslijed prekida poštanskog i drugog prometa u Goraždu.

Jednovremeno napominjemo da su neki osobnici djelomično uništeni od četnika, a neki pak podpuno sa svima prilozima.

Prvobitno je povjerenstvo sačinilo sve osobnike za sve vjer. službenike (mualime i imame) u tri primjerka, prema cit. okružnici dok su pukim slučajem preostali ovi koje šaljemo.

Uslijed obće situacije u ovim krajevima, napominjemo da i one osobnike, koji su bili sačinjeni za ovo povjerenstvo, šaljemo naslovu u pohranu, kako eventualno ne bi totalno nastradali.

Od priposlatih osobnika, napominjemo da su mualimi: 1) Adil ef. Pleh mualim u Žužalu 2) Ali ef. Kodžaga mualim u Zupčićima 3) Ali ef. Dragolj, mualim u Oglečevi, **da su svi poklani od četnika u prosincu mjesecu 1941** (podvukao: S. Č.).

S molbom na znanje i daljne uredovanje.

PREDSJEDNIK,
(Potpis nečitak)

(Arhiv Mešihata islamske zajednice Bosne i Hercegovine u Sarajevu, nesređena građa)

Br. 73

POKOLJ U SELU KREMIN - IZVJEŠTAJ OSANIČKE DOMOBRANSKE DOBROVOLJAČKE ČETE, BRATINJE, 18. OKTOBAR 1942.

OSANIČKI
DOMOBRANSKI DOBROVLJAČKI SAT
Broj: 34
Dne, 18.listopada 1942. g.
Bratinje

Predmet: U selu Kreminu obćina Ustikolina od strane četnika poklano je 24 članova žena i djece izvještava

ZAPOVJEDNIŠTVU I BOJNE 13. P.P.
GORAŽDE

Početkom mjeseca listopada 1942. god. pronio se glas ovdje, da su **četnici poklali 24 članova žena i djece porodice Mirojević, Podrug i Lepir u selu Kreminu, općina Ustikolina, kotar Foča**, a područje oružničke postaje Ustikolina.

Da bi se ustanovilo pravo stanje stvari tih glasina koji se pronijeli početkom ov. mjeseca, podpisati je dne 15.listopada t. g. uputio tri pouzdana čovjeka i to: Abid Iković, iz sela Prisoje, Ahmeta Ramovića iz Lokava i Rasima Beširovića iz Rđevaca, sva trojica općine Ustikolina, koji su se povratili dne 18.listopada t. g. u 5 sati.

Po povratku imenovani izjaviše: Početkom mjeseca listopada dana ne znaju, **četnici su po noći došli u selo Kreminu, selo blokirali i pohvatali 24 (dvadeset i četiri člana žena i djece, koliko ih je u tom selu bilo porodice Mirojević, Podrug i Lepir. Stare žene i djecu odmah su poklali, a mlade žene i djevojke uveli u jednu obližnju štalu i nad njima izvršili silovanje, a nakon toga te mlade žene i djevojke pobili**

i zajedno sa poklanom djecom i starim ženama ubacili u jednu štalu i štalu zapalili, a selo opljačkali.

U selu Kreminu ostalo je svega tri žene i to žena pok. Uzejra Mirojevića, žena pok. Sulja Podruga i žena pok. Hajdara Čengića. **Muškarci sela Kremina poubijani su početkom ove godine također od strane četnika.**

Ako su svi ovi četnici-zločinci Talijanske milicija, molim da se poduzmu koraci kod Talijanskih vojnih vlasti, da se krivci za ovaj pokolj pohvataju i kazne.

Ova tri čovjeka pričaju da su **četnici prije 10 dana došli u selo Krmaluše općina Miljevina, deset žena Bojadžija, Polovina i Hukare pohvatali, nad njima izvršili silovanje, svukle nage i istjerali ih iz kuće, tako da su lutale te nage žene oko 3 sata bježeći od grma do grma dok nijesu našli odjela da se obuču** (podvukao: S.Č.).

Prednji izvještaj dostavlja se radi znanja.

Zamjenik zapovjednika narednik
Ahmetović v.r.

(A VII, k. 270, reg. br. 1/1-22-23; Isto, k. br. 148 c, reg.br. 35/2-1 i k. 252, reg. br. 2/4-3)

Br. 74

ZLOČINI U FOČI
- IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA,
SARAJEVO, 20. OKTOBAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 2387/42 Sarajevo, 20.listopada 1942.

Čengić Omer i dr. molba za oružje

ZAPOVJEDNIŠTVO III DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno stožer. odjela

SARAJEVO

Čengić Omer i druge izbjeglice iz kotara Foče podnijeli su mi slijedeću predstavku.

"Prije dva mjeseca četnici su zauzeli Foču i tom prilikom izvršili velika nasilja i ubojstva nad hrvatskim pučanstvom. Jedan dio pučanstva je izbjegao ovamo, a jedan dio žena i djece ostao je zarobljen od četnika. Onaj dio izbjeglih i goli i bosi i bez sredstava za život strada i od gladi i od golotinje bez stanova.

Mi želimo da se povratimo svojim domovima da zaštitimo ostali dio svojih porodica i da se branimo od četničkog napada, pa molimo da nam naše vlasti dadnu što veći broj pušaka i naboja i da nam dadnu odobrenje za nošenje oružja koje mi nabavimo.

Što se tiče Italijanske vlasti u njihovoj zoni mi ćemo sa istima urediti da budemo i njihova milicija, pa da i od njih dobijemo odobrenje za nošenje oružja za odbranu od napadača. Sličan postupak je kod Hrvata u čajničkom kotaru sa desne strane rijeke Drine i tamo Hrvati-muslimani drže u rukama mnogo sela iz kojih su istjerali odmetnike u čajničkom kotaru.

Da bi smo onemogućili grupisanje odmetnika i napadaj na Hrvate u čajničkom kotaru, potrebno je da se i mi što žurnije povjerimo u selima fočanskog kotara. Osim ovoga potrebno je da se ovim požuri i zbog toga, što su ponovo odmetnici počeli da ubijaju ostale članove naših porodica. Na pr. **u selu Kremin, više Ustikoline prije par dana utjerali su u štalu 24 osobe žena i djece i štalu zapalili, te su sa istom svi izgorjeli.**

Na Kožatinu zaklali su 8 osoba, u Zebinoj Šumi zaklali su 12 osoba prije 4 dana (podvukao: S.Č.).

Molimo da nam se što žurnije dadne što više oružja i da nam se dadnu odobrenja za oružje koje ćemo sami nabaviti. Ujedno molimo da Vi uredite kod Italijanskih vlasti da nas ne smatra kao banditima ili partizanima nego da nas smatra svojom milicijom koja će po potrebi voditi borbe sa svim vrstama bandita i odmetnika.

Prednje dostavlja se sa molbom, da se predstavka uzme u najozbiljniju ocjenu i po mogućnosti u obćem državnom interesu izađe molbenom traženju u susret, a o rezulatu i mene obavijesti.

Za Dom spremni !

VELIKI ŽUPAN
(Gavran-Kapetanović)

(AVII, fond NDH, k. 183, reg. br. 8/6-2)

Br. 75

ZLOČINI U FOČANSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ ČETNIČKE FOČANSKE ČETE, FOČA, 28. OKTOBAR 1942.

ČETNIČKA FOČANSKA ČETA
BR. 111
28.oktobar 1942.
u Foči

Izveštaj o ubistvu, pljački i
paljevini muslimanskog življa
- dostava.

KOMANDANTU DRINSKOG ČETNIČKOG KORPUSA
FOČA

Komandir žandarmeriske stanice Mirići sa aktom Br. Sl. od 25. ov. mj. dostavio je izvještaj ovoj četi da je noću 20. na 21. ov. mj. **u selu Grdijevići, Pjelovci i Homar** opštine Mirićske po nepoznatim licima **zapaljeno oko 10 muslimanskih zgrada /kuća i štala/ i ubijeno oko 26 osoba.** Ovaj akt dostavljen je komandantu sreza fočanskog pod Br. 99 od 22. ov. mj. od strane ove čete.

Isti komandir stanice sa aktom br. 85 od 24. oktobra t.g. izvestio je ovu četu da je noću 23. na 24. ov. mj. u selu Toholjima opštine Mirićske po nepoznatim licima **zapaljeno oko 30 muslimanskih zgrada zbog čega je muslimansko življe koje se nalazilo u području ove opštine moralo pobeći i traži iselenje.**

Na osnovu ovoga sa aktom ove čete Br. 105 od 25. ov. mj. naredio sam komandiru iste stanice da ustanovi ko su krivci ovoga dela i da o tome podnese izveštaj ovoj četi, a i pored ovoga uputio sam se dana 27. ov. mj. lično u opštinu mirićsku da po prednjoj stvari na licu mesta ponesem izvide i nakon saslušanja izvesnih lica ustanovio sam sledeće:

Noću 20. na 21. oktobra t.g. pobijena je i uništena familija Hodžić Šućre, iz Grdijevića, Tanović Bećira, Tanović Šabana, Alić Osmana, Rizo Smaja i Rizo Meha, svi iz Pjelovaca. Imena osoba nisu se mogla

ustanoviti, kao ni tačan broj istih, samo ih je po prilici moglo biti svega **oko 30 osoba muških i ženskih. Od navedenih familija popaljene su i sve zgrade,** a šta je bilo sa njihovim kućnim imetkom, nije se moglo doznati da li je izgorelo ili opljačkano.

Noću 23. na 24. oktobra t.g. **u selu Toholjima je po nepoznatim licima popaljeno oko 30 muslimanskih zgrada, opljačkano 10 komada krava, nakon čega je iz ovoga sela pobjeglo sve muslimansko življe** (podvukao: S.Č.), a da li je ko od muslimana ubijen, nije se moglo ustanoviti.

Vođenom istragom nije se moglo ustanoviti ko bi mogao biti pravi počinitelj ovoga dela, ali predsednik opštine Mirićske, komandir iste stanice i delovođa ove opštine Macanović Milan kategorički sumnjaju da su ovo mogli učiniti ili znadu ko je počinio i to Soković Tijosav, Ivanović Ivan iz Bobova, sreza Pljevaljskog, te Rašić Jovo rodom iz Zvornika sa još nekim domaćim licima sa područja navedene opštine. Svi ovi sada se većinom zadržavaju kod kuće Dakić Milije i Dakić Laka i za sada ne pripadaju nikakovoj četničkoj jedinici.

Od preostale muslimanske imovine u selu Toholjima nešto su vlasnici prilikom polaska za iselenje prodali, a nešto dali na ostavu kod ondašnjih pravoslavnih seljaka, a predsednik navedene opštine Jolović Milan popisao je svu imovinu muslimana koja je data na ostavu kod pojedinih pravoslavnih seljana, te stanica i opština sa patrolama sprečile su da se ovo ne bi popljačkalo i bez nadležnih tražiće naređenje, šta će raditi sa ovom imovinom.

Svi seljani opštine mirićske, a i neki iz opštine čelebićske sa kojim sam u dodir dolazio sumnjaju da bi napred navedeni mogli biti makar kao saučesnici dela ili znadu ko su pravi počinitelji, ali nijedan ne može dati nekih sigurnih podataka za ove. Da li stvarno poznaju ili ne smiju da kažu, bojeći se osvete, nisam mogao ustanoviti.

Istrage po prednjem vodiću i dalje, pa u slučaju pozitivnog uspeha, dostaviće se tačni podatci.

S molbom na nadležnost

Dostavljeno:
Komandantu sreza i komandantu fočanskog četničkog odreda,

Komandir čete:
(Potpis nečitak)

(AVII, Četnička arhiva, k.19)

Br. 76

POKOLJ U VIŠEGRADSKOJ ŽUPI NOVEMBRA 1942. - IZVJEŠTAJ OD 11. NOVEMBRA 1942.

TREĆI POKOLJ U JEDNOJ OBĆINI

Višegrad 11. studenog. Obćina Žlieb brojala je 11.000. stanovnika, od toga tri četvrtine Hrvata. Proteže se od srbske granice i spušta se na Drinu. Ima preko 50 sela i još više zaselaka. Radi plodnosti i raznog prirodnog bogatstva narod ovaj kraj naziva Župom.

Od davnina je težnja Srba bila zauzeti Župu i tako spustiti granicu na Drinu. Nebrojeno puta napadana su i paljena ova sela, ali zauzeta nisu nikada bila, jer su ih čuvale jake turske i austro-ugarske posade.

Kad su prošle godine odmetnici stupili na posao, prvi im je zadatak bio osvojiti Župu, a naše pučanstvo uništiti.

Nakon prvog pokolja u prosincu prošle godine, seljaci su se izselili u grad. Odmetnici bjesni što nisu u podpunosti izvršili namjeru stali su slati svoje ljude u Višegrad da nagovaraju Župljane, neka se vrate kućama. U tome dugo nisu mogli uspjeti, dok u veljači ove godine nije došao u grad odmetnički zapoviednik Župe neki Šaula, koji je došao u dodir s viđenijim domaćinima, moleći ih i preklinjući neka narod vrate u sela, davši javno svoju "častnu" riječ, da se nikome ništa neće dogoditi.

Većina seljaka, živeći pod nesnošljivim uslovima u gradu, goli, bosi i izgladnjeli željni doma i ognjišta, vratili su se kućama. Došlo je vrijeme i obradi zemlje, u čiju su svrhu odmetnici dali sjeme i ostalo što treba, pa kad je to svršeno, onda su jednog dana zabranili seljacima odlaženje u grad i **na najsvirepiji način, gotovo sve, čak i djecu u povojima uništili. Zlikovci su ih većinom bacali u Drinu, klali ili najčešće po stotine zatvarali u kuću i kuću onda zapalili. Ono malo što je pobjeglo u šumu i krilo se po planinama brojalo je do 500 duša.** Bili su to starci, među njima poznati srpski prijatelj Mula Medo, kome je Aleksandar svojom rukom zadjenuo odličje sv. Save i dao mu još k tome, u znak naročite pažnje, ružicu i svog perivoja. Osim ovih staraca ostalo je bilo sve sitno i nemoćno. Početkom ovog mjeseca razbojnici su stali sakupljati **u selu Prelovo ovaj jadni živalj, kazavši mu da ih vode Drini, gdje će**

ih zamijeniti sa Srbima. Kad su sve sakupili, čak i Mula Medu, strpali su ih u jednu staju, potom staju zapalili. Niko živ nije izašao, niti je bio ubijen, nego su svi morali izgorjeti (podvukao: S.Č.).

(AVII, fond NDH, k. 244, reg. br. 49/3-3)

Br. 77

ZATOČENICI KONCENTRACIONOG LOGORA STARA GRADIŠKA - PODACI KOMANDE LOGORA STARA GRADIŠKA, STARA GRADIŠKA, 28. NOVEMBAR 1942.

Zapoviedničtvo Sabirnog Logora,
Stara Gradiška
Br. 6023/42.

St. Gradiška, 28. XI 1942.

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI,

BANJA LUKA

Župska redarstvena oblast u Banjoj Luci uhitila je i u ovaj logor poslala:

1. Velić Aliju	rođenog 1908. Isti je uhićen dana 17. VIII. 1942. u Sanskom Mostu, izjavljuje da mu razlog uhićenja nije poznat
2. Velić Mumina	rođenog 1926, uhićen istog dana kao i pod 1. i izjavljuje isto.
3. Krupić Hajdar	rođenog 1896, ime oca Omer, uhićen je 17. VIII. 1942. Razlog ne zna.
4. Burnić Šaban	rođenog 1923. Ostalo kao pod 3.
5. Burnić Jusuf	rođenog 1924. Ostalo kao pod 3.
6. Velić Sulejman	rođenog 1924. Ostalo kao pod 3.
7. Šljivar Meho	rođenog 1892. Uhićen 18. VIII. 1942. izjavljuje da ga je uhitila njemačka vojska i da je kao domobran bio zarobljen od partizana.
8. Rizović Mumin	rođenog 1907. Izjavljuje da ga je uhitila njemačka vojska.

Budući da ni za jednog od gore navedenih nismo dobili odluku Ustaške Nadzorne Službe, Ured I, molimo da nam se odluke o zatočenju dostave u roku od 7 dana, ili da nam se javi mogu li se navedeni i koji od njih pustiti na slobodu.

U slučaju da u roku od 7 dana ne dobijemo odluke niti ikakvog odgovora, prepratit ćemo gornje osobe naslovu, jer u logoru ne smije biti zatočena nijedna osoba, koja nema propisne odluke o zatočenju.

ZA DOM SPREMNI !

M. P.

Zapoviednik upravnog odjela
Ustaški poručnik:
...
(Potpis nečitak)

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Župska redarstvena oblast
u Banjoj Luci

Dne 2. XII 1942.
Broj T3216, sa 0 priloga
Riješitelj: I.

(A. Miletić, n.d., str. 529-530)

Br. 78

ZATOČENICI KONCENTRACIONOG LOGORA STARA GRADIŠKA - PODACI KOMANDE LOGORA STARA GRADIŠKA, STARA GRADIŠKA, 28. NOVEMBAR 1942.

Zapoviedničtvo Sabirnog Logora
Stara Gradiška
Br. 6023/42

St. Gradiška, 28. XI. 1942.

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI

BANJA LUKA

U ovom logoru nalaze se niže navedene osobe, koje je uputila u logor ova Županska redarstvena oblast i to:

01. Filanović Antun,	rođen 09.06.1909.	uhićen 28.08.1942. agronom iz Priedora.
02. **Midžić Zijad**,	rođen 25.08.1925.	uhićen 10.07.1942. u Priedoru.
03. **Midžić Muharem**,	rođen 1888.	uhićen 10.07.1942. u Priedoru.
04. **Džafić Mustafa**,	rođen 1904,	uhićen 28.08.1942. u Priedoru.
05. **Džafić Osman**,	rođen 25.06.1914.	uhićen 28.08.1942.
06. **Bajrić Maše**,	rođen 1897.	uhićen 26.06.1942.
07. **Bajrić Murat**,	rođen 1920,	uhićen 26.06.1942.
08. **Bajrić Salko**,	rođen 1924,	uhićen 26.06.1942.
09. **Tadžić Fehim**,	rođen 02.04.1901,	uhićen 29.06.1942.
10. **Mujagić Remzo**,	rođen 15.05.1919.	uhićen 20.06.1942.
11. Čepin Ivan,	rođen 22.01.1885.	uhićen 20.06.1942. u Ljubiji.
12. Šulentić Hrvoje,	rođen 25.06.1914.	uhićen 12.08.1942. u Bos. Novom
13. Sladeček Miroslav,	rođen 03.05.1922.	uhićen 30.07.1942.
14. **Džuzel Kemal**,	rođen 03.06.1921.	uhićen 23.08.1942.

Budući da za njih nismo dobili odluke Ustaške nadzorne službe, Ured I., molimo da nam se odluke o zatočenju dostave u roku od 7 dana, odnosno da nam se javi može li se koja od osoba gore spomenutih pustiti na slobodu.

U slučaju da u roku od 7 dana ne dobijemo odluke niti kakvog odgovora, prepratit ćemo spomenute osobe Naslovu, jer u logoru ne smije biti zatočena nijedna osoba, koja nema propisane odluke o zatočenju.

ZA DOM SPREMNI !

M. P.

Zapoviednik upravnog
odjela
Ustaški poručnik:
(Potpis nečitak)

(A. Miletić, n.d., str. 531)

Br. 79

MASOVNI POKOLJ CIVILNOG STANOVNIŠTVA U PROZORU - IZVOD IZ SASLUŠANJA DR TODORA PEROVIĆA NOVEMBRA 1942.

.....Čim su na ovaj način uspeli formirati prve četničke skupine, Italijani su im odmah postavljali konkretne operativne zadatke. Prva akcija četnika pod komandom Baćovića i njegovih područnih komandanata Vidačića i Popovića, izvedena po operativnom planu Italijana, je bila u pravcu Prozora u Bosni, u novembru 1942. godine, protivu narodno-oslobodilačke vojske. **Ova je akcija sva u znaku masovnih zločina nad narodom: pljačke, paljevine, ubijanje naroda. Zločini četnika ovom prilikom su bili toliko strašni da su naišli na zgražavanja čak i kod izvesnih četničkih redova**. Evo šta kaže Todor Perović, jedan od viših četničkih funkcionera na ovom sektoru, za ovu akciju, koju je preduzeo vojvoda Baćović po zahtevu Italijana:

"Čitava stvar oko organizovanja tekla je na ovakav način sve /do/ oktobra 1942. godine, kada su Baćović i Jevđević u tesnoj saradnji sa Italijanima mobilisali iz čitave Hercegovine oko 2 do 3.000 ljudi s parolom da idu na Prozor protivu ustaša, te da će se Italijani prema datom obećanju oglušiti o tu stvar i neće sprečavati akciju. Međutim mobilisano ljudstvo je ušlo u Prozor pod voćstvom Baćovića, Popovića Milorada, komandanta nevesinjskog korpusa i Milorada Vidačića, komandanta trebinjskog korpusa. Koliko je meni poznato nisu naišli ni na kakav otpor od strane ustaša. **U Prozoru su izvršili jedan strašan pokolj nad civilnim stanovništvom i opljačkali sve što se dalo poneti sa sobom**, pa se pri povratku sukobili kod Vran planine sa partizanskim jedinicama. Jevđević je naišao na mene u Trebinje, saopštio mi da me traže Italijani i primio me u njegov auto kojim me je odvezao do Nevesinja odakle sam sutra dan otišao u Mostar. Za vreme pohoda na Prozor ja sam se našao u Mostaru, gde sam se zadržao 10 do 15 dana. Za to vreme održavao sam veze u Mostaru sa nacionalnim komitetom kome je bio na čelu Radmilo Grđić. Sastavili smo se u radnji Mila Milutinovića, koji je istovremeno bio član komiteta. Na tim sastancima razgovarali smo o

organizacionim stvarima, a i upuštali se u diskusiju o pohodu izvršenom na Prozor. Znam da su tada većina članova komiteta osuđivali Jevđevića i Baćovića **zbog zverstava izvršenih u Prozoru"** (podvukao: S.Č.).

(Arhiv Jugoslavije, Državna komisija Demokratske Federativne Jugoslavije za utvrđivanje zločIna okupatora i njihovih pomagača /u daljem tekstu: AJ, 110/, str. 159-471)

Br. 80

POKOLJ U VIŠEGRADSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA NDH, ZAGREB, 1. DECEMBAR 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
TAJNIŠTVO
ZAGREB

T.BROJ 10.454-I-A-1942
PREDMET: Pokolj našeg življa u
obćini Žliebskoj, kotar Višegrad

U Zagrebu, 1. prosinca 1942.

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

u/

ZAGREBU

Velika župa Vrhbosna poslala je ovom Ministarstvu pod V.T. br. 1377/42 od 26.XI sliJedeće izvješće kotarske oblasti Višegrad:

"Iz predašnjih izvještaja ovih vlasti dostavljenih nadležnim starješinama područje Žliebske obćine ovoga kotara nalazi se na desnoj obali rieke Drine. Teritoriji ove obćine podijeljeno je na 2 dijela i to: južni i sjeverni linijom od suhe granice kota Dikavac-selo-kuka sjevero-zapadno kroz selo Prelovo do Drine. Južni dio ove obćine drže regularne trupe Nedićeve vojske pod zapovjedničtvom kap. I. kl. Petra Josića, a sjeverni dio divlji odred četnika odmetnika rusa ing. Sergija, njih oko 250 pušaka i 5 lakih strojnica /osobni opis Sergijev: stas srednji, koštunjav, slabo razvijen, plav, star između 35-38 godina/. Od ove linije pa do krajnih točaka naše Države do riječice Brusnice i sela Zemljica odnosno prelazeći u bajno-baštanski kotar odred ovoga zlikovca cijelo vrijeme zadaje osjetne udarce našim oružanim snagama koje su se nalazile u mjestu Stari Brod

/kotar rogatički/ i to na taj način: kad bi god bili napadnuti po odmetnicima iz planine Devetaka, to jest u leđa, onda bi on sa suprotne strane rijeke Drine, također, otvorio vatru sa svojim ljudstvom i na taj način dobiju vatru u leđa i u prsa, te uvijek moraju napustiti mjesto Stari Brod koje veže našu Državu i Srbiju.

Drugo zlo koje je počinio odred ovoga zlikovca Sergija nad našim pučanstvom jest sliedeće: u sriedu dana 4 studenog o.g. u jutru oko 7 sati došao je u **selo Vlahoviće i tu sakupio sav živalj njih 159 osoba i zatim odveo u selo Štitarevo,** govoreći im, da više zajednički ne mogu živjeti muslimani i pravoslavni, te će ih radi toga prebaciti kod Starog Broda na lijevu obalu Drine i predati ih našim vlastima. Također u selima Presjeci, Prelovu, Žliebu, Omeragićima, Rutanovićima, Rosniku, Madžarevićima, Kurtalićima, Kapetanovićima, Rijeci, sakupili su njih još **oko 320 osoba i sve dopratili u selo Štitarevo.** Pošto su sve ovdje sakupili istog dana prebacili su ih u mjesto kod Starog Broda na lijevu stranu rijeke Drine. Između 17 i 18 sati sve su ih **natjerali u štale gdje su spaljeni. Kad su gorjeli Sergije je ovaj prizor fotografirao.** Ovo je spaljivanje našeg življa na lijevoj obali rijeke Drine učinjeno od Strane Sergija iz razloga toga, da bi za slučaj vođenja iztrage po ovome zločinu isti Sergije mogao prikazati vlastima, što sve rade ustaše sa pravoslavnim narodom. Ovo neće biti nikakav dokumenat odbrane Sergija, budući svi ovamošnji znaju da je našeg pučanstva bilo na području žliebske obćine **oko 500 osoba** (podvukao: S.Č.) i da sada nema našeg ni jednog živa čovjeka. Kad su čuli odmetnici, da se Nijemci nalaze u Rogatici jedni su se povukli u planinu Devetak, a drugi su otišli prema Kalinoviku da se priključe Dobri Jevđeviću. Za vrieme izvođenja ove akcije kompromitirala se je i zvanična srpska vlast i to na ovaj način. Kad se je sakupljao naš živalj po odredu Sergija, tada su Nedićevci držali straže, da ne bi njima sumnjiv ušao u ovo područje i na taj način odkrio cijelu stvar.

Dne 20. XI. o.g. isti Sergije je bio u Višegradu kod Talijana, a poslije sastanka i razgovora istog je jedan talijanski vojnik odpratio do Banje / 5 km. od Višegrada/. Ovo je potpisani saznao tek danas 21. XI. i odmah protestirao kod Civilnog Delegata radi ovoga slučaja, pošto su i oni bili na vrijeme i prvi obaviješteni o ovome zlikovcu.

Talijanske vlasti nisu dovoljno legitimirale i bile predostrožne prema ovom čovjeku, koji se kotarskom predstojniku predstavio kao častnik

regularnih nedićevih trupa. Obećano je, da će oni sebi njega na zgodan način pozvati i tada ga zadržati.

Prije nekoliko dana boravila je iz Rogatice jedna satnija Nijemaca, a zapovijednik nadporučnik posjetio je u kancelariji kotarskog predstojnika, koji mu je opisao mjesto Stari Brod, koje najviše brige zadaje njemačkim i našim vlastima, jer to mjesto uvijek služi za prebacivanje s jedne na drugu stranu rijeke Drine. Također i ovaj pokolj našeg življa u obćini žliebskoj opisan je g. nadporučniku, koji je ove stvari notirao. Nadalje je kot. predstojnik obzirom na važnost samog ovoga predmeta neposredno o gornjem slučaju i pismeno obavijestio Njemačko vojno zapovjedničtvo u Užicama putem njemačke vojne straže, koja vrši službu na ovoj željezničkoj postaji.

Gornji podatci prikupljeni iz izvora, kojim ova vlast ima puno povjerenja".

Priobćuje se gornje s zamolbom da se i sa strane naslova obavijeste nadležne tal. oružničke vlasti radi uhićenja i možebitnog izručenja navedenoga inžinira zbog počinjenih nedjela nad našem pučanstvu.

Velika župa Vrhbosna izravno je izvijestila o događaju Predsjedničtvo vlade i Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost.

ZA DOM SPREMNI !

Po ovlašćenju
Ministra unutarnjih poslova
Veliki župan kod
Ministarstva unutarnjih poslova:
/Josip Troyer/

(AVII, fond NDH, k. 250, reg. br. 35/2-2)

Br. 81

ZLOČINI U FOČANSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ ŽANDARMERIJSKE ČETE GORAŽDE, GORAŽDE, 7. DECEMBAR 1942.

ORUŽNIČKO
KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO
G O R A Ž D E
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj: 1025/taj.
U Goraždu, dne 7. prosinca 1942.

Predmet: Izvješće o kretanju
četnika i grupiranju istih
i njihovo vršenje nedjela dostavlja

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA
S A R A J E V O

Od 25. studenog 1942. četnici se u više grupa prebacuju od Male Gostilje, Banje kod Višegrada, preko Dobruna, Bijelog Brda, Štrbaca, te u Štrbcima kod Uvca prelaze preko brane Svetozara Popovića, koja je napravljena na rijeci Uvcu preko Rače, na Pribojsku Banju, u Pribojskoj Banji se zadržavaju i koji nemaju oružja, tu ga dobivaju i zatim prelaze preko rijeke Lima na lijevu stranu, zatim idu preko Kasidola i dalje preko Sandžaka, te jedni ostaju na Mustafinu Grobu, a drugi u Poblaću, a treći su se prebacili između Bukovice i Ifsara u kotar Fočanski. Ovi četnici sa sobom gone goveda, te su po selu Bijelo Brdo i Štrbcima davali stoku na ishranu napola, ali ovo seljaci nisu htjeli primiti, jer su im rekli da je to sve pljačka od sirotinje, i da oni to neće da drže kod svojih kuća.

Ovih četnika odnosno pobunjenika prešlo je u više grupa oko 800 četnika, neki su imali oružje, ali većina je bila bez oružja.

Ova grupa četnika je prolazila po 50 do 100 ljudi, te su u Štrbcima ih pitali seljaci, gdje im je oružje, a oni su kazali da su oružje zakopali i ostavili kod Banje Višegradske, ali da oni imadu oružja na Pribojskoj

Banji i da će tamo svi dobiti oružje, koje su ranije spremili i zakopali u zemlju.

Od 1. prosinca 1942. četnici, odnosno pobunjenici, prebacuju se na skeli na Ustikolini na desnu stranu obale rijeke Drine, a to se ona grupa prebacuje koja se je prebacila iz Devetaka preko Romanije i Stambulčića. Isti su išli Foči, ali su se povratili i prebacuju se na Ustikolini, te do sada u koliko se je saznalo i provjereno prebacilo se je istih oko 1.200 četnika, žena i djece sa komorom.

Pobunjenik Lako Dakić sa Jabuke, u Grdijevićima općine Čelebić, kotara Fočanskog, ima sa sobom sad 8 ljudi koji drugo ništa ne rade, nego **samo ubijaju muslimanski živalj, pale kuće i uništavaju sve što je muslimansko i Hrvatsko. Poubijali su sliedeće porodice i poklali ih i onda ih stavili u jednu kuću i u 3 hambara u koje se je sipalo žito i onda su zapalili, te su nakon 2 dana ponovno došli i što nije izgorelo, onda su uzeli i u sagorelini iskopali rupe i zakopali leševe koji nisu izgorili, tako da su ponovno sve pepelom pokrili da se ne primjeti da je kopano:**

1. Katane Šabana obitelj, ženu Đulu sa 4 djece koja su stara bila od 3 do 10 godina.
2. Katane Bećira obitelj, ženu Mejru sa 3 djece od 3 do 13 godina.
3. Hodžića Šućra ženu sa 5 djece, dočim jedno muško dijete nijesu zaklali, a niti ubili, jer se nalazio kao sluga kod Laka Dakića.
4. Alića Osmana obitelj, ženu Fatu sa 2 djece od 6 do 8 godina.
5. Klinca Ahmeta obitelj, ženu Hanidu i 4 djece od 8 do 15 godina starosti.
6. Rize Smaje obitelj, ženu Umiju sa 5 djece od 5 do 18 godina.
7. Rize Meha obitelj, ženu Zahidu i 2 djece staro od 1 do 5 godina.
8. Maluta Hadžana obitelj, ženu Fatu i 4 djece starih od 1 do 8 g.

Ove osobe su poubijane u mjestu Pjelovcima, selo Grdijevići, općine Čelebić, kotar Foča. Sve su ove osobe izgorile u jednoj kući i 3 hambara i jednoj pušnici, a što nije izgorilo to je zakopano, kako je gore navedeno (podvukao: S.Č.).

Po ovome očevidac je dao ovu izjavu, koja je osoba polijevala vodom ruke kada su ova zvjerstva vršili i onda im prala haljine iste noći od krvi, te je i ova osoba trebala biti zaklana, ali je ista dala riječ da će prieći na

pravoslavnu vjeru i udati se za Momčila Dakića, te je nisu ubili, te je ona drugu noć uhvatila priliku i pobjegla i potpisatom prijavila, i sada se nalazi u mjestu stanovanja potpisatoga i prednje podatke u svaka doba može potvrditi.

Dakić Lako, Spasoje i Pero, Dakić Momčilo, Mašić Jovo, Ivanović Jovo i još dvojica kojima se imena ne sjeća, stalno se kriju od talijanskih vlasti, jer ih talijani traže neprestano, ali dok je pomenuta osoba bila u kući Lake Dakića, nisu nijedan put talijani dolazili, već su samo dolazili četnici i pričali da su ih poslali talijani da ih nađu, ali ovi četnici iako su ih našli, nisu im ništa radili, nego su ručali s njima i opet otišli nazad u Ifsar.

Svi naprijed navedeni Dakići dolaze u Foču pod tuđim imenom i dolaze u raznim odjelima, sa oružjem blizu Foče i onda ostavljaju svoje oružje u pravoslavnim kućama dok se vrate iz Foče. U Foči dolaze obično nedjeljom u gostionu gdje imadu i han kod Blagojevića Radovana, onda se podmiruju sa čim im treba i idu nazad.

Krezović Gojko sa svojom družinom se nalazi u Ruđicama kod Ifsara, a često dolazi u Pribjenoviće i održava vezu sa Malokasom Selimom koji mu kazuje sve pokrete talijanske vojske, kao i muslimana milicionera, a šalje Krezović i Malokas razne tekliće, da uhode milicionere muslimane, koliko ih imade i gdje.

Krezović je rekao da će on svoj logor sada organizirati u selu Pribjenovićima ili u Zidinama, jer ima sa sobom 8 ljudi stalno, ali nekada dolazi sa 20 do 30 ljudi naoružanih, i stalno pita, koji su muslimani uzeli oružje i rekao je koji god od muslimana primi oružje da će ga ubiti i sve mu poništiti, te je pozivao muslimane da se njemu pridruže, jer da samo ginu srbi i muslimani, a talijani da ne ginu, nego da su zavadili srbe i muslimane pa sada oni gledaju gotova posla, a neki muslimani su rekli da oni neće da se udruže, jer da oni rade samo po naređenju talijana okupatorske vlasti i drukčije nikako.

Kod Malokasa Selima nalazi se stalno Krezović Lekso, Momčilo i Svetko, ova trojica su stalno kod Malokasa, a kod njih dolazi i Gojko i održava vezu sa njima.

Svi ovi podatci su točni po očevidcima viđeni i točno ispitani.

Prednje se dostavlja radi znanja i daljnjeg postupanja.

Prednje izvješće predlažem na temelju traženja O.V.T. Broj 126/42 od 14. studenog 1942. na mjerodavnost.

Zapovjednik, nadporučnik:
/Milan Štimac/

(AVII, fond NDH, k. 150a, reg. br. 3/4-1-2)

Br. 82

ZLOČINI U GORNJEM PODRINJU - KAZIVANJE ZUFERA BEŠLIĆA, DŽEMATSKOG IMAMA IZ GORAŽDA, SARAJEVO, 1942.

Mi preostali stanovnici krajeva istočne Bosne živi smo svjedoci zlodjela i krvoprolića, koji su izvršeni nad muslimanima. Počinitelji ovih zvjerstava uglavnom su bili na žalost naši susjedi pravoslavne vjere i drugi zlo nastrojeni elementi, koji su sačinjavali našom krvlju opijene, razbojničke bande, kakve se možda ne pamte u historiji.

Namjera mi je ovom prilikom bar u najkraćim i najgrubljim potezima prikazati jedan dio zlodjela u našem pitomom Podrinju, a poglavito u kotarevima: Goražde, Foča i Čajniče. Sjećam se da je negdje rekao veliki filozof Herbert Spenser: "Vuk vuku nije vuk, ali je čovjek čovjeku vuk". To je stvarno bilo u našim lijepim krajevima, što će se vidjeti iz niže navedenog.

Na 30. XI. 1941. iza pada Srebrenice, Vlasenice, Rogatice i Višegradskog kotara (osim grada), razbojničke bande zauzele su Goražde, Foču, a zatim i Čajniče. Kako je prošle godine bila nezapamćena zima, zato je samo jedan dio muškog svijeta, uz mnogo patnji i stradanja uspjeo izbjeći preko Sandžaka i Crne Gore u Albaniju, svojoj braći Arnautima u bratski zagrljaj i tu naći skloništa, među kojima sam bio i ja, kao raniji znanac Velike Albanije i braće Albaneza-šiptara. Njihova nada sve bratska pažnja i susretljivost svakom od nas muhadžira ostaće uvijek neizbrisiva u našim srcima. Tako isto dobrota i plemenitost naše braće Sandžaklija iako postoji ona mudra: "Svako mjesto ima svoje, ne poznaje jade tvoje". Ukratko: više puta sam rekao, da su Albanezi i Sandžaklije u svakom pogledu bolji od nas bosanskih muslimana na sto hiljada općenito, a da ne pretjerujem.

Četnici nakon zauzimanja Goražda, prema izjavama mnogih očevidaca, **vodili su svoje žrtve u glavnu vojarnu u Goraždu, a zatim bi ih u transportima u 1. sat poslije pola noći izvodili na drinski željeznički most u Goraždu i željeznički most u Kopačima, prethodno opljačkali, poskidali im odjeću i obuću, isprebijane, svezane u**

grupama od 80 do 100 ljudi zajednički vodili na ove mostove, gdje su klati ili iz puške ubijani, a onda bacani u mutnu i krvavu Drinu. Ovakvih ljudskih klaonica je bilo mnogo od Ustiprače do Foče na razmaku od 45 km. a najpoznatije su u: Kopačima, Goraždu, Mravinjcu, Osanici, Ustikolini i Foči.

Četnička krvava strahovlada trajala je u našim krajevima do 30. XI. 1941. do 29.I. 1942., a od tada pa do 4.V.1942. vladali su partizani. U ovom razdoblju prema izjavi jednog preživjelog kadije i drugih, **računa se da je na ova tri mosta poklato i poubijano preko 6.000 muslimana. U samom Goraždu ubijeno je tačno 100 osoba, od toga 6 ženskih. Neki ljudi i žene kao očevidci pripovijedaju, da su niz Drinu plovile čitave gomile svezanih u žicu, iznakaženih, polumrtvih, poklatih muslimana, kao balvani kada se pušćaju niz vodu do pilane,** tako da su se mogli čuti razni glasovi i vapaji. Neki su u zadnjim časovima svog života glasno izgovarali tekbire, učili ezane i kelimei šehadete. Neki su pak pomagali i uzaludno i bespomoćno vapili za pomoć. Ovakve i slične scene i prizori, parali su srca i osjećaje, sestara i braće, koji su ih slušali. **Bio je veliki broj obešćašćenih djevojaka i žena, ali u manjem omjeru u gradovima, nego li po selima. Po selima su ubijali, mrcvareći starce preko 80 godina, starice i čak malodobnu djecu bacali u zrak i dočekivali na noževe. Na primjer, slijepog starca Osmana Kanlića iz Kanlića kome je bilo preko 80 godina za dugo su mučili i zlostavljali, a zatim zaklali. U Kopačima u jednu kuću utjerali su preko 100 osoba-starica, staraca, žena i djece - probadali ih noževima i klali, konačno su ubacivali zapaljive bombe i sve zajedno spalili s kućom. Selo Deževa kod Goražda sa svojih 25 domova podpuno je spaljeno i sada prolaznik može vidjeti samo zgarište. Tako isto i poznato selo Odžak, odakle potječu Sijerčići, goraždanski dobrotvori i vakifi Džaferbeg i Sinanbeg,** koji su svojevremeno upravljali iz Odžaka ovim krajevima istočne Bosne. **U ovom selu su popaljene sve kuće, samo je ostala jedna nova, u koju su se trebali useliti novi ljudi šumljaci.**

U selu Bošinu kod Goražda u pravcu Foče, gdje se nalaze bezi Čengići, također su bile jezive slike. Tu su razumije se sve pobili i poklali i konačno su staricu od preko 90 godina, slijepu udovu umrlog Rustembega Čengića masakrirali, po tome s ostalim ženama i djecom u kući zajedno popalili, tako da su samo tek kosti skoro pronađene.

Slična je bila klaonica i u Mravinjcu, nedaleko od mekteba i.t.d.

Saznao sam, da je **u Čajniču u gradu poginulo 57 zavičajnih muslimana iz Čajniča, dok sam saznao, da je u Foči pobijeno u gradu 315, a u kotaru fočanskom računaju, da je palo naših žrtava preko 6.000. Mnoga naša braća, koja su se zadesila u Goraždu, Čajniču i Foči iz drugih kotareva i mjesta, također su nastradali. Osobito su bili veoma traženi rogatičani, na prvom redu, a zatim svi drugi.**

Općenito se može reći, da je dosta manji broj izginuo od onog broja i izvještaja, koje smo imali priliku slušati zimus za vrijeme muhadžirluka u Sarajevu, zahvaljujući Svemogućem Allahu dž.š. Relativno pak bilo je velikih i krvavih gubitaka. Napomenuto mi je da su žrtve četnika bile mnogobrojnije nego li od drugih.

Razumljivo i **vjerski službenici, bili su osobito traženi, mrcvareni i ubijani.** Tako su u našim krajevima izginuli:

1. **Šerif ef. Džaka,** džematski imam iz Miljena, kotar Čajniče, zaklan je od četnika negdje u Metaljki dne 10. XII. 1941.

2. **Muhamed ef. Pašić,** kadija i predsjednik vakufa u Čajniču, predhodno je opljačkan, svučen sve do gaća i košulje, odveden na rižu u Čajniču, odakle se inače tjeraju balvani, te nakon pogibije 11. XII. 1941. bačen niz Drinu u provaliju.

3. **Abdulatif ef. Hubanić,** 70-godišnji starac, imam, dne 12. XII. 1941. ubijen je u štali kod kuće u Goraždu.

4. **Ali ef. Kodžaga,** 14. XII. 1941. zaklan iza velikih mučenja kao mualim u Zupčićima, kod Goražda.

5. Na 16. XII. 1941. zaklan je na drinskom mostu u Goraždu i bačen u Drinu **Adem Efendić,** vrijedni slušatelj Više islamske šerijatske teološke škole, zatim istog časa njegov otac Zaimbeg i malodobni brat Sulejman, tako od cijele kuće su ostale tri ženske glave (majka i dvije sestre), bez igdje ikoga, kao puke sirote.

6. Također na 16. XII. 1941. na mostu je ubijen i bačen u Drinu **Adil ef. Pleh,** mualim iz Žužala u cvijetu svoje mladosti.

7. Na 1. dan Kurban-bajrama 28. XII. 1941. isprebijan i polumrtav starac **Hadži Hamdi ef. Kauklija,** džematski imam u Miletkovićima, kotar Čajniče, utjeran je s bodežima u zapaljenu svoju kuću, sa još dva sina, gdje je sagorio. Stariji od njegovih dvojica sinova također je bio slušatelj Više islamske šeriatsko-teološke škole **Muhamed Kauklija.**

Od cijele obitelji ovog vrijednog službenika, samo je preostala živa njegova udova Đulsa s malodobnom kćerkom, bez i igdje ičega, osim mirovine, koja je u toku rješavanja.

8. Isto tako 1. dan Kurban bajrama (28.XII.1941.) nakon velikih mučenja i iznakaženja zaklan je na drinskom mistu i bačen u Drinu **Muhamed ef. Bjelan**, muderis i džematski imam u Foči, koji je bio melek u čovječoj spodobi. Prije toga su ga podpuno opljačkali i njegova jadna žena uzalud ga je odkupljivala, davši zlikovcima preko 100 komada dukata.

9. Na 1.I.1942. poginuo je nakon totalnog pljačkanja i odkupa **Jusuf Hadžić**, ugledni trgovac, mutevelija i član vakufskog obora iz Goražda.

10. Na isti način u prosincu prošle godine poginuo je moj rođak biv. gradonačelnik, vakufski odbornik i trgovac **Salih Bešlija**, te medreselija inače općinski bilježnik **Jakub Bešlija** iz Goražda.

Poznato je da su **izginuli skoro svi članovi povjerenstva i medžlisa u Čajniču,** kao braća **Batotići, Velići** i drugi uglednici. Isto tako slijedi **Mula ef. Prašo,** kome je bilo preko 90 g. iz Miletkovića zaklan je sa ženom i kćerkom na pragu svoje kuće, te **Ibrahim ef. i Muhamed ef. Ajanović** iz Šljedovića kotar Rogatica.

Nadalje mi je poznato, da su od vjerskih službenika u fočanskom kotaru pobijeni i ovi: **Halil ef. Klapuh** džem. imam iz Slatine, **Abid ef. Kečević**, džem. imam iz Jeleča i **Pašan ef. Rogo,** džem. imam iz Jabuke sa svojim sinom vrijednim slušateljem Više islamsko-teološke škole iz Jabuke. Također su izginuli i drugi činovnici u našim mjestima iz raznih struka kao: **Ilijas Hadžimejlić,** šef poreznog ureda u Čajniču, **Ibrahim Mušanović,** kotarski predstojnik iz Čajniča, **Rašid Bukovac,** povjerenik financijalnog razdjela u Goraždu, **Ibrahim Imširpašić,** upravitelj pučke škole u Odžaku - Goražde i pričuvni častnik i mnogi drugi, do kojeg su samo mogli doći toga više nema među živima.

I vakufski vjersko-prosvjetni objekti u našim krajevima nisu bili pošteđivani. Tako je među prvima izgorjela do temelja osim munare, **najstarija džamija u Bosni, na Ustikolini, zajedno sa mektebom i imamatom u neposrednoj blizini. Nadalje imamati: Miljeno, Miletković, Batovo, Sijerčići, Osanica, sa cijelim našastarom i pismohranom, džamija u Brajlovićima, iz doba Fatiha, mektebi: Podberić, Bodušići, Vranići, Rešetnica, Podšemihovo kotar Goražde**

(podvukao: S.Č.). Preostale džamije, mektebi, imamati i vakufski dućani, to je toliko popljačkano i oštećeno, tako da im je potreban djelomični ili podpuni popravak.

Vrlo oskudan dio matičnih knjiga bez išta drugog pukim slučajem je ostalo u Imamatu Goražde, dok u susjednim Imamatima nije ostalo ništa.

Četiri mjeseca boravak spomenutih odmetnika u našem Podrinju, ostavio je užasnih posljedica i u vjersko-moralnom pogledu. Nije mi ugodno, iako bi možda bilo potrebno iznositi bolne pojave, kao posljedicu neprijateljskog rada, jer ima veoma bolnih stvari. Mi preostali vjerski službenici ulažemo sve, pa i preko mogućnosti, da se stanje u vjersko-moralnom pogledu naših džematlija popravi.

Kada sam u javnosti čitao zaključak kotarskog odbora El-Hidaje u Sarajevu, o potrebi izašiljanja posebnih vaiza El-Hidajinih u naše krajeve, to sam iz srca pozdravio i tome se radujem.

Moje je skromno mišljenje, a na ovom skupu velika većina naše ilmije je sa terena, pa bi bilo potrebno da i Glavni odbor naše El-Hidaje, u koliko nije ranije već zaključeno, da bi se izaslali vaizi u naše napaćene krajeve. Imperativno zaduženi smo učiniti sve što je moguće, a za to je pozvana i pored vjerskih organa i naša staleška organizacija El-Hidaje.

(Arhiv Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, knj.II, str. 37-43.)

Br. 83

SPISAK LOGORAŠA KROJAČNICE (GRUPA "K") U KONCENTRACIONOM LOGORU JASENOVAC OD 1942.

KROJAČNICA

GRUPA "K"

1. **Ahmetović**	**Mehmed**
2. Bakić	Ivan
3. Blašković	Stjepan
4. Bremec	Albin
5. **Bulić**	**Mustafa**
6. Cesarek	Mihajlo
7. Čavec	Vladimir
8. Doboš	Adam
9. Džerfi	Josip
10. Đugun	Ivan
11. Glas	Dominik
12. **Hadžiosmanović**	**Salko**
13. Halimić	Danial
14. Herak	Danko
15. Herman	Antun
15. Hess	Gabriel
17. Ivić	Andrija
18. **Jahić**	**Hamid**
19. Janžek	Franjo
20. Josipović	Mato
21. Karabogan	Josip
22. Kojadinović	Mirko
23. Kolesar	Janko
24. Kovač	Stjepan
25. Lovrenčić	Antun

26. Marjanović	Đuro
27. **Novalija**	**Mustafa**
28. Novosel	Đuro
29. Perutka	Franjo
30. Petrin	Martin
31. **Pobrić**	**Hamdija**
32. Pribolšan	Adolf
33. Puškarić	Blaž
34. Repić	Josip
35. Ralih	Ivan
36. Romanović	Petar
37. Rukavina	Stjepan
38. Sajfert	Stanko
39. **Saračević**	**Remzija**
40. Šlunjski	Stjepan
41. Stojić	Andrija
42. Šehović	Zvonko
43. Šprajc	Antun
44. Tomac	Franjo
45. Turić	Venco
46. Vahčić	Dragutin
47. Veršić	Ivan
48. Đutić	Đuro i
49. Švab	Jakov

(A. Miletić, n.d., knj. 3, str. 249)

Br. 84

ZLOČINI GENOCIDA U SANDŽAKU - IZVJEŠTAJ KOMANDE LIMSKO-SANDŽAČKIH ČETNIČKIH ODREDA, 10. JANUAR 1943.

ŠTAB LIMSKIH SANDŽAČKIH ČETNIČKIH ODREDA
Str. Pov. Broj 23
10-I-1943. g.
POLOŽAJ

NAČELNIKU ŠTABA VRHOVNE KOMANDE

POLOŽAJ

Akcija na desnoj obali Lima u srezu Bjelopoljskom završena je. Ista je izvedena tačno po utvrđenom planu. Rezultat ove borbe je:

1) **Potpuno su uništena sledeća muslimanska sela** (Sekcije: Pljevlje, Sjenica, Peć i Kolašin).

- Voljevac, Gubovača, Radijelja, Ušanovići, Presečenik, Baturiće, Donji Vlah (sekcija Pljevlje), Mirovići, Šolja, Radojeva Glava, Mediše, Pobretiće, Donja Kostenica, Stublo, Vrh, Zminjac, Šipovice, Negobratina, Osmanbegovo selo, Dupljaci, Jasen, Kostiće, Kaševar, Ivanje, Godijevo, Žilići, Gornja Crnča, Gornji Radulići, Vrba, Crhalja, Kradenik, Sipanje, Ličine (Sekcija Sjenica - Peć)

Ukupno 33 sela.

2) **Žrtve**: Muslimana boraca oko 400 (stotine)
Žena i dece oko... 1.000.-

Naše žrtve:
14 mrtvih i
26 ranjenih od kojih
3 žene

Do ovolikog broja naših žrtava došlo je ne usled nepravilnog vođenja od strane starešina, već očiglednog nečuvanja samih vojnika i njihovih herojskih juriša na **muslimane, koji su bili zatvoreni u svojim kućama,**

Sve kuće u gore navedenim selima bile su popaljene, mada sam bio izdao naređenje da se ne pale. Do ovog paljenja došlo je usled pogibije iznetih naših boraca.

- Narod je oterao svojim kućama dosta stoke i drugih životnih namirnica - naročito izbeglice.

Moral kod našega naroda sa ovom borbom je naročito podignut na velikoj visini. Sa ovom borbom je naročito podignut ugled organizacije kod naroda kao moćne i jake, jer je ova borba završena tako reći u toku jednog dana i ako je neprijatelj bio skoro ravan našim snagama, kao i za to, što je narod jasno primetio, da okupator nije smeo da interveniše na stranu muslimana, kako je to do sada stalno ispoljavano.

Moral kod muslimana je potpuno opao. Jedno selo na levoj obali Lima (s. Kukulje) bilo je ponudilo predaju oružja, ali sam odbio da primim oružje iz čisto političkih razloga kako bi i Italijanima stavio do znanja, da želim da se sukob lokalizuje, kao i da narod želi mir sa svim koji hoće mir (pošto je ovo selo bilo uvek mirno). Pored toga oni muslimani, koji su sa nama još iz ranije želeli saradnju stupili su u sukob i svađu sa onima, koji su dosada napadali naš živalj.

Italijani prvog dana borbe (6-I-) pokušali su da intervenišu. Međutim, iz Kolašina sam javio depešom da ću ja lično lokalizovati sukob, u protivnom da će biti napadnute i Italijanske trupe od samoga naroda. Radi toga nisu smeli ni intervenisati.

Po mome dolasku na teren, ponovo su hteli da intervenišu i bili su čak izveli i artiljeriju, ali kada sam im rekao da ću ja stati na stranu naroda i otvoreno stupiti u sukob sa njima ako budu potpomagali muslimane, odustali su od te namere. Dve čete Italijana bile su izašle odmah da intervenišu u korist muslimana, ali su naši po već utvrđenom planu pripucali na njih i ubili su jednog Italijana, a ranili tri i odmah su se povukli, s tim što za žrtve nisu davali nikakvog prigovora.

Cela Italijanska intervencija se sastojala u molbi da lokalizujem sukob.

Očigledno se ovde mogla primetiti slabost Italijana i nemoć da intervenišu oružanom snagom.

Sukob je lokalizovan i sada u celom srezu vlada mir.

U borbi je zaplenjeno 4 puškomitraljeza i pušaka čiji mi je broj još nepoznat.

Na položajima sam ostavio oko 800 ljudi, kao branu ako bi muslimani šta pokušali, ma da smatram da je to isključeno.

Drugih novosti nema.

Što se tiče odlaska za Bosnu, sada se vode razgovori oko spreme i prevoza, o čemu ću Vam dostaviti detaljan izveštaj.

Milivoje Jojić koga je izgleda G.P.O. uputio da sazna gde se nalazite, nalazi se u odredu kod Baćovića. Pustio je bradu, nosi četničku uniformu, a izjavio je da je pobegao od gestapoa. On je kao kurir Baćovića dolazio u Nikšić i Ostrog kod Baja Stanišića. Sa Stanišićem se poznaje iz Bileća, gde je on bio sreski načelnik, a Bajo komandant Podoficirske škole.

Sa Baćovićem se poznaje iz Beograda i Sombora. U Beogradu je Baćović bio šef kabineta ili sekretar Riste Jojića u vladi Nedićevoj, a Jojić je sinovac Rista Jojića.

Zbog raznih malverzacija Baćović je pobegao iz Beograda i došao pod Vašu komandu.

Jojića poznajem lično. Obzirom na njegov loš i prevrtljiv karakter, lako je moguće da je član G.P.O. jer je tačno da je Ljotićevac.

Podaci o njegovom bavljenju kod Baćovića, u Nikšiću i Ostrogu, apsolutno su tačni. Ove podatke je doneo jedan moj četnik, koji ga je video i sa njime se razgovarao, a sada se nalazi u Kolašinu.

Obzirom da je Baćović prijatelj Riste Jojića, a ovo sinovac Ristov smatram da ga Baćović neće uhapsiti niti likvidirati, a još i za to što su obojica zajedno bili svojevremeno policiski kapetani u Subotici, pa se dobro poznaju, jer su istih kvaliteta.

Stoga smatram da bi trebalo narediti:

1) Branku* da ga uhapsi bez znanja Baćovića i sprovede ka Ružiću, s tim da se na putu likvidira, ili

2) Da Vi naredite Baćoviću da ga uputi u štab kod Vas, ali isključivo preko Šavnika, a ja da naredim Ružiću da ga u putu likvidira.

Trećeg izlaza nema.

---

* *Branko = Zaharije Ostojić.*

Veoma je pokvarenog karaktera i može biti opasan. Na svaki način bi ga trebalo likvidirati.

KOMANDANT, major
Pav. I. Đurišić

(Izdajnik i ratni zločinac Draža Mihailović pred sudom, Stenografske bilješke i dokumenta sa suđenja Dragoljubu - Draži Mihailoviću, Beograd, 1946, 450-451; Zbornik NOR-a, tom XIV/2, dok 8; V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 299-302)

Br. 85

UPUĆIVANJE SALIHA DŽELIĆA U KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC - DOPIS POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 15. JANUAR 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U BANJOJ LUCI

Broj: T. 3073/42 U Banjoj Luci, dne 15.januara 1943.

Predmet: **Dželić Salih,** upućenje u logor

SKUPNOM RADNOM LOGORU
u
JASENOVCU

U privoju dostavlja se naslovu u dva primjerka odluka ustaške nadzorne službe Ureda I. broj U. Z. 97896/42-1. i uputnica u skupni radni logor u Jasenovac za Saliha Dželića, koji je prijedlog ove oblasti tom odlukom upućen u logor od 11. XII 1942. do 11. XII 1943, s razloga spomenutog u obrazloženju na odluci. Ujedno se prepraćuje i Salih Dželić.

ZA DOM SPREMNI !

REDARSTVENI UPRAVITELJ
(Dr. I. Gromes)

G. Tajniku upraviteljst.
na daljnje uredovanje prema usmenom dogovoru.
Zatim natrag II odsjeku radi objave po gradu
BL. 10. II 43 P. n. R. up.

(A. Miletić, n.d., knj. 2, Beograd, 1986, str. 574)

Br. 86

ZLOČINI GENOCIDA U VIŠEGRADSKOM KRAJU - IZVOD IZ IZVJEŠTAJA OPUNOMOĆENIKA MINISTRA UNUTARNJIH POSLOVA NDH U SARAJEVU, SARAJEVO, 16. JANUAR 1943.

Opunomoćenik Ministra Unutarnjih poslova - Ministarstvu vanjskih poslova

V.T. Broj: 8/1943.

Sarajevo, 16. siječnja 1943.

I z v j e š ć e
/Izvadak/

... Glavna se ubistva dešavaju od dolaska Talijana. Sa talijanskim trupama u Višegrad stigli su i četnički organizirani odredi, naoružani dijelom talijanskim oružjem. Imao se je utisak da su ovi četnički odredi sastavni dio talijanskih trupa.

Po svemu što se je moglo ustanoviti, talijanske trupe su imale sa četnicima neko utanačenje, u kome je - izgleda - stajalo, da će talijanske trupe četnicima dati upravu i uobće cijelu civilnu vlast u kotaru Višegrad, kao nagradu za usluge vojne prirode, koje su im četnici činili. Talijani su zaista odmah predali četnicima vlast u ruke. Tako je postavljen u kotarskoj oblasti, pored talijanskog civilnog delegata, koji je de facto vršio civilnu vlast, kotarskim predstojnikom pok. Lazar Popović, bivši jugoslavenski upravo-kancelarijski činovnik i tajnik četničkog udruženja za kotar Višegrad. Isto tako su odmah postavili za gradskog načelnika Nikolu Baranca, trgovca iz Višegrada i četnika. Četnici su pokušali, da uzmu u svoje ruke i ostale urede...

Još početkom mjeseca rujna 1941. godine, kada su se četnički odredi bili istom formirali, **izvršeni su u par slučajeva pokolji hrvatskog muslimanskog življa i to 407 osoba...**

Talijani su se po dolazku u Višegrad u samom gradu utvrdili, a ostali dio kotara t.j. sela, željezničke pruge, prometne puteve su prepustili četnicima. Sada nastaju **pokolji hrvatskog stanovništva, koji su trajali**

sve do 4. studenoga 1942. godine, kada je počinjen zadnji pokolj u selu Stari Brod, obćina Žlieb, kotara Višegrad... Ovo nedjelo je učinila navodno banda kapetana Sergija Mihajlovića /izgleda da je to ista ona osoba, koja je prošle godine u Rogatici, Foči i Goraždu bila uzrok i jedan od izvršitelja groznog pokolja našeg življa... Prema službeno još neprovjerenim obavještenjima je **taj zlikovac pobio oko 450-500 ljudi, žena i djece iz općine Žlieb, zatim ih u kućama zapalio.** Što je najgore, on je, ističem, prema neprovjerenim obavještenjima, sam svjetlopisno snimio ove prizore i te svjetlopise upotrebljava u svojoj promičbi, kao da tu to ustaše učinili od srbskog življa...

U vremenu od mjeseca rujna 1941. godine pa do ovog zadnjeg zločina, počinjenog 4. studenoga 1942. godine, pobijeno je prema službenom izvješću i službenim podatcima Imamata džemata kotara Višegradskog, ovaj broj osoba:

r.b.	Imamat džemata	Upr.obćina	muških	žena	djece	svega
1.	Žlieb	Žlieb	768	245	220	1233
2.	Višegrad	Višegrad Orahovci	203	81	68	352
3.	Strmica	Sokolovići	75	6	3	84
4.	Dobrum-Drinsko	Drinsko	113	13	7	133
	UKUPNO		1159	345	298	1802

U ovaj izkaz nijesu unešeni naprijed navedenih 450-500 osoba muškaraca, žena i djece iz Starog Broda, obćine Žlieb, u kojoj je obćini skoro podpuno, osim nekoliko izbjeglica, iztrijebljen hrvatski živalj.

Mirne duše može se ovaj broj pobijenih povećati, jer imade mnogo slučajeva, gdje smrt pojedinih obitelji ili osoba još nije imamatima ni prijavljena, tako, **da bi broj poginulih i nestalih bilo bliže 3.000 nego 2.500.**

Ovaj pokolj hrvatskog življa u glavnom se kreće od mjeseca rujna 1941. godine pa do 4. studenoga 1942. dakle u glavnom za vrijeme boravka talijanskih četa...

Talijanski zapovjenik, pukovnik Pizzi, u par navrata javno je izjavljivao, da Višegrad nikada neće biti hrvatski, pa dapače, da na Višegrad neće pasti nikada ni hrvatska sjenka. Iz toga se vidi da je Talijanima išlo u račun da hrvatskog muslimanskog življa nestane, pa da se Višegrad može pripojiti italijanskoj okupacionoj zoni...

I ako četnici vrše i dalje ne smetano strahoviti pokolj hrvatskog življa, čiji broj se penje na tisuće (podvukao: S.Č.), Talijani i dalje organiziraju četničke odrede, daju im plaću, odjela, hranu i oružje, kroz Višegrad se i dalje viđaju sve češće naoružani četnici sa talijanskim oružjem, sa vrlo markantnim talijanskim crvenim bombama, pa i sa talijanskim odlikovanjima u selu Banji 6 km daleko od Višegrada i Talijani ih prebacuju u pravcu Rogatice i Sarajeva u svrhu borbe sa hrvatskim državnim vlastima... Četnici imaju toliki utjecaj na Talijane da Talijani po njihovoj inicijativi vrše pretrese stanova Hrvata muslimana u Višegradu /pretresena su 72 stana među ostalim i stan kotarskog predstojnika g. Ploskića/. Što je najžalostnije, ove pretrese vrše sami četnici preobučeni u odijela italijanskih vojnika - alpinaca, a prate ih karabinjeri...

Talijanske čete su povratile, po nekom utanačenju, koje su imale sa četnicima, izbjegli hrvatski živalj iz obćine Žlieb, kotara Višegrad, koji se je pred strahom od pokolja sklonio u grad Višegrad i u sigurnija sela. I ako su Hrvati odnosno njihovi predstavnici u Višegradu upozoravali talijanskog zapovjednika da je to opasno, on je tvrdio obratno. I ljudi su bili vraćeni na svoja kućišta i u ... smrt. To je ona obćina gdje je podpuno iztrebljen hrvatski živalj i gdje se je desio zadnji još neiztraženi pokolj...

... uslied potpune četničke blokade narod u Višegradu je gladovao i od gladi umirao. Tako je nekih dana bilo po 17 smrtnih slučajeva od gladi. Talijanske vlasti su to mirno gledale......

(AVII, fond NDH, k.321, reg. br. 1/1-45-47; Isto, k. 271, reg. br. 16/2-54-55)

Br. 87

ZLOČINI U SLATINI I JOŠANICI - IZLAGANJE DELEGACIJE MUHADŽIRA KOMANDANTU DIVIZIJE "TAURINENSE" PLJEVLJA, ČAJNIČE, 23. JANUAR 1943. *

Izlaganje delegacije izbjeglica-muslimana iz okruga Čajniče, Foča, opština Slatina i Jošanica **prilikom posljednjih masakra, pljački, silovanja i ostalih bezbrojnih djela nasilja počinjenih od legalnih i nelegalnih četnika.**

Čajniče, 23.01.1943, XXI

Na ruke Gosp. Komandanta Divizije "Taurinense"

PLJEVLJA

Od vremena od kada su četnici prisvojili naša sela, to jeste od mjeseca augusta 1942, **počela su nasilja, silovanja i ubijanja muslimana u svim selima na teritoriji opštine Slatina i Jošanica. Rezultat tih akata silovanja je da je u ta dva gore pomenuta sela, na najsvirepiji način ubijeno 300 muslimana.**

I

Identificirana su slijedeća imena ubijenih lica u opštini Slatina: (slijedi 27 imena)..... * **Begija Pando je zaklana sa svoje dvoje djece, i žena Smaje Prando sa jednim djetetom je izgubila život na isti način.** Nabrojali smo imena koja smo mogli potvrditi, ali je bilo još mnogo osoba koje su ubijene, ali čija imena nisu poznata. **Opazili smo da je u selu Grdijevići (Dragočava) u opštini Slatina, 57 muslimana sakupljeno u jednu kuću i zapaljeno.**

---

* *Izlaganje je pronađeno u prijevodu na italijanski jezik.*

* *Prevodilac je izostavio imena žrtava.*

U opštini Jošanica (Ustikolina), od mjeseca septembra 1942. pa sve do danas je ubijeno oko 200 muslimana: (slijede imena 26 ubijenih lica) *, ali potvrđujemo i garantujemo da broj ubijenih prelazi broj 200 u slijedećim selima dvije gore navedene opštine: (slijede imena 17 sela) *.

Prihvatili smo od prilike broj žrtava-muslimana, međutim nismo u stanju da navedemo broj obeščašćenih muslimanskih žena i djevojaka koje su se bacile u Drinu, bježeći od zločinaca.

Takođe nismo u mogućnosti navesti količinu robe u vrećama (žito, stoka, odjeća i ostali predmeti).

Muslimani iz gore pomenutih sela su ostali bez ičega (podvukao: S.Č.)........

(A VII, k. 777, inv. br. 1/4-2)

---

* *Prevodilac je izostavio imena žrtava.*

* *Prevodilac je izostavio nazive sela.*

Br. 88

MASOVNO SPALJIVANJE U STAROM BRODU - IZVOD IZ ZAPISNIKA KOTARSKE OBLASTI VIŠEGRAD, VIŠEGRAD, JANUAR 1943.

ZAPISNIK
Izvadak

Zapisnik rađen na licu mjesta u Starom Brodu, obćine boričke kotara rogatičkog dana 8. siečnja 1943. godine.

Predmet

jest ustanovljenje ostatka djelova ljudskog tiela, koji su spaljeni po odmetnicima njih **oko 500 osoba** /Hrvata, Muslimana/ dana 4. studenoga 1942. godine.

Članovi povjerenstva: Amir Ploskić kotarski predstojnik kao predstavnik Velike Župe Vrhbosna u Sarajevu, Edhem Selmanović, činovnik Kotarskog suda u Višegradu; Mehmed Kapetanović načelnik obćine žliebske kotara Višegradskog, Mustafa Peco činovnik tvrdke Varda iz Višegrada kao tumač i od strane mjestnog njemačkog vojnog zapovjedništva u Višegradu dva niža častnika...

Seljaci, koji su došli na lice mjesta sa ovim povjerenstvom i to Hašim Curić umr. Osmana i Šefro Peco umrl. Avde iz sela Miloševića, obćine orahovačke kotara Višegradskog, odpočeli su sa razmetanjem sniega, koji je bio visine 5.00 m na mjestima na kojima je **ovo spaljivanje našeg pučanstva izvršeno. Odmah do samog puta najprije se prilazi k jednoj štali, u kojoj je jedan dio od 500 osoba spaljeno. Čim su ova dva radnika malo snijeg počeli razmetati nailazi se na velik broj i količinu kostiju čovječjeg tijela. Tako se nalaze kosti ruku, nogu, rebara i po nekoliko glava. Pored kostiju nalazi se velika količina haljina za nošnju, koje muslimanske žene nose, kao i kapa-fesa...**

Zapadno od ove štale za 20 m udaljenosti dolazi se **do jedne izgorjele kuće, u kojoj je također jedan dio osoba od 500 spaljeno. Zidovi porušeni, snijeg pokrio ruševine, ali ipak i kraj toga nalaze se ostatci - kosti ljudskog tijela.**

Poslije ovoga prilazi se **trećoj spaljenoj zgradi - štali koja se nalazi sjeverozapadno od prve izgorjele zgrade na 400 koračaja. Zgrada posve izgorjela do zemlje, a unatoč toga odgrtanjem snijega našla se je velika količina kostiju ljudskog tijela glava cijelih i kičmi. Odstranjivanjem zemlje sa ove izgorjele štale, vadi se veliki broj izgorjelih i napola izgorjelih haljina za nošnju muslimansku, kako mužku, tako i žensku...**

Na pitanje njemačkih častnika i izaslanika ove župe prisutne ima li tko da je vidio, javlja se Hašim Curić, koji izpitan na licu mjesta po potrebama veli: "Prije nego se ovo dogodilo, čuo sam, da će naš svijet, koji se još nalazi u žliebskoj obćini, to jest Župi **kojih je bilo oko 500 osoba prikupiti na jedno mjesto od strane četnika i da će se ovi prebaciti u mjesto Slapu.** Međutim, iznenada poslie 5 dana, kad sam čuo ovu vijest, isti su po četnicima prebačeni ovamo u Starom Brodu. Kad se je ovaj naš svijet dotjerao u selo Hrtar, na desnoj strani Drine nije se moglo vidjeti, pošto su bile guste magle. Ovog dana, kad se ovo prebacivanje naših vršilo, bio sam u Staro-Brodskim stijenama odakle sam sve ovo promatrao. Bio sam udaljen oko 1.500 m visine iznad Staroga Broda. Ne sjećam se, kojeg je to dana bilo, ali znam, da su ih četnici iza podne počeli prebacivati ovamo. Valjda kad su svi bili prebačeni u ove su pogorjele zgrade sigurno silom natjerali i između 5 i 6 sati poslie podne spaljeni. Vriska i jauk se nije čuo pošto Drina huči, a i ja sam bio na visini. Ove su zgrade gorjele do iza pola noći...

Ovoga istoga dana ja sam sa pomenutim ustaškim vodnikom oko 11 sati po noći sišao sa stijena ovdje u selo. Čim smo nastupili, osjetili smo, **da su ovdje spaljeni ljudski životi. Smrdilo je meso i kosa. Još smo čuli galamu neke djece.** To su bila djeca pravoslavne vjere, koju su odmetnici prebacili iz Hrtara sa one strane Drine, **da kosti kupe i bacaju u Drinu i da paščad razgone** (podvukao: S.Č.). Svakako su odmetnici htjeli, da ovaj slučaj podpuno sakriju. Djeca su primjetila nas, pak su pobjegla natrag preko Drine...

Čuo sam od drugih, da su ova zla djela počinili neki Rus Sergije, Stojan Popović odavle iz Starog Broda, Simo Bajčetić iz Agarovića kotara rogatički i Mitrović Drago sa Borike.....

.....

Predstojnik kot. oblasti:
Ploskić, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 321, reg. br. 1/1-28-30)

Br. 89

POKOLJ U FOČI AVGUSTA 1942. - IZVOD IZ KAZIVANJA HALILA HADŽIAHMETOVIĆA IZ GORAŽDA, GORAŽDE, 1943.

Halil Hadžiahmetović, oružnički poručnik iz Goražda - Kotarskoj oblasti, Foča.

I z j a v a

/ Izvadak /

.... Jačina naših postrojbi bila je oko 600 pušaka, viši broj strojnica i jedna težka strojnica, jedan bacač i dva topa bitnice, a dočim od strane četnika jačina je bila od 8.000 do 10.000 sa mnogo strojopušaka, težkih strojnica, 3 topa i 12 bacača mina. Porieklo četničkog oružja je talijansko, a osobito u automatskom pogledu.

Kada su četnici **vršili napad na Foču, sve su ubijali bez ikakove milosti, kako djecu, tako i žene, opljačkali djelomično, popalili na primjer kod same željezničke postaje natjerali su u jednu kuću oko 40 osoba žena i djece, te istu zapalili. Po zauzeću grada Foče ulazili su po kućama, vršili pljačku, klali ljude, žene i djecu i vršili nasilja, silovanja nad djevojkama i ženama, pa potom ubijali, također sve ono što im je došlo na pušku i pod nož nisu ostavili, već su sve poubijali i poklali. Za vrieme zbjega i prebijanja pučanstva, četnici su najveće mase tukli i uništili tako da se računa da je u onom zbjegu ubijeno i stradalo oko 3.000 osoba većinom žena i djece......**

Talijanske vlasti iz Goražda i Čajniča prispjele su u Foču 21. kolovoza 1942. godine i bili su **očevidci cijelog pokolja, kojega su četnici izvršili u Foči i okolici** (podvukao: S.Č.).

Zapovjednik nadporučnik:
potpis

M.V.P.I. Broj: 565/1943. od 26.I.1943.

(AVII, fond NDH, k. 321, reg. br. 1/1-104/F)

Br. 90

POKOLJ U SANDŽAKU I ISTOČNOJ BOSNI - PETICIJA PLJEVALJSKIH BOŠNJAKA GUVERNERU CRNE GORE, ARMIJSKOM GENERALU PIRCIU BIROLIJU, PLJEVLJA, 10. FEBRUAR 1943.

Zaredali su se najbestidniji pokolji muslimanske djece, žena i staraca i popaljeno sve što je muslimansko, uključujući u to i muslimanske bogomolje džamije i to sve na očigled italijanskih okupatorskih vlasti, pa čak i uz pomoć italijanskog oružja, koje je dato organizaciji četnika za istrebljenje partizana. Prije 15 dana je popaljen srez bjelopoljski, a prije 5 dana srezovi pljevaljski, pribojski i višegradski u kojima je sve do nadomak garnizona poklano, popaljeno, čak i u toj mjeri, da su i sveštenici zajedno sa ostalim Muslimanima prilikom vršenja molitve (džume) poklati na samom džamijskom pragu (podvukao: S.Č.). Slučaj u kasindolskoj džamiji, srez pribojski, bez da je oružana sila našla za shodno da interveniše ma u kom vidu. Što se tiče Muslimana mileševskog sreza, kod njih je nastupila teška panika i strah pred strašnim prizorima u susjednim srezovima, pa su se sa djecom sklonili u Priboj, ostavljajući sve svoje na milost i nemilost razbojničkim bandama. Oslanjajući se na dosadašnje iskustvo, ovim po posljednji se obraćamo Vašoj ekselenciji, sa molbom da se svemu ovome zlu u što kraćem vremenu stane na put, dalje da se svi krivci ovih zlodjela i najbestidnijih zločina predadu ratnom sudu i da se putem anketne komisije ispita sve do detalja, kako bi se otklonile sve moguće imputacije, koje bi protivna strana moguće htjela učiniti.

(M. Hadžijahić, n.d., str. 83-84)

Br. 91

ZLOČINI GENOCIDA U SANDŽAKU I ISTOČNOJ BOSNI - IZVJEŠTAJ KOMANDE LIMSKO-SANDŽAČKIH ČETNIČKIH ODREDA, 13. FEBRUAR 1943.

ŠTAB
Limsko-Sandžačkih četn. odreda
Str.Pov.Broj
13.februara 1943. godine
Položaj.

NAČELNIKU ŠTABA VRHOVNE KOMANDE.

Akcija u Pljevljanskom, Čajničkom i Fočanskom srezu protivu muslimana izvršena je.

Operacije su izvedene tačno po naređenju i izdatoj zapovesti. Napad je počeo u određeno vreme. Svi komandanti i jedinice izvršile su dobivene zadatke na opšte zadovoljstvo.

Otpor neprijatelja bio je od početka do kraja slab. Jedini veći otpor bio je na Trebeškom brdu, koji je trajao 4 časa, ali i on je brzo savladan.

Naši odredi 7. ovog meseca u toku noći, već su izbili na r. Drinu, te su borbe zaključno sa tim danom bile u glavnom završene, a zatim je nastalo **čišćenje oslobođene teritorije. Sva muslimanska sela u tri pomenuta sreza su potpuno spaljena tako da nijedan njihov dom nije ostao čitav.**

Sva imovina je uništena sem stoke, žita i sena. Naređeno je i predviđeno prikupljanje ljudske i stočne hrane u određenim mestima, za stvaranje magacina rezervne hrane i ishranu jedinica, koje su ostale na terenu radi čišćenja i pretresanja terena i šumovitih predela, kao i radi sprovođenja i učvršćavanja organizacije na oslobođenoj teritoriji.

Za vreme operacija se pristupilo potpunom uništavanju muslimanskog življa bez obzira na pol i godine starosti.

Žrtve. - Naše ukupne žrtve su bile 22 mrtva od kojih 2 nesretnim slučajem i 32 ranjena.

Kod muslimana oko 1.200 boraca i do 8.000 ostalih žrtava: žena, staraca i dece.

Za vreme početnih operacija, muslimani su se dali u begstvo ka Metaljci, Čajniču i r. Drini. Na Metaljci je našao sklonište mali deo stanovništva. U Čajniču se računa da ima do 2.000 izbeglica, a jedan deo je uspeo da umakne preko Drine pre nego što su određene jedinice izvršile presecanje mogućih odstupnih pravaca na tom sektoru. Sve ostalo stanovništvo je uništeno.

Obezbeđenje i zaštita prelaza preko Drine i Lima (podvukao: S. Č.). - Da bi se sprečio svaki povraćaj muslimana sa leve na desnu obalu r. Drine i sa desne na levu obalu Lima, naredio sam ovako posedanje obale:

- od s. Dorića do ušća Lima u Drinu jedna četa Višegradske brigade;
- prelaz kod Međeđe: Zaborački bataljon;
- prelaz kod Ustiprače: Prenćanski bataljon;
- prelaz kod Ustipraće do zapadne ivice s. Kopači, jedan bataljon Čajničke brigade; i
- prelaz kod Goražda bataljon Fočanske brigade.

U selu Dubac postavljen je jedan bataljon Mileševske brigade, a u selu Bučje jedan bataljon Čajničke brigade sa zadatkom da kao rezerve priteknu u pomoć u pravcu gde bi muslimani eventualno pokušali prelaz.

Posedanje oslobođene teritorije. - Za komandanta zone i svih jedinica na istoj do izvršenja organizacije odredio sam kapetana I klase Lukačevića Vojina.

U selu Poblaće na reonu od sela Ponikve smešten je jedan bataljon Pribojske brigade, do sela Trpinje (3) tri bataljona Pljevaljske brigade; i

- Na reonu od sela Ponikve do sela Trpinje postavljen je jedan bataljon II Durmitorske brigade.

Zadatak ovih jedinica je da svojim prisustvom vrše pritisak na Čajniče i ne dozvole izlazak muslimana iz njega i terorisanje našega življa.

Moral: kod naših jedinica bio je u svakom pogledu izvrstan i na veoma visokom stupnju. Herojski poduhvati svakog pojedinca i čitavih jedinica sa svojim starešinama su u svakoj situaciji dokazali vidnog izražaja i zaslužuju svaku pohvalu.

Moral kod muslimana bio je takoreći strašan. Zavladala je epidemija straha od naših četnika tako, da su bili prosto izgubljeni.

Intervencija okupatora iz Pljevalja i Čajniča sastojala se samo u tome - zaštita i obezbeđenje njihovih garnizona od opasnosti usleđenja našega napada.

Detaljan izveštaj podneću naknadno u relaciji sa svim prilozima i skicama.

Komandant, major
Pav. I. Đurišić

(Izdajnik i ratni zločinac Draža Mihailović pred sudom, Stenografske bilješke i dokumenta sa suđenja Dragoljubu - Draži Mihailoviću, Beograd, 1946, 449-450; Zbornik NOR-a, tom XIV/2, dok. 34; V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 331- 332)

Br. 92

PISMO MILOŠA JOVANOVIĆA, KOMANDANTA OZRENSKOG ČETNIČKOG KORPUSA, 13. FEBRUAR 1943.

Možda tebi i tvojim borcima izgledaju ovi ciljevi * veliki i neizvedivi: Setite se velike borbe za oslobođenje pod vodstvom velikog Karađorđa, Srbija je bila puna Turaka (Muslimana). U Beogradu i ostalim srpskim varošima stršile su muslimanske munare, a pored džamija su Turci vršili svoja smrdljiva pranja, kao i sada u srpskoj Bosni i Hercegovini. **Na stotine hiljada Muslimana bilo je tada preplavilo našu otadžbinu. A prođite danas kroz Srbiju. Nećete nigdje naći niti jednog Turčina (Muslimana), nećete naći čak ni njihovog groba (mezara), ni jednog šiljka (nišana), jer svesni srpski narod još davno je zbrisao sa lica zemlje žive vekovne neprijatelje srpskog naroda, a isto tako dosledno i potpuno uništio je i posljednji trag mrskog Turčina**, te je ostao čist i sposoban za velika dela balkanskog i svetskog rata za oslobođenje svih srpskih zemalja.

To je najbolji dokaz i najbolje jemstvo da ćemo uspeti i u ovoj današnjoj svetskoj borbi i **da ćemo isrebiti sve Turke iz ovih naših krajeva. Nijedan Musliman neće moći među nama ostati**. One, koji su se ogrešili o naš narod, kao i one čaršijske politikante, koji su menjali sve političke boje i godinama sisali krv našeg srpskog sveta iz Bosne i Hercegovine, dodvoravajući se našim slepim i pokvarenim beogradskim političarima **uništit ćemo bez milosti. Seljake i ostali sitni svet preselićemo u Tursku**. Naša vlada u Londonu posredovanjem Engleske savezničke i prijateljske vlade nastoji da postigne u tom smislu pristanak Turske vlade, pa je o tom Čerčil govorio u Adani s Inenijem. **Sve katolike koji su se ogrešili o naš narod u njegovim tragičnim danima, kao i sve intelektualce i sve ekonomski jače, nemilosrdno ćemo uništiti. Seljački svet, i isto tako sitni radni svet poštediti i od njih ćemo napraviti prave Srbe, koje ćemo milom ili silom prevesti na pravoslavlje** (podvukao: S.Č.).

---

* *Riječ je o ciljevima četničke borbe iz Instrukcije Draže Mihailovića, od decembra 1941. Vid. dok. br. 18.*

Eto to su ciljevi naše velike borbe i kad dođe pravi čas mi ćemo ih ostvariti. Mi smo ih već u nekim delovima naše otadžbine i ostvarili. Vi ste sigurno čuli za najnovije velike uspehe naših boraca oko Foče, Čajniča, Goražda i Višegrada pod vodstvom samoga ministra. Tamo sada nema više niti jednog Muslimana, za njihova naselja i kuće više se i ne zna. Ta srpska zemlja, koju su dosada bili uzurpirali turski uljezi, sada čeka na srpske ruke da je obrađuju.

Čuli ste i za uspeh naših boraca u srezu stolačkom. Nekada je u tom srezu bilo oko 26.000 Muslimana i katolika. Sada, osim nekoliko familija u samom Stocu, u samom srezu nema više niti jednog Muslimana ni katolika. Počelo je spremno i uspešno. Treba samo istrajati i nastaviti. Mi u ovim krajevima još ne smemo početi, jer nije vreme podesno. Naprotiv morate sve poduzeti da na svoju stranu privučete Muslimane. Najbolje je da im stalno pretite, pa tu i tamo ponekog napadnete, ali da se zna ko je to učinio. Recite da su to učinili neodgovorni elementi i pozovite ih da se sami brane u zajednici s vama. Možete ih i lepim rečima zvati u svoje redove, slati im u tom smislu pisma i pozive, ako smatrate da to može dovesti do cilja. Turci su naučili uvek prilaziti onome, koji je jači, uvek vrdati desno i levo. To morate iskoristiti, a kada dođe naš dan, znaćemo kako ćemo razgovarati."

(M. Hadžijahić, n.d., str. 68-70)

Br. 93

ZLOČINI U SANDŽAKU I ISTOČNOJ BOSNI - IZVJEŠTAJ USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE NDH, ZAGREB, 16. FEBRUAR 1943.

USTAŠKA NADZORNA SLUŽBA
URED II. ODJEL 3.
Izvješće br. 25 podneseno
Ministarstvu vanjskih poslova
Dana 16. veljače 1943.

V r l o t a j n o!

Predmet: Četnička djelatnost na Drini.

Ovaj Odjel doznaje kako **veliki broj izbjeglica prelazi na lievu obalu Drine. To su sve četničke oboružane bande koje ugrožavaju krajeve oko kotara Čajničkog i Pljevlje. Tvrdi se da s tim četnicima u kotaru Čajničkom djeluje Draža Mihajlović. Četnici su zauzeli most na Drini i nalaze se u Strmici. Višegrad, selo Handrinsko i druga sela podpuno su popalili, a to sve u suradnji sa Talijanima.**

7. veljače 1943. osvojili su i popalili Bukovicu, kotar Pljevlje, Glečevo, Batovo, Međuriečje, kotar Čajniče, a svakog se časa očekuje pad Miletkovića i Zaborka.

U Čajniču su Talijani uhitili vođu bukovačke milicije Latifa Močevića i neke druge milicionere. Talijanske vlasti naredile su miliciji na Meteljki da se za 3 dana ne smiju maknuti iz kuća. Vođa milicije Hasan Begović je poludio od strašnih događaja koji su nastali djelovanjem četnika. (podvukao: S.Č.). U borbama je poginuo vođa fočanske milicije Alija Hadžimusić, koji se je nalazio u borbama na području kotara Čajniče. Milicija je ostala bez streljiva zbijena u središtu čajničkog kotara, a vjerojatno će biti uništena.

(AVII, fond NDH, k. 127a, reg. br. 36/10-1)

Br. 94

POKOLJ NA PODRUČJU BUKOVICE - IZVJEŠTAJ LATIFA MOČEVIĆA, PREDSJEDNIKA OPŠTINE BUKOVICA, PLJEVLJA, 1. MART 1943.

IZVJEŠTAJ
o strahovitom pokolju i paležu
muslimana u opštini Bukovičkoj

Priepis !
1.III 1943.

KOMANDI I ALPINSKE DIVIZIJE "TAURINENZA"

P l e v lj e

Izvještavate se da je u **opštini Bukovićkoj oko 500 članova muslimanskog življa, većinom žena, djece i nejakih staraca na najokrutniji način mučeno, kasapljeno i spaljivano. Ljudi su razapinjati i probijati na stabla. Žene i djeca su sabirani i tjerani u kuće koje su spaljene zajedno s njima. U selu Močevićima poklato je i spaljeno 81 čeljade. Tu je zanoćio jedan dio "oslobodilačke" vojske, koji je od lješeva poubijanih muslimana sagradio nužnik. Na ulazu nužnika stavili su nadpis "Muslimanska džamija". Nalažene su muslimanske djevojke, kojima su poslije silovanja zabijeni kolci u stidna mjesta i na taj način umorene. Dosta su muslimanskih djevojaka odveli sa sobom, te se do danas ne zna za njihovu sudbinu. Nađen je lješ Hadžije Tahirovića u selu Stražicu, koga su derali ispod koljena, pa uz leđa, koža vraćena niz prsa i ovdje su stavili nadpis "Muslimanka s feredžom".**

Sve kuće i ostale zgrade popaljene su, tako, da ni ćumez nije ostao. Ni to sve nije bilo dosta, već su i stabla u muslimanskim bašćama sječena i uništavana (podvukao: S.Č.).

Sve slučajeve i događaje, koji su se desili u opštini bukovićkoj, nemoguće mi je opisati.

Izvještavate se radi znanja.

Predsjednik opštine:
Latif Močević v.r.

Tačnost prijepisa tvrdi i ovjerava:

Upravitelj ispostave:
M. Sijerčić v.r.

M. P.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 348)

Br. 95

STANJE U SANDŽAKU - PISMO HAJDAR BEGA BATOTIĆA, ČAJNIČE, 6. MART 1943.

Priepis
Čajniče, 6. III. 1943.

Dragi Abdulahu!

Primio sam tvoje pismo i razumio sam što mi pišeš. Danas ti mogu javiti kako su se prilike razvijale kod nas i u Sandžaku za proteklih nekoliko dana.

Na 28. II. sazvata je bila konferencija u Prijepolju povodom posljednjih nereda u našim krajevima. Na tu konferenciju došao je i Komandant italijanskih trupa za Crnu Goru Nj. Ekselencija armijski general i g. Nentasti. Na tu konferenciju bio je pozvat komandant divizije iz Pljevalja, komandanti pukova i civilni delegat, pa među njima i naš g. pukovnik i g. civilni delegat. Na istu konferenciju bili su pozvati od strane muslimana: Muftija Šećerkadić iz Plevalja, Ćamil Hasanagić za Priboj, Murat eff. Šećeragić i Alija Agičić za Prijepolje, Mujezin Somun za Čajniče i t.d.

Ta konferencija trajala je puna dva sata. Odmah na početku konferencije g. general Mentasti izjavio je da italijanske vlasti nisu krive za ove događaje i nerede, jer da su oni nastali kao posljedica vijekovnog obračuna izmejđu muslimana i pravoslavnih, koje oni nisu mogli spriječiti. Na primjedbu muftije, šta je skrivio Sandžak, da se tako u njemu radi, kada od strane muslimana niko od Srba u Sandžaku nije nastradao, odgovorio je G. Menstati da je u Bosni, Hercegovini i Hrvatskoj pobijeno milijun Srba, većinom od muslimana. Kada je muftija rekao, zašto je uništeno bogato i napredno selo Bukovica, kada je narod te obćine živio u miru, odgovorio je g. Menstati, da se je u Bukovici krio komunistički agent Joso Mirković. Muftija je odgovorio na to, da prema objavljenim dokumentima od strane hrvatske vlade Joso Mirković u to vrieme se nalazio u Bihaću, kao član njihovog vijeća.

Na kraju kao rezultat svega muftija je zatražio zaštitu za muslimane u Sandžaku. Odgovorio mu je da tu zaštitu ne može dati, jer da bi trebala čitava armija samo za Sandžak da tu zaštitu dadne. Muftija je zatim zatražio kolektivno izseljenje muslimana iz Sandžaka, gdje bude italijanska komanda odredila. Rekao je da ne može i to iseljenje dozvoliti. Na kraju muftija je upitao, pa šta može sa nama muslimanima biti. G. Mentasti mu je odgovorio da im jedino preostaje da se direktno sporazume sa Pavlom Đurišićem i generalom Đukanovićem, kao što su to već učinili muslimani srezova beranskog i bijelopoljskog.

Muftija je onda zatražio da se odobri da se održi u Prijepolju šira konferencija svih muslimana prvaka iz Sandžaka, na kojoj bi se odlučilo šta će se u ovim prilikama uraditi. On je odgovorio da će toj želji izvjestiti guvernera za Crnu Goru, uzeo je imena delegata koji treba da prisustvuju i rekao da će oni preko komande biti pozvani na konferenciju.

Ta konferencija, odnosno ova, održana je u Prijepolju u dane 2. i 3. III ožujka 1943. godine predpis rezolucije sa imenima svih podpisnika i delegata poslaću ti idućom poštom. Ta konferencija predložila je tri - 3 solucije: 1. punu zaštitu, a ako je nemoguće tu zaštitu dati onda 2. solucija, da se odobri kolektivno izselenje, ako je nemoguće i ta druga solucija, onda 3. solucija, da Guverner dovede do kontakta odbranu muslimanskoj delegaciji sa delegacijom odgovornih Srba, radi objašnjenja što oni žele od muslimana. Ako žele Srbi da se izselimo, mi smo spremni za to, a ako žele da ostanemo onda vodeći faktori Srba, koji danas imaju punu vlast nad svojim ljudima, da nam osiguraju mir i život, i živote i imetke.

Evo ti ukratko prikazah prilike zadnjih dana.

Abdulahu vidite što će se za ovu siročad ima ih oko 200 u Medresi a vani toliko. Nećete li ih gdje bilo smjestiti. Čuli smo da je Merhamet poslao u Sandžak milion kuna, a ovdje do danas ni kune, a ovdje je blizu 6 hiljada duša a i više ih je pola bez kune, naročito fočanski kraj koji je već nekoliko mjeseci u Bukovici bio. Poslaću Ti i dva proglasa Đurišića Pavla na muslimane dok se prepišu. Trebalo bi da dođe ko bilo od Merhameta ili Uleme Medžlisa ovdje komanda bi to i u Pljevlju dozvolila. Vrlo je potrebno. Nastoj. Kila sijena 3-3 i po lire i nejmaga. I mi se odlučili danas da počnemo sa prodajom stoke, ali cijene niske, krava najbolja 2-3 hiljade lira, žito od 60-70 Lira, Krumpir od 25,30. Nejma para naš svijet, a oni stalno bojkotuju. Šaljem Ti evo i ovu predstavku koju je Latif Močević predsjednik obćine iz Bukovice uputio Komandi

I. Alpijske divizije u Pljevlja, to jest prepis i po istoj je došlo da se izvidi sutra ide, jedna kompanija vojske jedna žena i dijete koji su iz vatre iskočili, sigurno će naći spaljene kosture, molim Te obadvoje prepiši i dostavi svim našim mjerodavnim faktorima, kao i Njemačkoj komandi.

Potvrdi prijem pisma, novine pošalji, stanje vrlo težko iz dana u dan. Izbjeglice sve ovdje, nikuda ne miču, smrt i bolest se povećaje Bože živom spas.

Uz M. Selam Tebi i prijateljima
Hajdarbeg Batotić, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 172, reg. br. 57/7-3)

Br. 96

NASILNO PREVOĐENJE FOČANSKIH BOŠNJAKA U PRAVOSLAVLJE - IZVJEŠTAJ POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 15. MART 1943.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U SARAJEVU
Taj.Broj: 48/43
Dnevno izvješće za dan
15.ožujka 1943. Sarajevo,16. ožujka 1943.

1. GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST - ZAGREB
2. GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST URED X ZAGREB
3. OBČE ZAPOVJEDNIČSTVO REDARSTVENE STRAŽE - ZAGREB
4. OPUNOMOĆENIKU DRŽAVNE VLADE G. Dr. PAVI CANKI - SARAJEVO
5. GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE KOD ZAPOVJEDNIKA NJEMAČKIH SNAGA U HRVATSKOJ - SL. BROD
6. G. VELIKOM ŽUPANU VELIKE ŽUPE VRHBOSNA - SARAJEVO

Savezno nalogu Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 29. prosinca 1942. g. broj 150604-I-A-1942. čast mi je podnieti izviešće o političkoj i vojnoj situaciji u gradu Sarajevu i Velikoj župi Vrhbosna za dan 15.ožujka 1943. godine.

Dne 15.ožujka o.g. u 23 sata napadnuta je od strane partizana željeznička postaja u Žepču. Borba je trajala do 3 sata u jutru, kada je napad odbijen. Usljed toga zakasnili su svi vlakovi, koji polaze iz Broda i iz Sarajeva.

Oružnička postaja iz Podviteza, kotar Sarajevo javlja, da se je dne 13. ožujka doznalo, da su partizani u većoj grupi došli u selo Miušići i Dobra

voda, te zauzeli položaj u navedenim mjestima občine Prače kotara Rogatica a na granici kotara Sarajevo - Rogatica.

Prema dobivenim izvještajima vođa četnika Božo Plemić, Stevo Jugović i Mladen Ćosović, svi iz občine Pale kotar Sarajevo, iskupili su svoje četnike i zauzeli položaj prema partizanima u selu Zečići i Podmedenik.

Prema dosadanjim podacima do sada su zauzeli položaj oko 250 četnika, međutim partizana imade mnogo više i četnici znaju vrlo dobro da su partizani nadmoćniji i da ne bi mogli zadržati navalu partizana. Četničke vođe izjavili su, da ukoliko ne dobiju pomoć od naše vlasti, neće moći partizanima stupiti u borbu, jer se smatraju suviše slabi.

Jačina i naoružanje partizana nije se moglo ustanoviti, a isti nisu prešli na područje kotara Sarajevo.

Dne 12. ov. mj. izbjegao je iz sela Papratno kotar Foča Halid Brković i došao sa svojom obitelji u Goraždu. Isti je izjavio da su **četnici u selu Podpeće 7 km od Foče dne 11 ožujka doveli pravoslavnog popa i pod pretnjom ubistva prekrstili 84 muslimana na pravoslavnu vjeru, a po završenom obredu silom su primorali muslimanske djevojke da se presvuku u odoru pravoslavnih djevojaka, te je zatim nastalo veselje uz pjesmu, igranje, pijenjem rakije i pucanjem iz pušaka.** Tom prilikom jedan četnik podielio je prolaznicima 10.000 kuna.

Na isti način obavljeno je krštenje muslimana i u selu Vikoč kotar Foča.

Četnička komanda u Foči izdala je nalog kao što je već javljeno da se sve izbjeglice Muslimani u Foči imaju pokrstiti na pravoslavnu vjeru.... (podvukao: S. Č.).

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 350-351)

Br. 97

ZATOČENICI KONCENTRACIONIH LOGORA - DOPIS GLAVNE DIREKCIJE ZA JAVNI RED I SIGURNOST NDH, ZAGREB, 15. APRIL 1943.

Prijepis

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA - MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIG.

Zagreb, dne 15.IV 1943.

Broj: 69018-II/A-5/9-43

Predmet: **BUKIĆ OSMAN**,
produženje prisilnog boravka u logoru

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST

Banja Luka

U prilogu pod. /. dostavlja se naslovu znanja radi, kao i očevidnosti, novo donošenje odluke ovog Glavnog ravnateljstva o produljenju trajanja prisilnog boravka u logoru, za BUKIĆ OSMANA.

ZA DOM SPREMNI !

Nadstojnik Odsjeka: u. z.
B. Vidović, v. r.

Za tačnost prijepisa jamči, nadstojnik pisarnice:

Franjo Ban
(F. Ban)

M. P.

(A. Miletić, n.d.; knj 2, str. 599)

Br. 98

POKOLJ U ZAPADNOM SANDŽAKU - PODACI STATISTIČKE SEKCIJE ODBORA ZA ZBRINJAVANJE MUSLIMANSKIH IZBJEGLICA, PLJEVLJA, 18. APRIL 1943.

U ponedjeljak, dana 1. februara 1943. g. uslovio je pokret nacionalista Crne Gore prema Bosni radi zaštite crnogorske granice od partizana.

Vođe ovog pokreta želile su da ga istodobno koriste za već gotove i odobrene planove, kao što su to učinili **u januaru o.g. izvršivši bihorski božićni pokolj nad bihorskim Muslimanima sreza bjelopoljskog i popalivši tom prilikom 37 muslimanskih sela - te su uputili sve svoje raspoložive snage na nevino, goloruko i nezaštićeno muslimansko stanovništvo svih okolnih krajeva, kao i krajeva srezova pljevaljskog i pribojskog.**

Najstrašniji pokolji i paljevine desile su se za prva 4 dana, tj. 4, 5, 6, i 7. februara 1943. g. Sve živo što se zateklo kod kuće počev od dece iz kolevke pa do nemoćnih staraca, bilo je pobijeno na razne načine, koje ćemo uglavnom izneti u priloženim statistikama.

Četnici su nastupali sa parolom, "uništiti i iskorijeniti sve što je "TURSKO", bez obzira na stara lična i komšinska prijateljstva i poznanstva, s tim da se cilj postigne što brže i da se ne dozvoli muslimanima da se priberu". Tako je uglavnom i uslovio ovaj pokret. Nepregledne kolone četnika nastupale su istodobno sa svih strana, da bi tim u koliko je više moguće sprečili bežanje Muslimana. Dok su jedni ubijali u samome selu, drugi su hvatali lanac obližnjim selima, da bi u najčešćem slučaju pohvatali sve one koji su se sklonili ispred ove krvoločne najezde.

Da bi što više seljaka - muslimana zadržali kod kuća, komšije četnici su širili među meštanima vesti da ne treba ničega da se boje i da se neće nikome ništa dogoditi. Sa ovim su četnici najviše i uspeli u izvođenju svoga plana. Tako su u prvom momentu domaći četnici ostali prividno neaktivni, da bi izgledalo kako oni žele čuvati svoje komšije, ali njihov pravi zadatak je bio da zadrže što više muslimanskog roblja. To se najbolje pokazalo odmah drugog dana, kada su se stranci udaljili, a na terenu

ostali samo domaći četnici. Prvo su nastupili strani četnici, bijući i paleći sve što im je došlo do ruku. Pošto se ove kolone stranaca nisu dugo zadržavale u selima, to je ipak ispred njihove najezde ostalo prilično Muslimana, kao i njihovih kuća. Tek sada su stupili u akciju domaći četnici. Poznavajući odlično teren, kao i raspored muslimanskih naselja, vrlo brzo su dospeli i do najzabačenije muslimanske kuće, da bi je zapalili, a čeljad pobili. Takav je uostalom i bio plan četnika, jer je komšija bio taj koji će ugasiti dom svoga muslimana - komšije. Zato se i desilo najveće čudo da su **glavni dželati bili sve same komšije.** Odred Meljančana harao je po Meljaku, odred Boljančana po Boljanićima, itd.

Rezultati:

1. **Svi Muslimani koji su se zatekli van blokova italijanske žice bili su izloženi nezapamćenom masakriranju i ubijanju.**

2. **Sva muslimanska sljemena, pa čak i ona uz samu žicu italijanske blokade bila su popaljena i razrušena.**

3. **Sva muslimanska imovina bila je raspljačkana i razdijeljena** u dobroj mjeri među samim meštanima - četnicima, a ostatak je bio smešten u naročite magacine, koji za kratko vrijeme postadoše prava slagališta dragocenosti, koje posle raznesoše četnici iz svih krajeva. Od ove pljačke donošeno je čak i u pojedine kuće u samome gradu. Pored ostale stoke na hiljade govedi prebačeno je preko Tare. Docnije se pristupilo deobi muslimanske zemlje.

4. Kao posledica svega ovoga bile su nepregledne **mase muhadžira,** koji su se bez igde ičega sklonili u još zaštićene gradove i tu bili izloženi svim strahotama oskudice i gladi kojoj mnogi i podlegoše. Kao primer može poslužiti da je bilo dana kada je zabeleženo po 20 smrtnih slučajeva u samoj varoši Pljevljima među muhadžirima.

STATISTIKA POBIJENIH PO OPŠTINAMA, KAO I PO SAMOM NAČINU UBIJANJA

Kako je ubijen	Bukovica	Boljanići	Meljak	Gotovuša	Kosanica	Hočevina	Otilovići	Ilin brdo	Sočice	Bučje	Ukupno
Puškom	33	30	23	18	6	1	-	6	110	4	231
Zaklan	119	64	167	21	-	-	1	-	115	151	638
Spaljen	44	38	38	-	8	-	-	1	103	54	286
Utopljen	24	21	15	3	-	-	-	-	2	26	91
Iskasapl	16	38	18	14	-	-	-	1	19	-	106
Ukupno	236	191	261	56	14	1	1	8	349	235	1352

Broj ubijenih 1352 (hiljadu tri stotine pedeset i dva) nije ni izdaleka pravi prikaz stvarnog stradanja muslimana prouzrokovan četničkom najezdom. Veliki broj ubijenih ostao je potpuno nepoznat, jer o njima nije mogao niko pružiti podatke, bilo zbog toga što se od njegovih bližnjih nije niko spasao ili usled razilaženja izbeglica na sve strane.

Naročito su oskudni podaci u opštinama bukovačkoj i tako da se u opštini bukovačkoj broj ubijenih može uzeti sa sigurnošću dva puta. Isti je slučaj i sa opštinama sreza pribojskog, koje su ovde uzete u obzir Sočice i Bučje.

Načini na koje su ubistva vršena bili su pored gore navedenih još i drugi. **Sva lica prije ubistva (90%) bila su mučena na najraznovrsnije načine. Četnici nisu birali sredstva samo da bi namučili što više svoju žrtvu. Mala deca, tj. ona ispod 5 godina bila su prosto zgažena, sve mlađe žene, a naročito devojke, bile su redovno silovane, kako od pojedinaca tako i od čitavih četa i skupina.**

Ubistva su vršena pojedinačno kao i u masama. Čuvena po zverstvima mesta, bila su četnički logori u Preharima i Golešima, kao i kasapnica na Milunićima. Na ovim mestima, a naročito u Preharima izvršena su takva dela, koja nikako ne mogu stati u glavu razumnog čovjeka. Četnički pir otišao je dotle da su od 52 čeljadi napravili pravu krvavu kašu, da bi ih po tome sviju, pa i one još žive

bacali u Ćehotinu. Samo na ovom mestu silovano je više od 20 žena. Na drugim mestima bacali su bombe u kuće koje su prethodno napunili muslimanskim ženama i decom, te ih tako i zapalili. U kući Hadža Homovića Dolovi-Sočice iskupljeno je 42 djece i žena i zapaljeno. Kuća je zapaljena bombama koje su ubačene kroz prozor. U kući Mirka Radovića u Preharima bile su smeštene žene koje su docnije silovane.

STATISTIKA UBIJENIH PO GODINAMA

Godine	Pol	Bukovica	Boljanići	Meljak	Gotovuša	Kosanica	Hočevina	Otilovići	Ilin Brdo	Sočice	Bučje	Ukupno	
do 8	muš.	38	24	33	6	2	-	-	2	49	23	177	359
god.	žen.	22	23	40	9	1	-	-	-	55	32	182	
od 8	muš.	34	21	41	8	4	1	-	1	56	44	210	424
do 18	žen.	39	25	55	13	1	-	-	-	45	36	214	
od 18	muš.	13	25	15	4	1	-	-	2	35	35	130	375
do 50	žen.	38	40	47	8	2	-	-	2	62	46	245	
preko	muš.	29	15	15	2	1	-	1	1	21	9	94	194
50 g.	žen.	23	18	15	6	2	-	-	-	26	10	100	
Ukupno	muš.	114	85	104	20	8	1	1	6	161	111	611	1352
	žen.	122	106	157	36	6	-	-	2	188	124	741	

Prednja statistika pokazuje da je **najviše stradalo dece i žena.** Broj odraslih ubijenih muškaraca sasvim je neznatan prema broju ubijene nejači i staraca. Svega je ubijeno odraslih muškaraca, tj. onih koji su sposobni za rad 245 (dve stotine četrdeset i pet), dok ostatak od 1107 (jednu hiljadu stotinu i sedam) otpada na **maloletnu decu, nejake žene i starce** koji nisu sposobni ni za kakav rad. *Razlozi leže u tome što nije* bilo nikako razumno da bi moglo doći do ubijanja nejači i žena. Većina odraslih, i to onih koji nisu poverovali u obećanja četnika, sklonili su se blagovremeno, računajući na to da će četnici ubijati najneviniju čeljad.

Prohtevi ovih bandi naročito se jasno pokazuju **u mučenjima i zlostavljanjima žena** (podvukao: S. Č.). Broj silovanih žena, koji je nama poznat, penje se na 160.

STATISTIKA ZAPALJENIH SLJEMENA PO OPŠTINAMA

Vrsta zgrade	Bukovica	Boljanići	Meljak	Gotovuša	Kosanica	Hočevina	Otilovići	Ilin Brdo	Đerenčani	Bočice	Dučja	Svega
Kuća	486	338	107	15	79	19	37	90	15	268	54	1508
Sporednih	1692	948	355	39	139	60	69	218	34	768	162	4484
Ukupno	2178	1286	462	54	218	79	106	308	49	1036	216	5992

Broj popaljenih sela i zaselaka u gore navedenim opštinama iznosi 127. Prednje podatke prikupila je statistička sekcija Odbora za zbrinjavanje muslimanskih izbjeglica u Pljevljima po iskazima i saslušanjima očevidaca i preostalih članova porodica.

(AJ, 110, Dos. br. 3069; M. Hadžijahić, n.d. str. 86-90)

Br. 99

ČETNIČKI ZLOČINI U SLATINSKOJ OPĆINI 1943. - KAZIVANJE JUSE PAŠALIĆA IZ MILIĆA, FOČA, 14. MAJ 1943.

Prije tri mjeseca, kada su četnici zauzeli Miliće i okolna sela, **upali su i u moju kuću i poklali mi desetoro čeljadi. Moju sestru su strpali u odžak velike peći i naizmjenično joj pekli glavu i noge, sve dok nije u najtežim mukama umrla. Moga su sina nagonili da loži vatru u peći, a po tome su i njega zaklali. Istu su noć u kući moga komšije četnici zaklali Selima Džankovića i 25 osoba, sve samih bolesnika, koji su se bili tu sklonili. U selu Kobilja Ravan** žitelji su se bili sklonili u jednu kuću gdje su ih četnici, našavši ih tu, **zapalili zajedno sa kućom.** Nekolica je uspjela spasiti se bijegom kroz prozore te kuće. Međutim, i njih su četnici uhvatili po šumi i **tako ih klali da su umirali treći dan, u najtežim mukama. U selu Vukovići, općina Slatina, četnici su uhvatili jednog starca od 103 godine i klali ga i mrcvarili tako varvarski da je on tek treći dan umro. Općina Slatina, u kojoj se ubrajaju i sela Milići, Grubojevići, Kozarevina, Prijakovići, Ivanovići, Pratići i Krstac, potpuno je spaljena** (podvukao: S. Č.).

(M. Hadžijahić, n.d., str. 74)

Br. 100

ZLOČINI GENOCIDA U ROGATIČKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA NDH, ZAGREB, 15. MAJ 1943.

POBITE ŽRTVE PO PLAĆENICIMA IZ SELA ŽIVALJEVIĆI /obćine Boričke/

O izvršenom pokolju u selu Živaljevićima po partizansko-komunističkim banditima navode svjedoci potankosti i imena poubijanih. Ti su svjedoci:

Naila	Jahić	iz Živaljevića
Abid	"	"

Spomenutim svjedocima uspjelo je izbjeći sigurnoj smrti, ali su za vrijeme pokolja bili u samom mjestu Živaljevići. Ti su svjedoci vidjeli kako su svi pobiti ljudi bili strpani u dvije kuće, koje su potom bile zapaljene.

Poklani i poubijani ljudi su sliedeći:

Bećir Zimić	iz Živaljevića	zaklan sa ženom i 3 djece
Adem "	"	zaklan sa majkom i otcem /oboje staro po 90 godina/
Zajko Zimić	"	zaklan sa ženom i 3 sina
Šerif "	"	zaklan sa ženom, bratom i 1 djetetom
Derviš Jahić	"	zaklan sa ženom i 4 djece
Bego "	"	zaklan sa 1 djetetom
Mušan Jahić	"	zaklan sa ženom i 4 djece
Juse Jahića	"	zaklana majka i otac
Jusuf Isaković	"	zaklan sa 7 članova
Mujke Živalja	"	zaklana 3 sina
Pašana "	"	zaklan 1 sin
Zulfo Mešković	"	zaklan sa ženom i 2 sina
Mujo Poljo	"	zaklan

Adila Meškovića	"	zaklano dijete staro 5 mjeseci
Rašida Hodžića	"	zaklana žena i 5 djece
Fehim Hodžić	"	zaklan sa ženom
Jusufa Starogorcića	"	zaklata žena i 4 djece
Salke Hodžića	"	zaklana majka, žena i 5 djece
Huse Kadrića	"	zaklata kćerka
Nasko Živalj	"	zaklat
Miralema Kadrića	"	zaklato dijete od 6 mjeseci
Mujan Živalj	"	zaklat sa bratom
Osman Živalj	"	zaklat sa ženom
Meho "	"	zaklat
Emin "	"	zaklat sa ženom i 5 djece
Avde Živalja	"	zaklato dijete
Nuke "	"	"
Šaćir Arnautović	"	zaklan sa djetetom
Ćamil Arnautović	"	"
Mehmed "	"	"
Himzo "	"	"
Šećo "	"	"
Nezir Arnautović	Iz Živaljevića	zaklat sa djetetom
Osman "	"	zaklat

Sva ova zlodjela počinili su prema svjedočanstvu spomenute dvojice svjedoka ovi zlikovci:

Nikola	Miličević	iz Živaljevića
Radovan	"	"
Marko	Simić	iz Sjeverskog
Marinko	"	"
Milan	Mitrović	"
Neđo	Đukić	"
Đorđan	Puhalac	iz Oškoplje
Radovan	Prorok	iz Sjeverskog
Milosav	Lugonja	"
Radovan	Janković	iz Stare Gore
Rade	Stojanović	"
Jovan	Balčak	"

Zarko	Prnjavić	iz Hrastove Šume
Đorđe	Jelaković	iz Stare Gore

POPIS ZAKLANIH LJUDI, ŽENA I DJECE IZ SELA DONJE GODOMILJE
/općina Borička/

Iz pokolja, koji su izveli partizani i četnici u selu Donje Godomilje uspjelo je nekolicini izmaći pokolju. Ti su ljudi dali popis žrtava, poklanih od bandita, a isto tako naveli su imena onih, koji su ta zvjerstva izveli.

Od pokolja su izmakli slijedeći mještani Godomilja:

Mulija	Bogilović	iz Godomolja
Cura	Bogilović	"
Samija	Bogilović	"

Prema njihovim navodima poklani su u spomenutom selu slijedeći:

Hasan Bogilović	iz Godomolja	zaklan	sa 9 članova obitelji
Mulija Bogilović	"	zaklana	sa 2 sina
Agan Bogilović	"	zaklan	sa ženom
Muhamed Bogilović	"	"	sa 14 članova obitelji
Jusuf Bogilović	"	"	žena i 4 djece
Sejfe Bogilovića	"	"	žena i 2 djece
Zulfe Bogilovića	"	"	žena i 6 djece
Abid Bogilović	"	zaklan	sa ženom i 6 članova
Suljo Bogilović	"	"	i 5 članova
Hasan Derve Bogilovića	"	zaklan	on sa ženom i kćerkom
Salko Glavača	"	zaklan	sa 20 članova
Almasa Barimac	"	aklana	
Osman "	"	zaklan	sa osam članova obitelji
Abida Barimca	"	zaklana	žena sa 4 djece

Omer Barimac	"	zaklan	sa kćerkom
Alija Bogilović	"	zaklana	sa 2 brata
Ćamila Bogilovića	"	zaklana	žena sa 6 djece
Dedo Bogilović	"	zaklan	sa 22 člana obitelji
Mehe Bogilovića	"	zaklan	brat i sestra.

Naprijed spomenute ljude prema spomenutim svjedocima poubijali su ovi banditi:

Vojin	Đerić	iz Godomilja
Blagoje	"	"
Mile	"	"
Niko	"	"
Božo	"	"
Živko	"	"
Radovan	"	"
Desimir	"	"
Milisav	"	"
Borisav	"	"
Radovan	Prorok	iz Sjeverskog
Milorad	Gjukić	iz Godomilja
Vitomir	"	"
Drago	"	"
Gjorgjan	Puhalac	iz Oškoplja
Ljubisav	Šarenac	iz Godomilja
Ljubo	Novaković	"
Šurko	"	"
Sofran	Marjanović	iz Babljaka
Miloš	Lugonja	"
Nojo	"	"
Vojin	Marijanović	"
Bogdan	Cvjetić	"
Mijorad	"	"
Marko	Simić	iz Sjevarskog
Marinko	"	"

POPIS POKLANIH ŽRTAVA IZ GORNJEG GODOMILJA

Naprijed spomenuti zločinci izveli su pokolj i u selu Gornje Godomilje općine Boričke, što mogu posvjedočiti slijedeće osobe:

Temima	Hodžić	iz G. Godomilja	
Fehim	"	"	/izbjegao pokolju/
Muša	Žiga, žena Hakije	"	

Prema njihovom navodu bili su poklani slijedeći ljudi, žene i djeca:

Vejsila	Žiga,	zaklata žena sa 6 članova obitelji	svi iz Godomilja
Hakija	Žiga,	zaklan sa 3 djece	"
Adem	Hodžić,	zaklan sa ženom i 7 djece	"
Sulje	Hodžića	zaklato 11 članova obitelji	"
Sulejmana	Hajdarovića	zaklata žena i 3 djece	"
Derviša	Hodžića	zaklata žena i 3 djece	"
Mujo	Hodžić	zaklat sa 7 djece	"
Huso	Hodžić	zaklat sa 7 članova obitelji	"
Abida	Hodžića	zaklata majka, dok je on ranjen umakao i kasnije umro	
Adila	Hodžića	zaklata žena i 6 djece	
Mehmed	Hodžić	zaklan sa ženom i 7 djece	
Imbrišima	Hodžića	zaklana žena	
Rifeta	Hodžića	zaklata žena, majka i 4 djece	
Zejnil	Hodžić	zaklan sa 7 članova obitelji.	

Ove je podatke pokupio Ahmed Šetić iz Godomilja, kojemu je po ovim istim partizanskim banditima poklana cijela obitelj. Spomenuti Ahmed Šetić mučki nam je nabrajao imena svojih palih članova uvjeren da će na njihovoj krvi i njihovim žrtvama niknuti novi bolji dani.

To su bili:

Majka,	Zubejda Šetić,	stara 75 godina
žena	Emina Šetić,	stara 40 godina

kćer Bisera, koju su odveli partizani i za čiji se boravak ne zna,
stara 18 godina

sljedeći banditi:

Sofren	Marjanović	iz Babljaka
Vojin	Marijanović	"
Miloš	Lugonja	"
Nojo	"	"

POKOLJ HRVATSKOG PUČANSTVA U STAROJ GORI OBĆINA BORIČKA

Banda Drage Mitrovića nemilice je poharala Staru Goru i njoj je ostavila najkrvavije tragove. O zlodjelima bandita nad hrvatskim življem svjedoče:

Hata Agić iz Stare Gore, koja je izbjegla isječenih ruku od noža u času kada su **sve poklane žrtve bile pobacane u kuće i zapaljene**.

Hadžira Agić iz Stare Gore

Nezir Poljo iz Stare Gore aj je mladi, da spasi glavu zavukao se u dubok snijeg odakle je neprimjetno promatrao **pokolj**, (podvukao: S.Č.).

Žrtve pljačkaških partizanskih ruku su slijedeće:

Suljo	Agić	iz Stare Gore	zaklan sa ženom i dvoje djece
Osman	Agić	"	zaklan sa 1 djetetom
Bećir	Agić	"	zaklan sa ženom i 3 djece
Ahmed	Agić	"	zaklan sa ženom, snahom i 2 djece
Mujo	Agić	"	zaklan sa ženom, snahom i 2 djece
Avdo	Agić	"	" " " "
Mehmeda	Agića	"	zaklata žena, snaha i 2 djece
Nurko	Agić	"	zaklan sa bratom, ženom i 7 djece
Halid	"	"	zaklan sa ženom i 4 djece
Bisme	Agića	"	zaklato 2 djece
Hasiba	Agića	"	zaklata žena, snaha i 1 dijete
Mušan	Agić	"	zaklan sa 1 djetetom
Himze	Agića	"	zaklato 10 članova
Osman Haire	Agića	"	zaklat
Abida	Agića	"	zaklato 5 članova

Osman	Omeragić	"	zaklat
Murat	Agić	"	zaklat
Smaila	Agića	"	zaklato 3 djece
Džemila	Agić	"	zaklata sa 1 djetetom
Ahmeta Halilovića Agića		"	zaklato 7 djece
Zajko	Agić	"	zaklat sa ženom i 5 djece
Ramo	Agić	"	" " 4 djece
Durmo	Agić	"	zaklan sa 2 djece
Hasib	Agić	"	zaklat
Šeće	Polje	"	zaklata žena sa 7 članova obitelji
Muša	Arnautović	"	zaklat
Ujbo	Poljo	"	zaklat sa 5 članova
Zajko	Poljo	"	zaklan sa ženom i 2 djece
Adil	Poljo	"	" " 4, jedno je od te djece bilo staro tek 30 dana
Hasana	Polje	iz Stare Gore	zaklana žena i 3 djece
Naila	Polje	"	" " 2 djece
Seifo	Poljo	"	zaklan sa ženom
Halil	"	"	" " 4 djece
Ibro	"	"	" " "
Ejub	Arnautović	"	zaklan sa ženom i 3 djece
Hilmo	"	"	" " ", majkom i 3 djece
Meho	Agić	"	zaklan sa ženom i 5 članova obitelji
Osmana	Agića	"	zaklana žena i 4 djece
Rašid	Agić	"	zaklan sa 7 članova obitelji
Muje	Agića	"	zaklata majka
Ibro	Agić	"	zaklat za ženom i 4 djece
Hašima	Agića	"	zaklato 2 djece
Zaima	Agića	"	zaklata žena i 3 djece
Ćamila	Agića	"	zaklata žena i dijete

Zločinstvo nad svim ovim mještanima izvršili su ovi banditi:

Gjorgjo	Vučak	iz Perčina, Stara Gora
Mile	Marišić	iz Obada

Stojan	Popović	iz Starog Broda
Pero	Gjuričić	iz Tatinice
Milko	Gjuričić	"
Radko	Prelić	iz Stare Gore
Luka	"	"
Miloš	Prelić	"
Manojlo	Janković	"
Mile	Radojčić	"
Radovan	Janković	"
Jevrem	Stojanović	"
Bore	"	"
Borisav	Bojat	iz Stare Gore
Radko	"	"
Ljube	Bojat	"
Mišo	"	"
Kosta	"	"
Mile	Gjuričić	iz Obada
Radovan	Ristanović	"
Radisav	Ristanović	iz Obada

(AJ, 110-46-93, str. 201-210; A-BiH, ZKRZ-Referati, k. 4, inv. br. 31, omot 115-1)

Br. 101

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 15. MAJ 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. Broj 1296/43 Sarajevo, 15. svibnja 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama za
II. tjedan mj. svibnja 1943.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
BROD n/Savi

Na nalog T. broj 725/43 čast mi je izvjestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJ IZBJEGLICA

Sarajevo /kotar/ 7.400.-
Logor za izbjeglice na Alipašinom Mostu 255.-
Od njih djece 136, odraslih mužkih 8, i odraslih ženskih 64
i ambulanti 47.-
Sarajevo /grad/ okruglo 15.000.-
Višegrad /kotar i grad/ 4.868.-
Od njih 3.383 osoba su iz k. Višegrada, a 247 iz kotara Čajniče / obćina Miletkovići/, 597 iz obćine Zabrđe kotara Priboj i 641 iz kotara Priboj.

Goražde /mjesto i izpostava/ 5.541
Od njih 2.380 osobe su izbjeglice iz kotara Čajniče, a 3.161 su iz kotara Foča.

Vlasenica /mjesto i kotar/ 7.121

Od ovoga broja pretežni dio su stanovnici samog kotara, koji su ostali bez domova, a jedan neznatan dio su izbjeglice iz kotara Višegrad i oblasti Sandžaka.

Rogatica ... nema izbjeglica iz drugih kotareva.

U Rogatici ima oko 12.000 stanovnika samog kotara koji su ostali bez domova, ali su razmješteni po preostalim naseljima ili pak vraćeni na svoja kućišta, gdje podižu privremena svoja skloništa i obrađuju zemlju.

II. PREHRANA

Prolazne izbjeglice, izbjeglice u logorima /Alipašin Most, Goražde/ prehranjuje odsjek za izbjeglice Velike župe Vrhbosna, dok one po kotarevima prehranjuju kotarevi, kao i ostalo svoje pučanstvo. Odsjek za izbjeglice prehranjuje djelomično i izbjeglice po kotarevima od slučaja do slučaja.

Prehrana izbjeglica posvuda je nedovoljna, kako se to vidi iz izvještaja kotarske oblasti, jer ni po količini ni po kakvoći i raznolikosti ne zadovoljava.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

Prema posljednjih izvješćima zdravstveno stanje je zadovoljavajuće unatoč slabih higijenskih i prehranbenih prilika - Pjegavac sveden je na pojedinačne slučajeve. Svraba međutim ima /n.pr. Rogatica/ veoma mnogo zbog nedostatka sapuna i odjeće.

Obće zdravstveno stanje kod djece je nepovoljnije uslied slabe prehrane, te se može smatrati zabrinjavajućim /Rogatica/ djeca su kahektična, blieda, izcrpljena.

IV. SMJEŠTAJ

Izbjeglice po kotarevima smješteni su u glavnom po preostalim posebničkim zgradama gdje su takove sačuvane, te seoskim imanjima i sl. Međutim izbjeglice se u veliko vraćaju na svoje kućište podižu kakve

takve zaklone i obrađuju zemlju. Ovaj proces kao naravan ide sam od sebe i ponegdje se ponukava i od vlasti, čime se osigurava i buduća prehrana i smještaj izbjeglica.

Samo izbjeglice iz Alipašin Mosta i Goražda /djelomično/ smješteni su u logoru.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Preduvjeti za povratak izbjeglica svojim domovima i poslovima ostaju kao i prije sliedeći:

1/ Čišćenje njihovih krajeva od odmetnika, osiguranje života, rada i imovine;
2/ da se dadu materijalne mogućnosti i sredstva da podignu svoje domove, nabave sjeme i obrade zemlju;
3/ da se osigura potrebna hrana do nove žetve,
4/ da se pruži mogućnost nabavka potrebne obuće i odjeće za sve koji su ostali goli i bosi napuštanjem svojih domova i bez ikakvih zaliha u tome pogledu.

Vraćanje na svoje posjede je najsigurnije riešenje cielog problema izbjeglica, pa je isto poželjno pod ovaku cienu omogućiti.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela

Dr. Kalea v.r.

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 6/3-2-3)

Br. 102

STANJE IZBJEGLICA U VIŠEGRADU - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI VIŠEGRAD, VIŠEGRAD, 11. JUNI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Kotarska oblast Višegrad

T. broj: 170/43 Višegrad, 11. lipnja 1943. g.

Predmet: Tjedno izvješće o izbjeglicama
Na T. br. 1.104/43 od 28.IV.1943. g.

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA

Sarajevo

Sacezno predmetnom naređenju dostavlja se, a u vezi brzoglasnog izvješća T.br. 170/43 od danas, tjedno izvješće o stanju izbjeglica:

1/ **U Višegradu se nalazi 4.987 izbjeglica**. Djece bez roditelja nema, pošto su upućeni za Sarajevo, a druga se nalaze u drugim kotarevima.

2/ **Prehranbeno stanje izbjeglica vrlo slabo.** U predmetom tjednu primljeno je 1 vagon krompira, koji se je podjelio izbjeglicama, a djeljeno je i po nešto novca od poslate svote od 1.000.000 Kuna. Također smo primili za svo pučanstvo 2.500 kg. petroleuma, od kojega je i izbjeglicama podjeljeno.

3/ Zdravstveno stanje izbjeglica je zadovoljavajuće.

4/ Nastanba izbjeglica slaba je.

5/ Potrebno bi bilo poslati još hrane.

Priedlog ostaje isti kao i u ranijem izvješću.

Za Dom spremni !

Kotarski predstojnik:
/M. Tanović/

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 6/5-1)

Br. 103

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 12. JUNI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 1660/43 Sarajevo, 12. lipnja 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama
za II. tjedan mjeseca lipnja 1943.

Gosp.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
S A R A J E V O

Na nalog T. broj 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrbosna kako sliedi:

I. BROJ IZBJEGLICA

Sarajevo /kotar/ 4.900.-
Logor za izbjeglice na Alipašin Mostu 154.-
Od njih djece 96, odraslih muških 9, odraslih ženskih 15, u ambulanti 34.
Sarajevo: po osobnim prijavama 5.087.-
po predatim molbama za ratnu štetu 3.381.-
Višegrad: .... u k u p n o 9.468.-
Goražde: /mjesto i izpostava/ 216.-
Vlasenica: /mjesto i kotar/ 7.121
Rogatica nema izbjeglica

Navedeni kotarevi u glavnom su smireni i život u njima polako ulazi u normalnu kolotečinu.

Nesmireno stanje vlada još u kotarevima Foča i Čajniče, te je vraćanje izbjeglica iz njih privremeno obustavljeno. Relativno sigurnim smatraju se u tim kotarevima: sama mjesta Foča i Čajniče, te sela uzduž ceste Goražde-Foča i Goražde-Čajniče.

Vraćanje izbjeglica u kotar Foču obustavljeno je zbog zabrane u tom pogledu od strane njemačkog vojnog Zapovjedničtva u tom operacionom području, a na zahtjev povjerenika za izbjeglice g. Bašćelije, te je protegnuto i na kotar Čajniče.

Međutim i samo Ministarstvo skrbi za postradale krajeve brzojavkom broj 95 uslovilo je vraćanje izbjeglica svojom predhodnom dozvolom.

II. PREHRANA

Prolazne izbleglice, izbleglice u logorima /Alipašin most, Goražde/ prehranjuje odsjek za izbjeglice Velike župe Vrhbosna, dok one po kotarevima prehranjuju kotarske oblasti, kao i ostalo svoje pučanstvo.

Od slučaja do slučaja pomaže prehranu izbjeglica po kotarevima i odsjek za izbjeglice.

Prehrana izbjeglica može se smatrati manjkavom kako u pogledu količine, tako i u pogledu kakvoće.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

I pokraj slabe prehrane zdravstveno stanje odraslih ipak je zadovoljavajuće.

Ima pojedinačnih slučajeva pjegavog i trbušnog tifusa.

Uslied nestašice odjeće, sapuna i slabih smještajnih prilika imade dosta svraba /Rogatica/.

Slaba prehrana odrazuje se nepovoljno na djeci. Ima ih dosta kahektičnih, bliedih i izcrpljenih.

IV. SMJEŠTAJ

Smještajne prilike imaju značaj oskudnosti, što je i razumljivo, jer su krajevi stradali od paljevina, razaranja i pustošenja.

Izbjeglice po kotarevima smještene su pretežno u posebničkim zgradama koje su preostale, odnosno u koje se još mogao neko smjestiti pored već tamo stanujućih.

Samo u Alipašin Mostu i djelomično u Goraždu smještene su izbjeglice u logorima.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Preduvjeti za povratak izbjeglica svojim kućama u glavnome su ovi:

1/ Čišćenje njihovih krajeva od odmetnika, osiguranje života, rada i imovine.

2/ Osiguranje tvoriva i sredstava za podizanje porušenih domova, nabavka sjemena, stoke i oruđa za obradu zemlje.

3/ Osiguranje hrane do nove žetve.

Postoji velika potreba u odjeći i obući, jer je narod uslied stalne nesigurnosti i bježanja ostao gol i bos. Potrebno je doznačiti ili navjere ili samo tkanine bilo putem kotareva, bilo preko Velike Župe.

Služba javljanja svih oslobođenih mjesta kamo je moguć povratak izbjeglicama, nije do sada pouzdano funkcionirala, pa ju je potrebno preko mjerodavnih čimbenika organizirati.

Najposlije čast mi je predložiti, da u slučaju kad se već izbjeglice počnu vraćati, da se za svaki transport odnosnim kotarevima osiguraju kako prehrana, tako i navjere.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela
/Dr. Kalea/

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 4/5-2-3)

Br. 104

ZLOČINI U FOČANSKOM KRAJU - IZVOD IZ ZAPISNIKA ASIMA ČAMDŽIĆA, GORAŽDE, JUNI 1943.

Z A P I S N I K

Informacija i podataka o stradanjima u Foči koje sam sakupio od 1. pa do 15. juna 1943. godine, kao član "Merhametove" radne službe "Mladih Muslimana".

1). Devla Hadžimusić, kći Muratova iz Potpeći, općina Dragočava (Foča) izjavljuje:

Četnici Milan, Aćim, Ljubo i Milovan Perišići iz Podpeći, dakle susjedi naši **pokrstili su oko 80 (osamdeset) Muslimana. Među njima je bilo najviše žena i djece, a bio je i jedan odrasli muškarac** po imenu Hasan Kovač koga su pomenuti četnici poslali da na konju dovede popa koji je imao pokrštavanja obaviti. Prethodno su ga natjerali da na glavu stavi četničku značku, a onda s tim znakom na glavi da ode i popa dovede što je on i učinio i nimalo se neustručavajući. **Krštenje je obavio pop iz Miljevine**, kotar - Foča, čije mi je ime nepoznato. **Pomenuti su četnici najprije izdali proglas u kome su sve Muslimane sela Potpeć pozvali da se pokrste, naglasivši pri tom da će svi oni koji se budu pokrstili uživati sve povlastice i da će biti spašeni, dok će svi oni koji se ne budu pokrstili bili proganjani i poklani.** A kad se niko nije smio buniti, onda su krštenje proveli. Bilo je to nekako u mjesecu februaru 1943. g. Spomenuti su bili oko dva mjeseca kao pokrštenici, te su početkom maja 1943. g. oslobođeni po njemačkoj vojsci i odmah se vratili u svoju vjeru kojoj su bili vjerni i kao pokrštenici. Jedino se Felah Džanija ž.u. Maše zv. Dedo, rođene Kreho, nije povratila u Islam. Šta više ona i sada grdi islam i Muslimane, te Muhameda a.s., a za vrijeme četnika tome već i nije bilo kraja, jer tada su i ostali pokrštenici morali pjevati i igrati grdeći muslimanske svetinje.Pomenuta Džanija i sada se nalazi u službi Ljube

Perišića, a i srpsku nošnju nosi. -

Foča, 1.VI 1943. g.

Pripitan između ostalih i Ahmed ef. Selimović, šerijatski sudac u Foči

2). Ferhat ef. Šteta, džematski imam iz Grdijevića izjavljuje:
Četnici Perišići iz Podpeći sa družinom, **silom su pokratili u mom Džematu, selo Podpeć 60 (šeset) osoba, što sam podpuno provjerio i ustanovio. Ima ih još jedno 20 osoba, koji su po prilici kršteni, ali to nisam mogao provjeriti, jer se to taji i krije.** Pokršteni su: Hasan Kovač sa još 5 članova svoje porodice, koji je najviše kriv što je krštenje provedeno, jer je bez ikakvih zamjedbi i prigovora na to pristao kad su to četnici proglasili. Nadalje, Fata Smajkan, sa četvoro; Derviša Kobiljar sa jedno, Milka Divjan - sa troje, Begija Divjan sa četiri, Ramo Divjan sa dva, Murtija Kovač sa jedno, Ibrima Fellah sa jedan, Hamid Fellah sa dvoje, Naza Kovač sa jedno, Hatidža Smajkan sa troje, Hankija Ćoso sa dvoje, Hanija Divjan sa dvoje, te Fata Fečić sa još troje. To je pokršteno koncem februara 1943. g. **Docnije se imalo pokrstiti još 164 osobe iz Podpeći,** jer toliko je bilo zapisano, ali kako su se u to vrijeme pojavili partizani, to su se četnici morali povući i tako je propala ta njihova namjera.

Foča, 8.VI 1943. g.

3). Alija Hadžialić Mustafin iz Podbrijega, općina Pišča, kotar Šavnik (Crna Gora) izjavljuje:
Nepoznati četnici (Crnogorci), kad su ove godine došli u naše selo, htjeli su nas sve poklati. Jedan od njih je međutim predložio da je bolje i korisnije da nas pokrste, jer ćemo im tako neku uslugu učiniti. I ostali su na to pristali, **pa je krštenje, na našu sreću, obavljeno odmah i tako smo živote sačuvali.** Pokršteni su Hasan Zukanović Muhov sa još deset svojih članova, Salko Zukanović Mehin sa deset, Alija Zukanović Husin sa jedanaest, Halil Zukanović Muhov sa šest, Halil Zukanović Bajrin sa četiri, Alija Hadžiavdić Mustafin sa šest, Bećir Avdić Mujin sa dva, Šaba Hodžić, žena u. Mušana sa četiri. **Svi su ovi iz Podbrijega. Nadalje su pokršteni i neki muhadžiri, koji su se u našem selu nalazili**

a inače su iz Grdijevića. To su Hasan Dedović Bećirov sa tri člana, Jusuf Dedović Bećirov sa pet, Mula Šabanović, žena Osmanova, rođena Malinović sa dva, Ziba Malinović sa dva. **Dakle u svemu 76 (sedamdeset i šest) osoba.** Kad je naša vojska došla i oslobodila nas, odmah smo se svi povratili u svoju vjeru kojoj smo uvijek vjerni bili, tajno noću obavljajući svoje vjerske dužnosti. Četnici bi to nekad i opazili, pa bi nas zbog toga progonili, ali mi bi se nekako vješto pravdali.

Foča, 14.VI 1943. g.

Prisutni: Bajro Zukanović iz Podbrijega,
Brković Halil iz Slatine
Faruk Filipović iz Sarajeva

4). Salko Bekan u. Muje iz Tvrdaka, općina Slatina, izjavljuje:
Zimus (1943. g.) u kući Bajra Bukve iz Tvrdaka četnici su poklali, nakon što ih na razna načine mučili, a onda zajedno sa kućom zapalili: moje troje male djece, četvoro djece Bajra Bukve, ženu i četvoro djece Derviša Mujanovića, Fatu Mujanović u. Džana, zatim starca Ramu Bekana i jedno dijete Hadže Bekana. Svega je dakle tu stradalo petnaest osoba. To je posao četnika iz susjednog sela Zavajt.

Foča, 1.VI 1943. g.

5). Halil Brković u. Selima iz Donjeg Papratna, općina Slatina:
Četnici Kovač Pero Davidov iz Slatine, Dušan Stanojević i brat mu Sreten iz Slatine, te Radislav Hojdanić, Crnogorac, inače za Jugoslavije bio žandar **u Slatini poklali su sa svojim društvom 106 (stotinu i šest) Muslimana iz Papratna, od čega oko dvadeset odraslih muškaraca, dok sve ostalo čine žene i djeca. Potom su ih sagorjeli. Bilo je to koncem januara 1943. g.** Ali još nešto gore! Naime, uskoro poslije gornjeg slučaja našao sam zajedno sa svojim susjedom Selimom Kolendom Zadu Hadžić ženu Mušanovu iz Gornjeg Papratna, gde joj je na **spolnom udu među kracima vatra naložena, dok su joj ruke bile za direke pozadi svezane. Izgleda da je prethodno nad njom nasilje učinjeno.** Zatekli je u zadnjim trzajima. To je djelo susjedskih Srba, sa

kojima smo prije uviek u miru živjeli. Takvi njihovi postupci gonili su Muslimane da sa sela bježe u Foču i tu zatraže zaštitu od Talijana, koji bi ih istog momenta nagonili ponovo na selo da budu uništeni od četničke ruke.

Foča, 1.VI 1943. g.

6) Remzo Zeković - Muslić, u. Bećira iz Draževa, općina Čelebići:
Istaknuti **četnici** - zlikovci Danilo Samardžija, Vlado Popović, Vidoje Todović. Rade Gašpar i Dako Daković sa još nekim drugim **poklali su, a nešto i živo popalili u selu Draževu oko 50 (pedeset) osoba. Od toga su tri odrasla muškarca, dok sve ostale čine žene i djeca. U cjelom selu se spasilo samo oko 30 (trideset) osoba.**

Foča, 2.VI 1943. g.

Prisutni: Rizvan Kujundžić iz Čelebića,
Ibro Rizo iz Dragočava i Bećir Vuković iz Slatine.

7) Ibro Rizo u. Murata iz Dragočave, kotar Foča:
Pero i Dako Dakić sa svojom kompanijom prevarom na vjeru su **pohvatali 35 (trideset i pet) naših odraslih muškaraca sa jednom ženom koje su mučili na razne načine, a na koncu ih doveli na Taru, tu ih poklali i onda u vodi ostavili.**

Foča, 2.VI 1943.

Prisutni: Ramo Zeković i Rizvan
Kujundžić oba iz Čelebića.

8) Hafa Čankušić, žena u. Redže iz Slatine:
Četnici, Vojo Mitrić Urošev iz Zavajta sa drugom Aleksom, čije prezime ne znam, u sami akšam je uljegao u kuću Sulejmana Čankušića, gdje sam se nalazila ja s sedmoro svoje djece, zatim Zeka Čankušić u. Maše sa četvoro djece, Hadžira Čankušić Sulejmanova sa troje, Melča

majka spomenutog Sulejmana i Hašima Čankušić žena Tahirova sa djetetom. Pred kućom su uhvatili Zeku i **počeli je bosti nožem i klati. Jedan joj je gurnuo nož u lice od čega se odmah srušila na zemlju.** Mislili su da je već mrtva, pa su uljegli nama u kuću. Ona je onda pužeći pored kuće pobjegla i sklonila se u susjednu šumu gdje je ostala tri dana tako ranjava ništa ne jedući, da nakon tri dana šumom pobjegne u Foču joj Talijani liečnici pružili pomoć. Čim su razbojnici utrčali u kuću, **počeli su ubijati, bosti i klati. Vojo je udario u rame prvo mene nožem, a onda malo mi djetešce, koje sam u naramku držala. Tom prilikom je osjekao i svoja tri prsta, pa je onda postao još nasrtljiviji, udarajući čim prije stigne. Mi smo svi pali i skoro i svijest od bolova izgubili, a oni su sve više klali i tukli. Podpuno su preklali pomenutu Melču, zatim Hašimu i djete joj, Sulejmanovo dvoje djece, Zekino dvoje djece i jedno moje djete, dok su ostalo toliko izgrdili da je izgledalo, da je sve od uboja i uboda pomrlo.** Kad su mislili da smo svi mrtvi, onda su kuću u kojoj smo se nalazili zapalili i otišli, a mi koji smo ostali živi, nekako smo se ispod mrtvih izvukli i kroz dim i plamen na vrata izišli i tako smo se spasli, ali svi smo teški invalidi, jer smo strašno unakaženi (Napomena zapisničaru: uistinu teški su bijednici ovi koji su ostali.).

....

11) Zuhdija Njuhov Muhamedov iz Foče:

U zimu 1943. g. četnici su odveli **Huseina Čengića**, bilježnika općine Zakmur, kotar Foča. Nekoliko sedmica se za njega nije moglo ništa saznati, da se posle nađe u Drini odakle ga je izvadio Ahmed Čišija iz Foče sa još nekoliko ljudi. Nađen je u ovakvom stanju: **u kičmu je bio udaren veliki gvozdeni klin, a oko vrata mu je bio veliki lanac - konjski povodac koji je jednim krajem bio provučen kroz spolni organ uzduž porezan i toliko stegnut da se glava već dodirivala spolnog mu organa**. Moj otac Ahmed ovo mi je ispričao, a on ga je i sahranio.

Foča, 6.VI 1943. g.

....

15) Mujo Dedović u. Salke iz Slatine:

U selu Prijakovićima, Slatina, četnici Aleksa Đorđević, Mirko Mihajlović, Rade Perišić i Pavle Marić sa družinom **stjerali su u dvije štale 80 (osamdeset) osoba sve iz istog sela. Tu su neke poklali, a neke su i žive zapalili sa štalama. Od toga je bilo desetak odraslijih muškaraca, dok su sve ostalo žene i djeca. Pomenuti su četnici slično učinili i u selu Prativi (Slatina) gdje su zapalili 25 (dvadeset i pet) osoba u kući Omera Cagara, te u selu Lajevci gdje su zaklali 21 (dvadeset i jednu) osobu. Sve je to bilo početkom januara 1943. g.** (podvukao: S.Č.).

Foča, dne 7.VI 1943. g.

Prisutni: Zulija Kaloper, žena Muje i Šerif Dedović, oboje iz Slatine

....

17) Džemila Dedović, kći u. Rašida iz Slatine:

Četnici Savići iz Brusana, Slatina **početkom 1942**. g. pozvali su vjeru t.j. da ih zaštite **18 (osamnaest) naših odraslih muškaraca**, među njima i moga oca, koji su se bili sklonili u obližnju šumu pred četničkim zvjerstvima. Kad su oni došli i predali se, **oni su ih odmah sve u jedan lanac povezali i tako povezane zajedno preko leda gonili. Kad bi jedan od njih pao, onda bi i svi ostali pali, jer tako su bili povezani. Četnici bi im odmah na stomak skakali i tako ih mučili pored što su ih i kundacima tako povezane tukli. Mnogi su od sebe i krv puštali, jer su toliko mučeni. Krv je sutradan nađena. Mnogima su odsijecali uši, nos, probadali iz stomake i klali ih ispod i preko vrata. Tako, su svi pomrli u najtežim mukama gdje su ih oni sve na jedno mjesto pokopali** da ih mi tri mjeseca posle toga povadimo i posebno pokopamo.

Foča, dne 12.VI 1943. g.

Prisutni: Mujo Dedović iz Slatine.

18) Muhamed Šošević, Smailov iz Điđeva bivši predsjednik općine Zakmur:

Četnik Simo Kovačević sa družinom **uhvatio je 22 (dvadeset i dva) odrasla muškarca Muslimana iz porodice Durić iz Zakmura. Povezali su ih i tako povezane nagonili ih da igraju i pjevaju pjesme u kojima se vređa islam i Muslimani. Potom su ih odveli na most u Brodu na Drini (5 km od Foče uz Drinu), tu ih poklali i u vodu bacili. To je bilo polovicom zime, koncem 1942. g.**

Foča, 10.VI 1943. g. Prisutan: Mujo Dedović iz Slatine.

....

20) Mejra Trako, žena u. Alije iz Kumova, općina Čelebići:

Početkom januara 1942. g. došla je jedna veća grupa četnika, svi iz Čelebića, na čelu sa Nedjom Šarićem iz Kunova. Prvo su došli u Mahalu Rujiće, koja je imala 20 kuća sa oko 160 (stotinu šezdeset) osoba. **Sve što su u selu zatekli (od prilike 115 - stotinu petnaest osoba) pohvatali su i sveli u dvije kuće. Počeli su da kolju i kad su više od polovice poklali, dosadilo im se, pa su ostale sjurili u jednu štalu, gdje su ih žive zapalili. Tako je sve izgorjelo, osim Zejne Zec, djevojke koja se otela iz ruku jednog četnika, zatim dječaka Džafera Delića koji je kroz vatru pobjegao, kojom je prilikom zadobio nekoliko puščanih metaka - rana i Fate Zunđa, koju su navodno spasila dvojica četnika, sakrivši je u slamu.** Stradali su životom tom prilikom Smajo Zec sa sedam članova, Smajo Delić sa sedam članova, Meho Delić sa osam čl., Šaban Zec sa dva čl., Aljko Klepo sa dva čl., Jašar Lisica sa pet, Mušan Zec, sa osam čl., Zejnil Delić sa četiri čl., Murat Delić sa sedam čl., Muradif Zec sa sedam čl., Nazif Delić sa šest čl., Omer i Bajro Delić, Osman Zunđa sa šest čl., Ramo Zunđa sa tri čl., Đula Zunđa sa dva čl., Huso Šahbaz sa šest čl., Nedžib Telo, Avdija Telo, Mušan Čičak sa četiri čl., Mujo Hodžić, Ibro Zunđa sa dva čl., Aljo Šandal sa tri člana, što u svemu iznosi 110 (stotinu i deset osoba). Tako je ova Mahala izgubila više od dvije trećine svojih mještana, jer je na životu ostalo samo 48 - četrdeset i osam osoba, koji su prije ovoga događaja izbjegli u okolna sela i tako se spasili......

Foča, 13.VI. 1943. g.

Prisutni: Halil Brković iz Slatine,
Ferhat Trako i Mujo Trako iz Čelebića,
koji oni isto potvrđuju i svjedoče.

....

26) Sulejman Hanjalić i Avdaga Hanjalić, iz Foče:

A i kuća su u Foči najviše porušili Talijani. Sve kuće sa desne strane Ćehotine porušene su po Talijanima koji nikakvih drugih drva nisu trošili nego što su kuće razvaljivali i taj materijal upotrebljavali za loživo i gradnju bunker logora na Ćehotini. Mnogo su pljačkali kako odjeću, tako i hranu. Znali su sa sofre odnijeti hljeb od našeg čovjeka za kojeg bi ovaj po čitav dan utrošio meljući zrno po zrno na kahveni mlin dok bi hleb sabrao, a po dvadeset i po više dana uopće ne jedući hljeba. **Iz džamije su odnijeli sve ćilime, a veliki historijski ćilim,** iz Aladža džamije su na komade isjekli i međusobno podijelili.

A četnici već i jesu u svem nagrdili. Tako su npr. **u kući braće Hasića u Žigovcima kod same Foče poklali i popalili oko 70 osoba, što žena, što djece, pored nekoliko odraslih muškaraca.**

Foča, 5.VI 1943. Prisutan: Njuhović Zuhdija iz Foče.

....

28) Ferhat Trako, Mahmutov iz Kunova:

Ustanovio sam i ispitao broj poginulih i ostalih muslimana za sledeća sela: **u selu Vitinju poginulo je 36 osoba,** a ostalo je 71. **U Draževu je poginulo 64**, a ostalo 35 osoba. **U Sandićima poginulo 20**, a ostalo 42. **U Grdijevićima pog. 169**, a ostalo 66. **U Ječmištu pog. 40**, a ostalo 38. **U Trtoševu pog. 56,** a ostalo 67. **U Gradovićima pog. 12**, a ostalo 23. **U Kunovu poginulo 102**, a ostalo 42. **U Pribišću pog. 27**, a ostalo 4. **U Robovićima pog. 8**, a ostalo 30. **U Crnobivićima pog. 12**, a ostalo 22. Ovakav je razmjer i u drugim selima s desne strane Drine, tako je na ovoj strani **broj poginulih od prilike 50%, dok je na lijevoj strani manji, odprilike 30%** (podvukao: S. Č.). Što se tiče snaga, t.j. ljudi sposobnih za vojsku njih je izginulo i 90%.

....

Goražde, 15.VI. 1943. U izbjegličkom logoru.

Sabrao i zapisnik uzeo:
Asim Džamdžić, slušalac VIŠT
škole , Sarajevo

Da je prepis saglasan sa orginalom tvrdi kancelarija Zem/aljske/ Kom-e/komisije/ za BiH.

M. P. *

(A-BiH, ZKRZ - Referati, k. 1, omot 19, inv. br. 5)

** Pečat je okruglog oblika sa petokrakom u sredini i natpisom: "Predsjedništvo narodne Vlade Bosne i Hercegovine, Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača".*

Br. 105

ZLOČIN U BRUSANIMA - KAZIVANJE DŽEMILE DEDOVIĆ IZ SLATINE, FOČA, 12. JUNI 1943.

Četnici Savići iz Brusana (Slatina) početkom 1942. g. pozvali su na vjeru, tj. da ih zaštite 18 naših muškaraca, među njima i mog oca, koji su bili sklonili se u obližnju šumu pred četničkim zvjerstvima. Kada su oni došli i predali se, oni su ih onda sve u jedan lanac povezali i tako povezane zajedno preko leđa gonili. Kad bi jedan od njih pao, onda bi i svi ostali pali, jer tako su bili povezani. Četnici bi im onda na stomake skakali i tako ih mučili, pored toga su ih i kundacima tako povezane tukli. Mnogi su od sebe i krv puštali, jer su teško mučeni. Krv je sutradan na tim mjestima nađena. **Mnogima su odsjecali uši, nos i oči kopali, probadali im stomake i klali ih ispod i preko vrata** (podvukao: S. Č.). Tako su svi pomrli u najtežim mukama, gdje su onda sve pokopali na jedno mjesto, da ih mi poslije toga tri mjeseca povadimo i posebno pokopamo.

(M. Hadžijahić, n.d., str. 79)

Br. 106

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 26. JUNI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 1848/43 Sarajevo, 26. lipnja 1943.

Tjedni izjveštaj o izbjeglicama
za IV. tjedan mjeseca lipnja 1943.

Gosp.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
S A R A J E V O

Na nalog T. broj 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 4.900.-
Logor za izbjeglice na Alipašin Mostu 186.-
Od njih djece 129, odraslih muških 9, odraslih ženskih 16,
u ambulanti 32.
Sarajevo 8.903.-
Sarajevo okolica 2.009.-
Višegrad kotar i grad preko.................................. 5.000.-
Broj izbjeglica u gradu uslied povlačenja Bugara u porastu.
Goražde /mjesto i kotar/.. 500-700
Vlasenica /mjesto i kotar/ 7.121.-
po izvještaju od 19.VI.1943. jer daljni izvještaj nije stigao.
Rogatica preko 4.000
i Sokolac 200

Broj izbjeglica raste

Veći dio Čajničkih izbjeglica nalazi se sada na desnoj obali Drine u Goraždu, a brine se o njima kotar Čajniče.

Kotarovi Čajniče i Foča čiste se sada od odmetnika, te izbjeglice iz tih kotareva pristižu polako, odnosno traže mogućnost da se što prije vrate na svoja ognjišta.

O točnom broju povraćenog pučanstva ovaj odjel još nema službenih podataka.

II. PREHRANA

Prehrana je oskudna, ali je takovo stanje i kod ostalog pučanstva. Najteža je situacija za izbjeglice, koji se sad vraćaju na svoja ognjišta.

Za sada u ovom pogledu nema se šta dodati onome što je izviešćeno prošlog tjedna, osim okolnosti da novo nagomilavanje izbjeglica iz do sada umirenih krajeva, kao n.pr. u rogatičkom kotaru, otvara u kotarskim mjestima vrlo težak problem prehrane pučanstva, jer ni jedno od tih mjesta nema nikakovih zaliha hrane. Navodno prieti umiranje od gladi /Višegrad, Sokolac, Rogatica i Vlasenica/.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

U glavnome je bez promjena.

Imade pojedinačnih slučajeva trbušnog i pjegavog tifusa, a isto i obolenja koje dolaze kao posljedica gladi.

U kotaru Rogatica ima dosta svraba

IV. SMJEŠTAJ

Smještajne prilike niesu se izmienile - one ostaju vrlo slabe pogotovo što je sve veći prirast povraćenog i novo izbjegličkog stanovničtva u mjestima gdje je bilo razaranja i paljenje domova, jer ni dosadašnje pučanstvo nema dovoljno nastanbi.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Kao najvažnije dolazi u obzir:

1/ oružanom snagom osigurati /očistiti/ krajeve, a poslije u njima ostaviti leteće vojne i oružničke odrede, koji su u stanju održati postignute rezultate čišćenja

2/ osiguranje tvoriva i sredstava za podizanje porušenih domova, nabaviti sjeme, stoku i oruđe za obradu zemlje

3/ osigurati hranu do nove žetve.

Služba javljanja stanja u oslobođenim mjestima i onima u koja je moguć povratak izbjeglicama nije do sada pouzdano funkcionirala, pa ju je potrebno preko mjerodavnih čimbenika organizirati.

Najposlije čast mi je predložiti da u slučaju kad se izbjeglice već počnu vraćati, da se za svaki transport odnosnim kotarevima osiguraju kako prehrana, odjeća, dokznaka novčanih nevjera radi trenutnih pomoći stradalnicima.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela
Dr. Kalea v.r.

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 22/6-1-2)

Br. 107

OBAVJEŠTAJNI IZVJEŠTAJ O POKOLJU U "ZENIČKOM KOTARU" 7. JUNA 1943., ZENICA, 28. JUNI 1943.

28. lipnja 1943.-

Četnička djelatnost
u zeničkom kotaru.-

Z 146 dana 25. VI. 43.
dostavlja sliedeće:

Na dan 7. lipnja o.g. **izvršen je pokolj nad muslimanskim seljačkim življem u zeničkom kotaru od strane zeničkog četničkog odreda. Tom prilikom muslimani su imali četrdeset i dvie žrtve, što poklanih, što u borbi poginulih ljudi, među kojima se nalaze i dva starca od po 80 godina i jedna djevojčica od 14 godina.**

Povodom ovoga slučaja obrazovano je sudsko povjerenstvo, koje je imalo zadaću objektivno izpitati sve okolnosti pod kojima se je ovaj pokolj izvršio. Istog dana, a po odobrenju njemačkog satnika u Zenici g. Kopa, povjerenstvo je krenulo na lice mjesta pod zaštitom njemačkih vojnika u jačini od 60 ljudi. **U selu SELIŠĆE nađeni su tragovi krvi i to u dvorištu pravoslavca nekog SAVE**. Prisutni liečnik g. Novak našao je na istom mjestu **nekoliko dlaka s ljudske glave.** Na upit prisutnih, od čega potječe nađena krv, isti je odgovorio, da je minulog dana zaklao na dotičnom mjestu jare i da je sve meso već pojeo, a da je sve odpadke dao krmcima. Pravoslavac je ostao netaknut, a komisija je produžila prema selu Briznik. Pri ulazu u samo selo Briznik desetak je četnika otvorilo paljbu na njemačku vojsku i komisiju. **Četnici su se nalazili u selu radi pljačke u kojem je zakopano devet muslimana, četničkih žrtava, a odmah u najbližoj okolici ovoga sela još sedam.** Komisija nije mogla pristupiti odkopavanju lješina, jer je okolica bila nesigurna, a njemačka vojska nije se osjećala dovoljno jakom, da tu ostane i preko noći. Odmah pri napadu četnika i njemački su vojnici otvorili puščanu i

strojopuščanu vatru, pa su tom prilikom ubijena tri četnika, dok su dva uhvaćena, stara 16 godina. Komisija se je istoga dana zajedno sa vojskom vratila u Zenicu neobavljena posla.

Od kako postoji zenički četnički odred, koji vlada gotovo svima selima zeničkog kotara, **četnici vrše razna nasilja i svakodnevne pljačke nad muslimanskim svietom** (podvukao: S.Č.). Sviet je jedno vrieme četničku djelatnost u svojim selima za nuždu i pod moranje ipak kako tako trpio i podnosio. No kada su nasilja i ubijstva postala sve češća i teža, osjetili su potrebu sami se s puškom u ruci braniti, jer nisu imali od nikuda druge pomoći, budući se zenički četnički odred smatrao tzv. legalnom četničkom organizacijom. Nakon dužeg izkustva i jadikovki ugroženog pučanstva, odlučile su i naše i njemačke vojne vlasti naoružati muslimanska sela zeničkog kotara i dati im mogućnost da se sama brine od četničkog nasilja. S tom akcijom naoružanja počelo se je ovih dana. Selo Briznik i okolna sela dobila su od strane njemačkih vojnih vlasti 60 pušaka. Prije toga četnici su poručivali muslimanima da ne primaju oružja, jer da će ih svih poklati i uništiti. Muslimani se tih poruka nisu pobojali, nego su oružje odmah primili. Čim su četnici za ovo saznali odmah su sa mnogo jačim snagama na ovo nekoliko desetaka naoružanih muslimana, da bi time u začetku uništili akciju naoružanja muslimanskih sela. Eto, na taj je način došlo do gornjeg pokolja.

U planu ovog naoružanja bilo je predviđeno da se podieli oko tisuću pušaka muslimanskim selima, koja će neprestano biti u međusobnom dodiru i moći pružiti zajednički odpor neprijatelju u slučaju jače navale.

Da se je ovakav plan u isto vrieme sugdje ostvario, četnici se svakako ne bi usudili napasti i izvršiti gornji pokolj. Muslimanski živalj ovom prilikom nije nikoga napadao, nego je samo htio braniti vlastita ognjišta od napadaja četničkih zlikovaca.

Povodom ovoga slučaja mjestna njemačka komanda u Zenici izdala je proglas u kome se pozivaju četnici da vrate opljačkanu muslimansku imovinu, da će se za svaki ponovljeni slučaj strieljati nekoliko pravoslavaca za jednog muslimana. Nisu poduzete nikakove mjere odmazde prema četnicima za izvršeno klanje i pljačku. Govori se da je njemačka komanda uputila četnicima i neki ultimatum, o tome nema do sada nikakovih konkretnih podataka.

Iz opljačkanih sela u Zenici ima oko 1.060 izbjeglica.

POUBIJANI SELJACI MUSLIMANI IZ KOTARA ZENIČKOG

SELO BRIZNIK
1. Enis Hasić
2. Ahmed Hasić
3. Hasan Hasić
4. Zulfo Hasić
5. Mujo Varešlić
6. Omo Hajdar
7. Nezir Hodžić
8. Salih Varda
9. Ahmed Kolić, 80 god.
10. Mustafa Đulan

SELO MOŠĆANICA
1. Huso Hodžić
2. Avdo Begović
3. Zahid Porča

SELO LUŽAC
1. Salih Omanović
2. Hasan Omanović

SELO PUHOVAC
1. Zaim Šišman

SELO RADANOVIĆI
1. Hasan Karalić
2. Jusuf Karalić
3. Fatima Piljuh
4. Selim Subašić
5. Mehmed Šehović
6. Ramo Mašić
7. Junuz Durmiš
8. Salih Čoloman
9. Muharem Šabić
10. Hasan Avdić

SELO JURJEVIĆI
1. Nezir Buljubašić
2. Eniz Buljubašić

SELO BABINO
1. Mustafa Dudić
2. Nezir Dudić
3. Ramo Zec
4. Salih Kulačić

SELO BRNJIC
1. Zulfo Mandžuka

SELO SLIVNO
1. Jusuf Kobilica
2. Kadrija Šišman

SELO ZAHIĆI
1. Hasan Šabić
2. Zulfo Šabić

(Historijski muzej Bosne i Hercegovine u Sarajevu, fond UNS-a, Inv. br. 4963-1, str. 629-695)

Br. 108

STANJE IZBJEGLICA U VIŠEGRADSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI VIŠEGRAD, VIŠEGRAD, 2. JULI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Kotarska oblast Višegrad
T. broj: 170/43 Višegrad, 2. srpnja 1943. g.

Predmet: Tjedno izvješće o izbjeglicama
Na T. br. 1104/43 od 28.IV 43.

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA
Sarajevo

Savezno predmetnom naređenju, a u vezi brzoglasnog izvješća od danas T. br. 170/43, dostavlja se tjedno izvješće o stanju izbjeglica na području ove kotarske oblasti:

1/ **U Višegradu se nalazi 6.140 izbjeglica.** Djece bez roditelja nema pošto su upućena u Sarajevo, a ostala se nalaze na području drugih kotareva.

2/ Prehranbeno stanje izbjeglica se je nešto poboljšalo pošto je u ovome tjednu stiglo dva vagona krompira i vagon ječmena brašna, te se to dieli izbjeglicama

3/ Zdravstveno stanje izbjeglica je zadovoljavajuće

4/ Nastanba izbjeglica je vrlo slaba i očajna.

U ovome tjednu povećao se je broj izbjeglica za 1.610 osoba, a povećao se je iz razloga što su se mnoge izbjeglice, koje su se nalazile na području kotareva Gračanica i Gradačac povratili nazad, te i iz okolnih sela izbjeglo je naše pučanstvo, **pošto su odmetnici svakodnevno upadali u njihova sela, te ubijali, pljačkali i palili.** (podvukao: S.Č.).

S molbom radi znanja.-

Za Dom spremni !

Kotarski predstojnik:
/M. Tanović/

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 17/7-1)

Br. 109

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 3. JULI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 1949/43 Sarajevo, 3. srpnja 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama
za I. tjedan mjeseca srpnja 1943.

Gosp.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU

SARAJEVO

Na nalog T. broj 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 4.900.-
Logor za izbjeglice na Alipašinom Mostu 183.-
Od njih djece 130, odraslih muških 8,
odraslih ženskih 16, u ambulanti 29.-
Sarajevo 8.914.-
Sarajevo /okolica/ 2.009.-
U Sarajevo i okolicu pristižu nove izbjeglice iz kotara rogatičkog i vlaseničkog, te višegradskog, kao i iz mjesta drugih župa /Olovo, Vareš, Kakanj, Breza/
Višegrad /kotar i grad/ 6.140.-

Broj izbjeglica raste uslied događaja koji su se dogodili u prošlom tjednu.

Goražde /mjesto i kotar/ 630.-

Vlasenica /mjesto i kotar/ nepoznato, jer se nalazi u rukama odmetnika.

Rogatica ponovno ima oko 4.000.-

a Sokolac nekoliko stotina uslied prolazka odmetnika kroz područje kotara.

Foča, mjesto imade oko .... 3.000.- izbjeglica vraćenih iz sjeverne Bosne a i iz okolnih sela, budući da poslie razbijanja odmetnika nije još provedeno osiguranje i zaposiedanje pojedinih obćina.

Čajniče: nema podataka o broju izbjeglica, ali su isti smješteni na desnoj obali Drine uz Goražde, a brine se o njima kotarska oblast Čajniče.

Što se tiče vraćanja izbjeglica, to su pojedine kotarske oblasti u prošlom tjednu molile da se vraćanje za sada obustavi /Višegrad, Goražde, Foča/.

II. PREHRANA

Prehrana je najoskudnija, ali je to obća pojava. Međutim u prošlom tjednu stanje se još i pogoršalo uslied pojave novih izbjeglica /Višegrad, Rogatica, Goražde a i drugdje/ i prekidom prometa na raznim mjestima.

Za Sokolac poslao je ovaj odjel 2.000 kg, kukuruznog brašna, a za dječju kuhinju u Rogaticu 500 kg. kukuruznog brašna, 500 graška i 200 kg. graha.

O slabom stanju prehrane izbjeglica u kotarevima iztočne Bosne i neodložnoj potrebi žurnih pošiljaka hrane izviešćeno je Ministarstvo skrbi za postradale krajeve, jer neke od kotarskih oblasti **navješćuju glad, pa čak i umiranje od gladi,** ako uskoro ne stigne hrana /Višegrad, Goražde, Rogatica i Čajniče/.

Krajevi o kojima je rieč nemaju nikakovih zaliha hrane, a niti ovaj odjel raspolaže više sa ikakovom hranom - 2.000 kg. kukuruznog brašna upućenih u Sokolac uzeto je na vjeresiju, a bilo je namienjeno za činovnike Velike župe, a navedeno za dječju kuhinju u Rogatici uzeto je iz posljednje zalihe hrane za dječje domove, da bi se kako tako i za prvo vrieme priteklo u pomoć izbjeglicama.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

U glavnome je zadovoljavajuće, ako se uzmu prilike u kojima žive izbjeglice.

Imade slučajeva trbušnog i pjegavog tifusa, a i svraba /Foča, Rogatica, a valjda i u svim drugim mjestima/.

Oboljenja uslied posljedica nedovoljne prehrane iste su na dnevnom redu.

Obskrba bolnice u Foči sa liekovima, krevetima i hranom neodložna je.

Obća asanacija svih krajeva i naselja i uzpostavljanje uslova prieka je potreba.

IV. SMJEŠTAJ

Smještaj izbjeblica bio je i do sada slab, a pridolazkom novih izbjeglica još se pogršalo u obćem smislu. U Foči pak posebno, kuće su mnoge stradale, a mnoge od njih su porušene ili izgorjele.

U Goraždu su izbjeglice bile smještene djelomično u vojnim barakama, ali pošto su iste bile opet uzete za potrebe vojske, smještaj izbjeglica u Goraždu je opet otežan.

Po selima se sviet sam pomaže podižući od materijala starih zgrada i koliba primitivne zaklone, a i stanuje po zemunicama.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Kao najvažnije dolazi u obzir:

1/ oružanom snagom osigurati /očistiti/ krajeve, a poslie u njima ostaviti leteće vojne i oružničke odrede, koji su u stanju održati postignute rezultate čišćenja.

2/ osiguranja tvoriva i sredstava za podizanje porušenih domova, nabaviti sjeme, stoku i oruđa za obradu zemlje.

3/ osigurati hranu do nove žetve.

Služba javljanja stanja u oslobođenim mjestima i u onima u koja je moguć povratak izbjeglicama, nije do sada pouzdano funkcionirala, pa ju je potrebno preko mjerodavnih čimbenika osigurati.

Najposlije, čast mi je predložiti da u slučaju kad se izbjeglice već

počnu vraćati, da se za svaki transport odnosnim kotarevima osiguraju prehrana, odjeća, te doznače novčane navjere radi trenutnih pomoći stradalnicima.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela
Dr. Kalea, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 9/7-2-3)

Br. 110

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 10. JULI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 2038/43 Sarajevo, 10. srpnja 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama
za II tjedan mjeseca srpnja 1943.

Gosp.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
SARAJEVO

Na nalog T.broj 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 4.900.-
Logor za izbjeglice na Alipašinom Mostu 83.-
Od njih djece 33, odraslih mužkih 10, odraslih ženskih 23
u ambulanti 17
Sarajevo 8.914.-
Sarajevo /okolica/ 2.009.-

U Sarajevo i okolicu pristizalo je nešto novih izbjeglica iz kotara rogatičkog, vlaseničkog i iz mjesta drugih župa /Olovo, Vareš, Kakanj, Breza/. Većina od njih bila je tako reći na prolazu i privremeno, jer su se u glavnom već vratili kućama.

Višegrad /kotar i grad/ 6.147.-
Goražde /mjesto i kotar/................................ 630.-
Vlasenica /mjesto i kotar/ nepoznato, jer se nalazi u **rukama** odmetnika.
Rogatica ponovno ima oko 4.000.-

a Sokolac nekoliko stotina izbjeglica uslied prolazka odmetnika kroz područje kotara

Foča /mjesto/ imade oko 3.000.-

izbjeglica vraćenih iz sjeverne Bosne i dr. krajeva, ali imade ih i iz okolnih sela, budući da poslie razbijanja odmetnika nije još provedeno osiguranje i zaposiedanje pojedinih obćina.

Čajniče: nema podataka o broju izbjeglica, U koliko ih ima, svi su smješteni na desnoj obali Drine uz Goražde. Brigu o njima vodi kotarska oblast Čajniče.

Što se tiče vraćanja izbjeglica, stanje nije promienjeno t.j. nema još sigurnosti u mjestima, gdje nije sjedište vlasti ili vojnih posada.

Odnosne oblasti niesu povukle u prošlom tjednu svoj zahtjev o novačenju izbjeglica /Višegrad, Goražde, Foča/.

II. PREHRANA

Prehrana je oskudna pa za sad uslied prekida ili otežanja prometa na drugim mjestima nema izgleda na kakovo poboljšanje u tom pogledu.

Kotarska oblast u Višegradu uspjela je prije prekida prometa da dobije 2 vagona krupira i 1 vagon ječmenog brašna.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

Bez promjene kao u prošlom izvještaju od 3. srpnja 1943. t. broj 1949/43

IV. SMJEŠTAJ

Bez promjene kao u prošlom izvještaju od 3. srpnja 1943. t. broj 1949/43

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Bez promjene kao u prošlom izvještaju od 3. srpnja 1943. t. broj 1949/43

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela
Dr. Kalea v.r.

(AVII, fond NDH, k 185, reg. br. 38/7-2-3)

Br. 111

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 17. JULI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj: 2133/43. Sarajevo, dne 17. srpnja 1943.

Predmet: Tjedni izvještaj o izbjeglicama
na III tjedan mj. srpnja 1943.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
SARAJEVO

Na nalog T.br. 725/43 čast mi je izvjestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 5.200
Logor za izbjeglice na Alipašin Mostu 81
Od njih djece 32, odraslih muških 8, odraslih ženskih 23
i u ambulanti 18.
Sarajevo 8.922
Sarajevo /okolica/ 2.009
Višegrad /kotar i grad/ 6.147
Goražde /mjesto i kotar/ 630
Vlasenica /mjesto i kotar/ nepoznato, jer je kraj ugrožen.

Rogatica ponovno ima oko 4.000, a Sokolac nekoliko stotina izbjeglica uslied prelaska odmetnika kroz područje kotara i

Foča /mjesto/ imade oko 3.000 izbjeglica vraćenih iz sjeverne Bosne i drugih krajeva, ali ih imade i iz okolnih sela, budući da poslie razbijanja odmetničkih skupina, još nije provedeno osiguranje i zaposiedanje pojedinih obćina

Čajniče: imade oko 4.000 izbjeglica, koji su smješteni uz Drinu kod Goražda.

Primjećuje se, da se izbjeglice sakupljaju uviek u onim mjestima gdje je sjedište pojedinih oblasti i gdje imade vojnih posada /Višegrad, Foča, Goražde, Rogatica/.

Sakupljanje izbjeglica u ovim mjestima uzrokovano je nedovoljnom sigurnošću po selima i obćinama, jer iste nijesu još zaposjednute oružanim snagama, a po negdje su još pod vlašću četnika /Višegrad/.

Vraćanje izbjeglica u iztočne kotareve Velike župe Vrhbosna, koji se nalaze u sjevernim krajevima Bosne i drugdje,ne može se iz gornjih razloga još provesti.

II. PREHRANA

Prehrana je oskudna, a istu otežava djelomično prekid prometa na dovoznim arteriama. Najavljene doznake hrane ne stižu /Sarajevo/.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

U glavnome je zadovoljavajuće. Imade sporadičnih slučajeva tifusa / pjegavog i trbušnog/, a i svraba.

IV. SMJEŠTAJ

Smještaj izbjeglica je i prije bio slab, a svako pridolaženje otežava isto.

U Višegradu uslied prolaženja njemačke vojske skoro sve nastanbe su rezervisane za vojsku, pa je i zbog toga to pitanje veoma težko.

Ljetno vrieme ipak pomaže tome, da slabe smještajne prilike nemaju za sada većih neprijatnih posljedica.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Što se tiče potreba i priedloga, to za sada niesu nastupili nikakvi novi momenti, te se ostaje kod onoga što je dostavljeno u izvještaju T.br. 1949/43 od 3. srpnja 1943.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela:
Dr. Kalea, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 5/8-1)

Br. 112

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 31. JULI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 2344/43 Sarajevo, 31. srpnja 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama
u posljednjem tjednu mj. srpnja 1943.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
S A R A J E V O

Na nalog t.br. 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 5.200.-
Logor za izbjeglice na Alipašin Most 92.-
Od njih djece 33, odraslih mužkih 9, odraslih ženskih 31, u ambulanti 19
Sarajevo 8.917.-
Sarajevo okolica 2.009.-
Višegrad /kotar i grad/ 6.147.-
Goražde /mjesto i kotar/.. 630.-
Vlasenica /mjesto i kotar/ ....oko 6.000.-
Rogatica .... oko 4.000.-
Foča 3.500.-
U mjestu Foči, ima oko 1.500 seljaka i oko 200 građana, ostali nalaze se uz cestu prema Ustikolini i Osanici.

Čajniče je imalo oko 4.000 izbjeglica, međutim, uslied novih borbi broj izbjeglica mogao bi porasti.

Broj izbjeglica prema tome uglavnom je nepromienjen. Za protekli tjedan nisu se popravile sigurnostne prilike, pa ni vraćanje izbjeglica kućama nije došlo do izražaja.

Neke kotarske oblasti /Višegrad/ traže na vraćanje izbjeglica do daljega šta vriedi i za ostale kotareve.

II. PREHRANA

Prehrana je oskudna, jer je dovoz otežan. Doznake hrane dolaze ali na samu hranu dugo se čeka /Sarajevo/.

Nova žetva i prispievanje povrća i voća za sad u nekoliko olakšava prehranu.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

U glavnome je zadovoljavajuće. Ima sporodičnih slučajeva pjegavog i trbušnog tifusa, a zbog slabih stanbenih i odjevnih prilika i svraba.

IV. SMJEŠTAJ

Smještajne prilike i dalje slabe. Ljetnje vrieme olakšava ovo stanje u toliko, što za sad od toga nema mnogo hrđavih posljedica.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Pošto se sigurnostne prilike nisu u prošlom tjednu popravile, to se ostaje kod potrebe i priedoga predloženih u izvješću t.broj 1949 od 3. srpnja 1943.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela
Dr. Kalea, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 185, reg. br. 46/8-2)

Br. 113

UBIJENI (ZAKLANI) IMAMI U ISTOČNOJ BOSNI - IZVJEŠTAJ ULEMA MEDŽLISA U SARAJEVU, SARAJEVO, 31. JULI 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ULEMA MEDŽLIS U SARAJEVU
Broj: 2555, 31.VII 1943.

K. broj 2555/43

Vakufskom ravnateljstvu
Sarajevo

Na upit naslova od 27. VII. 1943. broj 9019/43 saobćujemo da su ovome Ulema medžlisu do sada dostavljeni izvještaji o sliedećim poginulim džematskim imamima uz koje dostavljamo i imena koristnika njihove porodične imovine:

1. Ajanović	Muhamed	iz Međeđe
2. Ajanović	Ibrahim	iz Šljedovića
3. Borić	Omer	iz Bron. Majdana
4. Buljubašić	Smail,	Vrnograč
5. Bajrić	Hasan	iz Ljubije
6. Bjelan	Muhamed	iz Foče
7. Džoko	Šerif	iz Bezujna
8. Hadžić	Muhamed	iz Cerske
9. Kauklija	Hamid	iz Miletkovića
10. Kečović	Abid	iz Jeleča
11. Klapuh	Halil	iz Slatine
12. Rogo	Pašo	iz Jabuke
13. Zahić	Mustafa	iz Plane
14. Mehanović	Sejfudin	iz Vlasenice

Uz navedene koristnike porodične mirovine treba ubrojiti za svih navedenih poginulih džemat. imama još i njihove udovice, koje su i sada žive.

Otpremio 3/8 43. (Potpis nečitak)

(Arhiv Mešihata islamske zajednice Bosne i Hercegovine u Sarajevu, nesređena građa)

Br. 114

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 7. AVGUST 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj 2452/43 Sarajevo, 7. kolovoza 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama
za I tjedan kolovoza 1943.

G.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
BANJA LUKA

Na nalog T.broj 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 5.200.-
Logor za izbjeglice na Alipašin Mostu 96.-
Od njih djece 36, odraslih mužkih 10, odraslih ženskih 33, u ambulanti 17.
Sarajevo 8.920.-
Sarajevo /okolica/ 2.009.-
Višegrad /kotar i grad/ 4.303.-
Goražde /mjesto i kotar/ ....oko 5.-6.000.-
Broj izbjeglica je u stanju stalnog povisivanja, jer je Čajniče evakuirano 3. kolovoza 1943., a Foča između 6-7 kolovoza, te se izbjeglice iz tih krajeva sklanjaju u Goražde i okolicu.
Vlasenica /mjesto i kotar/ ....oko 6.000.-
Rogatica .... oko 800.-

Foča ....

Čajniče ....

Prema prednjem sigurnostno stanje se pogoršalo, te za sada o vraćanju izbjeglica iz iztočne Bosne, razmještenih u i izvan ove Velike župe, ne može biti govora.

II. PREHRANA

Prehrana je oskudna. Za izbjeglice iz Čajniča i Foče, koji se sada nalaze u Goraždu ili na putu u Goraždu, poslato je odavde po jedan vagon ječma, a usliedila je i pošiljka iz ministarstva skrbi za postradale krajeve.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

Zdravstveno stanje za sada nije zabrinjavajuće, ali sa gomilavanjem izbjeglica moglo bi postati i vrlo težko.

Pojačanje zdravstvenih mjera, doznačivanje liekova, kao i povećanje zdravstvenog osoblja na razkršću Goražde vrlo je potrebno.

IV. SMJEŠTAJ

Smještajne prilike su i prije bile slabe, a pridolazkom novih izbjeglica u Goražde postale su kritične.

Preselenje pridošlih izbjeglica iz Foče i Čajniča u Goražde dalje u zemlju ako se sigurnostne prilike radikalno na promiene-aktualno je i neizbježno.

Od strane ove velike župe zamoljena je Velika župa u Tuzli za dozvolu da smjesti oko 5.-6.000 čajničkih i fočanskih izbjeglica sa njihovom stokom na svome području.

Ministasrstvo skrbi za postradale krajeve je zamoljeno da poduzme korake za smještavanje navedenih izbjeglica u Veliku župu Tuzla ili drugdje.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Kako se sigurnostne prilike pogoršavaju dotično u ovim krajevima ih

sada kod ovog izvješća uopće nema, ostaje se kod potrebe i priedloga predloženih u izvještaju t.broj 1949 od 3. srpnja 1943. t.j. da je svaki rad oko normaliziranja prilika u iztočnoj Bosni nemoguć bez predhodnog vojničkog osiguranja dotičnih krajeva.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela:
Dr. Kalea, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 186, reg. br. 10/1-1)

Br. 115

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 14. AVGUST 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. Broj 2511/43
14. kolovoza 1943.
- Sarajevo -
Predmet: Tjedni izvještaj za
II - tjedan u kolovozu 1943.

G.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU

BANJA LUKA

Na nalog T.br. 725/43, čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 5.200.-
Logor za izbjeglice na Alipašin Mostu 91.-
Od njih djece 38, odraslih mužkih 8, odraslih ženskih 31, u ambulanti 14
Sarajevo 8.920.-
Sarajevo okolica 2.009.-
Višegrad /kotar i grad/ 4.303.-
Goražde /mjesto i kotar/ ....oko 9.000
Uslied događaja koji su se dogodili prošlog tjedna na području kotareva Foča i Goražda, porastao je broj izbjeglica u Goraždu i okolici.
Vlasenica /kotar i grad/ 8.000
Rogatica 800
Foča evakuirana

Čajniče evakuirano.

Ukoliko se sigurnostne prilike ne bi izmienile postoji potreba razmještaja pridošlih izbjeglica.

Velika župa Tuzla, na ovdašnji upit - odklonila je smještaj na svome području sa obrazloženjem da nema mjesta. O istoj stvari obaviešćeno je i Ministarstvo skrbi za postradale krajeve.

II. PREHRANA

Od hrane dobili su: Višegrad dva puta po pola vagona odavde i od Ministarstva direktno, u Goražde disponirano: 6 vagona za kotareve: Foču, Goražde i Čajniče, u Vlasenicu 1 1/2 vagodina i Sokolac 2.000 kukuruza.

Kotarski upravitelji preuzeli su novac za pomoć izbjeglicama kako sliedi:

Za Vlasenicu, Čajniče, Foču po 500.000.- Kn, zatim ponovno Foči: 55.000.- Kn, Čajniču 40.000.- Kn.

Na ruke kotarskog povjerenika za izbjeglice u Goraždu 20.000.-

Kotarskoj oblasti Sarajevo 100.000.- Kn. i kotarskoj izpostavi Kalinovik 200.000.- Kn.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

Zdravstveno stanje nije sada zabrinjavajuće, ali gomilanjem izbjeglica moglo bi postati i vrlo težko.

Pojačanje zdravstvenih mjera, doznačivanje liekova, kao i povećanje zdravstvenog osoblja na raskršću Goražde vrlo je potrebno.

IV. SMJEŠTAJ

Pridolaskom novih izbjeglica iz kotareva Čajniče i Foča smještajne prilike su se pogoršale.

Preseljenje istih u druge kotareve iz župe biti će potrebno, ako se sigurnostne prilike uzkoro radikalno ne izmiene.

Ministarstvo skrbi za postradale krajeve o ovome stanju je izviešćeno i zamoljeno za posredovanje smieštanja u V. župi Tuzla i dr.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Budući da za sada u krajevima iztočne Bosne, a naročito i kot. Čajniča i Foča, nije još ostvarena sigurnost ostaje se kod potrebe i priedloga podnesenih u izvještaju t.Br. 1949. od 3.VII.1943. tj. da je svaki rad oko normaliziranja prilika u iztočnoj Bosni nemoguć bez predhodnog vojničkog osiguranja dotičnih krajeva.

Za dom spremni !

Predstojnik družtv. odjela:
Dr. Kalea, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 186, reg. br. 30/1-2)

Br. 116

STANJE IZBJEGLICA U VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 21. AVGUST 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. Broj: 2573/43. Sarajevo, 21. kolovoza 1943.

Predmet: Tjedni izvještaj o izbjeglicama
za III. tjedan kolovoza 1943.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA
IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU
BANJA LUKA

Na nalog T. broj 725/43 čast mi je izviestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I. BROJNO STANJE

Sarajevo /kotar/ 5.200
Logor za izbjeglice na Alipašin Most 183
Od njih djece 88, odraslih mužkih 25,
odraslih ženskih 66, u ambulanti 4.
Sarajevo 8.920
Sarajevo /okolica/ 2.009
Višegrad /kotar i grad/ 4.336
Goražde /mjesto i kotar/ ....oko 9.000
Foča i Čajniče evakuirani prije 14 dana,
te uslied toga došlo je do novog porasta izbjeglica u području Goražda
Vlasenica /kotar i grad/ za sad nema podataka
Rogatica 800
Foča evakuirana .... ---
Čajniče evakuirani .... ---

II. PREHRANA

Prehrana je sada oskudna. Višegrad je dobio 1 vagon ječma, 400 kg šećera i 400 ulja, ali te su količine hrane nedovoljne.

Kotarske oblasti upućene su da i neposredno traže od Ministarstva skrbi potrebne kontingente hrane za izbjeglice.

III. ZDRAVSTVENO STANJE

Smještajne prilike su svagdje slabe, a usljed pridolaska novih izbjeglica još više otežano.

Ako sigurnostne prilike ne okrenu na bolje, preseljavanje odnosno premještanje izbjeglica koji se nalaze oko Goražda biti će potrebno.

Ministarstvo skrbi za postradale krajeve izviešćeno je o ovome i zamoljeno za posredovanje oko smještaja ovih izbjeglica po drugim župama.

Na neposrednu zamolbu ove velike župe na Veliku župu Tuzla, da smjesti jedan dio čajničkih i fočanskih izbjeglica na svome području, ista je odgovorila negativno.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Budući da za sada u krajevima sve iztočne Bosne nije ostvarena sigurnost, ostaje se kod potreba i priedloga podnesenih u izvještaju T. br. 1349 od 3. VII. 1943. t.j. da je svaki rad oko normalizacije prilika u iztočnoj Bosni nemoguć bez predhodnog vojničkog osiguranja dotičnih krajeva.

ZA DOM SPREMNI !

Predstojnik družtvovnog odjela
Dr. Kalea, v.r.

(AVII, fond NDH, k. 186, reg. br. 55/1-1)

Br. 117

ZLOČINI NJEMAČKIH DIVIZIJA U STUPNOM DOLU I KOŠUTICAMA - IZVJEŠTAJ III DOMOBRANSKOG KORPUSA, SARAJEVO, AVGUST 1943.

POVJERENIČKO IZVJEŠĆE O STRIELJANJU NAŠEG PUČANSTVA U SELU STUPNI DO, KOTAR ČAJNIČE I U SELU KOŠUTICE, KOTAR ROGATICA PO NJEMAČKIM ČETAMA

Opis događaja kod sela Stupni Do, obćina Miljeno, kotar Čajniče od 7. i 8. VII. 1943. kojom prilikom su pripadnici njemačke 118 lov. divizije iz Goražda poubijali petero djece, trinaest žena i trinaest odraslih muškaraca hrvata islamske vjere.

Događaj se desio na sliedeći način:

Dana 7. VII. 1943. oko 10 sati pošle su Hurić Muniba, kći Avde stara 20 g. i Odžaković Naza, žena Fehimova stara 40 g. iz svog sela Stupni Do, koje je udaljeno od Goražda oko 6 km. u selo Prvanj na branje trešanja. Polazeći na svom putu pored livade Lorića Milka iz sela Podkozara opazile su kako neko pseto na toj livadi nešto u travi čeprka. Kada su se približile psetu spazile su na svoje veliko iznenađenje lješ jednog njemačkog vojnika, koji je bio zaklan i iznakažen. Lješ je bio nađen na mjestu udaljeno oko 300 metara od kuće četnika Veljović Uroša.

Hurić Muniba odmah je obavijestila o nalazu lješa starješinu kuće Derdemeza, koja se nalazi u blizini, Derdemeza Ramu, starca od 60 g. koji je odmah poslao svog sina Rašida najbližoj njemačkoj komandi na "Crepanima". Ova komanda je bila u kući Marka Gigovića, koji se nalazi u odmetničtvu među četnicima.

Nekoliko pripadnika četničke njemačke oružane snage došlo je oko podne istoga dana do kuće Derdemez Rame, koji je dao svoja druga dva sina Sulju i Salku radi prienosa lješa ubijenog njemačkog vojnika u Goražde.

Sutradan 8.VII. 1943. došla je u okolna naselja jedna grupa od oko

40 pripadnika njemačke vojske, nastanjenih u kući odmetnika Šarenac Dese. Ovi vojnici pokupili su:

I. Iz sela Prisoja, obćina Miljeno, kotar Čajniče:

1. Gabelu	Rašida	40 g. starog
2. "	Mahmuta	25 g. starog
3. "	Šaćira 18 g.	(upisan u SS i imao nastupiti 9.VII.1943)
4. "	Hatidžu	40 g. staru (majku Šaćirovu)
5. Odžaković	Šerifa	24 g. starog (upisan u SS)
6. "	Rahimu	20 g. staru (ženu Šerifa pod 5.)
7. "	Aziza	24 g. starog
8. "	Nazu	24 g. staru (ženu Aziza pod 7.)

9. sina Odžaković Aziza i Naze od jednu i pol godinu, imena nepoznata, a koga je u naramku držala majka mu Naza.

10. Odžaković	Ismeta,	19 g. starog (brata Azizova pod 7.)
11. Odžaković	Mevlu,	ženu Mehmeda, 28 g. staru, čiji se muž nalazi u SS postr.
12. Odžaković	Nazu,	ženu Fehimovu, 40 g. staru
13. Hurića	Nuku,	umrlog Ragiba, 55 g. starog
14. "	Jusu,	sina Nukina (pod 13), 28 g. starog
15. "	Mejru,	ženu Juse (pod 14), 25 g. staru
16. "	Dudiju,	kćer Nuke (pod 13), 16 g. staru
17. "	Zufera,	unuka Nukina, dvije i pol godine starog, čijeg su oca ubili četnici, a koga je u naramku nosila navedena Dudija Hurić
18. Piriju	Smaju	30 g. starog
19. Piriju	Jusu	33 g. starog
20. Krajišnik	Ajkiju,	ženu umrlog Saliha, 30 g. starog
21. "	Fatimu,	kćer Ajkije (pod 20) udovicu

			iza Gazduć Salke, 35 g. kojoj je ostalo 3 siročadi
22.	"	Pašu,	drugu kćer Ajkije, 30 g. staru

Njemački vojnici razdijelili su gore imenovane u četiri grupe te ih pokraj sela Stupni Do sve poubijali, neprovodeći predhodno nikakav ispit. Pukim slučajem spasio se je od smrti jedino Pirija Juso i jedna žena, koja nije u gornjem popisu navedena. Pirija Juso je pomenutog dana kopao svoj kukuruz na njivi, pa je s njive odveden na gubilište. On se je nalazio u drugoj grupi sa Gabelom Šaćirom, Odžaković Ismetom, Krajišnik Ajkijom i njenom kćerkom Krajišnik Fatimom. Na njega je jedan njemački vojnik ispalio metak u lijevo rame, koji je prošao kroz meso iznad lieve sise. Pirija Juso pao je od ovog metka, a kako je ostao na životu, isti vojnik je ponovo ispalio iz puške drugi metak, koji ga je pogodio ispod lijevog oka, a izašao ispod desnog uha. I ako ovako teško ranjen, Pirija se je pritajio, dok ga je njemački vojnik neko vrijeme gnječio čizmom ili kundakom po ramenu, valjda da se uvjeri da je žrtvu dotukao. Tek kada su djeca došla naricati nad pobijenim, usudio se je da ustane. Onako ranjen i krijući se kroz šumu prebacio se je sutra dan u Goražde, gdje ga je liječnik dr. Karamehmedović previo i uputio u Državnu bolnicu u Sarajevo.

Pošto je izvršeno umorstvo gore navedenih osoba, jedna grupa ovih njemačkih vojnika povratila se je oko 10 sati u selo Prisoje u kojem su ubili:

23. Odžaković Latifu, ženu Jusufa, majku več ubijenih Odžaković Aziza i Ismeta (pod 7 i 10). Tako od ove obitelji Odžakovića nije ostao među živima niti jedan član.

Zatim su ubili:

24. Dervišević Hasana, umrlog Ibre 35 g. starog iz sela Milanovića, koga su našli u jednom mlinu više sela Zubčića. Derviševića su ubili u jednom potoku, pošto su ga vodili jedan kilometar daleko od mlina.

Druga grupa njemačkih vojnika pobila je u selu Podkozarima obitelj Derdemez Rame i to:

25. Derdemez	Ramu	60 g. starog, starješinu kuće, te njegove sinove:

26.	"	Sulju	20 g. starog
27.	"	Salku	18 g. starog
28.	"	Rašida	15 g. starog
29.	"	Osmana	12 g. starog

zatim njegove kćeri:

30.	"	Almasu	30 g. staru
31.	"	Latifu	15 g. staru i konačno
32.	"	Latifu,	ženu Sejda, bratića Ramina, staru 35 godina, koja se je nalazila u posjeti kod Rame.

Porodica Derdemeza pobijena je na mjestu udaljenom 20 m iza njihove kuće kod mlina. Žena Derdemez Rame Umija, nalazila se je toga dana sa svojim najmlađim sinom Munibom od 8 godina kod svoga bolesnog najstarijeg sina Muje u Goraždu i samo ova okolnost spasila ih je od sudbine, koja je zadesila ostale članove ove nedužne porodice. Osim toga naglašeno je, da je ubijen baš taj isti Ramo, koji je dan ranije uputio svog vlastitog sina Rašida, dijete od 15 godina, da obavijesti njemačku komandu o nalazu, te taj isti Rašid kao i njegova braća, a sinovi Ramini Suljo i Salkan, koji su lješ njemačkog vojnika odnijeli u Goražde.

Ovo krvoproliće nije bilo dosta njemačkim vojnicima. Po izvršenom ubojstvu popalili su što je ostalo od nadkrivenih kuća odnosno koliba, koje su ostale nakon haranja četnika, a zatim su odveli:

1. jedinu kravu već ubijene Odžaković Naze, žene Fehimove, iza koje je ostalo dvoje siročadi, sin Adem od 10 godina i sin Salkan od 7 godina. Fehima, muža ove žene ubili su četnici 1941 g.
2. od ubijenog Gabele Rašida jednu kobilu
3. od Hurića Avde iz Stupskog Dola jednu kravu sa teletom i
4. od Gabele Salke jednu kobilu.

Kada su njemački vojnici podijelili nesretne seljane u grupe, vjerovalo se je, da ih hoće ukloniti radi akcija protiv odmetnika usljed ubijstva ovog njemačkog vojnika, koje su mogli izvršiti jedino odmetnici. Naime iz kuće Milka Lorića, na čijoj je zemlji nađen lješ toga vojnika odmetnula su se tri člana u odmetničtvo kod četnika. U odmetnicima nalaze se i njihovi susjedi Laković Andrija, Milan, Ostoja i Uroš, te Sime Lakovića dva sina i Veljović Uroš. Nijemci su pasli konje 5, 6. i 7. srpnja 1943. na

mjestu i u blizini, gdje je ubijen njemački vojnik. Njemački vojnici su upozoravani da su pravoslavni iz okolice, po čijim čajirima oni pasu konje, nalaze u šumi kao odmetnici i za to Nijemci treba da budu oprezni. Upozoreni su još da se ovim krajem kreće partizan Krezović Gojko iz sela Pribinovića sa svojom četom i da se prebacuje u Batovo i Slatinu, te da nadzire svoja i svojih susjeda napuštena imanja, a osim toga da je ovoj četi glavni put na ovom području. Pored toga odmetnici sa rečenim Gojkom Krezovićem na čelu pobili su tih dana:

1. Mustafu	Baltu, sina Šaćira	iz sela Gložina,
2. Šehu	Šerifa. sina Mujina	iz sela Ljeskovika,
3. ženu Kurtovića	Adema	iz sela Zubčića, čije ime nije poznato,
4. Bukvu	Rešida	iz sela Baljen potoka, te
5. Odžaković	Begu	iz sela Kozara

svi iz obćine Milijeno, pa se je vjerovalo da će se i radi ovih ubistava povesti kakva akcija.

Nitko od muslimana toga kraja nije ubio, a niti je mogao ubiti njemačkog vojnika. To je moglo biti samo djelo odmetnika, koji njemačku vojsku smatraju neprijateljskom. Muslimani ovoga kraja, kao pripadnici hrvatskog naroda i države, smatrali su njemačku vojsku kao vojsku, kojoj je zadatak pružanje zaštite života i imovine narodu, koji je toliko stradao. Kakvo je bilo raspoloženje upravo kod pobijenih, vidi se iz činjenice što su bili upisani u SS postrojbe ubijeni Gabela Šaćir, Odžaković Šerif, Derdemez Suljo i Salko, a muž ubijene Odžaković Mevle, Mehmed već služi u nekoj SS jedinici.

Sve što je navedeno, preživjeo je i ispričao Pirija Juso, a to mogu potvrditi i ostali preživjeli seljani.

Uz kakvo je obrazloženje izvršeno ovo ubijanje ilustrira sliedeća okolnost:

Kada je došlo nekoliko građana Goražda , među kojima je bio šef izpostave g. Jalovičić, liečnik Dr. Karamehmedović, gradonačelnik i donačelnik obćine Goražda, **kapetanu Stenclu, koji je naredio ova ubijstva** i tražili od njega objašnjenje, taj kapetan je odgovorio, da je to propis, zakon odmazde. Na primjedbu prisutnih, da li vjeruje da su

muslimani izvršili ubijstvo njemačkog vojnika, odgovorio je isti kapetan, kako je uvjeren da nisu, ali, ponavljajući da je to zakon odmazde, naglasio je kako su Nijemci na ovaj način po Srbiji pobili mnogo svijeta, pa da je ovaj zakon odmazde morao biti primijenjen i u ovom slučaju. Pošto su mu prisutni napomenuli da se stanovništvu, u čiji kraj dođe njemačka vojska, nameće pod takvim okolnostima kruta i logična nužda, da bježe iz svojih domova i skrivaju se kojekuda po šumama, jer mu se, iako podpuno nevinom i lojalnom ugrožava život, odgovorio je kapetan Stencl: "pa tako je".

Tako je u ovoj tragediji nepotrebno izgubilo život **trideset i jedna nevina žrtva, od kojih je četvero djece, četrnaest žena i trinaest odraslih muškaraca. Od ubijenih žena tri ili četiri bile su u drugom stanju, a ubijena Odžaković Mevla trebala je za koji dan poroditi se.**

STRIELJANJE SELJANA SELA KOŠUTICE 5 KM. S.I. SOKOLCA OD PRIPADNIKA NJEMAČKE SS DIVIZIJE "PRINC EUGEN"

Još dok je zapravo bila svježa krv ovih nesretnih i nedužnih žrtava, desila se je druga po broju žrtava, po mjestu i načinu izvršenja grozna tragedija.

Selo Košutica, obćine Sokolac, kotar Rogatica zauzeli su bili po prilici prije petnaest dana partizani na svom povlačenju od Foče. Tom prilikom seljani ovoga sela nisu uspjeli izbjeći, te su im partizani odnijeli hrane, ali drugih žrtava nijesu pretrpjeli. Kada su poslije tri ili četiri dana partizani napustili Košuticu, seljaci su se povukli u Sokolac. Na nalog pukovnika Stipkovića, zapovjednika I. ustaškog zdruga, veći dio seljana povratio se je na svoje izgorjeline od ranijeg haranja odmetnika, gdje su se ponovno smjestili u nadkrivena skloništa. Neki nisu imali uobće krova nad glavom, te su se nastanili u seoskom mektebu (vjerskoj školi). Ostali su ostali u Sokocu.

Kako su partizani kasnije opet upali u Košutice, njemačke SS postrojbe, započele su sa njima borbu u okolini samoga sela. U ovoj borbi, a možda i iz zasjede partizana, ubijen je iz jedne njemačke izvidnice jedan njemački vojnik. Seljaci Košutice koji su se našli u selu, sklonili

su se usljed zametnute borbe, većinom u mjestnu džamiju i mekteb, koji se je nalazio odmah uz džamiju. Pošto su se partizani povukli iz Košutice, njemački vojnici ušli su u selo 12.VII.1943. u ponedeljak, nešto poslije podne. Čim su došli u selo, tri ili četiri njemačka vojnika obreli su se pred mektebom i džamijom i tu postavili stražu. Ostatak seljana, koji su se nalazili po selu satjerali su također u džamiju i mekteb, a onda upitali prisutne ko je ubio njemačkog vojnika. Kada su im seljaci odgovorili, da su to učinili partizani, ovi njemački vojnici naredili su, da četvorica prisutnih idu tobož sahraniti lješ. Pošto su četvorica muškaraca istupila pred džamiju, ovi njemački vojnici pobili su ih upravo na dvorištu pred džamijom iz malih strojopušaka. Na ovo je među ostalim u džamiji i mektebu zavladala strava i užas. **Nastao je vrisak mnogobrojne djece i žena.** Njemački vojnici nastavili su dalje sa istjerivanjem ovih bijednika iz džamije i mekteba, te ih u malim grupicama, **uz pisku nejake djece, kuknjavu i plač majki i žena, te izbezumljeni užas odraslih muškaraca, pobili.**

Tom zgodom pobijene su sliedeće osobe:

1. Huseinović	Mujo	53 god. star	i njegova žena:
2. "	Hata	43 god. stara	te njihovo četvero djece i to:
3. "	Hamdija	17 god. star	
4. "	Fehim	7 god. star	
5. "	Osman	2 god. star	
6. "	Ajiša	13 god. stara	
7. Begović	Nezir	49 god. star	i njegova žena:
8. "	Haša	31 god. star	zatim troje njihove djece i to:
9. "	Ibro	1 god. star	
10. "	Adila	8 god. stara	
11. "	Hasnija	12 god. stara	
12. Huseinović	Sarija	29 god. stara	
13. "	Džehva	61 god. stara	

14. " Džemila, žena umrl. Zejnila, koji je poginuo 1942 kao milicioner u borbi sa odmetnicima kod Sokoca, 31 god., star te njezino troje djece i to:

15. Husejnović	Fazila	7 god. stara
16. "	Akif	4 god. star
17. "	Nezira	2 god. stara

18. Hodžić	Osman	35 god. star	i njegova žena:
19. "	Melća	36 god. stara	te njihovo četvero djece i to:
20. "	Memiš	13 god. star	
21. "	Vasvija	8 god. stara	
22. "	Šemsa	6 god. stara i	
23. "	Diša	4 god. stara zatim	
24. Hodžić	Naza	16 god. stara	
25. "	Ibro	15 god. star	
26. "	Vasva,	žena Naila 28 god. stara. Njen muž	

Nail nalazi se kao razvodnik u Sarajevskoj posadnoj bojni. Pobijeno je i dvoje djece Naila i Vasve i to:

27. Hodžić	Naila	5 god. stara
28. njihovo žensko	dijete,	rođeno dan ranije tj. 11.VII.1943.
29. Hodžić	Sabaheta,	2 god. stara, kći Hodžića Ragiba, brata Nailova, a koji se nalazi u vojsci u Varaždinu.
30. Begović	Osman	53 god. star i njegova kćerka
31. "	Melća	11 god. stara
32. Ramić	Džehva	53 god. stara, udova iza Memiša, koji je prije nekoliko dana poginuo od odmetnika i njihovo troje djece i to:
33. Ramić	Meša	17 god. star
34. "	Mehmed	13 god. star i
35. "	Muradif	11 god. star
36. Junuzović	Sejda	43 god. stara
37. Begović	Junuz	53 god. star
38. Hadžić	Ejub	42 god. star i njegova žena:
39. "	Devla	36 god. stara, te njihovo troje djece i to:
40. "	Hamdo	9 god. star
41. "	Hilmo	6 god. star
42. "	Fatima	2 god. stara

Potom su ubili:

43. Hadžić	Teminu,	ženu Idriza, 40 god. staru i njeno četvero djece i to:

44.	"	Huseina	10 god. star
45.	"	Ramiza	2 god. star
46.	"	Zejnebu	15 god. staru i
47.	"	Nafiju	4 god. staru

Svih deset od broja 38 do br. 47 potječu iz porodice Hadžića, čiji je jedan član vrhovni šerijatski sudac u Sarajevu u miru, Hadžić Abdulah ef. Njegova brata Uzeira odveli su sa sobom partizani prigodom zadnjeg svog povlačenja.

48. Begović	Mujo	41 god. star	i njegova žena:
49. "	Mejra	37 god. stara	te njihovo
		četvero djece:	
50. "	Muniba	13 god. stara	
51. "	Ziba	11 god. stara	
52. "	Fatima	9 god. stara i	
53. "	Reuf	6 god. star	
54. Kavazović	Mejra,	udova iza Rušida, 37 g. stara	
		i njezino dvoje djece:	
55. "	Mila	9 god. stara	
56. "	Paša	4 god. stara	
57. Hodžić	Mehmed	60 god. star	i njegova žena:
58. "	Pemba	58 god. stara	te njihovo
		dvoje djece i to:	
59. "	Adem	36 god. star	
60. "	Salko	14 god. star	
61. "	Mila,	kći Adema (pod 59),13 god. stara	
62. "	Zejna,	" " " 8 god.stara	
63. Begović	Biba,	kći Salke, 15 god. stara	
64. Fazlić	Mušan	60 god. star	
65. "	Alija	62 god. star	
66. Demirović	Senija	23 god. stara	
67. Begović	Hajro	66 god. star	
68. Hodžić	Fatima,	žena Mehmedova, 25 god. stara, čiji se muž nalazi na istočnom frontu	
69. Sokolović	Mujo	63 god. star	

Svi navedeni osim Sokolovića Muje, stanovnici su sela Košutice. Sokolović Mujo je iz sela Kuti, a u Košutici se je zatekao slučajno.

Od prisutnih u džamiji i mektebu ostali su na životu Sarajčić Hajdar, Junuzović Durmo i Begović Rustem, te devet žena i djeca. Oni su se sakrili u mektebu u jednu šupljinu pod podom i tako ostali neopaženi. Od strijeljanih ostale su teško ranjene 4 (četiri) osobe i to: Hodžić Fatima, žena umrl. Muje, 60 g. stara, Hodžić Almasa, kći ubijenog Osmana Hodžića, stara 12. godina i jedno dijete Kavazovića čije ime je nepoznato, a kome je odbijena vilica. Ove četiri osobe nalaze se na liječenju u Državnoj bolnici u Sarajevu.

Begovića Muju koji je bio strijeljan pred džamijom, ali ostao samo ranjen u nogu i plećku, te koji se je s mukom uspio izvući iz gomile mrtvih suseljana i koji se je smjestio u mektebskoj prostoriji, ponovno su strieljali u istoj prostoriji dva njemačka vojnika. Ovaj jadnik, ovako dotučen, pokušavao im je bez uspjeha dokazivati, da je musliman i da je podpuno nevin.

U svemu ovo selo dalo je podpuno nedužnih **šezdeset devet (69) žrtava** i to: **dvadeset i jedno (21) žensko dijete (do 15 g.), šesnaest (16) muške djece, šesnaest (16) žena i šesnaest (16) odraslih muškaraca. Ubijeno je dijete razvodnika Naila Hodžića koje je bilo tek dan ranije rođeno.**

Po pričanju preživjelih **mnogi od ovih nesretnika, a naročito djeca, ubijani su noževima.** Dva ženska lješa nađena su sa podpuno golim donjim dielom tijela, kojima je predhodno svučeno donje rublje i u takvom stavu, da im je stražnji dio okrenut prema gore, a koljena savijena prema zemlji.

Lješ njemačkog vojnika nađen je na mjestu udaljenom od džamije oko 200 metara.

Ni ovo ubojstvo njemačkog vojnika nisu izvršili, niti su mogli izvršiti muslimani ovog ili okolnih sela. Taj vojnik poginuo je ili u borbi ili iz zasjede od samih partizana. U redovima odmetnika uobće nema ni jednog člana muslimana ovog sela, kao ni obćine Sokolac. Stanovnici muslimani ovoga kraja gledali su u njemačkoj vojsci onu silu koja će im pružiti punu zaštitu života i imovine, a nikako da bi mogli biti predmet odmazde i to nakon toliko pretrpjelih stradanja. Mučeništvo sela Košutice tim je teže što je ono **1941. g. preživjelo svoju tragediju, kad je od odmetnika popaljeno i poharano i kad je šesdeset (60) žrtava glavom platilo.**

Sve navedeno potvrdit će preživjeli mještaji sela Košutice. Ove podatke dao je imam (svećenik) i načelnik obćine Sokolac, Karić Ćamil.

Nije potrebno isticati kakvu je bol i raspoloženje izazvala ova strašna sudbina tolikih nevinih žrtava. Ta nesreća nametnula je tešku potištenost, naročito kod rodbine ubijenih. U koliki su očaj bačene pojedine porodice vidi se na primjeru kuće Hadžića, od kojih je jedan član sada umirovljeni vrhovni šeriatski sudac Hadžić Abdulah ef. **Ova je obitelj u sadanjem ubijanju izgubila ravno svojih deset (10) članova**, najbližih rođaka spomenutog vrhovnog šeriatskog sudca. Iz iste obitelji platilo je **glavom pet (5) članova 1941. g. usljed četničke djelatnosti** (podvukao: S. Č.).

Ako je odmazda primjenjivana u ovom obliku, onda bi se po logici mogla vršiti samo prema neprijatelju i neprijateljskom narodu. Naš narod i naša država međutim smatraju se prijateljskim narodom i prijateljskom državom. Šta više mnogi članovi porodica ubijenih vrše svoje vojničke dužnosti ili u hrvatskom domobranstvu, ili kao legionari na istočnom frontu, odnosno u SS postrojbama, ili su se već bili prijavili u te postrojbe.

Osim toga teško je vjerovati, da bi ovakova metoda odmazde u ovim krajevima mogla imati kakvog pozitivnog rezultata. Šta više ona bi mogla i pogoršati situaciju i uroditi teškim posljedicama. Zna se razpoloženje mnogih odmetničkih skupina prema nedužnom pučanstvu ovih krajeva. Na očigled primjene zakona odmazde u ovakovom obliku mogu se poslužiti odmetnici, pored ostalih, i tim sredstvom ubijanja njemačkih vojnika, koje bi onda mogli dovlačiti na mjesta, gdje žele da bude izvršena odmazda od strane njemačke vojne sile.-

ZA TOČNOST PRIEPISA
glst. p.pukovnik /Ž m a v e c/

M.P.

(AJ, 110-613, inv. br. 6264, str. 288-292; AVII, fond NDH,k. 60, reg. br. 2/3a-1; A-BiH; ZKRZ, Referati, k. 4, omot 128, inv. br. 31-1)

Br. 118

ZATOČENICI KONCENTRACIONOG LOGORA STARA GRADIŠKA - DOPIS POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 22. SEPTEMBAR 1943.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
POLITIČKI ODSJEK
SARAJEVO

Broj: 6769-Taj-43

Predmet: **VUK HAMID I OMERAGIĆ MEHMED**
dostava potvrda

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI

MOSTAR

Savezno Vašem dopisu broj: Taj. 1507/43, od 1.rujna 1943. god. prigibno Vam se dostavljaju potvrde o primitku OMERAGIĆ MEHMEDA i VUK HAMIDA u sabirni logor Stara Gradiška, a isti su Vaši uhićenici, koje ste prepratili ovoj oblasti na daljnje prepraćenje u logor.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI !

Upravitelj:
Županske redarstvene oblasti:
(Petković)

M. P.

(A. Miletić, n.d. knj. 2, str. 648-649)

Br. 119

ZLOČINI U ISTOČNOJ BOSNI - IZVJEŠTAJ POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 8. OKTOBAR 1943.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
POLITIČKI ODSJEK
S A R A J E V O
Broj: 48-Taj-43.- Sarajevo, dne 8.listopada 1943.-
Dnevno izvješće za dan
7.listopada 1943. godine.-

1/ GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST - ZAGREB
2/ GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST URED - ZAGREB
3/ OBĆE ZAPOVIEDNIČTVO REDARSTVENE STRAŽE - ZAGREB
4/ GLAVAR GRAĐANSKE UPRAVE G. MINISTAR ING. FRKOVIĆ - SARAJEVO
5/ GLAVAR GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU G. ŠANDOR BENAK - BANJA LUKA
6/ G. VELIKI ŽUPAN VELIKE ŽUPE VRHBOSNA - SARAJEVO

Savezno nalogu Glavnog Ravnateljstva za javni red i sigurnost od 29. prosinca 1942, broj: 150604/43, čast mi je dostaviti izvješće o političkoj i vojnoj situaciji u gradu Sarajevu i Velikoj Župi Vrhbosna za dan 7. listopada 1943. godine.-

Sinoć oko 20 sati pucali su pobunjeni na putnički vlak kod Višnje, južno od Dervente.

Noćas u 23 sata između Renovice i Banje-Stiene uslied srušene pruge izkočio je sa tračnica stroj, lender i službena kola u kojima je bio njemački transport. Pojedinosti još nisu pribavljene.

Između Ustiprače i Međeđe razrušili su pobunjenici prugu.

U Višegradu, kojega su zauzeli četnici i Talijani, **bilo je mnogo ljudskih žrtava, a prema tvrdnji izbjeglica računa se oko 2.500 ljudi** (podvukao: S. Č.).

U Rogaticu došlo oko 6.000 izbjeglica, koji su pobjegli iz Višegrada ispred četnika. Naše postrojbe poduzele su podhvat kod Semeća, ali je isti suzbijen od nadmoćnijih četničkih snaga.

Most na Limu i Međeđu zauzeli četnici i spalili most kod Međeđe.

Jutros oko 4 sata između Ostrožca i Žuglića putnički vlak, koji je išao prema Mostaru i Dubrovniku, naišao je na miniranu prugu i uslied toga izvrnulo se 6 kola, službena i poštanska kola, 2 putnička izgorila a 3 putnička prevrnula se. Za sudbinu putnika i pojedinosti nisu primljene.

Jaki neprijateljski napad na Hudeč 3 km. zapadno od Kreke koji je trajao od 22 do 5 sati odbiven je u krvavoj borbi prsa u prsa. Jake partizanske postave na zapadnom dielu Tuzle, pružaju ogorčeni odpor. U Tuzli imade oko 8.000 partizana. Stanovništvo Tuzle surađuje sa partizanima.

Jake partizanske skupine, koje se nalazu sjeverno od ceste Doboj-Tuzla pripremaju napad na Doboj. Sjeverno od ceste kod Plana 5 km. zapadno od Kreke prikuplja se oko 1.000 partizana, koji dobivaju pojačanja iz Tuzle.

Jučer u 18 sati jak partizanski napad na postaju Puračići odbiven. Noćašnji napad na Turbe i Travnik odbiveni. Oko Rostova 20 km. južno od Travnika prikupljaju se jake partizanske skupine iz prostora Fojnica-Kreševo, da se pridruže onim, koji napadaju na Turbe i Travnik.

U prostoru oko Kalinovika sakuplja se oko 4.000 četnika, pod vodstvom jednoga srbskoga pukovnika i pripremaju pokret u smjeru Dubrovnika.-

Iz ostalih kotareva nema nikovih novosti.

U samom gradu Sarajevu vladao je podpuni red i mir.-

Upravitelj:

(Potpis nečitak)

(AVII, fond NDH, k. 198, reg. br. 41/3-1)

Br. 120

UPUĆIVANJE CIVILA U KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC - IZVJEŠTAJ POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE LUKA I SANA, BANJA LUKA, 23. NOVEMBAR 1943.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
U BANJOJ LUCI
Područje - kotarevi:
Banja Luka, Prijedor, Sanski Most,
Ključ, Kotorišće.

Broj: K. T. 491/43 Banja Luka, dne 23.XI 1943.

Predmet: **Ismet Ekić**,
dostava spisa

ZAŠTITNOM REDARSTVU

BANJA LUKA

Savezno, dopisu naslova Broj 3350/42. od 16.studenog 1942. god. priopćuje se, da je cijeli spis Ismeta Ekića ustupljen naslovu dana 26.kolovoza 1942. god. u predmetu Baždar Hajrudin i drugi pod broj: T. 451/42.

Ujedno se dostavlja naslovu popis osoba koja su sa ove oblasti upućena u sabirni logor Jasenovac dana14.srpnja1942. god. pod broj T. 491/42. godine i tó:

1. Bajić Božo,
2. Bajić Mitrana,
3. **Bukić Munira**,
4. **Bukić Osman**,
5. Daničić Jovan,
6. **Ekić Ismet**,
7. **Jaran Sulejman**,

8. **Karabegović Mubera,**
9. Mlekić Alojz,
10. Mlekić Franc,
11. Mlekić Silvija,
12. Mlekić Viktor,
13. Novak Divjak,
14. Radonić Savo,
15. Premru Viktor,
16. Tomić Ilija,
17. Varanješ Vaskrsija,

a Nada Madžarac upućena je u zbirni logor Stara Gradiška dne 23.srpnja pod broj T. 342/42.

ZA DOM SPREMNI !

M. P.

REDARSTVENI UPRAVITELJ:
Dr. I. Gromes, v. r.

(A. Miletić, n.d., str 680)

Br. 121

KARTON OSNOVNIH PODATAKA ZA AZIZA MUFTIĆA, LOGORAŠA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA 1943. GODINE

PREZIME I IME:	MUFTIĆ AZIZ
god. rođ.	21. III 1920. g.
ime oca	Huso
ime majke	Hata rođ. Halilica
mjesto rođenja	Banja Luka
obćina	Banja Luka
kotar	Banja Luka
zavičajan	Banja Luka
boravište	Banja Luka
zanimanje	brijački pomoćnik
vjera	islam prije
bračno stanje	
ime bračnog druga	
školska naobrazba	

1. Još za vrijeme biv. Jugoslavije isticao se kao radnički borac u organizaciji U. R. S-a zajedno sa Mehmedom Mušinovićem, djelio je brošuru pod naslovom Ustav S. S. S. R. Imenovani se sada nalazi u zbirnom logoru Stara Gradiška.

2. Nakon odpreme u logor pronađeni su letci komunističkog sadržaja u jednoj ladici stola kod njegovog poslodavca koje je imenovani spremio prije njegove odpreme u logor.

Vidi fascikl 1508, i spis P. O. 2890/43

(A. Miletić, n.d., str. 689-690)

Br. 122

NJEMAČKI ZLOČINI NA PODRUČJU STOCA (JULA 1943.) I TUZLE (JANUARA 1944.)

....

3. U selu Hrotimlji kod Stoca njemački okupatori su istodobno pobili 55 muslimanskih osoba raznog spola i dobi bez istrage i ispitivanja. Naknadno se pokazalo da su bili potpuno nevini.

4. Dana 12.jula 1943. g. povodom vršenja glavnog pretresa terena na području kotara Stolac postrojbe SS iz Mostara, Stoca i Domanovića sakupili su u selu Orašje, općina Aladinići svoje seljake Muslimane, sve ih natjerali u njihove kuće i naredili im da okrenu oči u zid. Seljaci su to primorani sve učinili, a potom su ih Njiemci sve redom postrijeljali i u kućama ih popalili.

Kuće koje su popaljene i u njima nađene pobijene obitelji:

1. Falata Ahmet, njegova žena i dvoje djece, Zejna i Zulka, i tri sina: Huso, Ibro i Mujo; svega 7 osoba.

2. Bucman Alija sa ženom Fatom su u kući sami izgorili, kuća nije izgorila. Na Bucman Aliji vatra naložena i zapaljena.

3. Bucman Fata u kući ubijena i izgorila.

4. Bucman Meho sa svojom ženom Fatom u kući sa troje djece.

5. Bucman Ibro za ženom Hanom i 2 njegove sluge. Sluge su bile Bjelavac Omer iz Babine, općina Nevesinje i Obradović Marijan iz Trebinja, općina Aladinići; svega 4 osobe.

6. Džeko Salko, sin Husejna ubijen u štali, žena mu Aiša teže ranjena u pleća i odvedena u bolnicu Stolac. Dvoje djece Hasana Džeko u štali zaklano, nevjesta Hadiba ubijena i njeno 2 djece zaklano, a jedno ranjeno u glavu i odbijeni mu prsti sa lijeve ruke. Druga nevjesta Hata u kući ubijena sa jednim djetetom, koji su u kući i izgorjeli; svega 10.

7. Falata Omer sa ženom Fatom, sinom Husejnom, sin Dervo, kći Hata i kći Mina; svega 6 osoba.

8. Falata Alija u njegovoj kući i troje ženske djece zaklano i zajedno s kućom izgorjelo, a žena mu Mina ranjena iz strojnice u ruku i odvedena u bolnicu u Mostar; svega 4 osobe nastradale.

9. Falata Salko sa ženom Sajmom i kćeri Sadirom u kući ubijeni i izgorjeli. Svega 3 osobe.

10. Džeko Ibro ubijen u štali svoga brata Salke i njegova žena Munira sa sinom Šačirom i kćerkom Šefikom u svojoj kući ubijeni i izgorjeli; svega 4 osobe.

11. Džeko Meho, njegova žena Džemka i sin Avdo u kući ubijeni.

12. Džeko Ajna sa sinom Mustafom u kući ubijeni.

13. Teklić Mujo sa kćerkom Fatom i Mehmedom Husković i sa kćerkom Đulsonm ubijeni u kući, a druga im kuća izgorjela.

14. Pehlić Hasan sa ženom Sajmom u kući ubijeni, a štala im izgorjela.

15. Pehlić Jusuf sa ženom Eminom u kući ubijeni i izgorjeli. Iza njih ostalo 3 nejake djece koja su živa.

Nešto se slično dogodilo 20.januara 1944. g. u selu Naseoce, Gornji Lukavac, u tuzlanskom kotaru. Tom prilikom je njemačka vojska između ostalih poubijala: Mešana, Ibru i Aliju Beślića, Bajru i Agu Softića, Husu i Ahmeta Suljkića, Šahina i Ibru Imamovića, Saliha i Bajru Junuzovića, Rasima, Saliha i Mehu Bedića, Emina Malkića, Aliju Krbuljića, Šahina Brguljaševića, Mujagu Hasića, Muju Bedića i Šemsu Bedića, među kojima su neki starci preko 50 godina.......

(M. Hadžijahić, n.d., str. 50-51)

Br. 123

ZLOČINI U KUKAVICAMA - IZVJEŠTAJ HRVATSKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA "USTAŠA", STOŽER VRHBOSNA - SARAJEVO, SARAJEVO, 11. MART 1944.

"USTAŠA" HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET
STOŽER VRHBOSNA - SARAJEVO

Broj: Taj.226/44. Sarajevo, 11. ožujka 1944. g.

Predmet: Zvjerstva četnika u selu
Kukavice, kotar Rogatica

ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

S a r a j e v o

Ustaški logor u Rogatici, dostavio je ovom stožeru pod br. Taj. 24/44 od 9.III-44. sliedeće:

Žiga Hakija u. Nezira, 41. g. star, iz sela Kukavice, obćine Tetima kotar Rogatica, preslušan po navedenom logoru, dana 9. ožujka 44. g. izjavio je:

Prigodom upada četnika u selo Kukavice 11, 12. X. 1943. uhvatili su moju ženu i četvoro malodobne djece i otjerali ih u selo Mesići, gdje su ih kod rijeke Prače poklali i uz samu rijeku zakopali što se i danas može ustanoviti, jer su ih sasvim malo zatrpali da se skoro vidi.

Napominjem da su četnici zaklali i moju staru majku i istu u jednu jamu zatrpali.

Isto tako mi je poznato da su četnici zaklali ženu Žiga Mehmeda i jedno malodobno dijete, te starog Žigu Ahmeta, kao i ženu Žigo Miralema.

Napominjem, da su četnici zaklali ženu Mehovića Jusufa i ženu Jamakovića Jusufa i petero djece, kao i ženu Osmana Nadarevića i jedno dijete, te jedno malo dijete Talovića Muse (podvukao: S.Č.).

Svi gore navedeni su poklati od strane četnika i pokopati uz rijeku Praču, tako da se skoro svi vide napolju.

Molim da izađe sudska komisija radi uviđaja na lice mjesta.

Na datu izjavu pripreman sam se uviek prisegnuti.

Na znanje i blagohotno uredovanje.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI !

S t o ž e r n i k:
/Stipe Barbarić/

(AVII, fond NDH, k. 167, reg. br. 47/1)

Br. 124

ZATOČENI BOŠNJACI NA PODRUČJU VITEZA - IZVJEŠTAJ USTAŠKOG TABORA U VITEZU, VITEZ, 23. MART 1944.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
USTAŠKI TABOR U VITEZU
Broj T. 46/44. Vitez, dne 23. III. 1944.

Predmet: Priedlog za pomilovanje zatočenika.

KOTARSKOJ OBLASTI

TRAVNIK

Zavisno tam. dopisu broj V.T. 8/44. od 16. ožujka 1944. dostavlja se iskaz osoba koje se nalaze u zatočeničkim logorima občine Vitez, područje ovog tabora i to:

rb.	Ime, prezime i očevo ime	selo	god.r.	zanimanje	Opazka
1.	Mehić Bajro (Omerov)	Kruščica	1909.	Limar	
2.	Music Fehim (Arifov)	Kruščica	1910.	Limar	
3.	Music Arif (Arifov)	Kruščica	1912.	Limar	
4.	Music Salih (Arifov)	Kruščica	1922.	ratar	
5.	Music Dudija ž. Osmana (Arifova)	Kruščica	1901.	radnica	
6.	Fatulović Nazif (Rašin)	Kruščica	1905.	radnik	
7.	Fatulović Čelebija (ž. Nazifa)	Kruščica	1908.	domaćica	
8.	Music Dedo (Nazifov)	Kruščica	1912.	radnik	
9.	Music Hajka (Mehina)	Kruščica	1908.	radnica	
10.	Fatulović Alija (Murata)	Kruščica	60. g.	radnik	
11.	Music Ahmet (Alagin)	Kruščica	1918.	radnik	
12.	Music Bisera (ž. Ahme)	Kruščica	1908.	domaćica	
13.	Music Hadžira (Halila)	Kruščica	1910.	domaćica	

14.	Fatulović Smajo (Redžin)	Kruščica	1925.	radnik	
15.	Fatulović Sabina (Zajkina)	Kruščica	1913.	radnica	
16.	Džafić Mustafa (Ibrahimov)	Kruščica	1909.	radnik	
17.	Musić Mejra (Alije)	Kruščica	1913.	domaćica	
18.	Halilović Tahir (Ibrin)	Kruščica	1900.	radnik	
19.	Džafić Planika (Ibrina)	Kruščica	60. g.	domaćica	
20.	Džafić Ramiza (Mustafe)	Kruščica	1936.	-	
21.	*Džafić sestra (od 20)*	Kruščica	1940.	-	
22.	Tadi - Barašić Pero (Matin)	Vraniska	1905.	radnik	
23.	Todorović Jela (ž. Riste)	Tolovići	67. g.	domaćica	

Svi upisati od tekućeg broja 1. do zaključno 21. su zatočeni u proljeće 1942. godine, pošto su se smatrali Ciganima, dok je kasnije njihovim ostalim priznato arievsko pravo, te se u buduće smatraju muslimani, te kao takvi služe i vojsku. Isti su navodno prevedeni u sabirni logor Jasenovac, dok o današnjem prebivalištu ovaj Tabor nema nikakvih pregleda.

Zatočenik upisan pod tekućim brojem 22. je prilikom boravka u Srijemu uhićen sa propusnicom koja je navodno jednom korišćena, dok o njemu sve Hrvatske Vlasti u mjestu imaju najbolje podatke o ponašanju, isti je pored toga bolestan i nesposoban za teže poslove.

Zatočenica upisana pod tekućim brojem 23. je majka Božina koji se je odmetnuo u 1941. godini u četnike, za kojeg se danas ništa ne čuje te je kod nje pronađeno nekih stvari koje su po prilici mogle poticati iz Četničkih redova. Ista je žena penzionerka, jer joj je davno umrli muž bio drž. službenik.

Na području ovog Tabora nema o tom pregledu niti osobnog poznavanja, dok za napried navedene može se garantovati za posluh i vladanje.

Za Poglavnika

ZA DOM SPREMNI !

Pomoćnik za upravu — Tabornik:

P. Matijanić — A. Budimir

M. P.

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 515-517)

Br. 125

ZLOČINI U VIŠEGRADSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ HRVATSKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA "USTAŠA", STOŽER VRHBOSNA - SARAJEVO, SARAJEVO, 17. APRIL 1944.

"USTAŠA" HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET
STOŽER VRHBOSNA - SARAJEVO

Broj: Taj. 316/44. Sarajevo, 17. travnja 1944.

Predmet: Četnička krvoločtva nad hrvatskim
pučanstvom, na području Višegrad.

1/ Postrojničtvu Ustaše Hrv. oslobodilačkog pokreta Upravni zapovjednik Ustaša - Zagreb;
2/ Zapovjedničtvu divizije "Prins Eugen" - Sarajevo;
3/ Glavaru građanske uprave - Sarajevo;
4/ Velikoj župi Vrhbosna - Sarajevo;
5/ Župskoj redarstvenoj oblasti, politički odsjek - Sarajevo;
6/ Zapovjedničtvu III zbornog područja - Sarajevo;
7/ Zapovjedničtvu 5. oružničke pukovnije - Sarajevo;
8/ Feldkommandantur - Sarajevo;
9/ Feldgendarmerie-kommande - Sarajevo'
10/ Državnom izvještajnom i promičbenom uredu - Sarajevo.

Ustaški logor Višegrad u Sarajevu, dostavio je ovom stožeru pod brojem 142/44. od 15. travnja o.g. izvještaj sliedećeg sadržaja:

Ševal Tabaković, čija je obitelj sastojeća od matere, brata, žene i dvoje maloljetne djece, ostala za vrieme evakuacije u Višegradu, poklata je od strane četnika, kako je to imenovani ustanovio prigodom svog odlazka u Višegrad, dne 25. ožujka o.g.

U Višegradu se nalazi sa njemačkom SS. postrojbama oko 20 naoružanih četnika, koji drže straže i održavaju red i sigurnost u gradu.

Zapovjednik četnika je Milisav Puhalac, bivši redar N.D.H., dok su ostali četnici mahom iz višegradskog kotara. U tvornici "Vistad" u Višegradu, nalazi se oko 70 osoba /žena, djece i staraca/ našeg domoljubivog pučanstva, koje nije imalo prilike izbjeći, a koje je prepušteno na milost četnika.

Imenovani Tabaković u družtvu Sulejmana Hubića, Hasana Ustamujića i Rašida Suljevića, prijavio se po dolazku u Višegrad njemačkim vojnim vlastima, koje su odredile, da se prvenstveno jave kod četnika, a zatim kod njih, što su ovi i izvršili.

Po izjavi Tabakovića, zapitao ih je prigodom prijave četnički zapovjednik Puhalac, zašto su došli, te im ujedno rekao da ovdje neće više upravljati Nezavisna Država Hrvatska, nego samo i jedino četnička vlast, oduzeo im odmah osobne izprave i odredio da idu u tvornicu "Vistad", što su i poslušali.

Dne 11. travnja o.g. pozvale su njemačke vojne vlasti gore imenovanu četvoricu, gdje se nalazio također i čet. zap. Puhalac, koji ih je radi obrade zemlje zamolio je odmah zapovjednika njem. oruž. postrojbi u Višegradu da ih preda njemu, jer da će ih on bolje razumjeti i prema tome izpitati.

Njemački zapovjednik udovoljio je zahtjevu Puhalca, te ih je ovaj odtjerao u četničku stražarnicu u kojoj su zatekli pravoslavnog svećenika iz Višegrada Branka Popovića.

Nekoliko četnika ih je odmah **počelo tući i zlostavljati**, dok su nekoji pazili da ih Njemci ne bi vidili ili čuli jauk i plač. **Kada su ih teško izudarali dali su ih zatvoriti po četnicima**, Ljubiši Tomiću, Vlajku Filipoviću, Voji i Sreti Živkoviću, te Ratku Popoviću, sinu imenovano svećenika, **koji su bili ujedno izvršioci tuče i zlostavljanja**.

Istu večer došli su u zatvor svi imenovani četnici, gdje su ih povezali, a zatim odtjerali izvan grada, rekavši im usput, da su ustaše. Kada su sa stradalnicima odmakli od grada, počeli su ih četnici udarati kundacima od pušaka i prisiljavati, da kliču kralju Petru i Draži Mihajloviću, a kada su ih dotjerali u kuću Radoje Pecikoze u Kosovu Polju, onda su ih svukli do gola i potom primorali da jedan drugoga ugrize zubima za spolno udo, te ih tako počeli noževima bosti po raznim dielovima tijela. Kada je imenovanoj četvorici ovaj postupak četnika dodijao, jer su svi bili ogrezli u krvi tako da je soba u kojoj su ih mrcvarili bila polivena njihovom krvlju, tada su ih svezali i odtjerali do rieke Drine.

Osjetivši ovim, da će ih četnici još više mučiti i na koncu ubiti, odlučili su da se bace u Drinu, što su i izvršili.

Vidivši četnici da bi im ovi mogli na taj način izbjeći pripucali su na stradalnike iz pušaka, ali ni jednoga nijesu pogodili nego ih je Drina dalje nosila.

Na koncu **su trojica od stradalnika se utopili, dok se samo Ševal Tabaković, spasio plivajući** (podvukao: S.Č.).

Onako povređen i mokar došao je u Međeđu, a odatle je stigao vlakom u Sarajevo, gdje se liječi od zadobivenih teških ozleda, koje su vidljive, te koje se dadu liečnički ustanoviti.

Gornji izvještaj dostavlja se radi znanja.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI !

S t o ž e r n i k:

/Stipe Barbarić/

(AVII, fond NDH, k. 187, reg.br. 9/8-3)

Br. 126

USTAŠKI ZLOČINI U BOSNI I HERCEGOVINI - IZVOD IZ PROMEMORIJA SARAJEVSKIH BOŠNJAKA DR NIKOLI MANDIĆU, PREDSJEDNIKU VLADE NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE, 28. I 29. APRIL 1944.

....

2. Isto tako, prošle godine, (tj. 1943. - primj. S. Č.) **ustaški nadporučnik Kurelac izvršio je strahoviti pokolj nad muslimanskim stanovništvom u Srebrenici. Tom prilikom su žrtve bile predsjednik kotarskog suda Aganović, zatim njegova supruga i troje nejake djece, te upravnik pošte Džemal Pliska. Ustanovilo se da je Kurelac osobno poubijao sve ove ljude**. Nakon ovoga Kurelac je unaprijeđen u čin satnika, pa je pred kratko vrijeme vršio funkciju zamjenika zapovjednika ustaškog zdruga u Sarajevu. Zatim je upućen u Cazin, u isključivo muslimanski kraj, pa nije isključeno da i tamo ponovi svoje krvavo djelo. Kako će Muslimani ovoga kraja osjećati sigurnost i naći zaštitu u jedinici kojom zapovijeda Kurelac, znajući za slučaj u Srebrenici, mislim da ne treba komentarisati. Mjesto svog ovoga trebalo je da bude priveden zasluženoj kazni.

....

9. **Druga varijanta kidisanja na život Muslimana bila je odvođenje Muslimana u masama u sabirne logore iz raznih krajeva, a naročito iz Sarajeva**. Vama su poznati, g. Predsjedniče, slučajevi masovnog odvođenja u logore iz Sarajeva. Na naše traženje rečeno nam je od strane nadležnih ministara da je doduše naviše povedeno Muslimana u logor za vrijeme vladavine Drage Gregorića, nadstojnika političkog odsjeka župske redarstvene oblasti u Sarajevu. **U njegovo vrijeme je nekoliko hiljada upućeno u logor.** Iako je rečeno da je Gregorić učinio to kao čovjek koji nije uravnotežen i da je stoga maknut sa ovog položaja, do danas nije bio nijedan slučaj da bi se bilo ko vratio iz logora ... i povedena obnova postupka.

10. Prije kratkog vremena, **zapravo prije 3 dana upućeno je 17 mostarskih građana bez ikakvih obrazloženja od strane nadležnih**

faktora u sabirni logor; nakon toga su nad njima izvršena najstrahovitija tortura i inkvizitorska mučenja, o čemu je upućena posebna predstavka lično gospodinu predsjedniku.

11. Zajedno sa mostarskim slučajem izvršena su hapšenja nekoliko šegrta iz Konjica i okolice, a koji se i danas nalaze u uzama župske redarstvene oblasti u Sarajevu i čija je sudbina još neizvjesna.

12. Posebno je predata predstavka g. Predsjedniku vlade **za pljačke, ubistva i hapšenja mirnih građana u konjičkom kotaru, koja je izvršio zapovjednik kreševske milicije Bešlić Grgo**; o tom slučaju je prilikom ovog sastanka izrazio g. Predsjednik vlade svoje mišljenje, veleći da je vrlo banalan.

13. Prošle godine **odveden** je po župskoj redarstvenoj oblasti u Sarajevu **u sabirni logor Šošo Mustafa, željeznički činovnik iz Višića, kotar Čapljina.** On je odveden pod sumnjom saradnje sa četnicima. Ovu činjenicu porekli su Mustafini roditelji, a i sam Mustafa, a njegovo stanovište i odbrana potvrdili su oružnička postaja u Gabeli, kao i ustaški tabor, te sve njegove komšije.

I dok se Šošo Mustafa upućuje u logor pod sumnjom saradnje sa četnicima, dotle veliki župan mostarski dr Zlatko održava u Mostaru sastanak sa vođom četnika, daje im večere i drži zdravice.

14. Sličan slučaj je i sa uglednim trgovcem u Čapljini **Šarac Avdijom**. Ovaj čovjek je spasio stotinu života bez razlike vjere za ove tri godine, a svojom umješnošću spriječio je da se iz područja stolačkog i čapljinskog kotara ne iseli oko 13.500 stanovnika. Da nije bilo Avdije Šarca i još nekoliko ljudi pametnih iz Čapljine i Stoca, doživjeli bi istu sudbinu kao i Rogatica i Višegrad.

Umjesto priznanja za njegov zaslužni rad donosi se rješenje iz Zagreba, da se **Avdija Šarac uputi u sabirni logor** (podvukao S. Č.). Samo zahvaljujući mudrosti potpredsjednika Vida Bajića, koji poznaje prilike svoga kotara i zna šta bi značilo odvođenje Avdije Šarca u logor, do danas nije izvršeno rješenje odvođenja u logor...

(M. Hadžijahić, n.d., str. 45-47)

Br. 127

ZLOČINI U GORAŽDANSKOM KRAJU - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI ČAJNIČE, GORAŽDE, 9. MAJ 1944.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Kotarska oblast Čajniče u Goraždu

V.T.Broj: 15/44 **Goražde, 9. svibnja 1944.**

Predmet: Izvještaj o situaciji u Goraždu - dostavlja se.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE u Sarajevu
VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA u Sarajevu
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI u Sarajevu

Savezu dopisa ove oblasti V.T.Broj 14/44/ od 8. svibnja 1944. nadopunjuje se još slijedeće:

Dne 8. V. 44. došli su Nijemci u 2. sterna samovoza i 5. samovoza četnika pod zapovjedništvom KOSORIĆEM komandatom četnika u Rogatici, u Goražde, da se uspostavi red i ustanovi do koga je krivica, te je došlo do borbe u Goraždu. Po dolasku navedenih samovoza u Goražde, Nijemci su se povratili nakon kratkog vremena u Rogaticu ostavivši Kosorića sa svojim četnicima u Goraždu. Dok još Nijemci nisu bili izašli ni do na Jabuku, **Kosorić je sa četnicima počeo ubijanjem našeg preostalog življa /većinom staraca, starica i djece/, te zapalivši centar grada Goražda sa džamijom**, kako se čulo, Nijemci su naredili Kosoriću da uspostavi red i mir, ali je on to zloupotrebio, **te je počeo sa ubijanjem nevinog Hrvatsko-muslimanskog življa**.

Od strane četnika je bio predviđen napadaj na Goražde za 8. V. 44, ali jim je preduhitrena napadajem 7. V. 44. što bi bilo katastrofalno za pučanstvo u Goraždu, jer bi bili podpuno obkoljeni i sve živo pobijeno, kao dokaz: 1. skup četnika sa desne strane Drine kod crkve u Sopotnici

udaljenoj od Goražda 3 km u jačini 300 ljudi; 2/ pripremljene splavi na desnoj strani Drine /spremljeno 10 velikih splavova/ za prebacivanje četnika na lijevu stranu Drine, ovo je sve spremljeno za 8.V.44.

Narod je iz Goražda i najbližih sela oko Goražda evakuisan i nalazi se od Hrenovice do Pala smješten po privatnim kućama, za žrtve koje su četnici Kosorića napravili u Goraždu ne zna se tačno, ali po iskazima se je moglo prikupiti ubijeno je oko 40-50 staraca, žena i djece, te podpuno sve opljačkano što je bilo Hrvata-muslimana (podvukao: S.Č.).

Sa sigurne strane se zna da se sada nalazi DRAŽA MIHAJLOVIĆ, glavni komandant četnika, u BATOVU, obćine iste kotara Čajničkog, na desnoj strani Drine, gdje je od osnutka N.D.H. nije bilo ni Njemačke ni Hrvatske vlasti, a 8 ENGLESKIH časnika nalazi se u Čajniču koje čuvaju i sakrivaju četnici.

Prednje se dostavlja radi znanja, s molbom da se preduzmu potrebne mjere i da se naše pučanstvo koje je do sada dalo tolike žrtve za Hrvatsku Državu, sačuva i spasi od Kosorićeva pokolja, a potpisati skida svu odgovornost ako pučanstvo ovih krajeva odkaže svaku i svakom poslušnost i sama počne obračunavat sa svojim krvnim neprijateljima.

Za POGLAVNIKA i Dom Spremni !

Kotarski predstojnik:

(Potpis nečitak)

(AVII, fond NDH, k. 187, reg. br. 42/5-4)

Br. 128

ZLOČINI U GORAŽDU - IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI ČAJNIČE U GORAŽDU, GORAŽDE, 19. MAJ 1944.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Kotarska oblast Čajniče u Goraždu

V.T.Broj: 17/44 Goražde, 19. svibnja 1944.

Predmet: Izvještaj o situaciji
dostavlja se.

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE - SARAJEVO
VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA - SARAJEVO
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI - SARAJEVO

Dolaskom Njemačke vojske u Goražde došla je i milicija, gdje se iste nalaze i četnici pod zapovjedništvom Kosorića.

U Goraždu je zapaljen centar varoši sa džamijom u vakufskim dućanima, još su zapaljene kuće Braće Begovića, Alije Obarčanina, Alije Brankovića u čiju je kuću u vatru ubačen ubijeni Avdo Omeragić i još jedna žena koje su izgorili, do sada što se zna da je ubijeno i to: Abid Šošević star 35 god, Arif Hadžić obćinski redarstvenik 43 god.; Omer Topuz, aščija star 65 god, Ahmeta Oruča majka stara 92 god.; neka stara Peštekuša stara 85 god. i još jedan Hrvat-musliman nepoznatog imena pronađen zaklan u šumi više varoši, kako su četnici sve svoje žrtve odmah pobacali u Drinu kada su opazili da Njemački kamijoni dolaze u Goražde, te se ne može točno ustanoviti broj ubijenih, pošto se je pučanstvo razbjeglo. Ova ubijstva i palež po Goraždu izvršili su sve domaći četnici i to palež varoši sa džamijom izvršio je LJUBO Mutlak četnik sa svojom četom koja se sada nalazi na položaju Sjenokos više Goražda, kao i ubijstva po gradu u zajednici sa ANĐELKOM iz Brda sa četnicima iz sela Brda, koji danas hodaju po Goraždu, a niko im ništa ne smije, pošto ih brane Nijemci, jer sa njima surađuju (podvukao: S.Č.).

Njemačka komanda vršila je saslušanja Hrvata-muslimana u Goraždu, ali u prisutnosti četničkih komandanata i to Kosorića i Rista Gavrilovića koji je 1941. god. doveo četničke vođe majora DANGIĆA i SERGIJA MIHAJLOVIĆA, koji su izvršili pokolj Hrvatsko-muslimanskog (stanovniš Tva) u 1941. u svim krajevima, i pred ovakovim se osobama vršilo saslušavanje našeg življa tako da niko nije smio reći kako je bilo, nego je morao sve govoriti onako kako bilo u interesu četnika, stoga molim da se kod Njemačkih vlasti u Sarajevu da se navedena saslušanja proglase nevažećim, te da se ponova isti saslušaju u prisutnosti Hrvatskih vlasti.

Današnja situacija je u Goraždu neizdržljiva i tako napeta da se svakog časa može očekivati ponovno krvoproliće, jer četnici stalno prijete da sve ovo što su do sada učinili nije ništa što će ubuduće učiniti. Narod iz Goražda bježi stalno i niko se ne smije da vraća svojim domovima niti više i u koga ima povjerenje izuzev ustaša ukoliko ne dođe ustaška posada u Goražde narod će napasti na četnike, pa makar bili pod zaštitom Nijemaca, jer kažu da oni štite njihove krvnike, te da će svoje sinove, očeve, braću, muževe, koji se sada nalaze u SS postrojbama, Legiji, domobranima i ustašama pozvati da napuste svoje jedinice i da se svojim kućama vrate i da unište četnike i da će udariti na svakoga ko im bude stao na put.

Prednje se dostavlja radi znanja s zamolbom da se što žurnije preduzmu koraci kod Njemačke komande da se odstrane četnici iz Goražda, da ne bi današnju situaciju u Goraždu i okolici iskoristili partizani i ako nije narod za partizane, stalno je patio i bio ubijan od četnika, a do sada nikad nije bio ni od koga zaštićen u ove tri godine, pa nije ni čudo ako pozove svoje iz vojske da ih brane kada ih niko ne uzima u zaštitu. Potpisati skida svaku odgovornost ako se još veće zlo dogodi pošto nema moći da bi ovo spriječio do koga zla mora neminovno doći.

Za POGLAVNIKA i za Dom Spremni !

Kotarski predstojnik:
(Potpis nečitak)

(AVII, fond NDH, k. 187, reg. br. 42/5-12)

Br. 129

BROJNO STANJE ZATOČENICA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 27. MAJ 1944.

GRUPA "Ž"
STARA GRADIŠKA

Brojno stanje zatočenica

<table>
<tr><th>Vjera</th><th>Zadnjestanje</th><th>Pridošli</th><th>Otpućeni</th><th>Umrli</th><th>Ukupno</th><th>Opazka</th></tr>
<tr><td>Rimokatolici</td><td>384</td><td>-</td><td>37</td><td>-</td><td>374</td><td rowspan="8">U Kuli:
19 rkt
303 grki
36 žici</td></tr>
<tr><td>Grkokatolici</td><td>-</td><td></td><td>-</td><td></td><td>-</td></tr>
<tr><td>Muslimani</td><td>20</td><td></td><td>10</td><td></td><td>10</td></tr>
<tr><td>Židovi</td><td>53</td><td></td><td>11</td><td></td><td>42</td></tr>
<tr><td>Gr. istočnjaci</td><td>343</td><td>1</td><td>41</td><td></td><td>303</td></tr>
<tr><td>Evangelici</td><td>6</td><td></td><td>-</td><td></td><td>6</td></tr>
<tr><td>Starokatolici</td><td>6</td><td></td><td>-</td><td></td><td>6</td></tr>
<tr><td>Hrv. pravoslavci</td><td>-</td><td></td><td>-</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Ukupno</td><td>812</td><td>1</td><td>90</td><td>-</td><td>714</td><td></td></tr>
</table>

Dana, 27.svibnja 1944.

Zapovjednica:

M. Buždon

(A. Miletić, n.d. knj. 3, str. 359)

Br. 130

BROJNO STANJE ZATOČENICA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 13. JUNI 1944.

GRUPA "Ž"
STARA GRADIŠKA

Brojno stanje zatočenica

Vjera	Zadnjestanje	Pridošli	Otpućeni	Umrli	Ukupno	Opazka
Rimokatolici	359				359	U Kuli: 289 grki 43 žici
Grkokatolici	-				-	
Muslimani	**17**				**17**	
Židovi	49				49	
Gr. Istočnjaci	288	1			289	
Evangelici	7				7	
Starokatolici	6				6	
Hrv. pravoslavci						
Ukupno	726	1			727	

Dana, 13.lipnja 1944.

Zapovjednica:
M. Buždon

(A. Miletić, n.d., str. 370)

Br. 131

BROJNO STANJE ZATOČENICA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 19. JUNI 1944.

GRUPA "Ž"
STARA GRADIŠKA

Brojno stanje zatočenica

Vjera	Zadnjestanje	Pridošli	Otpućeni	Umrli	Ukupno	Opazka
Rimokatolici	333	6	-	-	339	U Kuli: 286 grki 49 žici
Grkokatolici	-				-	
Muslimani	**15**				**15**	
Židovi	50				50	
Gr. istočnjaci	286				286	
Evangelici	7				7	
Starokatolici	6				6	
Hrv. pravoslavci	-				-	
Ukupno	697	6			703	

Dana, 20.lipnja 1944.

Zapovjednica:

M. Buždon

19.VI 44.

Pridošle:

1) Zeman	Katica,	Mijo	1927. rkt
2) Kozina	Štefica,	Mijo	1920. rkt.
3) Vojtala	Margita,	Blaž	1910. rkt
4) Kozina	Ankica,	Mijo	1924. rkt.

(A. Miletić, n.d., str. 374)

Br. 132

BROJNO STANJE ZATOČENICA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 30. JUNI 1944.

GRUPA "Ž"
STARA GRADIŠKA

Brojno stanje zatočenica

Vjera	Zadnjestanje	Pridošli	Otpućeni	Umrli	Ukupno	Opazka
Rimokatolici	334		1		333	U Kuli: 281 grki. 49 žid.
Grkokatolici	1				1	
Muslimani	**12**				**12**	
Židovi	50				50	
Gr. istočnjaci	281				281	
Evangelici	7				7	
Starokatolici	6				6	
Hrv. pravoslavci	-				-	
Ukupno	691		1		690	

Dana, 30.lipnja 1944.

Zapovjednica:

Brkić

31. V 1944.

Pridošle:

1) Vinart	Vida,	Karlo	1926.	rkt
2) Nemet	Branka,	Dragutin	1917.	rkt
3) Faist	Zora,	Rudolf	1919.	rkt
4) Petrić	Ljerka,	Luka	1924.	rkt
5) Kreseirč	Danica,	Josip	1926.	rkt
6) Gvozdanović	Ives,	Vinko	1902.	rkt

(A. Miletić, n.d., str. 378)

Br. 133

ZLOČINI GENOCIDA U ISTOČNOJ BOSNI - IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 3. SEPTEMBAR 1944.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA

T.Broj: 1443/44

Predmet: Četnika okupljanje.- Sarajevo, 3. rujna 1944.

GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
polit. odsjeku
Zagreb

Kotarska oblast Rogatica izvješćem od 30. kolovoza ov. god. broj taj. 135 dostavlja:

"Ratni izvjestitelj S. Sakić dostavio je ovoj oblasti spisom svojim broj 91/taj. dana 26. VIII.1944. sliedeće izvješće:

"Na području iztočne Bosne postoji više skupina oboružanih četnika u grupama jačim i slabijim, a prividno neko od ovih skupina surađuju sa Niemcima, koji im daju hranu i strieljivo.

Ako promotrimo sve te skupine oboružanih četnika koje su se stavile u suradnju sa Niemcima, prividno im pomažu u borbi protiv boljševika dok na drugoj strani otvaraju vatru na pripadnike hrvatskih oružanih snaga, a ima i dokumentarnih slučajeva da i Niemce ne poštede, nego ih u manjim grupama napadaju i ubijaju, kao što su se ponovili slučajevi na području Rogatice.

Govorimo li o četnicima koji prividno surađuju sa Niemcima moramo spomenuti jednu od najjačih skupina četnika koje djeluju na području Rogatice, a nosi naziv Kosorićev bataljon. Isti bi četnici koji su izkazali lojalnost njemačkim oružanim snagama danas od njih dobivaju hranu i streljivo, slobodno dolaze u grad Rogaticu, **počinili su najgnusnija zlodjela u istome području**, a danas zbratinjeni pod nadzorom Niemaca

gledaju u pripadnike Hrv. oružanih snaga tobože bi htjeli još suradnju sa istima.

Kad bi prešli preko svega, gledajući jednom da se smiri, ili imajući pred sobom jednog neprijatelja t.j. partizane, oni bi pod maskom i u momentima prikazali se partizanima i napali, ili bi kao četnici drugog odreda otvorili vatru na pripadnike hrvatskih oružanih snaga.

Isti četnici od 1941. do danas, prividno pokazujući se, da nisu krivci, nego partizani /bili su jedno i drugo/, **počinili su najgnusnija zlodjela nad hrvatsko-muslimanskim pučanstvom od kojih ću navesti samo statistiku, a da navodim sve u detalje prešao bi i lietarnu odmazdu, a možda ne bih mogao završiti ni najvećoj knjizi o zlodjelima četnika samo na području kotara Rogatica.**

1941.-1944.

1. Grad Rogatica:	**854 domova zapaljeno**	**- 432 ubijeno.**
2. Obćina Sokolovići:	**13 sela, 389 domova zapaljeno**	**- 842 ubijeno.**
3. Obćina Borika:	**21 selo, 913 domova zapaljeno**	**- 1179 ubijeno.**
4. Obćina Ustiprača:	**15 sela, 323 doma zapaljena**	**- 1934 ubijeno.**
5. Obćina Žepa:	**14 sela, 388 domova zapaljeno**	**- 204 ubijeno.**
6. Obćina Tetima:	**20 sela, 250 domova zapaljeno**	**- 323 ubijeno.**
7. Obćina Prača:	**29 sela, 135 domova zapaljeno**	**- 239 ubijeno.**
8. Obćina Sokolac:	**11 sela, 246 domova zapaljedno**	**- 325 ubijeno.**

Prođemo li sve što su četnici učinili, dobit ćemo jasnu sliku, da sa njima od strane hrvatskog pučanstva nema nikakve suradnje niti bi se mogla ista proizvesti, kada isti i danas sa geslom veliko-srbstva "za kralja i za otadžbinu" **provode ista zlodjela, ubijajući i pljačkajući bez prekida hrvatsko-muslimanskog pučanstva** (podvukao: S.Č.).

Svi pokušaji četnika da ometu svoj lukavi trag zlodjela bili su vazda odkriveni. Sami pokušaj četnika da napadnu njemačke preselice obučeni su u ustaške odore bili su odkriveni samim Niemcima, videći da ih napada onaj kome daju streljivo i sa kim su stupili u suradnju i slučaj na Sjemeću, dne 12. lipnja 1944, kada su četnici u ustaškim odorama napali jednu manju njemačku preselicu na putu iz Višegrada u Rogaticu, bio je odkriven, jer su ubijena dva četnika, koji su nosili ustaške odore, a bili su četnici iz odreda Kosorića Radivoja, kojem daju streljivo i hranu i sa njima surađuju u borbi.

Ponovljena zlodjela četnika u 1944. na području Rogatice ne mora biti nikakav faktor reda i suradnje naprama hrvatskim oružanim snagama, kada su one pozvane da štite i brane hrvatski narod, a ne uništavaju i pljačkaju kao četnici.

Kosorić Radivoje videći da ne može lukavo nastupiti prema hrvatskim oružanim snagama, morao se povući. Lažno je izjavljeno Niemcima kao i našim oružanim snagama da je poginuo i da ga više nema.

Prema utvrđenim podatcima Kosorić se nalazi u Srbiji u gradu Užicu, tobože da je uhićen i nalazi se u pritvoru, dok se četnici njegovog područja grupišu i stalno krstare iz Srbije u Hrvatsku. Prividna mržnja četnika koji dolaze iz Srbije nama je podpuno jasna, da je ona samo organizacija, a prikazana je Niemcima borbom četnika i mržnjom koji dolaze iz Srbije.

Prije izvjestnog vremena došla je jedna skupina dobro oboružanih četnika među odrede Kosorić Radivoja da bi sprovela tajnu organizaciju četnika i držala stalnu vezu sa Srbijom, a u oskudici sa streljivom rečeno im je da će dobiti isto iz Srbije.

Postrojba koja zaštićuje područje Rogatice mora biti vazda jaka i oprezna, a najveća bi joj opasnost bila ako bi usliedilo povlačenje Niemaca iz tih krajeva.

Koliko se može saznati da u njihovim logorima vlada veliko nezadovoljstvo uslied dolaska Srbijanaca, koji traže otvorenu borbu sa hrvatskim oružanim snagama, a oni to ne bi mogli lukavo izvesti, plašeći se vatre Niemaca i naših oružanih snaga.

Nakon odlazka Kosorića u Srbiju odigrava se među njima podjela, jedni su za Kosorića u većini, dok bi drugi bili voljni Srbijancu i njegovom suradniku Neškoviću, koji okuplja svoje ljude na glasove i želio bi pobjedu dobiti.

Dok je Kosorić lukavo uhvaćen i sproveden u Srbiju, novoproglašeni komandant njegovog bataljona izjavio je da je ubijen, a za krivicu koja je stavljena Niemcima do znanja surađivao sa partizanima u svakoj borbi zajedno sa Niemcima pomagao je partizane, ili obavjestio o poduhvatu.

Jasno se vidi, da se radi o daljnjoj vezi sa Niemcima, jer im je potrebno streljivo, a također održanje privremeno dok se sprovede organizacija, a onda bi oni izveli svoj rad kao što su se i naučili imajući izkustva vodeći borbu sa tim najvećim neprijateljima ove države".

Prednje se predlae s molbom na znanje.

Za Dom spremni !

VELIKI ŽUPAN:
/Dr. Kulenović/

(AVII, fond NDH, k. 187, reg. br. 42/5-12)

Br. 134

BROJNO STANJE ZATOČENICA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 1. OKTOBAR 1944.

GRUPA "Ž"
STARA GRADIŠKA

Brojno stanje zatočenica

<table>
<tr><th>Vjera</th><th>Zadnjestanje</th><th>Pridošli</th><th>Otpućeni</th><th>Umrli</th><th>Ukupno</th><th>Opazka</th></tr>
<tr><td>Rimokatolici</td><td>431</td><td></td><td></td><td></td><td>431</td><td rowspan="8">U Kuli:
215 gi
49 žid.</td></tr>
<tr><td>Grkokatolici</td><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td>1</td></tr>
<tr><td>Muslimani</td><td>13</td><td></td><td></td><td></td><td>13</td></tr>
<tr><td>Židovi</td><td>50</td><td></td><td></td><td></td><td>50</td></tr>
<tr><td>Gr. Istočnjaci</td><td>230</td><td></td><td>15</td><td></td><td>215</td></tr>
<tr><td>Evangelici</td><td>8</td><td></td><td></td><td></td><td>8</td></tr>
<tr><td>Starokatolici</td><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td>6</td></tr>
<tr><td>Hrv. Pravoslavci</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Ukupno</td><td>739</td><td></td><td>15</td><td></td><td>724</td><td></td></tr>
</table>

Dana, 1.listopada 1944. Zapovjednica:

M. Buždon

(A. Miletić, n.d., str. 428)

Br. 135

ZLOČINI U KOVANJU I KOVAČICI - IZVJEŠTAJ ŽANDARMERIJSKE KOMANDE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 6. OKTOBAR 1944.

ŽUPSKO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO
Broj: 901/tajno
U Sarajevu, 6.X 1944.

Predmet: Dnevno izviešće

1. Glavnom zapovjedničtvu oružničtva /Sig. odjel/
2. Zapovjedničtvu 5. oružničke pukovnije
3. Velikoj župi Vrhbosna u Sarajevu
4. Županijskoj redarstvenoj oblasti Sarajevo

Na temelju zapoviedi Glavnog zapovjedničtva oružničtva /sigurnostni odjel/ broj 29/ tajno od 5. siečnja 1942. predlažem sliedeće izviešće:

10.IX 1944. u selu Kovanj /3 km. s.z. Rogatica/, po nepoznatom odredu četnika ubijen je Mujo Čolić i Fatima Arnautović.

1.IX 1944. u selu Kovačica /10,5 km j.z. Rogatica/ po nepoznatom odredu četnika ubijeno je 12 osoba islamske vjere (podvukao: S.Č.).

26.IX 1944. došla su 3 četnika sa njemačkom kolonom iz Višegrada u Rogaticu sa četničkom sastavom. Od tamošnje ustaške postrojbe u Rogatici uhićeni su i strieljani.

26.IX 1944. u mjestu Rogatica nalazilo se 18 osoba pravoslavne vjere, koji su po ustaškoj postrojbi u Rogatici uhićeni i strieljani. Razlog je da ne bi pobjegli četnicima i odkrili našu službenu tajnu.

Izviešće oruž. postaje Rogatica broj Uredovno/tajno od 30. rujna 1944.

Prednje izviešće predlažem na znanje.

Za Poglavnika i za Dom spremni !

Zapovjednik nadsatnik
/Ante Matešić/

(AVII, fond NDH, k. 51a, reg. br. 18/7-1)

Br. 136

BROJNO STANJE ZATOČENICA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA, 1. NOVEMBAR 1944.

GRUPA "Ž"
STARA GRADIŠKA

Brojno stanje zatočenica

Vjera	Zadnjestanje	Pridošli	Otpućeni	Umrli	Ukupno	Opazka
Rimokatolici	131				131	U Kuli: 9 gr.
Grkokatolici	1				1	
Muslimani	**4**				**4**	
Židovi	12				12	
Gr. istočnjaci	17		7		10	
Evangelici	4				4	
Starokatolici	3				3	
Hrv. pravoslavci						
Ukupno	172		7		165	

Dana, 1.studenog 1944.

Zapovjednica:
Brkić

1) Gvozdanović	Mira,	Sakir,	1923.	rkt
2) Brumat	Zorka,	Ivan,	1924.	rkt
3) Pezić	Lucija,	Jozo,	1916.	rkt
4) **Ljutić**	**Minka,**	Omer,	1916.	isl

5) **Sandžaltar**	**Safija,**	Mahmud,	1920.	isl
6) **Dedić**	**Dilfa,**	Saćir,	1918.	isl
7) Malinić	Savka,	Stojan,	1922.	

(A. Miletić, n.d., str. 445)

Br. 137

SPISAK ZATOČENICA LOGORA STARA GRADIŠKA UPUĆENIH U KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1944. GODINE

Pridošle: Kordić Matrona, Mihajlo, 1893, grki
Odpućene: Jasenovac

1. Arač	Marija	Nex
2. **Ahmetović**	**Hajra**	Bajro
3. **Alkić**	**Hadžira**	Osman
4. Arapagić	Rosalija	Jano
5. **Bektić**	**Aiše**	Hasan
6. Bistričić	Ružice	Josip
7. Bizjak	Edita	Ivan
8. Bizjak	Silvije	Ivan
9. Blažić	Katica	Pavao
10. Bobinec	Marija	Andrija
11. Brinclik	Kata	Jozo
12. Cerovac	Marija	Martin
13. **Čerić**	**Šemsa**	Ale
14. Čokl	Vjekoslava	Stjepan
15. Čubelić	Marija	Franjo
16. Daruš	Marija	Ivan
17. Delač	Katica,	nezak.
18. Dorčić	Katica	Stjepan
19. Ferić	Ljubica	Andrija
20. Fijaš	Lenke	Imbro
21. Gajdek	Mara	Pavo
22. **Hasić**	**Humba**	Adem
23. Horvat	Matilda	Koloman
24. Hrušč	Katica	Josip

25. **Imširović**	**Sadika**	Bego
26. Ivezić	Kate	Jakob
27. Ivinović	Katica	Janko
28. Jutčić	Tonke	Antun
29. Kain	Adolfina	Luka
30. Kanceljak	Milka	August
31. Likas	Vera,	nezak.
32. Luketić	Katica	Ivan
33. Majdak	Jana	Ignac
34. Majer	Anka	Milan
35. Mirnik	Josipa	Antun
36. Mitrović	Ljerka,	nezak.
37. **Mujanović**	**Zilha**	Mulio
38. **Mujanović**	**Ferida**	Hasan
39. **Mujanović**	**Sadika**	Hasan
40. Pašanac	Jagica	
41. Prpić	Marije	Luka
42. **Smajić**	**Sejida**	Osman
43. Stener	Ružica	Josip
44. Ščrbačić	Judite	Jakob
45. Šimić	Slavica	Slavko
46. Tihi	Marija	Marko
47. Vojvodić	Josipa,	nezak.
48. Anić	Vida,	nezak.
49. Barjanac	Mirjana	Đuro
50. Bjelajac	Koviljka	Stanko
51. Bogdan	Darinka	Gavro
52. Borundžija	Milka	Andrije
53. Borundžija	Anđe	Nikola
54. Cerovac	Angelina	Slavko
55. Čanak	Petra	Mile
56. Čurković	Jovanka	Illija
57. Delić	Milojka	Nedeljko
58. Dragić	Mara	Juraj
59. Đurić	Jula	Jovan
60. Inđić	Jula	Gavro

61. Ivković	Mara	Pavao
62. Jovanović	Sofija	Slavko
63. Kojić	Anka	Jovan
64. Ljubičić	Dinka	Stevan
65. Lončar	Zorka	Đuro
66. Mandić	Milka	Toma
67. Marić	Ana	Vaso
68. Marić	Ljuba	Milan
69. Marović	Staka	Illija
70. Mihajlović	Sofija	Jovo
71. Milanović	Ljubica	Soko
72. Miletić	Paulina	Stojan
73. Nađ	Jelena	Janko
74. Ostojić	Bosiljka	Joža
75. Popović	Ana	Petar
76. Rađenović	Ana	Glišo
77. Rađenović	Soja	Savo
78. Slavujević	Milka	Jovan
79. Stakić	Milka	Rade
80. Teslić	Jula	Illija
81. Teslić	Mara	Danilo
82. Travica	Ana	Kosta
83. Vasiljević	Stana	Uroš
84. Vučetić	Desanka	Đuro
85. Vučetić	Maše	Simo
86. Vučetić	Mara	Đuro
87. Vujasinović	Ljubica	Vasilj
88. Zogotinović	Mara	Tomo
89. Berger	Štefa	Moris
90. Carfatić	Mira	Semajo
91. Danon	Sultana	Izak
92. Frankl	Marija	Leopold
93. Fuks	Marija	Josip
94. Fuks	Nada	
95. Kasler	Vatroslava	S.
96. Marković	Roza	

97. Šlezinger	Elza	Mario
98. Marković	Zora	
99. Haubman	Regina	Herman *

(A. Miletić, n.d., str. 785-786)

** U toj grupi logorašica su se, prema istraživanju Antuna Miletića (A. Miletić, n. d., str. 786, nap. 2), koja se zasnivaju na izvještaju ustaške zapovjednice Maje Buždon, nalazile 41 Srpkinja, 37 Hrvatica, 11 Jevrejki i 10 Bošnjakinja. U "Kuli" su još ostale 303 Srpkinje, 36 Jevrejki i 19 Hrvatica. U logoru Stara Gradiška 27.maja 1944. bilo je zatočeno 714 žena.*

Br. 138

KARTON OSNOVNIH PODATAKA ZA HUSEINA JUSUFOVIĆA, ZATOČENIKA U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA 1944. GODINE

PREZIME I IME:	JUSUFOVIĆ HUSEIN
god. rođ.	1907. g.
ime oca	Halid
ime majke	Nafa rođ. Pletilić
mjesto rođenja	B. Luka
obćina	
kotar	
zavičajan	
boravište	Banja Luka, S. Čengića 33
zanimanje	gostioničar
vjera	islam prije
bračno stanje	neoženjen
ime bračnog druga	
školska naobrazba	

1. U njegovoj gostionici sastajali se isključivo sumnjivi tipovi, šver autonomisti itd. Uvijek je bio u društvu onih koji su otišli u šumu.

Označuje se kao najviši protivnik današnjeg poredka. Imenovani je odpremljen u logor na jednu godinu dana.

Vidi fascikl 2903, i spis V. T. 234 i 235/44.

(A. Miletić, n.d., str. 789)

BR. 139

GENOCID NAD BOŠNJACIMA U KONCENTRACIONOM LOGORU JASENOVAC - SPISAK ZATOČENIKA MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA NDH, ZAGREB, 27. MART 1945.*

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA - MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I MIR

Odjel za javnu sigurnost - Odsjek za političko redarstvo

Broj: V.T. 702-B/I-1945
Predmet: Popis zatočenika islamske vjere

Zagreb, dana 27.ožujka 1945.

1. ABDIČEVIĆ ESAD, rođ. 1909. u Pljevlju, sin Abidusa i Čelebije r, Pjerović, oženjen, slagar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O.* u Sarajevu na vrieme od 3 godine; održavao veze s komunistima i vršio komunističku promičbu.

** Najiskrenije se zahvaljujem Dr Ani Požar, direktoru Spomen područja - Jasenovac, koja mi je, znajući da se bavim istraživanjem zločina nad Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu, aprila 1991. dostavila ovaj dokument, koji je od izuzetne historijske vrijednosti za istraživanje zločina nad Bošnjacima u koncentracionom logoru Jasenovac 1941.-1945.*

** U ovom dokumentu korištene skraćenice znače:*
Ž. R. O. = Župska redarstvena (policijska) oblast
K. O. = Kotarska oblast
U. N. S. = Ustaška nadzorna služba
Red. oblast = Redarstvena oblast
V. Ž. = Velika župa
I. Ž. R. O. = Ispostava županske redarstvene oblasti

2. ABDURAHMANOVIĆ AVDO, rođ. 1896. u Travniku, sin Idriza i Fatime r. Šahinagić, udovac, stolar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; djelatni partizan.

3. AFGAN SALIH, rođ. 1899. u Banja Luci, sin Abdula i Tife r. Džabić, otac troje djece, činovnik Ž.R.O. u Banja Luci. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; surađivao sa partizanima za vrieme njihova boravka u Banja Luci.

4. AHMETOVIĆ HAVA, rođ. 1925. u Živinicama, kći Ibre i Melče r. Ahmetović, neudata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli za vrieme od 1 godine; radi nemorala.

5. AHMETOVIĆ MEHMED,rođ. 1891. u Tuzli, sin Zejćira i Hanumice r. Rašidović, otacdvoje djece, trgovac. Upućen u logor na priedlog K.O. u Brčkom na vrieme od 2 godine; održavao veze s partizanima i s njima surađivao.

6. AHMETOVIĆ MUSTAFA, rođ. 1911. u Brčkom, sin Avde i Hafize, otac jednog djeteta, gostioničar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Zagreb i župu Prigorje na vrieme od jedne godine; nagovarao ljude da idu u partizane i skupljao za "crvenu pomoć".

7. AJANOVIĆ EDHEM, rođ. 1920. u Tešnju, sin Ilijazbega i Have r. Turalić, đak. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme 3 godine; kao djelatni partizan predao se našim oblastima.

8. ALAGIĆ ADEM, rođ 1920. u Bihaću, sin Zeće i Hajdere r. Čaušević, neoženjen, prometni činovnik. Upućen u logor na priedlog K.O. u Petrinji na vrieme od 8 mjeseci; održavao veze s partizanima.

9. ALAGIĆ AHMED, rođ. 1870. u Konjicu, sin Alije i Derviše, otac četvero djece, stolar. Upućen u logor na priedlog

K.O. u Konjicu na vrieme od 1 godine; za vrieme boravka partizana u Konjicu sa istim je surađivao i kazivao državne privatne stvari.

10. ALAGIĆ HUSNIJA, rođ. 1924. u Konjicu, sin Ahmeta i Sadike r. Djubušić, neoženjen, stolar. Upućen u logor na priedlog U. N. S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i Veliku Župu Vrhbosna na vrieme od 3 godine; zarobljen kao djelatni partizan.

11. ALAGIĆ RAHILA, rođ 1912. u Vitini, kći Rašida i Hanke, r. Fazlinović, rastavljena, majka jednog djeteta. Upućena je u logor na priedlog Ž. R. O. u Sarajevu na vrieme od dvije godine; održavala vezu sa istaknutim komunistima i surađivala u komunističkoj organizaciji.

12. ALIĆ VASVIJA, rođ. 1926. u Derventi, kći Ahmeda i Arife r. Ahmić, neudata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž. R. O. u Brodu na Savi na vrieme od 2 godine; brat s kojim je živjela u zajedničkom kućanstvu pridružio se svojevoljno partizanima.

13. ALIKALFIĆ MUSTAFA, rođ. 1898. u Mostaru, sin Hasana i Fatime r. Slipičević, otac jednog djeteta, profesor učiteljske škole u Mostaru. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. na vrieme od 3 godine; održavao veze s partizanima.

14. ALIKAVAZOVIĆ ABDULAH, rođ. 1920. u Sarajevu, sin Edhema i Sifete r. Sirćo, neoženjen, obućar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; održavao veze s komunistima i nabavljao puščane naboje.

15. ALKIĆ HADŽIRA, rođ. 1927. u Tešnju, kći Osmana i Hanife r. Bobarić, neudata, pjevačica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 1 godine; radi nemorala i skitnje.

16. ARPADŽIĆ NEDŽAD, rođ. 1927. u Tešnju, sin Mahmuta i Fatime r. Džabić, neoženjen, učenik. Upućen na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; kao djelatni partizan sudjelovao u borbama po Hercegovini, Bosni i Slavoniji.

17. ARSLANAGIĆ ZAHIR, rođ. 1910. u Arslanagića Mostu, sin Sulejmana i Rabije r. Vidjen, neoženjen, red. izvidnik. Upućen u logor na priedlog Red. oblasti u Sarajevu; održavao vezu sa komunistima. Upućen je na 1 godinu prisilnog boravka u logoru.

18. ARSLANAGIĆ HASAN, rođ. 1901. u Čajniču, sin Alije i Nure r. Jusufspahić, udovac, otac dvoje djece, voćar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Zenici na vrieme od 30 mjeseci; kupovao oružje i odjevne predmete koje je odašiljao partizanima.

19. AVDIĆ ALJO (?), rođ. 1912. u Glavnici, sin Hasana i Hate r. Mendija, oženjen, otac dvoje djece, radnik. Upućen na logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 1 godine; vrijedjao je Poglavnika i NDH na javnom mjestu.

20. AVDIĆ HALIL, rođ. 1893. u Mustajbašiću, sin Osmana i Kade r. Beganović, otac jednog djeteta. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; lažno se izkazivao raznim osobama i u ime Poglavnika sabirao priloge za izbjeglice i ranjenike iz Bosne, koje je zadržavao za sebe.

21. AJANOVIĆ RAGIB, rođ. 1907. u Rogatici, sin Mehmeda i Hasnije r.Salihbegović, oženjen, otac troje djece, geometar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; prebacivao pojedine ljude u partizane i održavao veze s partizanima.

22. ALIĆ ĆAMIL, rođ. 1920. u Tetovu, kotar Zenica, sin Nume i Ćamke r. Bajramović, oženjen, bez djece, radnik. Upućen u logor na priedlog I.Z.O. u Zenici na vrieme od 3 godine; bio je teklić VIII kraiške brigade.

23. ARNAUTOVIĆ RASIM, rođ. 1910. u Bihaću, sin Muharema i Zejne r. Rodić, oženjen, otac dvoje djece, željez. činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu na Savi na vrieme od 3 godine; prebacivao pojedine osobe u partizane i sa istim suradjivao.

24. BAHTIĆ HAMDIJA, rođ. 1930. u Jajcu, sin Age i Melke r. Kahrić, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banjoj Luci na vrieme od 3 godine; kao djelatni partizan sudjelovao u borbama protiv hrvatskih oružanih snaga, osobito za napada na Banja Luku.

25. BALIĆ MUSTAFA, rođ. 1922. u Mostaru, sin Abdulaha i Zahide r. Ćemalović, neoženjen, đak, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; bio djelatni član komunističke organizacije SKOJ.

26. BALTA FATIMA, rođ. 1922. u Mostaru, kći Osmana i Hatidže r. Palata, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 18 mjeseci; kao pripadnica komunističke organizacije A.F.Ž. održavala je vezu s odmetnicima, od kojih je primala tiskarsko tvorivo za tiskanje letaka.

27. BALTA MUSTAFA, rođ. 1907. u Mostaru, sin Alije i Naile r. Ćatović, oženjen, otac 6 djece, željeznički službenik, upućen u logor na priedlog Izpostave Ž.R.O. u Zenici na vrieme od 3 godine; bio je teklić između komun. organizacija u Zenici i okružnog komiteta u Sarajevu.

28. BARJAKTAROVIĆ-BEŠLAGIĆ OSMAN, rođ. 1923. u Bieljini, sin Raifa i Savke, krojač; upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu na Savi na vrieme od 3 godine;

Umro: 2.IX.1942.

29. BARTULIĆ SAFIJA, rođ. 1916. u Bos. Novom, kći Arema i Fatime, udata, kućanica, upućena u logor po priedlogu Izpostave Ž.R.O. u Koprivnici na vrieme od jedne godine; njezin muž Slavko odmetnuo se.

30. BARUČIJA IBRAHIM, rođ. 1912. u Banjoj Luci, sin Muhameda i Fate, oženjen, otac jednog djeteta, radnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana-Luka na vrieme od 2 godine; vršio tekličku službu u korist odmetnika.

31. BATLAK HASAN, rođ. 1893. u Mostaru, sin Huse i Fate r. Korkut, oženjen, kovač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 9 mjeseci; surađivao je s odmetnicima.

32. BAŠIĆ ILIJAS, rođ. 1920. u Retfali, sin Sulejmana i Lenke r. Kovačić, neoženjen, posebnički namještenik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; pridružio se je dobrovoljno odmetnicima, te sudjelovao u borbama protiv hrvatskih oružanih snaga.

33. BEGANOVIĆ ADEM, rođ. 1914. u Rankovićima, sin Osmaha i Zahide r. Dudić, oženjen, otac troje djece, trgovac, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; neovlašteno je sabirao razne doprinose zlorabeći pri tome ime Poglavnika i ustanove Hrvatskog Crvenog Križa.

34. BEGANOVIĆ BESIM, rođ. 1923. u Kopčićima, sin Mehmeda i Rife r. Hasanbegović, neoženjen, ratar, upućen u logor

na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž.Vrhbosna na vrieme od 3 godine; dobrovoljno se je pridružio odmetnicima i sudjelovao u raznim borbama.

35. BEGANOVIĆ HAMIDA, rođ. 1926. u Travniku, kći Derviša i Hajke r.Aznedarević, neudata, posebnička namještenica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 18 mjeseci; bila je član kom. organizacije SKOJ vršeći dužnost sekretarice.

36. BEGANOVIĆ HAŠIM, rođ. 1913. u Tesliću, sin Talija i Dilfere r. Avdić, oženjen, otac jednog djeteta, trgovac, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; neovlašteno je sabirao razne doprinose zlorabeći pri tome ime Poglavnika i ustanove Hrvatskog Crvenog Križa.

37. BEGOVAC MEHMED, rođ. 1912. u Travniku, sin Huseina i Zarfe r. Hodžić, oženjen, otac troje djece, pekar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; vršio je obavještajnu i uhodarsku službu u korist odmetnika pomažući ih kako novčanim prilozima, tako i slanjem živežnih namirnica. Upute je primao od svog brata, poznatog odmetnika Hamde.

38. BEGANOVKA BISERA, rođ. 1924. u Bos. Gradiški, kći Dide i Kade, udova, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banjoj Luci na vrieme od jedne godine; održavala je vezu s odmetnicima u Kozari.

39. BEJTOVIĆ HUSEIN, rođ. 1917. u Bos. Dubici, sin Ahmeda i Halime r. Mušić, oženjen, otac dvoje djece, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Novoj Gradiški na vrieme od 3 godine; nepopravljivi je provalnik i džepar.

40. BEKTIĆ AIŠA, rođ. 1917. u Tuzli, kći Hasana i Mine r. Jašarević, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od jedne godine; radi nemorala.

41. BEŠLAGIĆ MUSTAFA, rođ. 1924. sin Mustafe i Zlate, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 3 godine; vršio je teklićku i uhodarsku službu u korist odmetnika.

42. BILANOVIĆ HAMDO, rođ. 1921. u Konjicu, sin Huse i Esme r. Holja, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; nepopravljivi je kradljivac i skitnica.

43. BILIĆ SABIT, rođ. 1921. u Ljubuškom, sin Mehmeda i Sevde r. Drljević, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; nabavljao je oružje i strieljivo za odmetnike.

44. BIŠČEVIĆ SMAJO, rođ. 1924. u Bos. Krupi, sin Muje i Emine, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ustaškog redarstva za grad Zagreb i v.ž. Prigorje na vrieme od jedne godine; vršio komunističku promičbu i komunističko primičbeno tvorivo.

45. BOJO HUSNIJA, rođ. 1905. u Mostaru, sin Saliha i Bege, neoženjen, konobar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od jedne godine; vršio protudržavnu promičbu.

46. BRKIĆ LATIF, rođ. 1917. u Zankovićima, sin pok. Omera i Sače r. Budimlić, oženjen, otac jednog djeteta, ratar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana-Luka na vrieme od 3 godine; održavao je vezu s odmetnicima.

47. BUBIĆ MAHMUT, rođ. 1914. u Baru, sin pok. Dželadina i Zonje r. Elezagić, neoženjen, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu

na vrieme od 2 godine; skrivao je neke osobe, za koje je znao da su potraživane od redarstva, te ih je obskrbio krivotvorenim izkaznicama.

48. BUČUK MAHMUT, rođ. 1919. u Trebinju, sin Jusufa i Zade r. Bijedić, oženjen, bravar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; kao bravar zrakoplovne luke u Mostaru nabavljao je za odmetnike oružje i strieljivo.

49. BUČUK SIDIKA, rođ. 1921. u Mostaru, kći Hasana Hadžića i Munte r. Bajrugić, udata za Mahmuta, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; pomagala je svome mužu odpremati razno tvorivo odmetnicima.

50. BUKOVAC SEID, rođ. 1922. u Ljubuškom, sin Muniba i Hafije r. Dupović, neoženjen, đak, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; kao član kom. partije tiskao je razno promičbeno tvorivo i vršio protudržavnu promičbu.

51. BUKOVAC VLASTA, rođ. 1920. u Zagrebu, kći Ahmeda i Marije r. Vajs, neudata, posebnička činovnica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; vršila je protudržavnu promičbu, te kao pripadnica ulične ćelije izpisivala je komunističke parole.

52. BUKUREVIĆ VEHID, rođ. 1924. u Visokom, sin Emina i Almase, neoženjen, kožar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vršio komunističku promičbu i razpačavao kom. promičbeno tvorivo.

53. BUKUREVIĆ ZAHID, rođ. 1920. u Visokom, sin Emina i Almase, neoženjen, kožar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vršio komunističku promičbu i razpačavao kom. promičbeno tvorivo.

54. BURĐOVIĆ IZO, rođ. 1924. u Bijelom Polju, sin Šeća i Džeke r. Nuhodžić, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; dobrovoljno se je pridružio odmetnicima, te sudjelovao u borbama.

55. BUREK ASIM, rođ. 1906. u Jajcu, sin Bega i Seide, oženjen, otac jednog djeteta, voćar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; vršio komunističku promičbu.

56. BURZIĆ AIŠA, rođ. 1918. u Banjoj Luci, kći Saliha Begić i Šefije, udata, kućanica, upućena na prisilni boravak na priedlog Ž.R.O. u Banjoj Luci na vrieme od jedne godine; prisustvovala je komunističkim sastancima i skupljala pomoć za odmetnike.

57. BAŠIĆ DUDA, rođ. 1919. u Jablanici, kći Ibrahima i Fate r. Miljković, udata, majka jednog djeteta, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; skrivala je u svom stanu od redarstvene potraživanu Ružicu Murovec, te ju je skupa sa svojim mužem Smailom odvela partizanima.

58. CARIĆ IBRO, rođ. 1896. u Tarevcu, sin Salke i Hanke r. Smajlović, oženjen, vratar. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od dvije godine; član udarne jedinice, davao priloge za "crvenu pomoć".

59. ŠAKIĆ AVDO, rođ. 1916. u Visokom, sin Hamida i Djulsume r. Fazlić, neoženjen, obćinski pisar. Upućen u logor na priedlog Župske redarstvene oblasti u Sarajevu na vrieme od 3 godine; održavao veze s komunistima.

60. ĆAR ŠAĆIR, rođ. 1906. u Šipovu, sin Omera i Zlate r. Šipić, oženjen, otac dvoje djece, radnik. Upućen u logor na priedlog Izpostave u Ž.R.O. u Zemunu na vrieme

od 1 godine; kao član komunističke organizacije dolazio na komunističke sastanke.

61. ČARDŽIĆ AVDO, rođ. 1893. u Banja Luci, sin Mehmeda i Aiše r. Krajišnik, oženjen, otac jednog djeteta, obćinski namještenik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; vršio komunističku promičbu.

62. ČAUŠEVIĆ HASAN, rođ. 1900. u Zvorniku, sin Salke i Zumre r. Tihić, kolarski pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 2 godine; sudjelovao u španjolskom građanskom ratu, bio član komunističke organizacije i prikupljao priloge za "crvenu pomoć".

63. ČELIK OMER, rođ. 1922. u Foči, sin Maše i Halime r. Hasković, poslovođa tvrtke "Bata". Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; član komunističke organizacije.

64. ĆEMALOVIĆ MUBERA, rođ. 1920. u Mostaru, kći Muhameda i Ajnije r. Kalajdžić, drž. činovnik. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; vođa komunističke organizacije u Mostaru, prikupljala novac i razno tvorivo za "narodnu pomoć".

65. ĆEMALOVIĆ NARCISA, rođ. 1923. u Mostaru, kći Hakije i Zinete r. Karabeg, neudata, učenica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; član komunističke organizacije, vršila komunističku promičbu.

66. ĆIRIĆ ŠEMSA, rođ. 1920. u Bos. Petrovcu, kći Ale i Hatidže r. Hadžić, udata, majka dvoje djece, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 1 godine; bavila se obrtimice bludom.

67. ĆIŠIĆ FAHIRA, rođ. 1912. u Ljubuškom, kći Alije i Hatidže, učiteljica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 3 godine; član komunističke organizacije, sakupljala je za "Narodnu pomoć", prisustvovala je sastancima mjestnog komiteta u Mostaru i sakrivala partijce.

68. ĆORALIĆ HUSEIN, rođ. 1899. u Cazinu, sin Ibrahima i Hate r. Badić, oženjen, otac troje djece, nadgruntovničar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; održavao veze s partizanima.

69. ĆORMEHMEDOVIĆ MEHO, rođ. 1910. u Sarajevu, sin Hasiba i Umuše r. Belko, oženjen, otac dvoje djece, radnik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; davao priloge za "narodnu pomoć" i vršio komunističku promičbu.

70. ČUSTIĆ MUHAREM, rođ. 1898. u Kozarcu, sin Ibre i Fatime, oženjen, riznićar. Upućen u lorog na priedlog Zašt. redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; održavao je veze s partizanima.

71. ČEHAJIĆ IRFAN, rođ. 1919. u Višegradu, sin Arifa i Aiše r. Karahodžić, oženjen, otac jednog djeteta, poseb. činovnik. Upućen u logor na priedlog I.Ž.R.O. u Zenici na vrieme od 3 godine; dragovoljno je otišao u partizane odakle se je nakon kratkog vremena povratio radi uhodarenja i sakupljanja pomoći i drugih potrebština za partizane.

72. ČEHIĆ (?) DILFA, rođ. 1918. u Banja Luci, kći Šaćira i Šebe r. Akić, udata, majka četvero djece, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; sudjelovala u pljački i drugim zločinstvima Asima Djelića.

73. DELIBEGOVIĆ IBRAHIM, rođ. 1907. u Gornjoj Tuzli, sin Mustafe i Mine r. Selimović, oženjen, otac petero djece,

prikupac Zempra. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 2 godine; pomagao nekim partizanima pri prebacivanju u planinu Majevicu.

74. DELIĆ ĆAMIL, rođ. 1924. u Mostaru, sin Salke i Nafe rođene Hajdarović, neoženjen, bolničar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; čitao komunističko tvorivo, prisustvovao komunističkim sastancima, te pripremao i omogućio bieg pritvorenoj komunistkinji Puzić Semiji.

75. DELIĆ MEHO, rođ. 1912. u Mostaru, sin Salke i Fate r. Fezić, oženjen, otac jednog djeteta, limar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 5 mjeseci; održavao vezu s partizanima.

76. DEMIROVIĆ IBRAHIM, rođ. 1904. u Kulen Vakufu , sin Demira i Fatke r. Behran, oženjen, graditelj. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 18 mjeseci; optužio partizanima Vilka Dodigovića, zapovjednika ustaške mladeži.

77. DERVIŠIĆ MEHMEDALIJA, rođ. 1922. u Banja Luci, sin Smaila i Fatime r. Sarač, neoženjen, đak. Upućen u sabirni logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; podržavao veze s članovima komunističke partije, te vršio komunističku promičbu.

78. DIDOVIĆ OSMAN, rođ. 1911. u Velikoj Kladuši, sin Hase i Fate r. Alibašić, oženjen, otac četvero djece, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; surađivao s partizanima.

79. DIDOVIĆ ...., rođ. 1895. u Velikoj Kladuši, udovac, brijač. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Karlovcu na vrieme od 1 godine; surađivao s partizanima.

80. DIZDAREVIĆ HALIL, rođ. 1903. u Žepču, sin Bane i Zumre r. Hamzić, oženjen, otac šestero djece, kafedžija. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; slao partizanima zdravstveno tvorivo i cigarete.

81. DOLAMIĆ HASAN, rođ. 1918. u Tešnju, sin Alije i Fatime r. Bukvić, neoženjen, limar. Upućen u logor na priedlog Ispostave Ž.R.O. u Zemunu na vrieme od 2 godine; organizirao jednu komunističku udarnu jedinicu.

82. DREAIĆ (?) HUSEIN, rođ. 1926. u Vidovskoj, sin Mehmeda i Feride r. Handžić, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; temeljito sumnjiv da je sarađivao sa partizanima.

83. DOLO ALIJA, rođ. 1904. u Goraždu, sin Agana i Zejne, udovac, otac jednog djeteta, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; služio odmetnicima kao teklić.

84. DROCIĆ MAHMUT, rođ. 1914. u Bos. Gradiški, sin Muharema i Hatidže r. Dautović, neoženjen, postolar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Novoj Gradiški na vrieme od 3 godine; partizanima u Kozari davao podatke o kretanju hrvatske i njemačke vojske.

85. DUGALIĆ PAŠO, rođ. 1900. u Turskim Kolibama, sin Huse i Zarife, oženjen, otac šestero djece, ratar. Upućen u logor na priedlog Zapovjedništva sabirnog logora u Jasenovcu na vrieme od 2 godine; protupravno si prisvojio novac sakupljen od zatočenika za životne namirnice.

86. DŽABIĆ NAZIM, rođ. 1915. u Banja Luci, sin Abdulaha i Kadire r. Halimić, neoženjen, trg. pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Banja Luci na vrieme od 2 godine; podržavao veze s komunistima.

87. DŽAFERAGIĆ EDHEM, rođ. 1898. u Sarajevu, sin Avdije i Neire r. Smaiš, oženjen, otac jednog djeteta, postolar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Banja Luci na vrieme od 2 godine; održavao vezu s komunistima te prisustvovao komunističkim sastancima.

88. DŽAFERAGIĆ MUSTAFA, rođ. 1903. u Tuzli, sin Sulje i Esme r. Kanjić, oženjen, otac četvero djece, rudarski radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 3 godine; surađivao s partizanima i ubio redarstvenog izvidnika Lihića Asima.

89. DŽAFIĆ MEHMED, rođ. 1914. u Bijeljini, sin Šaćira i Kade, oženjen, otac dvoje djece, krojač. Upućen u logor na priedlog Kotarske oblasti u Bieljini na vrieme od 3 godine; poznat kao komunista.

90. DJANIĆ NURA, rođ. 1909. u Bos. Novom, kći Muse i Zijade rodj. Gorinj, udata, majka sedmero djece, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 1 godine; surađivala s partizanima, a kći joj je u odmetničtvu.

91. DŽELIĆ SALIH, rođ. 1909. u Banja Luci, sin Ahmeta i Arife r. Kurtović, neoženjen, konobar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; kockar, džepar i pijanac.

92. DJEMAT JUSUF, rođ. 1914. u Prozoru, sin Ibrahima i Majre r. Bajrić, oženjen, otac dvoje djece, trgovac. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; pucao na ustaše za vrieme boravka partizana u Prozoru.

93. DŽINDO RASIM, rođ. 1920. u Šatorovićima, sin Ćamila i Vasvije r. Hodžić, neoženjen, slušač medicine. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; djelatni partizan.

94. DJODJIĆ SALKO, rođ. 1899. u Prnjavoru, sin Avde i Emine, oženjen, otac troje djece, povjerenik Zempra. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Novoj Gradiški na vrieme od 2 godine; temeljito sumnjiv da je surađivao s partizanima.

95. DŽUDŽA MUHAMED, rođ. 1903. u Mostaru, sin Osmana i Munte r. Drljević, neoženjen, ljekarnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; iz svoje ljekarne zdravstveno tvorivo davao partizanima.

96. DŽUDŽIĆ MEHO, rođ. 1904. u Visokom, sin Derviša i Ume r. Sirčo, oženjen, otac četvero djece, krojač. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; podržavao veze s komunistima i vršio komunističku promičbu.

97. DEDIĆ MEHO, rođ. 1924. u Visokom, sin Osmana i Derviše Pandžić, oženjen, ratar. Po izpostavi Župske Redarstvene Oblasti u Zenici predložen za upućenje u logor na vrieme od 3 godine; djelatni partizan i partizanski teklić.

98. DELIĆ ZEJNA, rođ. 1914. u Blagaju, kći Hadže i Emine r. Dizdarević, udata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; muž joj se odmetnuo u partizane, a ona ga je pomagala u protudržavnom udaru.

99. DERVIŠEVIĆ ZILHA, rođ. 1917. u Varcar Vakufu, kći Salke i Hatidže r. Tarkolić, neudata, domaćica. Po izpostavi Ž.R.O. u Zenici predložena za upućenje u logor na vrieme od 3 godine; sestra poznatog partizana Dervišević Avde, koji je podmetao mine pod vlakove.

100. EKIĆ AHMED, rođ. 1918. u Banjoj Luci, sin pok. Mustafe i Feize r. Čanić, neoženjen, stolar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku

i v.ž. Sana-Luka na vrieme od 3 godine; vršio je teklićku službu u korist odmetnika, a kasnije im se pridružio.

101. ELEZOVIĆ ESAD, rođ. 1921. u Mostaru, sin pok. Salke i Hatidže r. Hrle, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 3 godine; pridružio se je dragovoljno odmetnicima i sudjelovao u borbama protiv hrvatskih oružanih snaga.

102. ERZUMLIĆ MUSTAFA, rođ. 1922. u Konjicu, sin Mehmeda i Naze r. Sokolović, neoženjen, željeznički činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; borio se je u redovima komunističkih odmetnika protiv hrvatskih oružanih snaga.

103. FAZLAGIĆ BELKISA, rođ. 1926. u Čapljini, kći Abdulaha i Ajiše r. Kudra, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; sakupljala "Crvenu pomoć" i razparčavala komunističko promičbeno tvorivo.

104. FEJZIĆ ATIF, rođ. 1915. u Sarajevu, sin Ahmeta i Namke, rođ. Muminović, neoženjen, tiskar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima, te se u njihovim redovima borio protiv hrvatskih oružanih snaga.

105. FEJZO MUSTAFA, rođ. 1918. u Foči, sin pok. Omera i Pembe r. Kašmo, neoženjen, dipl. ing. ekonomije, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima.

106. FEJZO RABIJA, rođ. 1926. u Foči, kći Omera i Pembe, r. Kašmo, neudata, trg. pomoćnica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevo na vrieme od jedne

godine; razparčavala je kom. promičbeno tvorivo.

107. FETAHAGIĆ MUHAMED, rođ. 1920. u Bos. Brodu, sin Ramadana i Nafije r. Hadžiavdić, neoženjen, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; surađivao je s organiziranim komunistima.

108. FERHATOVIĆ ALMASA, rođ. 1920. u Podgorici, kći Hasana i Aiše r. Hadžinuković, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevo na vrieme od jedne godine; nabavljala je u Sarajevu razno tvorivo potrebno partizanima.

109. FIDAHIĆ ALIJA, rođ. 1924. u Bieljini, sin Mehmeda i Azemine r. Zajimović, neoženjen, đak, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; razpačavao je komunističko promičbeno tvorivo.

110. FILIPOVIĆ EMIRA, rođ. 1926. u Nišu, kći Sulejmana i Razije r. Ugljen, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; kći je Sulejmana Filipovića, ministra komunističke vlade u Beogradu.

111. FILIPOVIĆ RAZIJA, rođ. 1903. u Ljubuškom, kći Sadika Ugljena i Zinete r. Sadiković, udata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; supruga je Sulejmana Filipovića.

112. GANDURA MUHAMED, rođ. 1917. u Pljevlju, sin Halida i Esme r. Hadžimusić, neoženjen, uvoditelj dovoda, upućen u sabirni logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vršio komunističku promičbu, bio član komunističke organizacije te sakupljao za "crvenu pomoć".

113. GANIĆ MUSTAFA, rođ. 1921. u selu Zagornjica, kotar Visoko, sin Omera i Mulije r. Vračo, neoženjen, željezničar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; podržavao veze s partizanima i s njima djelatno surađivao.

114. GAVRANOVIĆ MUJO, rođ. 1912. u Travniku, sin Zaima i Fatime r. Hadžiosmanović, neoženjen, pekar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; dragovoljno se priključio partizanima i skupa s njima borio se i pljačkao, dok nije bio zarobljen.

115. GIGOVIĆ SEAD, rođ. 1922. u Sarajevu, sin Hamdije i Sadike r. Demirdžić, neoženjen, student medicine, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; dragovoljno je stupio u komunističku organizaciju, te obnašao dužnost sekretara jedne ćelije.

116. GOZIĆ AVDO, rođ. 1922. u Banjoj Luci, sin Sulje i Unče, neoženjen, krojački pomoćnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; vršio je partizansku promičbu i bio u vezi s partizanima.

117. GRADINČIĆ EJUB, rođ. 1902. u Turbetu, sin Saliha i Umije r. Palić, otac troje djece, trgovac, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od jedne godine; podržavao veze sa svojim bratom koji se priključio partizanima.

118. GVOŽĐAR IRFAN, rođ. 1915. u Banja Luci, sin Idriza i Naside r. Zembo, rastavljen, otac jednog djeteta, mehaničar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; vršio je komunističku promičbu.

119. HABUL ZAIM, rođ. 1903. u Lastvi, sin Hamida i Meliče r. Hadžimahović, oženjen, otac 6 djece, trgovac, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci

na vrieme od dvije godine; za vrijeme partizanskog napadaja na Banja Luku vršio uhodarsku službu u njihovu korist.

120. HAĐŽALIĆ OSMAN, rođ. 1903. u Rotimlji, sin Muje i Naze r. Hodžić, neoženjen, kavanar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; neobično je djelatan u širenju komunističke promičbe.

121. HADŽIĆ HAVA, rođ. 1920. u Begov Hanu, kći Ibrahima i Šide, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; prenosila je partizanima pisma, zdravstveno tvorivo i strieljivo.

122. HADŽIĆ MUNIRA, rođ. 1924. u Begov Hanu, kći Ibrahima i Šide r. Sarajlić, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; vršila je uhodarsku službu u korist partizana.

123. HADŽIAVDIĆ NEDŽIB, rođ. 1907. u Čepilovoj Kuli, sin Rašida i Alije, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od jedne godine, radi skitnje.

124. HADŽIMUSIĆ IBRO, rođ. 1904. u Foči, sin Selima i Mejre r. Hadžiibrahimović, rastavljen, radnik, upućen u logor na priedlog redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 2 godine; nakon puštanja iz zatočenja nastavio i nadalje svojim razornim komunističkim radom, te je, među ostalim, u stanu svoje priležnice poderao Poglavnikovu sliku.

125. HADŽIMUSIĆ ZUMRETA, rođ. 1926. u Fiči, kći Muhameda i Seme, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; razparčavala je komunističko promičbeno tvorivo.

126. HADŽIMUSTAFIĆ MUHAREM, rođ. 1926. u Tuzli, sin pok. Hase i Hasibe, neoženjen, gostioničar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 2 godine; dana 13.III.44. pokušao je objesiti maloljetnog Lukić Muju bez ikakvog razloga, opljačkavši ga pri tome.

127. HADŽIOSMANOVIĆ BESIM, rođ. 1917. u Jajcu, sin Bećira i Fatime, neoženjen, državni činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; partizane oko Bugojna pomagao je slanjem živežnih namirnica i monopolskih predmeta.

128. HADŽIOSMANOVIĆ NUSRET, rođ. 1914. u Mostaru, sin pok. Ibrahima i Fate r. Batla, neoženjen, limar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; nabavljao je strieljivo i odpremao ga odmetnicima.

129. HADŽIEFENDIĆ MUSTAFA, rođ. 1914. u Gradačcu, sin Mustafe i Tajibe r. Tahirović, oženjen, otac jednog djeteta, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od jedne godine; nabavljao je uredsko tvorivo za odmetnike.

130. HADŽISELIMOVIĆ IBRAHIM, rođ. 1887. u Kotorišću, sin pok. Ibrahima i Izete r. Eminefendić, oženjen, otac 9 djece, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od jedne godine; surađivao je s odmetnicima.

131. HAIRLAKOVIĆ ŠEFKET, rođ. 1920. u V. Kladuši, sin Hasana i Drage, neoženjen, bivši redarstveni činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; širio je uzbudljive viesti uznemirujući pučanstvo, inače sklon pljački.

132. HAJDO HASAN, rođ. 1908. u Mostaru, sin Ibrahima i Đefre, r. Ćatović, oženjen, stolar, upućen u logor na

priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; dragovoljno se je pridružio odmetnicima i borio se protiv hrvatskih oružanih snaga.

133. HAJRO VAHID, rođ. 1921. u Sarajevu, sin Mehmeda i Fate r. Hadžlaš, neoženjen, električar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; slao je partizanima akumulatore, te sakupljao doprinose za "crvenu pomoć".

134. HALILOVIĆ SMAIL, rođ. 1907. u Prnjavoru, sin Selima i Kade r. Mesterbašić, oženjen, otac dvoje djece, trgovac, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Novoj Gradiški na vrieme od jedne godine; vriеđao je Poglavnika i N.D.H. izrazivši na taj način svoje protudržavno raspoloženje.

135. HALIMIĆ ABAZ, rođ. 1896. u Banja Luci, sin Edhema i Munife r. Đelić, oženjen, otac jednog djeteta, brijač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od jedne godine; vršio je uhodarsku službu u korist partizana.

136. HALIMIĆ DANIJEL, rođ. 1909. u Banja Luci, sin Latifa i Fatime, oženjen, otac jednog djeteta, krojač, upućen u logor na vrieme od 2 godine; održavao je vezu s odmetnicima.

137. HALIMIĆ HALIM, rođ. 1916. u Skuplju, sin Omera i Emine r. Mulalić, neoženjen, drž. činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana-Luku na vrieme od 2 godine; obnašao je dužnost nadzornika jednog tzv. sektora SKOJ-a.

138. HAMDANOVIĆ IBRAHIM, rođ. 1894. u Otoki, sin pok. Murata i Fate r. Komoč, oženjen, otac 4 djece, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 3 godine; surađivao je i pomagao partizane pri njihovom upadu u Bos. Krupu.

139. HARAMBAŠIĆ HABIBA, rođ. 1925. u Prijedoru, kći pok. Alije i Paše, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Zagreb i v.ž. Prigorje na vrieme od 2 godine; vršila komunističku promičbu i širila kom. promičbeno tvorivo.

140. HARAMBAŠIĆ NAFIJA, rođ. 1922. u Prijedoru, kći pok. Alije i Paše r. Pašalić, neudata, student farmacije, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; organizirani je član kom. partije, te kao takova neobično opasna u svom protudržavnom radu.

141. HASANBEGOVIĆ OSMAN, rođ. 1901. u Hotovcu, sin Šaćira i Naze r. Kapodić, oženjen, otac dvoje djece, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; sudjelovao je u napadima odmetnika u okolici Foče.

142. HASIĆ HUMKA, rođ. 1919. u Kladnju, kći Adema i Aiše r. Dakmić, neudata, mati 3 nezakonite djece, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od jedne godine radi nemorala.

143. HERCEGOVAC RIZAH, rođ. 1914. u Travniku, sin pok. Hakije, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; obnašao je dužnost zapovjednika čete u odmetničkim redovima.

144. HODŽIĆ ALIJA, rođ. 1921. u Goraždu, sin Imšira i Meve r. Kodžeka, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; borio se na strani odmetnika.

145. HODŽIĆ HUSEIN, rođ. 1899. u Bjeloj, sin Ibrahima i Neire r. Salihagić, oženjen, otac jednog djeteta, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog

Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; širio je komunističku promičbu.

146. HODŽIĆ JUSO, rođ. 1921. u Grborezu, sin Nurke i Nure r. Zijadić, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V. ust. stajaćeg zdruga u Livnu na vrieme od 2 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima.

147. HODŽIĆ SAFET, rođ. 1927. u Ratiru, sin Muje i Zeife r. Kardaš, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; borio se u redovima odmetnika.

148. HOTIĆ AZEMINA, rođ. 1904. u Livnu, kći Ibrahima i Kise, udata, majka četvero djece, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 18 mjeseci; surađivala je s istaknutim komunistima, a u njenoj kući sastajali su se redovito partizanski teklići.

149. HOTIĆ GIJAZA, rođ. 1928. u San. Mostu, kći Šerifa i Azemine, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od jedne godine; surađivala je s odmetnicima.

150. HRNJICA MUSTAFA, rođ. 1914. u Koprivnici, sin pok. Selima i Derviše r. Čolaković, neoženjen, državni činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; održavao je komunističke sastanke i partizanima slao obaviesti o stanju u Sarajevu.

151. HROMIĆ BENJAMIN, rođ. 1916. u Ljubuškom, sin Hasana i Paše r. Krilić, neoženjen, željeznički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vrlo je djelatan u širenju protudržavne promičbe.

152. HUSEINOVIĆ ASIM, rođ. 1917. u Prozoru, sin Hasana i Derviše r. Merdžanović, neoženjen, bivši podvornik kod

Ž.R.O. u Sarajevu, upućen u logor na priedlog navedene oblasti na vrieme od jedne godine; omogućio je dopisivanje uhićenih komunista.

153. HUSEJNOVIĆ ATIF, rođ. 1910. u Derventi, sin Ibre i Zuhre, oženjen, otac 4 djece, upućen u logor na priedlog Kotarske oblasti u Derventi na vrieme od 2 godine; radi skitnje i krađe.

154. HUSIKA MEHMEDALIJA, rođ. 1893. u Kaknju, sin Mustafe i Hanumice r. Karahodžić, oženjen, otac 6 djece, učitelj, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od jedne godine; temeljito sumnjiv radi suradnje s partizanima.

155. HUSIKA SEAD, rođ. 1917. u Kaknju, sin Mehmeda i Hađide, neoženjen, kotarski agronom, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; vršio kom. promičbu i pomagao partizane doprinosima u novcu.

156. HUSKIĆ SAFET, rođ. 1914. u Livnu, sin Mahmuta i Habibe, oženjen, otac jednog djeteta, brijač, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V. ust. stajaćeg zdruga u Livnu na 6 mjeseci; surađivao je s odmetnicima.

157. IBRAHIMOVIĆ MEHMEDALIJA, rođ. 1927. u Gračanici, sin Alije i Zumrete r. Melenkić, neoženjen, đak šerijatske škole. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; dobrovoljno pristupio u komunističku organizaciju, održavao redovne sastanke i nižim vezama davao upute.

158. IMAMOVIĆ DERVIŠ, rođ. 1913. u Zenici, sin Fehima i Hasibe r. Kundalić, otac dvoje djece, slagar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; održavao veze s komunistima i vršio komunističku promičbu.

159. IMŠIROVIĆ SADIKA, rođ. 1916. u Gračanici, kći Nazifa i Zajre r. Osmanović, udata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 1 godine; provodila nemoralan život i bila odana skitnji.

160. IMŠIROVIĆ ADEM, rođ. 1913. u Gnojnicama, kotar Tuzla, sin Mustafe i Emine, r. Omerović, otac jednog djeteta, željeznički dočinovnik. Upućen u logor na priedlog I.Ž.R.O. u Vinkovcima na vrieme od 1 godine; surađivao s komunistima na rušenju željezničkih pruga i vršio sabotažu na željezničkom prometu.

161. ISLAMOVIĆ SELVETA, rođ. 1916. u Mostaru, kći Huseina i Bahre r. Hujdur, udata, majka jednog djeteta, domaćica. Upućena u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; njezin muž pobjegao je zrakoplovom iz Sarajeva u nepoznatom pravcu, a ista nije htjela reći kuda.

162. JARAN SULEJMAN, rođ. 1913. u Banja Luci, sin Muharema i Remze r. Mutavdžić, otac dvoje djece, zidar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; sudjelovao je u četničko-komunističkim odredima.

163. JAMAKOVIĆ MULO, rođ. 1903. u Zagoricama, kotar Visoko, sin Hasana i Mejre r. Hakulije, otac četvero djece, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; služio kao teklić i vodič partizanskim prebjezima.

164. JELEČ MUHAREM, rođ. 1901. u Livnu, sin Abdulaha i Habibe r. Brkić, otac petero djece, poljodjelac. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; surađivao je s partizanima i dojavljivao im kretanje naše vojske.

165. JELEN ĆAMILA, rođ. 1906. u Dubravama, kotar Mostar, kći Agana Delića i Hane r. Maksumić, majka troje djece, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; njezin muž Ahmed Jelen, domobranski glazbenik, odmetnuo se u partizane.

166. JOGIĆ ARIF, rođ. 1908. u Krčani, kotar Bos. Krupa, sin Jusufa i Šeće r. Hašimović, otac dvoje djece, poljodjelac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 3 godine; surađivao s partizanima za vrieme njihovog boravka u Bos. Krupi.

167. JUSUFOVIĆ HUSEIN, rođ. 1907. u Banja Luci, sin Halida i Nafe, neoženjen, gostioničar, upućen na prisilni boravak u sabirni logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; vršio je kom. promičbu, te partizane svakom mogućom prilikom pomagao novčanim doprinosima.

168. JAHIĆ HASAN, rođ. 1906. u Banja Luci, sin pok. Ibrahima i Ašeme, oženjen, otac 4 djece, bivši red. činovnik, upućen na prisilni boravak u sabirni logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; održavao je veze s partizanima još prije njihovog upada u Banja Luku, te je za samo vrieme upada bio njihov najpovjerljiviji čovjek.

169. JAŠAREVIĆ REUF, rođ. 1920. u Banja Luci, sin Mustafe i Džavade r. Hadžialagić, neoženjen, islamski dušobrižnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; dao je partizanima podatke o brojčanom stanju i razporedu vojske u Banja Luci, kao i nacrt svih bunkera. Radio je na prebacivanju ljudi među partizane, kao i na skupljanju "crvene pomoći".

170. KADIĆ ALIJA, rođ. 1885. u Konjicu, sin Akifa i Naile r. Gluhić, oženjen, otac petero djece, posjednik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme

od 1 godine; podržavao veze s komunistima i vršio komunističku promičbu.

171. KAHVEDŽIĆ KASIM, rođ. 1900. u Derventi, sin Alage i Hanife r. Mustafičić, oženjen, otac dvoje djece, radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu na Savi na vrieme od 3 godine; širio komunističku promičbu i održavao veze s partizanima.

172. KAJTAZ DŽEMAL, rođ. 1912. u Mostaru, sin Ahmeda i Đulsume r. Hadrović, oženjen, otac troje djece, bravar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 3 godine; vršio komunističku promičbu, odpremao pojedine osobe partizanima i vršio sabotažu u željezničkoj ložioni.

173. KAKNJO RIFAT, rođ. 1907. u Zenici, sin Ahmeda i Have r. Čoba, oženjen, otac troje djece, slagar. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 18 mjeseci; sakupljao i kupovao oružje za odmetnike.

174. KAPETANOVIĆ HASNIJA, rođ. 1917. u Bos. Novom, kći Osmanbega i Sultanije, neudata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Kotarske oblasti u Bos. Novom na vrieme od 15 mjeseci; održavala vezu s odmetnicima i podpomagala ih.

175. KARAHODŽIĆ IBRAHIM, rođ. 1914. u Zasoplju, sin Asima i Fate, neoženjen, pekar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; vršio komunističku promičbu.

176. KARALIJA MAHMUD, rođ. 1923. u Visokom, sin Mehe i Mihane r. Jamaković, neoženjen, bravar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; podržavao vezu s komunistima i vršio komunističku promičbu.

177. KARIĆ MEHMED, rođ. 1906. u Paležu, sin Alije i Fate r. Hasanagić, neoženjen, bravar. Upućen u logor na priedlog

Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; pomagao pri odpremanju pošiljaka partizanima.

178. KATANA FERID, rođ. 1903. u Banja Luci, sin Ibrahima i Mine r. Poparić, oženjen, otac troje djece, namještenik redarstva. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; surađivao s partizanima.

179. KEVRO RAŠID, rođ. 1892. u Ivančici, sin Saliha i Mulije, oženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; održavao je vezu s odmetnicima.

180. KERIĆ ZAHID, rođ. 1915. u Travniku, sin Sulje i Zarfe r. Music, neoženjen, opančar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; znao za postojanje komunističke organizacije u Travniku, a nije to prijavio oblastima.

181. KESAROVIĆ MUMIN, rođ. 1925. u Velikoj Kladuši, sin Šerifa i Derviše r. Elezović, neoženjen, mesarski pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; podržavao veze s partizanima.

182. KOLAR MUHAMED, rođ. 1922. u Sarajevu, sin Hamdije i Fatime r. Babić, neoženjen, vrtlar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; vršio komunističku promičbu i održavao veze s komunistima.

183. KONAKOVIĆ GALIB, rođ. 1923. u Rogatici, sin Muhameda i Naile r. Milić, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; bio je član komunističke petorke, te prikupljao priloge za "narodnu pomoć".

184. KONAKOVIĆ SULEJMAN, rođ. 1903. u Parževićima, sin Osmana i Nefe r. Hrbat, oženjen, otac sedmero djece, ratar.

Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; podržavao veze s odmetnicima.

185. KOPIĆ HASAN, rođ. 1921. u Tesliću (Borići), sin Selima i Mihane, neoženjen, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 2 godine; djelatni partizan i partizanski teklić.

186. KORJENIĆ HASAN, rođ. 1879. u Ustiprači, sin Fehrada i Ajkune r. Mehović, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; surađivao s partizanima.

187. KRAJINA SAMIJA, rođ. 1912. u Mostaru, kći Muhameda i Adile r. Opijač, udata, majka dvoje djece, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; njezin suprug, zrakoplovni bojnik, odmetnuo se u partizane.

188. KRPO AIŠA, rođ. 1922. u Domanovićima, kći Osmana i Dude, neudata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 21 mjesec; odmetnula se u šumu, te među odmetnicima boravila 5 mjeseci.

189. KRUPIĆ ILIJAS, rođ. 1920. u Gračanici, sin Hasana i Alije r. Pašalić, neoženjen, poseb. činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; vršio komunističku promičbu.

190. KUBAŠIĆ HILMIJA, rođ. 1919. u Prijedoru, sin Bega i Derviše, neoženjen, sudski činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; pomagao partizane.

191. KUBO LEMO, rođ. 1927. u Livnu, sin Reše i Zarfe, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Zapovjedništva V. stajaćeg sdruga u Livnu na vrieme od 18 mjeseci; surađivao je s partizanima i držao im stražu.

192. KUČUK AHMED, rođ. 1914. u Trnovu, sin Mehe i Nurije r. Hajkunić, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; nepopravljivi kradljivac.

193. KUČUK SULEJMAN, rođ. 1911. u Banja Luci, sin Nedžiba i Fatime, oženjen, otac troje djece, redar, činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; za vrieme boravka odmetnika u Banja Luci istima predao svjetlopise namještenika redarstvene oblasti.

194. KULENOVIĆ ASIM, rođ. 1905. u Varcar Vakufu, sin Ragiba i Hašije r. Dizdarević, oženjen, otac dvoje djece, podvornik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od jedne godine; za vrieme boravka partizana u Varcar Vakufu vrlo revno ih je pomagao.

195. KULENOVIĆ HAJRIJA, rođ. 1914. u Ključu, kći Alije i Čine r. Filipović, udata, majka dvoje djece, domaćica. Upućena u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; održavala vezu s komunistima i podržavala ih.

196. KULENOVIĆ SADIKA, rođ. 1907. u Trebinju, kći Saliha i Hasibe r. Drljević, udata, majka troje djece, krojačica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; djelatna partizanka.

197. KURBAŠIĆ ESAD, rođ. 1914. u Tuzli, sin Hasana i Medvije r. Ahmedbašić, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 1 godine; nagovarao je seljačke mladiće da se ne odazivaju pozivu u vojsku, nego da bježe u šumu partizanima.

198. KURJAKOVIĆ ŠERIF, rođ. 1914. u Bihaću, sin Šerifa i Ajše r. Mesić, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Izpostave Ž.R.O. u Zemunu na vrieme od 3 godine; nepopravljivi kradljivac.

199. KURSPAHIĆ FAIK, rođ. 1922. u Foči, sin Džafera i Vasvije r. Pilav, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; djelatni partizan.

200. KLEPIĆ BISERA, rođ. 1918. u Zenici, kći Sulje i Ćatibe r. Bešić, udata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; žena poznatog zloglasnog partizana Omera Klepića, pljačkala ustaške domove i uhodarila u korist partizana.

201. KLEPIĆ OMER, rođ. 1905. u Travnju, sin Vibera i Fate, oženjen, limar. Po Župskoj redarstvenoj oblasti u Travniku predložen za upućenje u logor na vrieme od 3 godine; kao djelatni partizan pronalazio po kućama ranjene ustaše i domobrane i predavao ih partizanima na ubijanje, te zajedno sa suprugom pljačkao ustaške kuće.

202. LALIČIĆ HUSO, rođ. 1918. u Gusinju, sin pok. Hime i Maliće, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Dubrovniku na vrieme od 3 godine; bio je član kom. partije i pročelnik I. rejonskog komiteta.

203. LEKO SULEJMAN, rođ. 1921. u Blagaju, sin pok. Saliha i pok. Mihme, neoženjen, ličilac, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; borio se u odmetničkim redovima.

204. LATIFOVIĆ REFIK, rođ. 1897. u Dubravici, sin Gane i Arife r. Asić, oženjen, otac jednog djeteta, bivši red. zastavnik, upućen u logor na priedlog Izpostave Ž.R.O. u Sisku na vrieme od jedne godine; prietio se samokresom svojim predpostavljenima, te se opijao za vrieme službe i čineći izgrede vrieđao dostojanstveno državnog službenika.

205. LJUTIĆ MINKA, rođ. 1925. u Ključu, kći Omera i Namke, neudata, posebnička namještenica, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; za vrieme upada partizana u Banja Luku pljačkala je i vršila druge zločine nad hrvatskim obiteljima.

206. LJUBUNČIĆ AHMED, rođ. 1898. u Livnu, sin Saliha i Tajke r. Fehimović, oženjen, otac 2 djece, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; borio se u odmetničkim redovima protiv hrvatskih oružanih snaga, i to u području Sarajevo-Igman pl.

207. LJUBOVIĆ ISMET, rođ. 1921. u Nevesinju, sin Alije i Hanife r. Talović, neoženjen, brijač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; bio je djelatni član kom. partije, te je prebacivao, preko svojih viših veza, ljude među partizane.

208. MAGLAJLIĆ DŽEMAL, rođ. 1903. u Banja Luci, sin Muhameda i Čanke r. Zildžić, neoženjen, posebnički činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; radi komunističke djelatnosti.

209. MAHIĆ FAHRUDIN, rođ. 1921. u Banja Luci, sin Sulejmana i Šefike r. Skopljak, neoženjen, slušač prava. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Zagreb i v.ž. Prigorje na vrieme od 2 godine; bio je član SKOJ-a na pravnom fakultetu.

210. MAHMUTAGIĆ ABDULAH, rođ. 1908. u Maglaju, sin Mehmeda i Hanife r. Topčagić, oženjen, profesor. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; održavao je veze s partizanima i iztaknutim članovima komunističke partije.

211. MUJANOVIĆ MUSTAFA, rođ. 1896. u Bihaću, sin Rame i Tatle r. Mamić, oženjen, otac dvoje djece, poljodjelac. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 1 godine; prisustvovao partizanskim sastancima i sakupljao živežne namirnice i ino za partizane.

212. MALOVIĆ NAIL, rođ. 1921. u Pobrežju, sin Jusufa i Alke r. Jakirević, neoženjen, željeznički radnik. Upućen u sabirni logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; vršio kurirsku službu za partizane i prikupljao novac za narodnu pomoć".

213. MANDŽUKIĆ MEHMEDALIJA, rođ. 1913. u Tešnju, sin Mehe i Azemine, neoženjen, poslastičar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 2 godine; pomagao je komunističku djelatnost i omogućavao bieg u šumu pojedinim partizanima.

214. MASLIĆ ŠUKRIJA, rođ. 1924. u Varcar Vakufu, sin Šaćira i Hasibe r. Arifović, neoženjen, kovač. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; sakrivao je naboje i razno vojničko tvorivo u svome stanu.

215. MAŠIĆ MUNIF, rođ. 1903. u Sarajevu, sin Sulejmana i Hamše r. Glodjo, neoženjen, redarstveni izvidnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Osieku na vrieme od 3 godine; kao redarstveni izvidnik ucjenjivao je građane i iznuđivao novac, a osim toga je među pritvorenicima širio uzbudljive glasove o mučenju i batinanju zatvorenika.

216. MAZALOVIĆ MURAT, rođ. 1913. u Kladnju, sin Ahmeta i Zibe, neoženjen, red. stražar - pokusnik. Upućen u logor na priedlog Glavnog zapovjedničtva drž. redarstvene straže na vrieme od 1 godine; nesavjestno vršio službu i prisvajao sebi tuđe stvari.

217. MEHIĆ ZAJKO, rođ. 1893. u Mostaru, sin Omera i Haiše r. Beklija, oženjen, otac troje djece, trgovac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; bio član mjestnog komiteta u Mostaru i podpomagao partizane živežnim namirnicama i novcem.

218. MEHIČIĆ ZEIR, rođ. 1920. u Gornjoj Tuzli, sin Osmana i Šemse r. Kavazović, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 1 godine; održavao veze s partizanima i druge prebacivao k partizanima.

219. MEHMEDOVIĆ IBRAHIM, rođ. 1924. u Ričici, kotar Visoko, sin Šabana i Umše r. Kovačević, neoženjen, rudarski radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; sudjelovao s partizanima u borbi protiv naših snaga.

220. MEMIŠEVIĆ REDŽO, rođ. 1910. u Brčkom, sin Muje i Muse r. Hović, oženjen, otac dvoje djece, radnik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; bio član udarne jedinice u Osjeku.

221. MESAROVIĆ LATIF, rođ. 1921. u Lisičićima, sin Zenjila i Hemke r. Ahmetović, oženjen, kositarski obrtnik. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; zarobljen kao djelatni partizan u borbi s oružjem.

222. MESIHOVIĆ OMER, rođ. 1904. u Ljubuškom, sin Mehmeda i Zuhre r. Sadiković, neoženjen, građevinar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 3 godine; član komunističke partije i član mjestnog komiteta u Mostaru.

223. MEŠINOVIĆ MEHMED, rođ. 1921. u Banja Luci, sin Mehe i Zinete r. Čaušević, neoženjen, brijač - pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci

na vrieme od 3 godine; poznavao je rad pojedinih komunista, koji su sakupljali razno tvorivo i oružje za šumu, a nije htio obaviestiti mjerodavne vlasti.

224. MIDŽIĆ FAHRUDIN, rođ. 1915. u Bihaću, sin Ćamila i Mulaile, oženjen, učitelj. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 1 godine; radi suradnje s komunistima.

225. MISIRLIĆ MUSTAFA, rođ. 1891. u Sarajevu, sin Mehmeda i Paše r. Hadžimusić, oženjen, otac dvoje djece, krojač. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; održavao veze s odmetnutim partizanima.

226. MUJANOVIĆ ZILKA, rođ. 1926. u Ripču, kotar Bihać, kći Mehe i Almase r. Nasufović, raztavljena, bez djece, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 1 godine; radi nemorala i skitnje.

227. MUJČIĆ ALIJA, rođ. 1888. u Livnu, sin Hasana i Zulferide, oženjen, trgovac s marvom. Upućen u logor na priedlog Zapovjedničtva V. stajaćeg djelatnog sdruga Ustaške vojnice u Livnu na vrieme od 6 mjeseci; za vrieme boravka partizana u Livnu imenovani je dragovoljno s njima surađivao.

228. MUJKIĆ EMINA, rođ. 1923. u Sarajevu, kći Saliha i Munire r. Prelo, neudata, brijač, pomoćnica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 18 mjeseci; stajala u vezi s partizanima i primala njihovu poštu.

229. MUJKIĆ HAMDIJA, rođ. 1926. u Sarajevu, sin Saliha i Munire r. Prelo, neoženjen, brijač. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; bio partizanski teklić i istima nabavljao razno tvorivo.

230. MUJKIĆ HAZIFA, rođ. 1903. u Bronzanom Majdanu, kći Ibre i Kade, udata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 6 mjeseci; podržavala vezu s partizanima.

231. MULAHASIĆ MUNEVERA, rođ. 1915. u Čajniču, kći Mitra i Milice r. Marković, udata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; bila je u partizanskoj obavještajnoj službi.

232. MULAHUSEINOVIĆ MUHAMED, rođ. 1922. u Sarajevu, sin Rasima i Samije r. Abdibegović, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; bio član komunističke organizacije.

233. MUMINHODŽIĆ SELVER, rođ. 1921. u Sarajevu, sinRagiba i Zumre r. Pašić, oženjen, trgovački pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bjelovaru na vrieme od 3 godine; razparčavao komunističke letke.

234. MUMINOVIĆ MUHAMED, rođ. 1912. u Banja Luci, sin Sulje i Fehime r. Softić, posebnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 1 godine; kretao se u partizanskom društvu.

235. MURATBEGOVIĆ MURADIF, rođ. 1922. u Tarevcima, kotar Gradačac, sin Vejsila i Nure r. Ibrahimbegović, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 1 godine; vršio partizansku tekličku službu.

236. MURANOVIĆ MUNIB, rođ. 1895. u Ostrožcu, sin Hasana i Melke r. Dizdarević, oženjen, otac petero djece, trgovac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 3 godine; dragovoljno se borio na strani odmetnika.

237. MURATOVIĆ ŠERIFA, rođ. 1903. u Bronzanom Majdanu, kći Hasne i Hate, udata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 6 mjeseci; podržavala veze s odmetnicima.

238. MUSAKADIĆ SAKIB, rođ. 1920. u Sarajevu, sin Junuza i Vasvije r. Tuzlić, neoženjen, činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; družio se s komunistima i širio njihovu promičbu.

239. MUSIĆ ZEKO, rođ. 1913. u Tešnju, sin Rame i Pašane r. Bobarić, oženjen, otac četvero djece, trgovac ponošenom robom. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; lažno se izkazivao raznim osobama i u ime Poglavnika sabirao priloge za izbjeglice i ranjenike iz Bosne, koje je zadržavao za sebe.

240. MUŠIĆ MUJAGA, rođ. 1915. u Žabljaku, sin Spahe i Hanke r. Muftić, oženjen, otac dvoje djece, zemljoradnik. Upućen na priedlog Zapovjedničtva V. stajaćeg djelatnog struga Ustaške vojnice u Livnu u logor na vrieme od 3 godine; pridružio se partizanima, te se borio protiv hrvatskih oružanih snaga.

241. MEHMEDOVIĆ HAMID, rođ. 1924. u selu Rasovac, kotar Tuzla, sin Musafin i Time r. Turčić, neoženjen, poljodjelac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu u trajanju od 1 godine; do svog zarobljeništva borio se na strani odmetnika.

242. MERDANOVIĆ HAMDIJA, rođ. 1904. u Zenici, sin Smaila i Zlate r. Bihorac, oženjen, bez djece, svirač. Upućen u logor na priedlog I.Ž.R.O. u Zenici na vrieme od 2 godine; dragovoljno se predao partizanima i s njima sudjelovao u pljački.

243. MUŠOVIĆ FEJZULA, rođ. 1918. u Skoplju, sin Demira i Zumrete r. Feta, neoženjen, slastičar. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za Vel. župu Gora

Prigorje u Zagrebu u trajanju od 1 godine; održavao vezu s partizanima i slobodno se kretao po njihovom području.

244. NALIĆ ZEJNA, rođ. 1927. u Krnjeuši, kći pok. Ibre i Fatime, neudata, ratarka, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od jedne godine; vršila je uhodarsku službu u Zvorniku u korist odmetnika.

245. NOVALIĆ HASAN, rođ. 1896. u Zelinji, sin Ibrahima i Eme, oženjen, otac 4 djece, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu n/S na vrieme od 3 godine; bio je četnički jatak.

246. NOVALIJA ABID, rođ. 1900. u Ahatovićima, sin Saliha i Refije, oženjen, otac 4 djece, obćinski redar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vršio tekličku službu između Sarajeva i Rajlovca, te odvodio ljude u partizane.

247. NOVALIJA FATIMA, rođ. 1909. u Fojnici, kći Omera i Advije, udata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; surađivala je s partizanima.

248. NOVIĆ HASAN, rođ. 1915. u Ljubuškom, sin Abdulaha i Fatime, neoženjen, kovač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; surađivao je s organiziranim komunistima, te su imali namjeru napasti vojarnu Nikole Jurišića uz pomoć partizana.

249. NOVKINIĆ MUHAMED, rođ. 1900. u Bos. Krupi, sin Saliha i majke Derviše, oženjen, bivši nadstojnik pošte, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; surađivao je s odmetnicima.

250. NOVO OSMAN, rođ. 1906. u Mostaru, sin Mustafe i Zule, oženjen, krojač, upućen u logor na prijedlog Ž.R.O. u

Mostaru na vrieme od 18 mjeseci; sakupljao je zdravstveno tvorivo i odpremao ga partizanima.

251. NUMANOVIĆ OSMAN, rođ. 1915. u Banja Luci, sin Hadži Derviša i Ćame r. Hadžiisaković, oženjen, kavanar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima, te se u njihovim redovima borio protiv hrvatskih oružanih snaga.

252. OKOVIĆ SULEJMAN, rođ. 1913. u Foči, sin Šerifa i Hatidže r. Spona, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; prikupljao je priloge za "narodnu pomoć", vršio komunističku promičbu te poznat kao izgrađeni komunist.

253. OMERAGIĆ MEHMED, rođ. 1917. u Mostaru, sin Avde i Djulse r. Kalajdžić, oženjen, postolar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; nepopravljivi kradljivac.

254. OMERBEGOVIĆ HATA, rođ. 1909. u Derventi, kći Ahmeta i Zafe r. Ahmić, udata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu na Savi na vrieme od 2 godine; njezin suprug i njezin brat priključili su se dobrovoljno partizanima.

255. OMERSPAHIĆ ZUHDIJA, rođ. 1916. u Jajcu, sin Seida i Šerife, oženjen, otac jednog djeteta, stolar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; održavao je veze s partizanima.

256. OPANOVIĆ MUSTAFA, rođ. 1909. u Zenici, sin Ibrahima i Šaćire r. Begagić, oženjen, otac troje djece, želj. činovnik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 18 mjeseci; vršio je partizansku promičbu i novačenje mladića za partizane.

257. ORUČ MUSTAFA, rođ. 1911. u Visokom, sin Saliha i Habibe r. Kokut, neoženjen, trgovac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 6 mjeseci; dragovoljno prešao partizanima, ali se i dragovoljno i vratio i predao vlastima.

258. ORUČEVIĆ VEJSIL, rođ. 1913. u Djejićima, sin Ahmeda i Aiše r. Krupalija, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; davao je priloge za "narodnu pomoć", čitao komunističko promičbeno tvorivo, te prisustvovao komunističkim sastancima.

259. OSMANAGIĆ SEIT, rođ. 1917. u Derventi, sin Sulje i Alije r. Alijagić, oženjen, postolar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Zagrebu na vrieme od 2 godine; davao je priloge za "narodnu pomoć".

260. OSMANOVIĆ FERIDA, rođ. 1920. u Kreki, kći Hasana i Mine, neudata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 2 godine; nepopravljiva bludnica.

261. OSMANOVIĆ SADIKA, rođ. 1926. u Kreki, kći Hasana i Mine, neudata, domaćica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od 2 godine; nepopravljiva bludnica.

262. PAJIĆ FERIDA, rođ. 1924. u Banja Luci, kći Rašida i Džemile r. Zaimović, udata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 1 godine; surađivala s partizanima.

263. PALIĆ MUSTAFA, rođ. 1919. u Kulen Vakufu, sin Džafera i Zlate r. Kadić, oženjen, otac jednog djeteta, radnik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; održavao komunističke sastanke i razparčavao njihove letke.

264. PAŠAGIĆ RAIF, rođ. 1919. u Bos. Dubici, sin Ahmeta i Aiše r. Vojniković, posebnički namještenik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb - odsjek gospodarskog redarstva na vrieme od 3 mjeseca; radi gospodarskih prekršaja.

265. PAŠAGIĆ RASIM, rođ. 1920. u selu Podčanši, kotar Srebrenica, sin Mustafe i Emine r. Pašić, neoženjen, radnik. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; bio je djelatni partizan i sudjelovao u borbama protiv hrvatskih oružanih snaga.

266. PAŠALIĆ FAIK, rođ. 1917. u Bos. Krupi, sin Bekira i Munire r. Salihagić, neoženjen, posebnički namještenik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 3 godine; vršio je komunističku promičbu.

267. PAŠALIĆ MEHMED, rođ. 1919. u Banja Luci, sin Nazifa i Aiše r. Turčinhodžić, oženjen, otac jednog djeteta, soboslikar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 1 godine; poznavao je komuniste u Banja Luci i s njima surađivao.

268. PAŠALIĆ SAFET, rođ. 1907. u Brčkom, sin Omera i Hatidže r. Musić, oženjen, otac jednog djeteta, glumac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; podržavao veze sa komunistima i širio njihovu promičbu.

269. PAŠIĆ MUJO, rođ. 1895. u Mostaru, sin Muhameda i Fatime r. Kazarić, oženjen, otac dvoje djece, predstojnik kotarskog suda. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; izticao se svojim srbsko-jugoslovenskim duhom, te izpostavio nekoliko bataljona četničko-muslimanske milicije.

270. PAŠIĆ NUSRET, rođ. 1917. u Nevesinju, sin Arifa i Bejte r. Čengić, neoženjen, slušač prava. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; djelatno surađivao sa poznatim komunistima, vršio komunističku promičbu, te nabavljao izkaznice za bjekstvo u partizane.

271. PATAK MEHO, rođ. 1915. u Visokom, sin Muje i Fate r. Novokmet, neoženjen, krojač. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; sakupljao od domobrana naboje i bombe, te ih slao partizanima u šumu i sakupljao za "narodnu pomoć".

272. PEKUŠIĆ MUHAMED, rođ. 1924. u Trebinju, sin Saliha i Hanife r. Resulović, neoženjen, svršeni srednjoškolac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 1 godine; bio član partije 14 mjeseci, te je vodio dvije grupe SKOJ-evaca. Obje grupe prebacio je među odmetnike.

273. PERAČIĆ SAFET, rođ. 1912. u Jajcu, sin Bibe i Zahe r. Zahirović, oženjen, otac jednog djeteta, pekarski pomoćnik. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; kao ciganin upućen u logor.

274. PILAVDŽIJA ALIJA, rođ. 1923. u Sarajevu, sin Muje i Atije r. Smaka, neoženjen, naučnik. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti u Sarajevu na vrieme od 3 godine; bio član komunističke partije.

275. PITA SEAD, rođ. 1927. u Derventi, sin Jusufa i Zulfe r. Omerhodžić, neoženjen, posebnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; surađivao s članovima komunističke ćelije, slušao sa istima zabranjene krugovalne postaje, a nije htio to vlastima prijaviti.

276. PLETILIĆ FADIL, rođ. 1912. u Bos. Gradiški, sin Omera i Munire r. Teljigović, oženjen, otac jednog djeteta, gostioničar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Novoj Gradiški na vrieme od 18 mjeseci; njegov brat Teufik načelnik je štaba V. partizanskog korpusa. Čitava njegova obitelj je sklona partizanima, a i imenovani sam je izjavio pred svjedocima da se osjeća pravim partizanom.

277. PORČA ŠAĆIR, rođ. 1911. u Sarajevu, sin Hajre i Đule r. Lolagić, oženjen, otac četvero djece, radnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; nepopravljivi kradljivac i skitnica.

278. POTOLOGIJA MUHAMED, rođ. 1921. u Sarajevu, sin Ahmeda i Fatije r. Puškić, neoženjen, bravar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; surađivao s partizanima, nabavljao im oružje, te i sam imao namjeru pobjeći u šumu.

279. PREMILOVAC MUNIB, rođ. 1926. u Stocu, sin Saliha i Hajrije r. Obralić, neoženjen, trgovački pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; djelatni komunista, član SKOJ-a, sakupljao novac za "narodnu pomoć" i prebacivao ljude u partizane.

280. PROHIĆ ISMET, rođ. 1917. u Konjicu, sin Abdulaha i Ašide r. Barjaktarević, neoženjen, arhivar obć. poglavarstva. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; novčano pomagao partizane, održavao vezu sa njima i spremao se da pobjegne u šumu.

281. POŠKO SAID, rođ. 1927. u Bistrici, sin Jusufa i Šahe r. Gulić, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu ne vrieme od jedne godine; borio se u redovima odmetnika do konca 1944. godine, a protiv hrvatskih oružanih snaga.

282. REBAC REMZIJA, rođ. 1910. u Mostaru, sin Muhameda i Hatidže r. Deronja, neoženjen, mehaničar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; radi komunističke djelatnosti i promičbe.

283. REPOVAC MUHAMED, rođ. 1922. u Ostrožcu - Konjic, sin Ismeta i Zide r. Čengić, neoženjen, posebnički činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; kao izgrađeni komunista radio na komunističkoj promičbi.

284. RESULOVIĆ ABDULAH, rođ. 1924. u Sarajevu, sin Nazifa i Sadbere, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; radi suradnje s partizanima i komunističke promičbe.

285. RESULOVIĆ SALIH, rođ. 1926. u Zvorniku, sin Nazifa i Sadbere r. Arnautović, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhvosna na vrieme od 3 godine; imenovani je sudjelovao u borbi na strani odmetnika 7 mjeseci.

286. RANIĆ MUSTAFA, rođ. 1926. u Čemernici, sin Hamida i Hasme r. Ajanović, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; borio se s oružjem u ruci sve do konca 1944. godine u redovima odmetnika, a protiv hrvatskih oružanih snaga.

287. SABLJAKOVIĆ SULEJMAN, rođ. 1925. u Vidovskoj, sin Derviša i Redžife r. Sobić, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; borio se u odmetničkim redovima.

288. ŠABOVIĆ ALIJA, rođ. 1907. u Novoj Varoši, sin pok. Muse i pok. Šeće, oženjen, otac troje djece, radnik, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 6 mjeseci; izraziti je protivnik današnjeg poretka i N.D.H.

289. SABRIHAFIZOVIĆ FAHRUDIN, rođ. 1911. u Sarajevu, sin Esada i Hamide, oženjen, otac jednog djeteta, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; većim novčanim prilozima pomagao je komuniste u njihovom protudržavnom radu.

290. SAČIĆ FERID, rođ. 1916. u Banja Luci, sin Bega i Mine r. Osmančević, neoženjen, postolar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana -Luku na vrijeme u trajanju od jedne godine, razpačavao komunističko promičbeno tvorivo.

291. SADOVIĆ SMAIL, rođ. 1910. u Trebinju, sin Saliha i Halime r. Viđen, neoženjen, željeznički činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Zagreb i v.ž. Prigorje na vrieme od 2 godine; nagovarao je svoje kolege i prijatelje na davanje doprinosa za "crvenu pomoć".

292. SALIHAGIĆ HASAN, rođ. 1921. u Sarajevu, sin pok. Alije i Derviše r. Lalić, oženjen, voditelj vodovoda, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu; vrieme prisilnog boravka određeno na 3 godine; nepopravljivi kradljivac i skitnica.

293. SANDŽAKTERIVIĆ SOFIJA, rođ. 1912. u Prnjavoru, kći Mase i Kaside r. Palić, udata, pjevačica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; sudjelovala je u pljački i drugim zločinima sa grupom Asima Đelića po Banja Luci, a za vrieme upada partizana.

294. SARAČ HAVKA, rođ. 1921. u Banja Luci, kći pok. Mehmedalije i Nure r. Medić, neudata, posebnička činovnica, upućena u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana-Luku na vrieme od jedne godine; održavala je vezu s odbjeglim bratom.

295. SARAČ HUSO, rođ. 1916. u Livnu, sin Ćamila i Šahe r. Jelač, oženjen, otac troje djece, trgovački pomoćnik, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V. ust. stajaćeg zdruga u Livnu na vrieme od jedne godine; dragovoljno se je priključio odmetnicima i borio u njihovim redovima.

296. SARAČEVIĆ MUSTAFA, rođ. 1921. u Bieljini, sin Mehmedalije i Zinete, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Kotarske oblasti u Bieljini na vrieme od jedne godine; uhićen je u času kad je htio prebjeći odmetnicima.

297. SARAČEVIĆ REMZIJA, rođ. 1920. u Bihaću, sin Mustafe i pok. Emine, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; uhićen je pri pokušaju biega među partizane.

298. SARAJLIĆ SAFET, rođ. 1907. u Sanskom Mostu, sin pok. Mustafe i pok. Nure, neoženjen, otac jednog nezakonitog djeteta, umjetni slikar, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; nepopravljivi kradljivac i varalica.

299. SARAJLIJA ASIJA, rođ. 1911. u Trebinju, kći Salka i Emine r. Lalagić, udata za Mehmeda, majka troje djece, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O.u Sarajevu na vrieme od jedne godine; njezin muž Mehmed, bivši red. stražar odmetnuo se.

300. SARIĆ DŽEMILA, rođ. 1920. u Gackom, kći Paše i Hane r. Šehović, neudata, drž. činovnica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; temeljito je sumnjiva da je održavala s odmetnicima, kako je to utvrđeno iz zaplienjene partizanske pismohrane.

301. SARIĆ ŠEFIKA, rođ. 1919. u Gackom, kći Avdije i Malke r. Šehović, neudata, drž. činovnica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; razpačavala je komunističke letke,

širila komunističku promičbu, a osim toga nabavljala zdravstveno tvorivo za partizane.

302. SELIMOVIĆ EDHEM, rođ. 1922. u Bieljini, sin Reifa i Fatime, neoženjen, brijač, upućen u logor na priedlog Kotarske oblasti na vrieme od 2 godine; borio se u odmetničkim redovima.

303. SIJAČIĆ IBRAHIM, rođ. 1909. u Čarakovu, sin Ibre i Fatime, oženjen, otac dvoje djece, željeznički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. za v.ž. Gora-Prigorje u Zagrebu na vrieme od 3 godine; bio je član N.O.O. za Dubravu, te je skupljao doprinose u novcu i raznom tvorivu radi pomaganja partizana.

304. SIJANIĆ PAŠA, rođ. 1912. u Pljevlju, sin Jusufa i Naile, oženjen, zidar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; držao skriveno oružje i strieljivo, te novčano pomagao odmetnike.

305. SINANAGIĆ IBRAHIM, rođ. 1918. u Visokom, sin Mehe i Rabije, oženjen, otac jednog djeteta, trgovac, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; nagovarao je ljude da se odmetnu, razparčavao komunističke letke i održavao vezu s odbjeglim osobama.

306. SIRČO ŠEFKIJA, rođ. 1906. u Visokom, sin Avde i Vasvije r. Alajbegović, neoženjen, željeznički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; većim novčanim prilozima pomagao partizane u njihovom protudržavnom udaru.

307. SKOPLJAK ALIJA, rođ. 1913. u Tešnju, sin Huse i Ane r. Artuković, neoženjen, bolničar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; omogućio je bieg Olgi Marasović, poznatoj komunistkinji,

koja se nalazila na liečenju u Drž. bolnici u Sarajevu.

308. SMAIĆ SEIDA, rođ. 1923. u Bihaću, kći Osmana i Fatime r. Safić, raztavljena, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od jedne godine; radi nemorala.

309. SMAJIĆ ĆAZIM, rođ. 1913. u Bieljini, sin Avde i Nesibe r. Imamović, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; borio se u redovima odmetnika protiv hrvatskih oružanih snaga.

310. SMAKA MAHMUT, rođ. 1920. u Sarajevu, sin Hasana i Mefise r. Šišić, oženjen, bravar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; dragovoljno se pridružio odmetnicima u području Trnova i borio se protiv hrvatskih oružanih snaga.

311. SUBAŠIĆ ABID, rođ. 1907. u Kalinoviku, sin pok. Bajre i pok. Begije, oženjen, otac dvoje djece, radnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; skupljao doprinose za "crvenu pomoć", razpačavao kom. promičbeno tvorivo.

312. SUJOLODŽIĆ AVDO, rođ. 1911. u Travniku, sin Muje i Hedke r. Grozdanović, neoženjen, trgovac, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; neprekidno je pijančevao, a povrh toga opasan radi pokušaja ubojstva jednog malodobnika.

313. SULJEVIĆ AVDIJA, rođ. 1919. u Ćurevu, kotar Foča, sin Hasiba i Rukije r. Hasanbegović, oženjen, otac dvoje djece, upravljač samovoza, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; borio se u

odmetničkim redovima protiv hrvatskih oružanih snaga.

314. SUNGER IBRAHIM, rođ. 1902. u Željeznom polju, sin Osmana i Salihe r. Dervić, oženjen, otac 5 djece, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od jedne godine; kupovao je veće količine soli za četničko partizanske bande, koje su se kretale na tamošnjem području.

315. ŠAPUH SAFET, rođ. 1923. u Mostaru, sin Saliha i Adile r. Zlojo, neoženjen, mehaničar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 2 godine; u svom stanu pohranjivao pošiljke pripravljene za odmetnike i odlazio na sastanke partizanskih teklića i odvodio osobe, koje su se htjele priključiti odmetnicima.

316. ŠARKO SULEJMAN, rođ. 1894. u Sarajevu, sin Muse i Leile r. Levi, neoženjen, posebnički činovnik. Na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu upućen u logor na vrieme od 3 godine; bavio se ilegalnim radom i upućen u logor kao židov po majci.

317. ŠAŠIĆ OMER, rođ. 1922. u selo Seonica, kotar Konjic, sin Mehe i Hanke r. Sinanović, neoženjen, poljodjelac. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; borio se među odmetnicima sve do svoga zarobljenja.

318. ŠEHIĆ ADEM, rođ. 1909. u Sanskom Mostu, sin Bege i Elife r. Babić, oženjen, otac četvero djece, obućar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; održavao veze sa odmetnicima.

319. ŠEHIĆ IBRAHIM, rođ. 1918. u Bos. Petrovcu, sin Avde i Tenzile r Spahić, oženjen, pokustnik rizničke straže Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luc na vrieme od 1 godine; zloupotrebljavao državn

novac, javno pjevao komunističke pjesme i spremao se pobjeći u partizane.

320. ŠEHIĆ ISMET, rođ. 1918. u Bos. Petrovcu, sin Naila i Selime r. Muhamedhodžić, neoženjen, svršeni đak Gazi-Husrefbegove medrese. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; održavao vezu s partizanima.

321. ŠEHOVIĆ ABDURAHMAN, rođ. 1914. u Travniku, sin Mehmeda i Esme r. Selimović, neoženjen, brijač. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; sudjelovao u borbi na strani odmetnika.

322. ŠEHOVIĆ MUSTAFA, rođ. 1921. u Trebinju, sin Nazifa i Nafe, neoženjen, brijački pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu na Savi na vrieme od 3 godine; održavao veze s partizanima.

323. ŠERTOVIĆ MUHAMED, rođ. 1911. u Bos. Krupi, sin Omera i Hatke r. Zjakić, neoženjen, strojobravar. Upućen u logor na priedlog U.N.S. Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; održavao je vezu s komunistima i sakrivao iste u svom stanu.

324. ŠESTAN MUSTAFA, rođ. 1924. u Sarajevu, sin Huseina i Vasije r. Bravo, neoženjen, bravarski pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; bio član komunističkog aktiva u Domobranskom oružničkom zavodu u Sarajevu i sakupljao oružje i zavojni material.

325. **ŠESTIĆ ALIJA,** rođ. 1923. u Zenici, sin Fehima i Rabije r. Zukobašić, neoženjen, stolarski pomoćnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; surađivao s partizanima.

326. ŠEŠKIĆ ABDULAH, rođ. 1910. u Travniku, sin Šaćira i Fatime r. Fulan, oženjen, opančar. Upućen u logor na

priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; sudjelovao u borbi na strani odmetnika.

327. ŠIRBEGOVIĆ AJDIN, rođ. 1889. u Konjicu, sin Numana i Habide r. Sečivica, oženjen, otac jednog djeteta, kavanar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; održavao veze s komunistima i vršio komunističku promičbu.

328. ŠIŠIĆ FERID, rođ. 1918. u Sarajevu, sin Alije i Habibe, neoženjen, student. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 6 mjeseci; držao u svojoj kući sakrivenog partizana.

329. ŠLJIVO UZEIR, rođ. 1920. u Jeleču, sin Saliha i Selime, r. Ožegović, neoženjen, bez zanimanja. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 1 godine; surađivao s partizanima i prikupljao oružje za iste.

330. ŠOŠE MUSTAFA, rođ. 1914. u selu Višići, kotar Čapljina, sin Mehmeda i Zejhre r. Pandur, neoženjen, željez. službenik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo na vrieme od 3 godine; sudjelovao na strani pobunjenika u borbi protiv naših snaga.

331. ŠUMANOVIĆ JASMIN, rođ. 1921. u Bos. Kostajnici, sin Tufika i Fatime r. Mesić, neoženjen, stražar Red. oblasti. Upućen u logor na priedlog Glavnog zapovjedničtva državne redarstvene straže u Zagrebu na vrieme od 5 mjeseci; nesavjestno obavljao službu, a osim toga je sklon piću.

332. ŠARAN HAKIJA, rođ. 1907. u Trebinju, sin Huse i Nure r. Karadža, neoženjen, viši red. izvidnik. Predložen priedlogom I.Ž.R.O. u Zenici na zatočenje u logoru u trajanju od 3 godine; stajao je u vezi s partizanskom milicijom, kojoj je davao municiju.

333. ŠEHALIĆ AHMET, rođ. 1899. u Zenici, sin Muje i Fatime r. Sušić,

oženjen, otac sedmero djece, brijački obrtnik. Predložen priedlogom I.Ž.R.O. u Zenici na zatočenje u logoru u trajanju od 2 godine; stajao u vezi s partizanima preko njihova teklića i slao im razne predmete i cigarete.

334. ŠIŠIĆ SALIH, rođ. 1918. u Tetovu, sin Sulje i Nazife r. Kos, oženjen, otac jednog djeteta, trgovac. Predložen priedlogom I.Ž.R.O. u Zenici na zatočenje u logoru u trajanju od 3 godine; bio partizanski teklić, nosio promičbeno partizansko tvorivo i davao podatke o stanju vojske.

335. ŠERGO AHMET, rođ. 1887. u Jajcu, sin Mustafe i Paše r. Keljalić, oženjen, otac petero djece, obćinski činovnik. Predložen priedlogom Ž.R.O. u Zenici na zatočenje u logoru u trajanju od 2 godine; dvojica njegovih sinova nalaze se u partizanima, a on im šalje odjevne predmete i održava s njima vezu.

336. TALAKOVIĆ ENVER, rođ. 1916. u Beču, sin Sulejmana i Zinaide r. Heisinger, slušač N.E.K.V.Š. Upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 9 mjeseci; vršio komunističku promičbu.

337. TAFRO MUHAMED, rođ. 1917. u Zenici, sin Abdula i Ašide, krojač, neoženjen. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vojni bjegunac i djelatni partizan.

338. TAHMIŠIJA RIZO, rođ. 1922. u Visokom, sin Hamdije i Fahrije r. Numanović, neoženjen, đak. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; djelatni partizan.

339. TAHRIĆ MUFIDA, rođ. 1923. u Bihaću, kći Nurije i Džume, neudata, drž. činovnik. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; surađivala s partizanima za vrieme njihovog boravka u Banja Luci.

340. TALARGIĆ MEHO, rođ. 1914. u Veseloj, sin Huseina i Fatime, oženjen, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 2 godine; održavao je vezu s partizanima.

341. TERZIĆ MUHAREM, rođ. 1899. u Bos. Krupi, sin Derviša i Behe r. Aliagić, oženjen, otac četvero djece, postolar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; bio je vrlo djelatan u vršenju komunističke promičbe.

342. TERZIĆ SULEJMAN, rođ. 1904. u Donjem Vakufu, sin Saliha i Devle r. Mahmić, oženjen, otac četvero djece, postolar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 3 godine; poznat je kao izgrađeni komunista.

343. TIKVEŠA ALIJA, rođ. 1928. u Šumancima, sin Ibre i Mejre r. Čolaković, neoženjen, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 3 godine; za nagradu od 50.000 Kuna postavio je minu pod željezničke tračnice te je tako prouzročio željezničku nesreću.

344. TIKVEŠA ŠABAN, rođ. 1928. u Šumancima, sin Avde i Nure r. Elezović, neoženjen, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 3 godine; znao je da izvjestne osobe namjeravaju postaviti minu pod željezničke tračnice, a nije to prijavio oblastima.

345. TOKMO RAZIJA, rođ. 1919. u Sarajevu, kći Asima i Aiše r. Čaldarević, udata, trg. omoćnica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; vrieđala Poglavnika i N.D.H.

346. TERZIĆ ZAIM, rođ. 1920. u Glamoču, sin Šaćira i Zejne r. Kozić, neoženjen, činovnik. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Sarajevu na vrieme od 2 godine; pomagao je bijeg poznate komunistkinje Olge Marasović.

347. TAHIRBEGOVIĆ ZAJIN, rođ. 1911. u Travniku, sin Šemse i Hatidže r. Velagić, oženjen, otac jednog djeteta, piljar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; podržavao veze s odmetnicima, odnosno pobunjenicima i pomagao ih, a pored toga je i opasan razbijač i notorna pijanica.

348. TURIĆ RUŽDIJA, rođ. 1890. u Livnu, sin Nurefendije i Hanke r. Đeldum, oženjen, otac sedmero djece, trgovac. Upućen u logor na priedlog Zapovjedničtva V. stajaćeg djelatnog sdruga ustaške vojnice u Livnu na vrieme od 1 godine; surađivao je s partizanima.

349. TUKULIJA MUSTAFA, rođ. 1921. u Sarajevu, sin Mehmeda i Fate r. Imamović, oženjen, otac troje djece, porezni činovnik. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; sakupljao novac za naoružanje partizana.

350. TULIĆ OMER, rođ. 1899. u Bos. Krupi, sin Redže i Zulejke r. Redžić, oženjen, otac dvoje djece, staretinar. Upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva u Zagrebu na vrieme od 2 godine; održavao je vezu s partizanima i dostavljao im razno tvorivo.

351. TURAJLIĆ RABIJA, rođ. 1925. u Stolcu, kći Avde i Zejne r. Ćatović, neudata, kućanica. Upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 1 godine; živila nemoralnim životom, te podnosila razne lažne prijave protiv nevinih građana.

352. TABAKOVIĆ ESMA, rođ. 1918. u Baranama, kći Fete i Đulsume r. Mikočević, udata, domaćica. Po Župskoj redarstvenoj oblasti u Travniku predložena za upućenje u logor na vrieme od 2 godine; davala partizanima obaviesti, prokazivala ustaške obitelji i sudjelovala u pljački ustaških kuća.

353. TRAKO SMAJO, rođ. 1926. u Foči, sin Omera i Malkije r. Ahmić, neoženjen, ratar. Upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; djelatni partizan.

354. VALJEVAC FATIMA, rođ. 1902. u Kotorskom, kći pok. Muje i Fate, udata za Mehu, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu n/S na vrieme od 2 godine; njezin nećak, s kojim je živila u zajedničkom kućanstvu odmetnuo se, te je i nadalje s njim podržavala vezu.

355. VALJEVAC MEHMED, rođ. 1893. u Derventi, sin pok. Omera i pok. Atife, oženjen, otac dvoje djece, piljar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu n/S na vrieme od 2 godine; njegov nećak odmetnuo se, a predmetni je s njim živio u zajedničkom kućanstvu.

356. VALJEVAC SULJO, rođ. 1928. u Derventi, sin Mehmeda i Fatime, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu n/S na vrieme od 2 godine; njegov bratić Hodžić Sadudin bivši obćinski načelnik u Derventi, odmetnuo se.

357. VALJEVAC ŠAHZIJA, rođ. 1923. u Derventi, kći Mehmeda i Fatime, neudata, krojačica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu n/S na vrieme od 2 godine; njezin bratić odmetnuo se.

358. VEHABOVIĆ HAŠIM, rođ. 1921. u Podzvizdi, sin Redže, neoženjen, mlinar, upućen u logor na priedlog Ustaškog redarstva za grad Zagreb i v.ž. Prigorje na vrieme od 3 godine; sudjelovao je u četničkom napadu na domobransku posadu želj. postaje Banski Grabovac.

359. VEJZAGIĆ BESIM, rođ. 1927. u Travniku, sin Rifata i Ruveide, neoženjen, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; obnašao je dužnost tajnika kom.

organizacije SKOJ u Sarajevu, a uhićen je neposredno prije biega među partizane.

360. VELAGIĆ ĆAMIL, rođ. 1924. u Grborezu, sin Bećira i Lejle r. Hodžić, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V. ust. stajaćeg zdruga u Livnu na vrieme od 6 mjeseci; surađivao je s partizanima za vrieme njihovog boravka u Livnu, te je obćenito poznat kao osoba njihova povjerenja.

361. VELAGIĆ JUSO, rođ. 1879. u Livnu, sin Agana i Aine, oženjen, otac šestero djece, piljar, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V. ust. stajaćeg zdruga u Livnu na vrieme od 2 godine; za vrieme boravka partizana u Livnu javno se hvalio kako mu se sinovi nalaze među partizanima.

362. VEHTIĆ OSMAN, rođ. 1921. u Bieljini, sin Sulejmana i Emire, neoženjen, trg. pomoćnik, upućen u logor na priedlog Kotarske oblasti u Bieljini na vrieme od 2 godine; uhićen je pri pokušaju biega među odmetnike.

363. VELIĆ ABID, rođ. 1917. u Bukoviku, sin Alije i Fatime, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od jedne godine; prokazivao je četnicima, koji su pljačkali sela u kotaru Visoko, zasjede ustaša i domobrana.

364. VLADOVIĆ RAMIZ, rođ. 1921. u Sarajevu, sin pok. Hajdera i Fate, neoženjen, strojobravar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od jedne godine; širio je komunističku promičbu i komunističko promičbeno tvorivo.

365. VOJVODIĆ SALIH, rođ. 1895. u Zenici, sin Ibrahima i Fatime r. Pašalić, oženjen, otac devetero djece, trgovac, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 6 mjeseci;

podržavao je veze s četnicima i podpomagao ih većim količinama žitarica.

366. ZAHIROVIĆ MEHO, rođ. 1914. u Vlasenici, sin Nazifa i Kade r. Hamidović, oženjen, otac dvoje djece, radnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; budući da je cigan kao takav pogibeljan po tuđu imovinu.

367. ZAHIROVIĆ RAŠID, rođ. 1914. u Prištini, sin Rašida i Fate, oženjen, trgovac, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; radi skitnje, varanja i kockanja.

368. ZEČEVIĆ SALKO, rođ. 1919. u Visokom, sin Ibrahima i Halime r. Šehović, neoženjen, kockar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 10 mjeseci; znao je protudržavni rad svog otca, a i sam je surađivao s odmetnicima.

369. ZEČEVIĆ DŽEMAL, rođ. 1906. u Visokom, sin Hilmije i Aiše r. Kreševljaković, oženjen, otac jednog djeteta, šumar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vršio uhodarsku službu u korist odmetnika.

370. ZEČEVIĆ SALIH, rođ. 1919. u Visokom, sin Ibrahima i Halime, neoženjen, kožar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 10 mjeseci; znao je protudržavni rad svog otca, a i sam je surađivao s odmetnicima.

371. ZLATIĆ SMAJO, rođ. 1924. u Malinama, sin Salka i Zlate r. Brišić, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; borio se u redovima odmetnika protiv hrvatskih oružanih snaga.

372. ZUBČEVIĆ SMAIL, rođ. 1905. u Trebinju, sin Ahmeta i Emine, oženjen, otac jednog djeteta, gostioničar, upućen

u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; vrieđao je i napao ustaše u jednoj gostionici, iz čega se može zaključiti njegovo nerazpoloženje s današnjim poredkom.

373. ZEKAN RAMO, rođ. 1903. u Borevcu, sin Omera i Haske, oženjen, otac 4. djece, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima te se sve do konca 1944. godine borio protiv hrvatskih oružanih snaga.*

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA - MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I MIR

Odjel za javnu sigurnost - Odsjek za političko redarstvo

Broj: V.T. 702-B/I-1945
Predmet: Popis zatočenika islamske vjere
upućenih u logore bez odluka

1. HAJRUDINOVIĆ	HAJRUDIN,	rođ. 1909. u Ivaji, sin Sejde i Kadune
2. MANDŽIĆ	SULEJMAN,	rođ. 1920. u Tuzli, sin Muhameda i Hame
3. PAŠAGIĆ	HIMZO,	rođ. 30.V.1904. u Bos. Dubici, sin Ahmeta i Mujesire
4. ŠKULJIĆ	DURAN,	rođ. 1915. u Sopilju, sin Ibre i Saje.

(Spomen područje Jasenovac, neregistrovana građa)

---

* *Ovaj popis logoraša je nepotpun. Na ovom spisku se ne nalaze mnogi zatočenici koji su nastradali u Jasenovcu, kao ni oni koji su na razne načine preživjeli užasne zločine u tom logoru. Prema kazivanjima preživjelih logoraša, a posebno gospodina Fahrudina Ajanovića iz Sarajeva, u Jasenovcu je bilo na hiljade Bošnjaka. Međutim, njihovo stradanje u Jasenovcu i drugim ustaško-nacističkim koncentracionim logorima, nažalost, u historiografiji nije istraženo.*

Br. 140

STRIJELJANJE ANTIFAŠISTA NA MARIJIN DVORU - SLUŽBENO SAOPŠTENJE POLICIJSKE UPRAVE VELIKE ŽUPE VRHBOSNA, SARAJEVO, 28. MART 1945.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U SARAJEVU

O G L A S

Pošto su u posljednje vrijeme učestala umorstva državnih službenika i građana, podmetanje mina pod vlakove i napadaji na promet, kao što je koncem mjeseca veljače ove godine izvršen podmukli napadaj na vlak, kojom prilikom je poginulo nekoliko viših časnika.

što je dana 22. ožujka o.g. u Sarajevu ubijen Šime ANIĆ, izvidnik županske redarstvene oblasti u Sarajevu;

što je dana 22. ožujka o.g. u Sarajevu ubijen Nikola KRAMPUS, pouzdanik župske redarstvene oblasti u Sarajevu;

što je dana 22. ožujka o.g. u Sarajevu teško ranjen M. KUJUNDŽIĆ, redarstveni stražar župske redarstvene oblasti;

što je dana 24. ožujka o.g. ubijen jedan pouzdanik župske redarstvene oblasti u Sarajevu,

to je dana 28. ožujka o.g. temeljem zakonske odredbe o zaštitnim mjerama zbog napadaja i čina sabotaže protiv javnog reda i sigurnosti od 23. listopada 1943 broj CCXXIII - 2.723-D.V.-1943 izvršena

o d m a z d a   v j e š a nj e m

nad slijedećim redarstveno utvrđenim neprijateljima države:

1. FAZIL Omer, sin Mehmeda, rođ. 1919. u Mostaru, redarstveni poručnik ž.r.o. u Sarajevu;
2. SARIĆ Ragib, sin Avde, rođ. 1899. u Gacku, redarstveni poručnik ž.r.o u Sarajevu;
3. SKANDO Ćamil, sin umrlg. Ahmeda, rođ. 1911. u Mostaru, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;

4. ČOBO Muradim, sin Omera, rođ. 1918. u Kaknju, redarstveni dorojnik ž.r.o u Sarajevu;
5. HADŽOVIĆ Hajro, sin Ferhata, rođ. 1916. u Prijepolju, redarstveni dorojnik ž.r.o. u Sarajevu;
6. ARSLANAGIĆ Mahmut, sin Hasana, rođ. 1907. u Arslanagića Mostu, redarstveni stožerni vodnik ž.r.o. u Sarajevu;
7. AVDIĆ Hamid, sin umrl. Arifa, rođ. 1915. u Plani, redarstveni rojnik ž.r.o. u Sarajevu;
8. TALOVIĆ Hamid, sin Alije, rođ. 1914. u Gacku, redarstveni dovodnik ž.r.o. u Sarajevu;
9. SPAHALIĆ Mustafa, sin umrl. Šabana, rođ. 1915. u Počitelju, redarstveni dovodnik ž.r.o. u Sarajevu;
10. HAJDAREVIĆ Hasan, sin Salka, rođ. 1922. u Šareni, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
11. MERETLIĆ Alija, sin Ibre, rođ. 1912. u Vlahovićima, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
12. MUJKANHODŽIĆ Salih, sin Mušana, rođ. 1914. u Sarajevu, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
13. VILOGORAC AHMED, sin Omera, rođ. 1914. u Ljubinju, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
14. LUKAVAC Šućrija, sin umrl. Nazifa, rođ. 1911. u Pljevlju, redarstveni dorojnik ž.r.o. u Sarajevu;
15. OPIJAČ Afan, sin umrl. Salke, rođ. 1916. u Aladinićima, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
16. ISLAMOVIĆ Huso, sin Bajre, rođ. 1912. u Bijeljini, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
17. ŠARAN Lutvija, sin Mušana, rođ. 1912. u Trebinju, redarstveni stražar ž.r.o u Sarajevu;
18. AVDIĆ Pašo, sin Hamze, rođ. 1901. u Plani, redarstveni vodnik ž.r.o. u Sarajevu;
19. ZUBČEVIĆ Salko, sin Hasana, rođ. 1905. u Trebinju, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
20. MULAHASANOVIĆ Avdo, sin Derviša, rođ. 1913. u Ocrkavlju, redarstveni dorojnik ž.r.o. u Sarajevu;
21. KUSTURICA Edhem, sin Ahmedov, rođ. 1918. u Rami, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
22. KREHO Ragib, sin Mustafe, rođ. 1915. u Sarajevu, redarstveni

dorojnik ž.r.o. u Sarajevu;
23. DELALIĆ Omer, sin Mušana, rođ. 1913. u Trnovici, redarstveni stražar ž.r.o. u Sarajevu;
24. SARIĆ Edhem, sin Avde, rođ. 1907. u Gacku, redarstveni poručnik ž.r.o. u Sarajevu;
25. POTOGIJA Muhamed, sin umrl. Tahira, rođ. 1908. u Vukoču, redarstveni izvidnik ž.r.o. u Sarajevu;
26. KARAMEHMEDOVIĆ Mehmed, sin umrl. Abaza, rođ. 1907. u Trebinju, redarstveni izvidnik ž.r.o. u Sarajevu;
27. PAŠIĆ Suljo, sin Derviša, rođ. 1914. u Mulji, redarstveni izvidnik ž.r.o. u Sarajevu;
28. ROJNIK Stanko, sin Vinka, rođ. 1912. u Braslovčama, redarstveni izvidnik ž.r.o. u Sarajevu;
29. SARIĆ Kasim, sin umrl. Avde, rođ. 1917. u Gacku, redarstveni izvidnik ž.r.o. u Sarajevu;
30. ODOVIĆ Veljko, sin pok. Trifka, rođ. 1898. u Rogatici, drž. činovnik u Sarajevu;
31. ODOVIĆ Zorka, kći Luke Kojića, rođ. 1899. u Rogatici, domaćica iz Sarajeva;
32. LEVNAJIĆ Mane, sin Jove, rođ. 1900. u Sincu, trgovac iz Sarajeva;
33. PAUKOVIĆ Anka, kći Alojza rođ. 1908. u Drvaru, domaćica iz Sarajeva;
34. ČERKEZ ŠTEFANIJA, kći Ivana Bošnjaka, rođ. 1902. u Mostaru, domaćica iz Sarajeva;
35. SMAJLAGIĆ Ilijas, sin Džemala, rođ. 1920. u Maglaju, trgovački pomoćnik iz Sarajeva;
36. KEŠKO Stanislav, sin Danijela, rođ. 1915. u Sarajevu, pirotehničar iz Sarajeva;
37. ŠUKRIN Hašim, sin Šukrije, rođ. 1924. u Borju, sveučilištarac iz Sarajeva;
38. SAMARDŽIĆ Ines, kći Vlade, rođ. 1926. u Mostaru, svršena učenica iz Sarajeva;
39. HODŽIĆ Hamdija, sin Ibrahima, rođ. 1898. u Sarajevu, gostioničar iz Sarajeva;
40. ČEMALOVIĆ Mustafa, sin umrl. Alije, rođ. 1895. u Buni, kafedžija iz Sarajeva;

41. PAVLIN Pavle, sin Josipa, rođ. 1918. u Makarskoj, pediker iz Sarajeva;
42. BUĐAN Anđa, kći Save, rođ. 1905. u Velešićima, domaćica iz Sarajeva;
43. TUŠELJAK Marinko, sin Vasilija, roć. 1904. u Podivićima, radnik iz Sarajeva;
44. MOČEVIĆ DUŠAN, sin Triše, rođ. 1923. u Ilovici, posebnik iz Sarajeva;
45. MIRKOVIĆ Vladimir, sin Riste, rođ. 1901. u Sarajevu, trgovac iz Sarajeva;
46. ODOVIĆ Žarko, sin Veljka, rođ. 1919. u Rogatici, rud. činovnik iz Sarajeva;
47. ŽIVAK Milan, sin Jove, rođ. 1902. u Konjicu, željezničar iz Sarajeva;
48. TADIĆ Mićentije, sin Vida, rođ. 1902. u Ljubinju, zemljoradnik iz Ljubinja;
49. MIKAILOVIĆ Miroslav, sin Radoslava, rođ. 1924. u Kragujevcu, zemljoradnik iz Zvornika;
50. LIKIĆ Joso, sin Jove, rođ. 1913. u Donjim Piticama, zemljoradnik iz Zvornika;
51. ČIKIĆ Miloš, sin Cvije, rođ. 1923. u Hrgavi, zemljoradnik iz Bihaća:
52. PETROVIĆ Milorad, sin Radomira, rođ. 1924. u Krasovi, pekar iz Krasova;
53. PERIĆ Borivoj, sin Božidara, rođ. 1922. u D. Livadici, zemljoradnik iz Livadice;
54. STEVIĆ Vidoje, sin Mihajla, rođ. 1927. u Sirakovu, zemljoradnik iz Sirakova;
55. NIKOLIĆ Slobodan, sin Save, rođ. 1927. u Boževcu, zemljoradnik iz Boževca,

jer su bili djelatni članovi protudržavnih organizacija, postrojenih u "petorke" sa zadaćom da vrše atentate na predstavnike hrvatskih vojnih i građanskih vlasti, razornim tvorivom dižu u zrak pojedine državne zgrade, vrše djela sabotaže i druge protudržavne čine, te konačno provedu unutarnji udar u gradu Sarajevu.

Odmazdu su izvršili redarstveni organi na temelju spomenute zakonske odredbe, a po odluci naših redarstvenih oblasti.

U Sarajevu, dne. 28. ožujka 1945.

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST

(Arhiv Hrvatske u Zagrebu, Javno tužilaštvo Republike Hrvatske /u daljem tekstu: AH, JTH/, knj. 3, Optužnica Pavelić-Artuković; Isto, III-a/8)

Br. 141

PRIJEKI RATNI SUD PUKOVNIKA LUBURIĆA - PRESUDE ANTIFAŠISTIMA U SARAJEVU, SARAJEVO, 29. MART 1945.

PRIJEKI RATNI SUD STOŽERA PUKOVNIKA LUBURIĆA -
S A R A J E V O

Sud. br. 6/1945.

O G L A S

Prijeki ratni sud stožera pukovnika Luburića u Srajevu je radi djela protiv obstanka NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE iz čl. 98. t. 1., 2., 3., 4., 5., 6.i 7. K.z. osudio:

I. OSUDOM od 5. ožujka 1945. Ukp. br. 1/1945.

1. PECIĆ MUHAMEDA, sina Hamida, rođenog 1906. u Mostaru, mehaničara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
2. VUČIJAKOVIĆ MUHAMEDA, sina Hamida, rođenog 1905. u Mostaru, posjednika iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
3. ŠELO JUSUFA, sina Salke, rođenog 1898. u Blagaju, umirovljenog oružnika iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
4. KOLODER PAŠU, sina Mustafe, rođenog 1902. u Mostaru, obućara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
5. MALJEVIĆ ARSLANA, sina Ahmeda, rođenog 1902. u Mostaru, piljara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
6. BOBIĆ MUSTAFU, sina Bećira, rođenog 1900. u Drežnici, posebnika iz Mostara na kaznu smrti streljanjem;
7. PILAVDŽIĆ ALIJU, sina Osmana, rođenog 1899. u Opličićima, piljara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
8. ALENDAR SULEJMAN, sin Ibre, rođenog 1911. u Ljubuškom, upravljača samovoza iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
9. SALKOVIĆ SALEMA, sina Ahmeda, rođenog 1923. u Mostaru, posebničkog činovnika iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;

10. REBAC AHMEDA, sina Saliha, rođenog 1900. u Mostaru, bravara željezničke radionice iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
11. ZUBAC IVAN, sina Franje, rođenog 1912. u Bradnićima, redarstvenog dočinovnika iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
12. ĆUMURIJA MEHMEDA, sina Ahmedage, rođenog 1900. u Mostaru, trgovca iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
13. GLAVOVIĆ MUJU, sina Sulejma, rođenog 1905. u Mostaru, piljara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
14. RALJEVIĆ IBRAHIM, sina Salke, rođenog 1918. u Mostaru, kovača iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
15. SULEJMANOVIĆ KEMALA, sina Izaha, rođenog 1922. u Mostaru, stolara, na 7 god. teške tamnice;
16. PALA EDHEMA, sina Šaćira, rođenog 1924. u Mostaru, trgovačkog pomoćnika iz Mostara, na 7 godina teške tamnice;
17. RIZVANIĆ OMERA, sina Hasana, rođenog 1927. u Mostaru, upravljača samovoza, iz Mostara, na 7 godina teške tamnice.

II. OSUDOM OD 10. OŽUJKA 1945. UKP. 2/1945.

18. KLIKIĆ IVANA, sina Stjepana, rođenog 1894. u Đurđevcu, djelatnog dopukovnika, sudca iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
19. STROMAR MIROSLAVA, sina Josipa, rođenog 1904. u Skebenu, činovnika Državne bolnice iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
20. DURIĆ VAHIDU, kćer Omera, rođenu 1910. u Ljubinju, krojačicu, iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
21. ŠEGOVIĆ NIKOLU, sina Nikole, rođenog 1904. u Janjini, činovnika ravnateljstva hrvatskih državnih željeznica iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
22. WAGNER LJUDEVITA, sina Josipa, rođenog 1909. u Grudi, djelatnog zrakoplovnog natporučnika, na kaznu smrti streljanjem;
23. KAPETANOVIĆ SALKA, sina Zaima, rođenog 1913. u Trebinju, činovnika ravnateljstva hrvatskih drž. željeznica iz Sarajeva, na 20 god. teške tamnice;
24. RADOSAVLJEVIĆ LAZARA, sina Lazara, rođenog 1904. u

Sarajevu, višeg željezničkog kontrolora iz Sarajeva, na 10 godina teške tamnice;
25. REPOVAC BAKIRA, sina Ismeta, rođenog 1921. u Ostrošcu, elektromehaničara iz Sarajeva, na 10 godina teške tamnice;
26. DURIĆ MAHMUDA, sina Omera, rođenog 1922. u Ljubinju, đaka iz Sarajeva, na 7 godina teške tamnice;
27. MAJER LIBUŠU, kćer Josipa, rođenu 1924. u Dubrovniku, učenicu iz Sarajeva, na 7 godina teške tamnice;
28. DŽUMHUR DŽEMALA, sina Abduselama, rođenog 1924. u Beogradu, svećenika iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;
29. VUJEVIĆ MILANA, sina Strahinje, rođenog 1928. u Sarajevu, puškara iz Sarajeva, na 3 godine teške tamnice;
30. MANDIĆ STANU, kćer Riste, rođenu 1927. u Reljevu, učenicu iz Sarajeva, na 5 godina zatvora.

III. OSUDOM OD 22. OŽUJKA 1945. UKP.3/1945.

31. FOCHT JOSIPA, sina Ivana, rođenog 1897. u Zagrebu, bivšeg povjerenika podržavljene trgovine, iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
32. FOCHT ŠARLOTU, kćer Haima Ozmo, rođenu 1902. u Olovu, kućanicu iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;

IV. OSUDOM OD 12. OŽUJKA 1945. UKP. 4/1945.

33. MATIĆ RATKA, sina Filipa, rođenog 1924. u Sinju, djelatnog streljca iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
34. ĆATIPOVIĆ DAVORA, sina Nikole rođenog 1923. u Sinju, djelatnog rojnika iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem.

V. OSUDOM OD 12. OŽUJKA UKP 5/1945.

35. HADŽOVIĆ SALIHA, sina Ahmeda, rođenog 1922. u Vihoru, djelatnog dorojnika iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem.

VI. OSUDOM OD 13. OŽUJKA UKP. 6/1945

36. HADŽIIBRAHIMOVIĆ GALIBA, sina Ahmeda, rođenog 1911, u Visokom, pričuvnog vodnika, iz Visokog, na kaznu smrti streljanjem.

VII. OSUDOM OD 14. OŽUJKA UKP. 7/1945

37. HADŽISELIMOVIĆ FERIDA, sina Bećira, rođenog 1916. u Sarajevu, brijača iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
38. HUSKOVIĆ IBRAHIMA, sina Muje, rođenog 1906. u Stocu, trgovac iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
39. GANIBEGOVIĆ ABIDA, sina Šemse, rođenog 1912. u Šipovu, obućar iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
40. SAHAČIĆ SULEJMAN, sina Sulje, rođenog 1911. u Jajcu, stolara iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
41. MEHMEDBAŠIĆ NASIHU, kćer Mahmuda, rođena 1924. u Sarajevu, sveučilištarka iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
42. ZENUNOVIĆ HAJRUDINA, sina Ragiba, rođenog 1920. u Koraju, rudarskog činovnika iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
43. DAMJANIĆ TEOFILA, sina Franje, rođenog 1912. u Splitu, djelatnog konjičkog stanika iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
44. KUČUKALIĆ HIKMETA, sina Mehmeda, rođenog 1915. u Brčkom, vlasnika podržavljene trgovine iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
45. ALIKADIĆ RASIMA, sina Omera, rođenog 1917. u Seonici, željezničkog činovnika iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
46. NEZIRHODŽIĆA ABDULAHA, sina Hadži Huseina, rođenog 1911. u Sarajevu, trgovca iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
47. TERZIĆ IBRAHIMA, sina Mustafe, rođenog 1913. u Tuzli, popravljača samovoza iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
48. HADŽIOMEROVIĆ EMINU, kćer Mahmuta, rođena 1925. u Mostaru, sveučilištarku iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
49. ADŽEMOVIĆ ŠERIFA, sina Muhameda, rođenog 1913. u Donjem Vakufu, sudca kotarskog suda iz Sarajeva, na 15 godina teške tamnice;

50. NALČADŽIĆ HUSEINA, sina Avde, rođenog 1919. u Sarajevu, činovnika Ulema-medžilisa iz Sarajeva, na 15 godina teške tamnice;
51. KEKETOVIĆ OSMANA, sina Mustafe, rođenog 1906. u Sarajevu, dočinovnika, iz Sarajeva, na 10 godina teške tamnice;
52. BAHTIJAREVIĆ KEMALA, sina Ibrahima, rođenog 1908. u Banjoj Luci, činovnika ravnateljstva pošta iz Sarajeva, na 10 godina teške tamnice;
53. KAŽINIĆ DŽEMALA, sina Hasana, rođenog 1911. u Gacku, djelatnog časničkog namještenika, na 5 godina teške tamnice;
54. BEŠLAGIĆ REŠADA, sina Nurage, rođenog 1909. u Tuzli, činovnika Ravnateljstva hrvatskih državnih željeznica iz Sarajeva, na 2 godine teške tamnice;
55. KUČUKALIĆ IRFANA, sina Mehmeda, rođenog 1917. u Brčkom, trgovac iz Sarajeva, na 1 godinu teške tamnice.

Odlukom Zapovjednik pukovnika Luburića, a temeljom propisa čl. 65. ZOUVS-a, ublažena je smrtna kazna streljanjem, na kaznu doživotne teške tamnice, osuđenima pod gore navedenim brojem 37. do 44.

VIII. OSUDOM OD 21. OŽUJKA 1945. UKP. 8/1945.

56. NAZEČIĆ HALIDA, sina Mustafe, rođenog 1927. u Sarajevu, učenika iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;

IX. OSUDOM OD 21. OŽUJKA 1945. UKP. 9/1945.

57. DŽEMIDŽIĆ MESUDA, sina Smaila, rođenog 1923. u Sarajevu, djelatnog strielca iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;

X. OSUDOM OD 24. OŽUJKA 1945. UKP. 10/1945.

58. KARIKLIĆ LJUBICA, kćer Svetozara, rođenu 1921. u Bos. Šamcu, domaćicu, iz Reljeva, na kaznu smrti streljanjem;
59. KELEZ JAKOVA, sina Luke, rođenog 1912. u Trebinju, djelatnog zrakoplovnog poručnika iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;

60. ŠARENKAPU SAFETA, sina Mehmeda, rođenog 1909. u Sarajevu, knjižara iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
61. KOLUMBIĆ NIKOLU, sina Marijana, rođenog 1916. u Dubrovniku, zemljoradnika sa Stupa, na kaznu smrti strijeljanjem;
62. PAULIĆ EFREMA, sina Ivana, rođenog 1910. u Trstu, učitelja, pričuvnog natporučnika, iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
63. ĐOKIĆ SIMU, sina Vlade, rođenog 1924. u Vogošći, gostioničara iz Vogošće, na kaznu smrti streljanjem;
64. VUJASINOVIĆ DRAGU, sina Tome, rođenog 1918. u Čajniču, svećeničkog pripravnika sa Ilidže, na kaznu smrti streljanjem;
65. ŽIGART IVANA, sina Ivana, rođenog 1906. u Trstu, pričuvnog natporučnika iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
66. DURBEŠIĆ NEVENA, sina Ive, rođenog 1923. u Sarajevu, sveučilištarca, iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
67. KNEŽEVIĆ DOBRILU, kćer Nikole, rođenu 1922. u Sarajevu, privatnu činovnicu iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
68. KRSMANOVIĆ GLIŠU, sina Riste, rođenog 1909. u Zabrđu, pobirača poreza iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
69. MARTINOVIĆ STJEPANA, sina Antina, rođenog 1904. u Sarajevu, pričuvnog zrakoplovca iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
70. KALINIĆ NIKOLA, sina Ćetka, rođenog 1904. u Reljevu, zemljoradnik iz Reljeva, na doživotnu tešku tamnicu;
71. PAULIĆ MARIJU, kćer Ivana, rođena 1920. u Trbovlju, domaćica iz Sarajeva, na 15 godina teške tamnice;
72. KOVAČIĆ Dr. MAKSU, sina Jakoba, rođenog 1892. u Sv. Trojici, profesora, pričuvnog nadsatnika iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;
73. ŠAHINPAŠIĆ FATIMA, kćer Envera, rođena 1922. u Ozrenu, domaćica iz Sarajeva, na dvije godine teške tamnice;
74. GRGIĆ ANTU, sina Nikole, rođenog 1920. u Desnama, zemljoradnika iz Sarajeva, na dvije godine teške tamnice;
75. KARIKLIĆ VUKOSAVA, kćer Svetozara, rođena 1926. u Rajlovcu, domaćica iz Reljeva, na jednu godinu teške tamnice;
76. GAJER EMILIJU, kćer Ivana, rođena 1898. u Temišvaru, krojačica iz Sarajeva, na jednu godinu teške tamnice;
77. KNEŽEVIĆ Ing. STIPU, sina Ivana, rođenog 1904. u Sarajevu, pričuvnog satnika, na jednu godinu teške tamnice;

Odlukom Zapovjednika pukovnika Luburića, a temeljom propisa čl. 65. ZOUVS-a, ublažena je smrtna kazna Kariklić Ljubici na kaznu doživotne teške tamnice.

XI. OSUDOM OD 26. OŽUJKA 1945. UKP. 11/1945.

78. HAMZIĆ IZETA, sina Mustafe, rođenog 1902. u Sarajevu, kafanara iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;
79. PARLOV STJEPANA, sina Nikole, rođenog 1900. u Travniku, soboslikara, iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;

XII. OSUDOM OD 26. OŽUJKA 1945. UKP. 12/1945.

80. PRAŠELJ Ing. MATIJU, sina Franje, rođenog 1901. u Trstu, inžinjera, šumarskog tehničara iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;

XIII. OSUDOM OD 26. OŽUJKA 1945. UKP. 13/1945.

81. RADOJKA SMILJANIĆ, suprugu Uroša, r. Stanišić, rođena 1910. u Sarajevu, državnu činovnicu iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanjem;
82. TOMAŠEVIĆ VIŠNJU, kćer Vlade, rođena 1904. u Foči, državnu činovnicu iz Sarajeva, na 5 godina strogog zatvora;
83. PEČEK MILU, kćer Ivana, rođenu 1912. u Sarajevu, državnu činovnicu iz Sarajeva, na 5 godina strogog zatvora;
84. BLAGOVČANIN GROZDANU, kćer Ilije, rođenu 1903. u Sarajevu, državnu činovnicu iz Sarajeva, na 3 godine strogog zatvora;
85. ORDULJ JOZEFINU, kćer Marka, rođenu 1906. u Kaknju, državnu činovnicu, iz Sarajeva, na 3 mjeseca strogog zatvora.

Svi osuđenici bili su članovi komunističke Partije, istu organizirali, primali i širili komunističko promiđbeno tvorivo, davali i sakupljali za komunističku crvenu pomoć, nabavljali, otpremali oružje i streljivo partizanima u šumu, te organizirali jurišne udarne vodove "PETORKE", a sve sa svrhom da se nasiljem, zločinom i terorizmom sruši društveni

poredak u NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ, te su, prema tome, počinili teške kažnjive čine protiv obstanka, slobode i nezavisnosti hrvatskog naroda. Sve izrečene smrtne kazne izvršene su u zakonskom roku osim onih, koje su zamijenjene doživotnom teškom tamnicom.

PRIJEKI RATNI SUD STOŽERA PUKOVNIKA LUBURIĆA

Sarajevo,
29. ožujka 1945. godine

Za tačnost priepisa tvrdi:

Sekretar
Zemaljske komisije
Krtinić Ilija, s.r.

(A-BiH, ZKRZ - Zapisnici, inv. br. 60366)

Br. 142.

ISKOPAVANJE LEŠEVA ŽRTAVA USTAŠKIH ZLOČINA U VRTU VILE "FOLKERT" U SARAJEVU - ZAPISNIK KOMISIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA, SARAJEVO, 10. APRIL 1945.

Prepis
Inv. broj: 7061

ZAPISNIK

O uviđaju na licu mjesta ustaških zločina izvršenih u vrtu vile Volkert u Sarajevu, Skenderija ulica br. 49 /vlasništvo Milana Sarića/ sačinjen dana 10. aprila 1945. god. Početak u 9 sati.

I.

Dana 9. aprila 1945. god. sami građani, znajući da su izvršeni zločini pred njihovim sugrađanima, rodoljubivim u vili Volkert, gdje je imao svoj stan zloglasni ustaški pukovnik-general hrvatskog domobranstva, Maks Luburić, počeli su sa pretraživanjem i iskopavanjem sumnjivih mjesta u vrtu pomenute vile. Naišavši na leševe odmah su prijavili stvar odjeljenju Zaštite naroda u Sarajevu.

II.

Obrazovana je komisija za ustanovljenje zločina i iskopavanje lješeva žrtava.

Komisiju sačinjavaju:
Od gradskog Narodno-oslobodilačkog odbora:
Dr. Stevan Jakšić, sudija apelacionog suda u Sarajevu.
Dr. Mustafa Hajdarević iz Sarajeva, kao ljekar vještak.
Enver Mursel, sudija sreskog suda u Sarajevu.
Dr. Relja Kašiković, primar drž. bolnice, kao ljekar vještak u Sarajevu.
Dr. Stajnberg Fridrif, ljekar vojne bolnice.

Od vojnih vlasti: Odelenje Zaštite naroda, major Stole Kovačević.
Od komande mjesta: poručnik, Alija Beširović
Komisijskom uviđaju pristupaju još:
Dr. Divna Petković - Čengić, ljekar iz Sarajeva, kao ljekar vještak i
Dr. Nedo Zec, ljekar, Ejub Ademović dosadašnji zamjenik drž. tužioca u Sarajevu.

Uviđaj se vrši u prisutnosti većeg broja srodnika i poznanika, interesovanih građana Sarajeva, a odkopavanje lješeva vrše civili ranije mobilisani u posadnoj odbrani stanovništva od bombardovanja.

III.

Komisija uviđajem konstatuje sljedeće:

Vrt vile ograđen je visokom ogradom sa svih strana, a naročito sa strane ulice Soukbunar, zidan oko 2 1/2 metra. **Direktni bliži leševi** nađeni nalaze se u srednjem i u gornjem djelu vrta u pravcu rečenog zida. **Jame gdje su lješevi nađeni** kopane su u izduženom pravcu u dvije glavne grupe i na razne načine, a dubina od 1/2 do 1 m. **Nađeno je lješeva jedan na drugom zatrpane i plitko i površno.** Svjež izgled otkopane zemlje ukazuje bez sumnje na to da su **žrtve pokopane prije svega 4 do 5 dana**. Po kazivanju vlasnika vile Milana Sarića žrtve morale su biti pokopane u sredu 4. aprila ove godine zapravo u noći od srede na četvrtak, to jest od 4. na 5. aprila 1945. g. jer kad su ustaše pobjegle ispred narodno-oslobodilačke vojske, vlasnik je 5. aprila o.g. ujutro opazio tragove krvi pred podrumom vile i tragove svježeg kopanja zemlje u vrtu. Ovo isto izjavljuje i čuvar vrta, Šimun Golemac. Po njihovom čuvanju čuo je u noći pucnjavu, vrisak, pjevanje i galamu Dr. Ferić Hinkà, a ovo isto je čuo i čuvar vrta Šimun Golemac.

Komisija je zatekla već **otkopanih 16 lješeva, a naknadno pred komisijom je otkopano još 7 lješeva, tako da je svega nađeno 23 lješa, od kojih dva lješa ženska**.

Pristupa se pregledu lješeva.

1. Lješ nepoznatog star oko 30 god. **vezanih ruku žicom na leđima, koja je ušla u tkivo, udaren po zatioku tupim predmetom koji je izazvao potpunu deformaciju i lom lubanje.** Obučen u civilno odijelo, bez cipela, razderan.

2. Lješ je **Hadžimuratović Esad star 15 god. deformisane lubanje uslijed udara tupim predmetom. Ruke vezane žicom na leđima.**

3. Leš je Anal Lazarević, stara oko 55 god. deformisana lubanja uslijed udara tupim i tvrdim predmetom.

4. Leš je **Kobiljak Ismet**, star oko 40 god. **sa maramicom uguranom u usta među zube, 4 uboda nožem u lijevu stranu vrata, a na desnoj strani veliki otvor sa presječenim grkljanom.**

5. Leš je **Alikadić Šakir,** đak Tehničke škole, star oko 20 god. **samo u košulji i pantalonama, deformisane glave uslijed udara tupim i tvrdim predmetom.**

6. Leš nepoznatog muškarca u vojničkom odjelu star oko 25 god. **deformisane glave uslijed udarca tupim i tvrdim predmetom. Obrezan.**

7. Leš nepoznatog muškarca, star oko 20 god. **rez preko cijelog vrata ispod brade, počevši od lijevog uha ispod ušne školjke, pa naniže prema desno i napolje sve do kičmenog stuba prerezani su meki djelovi.** Neobrezan.

8. Leš nepoznatog muškarca u vojničkoj košulji i gaćicama. **Noge vezane telefonskom žicom, a ruke običnom žicom.** Na prsima u predjelu lijeve prsne bradavice imaju tri povrede od oštrog oružja. Jedna je povreda trobridasta. Neposredno ispod desnog pazuha u prednjoj pazušnoj liniji povrede zadate oštrim oružjem trobrdaste, a na desnoj strani vrata neposredno ispod desne donje vilice. Obrezan.

9. Klikić Karlo, gostioničar star oko 50 god. u predjelu prsa između prsnih bradavica imaju četiri uboda horizontalno idući sa lijeva na desno u razmacima od 3 do 4 cm potiču od oštrog oružja ujedno na vratu prerez grkljana do predjela jednjaka.

10. Leš nepoznatog **muškarca vezanih ruku žicom na leđima, poderane košulje, modrice u predjelu gornjeg kapka lijevog oka, rez na vratu, odmah ispod brade počevši ispod lijeve ušne školjke, pa sve do skoro u istoj visini na desnu stranu do samog kičmenog stuba**. Neobrezan.

11. Leš nepoznatog **muškarca** u građanskom odijelu, star oko 40

godina, neobrezan, **povrede u predjelu lijeve prsne bradavice do 3 cm. duga zjapi na oko 2 cm. rez na vratu oko 10. cm dug, otvoren grkljan do predjela jednjaka.**

12. Leš nepoznatog **muškarca, obrezanog, vezanih ruku na leđima zicom u predjelu lijeve pazuhe linijom dug rez oko 3 cm, a zjapi skoro na 2 cm. u pazušnoj liniji.**

13. Leš nepoznatog **muškarca**, obrezanog, obučen u vojničkom odijelu golim nogama, star 25 god. **ruku vezanih na leđima žicom.** Deformacija grudnog koša, naročito lijeve polovice sa masnicama na predjelu prsa.

14. Leš nepoznatog **muškarca**, star oko 23 god. obrezanog, **ruku vezanih žicom na leđima. Deformacija grudnog koša i to plosnato sa masnicama u predjelu grudi**, u građanskom odijelu, sa golim nogama.

15. Leš nepoznatog **muškarca**, star oko 20 god. neobrezan, **ruku vezanim žicom na leđima sa velikim masnicama i defektima kože u predjelu obje podrebrice obe slabine sa nešto deformacije grudnog koša.**

16. Leš je **Tokalije Salema** star oko 30 god. **ruku vezanih na leđima, prerez vrata sve do kičmenog stuba skoro horizontalno s jedne strane na drugu vrata iz predjela završetka ušnih školjki**. Obučen u građansko odjelo sa civilnim polucipelama na nogama.

17. Leš nepoznatog **muškarca, ruku vezanih žicom na leđima,** obučen u građansko odijelo sa cipelama brdskim /bakanđama/ na nogama, obrezanog, **deformisane glave uslijed udara tupim i tvrdim predmetom,** star oko 20 god.

18. Leš nepoznatog **mladića** od 18. god. obrezanog, obučen u vojničkom odjelu /bez bluze, samo u košulji/ sa vojničkim cipelama. **Deformisana prsa sa masnicama u predjelu sredine i deformacije glave sa jakom natečenošću lica, očnih kapaka i usta.**

19. Leš nepoznatog **muškarca**, star oko 20 god. ruku vezanih, obrezanog, **deformisane glave uslijed udara tupim i tvrdim predmetom obučen u građansko odijelo sa civilnim cipelama na nogama.**

20. Leš nepoznatog **muškarca ruku vezanih žicom na leđima u odjelu, obrezanog, deformisane glave uslijed udara tvrdim i tupim predmetom.**

21. Leš je Radulaški Olga, kćerke Dr. Radulaški i Dr. Lakšić-Radulaški

stara oko 20 god. obučena u civilno žensko odjelo za ulicu, bez cipela na nogama. **Ubod ispod desne ušne školjke, deformisane lubanje i modrice gornjeg kapka lijevog oka. Krv na nosu.**

22. Leš je Sergije Zazula, sin Metodije Zazule, star oko 22 god. student prava iz Sarajeva u vojničkom odjelu bez cipela. **Tri uboda na prijedjelu lijeve strane prsa, nešto oko prsne i lijeve bradavice pa do prednje linije lijevog pazuha. U predjelu luka rebara lijeve strane više na leđima oko 7 cm, duga zjapi na skoro 4 cm. postoji i slobodan ulaz u trbušnu duplju.**

23. Leš nepoznatog **muškarca** u vojničkom odjelu oko 20 god. starog, obrezanog, obučen u vojničkom odjelu sa voj. cipelama, **ubod ispod jugularne jame oko 3 cm, i drugi ubod u predjelu donjega kraja grudne kosti** (podvukao: S.Č.). Otvori dugi oko 2 cm, a zjapi na 1 cm.

Na leševima na tjelu ili odjelu nije nađeno nikakvih ličnih predmeta stvari od vrijednosti. Svi su leševi bosi, osim gdje je to posebno konstatovano da imaju cipele.

Nakon pregleda podruma na vili Volkert ne vide se nigdje veliki tragovi krvi, osim jedne lokve na samom početnom blizu 1 1/2 m daleko / od ulaza u podrum.

Lokva krvi je promjera od pola metra.

Inače u podrumu je nered, nešto slame i sanduka razbacanih i nešto ostataka nađen na zidu ili podu ostaci mlazova ili kapljica krvi.

Vlasnik vile Milan Sarić izjavljuje da je opazio 5. o.m. nešto krvi po stepenicama koje vode u podrum, ali se to otralo. Dalje predaje jednu željeznu polugu /ćuskiju/ dugačku oko 1 1/2 metar, a promjera oko 2 1/2 cm, na kojoj ima tragova krvi na donjoj polovici, osim toga predaju dva željezna žarača /za vatru/ jedan dug oko 1 m, a drugi oko 1 i 30 cm. oba su promjera oko 1 1/2 cm, sa oštrim vrhovima. Oba su krvava na donjoj polovici. Žarače je našao 5 ov. mj. pri izlazu podruma, pa će ih Milan Sarić i dalje čuvati do odredbe vlasti.

Komisija je po tom pregledala samu vilu, ali nije našla ništa sumnjivo u njoj što bi upućivalo na izvršenje ovoga zločina.

Vlasnik vile Milan Šarić izjavljuje da je Luburić sa oko 80 ustaša uselio u ovu vilu odmah po svom dolasku u Sarajevo, a to je bilo sredinom marta ove godine. Po imenu poznajem od tih ustaša satnika Ivana Zovku, zatim poručnika, Budaka, zastavnika Babića.

Izaslanici Sovjetske vojne misije - režiser p-pukovnik Varlamov sa još jednim p-pukovnikom i jednim fotografom i jednim tumačem ruskog jezika izvršili su filmsko snimanje, iskopavanje leševa, terena, pojedinih rana na leševima, identifikaciju leševa i njihov prenos na otvoreno mjesto vrta da ih može rodbina pregledati. Zatim rad komisije i demonstracije ubijanja žrtava željeznim polugama i žaračima, kao i scene prepoznavanja leševa od strane srodnika-.

Dovršeno u 1.40 h.

Za tačnost prepisa tvrdi:
Sekretar:
Zemaljske komisije
Krtinić Ilija, s.r.

(A- BiH, ZKRZ - Zapisnici, inv. br. 7061; AH, JTH, knj. 3, III-a/8)

Br. 143

ZLOČINI U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA - ZAPISNIK ZEMALJSKE KOMISIJE NARODNE REPUBLIKE HRVATSKE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, ZAGREB, 30. MAJ 1945.

ZAPISNIK OD 30.SVIBNJA 1945.

sastavljen u Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača u Zagrebu.

Prisutni:

Referent: Dr. Božo Bićan
Zapisničar: Danica Horvat

Pristupa na javni poziv Ahmetović Mustafa, brijački pomoćnik, sin Avde i Hafise, r. Mulaibrahimović 21. V 1912. u Brčkom, sada u Zagrebu, Dolac br. 9, musliman, Hrvat, oženjen, otac troje djece, neporočan iskazuje slijedeće:

Dana 7. III 1942. uhićen sam po UNS-u i sproveden na Trg N. **Nekako u svibnju 1942. bio sam transportiran sa ostalim zatvorenicioma u Jasenovac**.

V 1942. istog dana bio sam ja sa ostalim **odaslan u logor u St. Gradišku**. Prilikom dolaska u St. Gradišku primili su nas Ante Vrban i Gruhić, te nas zatvorili u jednu sobu i ostavili tri dana bez hrane i vode. U to vrijeme zapovjedao je logorom zastavnik Vrban, a logornik je bio zloglasni stožernik Špiler, koji je kasnije po ustašama likvidiran u Jasenovcu, a iza njega došao je isto zloglasni Rumunj po imenu Toto, te je i ovaj bio kasnije po ustašama likvidiran. Par dana nakon mog dolaska u St. Gradišku bilo je određeno odabiranje zatočenika za rad u Njemačkoj. Izboru su prisustvovali za "K" grupu logornik Flumiani, grupu pravoslavaca zloglasni Branko Cvetinović, rodom iz Bijeljine, te ostala Luka, Špiler i Toto.

Zatočenike, koji bi bio izabran na rad u Njemačku, kad bi bio prozvan batinali su gore navedeni logornici i ustaše.

Ja i moja grupa isto smo bili određeni za rad u Njemačku, no Nikola Gadžić, Ante Vrban, Grubešić i Buhovac, odlučili su da ne idemo u Njemačku, jer šta bi Njemci rekli kad bi im ovokove komuniste slali.

U početku bio sam određen za vanjski rad na krčenju šume, te su nas kod tog posla ustaše tukli, a ovakav rad je bio naročito težak.

Kasnije bio sam po Nikoli Gagru, šefu ustaške bolnice, određen kao radnik u kuhinji ove bolnice. Prilikom nastupa ove moje nove dužnosti rekao mi je Nikola Gagro da na sve što ću vidjeti i čuti u "bolnici" imadem biti slijep i gluh.

Ova bolnica bila je dvokatna zgrada, te u drugom katu jedna soba bila je za bolesne ustaše, dok sve ostale prostorije služile su za zlostavljanje i ubijanje zatočenika.

Glavni krvoloci bili su Mile Orešković, natporučnik Ante Vrban, zast. Barbarić, por. Barbarić, vodnik, Boto, vodnik, Bevanda vodnik, Modrić poručnik, Nikola Gadžić poručnik, Buhovac, vodnik, Krešo Majić, natpor. Vjekoslav Ille, poručnik, Majstorović natporučnik Jenko Maričić, zastavnik Grubešić, vodnik Bosak, natpor. Buntić, natpor. Branko Slijepčević, natpor. i najveći krvnik Nikola Gagro, vodnik i osoba povjerenja Maksa Luburića.

U bolnici su bili smješteni dr. Gaon, liječnik iz Sarajeva, Dr. Perić, liječnik iz Sarajeva, Alojz Rebić iz Sarajeva, **Nasuf Džabić iz Banja Luke, Fahrudin Mahić iz Banja Luke** i to ovi svi posljednji kao bolničari, dok su Ivan Antolić iz Zagreba i Drago Jakopčević iz Zagreba bili poslužnici u bolnici.

U bolničkoj kuhinji nalazili su se Dragutin Braun iz Osijeka, **Šaban Milković iz Vel. Kladuše i ja**.

Podrum ove zgrade služio je za ubijanje zatočenika na različite načine, klanje nožem, ubijanje sjekirom ili maljem, davljenje rukom ili žicom, te ubijanje glađu, dok je rijedak slučaj da bi ubijali zatočenike streljanjem (podvukao: S.Č.).

U prizemlju nalazilo se 6 samica. Prostorije koje su bile određene u prvom i drugom katu za stražu služile su za preslušavanje zatočenika, te je rijetko koji od preslušavanih zatočenika bio izašao živ iz tih prostorija. Preslušavanje su većinom vršili Nikola Gadžić, Ante Vrban, Buhovac, zatočenik Rubinić, bivši povjerenik logora Gospić, Branko Slipčević,

Ante Kordić, osim ovih prisustvovao je redovito skoro svakom preslušanju Nikola Gagro.

Premda je bila tajna tko se nalazi smješten u samicama, ali mi smo znali da je n. pr. u samici br. 1 ležao Pavlek Miškina. koji je strahovito bio tučen i mučen, te jedne noći nestao. U samici br. 2 bio je Dr. Mudrinić, kojega su sistematski polahko ubijali i ako je ovaj počeo pisati neke pobožne pjesmice, no unatoč toga jednog dana je nestao.

U samici br. 5 bila je smještena gdja Marina Gregorić. Jednog dana bila je dovedena gdja Gregorić po ustaškim krvnicima iz Zagreba Viktoru Tomiću i njegovom tajniku Šiloviću, te je tom zgodom Tomić zatražio da mu se prevedu na preslušanje Karla Kovačević, zastupnik HSS-a.

Preslušanju su prisustvovali osim Tomića i Silovića još i Rubinić i Gagro, a kasnije gdja. Gregorić. Na tom preslušanju bio je Kovačević Karlo strahovito mučen i na koncu izbili su mu nožem oba oka, tako da je u strahovitim mukama umro. Tomić je izjavio gdji Gregorić da će i ona svršiti, a osim toga da imade još jednog kandidata ovdje misleći kod toga na Dr. Jakovljevića, koji je imao na isti način biti preslušan kao Karlo Kovačević.

Karlo Kovačević bio je najprije po Gagri izudaran sa bikovačom, a zatim su ga objesili na zid tako da mu je glava visjela dolje, a zatim su u ovakvom položaju boli njihovo tijelo noževima, a kad su ga skinuli iskopaše mu oči. Dok su provodili ovakvo preslušanje prisutni krvnici pili su vino i rakiju, te je Tomić na koncu bio već posve ubijen.

Vidio sam jednoga dana kako su sva isprebijanog dovezli u logor i bacili u ćeliju br. 1 Andriju Hebranga.

Znadem, da se u bolnici nalazila gdja Sava Šutej, koja se je jednog dana razboljela i trebala liječničku njegu, te je ona za pruženu liječničku pomoć dala dr. Gaonu nekoliko cigareta, a kako je za to saznao Gagro i Majstorvić, te su ga zbog toga istu noć zaklali.

Dr. Gaona su valjda i zbog toga likvidirali, jer je on znao sve osobe koje nisu u "bolnici" umrle naravnom smrću, jer je on morao za njih izdati potvrdu da su umrle naravnom smrću.

Isto tako je jednoga dana bio likvidiran i dr. Poljokan liječnik iz Sarajeva. Jednog dana doveli su 7 po izgledu intelektualaca i zatvorili ih u podrum ispod kuhinje, a ovi su od straha za svoj život iskopali golim rukama betonske ploče i njima zazidali vrata, no ustaše su pod vodstvom Mile Oreškovića, Ante Vrbana, Kordića Nikole, Gagra, Mišetića,

Buhovca i Bevande provalili u ovu prostoriju, te nakon jednosatne borbe poubijani su svi ovi zatočenici, - koji su se u svom očaju goloruki branili.

Jednog dana dotjerale su ustaše masu Srba seljaka iz svih okolnih sela i govorili da su to partizani sa Kozare. Ove ljude su u logor razvrstali tako da su žene i djeca svrstani na jednu stranu, a drugi na drugu stranu. Prvima su govorili da će ih vratiti kućama odnosno njihovim domovima, no jednog dana odvedeni su u selo Jablanac gdje su bili poubijani. Druga grupa u kojoj su se nalazili našli su nekoga Branka, koji im je poslužio za otkrivanje partizana, među ovim jadnicima, te je ovaj prema vlastitom nahođenju dnevno po 20 do 30 ljudi izabirao, a ovi bi bili odvedeni na preslušanje s kojega se više nisu vraćali.

Ovome Branku obećali su za ovakav izdajnički rad slobodu no jednoga dana odveli su ga u podrum te su ga tamo Vjekoslav Ille i Nikola Gagro zaklali. Jednom drugom zgodom bila je dovedena jedna grupa seljaka Srba za koje su govorili da su komunisti i strahovito ih tukli, pa je jedan od njih uhvatio rukama Buhovca za vrat i htio ga zagušiti, no odmah je priskočio Barbarić i toga čovjeka ustrijelio. Jedan drugi iz ove grupe viknuo je da će doći Crvena armija i narodni sud, ali su ovoga odveli na liječenje, te ga je Krešo Majić u podrumu zaklao.

Jednog dana poslije podne vidio sam kako su kroz sredinu logora vodili dva i dva u redu sa svezanim rukama na leđima 59 zatočenika, a za njima su išli ustaški zlikovci Mile Orešković i drugi, te su ove ljude postrojili uz zid logora tako da su bili licem okrenuti prema zidu i onda ih sve postreljali. U tom krvničkom radu natjecali su se ustaše koji će više zatočenika poubijati, a najviše su se isticali Modrić i Vjekoslav Ille.

U logoru nalazio se je neki stolarski obrtnik Sinković iz Vrapča star preko 60 godina, koji nije mogao ta zlostavljanja podnašati, pa je jednoga dana počinio samoubistvo prerezavši si žile na rukama sa čavlom.

U logoru sam upoznao jednog Židova iz Njemačke, koji mi je rekao da su logori u Njemačkoj bili strašni, u Slovačkoj još gori, a ustaški su logori nadilazili u svojoj okrutnosti sve ostale logore.

Dovršeno.

Horvat Danica, v. r.
Bića, v. r.

Ahmetović Mustafa, v. r.

(A. Miletić, n.d., knj. 3., str. 548-550)

Br. 144

ČETNIČKI I USTAŠKI ZLOČINI NA PODRUČJU BIRČA - IZVJEŠTAJ OKRUŽNOG ORGANA ZEMALJSKE KOMISIJE ZA BIRAČ, ZVORNIK, 15. JUNI 1945.

OKRUŽNI ORGAN ZEMKOM-a ZA BIRAČ

Broj: 14/45
15. juna 1945. god.
Zvornik.

ZEMALJSKOJ KOMISIJI ZA UTVRĐIVANJE RATNIH ZLOČINA OKUPATORA I NJEGOVIH POMAGAČA PRI NARODNOJ VLADI BOSNE I HERCEGOVINE

S A R A J E V O

Na Vašu depešu od 9.VI.1945. god. br. 431/45 dostavlja Vam se u kratko o zločinima okupatora i njegovih pomagača na teritoriji sreza VLASENIČKOG slijedeći

I Z V J E Š T A J:

Vrsta masovnih zločina	Ko je zločin izvršio	Kada i na koji je način zločin izvršen	Gdje je zločin izvršen	Koliko je lica od prilike stradalo
Lišeno života na licu mjesta bez osude	Ustaše iz Kladnja	U septembru mjesecu 1941. g. strijeljanjem	s. Trnovo Opštine Šekovići	20 lica
-"-	Četnici pod komandom Save Derikonje i Momčila Mičića	U decembru (12.XII) 1942.god. strijeljanjem	Brajinci Opštine Šekovići	42 lica
-"-	15. domobran pukovnija, te ustaše i legija iz Kladnja, Vlasenice i Sokolca	U junu mjesecu 1943. godine, strijeljanjem	U svima selima Opštine Šekovići	107 lica

-"-	13 SS B.H. divizija i četnici sa Majevice pod komandom kapetana Leke	U mjesecima aprilu i avgustu 1944. g. u dva navrata, strijeljanjem i spaljivanjem živih u zgradama	U svima selima Opštine Šekovići	305 lica
-"-	-"-	U mjesecu aprilu 1944. god. strijeljanjem	U selima Osmaci, Borogovo, Sajtovići, Opština Spreča	67 lica
-'-	-"-	U mjesecima aprilu i avgustu 1944. godine, strijeljanjem i spaljivanjem živih ljudi u zgradama	U selima Pobedarje, Sučani i Vrelo, Opštine Cikote	100 lica
-"-	Četnici pod komandom kap. Račića i Rajka Bobara	Koncem 1941. g. strijeljanjem i klanjem	U selima Šadići i Rajevina Opštine Cikote	120 lica
Lišeno života na licu mjesta bez osude	Ustaše iz Cerske i sreza Vlaseničkog	U avgustu mj.1941. godine, strijeljanjem i klanjem	U selima Opštine Cerske	91 lice
-"-	Četnici pod komandom Račića i braće Čelonja	Koncem 1941. g. strijeljanjem i klanjem	U selima Opštine Cerske	165 lica
-"-	Ustaše iz sreza Vlaseničkog te crna legija Francetića	U avgustu mj. 1941. g. te u aprilu 1942. g. strijeljanjem, klanjem i spaljivanjem živih ljudi u zgradama	U selima Opštine Milići	250 lica
-"-	Četnici pod komandom Račića i braće Čelonja	Koncem 1941. g. strijeljanjem i klanjem	U selima Opštine Milići	100 lica
-"-	Ustaše iz sreza Vlaseničkog, te crna legija Francetića	U avgustu mj. 1941.i u aprilu 1942. g. strijeljanjem, klanjem i spaljivanjem živih ljudi u zgradama	U selima Opštine Donji Zalukovik	270 lica
-"-	Četnici pod komandom Račića i braće Čelonja	Koncem 1941. strijeljanjem i klanjem	-"-	130 lica
-"-	Ustaše iz sreza Vlaseničkog i Srebreničkog, te crna legija Francetića	U avgustu mj. 1941. i u aprilu 1942. g. strijeljanjem, klanjem i spaljivanjem živih ljudi u zgradama	U selima Opštine Derventa	100 lica

-"-	Četnici pod komandom Račića, Aćima Babića i Dangića te braće Čelonja	Koncem 1941. g. strijeljanjem i klanjem	U selima Opštine Derventa	300 lica
-"-	Ustaški logor u Vlasenici, logornik Mutevelić i ustaša Medo Brgulja	Jula mj. 1941. g. strijeljanjem u Rašića gaju nad iskopanom jamom	U Rašića gaju kraj Vlasenice	72 lica
Interniranje u sabirni logor u Gospiću i Jasenovcu	-"-	Jula mj. 1941.	U Vlasenici	40 lica
Lišeno života na licu mjesta bez osude	Četnici pod komandom Račića, Dangića, Babića, Čukovića i braće Čelonja	Koncem 1941. g. strijeljanjem i klanjem	U Vlasnici i obližnjim selima	200 lica
-"-	Crna legija Francetića	U aprilu 1942. strijeljanjem i klanjem	-"-	95 lica
Lišeno života na licu mjesta bez osude	SS divizija Princ Eugen	U julu 1943. g. strijeljanjem	U Vlasenici i obližnjim selima	38 lica
-"-	13 SS. B.H. divizija	U aprilu i avgustu 1944. g. strijeljanjem i vješanjem	U Vlasenici i obližnjim selima	27 lica
Interniranje u sabirni logor u Gospiću i Jasenovcu	Ustaški logor u Vlasenici - logornik Mutavelić i ustaša Medo Brgulja, te Rasim Begović iz Vlasenice	Jula 1941. g.	U Han Pijesku	25 lica
Lišeno života bez osude na licu mjesta	Crna legija Francetića	Marta 1942. g.	U H. Pijesačkoj opštini	175 lica
-"-	Ustaše iz Knežine, Olova, Sokolca i Kladnja	VII-IX.1941	U cijeloj opštini Knežina	150 lica
-"-	Četnici pod komandom Aćima Babića, Borka i Radovića i braće Čelonja	Koncem 1941. g. strijeljanjem i klanjem	-"-	200 lica

S.F. - S.N. Okružni organ

Milorad (?), s.r.

(A- BiH, ZKRZ - Spiskovi žrtava, k. 15, broj 60810, mjesto Vlasenica, srez Vlasenica)

Br. 145

STANJE VAKUFSKE IMOVINE U KLJUČU - IZVJEŠTAJ SRESKOG VAKUFSKO-MEARIFSKOG POVJERENIŠTVA, KLJUČ, 20. JUNI 1945.

Sresko Vakufsko Mearifsko
Povjereništvo Ključ 20/VI

Broj: 85/45

VAKUFSKOJ DIREKCIJI U SARAJEVU

Nakon četiri godine ovoga teškoga rata dobismo priliku da se javimo te da upoznamo naslov o svom Vakufskom imanju kao i samim nama.

Od svih Vakufskih zgrada i džamija imamo: džamija u Vrpolju, Sanici, Velagićima i Biljanima. To je od novo izgrađenih džamija a stariju Kamičku, Humićima i Gornjem Budelju. Ostale džamije kao i grada Ključa su izgorele tokom ovoga rata.

Od mekteba nemamo ni jednoga niti u gradu također i Vakuf zgrada koje su se nalazile u gradu Ključu.

Od članova Sreskog V. M. Povjerenstva Sreza Ključkog nema ni jedan, te smo mi muslimani Sreza Ključkog na jednoj komferenciji izabrali privremeni odbor Sreskog V.M.P. za srez Ključ koji sada funkcioniše kao takav, te se brine za podučavanje djece vjeronauci i stara se o Vakufskim nepokretninama.

Mekteba ni u gradu niti u selima nemamo ni jednoga nego se na selima služimo sa privatnim stanovima, a u gradu djeca se podučavaju u zgradi pogorele džamije stare koju smo istom pokrili a dalje nemamo materijalni mogućnosti da je dovršimo.

Prije izvjesnog vremena došao nam je zvanični Imam matičar Redžep ef Egrlić kojega smo jedva dočekali kao obrazovana sposobna i agilna da nam pomogne u ovoj teškoj obnovi, te koji funkcioniše kao takav.

Odmah po dolasku vrši dužnost gradskog imama, muallima ali obzirom na potrebe uči djecu u samoj ne dovršenoj džamiji staroj svakodnevno od 8 - 12 sati. Drugi džematski imami koji, također, u selima

mnogo pomažu, a kojih ima 12 na broju vrlo su slabog materijalnog stanja, te bi im trebalo pomoći, ali nemamo sredstava da ih pomognemo. Također Redžep ef Egrlić koji je na dužnosti kao gradski imam i kao zvanični imam matičar sa dekretom vrlo lošeg je materijalnog stanja, za kojega molimo naročito da mu se hitna pomoć dade.

Iz gore navedenog sigurno će biti naslov upoznat u kakovom se stanju Vakuf sreza Ključkog nalazi. Dalje molimo naslov da nas obavjesti da li će ovaj Vakufski odbor i dalje da radi, kao šta će i dalje raditi.

Također isto ne možemo udovoljiti Vašem traženju za spis Vakufa Grljeni o nekoj primopredaji koji je rađen 1941, a kojega ste tražili 30.maja ove godine iz razloga tog jer je arhiva Vakufskog povjerenstva u toku rata izgorila.

Molimo da se prednji izvještaj primi na znanje.

Uz Mahsus selam, Smrt Fašizmu --- Sloboda Narodu !!!

Predsjednik: Sresko vakuf. mearifsko povjerenstvo Sekretar:
(Potpis nečitak)

M.P.

Napomena:

Privremeni Odbor kojeg smo izabrali sačinjavaju ove osobe:
1. predsjednik: Mujo Kulenović, ujedno i sekretar
2. p. predsjednik Bećir Filipović
3. Odbornici: Muslija Muslimović, Ibrahim Muslimović, Salih Pojić

(Arhiv Mešihata islamske zajednice Bosne i Hercegovine u Sarajevu, nesređena građa)

Br. 146

ZLOČIN U BOLJANIĆIMA - ZAPISNIK SRESKOG POVJERENIŠTVA ZEMALJSKE KOMISIJE CRNE GORE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, PLJEVLJA, 21. NOVEMBAR 1945.

Inv. broj 9276

ZAPISNIK

o saslušanju oštećene Vlahovljak Šahije, domaćice iz Boljanića, stare 65 godina, **povodom zločina, pljačke i ubijanja muža Vlahovljak Jusa,** zemljoradnika iz Boljanjića starog 50 godina, sina Vlahovljak Jusufa, zemljoradnika iz Boljanjića, starog 18 godina, **od strane četničkih bandi, a po naređenju italijanskog guvernera za Crnu Goru armijskog đenerala Pircia Birolia, izvršenog u decembru 1942. godine.***

Rađeno u kancelariji Sreskog povjereništva zemaljske komisije za utvrđivanje ratnih zločina, okupatora i njihovih pomagača za srez pljevaljski dana 21. novembra 1945. godine.

PRISUTNI SU:

Gradski povjerenik,	Pretsednik sres. komisije	Oštećenik
	Jevrem Tomović, s.r.	Šahija Vlahovljak, s.r.

Pristupi bez poziva oštećena Vlahovljak Šahija, domaćica iz Boljanjića stara 50 godina, udova, majka šestero djece pa izjavi:

Na Badnji dan 1942. godine četničke bande po odobrenju Italijanskog Guvernera za Crnu Goru đenerala Pircia Birolia, a izvršiocu pomenutog naređenja kapetan Ivan Ružić, kapetan Pavle Đurišić, kapetan Nikola Bojović, kapetan Bojović Vukašin, kapetan Đeranića Božidar, major Joksimović Milorad, major Cemović Miomir, p.poručnika Delatić Simeun i sres. četničkog komandanta

---

* *Vjerovatno je riječ o masovnom zločinu četnika u februaru 1943.*

Milutin Jelovac i dr. izvršili su napad na muslimanski živalj nastanjen u Sandžaku i tom prilikom popalili su nekoliko hiljada kuća, pobili mnogo nevinog muslimanskog življa, staraca, žena i djece i izvršili bezbroj pljački. Silovanja žena i djevojka i uništavanja imovine. U ovoj akciji četnička vojska pod komandom gore pomenutih zločinaca zapalila je sve muslimanske kuće u Boljanjićima u srezu pljevaljskom. Tom prilikom četničke bande zapalili su i moju kuću i ubili mi muža Vlahovljaka Jusa kao i sina Jusufa Vlahovljaka, zemljoradnici iz Boljanjića.

Četnički banditi su moga muža i sina na najsvirepiji način ubili (podvukao: S.Č.).

Za ovaj zločin tužim gore pomenutog Italijanskog guvernera za Crnu Goru Pircia Birolija, kao i gore pomenute četničke komandante i tražim da se najstrožije kazne.

Ispit mi je pročitan i na rečeno se mogu zakleti.

Saslušao i ovjerava:

Gradski povjerenik,	Pretsednik sres.komisije	Oštećenik
	Jevrem Tomović, s.r.	Šahija Vlahovljak, s.r.

(AJ, 110, Dos. br. 3112)

Br. 147

ZLOČINI GENOCIDA NA PODRUČJU PLJEVALJA - ZAPISNIK SRESKOG POVJERENIŠTVA ZEMALJSKE KOMISIJE CRNE GORE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, PLJEVLJA, 28. NOVEMBAR 1945.

ZAPISNIK

O saslušanju oštećenog Bojadžić Murata zemljoradnika, iz Boljanića, srez pljevaljski, starog 52 god, Predsjednika Odbora muslimana izbjeglica u Pljevljima, koji su popaljeni i prognani sa zemlje u februaru 1943. god., povodom zločina masovnog pokolja izvršenog nad muslimaskim življem na teritoriji sreza pljevaljskog u februaru 1943. god. od strane četničkih bandi pod komandom izdajničkog Đenerala Draže Mihailovića i ostalih njegovih komandanata, a izvršenog sa znanjem i odobrenjem Komandanta Italijanske divizije "Taurinenza".

Rađeno u sreskom povjereništvu Zemaljske Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača za srez pljevaljski dana 28-XI-1945. god.

Prisutni su:

PREDSJEDNIK SRESKOG POVJERENIŠTVA, Jevrem Tomović, s.r.

OŠTEĆENIK, Predsjednik Odbora izbjeglica

Pristupi oštećeni Bojadžić Murat Predsjednik Odbora izbjeglica muslimana u Pljevljima pa izjavi:

Dana 5-II-1943, izdajnički Đeneral Draža Mihailović organizovao je svoje odrede na teritoriji Rudo-Podgorica, Nikšić-Andrijevica i mobilisao je iste da izvrši pokolj nad muslimanskim življem u Sandžaku, a specijalno na teritoriji sreza pljevaljskog. I zaista 5-II-1943 god, četnička vojska u jačini od nekoliko hiljada ljudi napala je u ranu zoru mirno i nezaštićeno muslimansko stanovništvo u selima: Boljanići, Pižure,

Jabuka, Bjeloševina, Zaselje, Gradac, Rt, Kotorac, Dekare, Jagodni-do, Crno Brdo, Strahov -do, Prisoje, Đuli, Kukavice, Mirohniće, Vojtina, Glisnica, Tikava, Čolovina, Prosje, Kovač, Zahcel, Brvenica, Piperi, Raščići, Gunjičići, Klakorine, Kržava, Vojinovići, Hajlovine, Vojinići, Kovačevići, Lugovi, Sirčići, Bavćići, Mrčići, Matikose, Vukasovići, Hromač, Boričici, Vukšići, Madžari, Budijevići, Kava, Jahovice, Tvrdakovići, Podkamen, Rahovac, Krčevo, Pračica, Čestin, Bijedići, Lehovo-brdo, Cerovci, Suli, Šljuka, Poros, Cerovci, Crnci, Priblišci, Durtovići, Tvrdaš, Vilići, Kruševo, Zaglavak, sreza pljevaljskog, **stavljajući pod nož čitavo stanovništvo muslimanske vjeroispovjesti koje su zatekli kod kuća. Ovom prilikom četničke bande nijesu poštedjele ni maloljetnu djecu, žene i starce već su djecu klali, nabadali na noževe svojih bajoneta, a onda ih bacali u zapaljene domove da gore zajedno sa svojim starijim. Ovi banditi silovali su žene i djevojke na očigled svoje djece i male braće, kao i roditelja, a onda ih bacali polužive u zapaljene domove da sagore**. Italijanska Komanda u Pljevljima nije preduzela ništa da zaštiti mirno muslimansko stanovništvo, jer su četnički komandati radili sve ovo u saglasnosti sa Italijanskom Komandom, kojoj su četnici bili onda potrebni i radi čega su bili mobilisani da onemoguće dolazak partizana iz Bosne dok su četnici bili postavili kao uslov da prije polaska za Bosnu unište muslimanski živalj u Sandžaku, što su im Talijani odobrili. Svi saradnici okupatora, muslimani iz naprijed pomenutih sela sklonili su se na vrijeme u italijanske garnizone, dok su u ovoj akciji platili glavom samo nevini građani, starci, žene i djeca.

U ovoj akciji uzeli su učešće sljedeći četnički komandanti sa svojim odredima: đeneral Draža Mihailović, pukovnik Zaharije Ostojić načelnik Dražinog štaba, kapetan Pavle Đurišić, komandant Limsko-Sandžačkih četničkih odreda, major Andrija Vesković, komandant četničke brigade, major Miomir Cemović, komandant četničke brigade, major Milorad Joksimović, komandant četničkog Korpusa, kapetan Miloš Pavićević, komandant jurišnog četničkog bataljona, kapetan Krsto Vasović, komandant četničkog bataljona, kapetan Vukašin Bojović, komandant četničke brigade, poručnik Veljko Tomović, komandant četničkog odreda, poručnik Miloš Marjanović, komandant četničkog bataljona, kapetan Aleksa Lalić, komandant četničke brigade, učitelj Aleksandar Dašić, komandir četničke čete, poručnik Svetislav Jarić, komandant četničkog

bataljona, poručnik Blagoje Vukašinović, komandant četničke brigade, kapetan Radule Radović, komandant četničke brigade, kapetan Veljko Lazarević, komandant četničke brigade, poručnik Đuro Kovijanić, komandant četničkog bataljona, kapetan Vojin Vojvodić, komandant žandarmeriske četničke brigade, profesor Bećir Tomović komandant četničkog odreda, kapetan Radomir-Rajo Popović, načelnik štaba Pavla Đurišića, poručnik Mitar Bukumira, ađutant Pavla Đurišića, poručnik Marko Vuković, komandant četničkog bataljona, Svetozar Dobrašinović, komandant četničke brigade, kapetan Ivan Ružić, komandant Durmitorske četničke brigade, kapetan Gavrilo Radović, komandant četničkog odreda, potporučnik Rajak Milorad, komandir četničke čete, Milan Bandović, četnički komandant za srez bjelopoljski, Mile Bakić, komandant četničkog odreda, Vukosav Radović, komandant četničkog odreda, Radoje Damjanović, komandant četničkog bataljona, kapetan Voja Lukačević, komandant četničkih odreda, Jelovac Milutin, komandant četničkog odreda, Topalović Boško, komandant četničkog odreda, Nenadić Mišo, komandant četnički, Nenadić Vojo, komandant četnički, Radoica Grdinić, komandir četnički, Irić Bogoljub, četnički vojvoda, Drobnjak Milan, četnički komandir, Stoić Slobodan, komandir četničke čete, Gogić Borisav, komandir četničke čete, Bulatović Vlado, komandant četničkog bataljona, Lučić Neđeljko, komandant četničkog bataljona, Golubović Risto, komandir četničke čete, Jakić Nikola, komandir četničke čete, Rosić Nikola, komandant letećeg četničkog bataljona, Sakić Dušan, potporučnik komandir četničke čete, Bulatović Svetozar, komandir četničke čete, Cvetko Pjanović, oficir u štabu Draže Mihailovića, Stojić Diko, poručnik komandant četničkog bataljona i mnogi drugi.

U ovoj akciji uzeli su takođe učešća četnički odred pod komandom kapetana Railića Radomana, njegovog ađutanta poručnika Miloša Posuke, četnički komandir Božo Milić i četnički komandant Filip Vojinović.

U ovoj akciji četnici su postavili kao parolu "Uništiti i iskorijeniti sve što je tursko", bez obzira na doba, pol i uzrast, a domaći četnici iz istih sela pričali su muslimanima kako će tuda proći neka četnička vojska, koje se uopšte ne treba plašiti, da bi što više muslimanskih familija ostalo kod kuća. Kada su četnički komandanti iz Kolašina, Andrijevice, Berana, Žabljaka, Šavnika i Šahovića nastupili sa svojim odredima domaći četnici

iz odreda Irića, Railića, Vojinovića i drugih, kao i Bodigore, Jelovca i Kalajita pravili su se bajagi mirni i nezainteresovani. Međutim, kada su četnici Đurišića i Mihailovića **popalili naša sela, popalili nekoliko hiljada kuća, pobili nekoliko hiljada mirnog stanovništva onda su stupili u dejstvo domaći četnički odredi i pobili sve ono stanovništvo što se bilo skrilo, opljačkali stoku i svu imovinu a četnički Komandant Pavle Đurišić proglasio je muslimansku zemlju četničkom svojinom i obrazovao komisiju za podjelu iste zemlje četničkim dželatima.**

Ono malo stanovništva što je izbezumljeno od straha golo i boso uspjelo da se skloni u italijanske garnizone živelo je kroz čitavo vrijeme okupacije u najcrnjoj bijedi i pješačenju, **dok su italijanski komandanti libili se svega i radosno posmatrali kako gore naša sela, a četnički dželati kolju hiljade naših staraca žena i djece.**

Skoro je nemoguće utvrditi koliko je žrtava palo ovom prilikom od četnika kao ni milionske vrijednosti naše upropašćene imovine, jer je veliki broj ubijenih ostao nepoznat i nama samima.

Načini na koji su vršena ubistva bili su različiti. **90% žrtava bilo je prije ubistva mučeno, bodeno noževima, žene silovane često od pedesetak četničkih razbojnika, da bi ih onda bacili u njihove kuće da zajedno sa njima sagore.**

Prema statistici sekcije Odbora za zbrinjavanje muslimanskih izbjeglica u Pljevljima od 18.aprila 1943. god, broj 111/43 **ovom prilikom ubijeno je oko 1.352 osobe od kojih svega 245 muškaraca odraslih, dok 1.107 nejake djece žena i staraca. Od ovog ukupnog broja svega 231 je ubijeno puškom dok su ostali obično zaklani, spaljeni, utopljeni u barama i bunarima, iskasapljeni i izmrcvareni. Prema nepotpunim podacima ovom prilikom silovano je oko 160 žena i djevojaka. Ovom prilikom spaljeno je potpuno oko 127 sela i zaseoka sa oko 1508 kuća za stanovanje i oko 4484 druge sporedne zgrade.**

Prema podacima koje sam mogao da prikupim u zajednici sa drugim odbornicima izbjeglicama utvrdili smo da su ovom prilikom **ubijena od četničkih bandi slijedeća lica:**

1.	Lisica	Pemba	35 god.
2.	"	Fata	15 "
3.	"	Mevzuna	18 "
4.	"	Nezir	40 "

5.	"	Meruša	35 "
6.	"	Đula	10 "
7.	"	Zejna	8 "
8.	"	Tifa	6 "
9.	"	Neziran	4 "
10.	"	Smail	55 "
11.	"	Begija	40 "
12.	"	Najla	18 "
13.	"	Sućro	12 "
14.	"	Fehmo	10 "
15.	Pupo	Mevla	35 "
16.	"	Mera	9 "
17.	"	Sema	6 "
18.	"	Rasema	12 "
19.	Doksan	Hazira	35 "
20.	"	Hadžila	1 "
21.	"	Osman	6 "
22.	"	Alija	5 "
23.	Šubić	Hafiza	40 "
24.	"	Fata	18 "
25.	"	Bajro	15 "
26.	"	Rešida	11 "
27.	"	Ismail	8 "
28.	"	Hadžo	4 "
29.	Džanković	Ćamila	35 "
30.	"	Ahmo	6 "
31.	"	Avdo	2 "
32.	"	Rasema	8 "
33.	"	Tifa	17 "
34.	"	Fata	60 "
35.	Cuplon	Hajra	35 "
36.	"	Fatima	3 "
37.	"	Ajiša	2 "
38.	Kuružija	Mušo	50 "
39.	Cuplon	Begija	16 "
40.	Kuružija	Muša	40 "
41.	"	Šerifa	42 "

42.	"	Hankija	19 "
43.	"	Hajra	16 "
44.	"	Mera	13 "
45.	"	Alja	3 "
46.	"	Fata	2 "
47.	Dizdar	Harun	60 "
48.	"	Aljo	45 "
49.	"	Munira	7 "
50.	"	Musa	65 "
51.	"	Devla	48 "
52.	"	Begija	35 "
53.	"	Arif	20 "
54.	"	Zejno	15 "
55.	"	Ševka	9 "
56.	Hukeljić	Ajiša	48 "
57.	Kordić	Hasan	65 "
58.	"	Haso	45 "
59.	"	Šahza	28 "
60.	"	Semija	3 "
61.	"	Samija	2 "
62.	Doksan	Muharem	40 "
63.	"	Fatma	35 "
64.	"	Huso	13 "
65.	"	Hafiza	8 "
66.	"	Hanija	45 "
67.	"	Haso	7 "
68.	"	Mujo	5 "
69.	"	Hasan	4 "
70.	Kos	Hasib	50 "
71.	"	Naza	45 "
72.	"	Mina	19 "
73.	"	Ćamila	15 "
74.	"	Smaila	12 "
75.	"	Ziza	9 "
76.	"	Omer	5 "
77.	"	Amir	3 "
78.	Nurak	Muho	55 "

79. "	Naza	50	"
80. "	Alija	18	"
81. "	Nura	16	"
82. Halap	Nazif	19	"
83. "	Mustafa	24	"
84. Letić	Rabija	15	"
85. Toke	Hada	25	"
86. "	Rabija	7	"
87. "	Uzeir	5	"
88. "	Muška	16	"
89. "	Džemila	13	"
90. "	Safija	10	"
91. Hekalo	Melkija	45	"
92. "	Ramo	12	"
93. "	Zićro	10	"
94. "	Kasim	8	"
95. "	Zihno	6	"
96. "	Sevda	1	"
97. "	Hamid	40	"
98. "	Džika	45	"
99. "	Melćuša	20	"
100. "	Smaila	15	"
101. "	Rahima	10	"
102. "	Mujo	8	"
103. "	Muharem	40	"
104. Lika	Uma	40	"
105. "	Devlija	18	"
106. "	Hasan	50	"
107. "	Pemba	40	"
108. "	Mušan	18	"
109. "	Alja	16	"
110. "	Hamid	13	"
111. "	Hata	40	"
112. "	Alila	8	"
113. "	Alija	6	"
114. "	Fata	4	"
115. Hodović	Juso	50	"

116. "	Diša	35	"
117. "	Mujko	19	"
118. "	Zlatija	8	"
119. "	Hamed	6	"
120. "	Naza	70	"
121. "	Suljo	45	"
122. "	Džanija	40	"
123. "	Medo	13	"
124. "	Avdo	10	"
125. "	Ibrahim	10	"
126. "	Rifat	4	"
127. Bisić	Hazem	18	"
128. "	Latif	16	"
129. Lisica	Mera	50	"
130. Tahto	Mujo	18	"
131. "	Bećir	16	"
132. "	Amil	13	"
133. "	Omer	50	"
134. Ćosović	Salko	80	"
135. "	Salkan	25	"
136. "	Mumin	18	"
137. "	Ibrima	16	"
138. Hadžić	Džano	45	"
139. "	Medo	30	"
140. "	Đula	40	"
141. "	Hamkija	15	"
142. "	Ahmet	12	"
143. "	Kada	8	"
144. "	Šahza	6	"
145. "	Ibrahim	4	"
146. "	Suljo	40	"
147. "	Muša	40	"
148. "	Murat	30	"
149. "	Mera	12	"
150. "	Devlija	1	"
151. Šljuka	Mujkan	60	"
152. "	Nedžib	18	"

153.	"	Jusuf	16	"
154.	Hekalo	Fata	35	"
155.	"	Fehmo	4	"
156.	"	Rasim	3	"
157.	"	Zlatija	25	"
158.	"	Mevzuna	1	"
159.	Žiga	Haska	60	"
160.	Mulović	Fifa	14	"
161.	"	Begija	9	"
162.	Hajdarović	Smail	20	"
163.	Džeković	Ahmet	75	"
164.	"	Fata	65	"
165.	Muhović	Fata	40	"
166.	"	Murat	15	"
167.	"	Zećir	13	"
168.	"	Delija	10	"
169.	"	Hadžo	7	"
170.	"	Hamida	4	"
171.	"	Hanifa	1	"
172.	"	Munib	28	"
173.	"	Alija	60	"
174.	"	Kona	45	"
175.	"	Jusuf	16	"
176.	"	Smail	55	"
177.	"	Džanija	45	"
178.	"	Slado	18	"
179.	"	Omer	11	"
180.	Pohora	Meho	45	"
181.	"	Dragija	45	"
182.	"	Alija	17	"
183.	"	Alja	15	"
184.	"	Mevla	13	"
185.	"	Umija	10	"
186.	"	Hajrija	8	"
187.	"	Devlija	6	"
188.	"	Hajro	40	"
189.	"	Rasema	8	"

190. Sijamić	Dudo	40	"
191. "	Ajkuna	6	"
192. "	Meho	4	"
193. "	Vehbija	2	"
194. Koljić	Redžep	60	"
195. "	Muška	50	"
196. "	Nura	16	"
197. "	Osman	12	"
198. Šljuka	Hankija	60	"
199. "	Sulejman	17	"
200. "	Coto	4	"
201. "	Šahza	2	"
202. Silajdžić	Aljo	50	"
203. "	Zifa	17	"
204. "	Lutfo	45	"
205. "	Jakub	40	"
206. Šljuka	Zifa	30	"
207. "	Alija	12	"
208. "	Fadlija	8	"
209. "	Rasema	6	"
210. Delić	Bajro	30	"
211. "	Omer	25	"
212. "	Nazif	17	"
213. "	Mujo	15	"
214. "	Pašo	6	"
215. "	Kisa	10	"
216. "	Veza	8	"
217. "	Hiba	7	"
218. "	Binasa	6	"
219. "	Sahba	5	"
220. "	Munira	4	"
221. Hadžić	Derviš	60	"
222. "	Hasnija	40	"
223. "	Safet	9	"
224. "	Mina	7	"
225. "	Muniba	5	"
226. "	Tima	3	"

227. Šipur	Suljo	65	"
228. "	Mera	45	"
229. "	Nazif	40	"
230. "	Arif	35	"
231. "	Ramiz	30	"
232. "	Tima	25	"
233. "	Rabija	8	"
234. "	Kadrija	6	"
235. "	Ferid	4	"
236. "	Behudin	3	"
237. "	Šefket	1	"
238. Dizdar	Hajrija	35	"
239. "	Šićrija	14	"
240. "	Nazif	13	"
241. "	Uzeir	11	"
242. "	Zineta	9	"
243. "	Kimeta	5	"
244. "	Almasa	68	"
245. "	Tahir	45	"
246. "	Ismet	22	"
247. "	Ševla	7	"
248. Žiga	Jašar	40	"
249. "	Ajdin	10	"
250. "	Fatima	70	"
251. "	Fehmija	4	"
252. "	Idriz	2	"
253. Prljača	Fahrija	30	"
254. "	Zehbija	9	"
255. "	Šemsa	6	"
256. "	Iška	2	"
257. "	Hasan	55	"
258. Silajdžić	Jakub	58	"
259. "	Vasvija	8	"
260. Šljuka	Hadžo	28	"
261. Lisica	Emina	30	"
262. "	Ema	15	"
263. "	Selim	13	"

264.	"	Devla	10 "
265.	"	Šaban	8 "
266.	"	Salko	6 "
267.	"	Ibrahim	4 "
268.	"	Fatima	2 "
269.	"	Tahir	60 "
270.	"	Anđa	30 "
271.	"	Azemina	8 "
272.	"	Zema	6 "
273.	"	Mera	4 "
274.	"	Mujo	2 "
275.	"	Suljo	45 "
276.	"	Fatima	45 "
277.	"	Nasuf	35 "
278.	"	Hadžira	30 "
279.	"	Muša	8 "
280.	"	Kada	6 "
281.	"	Zukan	4 "
282.	"	Murat	2 "
283.	"	Hajro	23 "
284.	"	Ramo	45 "
285.	"	Zifa	17 "
286.	"	Huso	15 "
287.	"	Hajra	12 "
288.	"	Hasnija	30 "
289.	"	Omer	13 "
290.	"	Šerif	10 "
291.	"	Hana	8 "
292.	"	Kona	6 "
293.	"	Ibrima	25 "
294.	"	Mujo	2 "
295.	"	Juso	70 "
296.	Kaljača	Fata	60 "
297.	Zunđa	Halil	35 "
298.	"	Murat	19 "
299.	"	Ramo	45 "
300.	"	Osman	30 "

301. "	Đula	40	"
302. "	Rako	18	"
303. "	Meho	45	"
304. "	Hadžira	20	"
305. "	Muška	18	"
306. "	Nusret	16	"
307. "	Ismet	14	"
308. "	Ekrem	10	"
309. Šipur	Rešo	60	"
310. "	Bida	40	"
311. "	Zada	20	"
312. "	Smaila	15	"
313. "	Smail	14	"
314. "	Omer	11	"
315. "	Meho	8	"
316. "	Melka	5	"
317. Hekalo	Sejfo	52	"
318. "	Melća	45	"
319. "	Hajra	12	"
320. "	Mumin	30	"
321. "	Paša	25	"
322. "	Hajrija	4	"
323. "	Nura	2	"
324. "	Šahija	1	"
325. Šljuka	Fatima	30	"
326. "	Muška	18	"
327. "	Naza	14	"
328. "	Nura	12	"
329. "	Muharem	10	"
330. Mašović	Hajra	35	"
331. "	Emina	15	"
332. "	Hasiba	6	"
333. "	Sulejman	1	"
334. "	Halid	35	"
335. "	Jusuf	65	"
336. "	Naza	50	"
337. "	Nurka	30	"

338.	"	Hamdo	4 "
339.	"	Ziba	3 "
340.	"	Munib	1 "
341.	Šljuka	Umija	45 "
342.	"	Seman	12 "
343.	"	Mevla	10 "
344.	"	Mera	8 "
345.	"	Begija	6 "
346.	"	Devlija	6 "
347.	"	Halil	35 "
348.	Lisica	Alja	30 "
349.	"	Ibrima	25 "
350.	"	Fata	13 "
351.	"	Šaho	55 "
352.	"	Nura	35 "
353.	"	Ramiza	16 "
354.	"	Ibro	14 "
355.	"	Bećir	11 "
356.	"	Osman	9 "
357.	"	Imšir	6 "
358.	"	Fatija	4 "
359.	Mandžo	Ajdin	63 "
360.	"	Salko	15 "
361.	"	Halima	13 "
362.	Lisica	Naza	50 "
363.	"	Mujo	15 "
364.	"	Šerifa	11 "
365.	"	Džemila	9 "
366.	"	Zehra	7 "
367.	"	Ema	5 "
368.	Imamović	Jusuf	13 "
369.	"	Rušid	11 "
370.	"	Osman	50 "
371.	"	Ahmet	60 "
372.	"	Bećir	48 "
373.	"	Hasan	15 "
374.	"	Mašo	18 "

375. Delić	Juso	45	"
376. "	Huso	40	"
377. "	Jakub	50	"
378. "	Nezir	55	"
379. "	Kadrija	60	"
380. "	Arif	35	"
381. "	Medo	80	"
382. "	Nazif	70	"
383. "	Osmo	60	"
384. "	Mumin	55	"
385. "	Husko	55	"
386. Sadović	Hajro	25	"
387. "	Dedo	30	"
388. "	Mašo	35	"
389. "	Hamed	70	"
390. Tošoković	Mehmed	75	"
391. Vlahovljak	Ahmet	75	"
392. Delić	Bada	60	"
393. Vlahovljak	Šefika	15	"
394. Ajanović	Hakija	27	"
395. Durutlić	Hasan	35	"
396. "	Redžo	6	"
397. "	Omer	4	"
398. "	Mehmed	2	"
399. "	Ema	30	"
400. "	Uma	75	"
401. "	Meka	65	"
402. Savtić	Ibro	40	"
403. "	Azemina	40	"
404. Aljićević	Ajiša	13	"
405. Avdović	Nura	4	"
406. "	Haisa	60	"
407. Džidić	Ćamil	50	"
408. "	Dževkija	17	"
409. "	Ahmo	7	"
410. "	Tima	40	"
411. "	Adem	15	"

412.	"	Fata	14	"
413.	"	Ago	8	"
414.	"	Ramiz	6	"
415.	Karović	Šaban	45	"
416.	"	Šućrija	18	"
417.	Bećović	Rešo	30	"
418.	"	Osman	16	"
419.	"	Šahin	30	"
420.	Carkotić	Šaban	18	"
421.	Stupar	Adem	22	"
422.	Šabanović	Murat	25	"
423.	Raščić	Avdo	70	"
424.	"	Ćamila	60	"
425.	"	Ramiz	5	"
426.	"	Vehbija	4	"
427.	"	Kana	2	"
428.	"	Mahmut	50	"
429.	Žiga	Remzo	50	"
430.	"	Umija	50	"
431.	Bešlagić	Bahša	60	"
432.	"	Šemso	50	"
433.	"	Šemso	70	"
434.	"	Safija	3	"
435.	"	Hasiba	40	"
436.	"	Vasvija	8	"
437.	"	Salko	6	"
438.	"	Sejfo	40	"
439.	"	Muharem	60	"
440.	Raščić	Šerfo	50	"
441.	"	Ibro	70	"
442.	"	Mehmed	50	"
443.	"	Hamed	2	"
444.	"	Đula	40	"
445.	"	Rašid	6	"
446.	"	Zineta	8	"
447.	"	Alija	5	"
448.	"	Aljo	1	"

449. Hajdarović	Šerfan	13	"
450. "	Halil	50	"
451. "	Hasan	18	"
452. Hadžić	Derviš	30	"
453. Fočić	Mulija	25	"
454. Imamović	Ago	70	"
455. "	Smajo	35	"
456. Fočić	Sejdo	70	"
457. "	Hamkija	40	"
458. "	Ramiz	8	"
459. "	Mehmed	6	"
460. "	Safet	4	"
461. "	Hiba	2	"
462. Stovrag	Ismet	1	"
463. "	Ismeta	6	"
464. Roga	Mustafa	12	"
465. "	Rabija	8	"
466. Stovrag	Kasum	55	"
467. "	Emina	7	"
468. Kisjelica	Altuna	45	"
469. "	Husnija	12	"
470. "	Ferzila	10	"
471. "	Zumra	7	"
472. Gec	Alija	35	"
473. "	Aljko	15	"
474. Adilović	Šefika	7	"
475. "	Vasvija	5	"
476. "	Izeta	4	"
477. "	Redža	70	"
478. "	Zahida	60	"
479. "	Hilmo	25	"
480. "	Dudija	30	"
481. "	Atif	10	"
482. "	Arif	8	"
483. "	Šećira	6	"
484. "	Mera	4	"
485. "	Hasnija	2	"

486. "	Hamid	40	"
487. Borišić	Mulija	30	"
488. "	Ćamil	12	"
489. "	Omer	8	"
490. "	Mevla	5	"
491. Džomba	Omer	18	"
492. "	Avdija	30	"
493. "	Fata	70	"
494. Raščić	Đuniša	80	"
495. Džaka	Selim	65	"
496. "	Šemso	15	"
497. "	Juso	40	"
498. "	Alija	50	"
499. "	Fatima	45	"
500. Kožo	Zajko	3	"
501. "	Bida	4	"
502. "	Jusuf	1	"
503. "	Hajra	3	"
504. "	Džemila	30	"
505. "	Sejfo	11	"
506. "	Hasnija	8	"
507. "	Vasvija	5	"
508. "	Remzo	35	"
509. "	Hasib	4	"
510. "	Faiza	8	"
511. "	Hasnija	10	"
512. Imamović	Reho	65	"
513. "	Sulejman	10	"
514. Tahmaz	Hrusto	8	"
515. "	Vasvija	12	"
516. "	Šemsa	3	"
517. Kaim	Mujo	5	"
518. "	Fatima	3	"
519. Bungur	Šerfo	30	"
520. Bavčić	Mulija	60	"
521. "	Mujo	8	"
522. "	Fatima	5	"

523. "	Ahmo	70	"
524. "	Hata	30	"
525. "	Hamkija	50	"
526. Bungur	Jusuf	60	"
527. Turhan	Ajkuna	60	"
528. Kruho	Sevda	30	"
529. "	Derviša	7	"
530. "	Ajkuna	6	"
531. Džaka	Vejsil	6	"
532. "	Meho	3	"
533. "	Šaban	1	"
534. Raščić	Junuz	2	"
535. Roga	Jusa	70	"
536. "	Devla	30	"
537. "	Hasan	14	"
538. Stovrag	Tahir	8	"
539. "	Refka	6	"
540. Roga	Hata	50	"
541. Šatara	Mula	34	"
542. "	Zulfa	16	"
543. "	Ibrahim	14	"
544. "	Ziba	12	"
545. "	Muniba	10	"
546. "	Hajra	7	"
547. "	Sevda	55	"
548. "	Ibran	13	"
549. "	Sabit	10	"
550. Tahirović	Hafa	70	"
551. Čorbo	Salko	45	"
552. "	Velko	40	"
553. "	Fatima	30	"
554. "	Muniba	20	"
555. "	Mehmed	8	"
556. "	Masa	2	"
557. Barak	Ejub	35	"
558. "	Hamkija	30	"
559. "	Ajiša	8	"

560.	"	Šućro	6 "
561.	"	Hasib	4 "
562.	"	Rasema	2 "
563.	Vranj	Kana	35 "
564.	"	Izet	6 "
565.	"	Ismet	4 "
566.	"	Zarfa	25 "
567.	"	Selim	30 "
568.	Gec	Ramiz	18 "
569.	"	Avdija	60 "
570.	"	Ismet	22 "
571.	"	Paša	35 "
572.	Rizvanović	Emin	8 "
573.	"	Osman	60 "
574.	"	Pašo	16 "
575.	"	Devla	14 "
576.	"	Ajkuna	12 "
577.	"	Džemila	10 "
578.	"	Suljo	8 "
579.	"	Zejnil	65 "
580.	Vranj	Huso	55 "
581.	Gadžo	Almasa	30 "
582.	Hadžić	Ahmo	39 "
583.	"	Juso	18 "
584.	"	Ramiz	13 "
585.	"	Salih	70 "
586.	"	Šemso	40 "
587.	Borišić	Aziz	40 "
588.	Stovrag	Imšir	75 "
589.	"	Emla	4 "
590.	"	Šaćira	55 "
591.	"	Sado	80 "
592.	"	Meho	25 "
593.	"	Šahin	50 "
594.	"	Rešilj	50 "
595.	"	Bajro	85 "
596.	Bavčić	Ajiša	30 "

597. "	Hanka	50	"
598. Muslić	Ejub	65	"
599. Drkenda	Halil	20	"
600. "	Umija	60	"
601. "	Ahmo	25	"
602. Bavčić	Emin	75	"
603. "	Nura	70	"
604. "	Firduz	50	"
605. Hadžić	Avdo	80	"
606. "	Ejub	40	"
607. "	Ibrima	40	"
608. "	Salko	25	"
609. "	Alija	13	"
610. "	Mulija	40	"
611. Avdo	Heva	13	"
612. Heva	Avdija	60	"
613. Bečić	Hamed	25	"
614. "	Mehmed	6	"
615. Kalaba	Sina	47	"
616. Hošo	Himzo	25	"
617. "	Ago	20	"
618. "	Osman	40	"
619. "	Tima	36	"
620. "	Mehmed	16	"
621. "	Hamed	13	"
622. "	Salko	8	"
623. "	Tifa	5	"
624. Sarajlić	Zićro	30	"
625. "	Mušan	70	"
626. "	Sulejman	30	"
627. "	Ethem	35	"
628. Raščić	Sajmo	35	"
629. "	Fajik	9	"
630. "	Behudin	7	"
631. "	Kimeta	6	"
632. "	Smajo	2	"
633. Bešlagić	Mulija	70	"

634. "	Fata	7	"
635. "	Iza	5	"
636. Šabanović	Hatidža	80	"
637. Prco	Abid	14	"
638. "	Šaćir	30	"
639. Stovrag	Ago	50	"
640. Šahman	Omer	70	"
641. "	Mera	60	"
642. "	Huso	70	"
643. Vukas	Omer	50	"
644. "	Hasan	18	"
645. "	Meho	10	"
646. "	Mevla	8	"
647. "	Kana	6	"
648. "	Fatima	4	"
649. Čutuna	Juso	35	"
650. Šabović	Mustafa	16	"
651. Nurak	Ajkuna	17	"
652. "	Fata	28	"
653. "	Safija	15	"
654. "	Nura	22	"
655. Šabović	Rasema	26	"
656. Saković	Šaćir	60	"
657. "	Begija	50	"
658. "	Muša	16	"
659. "	Hamed	8	"
660. "	Zićro	28	"
661. "	Hasan	6	"
662. "	Mujo	4	"
663. Klepo	Hamkija	25	"
664. "	Hasan	12	"
665. "	Mujo	10	"
666. "	Fehim	8	"
667. "	Mevla	6	"
668. Tahirović	Alema	4	"
669. Rogo	Suljo	60	"
670. "	Merka	50	"

671.	"	Murat	17	"
672.	"	Kana	8	"
673.	"	Dževa	20	"
674.	Džaka	Sadika	17	"
675.	"	Ramiza	12	"
676.	Žiga	Veiz	70	"
677.	Šarić	Avdija	75	"
678.	Kalajdžija	Suljo	62	"
679.	Vrhčić	Tahir	85	"
680.	Jonuz	Sadika	41	"
681.	"	Ramiz	10	"
682.	"	Jusuf	8	"
683.	Kadić	Murat	25	"
684.	Vlahovljak	Juso	50	"
685.	"	Jusuf	20	"
686.	Kadić	Kahro	6	"
687.	Puška	Džanko	30	"
688.	"	Šerfa	30	"
689.	"	Rifat	3	"
690.	Vranj	Ibro	70	"
691.	Gogalić	Avdo	20	"
692.	"	Hasnija	30	"
693.	"	Murat	10	"
694.	"	Zećir	8	"
695.	"	Muharem	5	"
696.	"	Hajdar	1	"
697.	Pupović	Omer	70	"
698.	"	Zifa	50	"
699.	Bošnjo	Mujo	18	"
700.	"	Remzo	8	"
701.	"	Latif	6	"
702.	Muhović	Medo	45	"
703.	"	Ema	10	"
704.	"	Šahza	8	"
705.	"	Zećir	3	"
706.	Kadić	Meho	20	"
707.	"	Ševka	2	"

708.	Namgalija	Suljo	40	"
709.	"	Naza	30	"
710.	"	Azemina	15	"
711.	"	Hida	8	"
712.	"	Hima	6	"
713.	"	Nura	4	"
714.	"	Mustafa	25	"
715.	Kubur	Rašid	45	"
716.	Kondo	Salko	55	"
717.	"	Hakija	40	"
718.	"	Ibro	70	"
719.	Tutundžić	Ismet	15	"
720.	Mirašdžija	Mušan	60	"
721.	Imširović	Fehim	8	"
722.	"	Ibrahim	5	"
723.	"	Ragib	8	"
724.	Kadić	Mujo	18	"
725.	"	Safija	12	"
726.	"	Latifa	60	"
727.	Arbak	Rašid	19	"
728.	Čelik	Ajkuna	30	"
729.	"	Huso	7	"
730.	"	Husnija	1	"
731.	Deljković	Ćamil	20	"
732.	Borišić	Juso	18	"
733.	Hamzić	Safet	18	"
734.	Džehović	Šeca	20	"
735.	Mašović	Uzeir	4	"
736.	Žiga	Šerifa	45	"
737.	Kelemiš	Meho	4	"
738.	"	Smail	3	"
739.	"	Murat	46	"
740.	"	Drager	35	"
741.	"	Redžo	6	"
742.	"	Zahida	4	"
743.	Korora	Šerfan	90	"
744.	"	Hadžira	80	"

745. Čizmo	Ramiza	18	"
746. Prljača	Hamkija	43	"
747. Duraković	Arif	80	"
748. "	Emina	70	"
749. "	Sejfo	35	"
750. "	Sejfo	60	"
751. Sijamić	Nura	40	"
752. Ramović	Zećir	40	"
753. "	Mevla	15	"
754. Muhović	Halil	70	"
755. "	Idriza	60	"
756. "	Lutva	12	"
757. "	Ramiz	8	"
758. "	Mevla	3	"
759. Halavać	Zlatija	42	"
760. "	Kada	5	"
761. "	Zineta	2	"
762. Karlica	Muharem	35	"
763. "	Hanifa	60	"
764. "	Mula	10	"
765. "	Šuhreta	6	"
766. "	Šemso	4	"
767. "	Hadžira	35	"
768. "	Sulejman	2	"
769. "	Mehmed	15	"
770. "	Hamida	17	"
771. "	Smaila	10	"
772. "	Hajrija	1	"
773. Puška	Hankija	40	"
774. "	Arslan	4	"
775. Čaušević	Hamid	4	"
776. "	Hamed	2	"
777. "	Rasim	6	"
778. "	Meho	45	"
779. "	Agan	18	"
780. "	Hasna	8	"
781. "	Begija	60	"

782. Gadžo	Kasim	40	"
783. Atović	Began	10	"
784. "	Ćamila	8	"
785. Skorupan	Zećir	50	"
786. Hurić	Hakija	45	"
787. Džanović	Zifa	3	"
788. "	Ibrahim	20	"
789. "	Kasim	22	"
790. Hamzić	Šaćir	45	"
791. Sirovina	Juso	45	"
792. "	Rifat	1	"
793. "	Medo	30	"
794. Bajramović	Suljo	30	"
795. Vukas	Omer	60	"
796. "	Ramiz	2	"
797. "	Zemka	5	"
798. Lisica	Muniba	25	"
799. "	Fehim	5	"
800. "	Murat	2	"
801. Skrupan	Nedžib	50	"
802. Pobrić	Umija	45	"
803. "	Mumin	50	"
804. Salihović	Alija	50	"
805. "	Haso	18	"
806. Skorupan	Smail	45	"
807. Tutundžić	Said	3	"
808. "	Jusuf	30	"
809. "	Ćamil	35	"
810. Hadžović	Šaćir	16	"
811. Mašović	Vehbija	2	"
812. "	Mevka	2	"
813. "	Šemsa	5	"
814. Krndžija	Naza	9	"
815. Bošnjo	Nazif	70	"
816. Dželem	Medan	45	"
817. Čizmo	Muharem	45	"
818. "	Redžo	17	"

819. Džele	Sejdo	40	"
820. "	Hasan	20	"
821. "	Murat	18	"
822. "	Nazo	16	"
823. Vlahovljak	Meho	40	"
824. "	Tahir	14	"
825. "	Najla	20	"
826. Joha	Alija	55	"
827. "	Mujo	20	"
828. Karakaš	Meruša	30	"
829. "	Haso	12	"
830. "	Juso	6	"
831. Pupo	Fatima	20	"
832. "	Tifa	18	"
833. Karakaš	Hasnija	35	"
834. "	Smail	14	"
835. "	Smajila	6	"
836. "	Ajiša	4	"
837. "	Đula	50	"
838. Islamović	Đula	40	"
839. "	Zlatija	18	"
840. "	Džafa	8	"
841. Sijamić	Najla	45	"
842. "	Ahma	7	"
843. Čelik	Vezira	30	"
844. "	Fatima	2	"
845. "	Šaćir	5	"
846. "	Mehmed	3	"
847. "	Rahmo	2	"
848. Deljković	Ševka	4	"
849. "	Šemsa	3	"
850. Sijamić	Jusuf	5	"
851. "	Zuhra	7	"
852. Deljković	Mina	30	"
853. Đuderi	Hasnija	4	"
854. "	Almasa	2	"
855. "	Hamida	3	"

856.	"	Šahza	2	"
857.	Džehović	Ramiza	30	"
858.	"	Iza	14	"
859.	"	Omer	12	"
860.	"	Sulejman	10	"
861.	"	Mula	8	"
862.	"	Begija	6	"
863.	"	Ahmo	4	"
864.	"	Bajro	16	"
865.	Alimanović	Tifa	65	"
866.	"	Meho	35	"
867.	"	Fehima	32	"
868.	"	Đula	10	"
869.	"	Juso	7	"
870.	"	Muharem	3	"
871.	"	Malin	28	"
872.	"	Šerifa	25	"
873.	"	Ema	11	"
874.	"	Murat	7	"
875.	"	Zećir	5	"
876.	"	Nura	4	"
877.	"	Husnija	1	"
878.	Vukas	Osmo	40	"
879.	"	Pašo	70	"
880.	Sijamić	Abid	70	"
881.	"	Džemila	50	"
882.	Karakaš	Zićro	17	"
883.	"	Paša	70	"
884.	"	Đula	50	"
885.	Alić	Smail	80	"
886.	Karakaš	Zejna	50	"
887.	"	Derviša	20	"
888.	"	Hata	17	"
889.	"	Meho	14	"
890.	"	Alija	12	"
891.	"	Abid	10	"
892.	Dizdar	Cura	30	"

893.	"	Džemila	20 "
894.	"	Vehbija	8 "
895.	"	Esma	6 "
896.	"	Šuhreta	4 "
897.	Košto	Iza	65 "
898.	Pucar	Nura	40 "
899.	"	Hadžira	8 "
900.	"	Ćamila	9 "
901.	"	Zlatija	50 "
902.	"	Zada	10 "
903.	"	Šerifa	6 "
904.	"	Zećir	4 "
905.	"	Zifa	60 "
906.	"	Rašid	50 "
907.	"	Mujkan	8 "
908.	"	Musa	1 "
909.	"	Tifa	7 "
910.	Deljković	Medo	70 "
911.	"	Zihnija	4 "
912.	"	Mujo	10 "
913.	"	Himzija	8 "
914.	Pucar	Hajro	60 "
915.	"	Osmo	10 "
916.	Gogalić	Zada	28 "
917.	"	Munib	6 "
918.	"	Fehim	20 "
919.	"	Suljo	17 "
920.	"	Smail	10 "
921.	"	Zula	40 "
922.	Holavać	Fatima	4 "
923.	"	Mina	2 "
924.	"	Osman	40 "
925.	"	Mevka	45 "
926.	"	Mumin	30 "
927.	"	Begija	35 "
928.	"	Rahima	3 "
929.	"	Bega	6 "

930.	"	Pešo	3	"
931.	Sasković	Haso	22	"
932.	Vinarić	Ferhat	70	"
933.	Hodović	Almasa	16	"
934.	"	Ramiza	12	"
935.	Džaka	Halim	28	"
936.	Borušić	Hasib	40	"
937.	"	Arif	60	"
938.	Kelemiš	Hasiba	40	"
939.	"	Nura	8	"
940.	"	Omer	6	"
941.	"	Fehim	4	"
942.	"	Rifat	2	"
943.	Šabanović	Meho	50	"
944.	"	Đulsa	30	"
945.	Holovac	Ibro	50	"
946.	"	Najla	50	"
947.	Ljuca	Mušo	45	"
948.	"	Smail	25	"
949.	Kubur	Alja	35	"
950.	"	Hamdo	2	"
951.	"	Esma	8	"
952.	"	Šeća	6	"
953.	"	Zumra	4	"
954.	Alić	Šerif	65	"
955.	"	Imša	60	"
956.	"	Hamid	26	"
957.	Kalajdžija	Ismail	18	"
958.	"	Zizo	12	"
959.	"	Muharem	51	"
960.	Pirić	Hamkija	40	"
961.	"	Smajo	35	"
962.	Ljuca	Muniba	22	"
963.	Svrbatina	Dragija	60	"
964.	"	Halima	40	"
965.	"	Pašo	8	"
966.	"	Devlija	6	"

967.	"	Fata	35	"
968.	"	Nura	8	"
969.	"	Jašar	6	"
970.	"	Omer	4	"
971.	"	Smaila	40	"
972.	"	Vasvija	11	"
973.	"	Vehbija	8	"
974.	Žiga	Zada	90	"
975.	"	Fatima	30	"
976.	"	Vasvija	12	"
977.	"	Mulija	8	"
978.	"	Ziza	50	"
979.	"	Cura	19	"
980.	"	Melća	11	"
981.	"	Dedija	8	"
982.	"	Bahra	8	"
983.	"	Ešrefa	11	"
984.	"	Ešref	8	"
985.	"	Esad	6	"
986.	"	Mehmed	10	"
987.	"	Hamed	8	"
988.	"	Fata	40	"
989.	"	Šemsa	20	"
990.	Keveliš	Alija	50	"
991.	Ramović	Mujo	50	"
992.	Kadić	Alija	50	"
993.	Imširović	Hasiba	75	"
994.	"	Alja	50	"
995.	"	Kada	12	"
996.	"	Hasafija	10	"
997.	"	Jusuf	8	"
998.	"	Nedžib	6	"
999.	"	Salko	4	"
1000.	Limanović	Ibro	19	"
1001.	"	Umija	70	"
1002.	Korora	Fejzo	15	"
1003.	"	Hašim	12	"

1004. "	Murat	10	"
1005. "	Arifa	8	"
1006. "	Ajiša	6	"
1007. "	Hajrija	4	"
1008. "	Naza	2	"
1009. Čutuna	Habiba	35	"
1010. "	Emira	15	"
1011. "	Mulija	8	"
1012. "	Redžo	6	"
1013. "	Kasim	4	"
1014. Čizmo	Mehmed	12	"
1015. "	Hamed	8	"
1016. Mirašdžija	Dragija	60	"
1017. Plakalo	Hasan	75	"
1018. "	Tima	80	"
1019. Aleta	Lutvo	20	"
1020. Čizmo	Alija	75	"
1021. Deljković	Nasuf	40	"
1022. Čizmo	Bega	75	"
1023. "	Musa	35	"
1024. "	Hadžira	4	"
1025. "	Hadžila	6	"
1026. "	Zajim	2	"
1027. Dupčanin	Latif	56	"
1028. "	Devla	45	"
1029. "	Hasib	13	"
1030. "	Ibro	6	"
1031. Aliman	Ajkuna	50	"
1032. Klapuh	Pemba	50	"
1033. "	Vasvija	16	"
1034. "	Ziha	14	"
1035. "	Hasnija	10	"
1036. "	Tahir	8	"
1037. "	Meho	6	"
1038. "	Džuna	4	"
1039. Hodović	Hamed	26	"
1040. "	Ibro	23	"

1041. "	Mina	45	"
1042. "	Hajra	18	"
1043. Rog	Suljo	40	"
1044. "	Merka	60	"
1045. "	S. Murat	20	"
1046. "	S. Meho	2	"
1047. "	S. Šehva	23	"
1048. "	S. Selima	12	"
1049. "	S. Kana	8	"

(od čitave porodice samo je ostao maljoljetni sin Halil).*

Sve naprijed pomenute žrtve bacane su i često puta još i žive u svoje popaljene domove da zajedno sa njima sagore. U ovoj akciji četničke bande, pored toga da su zaklale naprijed citirane 1.051 osobu, zapalili su svim vlasnicima pomenutih sela kuće za stanovanje i sporedne zgrade (podvukao: S. Č.). Tako su izgorele kuće sljedećim vlasnicima:

1. Sarić	Ibro	51 god.	1 zgrada
2. Bojadžić	Alija	65 "	2 "
3. "	Murat	55 "	3 "
4. Kalajdžija	Osman	71 "	2 "
5. "	Azo	55 "	2 "
6. Vrbčić	Sahija	35 "	2 "
7. "	Vibo	65 "	4 "
8. "	Omer	64 "	4 "
9. "	Latif	59 "	4 "
10. Junuz	Ahmo	35 "	4 "
11. "	Smail	72 "	4 "
12. "	Tifa	35 "	4 "
13. Prljača	Sejfo	72 "	2 "
14. "	Ćamil	52 "	2 "

* *Četnici su u Drugom svjetskom ratu na području Pljevalja zaklali (ubili) preko 2000 Bošnjaka. O tome, između ostalog, vid. i dokumente br. 94, 98 i 173, kao i: PRILOG U KRVI, Pljevaljski srez 1941.-1945.; Pljevlja, 1969.; H. Čengić, O genocidu nad Bošnjacima (Muslimanima) u zapadnom dijelu Sandžaka 1943. godine, Sarajevo, 1994.*

15. Junuz	Rašid	45	"	6	"
16. "	Avdo	45	"	9	"
17. "	Zema	60	"	2	"
18. "	Mujo	35	"	2	"
19. Hadžović	Alija	55	"	2	"
20. Puška	Arif	52	"	8	"
21. "	Tale	75	"	8	"
22. "	Meho	35	"	2	"
23. Kadić	Hamdija	70	"	5	"
24. Vlahovljak	Sahija	65	"	7	"
25. Kadić	Ahmet	45	"	7	"
26. Gogalić	Abid	58	"	2	"
27. "	Šerfo	45	"	4	"
28. Gadžo	Ramiz	58	"	3	"
29. Puška	Jusuf	40	"	5	"
30. "	Bjelo	90	"	6	"
31. Gogalić	Ahmet	55	"	3	"
32. Vranj	Ajna	60	"	5	"
33. Gogalić	Ema	70	"	6	"
34. "	Dedo	70	"	7	"
35. Pupović	Bećir	35	"	4	"
36. Bošnjo	Arif	50	"	3	"
37. Muhović	Fatima	55	"	5	"
38. Kadić	Sabrija	28	"	4	"
39. Namgamija	Džemail	12	"	4	"
40. "	Ajiša	35	"	5	"
41. Atović	Hala	70	"	5	"
42. Kubur	Šaćira	40	"	6	"
43. Muhović	Arslan	45	"	4	"
44. Kondo	Mera	50	"	4	"
45. "	Đula	45	"	4	"
46. "	Devla	50	"	3	"
47. Tutundžić	Šaćira	40	"	4	"
48. "	Ibro	40	"	4	"
49. Mirašdžija	Džafer	22	"	4	"
50. "	Meho	45	"	4	"
51. "	Alija	50	"	4	"

52.	Tutundžić	Šućro	15	"	3	"
53.	Imširović	Meho	58	"	6	"
54.	Kadić	Šemso	65	"	7	"
55.	Prljača	Šerfo	50	"	4	"
56.	"	Ibro	45	"	5	"
57.	Duraković	Šaćir	55	"	4	"
58.	"	Nedžib	45	"	3	"
59.	Kondić	Hanefija	60	"	5	"
60.	"	Lutvo	40	"	3	"
61.	"	Alija	22	"	5	"
62.	"	Began	35	"	3	"
63.	Arbak	Suljo	45	"	4	"
64.	Čelik	Mujo	40	"	4	"
65.	Deljković	Murat	45	"	4	"
66.	"	Smajo	50	"	8	"
67.	"	Avdo	55	"	5	"
68.	"	Suljo	70	"	9	"
69.	"	Tale	50	"	5	"
70.	Ljuca	Mujo	68	"	6	"
71.	Duraković	Zehbo	50	"	5	"
72.	"	Remzo	45	"	4	"
73.	Hamzić	Avdo	55	"	6	"
74.	Balušić	Šućro	45	"	6	"
75.	Hamzić	Meho	65	"	7	"
76.	Žiga	Muharem	45	"	4	"
77.	Džehović	Mina	30	"	3	"
78.	Žiga	Hodžo	50	"	6	"
79.	Mašović	Salko	19	"	6	"
80.	"	Ibro	40	"	4	"
81.	Žiga	Nazo	25	"	4	"
82.	Kelemiš	Šerfan	45	"	7	"
83.	"	Esma	15	"	3	"
84.	Korora	Sevdo	50	"	5	"
85.	Duraković	Hankija	60	"	3	"
86.	"	Mulajima	90	"	3	"
87.	Čizmo	Hatidža	80	"	3	"
88.	Prljača	Osman	63	"	2	"

89. Duraković	Haso	70	"	6	"
90. "	Avdo	80	"	3	"
91. "	Meho	50	"	6	"
92. "	Fehim	40	"	3	"
93. "	Mujo	50	"	4	"
94. "	Zećir	60	"	9	"
95. "	Hasena	30	"	4	"
96. "	Rašid	45	"	3	"
97. "	Sejfo	60	"	4	"
98. "	Šuhra	35	"	3	"
99. Sijamić	Alija	50	"	4	"
100. "	Muharem	40	"	6	"
101. Ramović	Mušo	50	"	4	"
102. Muhović	Hasan	52	"	7	"
103. Halavać	Hanefija	55	"	5	"
104. Karlica	Hedija	45	"	6	"
105. "	Hadža	45	"	4	"
106. Puška	Omer	65	"	5	"
107. Čaušević	Nurko	45	"	6	"
108. "	Derviš	55	"	5	"
109. "	Adem	20	"	5	"
110. Gadžo	Latifa	65	"	5	"
111. Atović	Meho	55	"	6	"
112. Skrupa	Ziba	50	"	6	"
113. Vlahovljak	Jusuf	52	"	4	"
114. "	Rizvan	80	"	4	"
115. "	Hamed	55	"	3	"
116. "	Šećira	50	"	3	"
117. "	Halil	30	"	2	"
118. "	Šućro	30	"	3	"
119. "	Alema	40	"	3	"
120. "	Hasan	58	"	4	"
121. "	Smail	65	"	3	"
122. Čaušević	Salih	20	"	3	"
123. "	Avdo	55	"	3	"
124. Zeković	Sejfo	70	"	3	"
125. "	Latif	45	"	2	"

126. Čolak	Medo	40	"	3	"
127. "	Amir	45	"	2	"
128. Raščić	Šahin	60	"	5	"
129. Vlahovljak	Halil	68	"	5	"
130. "	Hajra	70	"	3	"
131. Hamzić	Hadžo	66	"	9	"
132. Hurić	Smaila	50	"	6	"
133. Vukas	Suljo	72	"	6	"
134. Džanović	Ibro	45	"	3	"
135. "	Medo	48	"	3	"
136. "	Dedo	40	"	7	"
137. "	Mujo	65	"	7	"
138. "	Hamšo	60	"	5	"
139. "	Šemso	40	"	3	"
140. "	Medo	55	"	9	"
141. "	Omer	65	"	3	"
142. "	Salko	75	"	4	"
143. Alić	Ibrahim	50	"	5	"
144. Hamzić	Arif	65	"	4	"
145. Alić	Hasid	45	"	4	"
146. Džanović	Ago	45	"	4	"
147. "	Murat	70	"	3	"
148. Mirašdžija	Redžo	25	"	5	"
149. Salihović	Tahir	45	"	3	"
150. Hamzić	Šerif	40	"	4	"
151. "	Suljo	38	"	4	"
152. "	Zehra	55	"	2	"
153. Gadžo	Derviš	53	"	3	"
154. Hamzić	Alija	30	"	4	"
155. Halavać	Ramiz	13	"	3	"
156. Hamzić	Šaćira	45	"	7	"
157. Sirovina	Hrustel	40	"	7	"
158. "	Ema	40	"	3	"
159. "	Mina	25	"	2	"
160. Kurtović	Fatima	65	"	7	"
161. Bajramović	Hajrija	25	"	4	"
162. Bunjo	Rahima	35	"	4	"

163. Vukas	Naza	45	"	2	"
164. Ljuca	Aljo	75	"	5	"
165. "	Alija	55	"	1	"
166. Tutundžić	Adem	68	"	5	"
167. Salihović	Ramiz	60	"	6	"
168. Skrupan	Zada	50	"	3	"
169. Pobrić	Mumin	50	"	4	"
170. Salihović	Naza	80	"	7	"
171. Skrupan	Hajra	50	"	3	"
172. Tutundžić	Sejdo	66	"	5	"
173. "	Ramiz	65	"	5	"
174. "	Alija	50	"	4	"
175. Mirašdžija	Huso	55	"	4	"
176. Tutundžić	Ema	25	"	3	"
177. "	Mevla	30	"	4	"
178. "	Ajiša	65	"	4	"
179. "	Hafiza	30	"	4	"
180. Hadžović	Šaban	35	"	7	"
181. Mirašdžija	Hankija	45	"	4	"
182. Mašović	Šaban	50	"	6	"
183. "	Hasnija	45	"	5	"
184. "	Meha	45	"	6	"
185. Krndžija	Mehmed	41	"	4	"
186. "	Salko	50	"	2	"
187. Imširović	Amkija	65	"	3	"
188. Bošnjo	Nazif	70	"	3	"
189. Džele	Paša	45	"	8	"
190. Čizmo	Hajrija	52	"	7	"
191. Džele	Šemsa	40	"	4	"
192. Vlahovljak	Zemka	45	"	5	"
193. Joha	Vezira	20	"	6	"
194. "	Osman	45	"	4	"
195. "	Sado	45	"	3	"
196. "	Suljo	55	"	4	"
197. Karakaš	Selim	40	"	3	"
198. Pupo	Dedo	60	"	3	"
199. Karakaš	Suljo	45	"	3	"

200.	"	Hadžo	18	"	5	"
201.	Islamović	Huso	50	"	5	"
202.	Sijamić	Bećir	35	"	6	"
203.	Čelik	Ahmo	50	"	3	"
204.	"	Ćazim	40	"	2	"
205.	Deljković	Bejta	51	"	3	"
206.	Čelik	Haso	30	"	3	"
207.	Deljković	Sahija	45	"	4	"
208.	Sijamić	Ramiz	40	"	3	"
209.	Deljković	Nazif	35	"	4	"
210.	"	Ajdin	40	"	3	"
211.	"	Hanefija	55	"	3	"
212.	Sijamić	Jusa	55	"	4	"
213.	Đuderija	Jusa	40	"	4	"
214.	"	Fehim	50	"	2	"
215.	"	Ramiz	40	"	1	"
216.	Džehović	Bećir	48	"	4	"
217.	Namgalija	Smail	46	"	1	"
218.	Alimanović	Alija	18	"	7	"
219.	Vukas	Mera	35	"	4	"
220.	Sijamović	Bida	20	"	7	"
221.	Karakaš	Huso	55	"	5	"
222.	"	Mujo	35	"	5	"
223.	Alić	Ibrahim	50	"	8	"
224.	Karakaš	Ramo	55	"	3	"
225.	Dizdar	Hanefija	35	"	5	"
226.	Košto	Meho	35	"	2	"
227.	Pucar	Huso	40	"	12	"
228.	"	Tifa	7	"	2	"
229.	Deljković	Hajro	45	"	9	"
230.	Pucar	Medo	14	"	3	"
231.	Gogalić	Alija	40	"	11	"
232.	Halavać	Nasuf	45	"	5	"
233.	"	Nura	8	"	6	"
234.	"	Mevka	45	"	2	"
235.	Salihović	Ibro	48	"	8	"
236.	Vinarić	Huso	45	"	5	"

237.	"	Fehim	50 "	5	"
238.	Bahija	Salko	70 "	4	"
239.	Hodović	Latif	55 "	5	"
240.	Vukas	Begija	55 "	5	"
241.	Džaka	Zifa	55 "	7	"
242.	Borišić	Fatima	40 "	8	"
243.	Kelemiš	Juso	45 "	5	"
244.	"	Mustafa	40 "	5	"
245.	"	Nezir	50 "	4	"
246.	Šabanović	Šeća	30 "	6	"
247.	Halavać	Esma	22 "	7	"
248.	Ljuca	Derviš	50 "	1	"
249.	"	Muša	45 "	1	"
250.	Kubur	Osman	55 "	7	"
251.	Bahija	Ćamil	56 "	6	"
252.	"	Osman	60 "	5	"
253.	"	Murat	35 "	6	"
254.	Alić	Suljo	29 "	8	"
255.	"	Hašim	29 "	9	"
256.	Kalajdžija	Avdo	58 "	3	"
257.	"	Ziza	12 "	2	"
258.	"	Sejdo	48 "	3	"
259.	Pirić	Džemail	9 "	1	"
260.	Vrboić	Muška	45 "	3	"
261.	Vlahovljak	Šerif	50 "	1	"
262.	Svrbatina	Meho	55 "	5	"
263.	"	Murteza	35 "	4	"
264.	"	Osman	45 "	4	"
265.	Žiga	Adem	60 "	6	"
266.	"	Hima	65 "	6	"
267.	Svrbatina	Hasan	60 "	4	"
268.	Žiga	Salko	21 "	2	"
269.	"	Sejfo	30 "	4	"
270.	"	Hamid	50 "	3	"
271.	"	Dukata	35 "	5	"
272.	"	Himzo	40 "	5	"
273.	"	Ahmet	50 "	6	"

274. "	Hajdar	45	"	4	"
275. "	Latif	50	"	5	"
276. "	Hasib	30	"	2	"
277. Kelemiš	Nura	40	"	4	"
278. Ramović	Šerifa	55	"	4	"
279. Kadić	Nazif	25	"	5	"
280. Imširović	Ibro	55	"	8	"
281. Tohto	Mustafa	40	"	4	"
282. Korora	Began	70	"	5	"
283. "	Meho	45	"	5	"
284. Alimanović	Rašid	45	"	6	"
285. "	Šitko	40	"	5	"
286. "	Avdo	50	"	10	"
287. "	Salko	45	"	6	"
288. "	Arif	55	"	7	"
289. "	Suljo	20	"	7	"
290. Korora	Ramo	45	"	4	"
291. Musić	Latif	52	"	5	"
292. "	Tahir	60	"	6	"
293. "	Ibro	65	"	2	"
294. Čutuna	Naza	35	"	5	"
295. "	Suljo	45	"	6	"
296. Aleta	Feko	45	"	6	"
297. Pašalić	Smajo	17	"	6	"
298. Čizmo	Šahin	45	"	7	"
299. Jašarović	Ćamil	35	"	4	"
300. Torak	Hasan	85	"	5	"
301. Mirašdžija	Ziza	38	"	5	"
302. "	Haso	35	"	7	"
303. "	Nazif	25	"	4	"
304. Halavać	Arif	25	"	4	"
305. Plakalo	Rašid	58	"	6	"
306. "	Bido	55	"	5	"
307. "	Lutvo	40	"	5	"
308. "	Šemso	60	"	6	"
309. "	Osman	58	"	8	"
310. Hrelja	Hašim	52	"	5	"

311. Čengić	Đula	65	"	13	"
312. Derević	Derviš	65	"	2	"
313. Hadžović	Nazif	60	"	2	"
314. "	Ethem	50	"	3	"
315. Kondo	Šućro	35	"	2	"
316. Čako	Mehmed	55	"	5	"
317. "	Alija	45	"	4	"
318. "	Hazir	35	"	4	"
319. "	Dedo	28	"	3	"
320. Kolica	Adem	60	"	7	"
321. Aleta	Meto	65	"	3	"
322. "	Hamza	45	"	2	"
323. Čizmo	Suljo	55	"	5	"
324. Čusto	Mera	50	"	4	"
325. Deljković	Nura	40	"	3	"
326. Čizmo	Salih	35	"	2	"
327. Razić	Juso	20	"	4	"
328. Dupčanin	Latif	55	"	6	"
329. "	Ramiz	25	"	7	"
330. "	Dedo	55	"	3	"
331. Hamzić	Osmo	75	"	3	"
332. Uljić	Hajro	35	"	2	"
333. Tica	Ibro	55	"	6	"
334. "	Ziza	50	"	3	"
335. Aliman	Arif	70	"	5	"
336. Klapuh	Imšir	75	"	6	"
337. Hodović	Avdo	11	"	5	"
338. Čota	Džemail	50	"	3	"
339. Polovina	Muharem	55	"	3	"
340. "	Murat	50	"	2	"
341. Alispahić	Smajo	70	"	6	"
342. Hodžić	Smajo	65	"	2	"
343. "	Ajkuna	50	"	3	"
344. Šljuka	Ibro	50	"	4	"
345. "	Nazif	55	"	1	"
346. Čota	Avdo	45	"	2	"
347. "	Alija	70	"	6	"

348. Kulaglija	Ibro	48	"	2	"
349. Ždero	Nazo	68	"	6	"
350. Mekić	Ejub	75	"	5	"
351. "	Ćamil	45	"	2	"
352. Čota	Tahir	45	"	4	"
353. Hamzić	Suljo	50	"	6	"
354. "	Bećo	55	"	5	"
355. "	Selim	60	"	6	"
356. Rogo	Halil	16	"	1	"
357. Raščić	Sajto	40	"	4	"
358. "	Mahmut	50	"	6	"
359. Žiga	Nedžib	55	"	5	"
360. "	Remzo	50	"	7	"
361. Betlagić	Ibro	30	"	5	"
362. "	Hasan	15	"	3	"
363. "	Sejfo	40	"	4	"
364. Raščić	Sejfo	45	"	3	"
365. "	Šerfo	50	"	4	"
366. "	Ibro	60	"	7	"
367. "	Emin	50	"	5	"
368. "	Hamid	50	"	5	"
369. "	Molić	45	"	6	"
370. Hajdarović	Nazif	50	"	5	"
371. "	Šerfan	13	"	10	"
372. Hodžić	Zejnija	60	"	2	"
373. Fočić	Redžo	50	"	3	"
374. Imamović	Hasan	30	"	5	"
375. Fočić	Suljo	20	"	5	"
376. Stovrag	Salko	48	"	4	"
377. Roga	Šahim	18	"	7	"
378. Stovrag	Delva	65	"	4	"
379. Kiselica	Meho	40	"	4	"
380. Gec	Azemina	45	"	5	"
381. Musić	Musa	35	"	5	"
382. Dedović	Muho	55	"	5	"
383. Adilović	Biba	45	"	3	"
384. "	Juso	40	"	3	"

385.	Čutum	Hasan	70	"	10	"
386.	Borušić	Hasan	18	"	6	"
387.	Džomba	Hasan	25	"	3	"
388.	"	Alija	10	"	6	"
389.	"	Meho	40	"	8	"
390.	Čutura	Meho	60	"	10	"
391.	Raščić	Murat	18	"	4	"
392.	"	Salko	40	"	10	"
393.	"	Ibro	30	"	2	"
394.	Džaka	Emin	35	"	10	"
395.	"	Selim	65	"	5	"
396.	"	Hasan	40	"	8	"
397.	"	Šerfo	15	"	5	"
398.	"	Omer	45	"	6	"
399.	"	Ćamil	45	"	4	"
400.	"	Fejzo	50	"	4	"
401.	"	Mehmed	35	"	3	"
402.	"	Rešo	32	"	2	"
403.	"	Fata	55	"	9	"
404.	"	Nedžib	58	"	8	"
405.	Kožo	Zajko	35	"	5	"
406.	"	Derviš	65	"	10	"
407.	"	Šemso	55	"	10	"
408.	"	Alija	45	"	5	"
409.	"	Faik	50	"	10	"
410.	"	Smajo	50	"	8	"
411.	"	Hilmo	45	"	9	"
412.	"	Šerif	55	"	10	"
413.	Rogo	Nasuf	15	"	2	"
414.	Imamović	Habid	18	"	6	"
415.	Klapuh	Homer	45	"	7	"
416.	Tohto	Nazif	45	"	5	"
417.	Tahmaz	Meho	52	"	8	"
418.	Kaim	Latif	40	"	4	"
419.	Bungur	Dedan	30	"	2	"
420.	Bobčić	Ata	40	"	5	"
421.	"	Latif	30	"	3	"

422.	"	Fatima	7	"	6	"
423.	Bobčić	Meho	35	"	8	"
424.	Bungur	Hodžon	35	"	5	"
425.	Turhan	Kruno	35	"	2	"
426.	Kruho	Dedo	40	"	4	"
427.	Džaka	Haka	35	"	11	"
428.	Raščić	Salko	62	"	4	"
429.	Rogo	Hadžan	35	"	4	"
430.	Stovrag	Hazem	15	"	5	"
431.	Kržava	Avdo	60	"	1	"
432.	Tahirović	Began	45	"	3	"
433.	Rogo	Mujo	46	"	3	"
434.	"	Šaćur	20	"	4	"
435.	Šatara	Mušem	48	"	6	"
436.	"	Ibro	46	"	6	"
437.	"	Magbul	58	"	5	"
438.	Rogo	Meho	65	"	4	"
439.	Tahirović	Hafa	70	"	1	"
440.	Čorbo	Salko	45	"	3	"
441.	Barah	Ejub	35	"	4	"
442.	Durak	Sefer	30	"	2	"
443.	Vranj	Hamdija	40	"	5	"
444.	"	Devlija	40	"	4	"
445.	"	Zalfa	25	"	4	"
446.	"	Alija	30	"	5	"
447.	Gec	Hodžo	50	"	7	"
448.	"	Ramiz	18	"	5	"
449.	"	Ema	25	"	3	"
450.	"	Juso	50	"	5	"
451.	Rizvanović	Džano	20	"	5	"
452.	"	Pemba	35	"	5	"
453.	"	Rahima	25	"	5	"
454.	Kržilo	Ahmet	80	"	4	"
455.	Dedović	Almaz	40	"	4	"
456.	Gec	Velija	43	"	3	"
457.	Bobić	Hona	50	"	4	"
458.	"	Hamid	45	"	3	"

459. Vranj	Fata	45	"	4	"
460. Gaćo	Mina	40	"	4	"
461. Hodžić	Hamid	70	"	4	"
462. "	Kasima	40	"	6	"
463. "	Murat	38	"	6	"
464. Hodžić	Dedo	35	"	7	"
465. "	Rašid	30	"	3	"
466. "	Ibro	70	"	4	"
467. Borušić	Ibrima	35	"	4	"
468. Stovrag	Dedo	50	"	7	"
469. "	Šećira	55	"	7	"
470. "	Hasnija	55	"	4	"
471. "	Meho	50	"	5	"
472. "	Murat	30	"	7	"
473. "	Alija	60	"	6	"
474. Drkenda	Hasiba	30	"	8	"
475. "	Hamed	16	"	8	"
476. "	Hamid	60	"	4	"
477. "	Derviša	30	"	4	"
478. "	Bešir	55	"	5	"
479. "	Hilma	25	"	4	"
480. Babić	Ahmo	40	"	7	"
481. "	Hajdo	25	"	7	"
482. "	Ibro	55	"	6	"
483. Muslić	Hajro	20	"	6	"
484. Drkenda	Hajran	65	"	7	"
485. "	Mujo	55	"	5	"
486. "	Džano	50	"	5	"
487. "	Zejina	50	"	4	"
488. "	Huso	50	"	5	"
489. "	Šerif	12	"	5	"
490. "	Muharem	25	"	4	"
491. "	Maslin	25	"	3	"
492. Bobčić	Hamed	26	"	7	"
493. "	Juso	26	"	6	"
494. "	Meho	65	"	7	"
495. Hodžić	Kasim	40	"	4	"

496. "	Latif	40	"	4	"
497. "	Meho	18	"	4	"
498. "	Hajra	30	"	7	"
499. Jašarović	Bego	60	"	3	"
500. Heva	Naza	50	"	6	"
501. Bećić	Selim	60	"	2	"
502. "	Smajo	35	"	5	"
503. "	Mujo	40	"	3	"
504. "	Mahir	30	"	3	"
505. Krnilo	Halil	40	"	2	"
506. Kalaba	Hasan	45	"	2	"
507. "	Simon	47	"	3	"
508. Kos	Ibro	30	"	2	"
509. Brković	Alija	50	"	1	"
510. Hošo	*Hanefija*	*35*	"	2	"
511. "	Munib	35	"	7	"
512. "	Haso	35	"	3	"
513. "	Hinzo	25	"	5	"
514. "	Ago	20	"	4	"
515. "	Aljo	20	"	5	"
516. "	Jašar	40	"	5	"
517. "	Ibro	50	"	4	"
518. Semilović	Ajkuna	30	"	5	"
519. Sarajlić	Mujo	40	"	12	"
520. "	Jusuf	20	"	10	"
521. "	Tima	35	"	8	"
522. Džaka	Duda	75	"	10	"
523. Raščić	Hajro	13	"	4	"
524. Bešlagić	Ema	33	"	5	"
525. Džaka	Munib	45	"	6	"
526. "	Paša	35	"	6	"
527. Šabović	Hilmo	20	"	5	"
528. Prco	Smail	30	"	6	"
529. "	Šaćur	30	"	6	"
530. "	Hasan	12	"	4	"
531. Kunovac	Hamid	35	"	8	"
532. "	Dedo	50	"	8	"

533.	Šabović	Jusuf	25	"	6	"
534.	Šahman	Hanka	40	"	3	"
535.	"	Aljo	30	"	4	"
536.	"	Ahmet	40	"	6	"
537.	Šabović	Mustafa	30	"	3	"
538.	Ćebo	Nasuf	50	"	3	"
539.	"	Hilmo	16	"	3	"
540.	"	Bido	35	"	3	"
541.	Vukas	Nazo	40	"	3	"
542.	Čutuna	Čima	40	"	4	"
543.	Šabović	Mešo	50	"	6	"
544.	Đogo	Kasim	50	"	5	"
545.	"	Alija	25	"	5	"
546.	Nurak	Mujkan	28	"	3	"
547.	Čutuna	Mehmed	18	"	6	"
548.	Nurak	Šahim	35	"	3	"
549.	Šabović	Rasema	30	"	2	"
550.	Cuplov	Mehmed	30	"	8	"
551.	Saković	Devla	17	"	6	"
552.	"	Zećir	40	"	6	"
553.	Klepo	Hasan	30	"	3	"
554.	Tahirović	Šeman	50	"	7	"
555.	Roga	Halil	18	"	4	"
556.	"	Šaćir	20	"	4	"
557.	Tahirbegović	Sabit	41	"	11	"
558.	"	Ibro	30	"	2	"
559.	"	Juso	45	"	3	"
560.	Džaka	Mujo	60	"	6	"
561.	Žiga	Izeta	18	"	8	"
562.	Lisica	Nazif	70	"	4	"
563.	"	Ahmet	80	"	4	"
564.	"	Mevzuna	18	"	3	"
565.	Pupo	Sale	40	"	5	"
566.	Doksan	Smail	35	"	3	"
567.	Ljuca	Juso	55	"	1	"
568.	Šubić	Rašid	18	"	6	"
569.	Džanković	Fehim	48	"	12	"
570.	Cuplov	Suljo	46	"	5	"

571. Kurudžija	Fejzo	35	"	3	"
572. "	Buljko	45	"	3	"
573. "	Alija	35	"	5	"
574. Dizdar	Čata	45	"	6	"
575. "	Fatima	45	"	7	"
576. "	Ethem	65	"	10	"
577. Hukelić	Hasan	65	"	1	"
578. Doksan	Hadžo	36	"	3	"
579. Kordić	Šaćir	35	"	7	"
580. Kurudžija	Šahin	48	"	1	"
581. Doksan	Tima	25	"	3	"
582. Kos	Latifa	30	"	6	"
583. Dizdar	Fehim	70	"	10	"
584. Nurak	Nedžib	16	"	5	"
585. Halap	Bejto	59	"	6	"
586. "	Atif	5	"	6	"
587. Čekić	Rabija	40	"	2	"
588. Tol	Alija	60	"	9	"
589. Hekalo	Ibro	51	"	7	"
590. "	Nazif	55	"	4	"
591. Lika	Ramo	40	"	8	"
592. "	Tale	50	"	4	"
593. Hodović	Huso	19	"	9	"
594. Bisić	Hajrija	30	"	3	"
595. Lisica	Abid	55	"	5	"
596. Tohto	Devlija	60	"	8	"
597. Ćosović	Smail	70	"	7	"
598. Hodžić	Osman	15	"	6	"
599. Hadžović	Suljo	45	"	6	"
600. Šljuka	Mela	60	"	7	"
601. Hekalo	Mustafa	40	"	5	"
602. Žiga	Hanefija	45	"	5	"
603. Muhović	Vejso	45	"	8	"
604. Hajdarović	Juso	28	"	5	"
605. Muhović	Šaćo	50	"	6	"
606. "	Munib	28	"	7	"
607. "	Jusuf	16	"	7	"
608. Pohara	Ibro	50	"	11	"

609. Sijamić	Halil	50 "	6 "
610. Kaljić	Mušo	34 "	5 "

Pored napred navedenih vlasnika kojima su zapaljene kuće ima još mnogo zapaljenih domova, gdje je svako lice ubijeno i nije niko imao da prijavi zločin paljevine.

Pored već napred citiranih lica koja su pobijena od strane četnika doznao sam još i to da je istom prilikom ubijena familija Halila Roga iz Bukovice i to: otac Suljo, star 90 godina, majka Merka, stara 60 godina, braća Murat star 20 godina, Meho star 2 godine, sestra Džehva stara 23 godine, Selim star 12 godina, Kana stara 8 godina, i od čitave familije ostao je samo maloljetni sin Halil.

Među najvećim četnicima i zlikovcima i dželatima bili su: Rasko Popović iz sela Strahov Do, star 30 godina, sada u našoj Armiji, Božo Klačar, star 45 godina, sada kod kuće u Boljanićima, Dakić Drago iz Bukovice, star 28 godina, sada u Bana, Drobnjak Mihajlo iz Podkovača, star 25 godina, sada u zatvoru u Pljevljima kao četnik, Josif Babić iz Meljaka, star 30 godina, sada u šumi kao četnik, Drago Dujović iz Meljaka, star 30 godina sada u šumi, Ilija Radović iz Vojinovića i Haćim Radović iz istog sela, Cvrkota Momir iz Bukovice, star 32 godine, Braco Diko iz Bukovice, Sandić Božo iz Meljaka, Čavić Mileta, Marković Neđeljko iz Meljaka, star 40 godina sada kod kuće, Tanjević Radomir i Milun Bijedić oba iz Meljake, Zec Danilo iz Meljaka, star 40 godina, sada kod kuće, Nikolić Vasilije star 35 godina iz Meljaka, sada kod kuće, Malidžan Vlado iz Meljaka, star 42 godine, Čabarkapa Radivoje, star 40 godina i Radoš, oba iz Maoča, kao i četnički komandant kapetan Božidar Ćeranić, poručnik Radoman Ćeranić, poručnik Nikola Trifunović.

U ovoj akciji građani pomenutih sela oštećeni su materijalno u vrijednosti od oko 1.000.000.000 predratnih dinara.

Za napred navedeni zločin tužim đenerala Dražu Mihailovića i sve njegove napred pomenute oficire, armijskog đenerala Pircija, Birolija koji je omogućio četničkim bandama da izvrše napred navedeni zločin, komandanta divizije Taurinenze đenerala Vivaldu i civilnog delegata majora Sntuora, koji su bili u mogućnosti /da spase/ napred navedene žrtve, a oni ne samo da nisu to učinili, već su pomogli četnicima u izvođenju njihovog plana, kao i sve napred pomenute četnike-dželate i njihove nepoznate saučesnike, čija će imena u toku procesa biti utvrđena

i molim sud da za napred citirane zločine svi najstrožije budu kažnjeni.

Ispit mi je pročitan i na rečeno se mogu zakleti, a kao svedoke pozivam odbornike izbeglica muslimana u Pljevljima Mulović Vejsa, Puška Arifa, Čaušević Nurka i Vlahovljak Hajra, pa molim da iste saslušate.

Saslušao i overava M. P. * Oštećenik

Jevrem Tomović, s.r.
Predsednik sreske komisije

Bojadžić Murat, s.r.
Predsednik odbora izbjeglica

ZAPISNIK

O saslušanju svedoka Muhović Vejsa starog 42 godine, iz Meljaka, Puška Arifa, iz Jabuke, star 52 godine, Čaušević Nurka iz Strahovdola, star 45 godina, Vlahovljak Paša, star 35 godina, iz Boljanića i Vlahovljak Hajra star 25 godina iz Boljanića, povodom zločina izvršenih nad muslimanskim življem u srezu pljevaljskom 5.februara 1943 godine, od strane četničkih bandi pod komandom đenerala Mihailovića citiranih u zapisniku Bojadžić Murata, predsednik Odbora izbjeglica muslimana u Pljevljima datog od Komisije za utvrđivanje zločina u Pljevljima dana 28.XI 1945 godine.

Pristupiše svedoci Muhović, Puška, Čaušević, Vlahovljak Pašo i Hajro, pa izjaviše:

Pročitan nam je zapisnik Bojadžić Murata, sve su okolnosti u njemu tačno navedene kako u pogledu žrtava i zločinaca, tako u pogledu načina i vremena izvršenja zločina i visine pričinjene štete oštećenicima.

Nemamo ništa da dodamo, a na rečeno se možemo zakleti.

Saslušao i overava: Svedoci

Predsednik sreske komisije

Muhović Vejso, s. r.
Pašo Vlahovljak, s. r.
Vlahovljak Hajro, s. r.
Puška Arif, s. r.
Čaušević Nurko, s.r.

(AJ, 110, Dos. br. 1251, str. 725-740)

---

* *Pečat je okrugla oblika sa petokrakom u sredini, na kome ćirilicom piše: "NARODNO-OSLOBODILAČKI ODBOR SREZA PLJEVALJSKOG - PLJEVLJE".*

Br. 148

GENOCID ČETNIKA DRAŽE MIHAILOVIĆA - IZVOD IZ DOKUMENATA DRŽAVNE KOMISIJE DEMOKRATSKE FEDERATIVNE JUGOSLAVIJE O IZDAJSTVU DRAŽE MIHAILOVIĆA, BEOGRAD, 1945.

ČETNICI DM PO DRAŽINOJ "INSTRUKCIJI" KOLJU, TERORIŠU, I PLJAČKAJU NAROD

Tačka 5. Dražine zločinačke "Instrukcije" sprovođena je u delo krvavo i nemilosrdno. Po toj "Instrukciji" i po direktnim naređenjima Draže Mihajlovića i njegovih najbližih saradnika, **četnici su poklali desetine hiljada muslimanskog i hrvatskog življa, golorukog i bespomoćnog dok su istovremeno sa ustašama, koji su poklali stotine hiljada nevinih Srba, pijančili, bratimili se, sklapali ugovore i priznavali "Vrhovničtvo NDH"** .

Po drugom stavu 5 tačke iste "Instrukcije" i po više puta ponovljenim naređenjima Draže Mihajlovića četnici su zajedno sa okupatorima i pod njihovom komandom vodili borbu protiv narodnooslobodilačke vojske, hvatali narodne borce, sami ih ubijali ili predavali okupatorima. Tu borbu protiv naroda i njegove vojske četnici DM* rečnikom okupatora zvali su borbom protiv komunista.

DM "ODOBRAVA" T.J. NAREĐUJE KLANJE U FOČI

DOKUMENT
br. 505

1)

8.VIII u 9. čas. od stanice EJI

Voja stigao, izveštaji primljeni, **čiča odobrio napad na Foču**. Pavle

---

* *DM = Draža Mihailović*

dovlači artileriju i bacače i 600 (šest-sto) ljudi. Od vaših učestvovaće Momčilović sa celokupnim ljudstvom.

Bosanski bataljoni ranije raspoređeni u Hercegovini 150 ljudi iz sreza Nevesinjskog 150 ljudi iz sreza Gatačkog ove ljude probrati i uputiti sva automatska oružja i bacače sa municijom. Nešiću već potrebno naređeno, mesto prikupljanja za selo Miljevinu gde treba da budu 8 o.m. uveče, hranu poneti za 5 dana. Momčilović da povede padobrance obučene u četničko odelo njihovu radiostanicu i Vojinu pratnju. Operacijama lično ću upravljati zbog situacije kod vas, ostanite tamo dok vas ne pozovem, 4/8,25 čas.....

U vezi vašeg izveštaja pismenog slažem se sa tim što odlučite vi i Jevđević punomoć poslaću lula, mulo jedan.

DOKUMENT
br. 506

3)

10-VIII u 8 časova

Napad na Foču vodi Branko i on je tamo. *Verujem da će ga izvesti* i bez obzira na Talijane. Znak za obeležavanje terena kao i dole za avione javiću vam. U pogledu napada na Foču stupite u vezu sa Brankom. U Hercegovini moglo bi se uraditi slično kao i u Crnoj Gori. Da Hrvati ne dolaze potrebni legalni naši odredi za bazu mira i reda i za prokrivanje naših organizacija i brigada. Nikakva vlada niti uprava izvan četničkih organizacija, pomoć u oružju i hrani.

DOKUMENT
br. 507

10)

17-VIII

Odugovlačenje napada na Foču stvar kompromitovana. Naredio sam potrebno majoru...... Hiljadujedan.

Budite spremni za prijem u vremenu od 20 do 31 o.m. javljeno je da će dati ako doznamo tačno dan javićemo. Slušajte radio emisije. Čiča.

BIRČANIN TRAŽI ODOBRENJE OD DRAŽE DA KOLJE MUSLIMANE

DOKUMENT
br. 508

188)

15-IX

Vojvoda Birčanin šalje depešu na talijanskom jeziku iz kancelarije grupe armije **da napadnemo muslimane. Imao sam u programu kao što sam sve izvestio da napadnem ustaška gnezda gde su u većini Muslimani**. Molim za odgovor da li da izvršim naređenje vojvode Trifunovića. Skršenih ruku ne možemo sediti.

ZA KLANJE U FOČI "VOJVODE" PREBACUJU ODGOVORNOST NA DRAŽU

DOKUMENT
br. 510

129)

15-VIII

Naređenje za napad na Foču izvršićemo ali skidamo sa sebe svaku odgovornost jer će isti imati rđavih posledica za narod. Molimo odložite napad dok primite naš poslani izveštaj.

Odgovorite još danas, Jevđević i Baćović.

ČETNICI DM "DUHOVNO PRIPREMAJU" ITALIJANSKE PUKOVNIKE ZA KLANJE U FOČI

DOKUMENT
br. 511

130)

17-VIII

I

Talijanski pukovnik razgovarao sa Jevđevićem i samnom, duhovno je pripremljen za napad na Foču poklonili smo mu jedan tepih. Vojsku za napad na Foču prikupljamo i hranom snabdevamo. Po svršenoj operaciji sledi opširan izveštaj o toku događaja.

PO ČETNIČKOM IZVEŠTAJU ZAKLANO 300 ŽENA I DECE

DOKUMENT
br. 512

132)

20 - VIII

II

Posle političkog osiguranja od posledica **juče su naše trupe pod komandom majora Ostojića posle kratke i oštre borbe zauzele Foču. Naši gubitci četiri mrtva, neprijateljski oko 1000 od čega žena i djece 300 preduzeli smo sve da ovo opravdamo radi zaštite od sankcija prema našem življu u Hrvatskoj zoni čega mnogo strahujemo. Glavni deo napada izvele naše snage u jačini 1.600 ljudi .**

MASE BEŽE PRED ČETNIČKIM TEROROM

DOKUMENT
br. 515

259)

15-X

br. 34

Italijani mnogo nezadovoljni radi pokolja stanovništva. Partizani zaustavili Nemce kod Jajca. Ako izradim mogućnost pokreta siguran sam u uspeh jer mase koje beže pred našim terorom šire strahovitu paniku. Tražili smo kolaboraciju Birčaninovih odreda. Danas putujem u Prozor, Jevđević.

ČETNIK DM MORA DA ZNA SVOJ ZANAT

DOKUMENT
br. 516

261)

15-X

br. 36

Jedan odred Dinarske divizije sa poruč. Veljkom Ilićem napao je komuniste između Omiša i Splita. Poginulo 800 neprijateljskih vojnika. Poginuo naš komandant Ilić. Birčanin javlja da su tom prilikom **četnici poklali dosta žena i dece, Jevđević.**

NEMCI ZABRANJUJU ČETNICIMA POKRET ZBOG KLANJA ŽENA I DECE

DOKUMENT
br. 518

262)

br. 37

Radi pokolja velikog broja stanovništva od strane četnika. Nemci i Hrvati kategorički traže da ne krećemo dalje. Još smo u Prozoru. Nadam se savladati otpor. Pokret ćemo javiti. Jevđević.

ČETNICI DM POSLE POKOLJA VRAĆAJU SE ODUŠEVLJENI

DOKUMENT
br. 519

276)

23-X

br. 58

U operacijama Prozor zaklano preko 2.000 Šokaca i Muslimana. Vojnici se vratili oduševljeni. Ištvan

PLAN ZA NAPAD NA "TURKE"

DOKUMENT
br. 522

295)

br. 16

Komandantu 580

Da kapetan Glumac izradi plan za napad na Turke u čajničkom srezu. Plan izraditi prema snagama kojima raspolaže i koje bi mu još trebale. Plan dostavite ovoj komandi. Salatić.

U VELIKOJ SRBIJI "NEĆE NIKO ŽIVETI OSIM SRBINA"

DOKUMENT
br. 523

306)

br. 28

K-tu II Sarajevske

Može biti da će saradnja sa Muslimanima kod naših ljudi izazvati

neraspoloženje prema našoj organizaciji. Objasniti ljudima da je sada momenat da mi moramo sa njima sarađivati da bi smanjili broj naših neprijatelja. Da ih zavadimo sa Hrvatima da se oni pobiju, a mi da gledamo svoja posla. Mi smo dosta prolivali krvi treba i drugi to isto da radi. Svakom neka bude jasno da ćemo mi posle rata ili u datom momentu izvršiti svoj zadatak i **da u srpskim zemljama neće niko drugi živeti osim srbina. Ovo objasnite ljudima i da ovo prime kao nužnu potrebu. Ovo se ne može pisati niti javno govoriti, jer bi turcima došlo do ušiju, to ne treba širiti od usta do usta. Salatić.**

NAREĐENJE ZA POKOLJ U ČAJNIČU

DOKUMENT br. 524

312)

br. 34

K-tu 580

Odobrava se prvi napad na Čajničke Turke. Da komandant korpusa uhvati vezu sa kapetanom Lukačevićem kao i ostalim susednim komandantima i zajedno sa njima izvrši napad na čajničke Turke što pre. Kapetan Salatić.

ČETNICI DM UNIŠTAVAJU NAROD

DOKUMENT br. 527

778)

19-II-43

br. 207

Kapetanu Salatiću

Crnogorci ubijaju muslimanski živalj kada naiđu u ovom i u čajničkom srezu. Izdaj potrebna naređenja za srez kalinovački.

ITALIJANII SU DOZVOLILI ČETNICIMA DA U "SVOJOJ ZONI" RADE ŠTO HOĆE

DOKUMENT br. 528

965)

br. 116

Svilokos uhapšen jer Talijani tvrde da je njegov zet komandant podmornice koja torpeduje brodove oko Dubrovnika. Oslobodićemo ga sigurno. **Dvanaest sela zapaljeno. 350 ubijeno** (podvukao: S. Č.). Mislim da se u poslove naše zone za koju odgovaramo niko ne meša.

Jevđ/ević/ - Baćović

(Dokumenti o izdajstvu Draže Mihailovića, knj. I, Beograd, 1945, str. 501-506; Izdajnik i ratni zločinac Draža Mihailović pred sudom, Stenografske bilješke i dokumenta sa suđenja Dragoljubu - Draži Mihailoviću, Beograd, 1946, str. 449)

Br. 149

SPISAK ŽRTAVA U GORAŽDU - PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA GORAŽDE, GORAŽDE, 3. FEBRUAR 1946.

MJESNI NARODNI ODBOR GORAŽDE

PODACI O ZLOČINIMA

A) popis muslimana koji su pobijeni od strane četnika u decembru 1941. i januaru 1942. godine

	prezime i ime žrtve	ime oca	star	vjera i narod-nost	odakle je	zadnje boravište		izd.čl.
1.	Geca Hajro	Smaja	28	Muslim. islam	Goražde	Goražde	1	
2.	Sijerčić Hakija	Rašidov	33	-"-	-"-	-"-	4	inv. 29585
3.	Bečić Suljo		45	-"-	-"-	-"-	3	
4.	Harlač Avdo	Vejsila	32	-"-	-"-	-"-	3	inv. 29580
5.	Čengić Huso	Aganov	60	-"-	-"-	-"-	5	inv. 29543
6.	Čeljo Nedžib		30	-"-	Zakalje	-"-	4	inv. 29572
7.	Bukovica Sajto	Ibrov	40	-"-	Goražde	-"-	4	inv. 29614
8.	Imamović Adem		47	-"-	Batovo	-"-	7	
9.	Imamović Nazif		45	-"-	-"-	-"-	-	
10.	Čengić Himzo	Husov	22	-"-	Goražde	-"-	-	inv. 29543
11.	Bešlija Meho	Mustafin	20	-"-	-"-	-"-	4	
12.	Jašar Mujo		45	-"-	Zakalje	-"-	4	
13.	Hasković Salko		55	-"-	Batovo	-"-	3	
14.	Čeljo Sejfo		56	-"-	Zakalje	-"-	3	inv. 29550
15.	Obarčanin Bećir	Gazov	35	-"-	Goražde	-"-	3	
16.	Obarčanin Ibro	Mustafe	42	-"-	-"-	-"-	7	
17.	Baščalija Smajo	Osmana	24	-"-	-"-	-"-	1	
18.	Obarčanin Almasa	Hasana	22	-"-	-"-	-"-	-	
19.	Sijerčić Ismet	Ragiba	50	-"-	-"-	-"-	5	
20.	Forto Mulija	Osmana	42	-"-	-"-	-"-	5	
21.	Trdina Vicencija	Nikole	55	Rkt	-"-	-"-	-	
22.	Hendo Arif	Sulja	26	Muslim.	-"-	-"-	4	inv. 29568
23.	Pušilo Mustafa	Salkov	32	-"-	-"-	-"-	6	inv. 29577

24. Zlatić Šerif		50	-"-	-"-	-"-	6	inv. 29548
25. Kukavica Halil			-"-	Stovrići	-"-		inv. 18167
26. Vilić Rašid		40	-"-	Bileća	Goražde	3	inv. 29545
27. Bezdrob Muhamed	Osmana	28	-"-	Goražde	-"-	3	
28. Tahmaz Hilmo	Numana	22	-"-	-"-	-"-	-	
29. Nakić Salko		55	-"-	-"-	-"-	1	inv. 29594
30. Efendić Osman		60	-"-	-"-	-"-	-	
31. Spahović Tahir		35	-"-	-"-	-"-	7	inv. 29529
32. Spahović Mašo		55	-"-	-"-	-"-	5	inv. 29578
33. Kibliš Memiš		44	-"-	-"-	-"-	5	
34. Bešlija Salko	Ragiba	42	-"-	-"-	-"-	5	inv. 29536
35. Bešlija Jakub	Smajov	30	-"-	-"-	-"-	4	inv. 29528
36. Bešlija Ahmet	Mustafa	45	-"-	-"-	-"-	5	inv. 52921
37. Hadžić Nail	Junuzov	28	-"-	-"-	-"-	3	
38. Hadžić Juso	Smaje	50	-"-	-"-	-"-	1	
39. Oruč Avdo	Šaćira	24	-"-	-"-	-"-	1	
40. Rašidkadić Ismet	Ibrov	45	-"-	-"-	-"-	-	
41. Ramadanović Jusuf		35	-"-	Podgorica	-"-	4	
42. Šunja Kasum	Šerifov	29	-"-	Goražde	-"-	5	
43. Crnalić Alija	Mujov	48	-"-	-"-	-"-	6	
44. Ćehović Mustafa	Avda	42	-"-	-"-	-"-	6	
45. Ćehović Ibro	-"-	36	-"-	-"-	-"-	2	
46. Obarčanin Hazim	Osma	33	-"-	-"-	-"-	4	
47. Efendić Zahim		55	-"-	-"-	-"-	3	
48. -"- Adem	Zahima	20	-"-	-"-	-"-	-	
49. -"- Suljo	-"-	14	-"-	-"-	-"-	-	
50. Heto Emin	Gega	38	-"-	-"-	-"-	5	inv. 39538
51. Begović Meho	Omarov	28	-"-	-"-	-"-	2	
52. Bjedić Avdo	Mehov	32	-"-	-"-	-"-	4	
53. Kamenica Avdo	Nurija	40	-"-	-"-	-"-	2	inv. 29518
54. Ćazim Kamenica	Ibrov	25	-"-	-"-	-"-	-	inv. 29518
55. Kamenica Alija	Hamidov	42	-"-	-"-	-"-	5	
56. Kamenica Ahmo	-"-	32	-"-	-"-	-"-	5	
57. Čohodar Asim	Halida	24	-"-	-"-	-"-	1	
58. Čohodar Mujo	Osmanov	26	-"-	-"-	-"-	2	
59. Krivan Mujo	-	30	-"-	-"-	-"-	2	
60. Homoraš Huso	-	22	-"-	-"-	-"-	3	
61. Homoraš Hasan	-	33	-"-	-"-	-"-	1	
62. Bukovica Junuz	Sajtov	18	-"-	-"-	-"-	-	
63. Bukovica Meho	Mehov	20	-"-	-"-	-"-	-	
64. Hrelja Alija	Avdov	35	-"-	-"-	-"-	1	
65. Hrelja Šahza	Alije	30	-"-	-"-	-"-	-	
66. Delić Milkija	Šećirova	60	-"-	-"-	-"-	-	
67. Kuljuh Nusret	Avdov	40	-"-	-"-	-"-	1	

68. Kuljuh Hasan	Nusreta	18	-"-	-"-	-"-	-	
69. Kuljuh Asim	Latifov	40	-"-	-"-	-"-	1	
70. Obarčanin Ilijas	Derviša	30	-"-	-"-	-"-	5	
71. Delić Smajo	-	60	-"-	-"-	-"-	3	inv.29595
72. Mujković Muhamed	Smaja	45	-"-	-"-	-"-	4	
73. Mujo Mujković	-"-	38	-"-	-"-	-"-	2	
74. Pasvandžić Salko	Meha	45	-"-	-"-	-"-	4	
75. Adžović Meho	Salihov	45	-"-	-"-	-"-	6	
76. Adilović Jusuf	-	50	-"-	-"-	-"-	6	
77. Bego Čengić	Beglera	35	-"-	-"-	-"-	8	
78. Mašala Bego	Šaćira	40	-"-	-"-	-"-	5	
79. Mašala Rašid	-	55	-"-	-"-	-"-	3	
80. Kudus Salko	Smaja	40	-"-	-"-	-"-	5	
81. Bajrović Šefik	-	48	-"-	-"-	-"-	6	
82. Šeko Mustafa	Mujov	34	-"-	-"-	-"-	2	
83. Šeko Sulejman	-"-	26	-"-	-"-	-"-	2	
84. Sijerčić Ibrahim	Adema	50	-"-	-"-	-"-	10	
85. Borovac Nedžib	-	31	-"-	-"-	-"-	3	
86. Odžaković Hajro	-	50	-"-	-"-	-"-	1	
87. Droca Milorad	-	30	-"-	-"-	-"-	2	
88. Jusić Vasvija	Salka	35	-"-	-"-	-"-	4	
89. Hubanić Latif	Muja	60	-"-	-"-	-"-	3	
90. Zorlak Alija	-	47	-"-	-"-	-"-	6	
91. Prutina Šaban			-"-	-"-	-"-		inv. 29556
92. Geca Zejnil			-"-	-"-	-"-		inv. 29508
93. Gazdić Selim			-"-	-"-	-"-		inv. 29535
94. Tahmaz Osman			-"-	-"-	-"-		inv. 29603
95. Obuća Mustafa			-"-	-"-	-"-		inv.29530

Četnici su unišli u Goražde do 30. novembra 1941. godine, pod vodstvom glavnih vođa: Todorović Boška, četničkog majora, Mihajlovića Sergija, četnički kapetan, Dangića Jezdimira, majora i vojvode Đekića. Od domaćih četnika bili su: Gavrilović Risto, vojvoda i Krezović Gojko, komandant bataljona.

Veliki broj ljudi pritvorili su u ovdašnju vojnu kasarnu odakle su ih izvodili i ubijali većinom na **Drinskom mostu, a neke žrtve i po samim kućama na očigled porodice. Komanda je imala neku vrstu četničkog suda. Dolazili su po patrole sa spiskovima u kasarnu i prozivali su pojedince iz svake sobe. U hodniku su ih vezali žicom i odvodili ih. Odvedeni su poubijati na sva tri mosta. Tako su noćno ubijali po 30 do 60 ljudi. Ovo masovno ubijanje trajalo je oko mjesec dana. U ovu kasarnu dovođeni su zarobljenici ne samo iz grada nego i iz sela**

kako ovog sreza, tako i iz susjednih srezova. U Goraždu je bio veliki broj izbjeglica iz Rogatičkog sreza, tako da je u kasarni bilo prosječno oko 600 ljudi. To su bile većinom izbjeglice iz Višegrada, Rogatice i Goražda. Žrtve su bacane u Drinu. Postojali su naročito određeni ljudi koji su otiskivali leševe žrtava (podvukao: S.Č.).

Goražde, 3. februara 1946. godine. S.F.-S.N.!

Članovi Mjesne komisije:
V. Đurović, s.r.
?
Omer Pehlivanović, s.r.
Zarija Nikolić, s.r.

Članovi Sreske komisije:

(A - BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde - grad, broj 56932)

Br. 150

SPISAK ŽRTAVA U KOSTENIKU - PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA KOSTENIK, GORAŽDE, 3. FEBRUAR 1946.

MJESNI NARODNI ODBOR KOSTENIK

PODACI O ZLOČINIMA

Popis muslimana koji su pobijeni od četnika 1941.-1942. god.

	Prezime i ime žrtve	Ime oca	Starost	Vjera i narodnost	Odakle je	Izdržava članova	
1.	Šogolj Nezir	Mehmed	65	Musliman	Zidine	1	zaklan
2.	-"- Hasan	Nezira	20	-"-	-"-	-	izgorio
3.	Kanlić Asim	Sejda	25	-"-	Goražde	3	zaklan
4.	Ferizović Alil	Derviša	60	-"-	-"-	-	-"-
5.	Šogolj Nuhan	Alilov	55	-"-	na mostu	4	-"-
6.	Šogolj Alija	Nuhanov	30	-"-	-"-	6	-"-
7.	Drljević Nezif	Alije	40	-"-	-"-	6	streljan
8.	Kanlić Adil	Osmana	45	-"-	Goražde	3	zaklan
9.	-"- Taib	Adila	16	-"-	-"-	-	-"-
10.	Čengić Ćazim	Hasanov	55	-"-	-"-	3	streljan
11.	Hodžić Alija	Suljov	30	-"-	Slatine	3	-"-
12.	Tifo Starković	Murata	45	-"-	Goražde	2	zaklan
13.	Rašid -"-	Muja	55	-"-	Kopači	4	-"-
14.	Kanlić Hasan	Avda	60	-"-	-"-	6	streljan
15.	-"- Tifo	Hasana	18	-"-	-"-	-	-"-
16.	-"- Hakija	-"-	16	-"-	-"-	-	-"-
17.	Nišić Mujo		70	-"-	-"-	-	-"-
18.	Mehović Hava	Salkova	50	-"-	-"-	-	streljana
19.	Mirvić Huso	Naziva	18	-"-	-"-	4	spaljena
20.	Bukvica Ismet	Suljov	35	-"-	Kopači	3	streljan
21.	-"- Suljo	Mustafa	70	-"-	-"-	4	-"-
22.	Sijerčić Alija	Rizvin	48	-"-	-"-	5	zaklan
23.	-'- Omer	Rizva	45	-"-	-"-	3	-"-
24.	-"- Smajo	Hajdarov	35	-"-	-"-	7	zapaljen
25.	Karkelja Selim		45	-"-	-"-	10	zaklan
26.	Sijerčić Selim	Sejfa	28	-"-	-"-	2	zapaljen

27. Atović Ćamil	Hajra	45	-"-	-"-	2	-"-
28. -"- Ziza	ž.Hajrina Suljova	80	-"-	-"-	-	streljana
29. Bajrović Mujo	Omera	70	-"-	Kopači	3	zaklan
30. Krdžilo Hamid	Murata	22	-"-	-"-	1	streljan
31. Šupac Latif	Alije	30	-"-	-"-	3	zaklan
32. -"- Mustafa	-"-	35	-"-	-"-	3	-"-
33. Bjedić Salko	Alilov	25	-"-	-"-	5	-"-
34. Mašić Mujo	Zulfa	55	-"-	Mašići	8	spaljen
35. -"- Salko	Agov	55	-"-	-"-	4	zaklan
36. -"- Sejdo	Šerifa	33	-"-	-"-	4	-"-
37. Hodžić Hilmo	Smajov	45	-"-	-"-	7	streljan
38. Živojević Rašid	Ademov	18	-"-	-"-	3	spaljen
39. -"- Ibro	Selima	17	-"-	-"-	-	zapaljen
40. -"- Suljo	Mahmuta	45	-"-	-"-	4	-"-
41. -"- Nedžib	Osmana	16	-"-	-"-	4	-"-
42. -"- Smail	Mahmuta	50	-"-	-"-	6	-"-
43. Mašić Nurko	Avdije	40	-"-	Gradac	4	-"-
44. -"- Smajo	Avdijin	50	-"-	-"-	2	streljan
45. -"- Omer	Smaja	16	-"-	-"-	-	zapaljen
46. -"- Ramo	Mehov	50	-"-	-"-	6	-"-
47. -"- Meho	Ramov	16	-"-	-"-	-	-"-
48. -"- Sulejman	Fejzov	50	-"-	-"-	9	-"-
49. -"- Juso	Sulejmanov	18	-"-	-"-	-	-"-
50. -"- Rizvo	-"-	16	-"-	-"-	-	-"-
51. -"- Mujo	Šabanov	45	-"-	-"-	7	-"-
52. -"- Ago	-"-	35	-"-	-"-	2	-"-
53. -"- Osman	-"-	33	-"-	-"-	4	-"-
54. -"- Hajdar	Hasanov	20	-"-	-"-	5	-"-
55. -"- Abid	Halilov	50	-"-	-"-	4	-"-
56. -"- Juso	Abidov	16	-"-	-"-	-	-"-
57. -"- Taib	Alije	35	-"-	-"-	4	streljan
58. -"- Salko	Halilov	35	-"-	-"-	3	-"-
59. Ćosović Ahmet	Muja	30	-"-	-"-	5	zaklan
60. Ćosović Meša	Muja	28	-"-	Gradac	2	streljan
61. -"- Mujo	Mehov	45	-"-	-"-	3	zaklan
62. Kržilo Mujo	Murata	40	-"-	-"-	6	zapaljen
63. Dučić Omer	Salkov	53	-"-	Kostenika	4	zaklan
64. -"- Adem	Omera	15	-"-	-"-	-	zapaljen
65. -"- Nail	-"-	17	-"-	-"-	-	-"-
66. -"- Mujo	Suljov	45	-"-	-"-	7	streljan
67. Korjenić Ćamil	Arsanov	50	-"-	-"-	8	zaklan
68. Sijerčić Ibro	Nurkov	31	-"-	-"-	5	-"-
69. -"- Safet	Meha	28	-"-	-"-	5	-"-
70. Kanlić Huso	Avdov	70	-"-	-"-	1	-"-

71.	-"-	Muharem	Husov	38	-"-	-"-	3	-"-
72.	-"-	Avdo	-"-	16	-"-	-"-	-	-"-
73.	-"-	Himzo	-"-	15	-"-	-"-	-	-"-
74.	Arapović	Suljo	Mehmedov	40	-"-	Žitova	4	streljan
75.	-"-	Juso	-"-	30	-"-	-"-	2	zaklan
76.	Arapović	Šaban	-"-	45	-"-	-"-	3	-"-
77.	Deševac	Ferhat	Ademov	70	-"-	-"-	-	-"-
78.	Čengić	Avdo	Muhameda	55	-"-	-"-	6	-"-
79.	-"-	Hamed	Avdov	16	-"-	-"-	-	-"-
80.	-"-	Hasan	Rustemov	60	-"-	-"-	2	-"-
81.	-"-	Hasib	Hasanov	18	-"-	-"-	-	-"-
82.	-"-	Izet	-"-	16	-"-	-"-	-	streljan
83.	Nišić	Durman	Alije	16	-"-	-"-	-	zaklan
84.	Pršeš	Hasan	Alije	55	-"-	Pršeša	5	streljan
85.	-"-	Hamed	Hasanov	15	-"-	-"-	-	zapaljen
86.	Dučić	Meho	Husov	55	-"-	-"-	3	zaklan
87.	-"-	Emin	Mehov	35	-"-	-"-	5	-"-
88.	Pršeš	Abid	Hasanov	30	-"-	-"-	3	zapaljen
89.	Bogdanić	Meho	Aganov	40	-"-	-"-	6	streljan
90.	Bogdanić	Ibro	Rašidov	33	-"-	Bogdanići	4	zaklan
91.	-"-	Emin	Bećirov	28	-"-	-"-	4	-"-
92.	-"-	Mašo	Hasanov	55	-"-	-"-	7	streljan
93.	-"-	Osman	Hasanov	80	-"-	-"-	-	-"-
94.	Dučić	Murat	Jusov	35	-"-	-"-	5	-"-

Četnici su ušli u Goražde 30. novembra 1941. god. pod vođstvom glavnim Todorovića Boška, četničkog majora i Sergija Mihajlovića, kapetana i vojvode Đekića.

Od domaći Risto Gavrilović vojvoda i Gojko Krezović, komandant bataljona.

Komandant mjesta tada bio je Rade Jovanović iz Srbije.

Sa ovim zaključujemo da su ove žrtve pale na Drinskim mostovima i kod svojih kuća.

SMRT FAŠIZMU, SLOBODA NARODU!

Goražde, 3-II-1946. godine.

Članovi mjesnog odbora: Članovi sreskog odbora:

(A-BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde - Kostenik, inv. br. 48914/1)

Br. 151

SPISAK ŽRTAVA U ČAJNIČU - PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA ČAJNIČE, ČAJNIČE, 8. FEBRUAR 1946.

MJESNI NARODNI ODBOR ČAJNIČE

PODACI O ZLOČINIMA

1/ Popis muslimana koji su pobijeni od četnika 1941. godine

	Prezime i ime žrtve	Ime oca	Star	Vjera i narod.	odakle je	izdr. čl.
1.	Salko Sofo	Meho	45	Islam	Čajniče	3
2.	Hamšo Mušanović	Hamid	35	-"-	-"-	5
3.	Hajro Velić	Suljo	60	-"-	-"-	5
4.	Ibro Velić	-"-	62	-"-	-"-	7
5.	Alija -"-	Ibro	26	-"-	-"-	-
6.	Ramo Rođo	Omer	46	-"-	-"-	6
7.	Hamdija Pašić	Avdo	45	-"-	-"-	4
8.	2 sina kojima se ne zna ime	Hamdija	12 16	-"-	-"-	-
9.	Hajro Šabanović		40	-"-	-"-	7
10.	Meho Čehajić	Murat	36	-"-	-"-	1
11.	Selim Šahbegović	Avdo	50	-"-	-"-	4
12.	Mujo Čutuna		40	-"-	-"-	1
13.	Sejdo Hasković	Salko	30	-"-	-"-	4
14.	Hamed -"-	-"-	25	-"-	-"-	3
15.	Hamed Hurić	Latif	50	-"-	-"-	6
16.	Mustafa -"-		60	-"-	-"-	6
17.	Nedžib -"-	Mustafa	65	-"-	-"-	6
18.	Suljo Memišević	Ragib	38	-"-	-"-	4
19.	Ejub -"-	Remzija	18	-"-	-"-	-
20.	Vehbija -"-	Arif	40	-"-	-"-	6
21.	Suad Sanjalić	Besim	28	-"-	-"-	3
22.	Ešref Smailović	Ahmed	25	-"-	-"-	-
23.	Ekrem -"-	-"-	22	-"-	-"-	-
24.	Šaćir Žiga	Đul	45	-"-	-"-	1

25. Hamid Tirak	Mujo	35	-"-	-"-	-
26. Hamšo Smailović	Salko	40	-"-	-"-	7
27. Ferida Sultanović	Hilmo	35	-"-	-"-	-
28. Sevda Krako		40	-"-	-"-	-
29. Hasib Pita	Ćamil	50	-"-	-"-	4
30. Suljo Babić		27	-"-	-"-	3
31. Hamid Bakaran	Taib	20	-"-	-"-	-
32. Hamšo Zajković	Hamid	18	-"-	-"-	-
33. Avdo Velić	Selim	40	-"-	-"-	5
34. Mujo -"-	-"-	45	-"-	-"-	3
35. Muhamed Pašić		40	-"-	-"-	3
36. Haso Korjenić	Mujo	60	-"-	-"-	5
37. Dedo Batetić	Meho	60	-"-	-"-	1
38. Mustafa -"-	-"-	75	-"-	-"-	1
39. Zilka Jašarović		60	-"-	-"-	-
40. Alija Hurić		50	-"-	-"-	3
41. Ibro Mušanović	Hamid	48	-"-	-"-	1
42. Oruč Edhem	Halilov		-"-	-"-	
43. Prašo Velibeg			-"-	Čajniče	
44. Omerbašić Ibrišima ž.	Ragibova	45	-"-	Tmave	
45. Šero	Muratov	17	-"-	Miljeno	

Svi gore navedeni poubijani su novembra-decembra 1941. godine od strane četnika pod vodstvom zloglasnih komandanata majora Jezdimira Dangića, majora Boška Todorovića, vojvode Đekića, Sergija Mihajlovića i kapetana Milišića.

Vršenjem ubistava gore navedenih tako isto izvršili su masovnu pljačku nad cijelim muslimanskim življem.

Za sve gore navedeno svijedoče članovi koji su izjavu dali i to:

1. Savo Masadža ?, s.r.
2. Dušan Terzić, s.r.
3. Zora Mašnić, s.r.
4. Nevenka Lasica (?), s.r.
5. Stevo Đurović, s.r.
6. Jaso Stanjević (?), s.r.
7. Vaso Radović, s.r.
8. Maksim Karadanović, s.r.
9. Koja Lasica (?), s.r.
10. Minja Minjović (?), s.r.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

U Čajniču, dana 8. februara 1946. godine.

Članovi Mjesne anketne komisije: Članovi sreske komisije:

(Potpis nečitljiv)

(A - BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde - Čajniče, br. 48920/1)

Br. 152

SPISAK ŽRTAVA U BILJINU - PODACI MJESNE KOMISIJE BILJIN ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, BILJIN, 9. FEBRUAR 1946.

Mjesna anketna komisija Biljin
9-II-1946.

Žrtve četničkog terora

1.	Ahmović	Ahmet Hasana	40	Musliman	iz Biljina	Čl. 5	1941.	kod kuće
2.	-"-	Murat -"-	36	-"-	-"-	7	-"-	-"-
3.	-"-	Suljo -"-	32	-"-	-"-	7	-"-	-"-
4.	-"-	Muharem -"-	70	-"-	-"-	7	-"-	-"-
5.	-"-	Muradif Muharema		-"-	-"-	4	-"-	-"-
6.	-"-	Hilmo Halila	42	-"-	-"-	6	-"-	-"-
7.	-"-	Halil Hilma	18	-"-	-"-	-	-"-	-"-
8.	Kodžaga	Latif Bega	34	-"-	-"-	5	-"-	-"-
9.	-"-	Hasib Bega	28	-"-	-"-	3	-"-	-"-
10.	-"-	Salih Derviša	36	-"-	-"-	5	-"-	-"-
11.	-"-	Mušan Mušana	26	-"-	-"-	5	-"-	-"-
12.	-"-	Rašid Osmana	43	-"-	-"-	1	-"-	-"-
13.	-"-	Alija Murata	42	-"-	-"-	6	-"-	-"-
14.	-"-	Šaćir Murata	38	-"-	-"-	3	-"-	-"-
15.	-"-	Avdo Meha	15	-"-	-"-	-	1943.	-"-
16.	-"-	Mustafa Latifa	18	-"-	-"-	2	-"-	-"-
17.	Uhota	Ahmo Muja	32	-"-	-"-	2	1941.	-"-
18.	-"-	Juso Muja	28	-"-	-"-	2	-"-	-"-
19.	-"-	Hajro Ahmeta	35	-"-	-"-	3	-"-	-"-
20.	-"-	Halil -"-	28	-"-	-"-	3	-"-	-"-
21.	Malokas	Meho Ferhata	45	-"-	-"-	2	-"-	-"-
22.	-"-	Begija Meha	42	-"-	-"-	-	-"-	-"-
23.	Čajlo	Dervo Numa	20	-"-	-"-	3	1943.	-"-
24.	Dragolj	Rašid -	60	-"-	-"-	4	1941.	-"-
25.	-"-	Meho Rašida	34	-"-	-"-	4	-"-	-"-
26.	-"-	Tajib -"-	17	-"-	-"-	-	-"-	-"-
27.	-"-	Mujo -	45	-"-	-"-	6	-"-	-"-
28.	-"-	Huso Fejza	32	-"-	-"-	4	-"-	-"-
29.	-"-	Salih Omera	36	-"-	-"-	5	-"-	-"-

30.	-"-	sin Saliha	7	-"-	-"-	-	-"-	-"-
31.	-"-	sin -"-	4	-"-	-"-	-	-"-	-"-
32.	-"-	Alija Omera	26	-"-	-"-	2	-"-	-"-
33.	-"-	Osman Agana	20	-"-	-"-	1	-"-	-"-
34.	Karauzić	Murat	42	-"-	-"-	1	-"-	-"-
35.	-"-	Hasan -	40	-"-	-"-	6	-"-	-"-
36.	-"-	Osman -	32	-"-	-"-	4	-"-	-"-
37.	Smajović	Selim Mušana	40	-"-	-"-	1	-"-	-"-
38.	-"-	Agan Mušana	40	-"-	-"-	6	-"-	-"-
39.	-"-	Murat -	38	-"-	-"-	6	-"-	-"-
40.	-"-	Munib -	18	-"-	-"-	-	-"-	-"-
41.	Nevora	Redžo Bajra	28	-"-	-"-	4	-"-	-"-
42.	-"-	Alija -"-	40	-"-	-"-	5	1943.	-"-
43.	-"-	Ramo -	60	-"-	-"-	5	1941.	-"-
44.	Šeho	Hasan Bajra	39	-"-	-"-	5	-"-	-"-
45.	Zirak	Šaban Omera	38	-"-	-"-	3	1943.	-"-
46.	-"-	Hamid -"-	32	-"-	-"-	1	1941.	-"-
47.	-"-	Šaćir -"-	24	-"-	-"-	-	-"-	-"-
48.	-"-	Asim -"-	45	-"-	-"-	-	-"-	-"-
49.	-"-	Mejra Omera	60	-"-	-"-	-	-"-	-"-
50.	Korda	Bego -	50	-"-	-"-	8	-"-	-"-
51.	-"-	Šerif Began	18	-"-	-"-	-	-"-	-"-
52.	-"-	Rašid -"-	16	-"-	-"-	-	-"-	-"-
53.	-"-	Ibro -"-	14	-"-	-"-	-	-"-	-"-
54.	-"-	Habiba -"-	12	-"-	-"-	-	-"-	-"-
55.	-"-	Vasvija -"-	9	-"-	-"-	-	-"-	-"-
56.	-"-	Hamed -"-	3	-"-	-"-	-	-"-	-"-
57.	-"-	Mulija -"-	40	-"-	-"-	8	-"-	-"-
58.	-"-	Memiš Ibra	35	-"-	-"-	6	-"-	-"-
59.	Korda	Omer Saliha	30	-"-	-"-	6	1941.	-"-
60.	-"-	Nazif -"-	27	-"-	-"-	3	-"-	-"-
61.	-"-	Juko Bećira	28	-"-	-"-	4	-"-	-"-
62.	-"-	Hanifa Bećira	65	-"-	-"-	-	-"-	-"-
63.	-"-	Džehva Hamida	23	-"-	-"-	-	1943.	-"-
64.	-"-	Mejra Hamida	60	-"-	-"-	-	-"-	-"-
65.	-"-	Osman Agana	38	-"-	-"-	5	-"-	-"-
66.	-"-	Umija Osmana	36	-"-	-"-	-	-"-	-"-
67.	Čajlak	Mejra Avdije	43	-"-	-"-	4	-"-	-"-
68.	-"-	Murat Huska	18	-"-	-"-	-	-"-	-"-
69.	Korda	Umija Juke	35	-"-	-"-	3	-"-	-"-
70.	Krašić	Reko Derviša	45	-"-	-"-	5	1941.	-"-
71.	-"-	Avdija -	35	-"-	-"-	3	-"-	-"-
72.	-"-	Agan Hamida	43	-"-	-"-	5	1943.	-"-
73.	-"-	Hasib Hamida	32	-"-	-"-	4	-"-	-"-

74.	Radmilovići	Salko Meha	36	-"-	-"-	5	1941.	-"-
75.	-"-	Šerfan -"-	28	-"-	-"-	3	1943.	-"-
76.	-"-	žena Šerfana	30	-"-	-"-	-"-	-	-"-
77.	-"-	sin -"-	4	-"-	-"-	-	-	-"-
78.	-"-	-"- -"-	2	-"-	-"-	-"-	-"-	-"-
79.	-"-	Omer Muja	40	-"-	-"-	4	-"-	-"-
80.	-"-	Avdija Sulja	30	-"-	-"-	3	-"-	-"-
81.	-"-	Hasan Jusa	25	-"-	-"-	4	-"-	-"-
82.	-"-	Rašid Smaja	18	-"-	-"-	-	1941.	-"-
83.	Mehić	Selim Mušana	30	-"-	-"-	5	1943.	-"-
84.	-"-	Salko -"-	30	-"-	-"-	-	-"-	-"-
85.	-"-	Hamid Mušana	25	-"-	-"-	1	-"-	-"-
86.	-"-	Halil -"-	15	-"-	-"-	-	-"-	-"-
87.	Šeho	Šerif Muja	18	-"-	-"-	2	-"-	-"-
88.	Salihić	Halil Saliha	20	-"-	-"-	5	-"-	-"-
89.	-"-	Redžo Mahmuta	30	-"-	-"-	5	-"-	-"-
90.	-"-	Osman Hamida	18	-"-	-"-	-	-"-	-"-
91.	Homoraš	Hasan Muja	35	-"-	-"-	1	-"-	-"-
92.	Salihić	Hamid Rašida	20	-"-	-"-	3	-"-	-"-
93.	Mehić	Hasan Alije	60	-"-	-"-	4	1941.	-"-
94.	-"-	Rašid Hasana	25	-"-	-"-	3	-"-	-"-
95.	-"-	Meša -"-	30	-"-	-"-	4	-"-	-"-
96.	-"-	Mašan -"-	37	-"-	-"-	4	-"-	-"-
97.	-"-	Suljo -"-	25	-"-	-"-	3	-"-	-"-
98.	-"-	Juso Bajra	8	-"-	-"-	-	-"-	-"-
99.	-"-	Smajo -"-	35	-"-	-"-	5	-"-	-"-
100.	Bećirović	Salko Bećira	38	-"-	-"-	4	-"-	-"-
101.	Džaferović	Sejdo	65	-"-	-"-	4	-"-	-"-
102.	-"-	Alija -"-	25	-"-	-"-	-	-"-	-"-
103.	Dragović	Salko Ibra	40	-"-	-"-	4	-"-	-"-
104.	-"-	Ahmet -"-	35	-"-	-"-	3	-"-	-"-
105.	Džaferović	Meho Selima	35	-"-	-"-	5	-"-	-"-
106.	Đogo	Zukan Omera	40	-"-	-"-	6	-"-	-"-
107.	-"-	Ziza Zukana	40	-"-	-"-	-"-	-"-	-"-
108.	Bukva	Meho Juso	50	-"-	-"-	5	1941.	-"-
109.	-"-	Sulejman Muratov	30	-"-	-"-	6	-"-	-"-
110.	-"-	Munib Ademov	26	-"-	-"-	4	-"-	-"-
111.	-"-	Bećir Ahmetov	25	-"-	-"-	6	-"-	-"-
112.	Bašić	Halil Ibrov	24	-"-	-"-	1	-"-	-"-
113.	Fočo	Hadžo Mehmedov	27	-"-	-"-	3	-"-	-"-
114.	Dervišević	Hasan Ibrov	35	-"-	-"-	5	1943.	-"-
115.	Muratspahić	Kifo Hasanov	45	-"-	-"-	3	1941.	-"-
116.	Malić	Avdo Ahmetov	30	-"-	-"-	4	-"-	-"-
117.	Malić	Adil Alijin	30	-"-	-"-	4	-"-	-"-

118. -"- Alija Salkov	25	-"-	-"-	1	-"-	-"-
119. Muratspahić Bego Naskov	35	-"-	-"-	1	-"-	-"-
120. Bukva Adem	27	-"-	-"-		1943.	-"-
121. Kodžaga Ševkija Hasanov	10	-"-	-"-	-	1943.	-"-

Zaključeno sa red. br.121.

Žrtve koje su pale u 1941. i 1942. pale su od strane bande četnika pod vođstvom Boška Todorovića, Sergija Mihajlovića, Todorovića majora, Dugića, Rada Jovanovića i vojvode Đekića i od domaćih koji su učestvovali u ubijanju Lekso Krezović, Stevo Marić, Savo Koroman.

A žrtve koje su pale 1943. pale su kao žrtve bande četnika pod vođstvom Pavla Đurišića u saradnji sa domaćim izdajnicima Bodirogom Vasilijem, Milanom Matovićem i Miladinom Đukićem.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Članovi mjesne komisije

1. Hasan Kodžaga
2. Miloš Petrović
3. ? Vehid
4. Krezović Anđa

Članovi Sreske komisije:

(bez potpisa)

(A- BiH, ZKRZ - Zločini, omot Goražde - Biljin, inv. br. 48898/1)

Br. 153

ZLOČIN U SELU DROKAN - ZAPISNIK ANKETNE KOMISIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA U VIŠEGRADU, VIŠEGRAD, 10. FEBRUAR 1946.

Zapisnik

sastavljen dne 10.II 1946. pred Anketnom komisijom za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača u Višegradu, srez Višegrad, okrug Sarajevo.

Od komisije su prisutni:

Zapisničar: (potpis nečitak)

(potpis nečitak)

Pristupa Karčić Medo, sin Husin, rodom iz Drokana, Opština Orahovci, srez Višegrad, okrug Sarajevo, sada se nalazi u Drokanu, star 22 godine, po zanimanju zemljoranik, propisno opomenut na kazivanje istine, izjavljuje:

Mjeseca januara 1942. godine došli su četnici jednog dana u selo Drokan i u 2 sata posle pola noći sazvali su sav narod koji je živio u selu Drokanu od 84 osobe u kuću moga oca Huse Karčića i ovako je rekao četnik Milorad Malinović i izvadio jedno pismo iz svoga džepa i kaže slušajte što ću vam sada reći: "poslao nas je Tanasović Milorad i evo naloga sa opštine da vas sakrijemo sad će naići crvena vojska da vas ne bi poubijali".

Ondar nas je i sav onaj narod koji je bio u toj kući izbrojio Milorad Malinović i u tome sam mogao saznati koliko naroda tada je bilo u toj kući, jer reće Milorad brojeći 84 sa Miloradom unišlo je u kuću četnika i to: Đoko Backović, Milisav Backović, Vlajko Backović i Kusmuk Mirko svi iz Donje Lieske, Lugonja Stevan iz Gornje Lieske, Dragičević Drago iz Pretiša, a ostali mi nisu poznati, jer nisu u kuću ulazili.

Četnici koji su bili u kući gore navedeni viču nama da se ne bojimo da će nas oni saktiri od crvene vojske. **U tome su navedeni četnici izašli**

svi na vrata u pred kuću i počeli su odmah bacati bombe u kuću među narod, u tome su i kuću zapalili i ja sam navuko dvije žene mrtve naše, te me nije pogodila niti jedna bomba.

Kada sam vidio da ću izgoreti ja sam skočio na prozor i vidio sam da imade još četnika više nego što ih je ulazilo u kuću. **Ostale osobe koje su u toj kući bile od 84 izgorele su** sem mene, a mene su četnici gonili i nisu me mogli stignuti da me ubiju.

Od četnika koji su pravili zločin u toj kući, kako sam gore rekao, nalazi se na životu Backović Đoko iz Dojne Lieske, sada u vojsci 18 brigade u selu Kaberniku, Dragičević Drago kod svoje kuće u Protiši, dočim se Lugonja Stevan nalazi negdje u Srbiji, a za ono ostalo ne znam gdje se nalaze.

Molimo narodnu vlast da Backović Đoku predvode pred narodni sud i da mu se sudi po zakonu o ratnim zločinima.

Šteta mi je nanešena, **jer mi je ubijen otac, majka, 2 sestre i brat, amidža, strina i amidžino diete, i još moje familije od 8 članova** (podvukao: S.Č.). Za moju užu porodicu nanešena mi je šteta od Din. 300.000.-

Također isto molim da se svi oni koji su danas na životu četnici predvedu pred narodni sud i da odgovaraju sudu po Zakonu o ratnim zločinima, a na ovu moju prijavu nisu ni potrebni svjedoci, niti mogu svjedočiti, jer sam ja tome svemu očevidac, i za ovo jamčim svojim podpisom i ako ne bude ovako, neka me narodni sud osudi na smrću.

Član komisije:
J. Đurović, s.r.
Zapisničar:
(potpis nečitak)

Pismen sam:
Medo Karčić, s.r.

(A - BiH, ZKRZ - Zločini, k.233, inv. br. 45474, mjesto Drokan, srez Višegrad)

Br. 154

SPISAK ŽRTAVA U MEĐURJEČJU - PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA MEĐURJEČJE, MEĐURJEČJE, 16. FEBRUAR 1946.

Mjesni Narodni Odbor Međurečje

PODACI O ZLOČINIMA

b/ Popis Muslimana koji su ubijeni od strane četnika, od godine 1941. do 1944.

	Prezime i ime žrtve	Ime oca	starost	narodnost	odakle je	izd.čl.
1.	Jusuf Pleh	Halil	45	Musliman	Kopači	11
2.	Murat Pleh	Meho	25	-"-	-"-	4
3.	Rizvo -"-	Meho	30	-"-	-"-	3
4.	Lutvo Tutić	Musa	28	-"-	-"-	-
5.	Suljo Đafović		40	-"-	-"-	7
6.	Omer Kadrić		55	-"-	-"-	8
7.	Šerif Terović	Mehmed	55	-"-	-"-	12
8.	Rašid Šehović	Šaban	33	-"-	-"-	7
9.	Šerif Borovac	Huso	36	-"-	-"-	4
10.	Malin -"-	Šaćir	18	-"-	-"-	6
11.	Nedžib Čelik	Nazif	20	-"-	Trebeševo	5
12.	Nezir -"-	-"-	40	-"-	-"-	3
13.	Nurko -"-	Abid	30	-"-	-"-	6
14.	Demir -"-	Alija	60	-"-	-"-	7
15.	Hamza -"-	Ago	40	-"-	-"-	10
16.	Osman Alihodžić	Meho	50	-"-	-"-	5
17.	Mujo Muminović	Jakub	30	-"-	-"-	3
18.	Sejdo -"-		50	-"-	-"-	8
19.	Musa -"-	ž. Sejdova	50	-"-	-"-	-
20.	Atif -"-		55	-"-	-"-	5
21.	Halil -"-	Jakub	45	-"-	-"-	8
22.	Redžo Hodžić	Hasib	22	-"-	-"-	2
23.	Dedo Čeljo	Zulfo	45	-"-	-"-	5

24. Junuz Herak	Emin	45	-"-	-"-	7
25. Murat Muminović		55	-"-	-"-	9
26. Hasib Hodžić	Džafer	60	-"-	-"-	10
27. Alija Hodžić		65	-"-	-"-	7
28. Bećir Alihodžić	Jusuf	38	-"-	-"-	5
29. Ejub Alihodžić	Salko	35	-"-	-"-	7
30. Halil -"-	Salko	45	-"-	-"-	5
31. Vejsil Alihodžić	Jusuf	35	-"-	-"-	7
32. Idriz Kadrić		45	-"-	Hladilje	7
33. Avdija Hastor	Rašid	45	-"-	-"-	8
34. Nedžib -"-	-"-	47	-"-	-"-	10
35. Omer -"-	-"-	43	-"-	-"-	7

Svi gore navedeni poubijani su od strane četnika pod komandom Gojka Krezovića, Dangića, Mihajlovića, vojvode Đakića i majora Pavla Đurišića.

Za sve gore poubijane svjedoče članovi koji su izjave dali, te na isto se potpisuju i to:

Karadžić Lazar

1. Šehović Abid, s.r.
2. Hurem Fata, s.r.
3. Obradović (?), s.r.
4. Ilija (?), s.r.
5. Sarić Miloš, s.r.
6. Pita Hamed, s.r.-

Smrt Fašizmu - Sloboda narodu!

U Međurečju, dne. 16. februara 1946. godine.

(A - BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde - Međurječje, br. 48900/2)

Br. 155

SPISAK ŽRTAVA U ZOROVIĆIMA - PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA ZOROVIĆI, ZOROVIĆI, 18. FEBRUAR 1946.

MJESNI NARODNI ODBOR ZOROVIĆI
Dana: 18. februara 1946. god.

POPIS
žrtava nastradalih od strane četnika 1941. god. i 1942. god.

	Prezime i ime žrtve	Ime oca	starost	vjera i narodnost	odakle je	izdržavao članova
1.	Đozo Fehrat	Ibrahima	40	Musliman	Bare	10
2.	-"- Zajko	Fehrata	16	-"-	-"-	-
3.	-"- Smajo	Mušana	35	-"-	-"-	6
4.	Ligata Halil	Salkov	20	-"-	-"-	2
5.	Ćalija Abid	Adema	16	-"-	-"-	-
6.	Ligata Mujo	Salkov	28	-"-	-"-	3
7.	Šehović Alija	Abida	20	-"-	Kajevići	-
8.	-"- Šaban	Hamdov	16	-"-	-"-	-
9.	Bećirović Muhamed	Salkov	24	-"-	Gusići	3
10.	-"- Mujo	Adema	24	-"-	-"-	2
11.	-"- Rašid	Ibrov	24	-"-	-"-	3
12.	Samouk Šaćir	Halila	19	-"-	Kajevići	-
13.	Žiga Salko	Mujov	52	-"-	Orahovice	10
14.	-"- Jusuf	Alije	56	-"-	-"-	4
15.	-"- Bahto	Alije	50	-"-	-"-	3
16.	-"- Zulfo	Bahta	20	-"-	-"-	-
17.	-"- Osman	-"-	16	-"-	-"-	-
18.	Škamo Rašid	Mehov	16	-"-	-"-	-
19.	-"- Hamdo	Halila	40	-"-	Boškovići	8
20.	-"- Hurem	Hamdov	19	-"-	-"-	-
21.	-"- Muharem	Ibrahima	35	-"-	-"-	5
22.	-"- Hasan	Jusov	40	-"-	-"-	7
23.	-"- Suljo	Alije	19	-"-	-"-	-
24.	-"- Hankija	Alije	18	-"-	-"-	-
25.	-"- Suljo	Murata	37	-"-	-"-	5
26.	-"- Džanan	-"-	19	-"-	-"-	-

27. Turčalo Fejzija	Avdija	55	-"-	Zorovići	6
28. -"- Abid	Fejzije	24	-"-	-"-	-
29. -"- Omer	-"-	16	-"-	-"-	-
30. -"- Muharem	Osmana	35	-"-	-"-	6
31. -"- Murat	Halila	55	-"-	-"-	5
32. -"- Ibro	Mustafe	18	-"-	-"-	-
33. -"- Halil	Mustafe	16	-"-	-"-	-
34. -"- Alija	-"-	14	-"-	-"-	-
35. Adilović Mustafa	Mehmeda	50	-"-	-"-	12
36. -"- Adil	Mustafe	27	-"-	-"-	2
37. -"- Edhem	-"-	20	-"-	-"-	-
38. -"- Alija	-"-	17	-"-	-"-	-
39. -"- Zulfo	-"-	15	-"-	-"-	-
40. -"- Labuda žena	-"-	50	-"-	-"-	-
41. -"- Muharem	Mehmeda	45	-"-	-"-	6
42. -"- Salko	Muharema	16	-"-	-"-	-
43. -"- Mujo	Šabana	24	-"-	-"-	3
44. Mujezin Salih	Hasana	31	-"-	Hrančići	4
45. -"- Mujo	Alije	31	-"-	-"-	4
46. Pilav Durmo	Mehov	29	-"-	-"-	4
47. Adilović Mujo	Jusufa	17	-"-	Žilići	-
48. Arnaut Nazif	Ahmeta	31	-"-	-"-	2
49. -"- Ćamil	-"-	22	-"-	-"-	-
50. -"- Alija	Pašov	55	-"-	-"-	5
51. -"- Suljo	Alije	22	-"-	-"-	-
52. -"- Mujo	Pašov	60	-"-	-"-	4
53. Gluhačević Smail	Mujov	45	-"-	Žilići	2
54. Zec Osman	Ibrahima	46	-"-	Bogovići	6
55. -"- Ibro	-"-	21	-"-	-"-	-
56. Adilović Alija	Suljov	50	-"-	-"-	6
57. -"- Mustafa	-"-	40	-"-	-"-	-
58. -"- Sulejmen	Alije	23	-"-	-"-	-
59. Džanić Murat	Salihov	25	-"-	Žilići	1

Sva gore navedena lica poubijani su od strane četnika pod komandom Majora Todorovića, Sergija Mihajlovića, kapetana Marka Bulatovića, navodno iz Srbije sadašnji boravak nepoznat.

Od domaćih četnika bili su Grujo Cvjetanović iz Prače, srez Rogatica, a sada se nalazi u odmetništvu.

Navedene žrtve poubijane su pojedinačno oko Drine i oko sela Orahovica.

POPIS
žrtava koji su poubijani od strane četnika 1943. do 1945. g.

1.	Adilović Ibro	Halila	50	Musliman	Zorovići	5 čl.	1943.
2.	Mujezin Đumiša	Hasana	20	-"-	Hrančići	1	1943.
3.	Turčalo Bajro	Bajrov	1	-"-	-"-	-	1943.
4.	Bećirović Osman	Salkov	45	-"-	Gusići	6	1945.
5.	-"- Suljo	Ibrov	46	-"-	-"-	6	1945.
6.	Efendić Smail	Ibrov	40	-"-	Bare	6	1945.

Gore navedene žrtve poubijane su od strane četnika pod vodstvom poručnika Momčilovića iz Zagorja, sada boravak nepoznat i Vuka Kalaita rodom iz Nove Varoši, sada boravak nepoznat.

Članovi mjesne komisije:
1. Hasib Žiga, s.r.
2. Mujezin Osman, s.r.
3. Zec (?) Nazif, s.r.
4. Turčalo Zajko, s.r.
5. Alilović Nazif, s.r.
6. Marinko Kovačević, s.r.
7. Medo ?, s.r.
8. Đozo Šaćir, s.r.

Članovi sreske komisije:
1. (bez potpisa)
2. (bez potpisa)
3. (bez potpisa)

(A- BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde - Zorovići, inv. br. 48911/1)

Br. 156

SPISAK ŽRTAVA U ZOROVIĆIMA -PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA ZOROVIĆI, ZOROVIĆI, 18. FEBRUAR 1946.

MJESNI NARODNI ODBOR ZOROVIĆI
Dana: 18. februara 1946. god.

POPIS
žrtava nastadalih od strane Nijemaca 1942.

1.	Rističević Neđo	Aleksija	33	Srbin	Bogovići	izdr.čl. 5	1942.
2.	Todorović Luka	Đorđev	18	-"-	-"-	4	1942.
3.	Vukadin Joka, žena	Radova	23	-"-	-"-	1	1942.
4.	-"- Srđan	Radova	1	-"-	-"-	-	1942.
5.	**Đozo Murat**	Begov	52	Musliman	Bare	6	1945.
6.	**-"- Hurem**	Osmana	55	-"-	-"-	8	1945.
7.	**-"- Muharem**	Fehrata	17	-"-	-"-	-	1943.
8.	**Ligata Ibro**	Hasana	6	-"-	-"-	-	1943.
9.	**Žigo Ago**	Halila	4	-"-	Orahovice	-	1943.
10.	**Škamo Fatima**	Smajeva	5	-"-	Boškovići	-	1943.
11.	Kovačević Miladin	Perov	11	Srbin	-"-	-	1943.

Gore navedene žrtve od 1 do 3 pobuijani su u mjesecu maju, a nije se moglo ustanoviti koja je jedinica zločin izvršila.

Od broja 4 do 11 također su poubijani od strane Nijemaca, jedinice nisu poznate.

POPIS
žrtava interniranih od strane Hrvatskih oružnika 1941.

1.	Todorović Danilo	Gavrov	40	Srbin	Zorovići	4 člana
2.	-"- Janko	Jovov	25	-"-	-"-	2 -"-
3.	Vukadin Nikola	Koste	45	-"-	Bogovići	6 -"-
4.	Rističević Ranko	Blagoja	26	-"-	-"-	2 -"-

5.	Tomić Mlađen	Jovov	45	-"-	-"-	4 -"-
6.	-"- Risto	Krstov	35	-"-	-"-	3 -"-
7.	Todorović Jovica	Jovov	55	-"-	Zorovići	2 -"-
8.	Kujundžić Mitar	Nikole	46	-"-	Orahovice	6 -"-
9.	-"- Darinka	Mitrova	46	-"-	-"-	-
10.	-"- Savka	Mitrova	2	-"-	-"-	-
11.	Kovačević Daša	Brankova	35	-"-	Boškovići	5 -"-
12.	Adilović Ibro	Suljov	35	Muslim.	Bogovići	-

Žrtve pod brojevima 1, 2, 3, 4 su intornirani od strane Hrv. oružnika pod vodstvom Hasana Ušta i Sulja Bajrovića iz Jeleča poginuli u Foči, i do danas se ni jedan od navedenih žrtava nije povratio.

Također i pod brojem 5 i 6 su internirani, te se ni do danas nisu povratili.

Žrtve od broja 6 do 12 poubijani su kod svojih kuća od strane oružnika pod vodstvom gore navedenih oružnika.

Članovi mjesne komisije:
1. Hasib Žiga, s.r.
2. Mujezin Osman, s.r.
3. Zec (?) Nazif, s.r.
4. Turčalo Zajko, s.r.
5. Alilović Nazif, s.r.
6. Marinko Kovačević, s.r.
7. Medo ?, s.r.
8. Đozo Šaćir, s.r.

Članovi sreske komisije:
(Potpisi nečitljivi)

(A-BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde- Zorovići, inv. br. 48911/2)

Br. 157

SPISAK ŽRTAVA U MEĐURJEČJU - PODACI MJESNOG NARODNOG ODBORA MEĐURJEČJE, MEĐURJEČJE, 23. FEBRUAR 1946.

Mjesni Narodni Odbor Međurečje
Dana: 23. februara 1946. godine

PODACI O ZLOČINIMA

b/ Popis Muslimana koji su ubijeni od strane četnika u godinama 1941. i 1944.

	Ime i prezime žrtve	Ime oca	Starost	Narodnost	Odakle	Iz. čl.
1.	Ibro Kadrić	Meho	40	Musliman	Hladila	4
2.	Ismet -"-	-"-	32	-"-	-"-	6
3.	Rasim -"-	-"-	30	-"-	-"-	7
4.	Idriz -"-	Suljo	45	-"-	-"-	6
5.	Hafiza -"-	Salko	60	-"-	-"-	4
6.	Meho Hastor	Mustafa	65	-"-	-"-	5
7.	Sejdo -"-	-"-	69	-"-	-"-	11
8.	Salko -"-	Nedžib	18	-"-	-"-	1
9.	Ramo Resumović	Meho	35	-"-	Međurečje	6
10.	Adem Muminović	Murat	12	-"-	Trebeševo	8
11.	Zajko Alihodžić	Suljo	22	-"-	-"-	7
12.	Čelik Salko	Pašo	26	-"-	-"-	6
13.	Memiš Hodžić	Avdo	50	-"-	-"-	7
14.	Sulejman Muminović	Hasan	20	-"-	-"-	6
15.	Huso Borovac	Ibro	35	-"-	-"-	8
16.	Mahmut Kapo	Arif	40	-"-	Hladila	8
17.	Mušan Selimović	Ramo	45	-"-	Prolaz	6
18.	Selimović Ramo	Mušan	22	-"-	-"-	6
19.	-"- Ramiz	-"-	20	-"-	-"-	6
20.	-"- Ejub	Hamid	40	-"-	-"-	8
21.	-"- Adem	Ejub	14	-"-	-"-	8
22.	Salko Hasković	Halil	16	-"-	-"-	7
23.	Šerif Prolaz	Abaz	19	-"-	-"-	5

24.	Meša Selimović	Mujo	70	-"-	-"-	1
25.	Hana Hasković	Halil	45	-"-	-"-	6
26.	Tima Selimović	Huso	60	-"-	-"-	3
27.	Murija -"-	Murat	50	-"-	-"-	3
28.	Rahima -"-	Avda	40	-"-	-"-	-"-
29.	Biba -"-	Šaćir	5	-"-	-"-	-
30.	Šerif Dedović	Alija	50	-"-	Bogaljevići	5
31.	Hodžić Ragib	Mujo	55	-"-	Kajgani	9
32.	-"- Edhem	-"-	50	-"-	-"-	10
33.	Hastor Nedžib	Rašid	50	-"-	-"-	9
34.	-"- Salko	Nedžib	20	-"-	-"-	9
35.	Ibro Baždar	Salko	30	-"-	-"-	8
36.	Mujo Dedović	Salko	45	-"-	Bogaljevići	2
37.	Semiz Imamović	Jusuf	50	-"-	Đakovići	6
38.	Hanifa -"-	Semiz	50	-"-	-"-	1
39.	Ismet -"-	-"-	30	-"-	-"-	1
40.	Hilmo -"-	-"-	15	-"-	-"-	1
41.	Esad -"-	-"-	10	-"-	-"-	1
42.	Tajib -"-	-"-	35	-"-	-"-	8
43.	Ševkija -"-	-"-	50	-"-	-"-	10
44.	Adil -"-	Ševkija	20	-"-	-"-	1
45.	Ibro -"-	Jusuf	40	-"-	-"-	9
46.	Adem -"-	-"-	45	-"-	-"-	10
47.	Nazif -"-	Adem	15	-"-	-"-	1
48.	Hanumica -"-	Ibro	18	-"-	-"-	5
49.	Hamed -"-	-"-	8	-"-	-"-	-
50.	Meho -"-	-"-	45	-"-	-"-	7
51.	Safet -"-	Meho	17	-"-	-"-	1
52.	Zaim -"-	-"-	10	-"-	-"-	-
53.	Fata -"-	-"-	45	-"-	-"-	1
54.	Bećir -"-	-"-	55	-"-	-"-	7
55.	Mujo -"-	Bećir	21	-"-	-"-	1
56.	Akif -"-	-"-	18	-"-	-"-	1
57.	Alija -"-	-"-	45	-"-	-"-	8
58.	Uzeir Imamović	Alija	17	-"-	Đakovići	13
59.	Smajo -"-	-"-	40	-"-	-"-	5
60.	Duda -"-	Munib	50	-"-	-"-	11
61.	Jakub -"-	Osman	18	-"-	-"-	9
62.	Mujo -"-	Abaz	55	-"-	Čemjera	5
63.	Šerif -"-	Murat	30	-"-	-"-	6
64.	Mera -"-	Muharem	35	-"-	-"-	6
65.	Selim -"-	Jakub	55	-"-	-"-	12
66.	Osman -"-	Selim	35	-"-	-"-	4
67.	Sabrija -"-	Jakub	60	-"-	-"-	13

68.	Sefer -"-	Šaban	25	-"-	-"-	5
69.	Ejub -"-	Abaz	55	-"-	-"-	14
70.	Ragib -"-	Mujo	35	-"-	-"-	1
71.	Osman Mujezinović	Mujov	70	-"-	Đakovići	5
72.	Rušid -"-	Osman	35	-"-	-"-	7
73.	Mujo -"-	Osman	30	-"-	-"-	8
74.	Riđal Avdo -"-	Mahmut	40	-"-	-"-	1
75.	Ibro Riđal	-"-	30	-"-	-"-	1
76.	Adem -"-	Ibro	18	-"-	-"-	10
77.	Ramiz -"-	-"-	15	-"-	-"-	5
78.	Arif Nokto		45	-"-	-"-	10
79.	Zarif -"-		30	-"-	-"-	1
80.	Ibro Karović	Avdurahman	50	-"-	Karovići	8
81.	Asim -"-	Ibro	18	-"-	-"-	3
82.	Munib -"-	Rahman	40	-"-	-"-	6
83.	Ago -"-	Mujo	40	-"-	-"-	7
84.	Uzeir -"-	Mujo	45	-"-	-"-	7
85.	Hamed -"-	-"-	42	-"-	-"-	7
86.	Ramo -"-	Nurko	17	-"-	-"-	8
87.	Šaćir Dizdarević	Ibro	40	-"-	-"-	1
88.	Omer Ćoso		60	-"-	-"-	3
89.	Murat -"-	Omer	30	-"-	-"-	6
90.	Nezir -"-	Omer	25	-"-	-"-	1
91.	Mujo Hurić	Jakub	40	-"-	Javorje	-
92.	Ragib -"-	Mujo	16	-"-	-"-	9
93.	Fatima -"-	-"-	12	-"-	-"-	7
94.	Salko -"-	Muharem	55	-"-	-"-	1
95.	Šahzo -"-	Nurko	40	-"-	-"-	6
96.	Šerif -"-	Hilmo	16	-"-	Rićnirići	1
97.	Zahir -"-	Abaz	50	-"-	-"-	6
98.	Safet -"-	Zarif	15	-"-	-"-	11
99.	Hamid -"-	Ćamil	25	-"-	-"-	8
100.	Junuz -"-	Jakub	40	-"-	Šiglice	10
101.	Abaz -"-	Osman	30	-"-	-"-	1
102.	Mušan -"-	Jusuf	40	-"-	-"-	3
103.	Hanka -"-	Osman	60	-"-	-"-	5
104.	Džafer -"-	Ejub	45	-"-	-"-	3
105.	Alija -"-	Jakub	40	-"-	-"-	7
106.	Hajro Sirovina	Omer	25	-"-	Avlija	8
107.	Bećir Alihodžić	Smajo	45	-"-	Javorje	6
108.	Uzeir Bezdrob	Huso	16	-"-	Dužice	6
109.	Muradif -"-	Arif	30	-"-	-"-	12
110.	Halil -"-	-"-	28	-"-	-"-	1
111.	Juso -"-	Murat	35	-"-	-"-	9

112.	Selim -"-	Murat	20	-"-	-"-	1
113.	Tahir -"-	Ibro	30	-"-	-"-	1
114.	Šaćir -"-	-"-	18	-"-	-"-	8
115.	Smail -"-	Bego	30	-"-	-"-	5
116.	Rabija -"-	-"-	27	-"-	-"-	10
117.	Sejfo -"-	Hajro	35	-"-	-"-	7
118.	Alija -"-	Omer	30	-"-	-"-	7
119.	Mujo Hasković	Sadik	55	-"-	Haskovići	4
120.	Idriz -"-	Sulejmen	50	-"-	-"-	10
121.	Hasan -"-	Kurto	35	-"-	-"-	6
122.	Dervić -"-	Musa	25	-"-	-"-	3
123.	Salko -"-	Hrustem	40	-"-	-"-	9
124.	Aziz -"-	Idriz	20	-"-	-"-	6
125.	Rahman Hadžović	Salko	40	-"-	Đafovići	8
126.	Jakub -"-	Jusuf	50	-"-	-"-	3
127.	Šaban -"-	Jusuf	48	-"-	-"-	3
128.	Derviš Marašević	Dedo	35	-"-	-"-	3
129.	Mujo Hodović	Rašid	25	-"-	Đafovići	9
130.	Alija -"-	-"-	20	-"-	-"-	3
131.	Hasan Demirović	Murat	18	-"-	-"-	6
132.	Zulfo Čeljo	Sinan	50	-"-	-"-	9
133.	Ševkija -"-	Zulfo	12	-"-	-"-	1
134.	Hilmo -"-	Sinan	35	-"-	-"-	6
135.	Hurem Hasović	Suljo	35	-"-	Mandra	7
136.	Bećir -"-	-"-	30	-"-	-"-	6
137.	Hrustem -"-	-"-	40	-"-	-"-	7
138.	Šerif -"-	Hrustem	12	-"-	-"-	1
139.	Arif Muminović	Jakub	35	-"-	Trebeševo	6
140.	Mevla -"-	Arif	30	-"-	-"-	1
141.	Mejra Alihodžić	Salko	70	-"-	-"-	1
142.	Nezir Kajgana	Mahmut	50	-"-	Slatina	6
143.	Zećir Kuspala	Mujo	45	-"-	-"-	7
144.	Suljo -"-	-"-	35	-"-	-"-	5
145.	Salko Poturak		35	-"-	-"-	6
146.	Murat -"-	Salko	15	-"-	-"-	1
147.	Dedo Bajrović	Ibro	42	-"-	-"-	8
148.	Šerif -"-	Meho	35	-"-	-"-	5
149.	Miralem Pleh	Osman	38	-"-	Janjina	5
150.	Šemso Pleh	-"-	40	-"-	-"-	6
151.	Hanifa -"-	Šemso	50	-"-	-"-	1
152.	Nurko -"-	Osman	40	-"-	-"-	10
153.	Osman -"-	Nurko	18	-"-	-"-	1
154.	Šahza -"-	Osman	20	-"-	-"-	1
155.	Meho -"-	Šemso	17	-"-	-"-	1

156.	Šaćir Čeljo		50	-"-	Ganje	11
157.	Juso -"-		45	-"-	-"-	6
158.	Ajdim Delizajimović		45	-"-	-"-	7
159.	Bećir Šadić		60	-"-	-"-	7
160.	Mustafa -"-	Bećir	20	-"-	-"-	1
161.	Aziz -"-	-"-	16	-"-	-"-	1
162.	Ćamil -"-	Ragib	18	-"-	-"-	1
163.	Ćamil Pleh	Miralem	7	-"-	Janjina	-
164.	Kadira -"-	-"-	4	-"-	-"-	-
165.	Rabija -"-	Šemso	12	-"-	-"-	-
166.	Alija Šehović	Osman	40	-"-	Zapljevac	8
167.	Uma -"-	-"-	8	-"-	-"-	-
168.	Prljača Smail	Ahmet	70	-"-	Dubac	8
169.	-"- Uzeir	Alija	45	-"-	-"-	8
170.	-"- Mehmed	Adem	19	-"-	-"-	7
171.	Briga Ibro	Selim	20	-"-	-"-	1
172.	Osman Bučo		70	-"-	Bučković	8
173.	Salko -"-	Agan	19	-"-	-"-	6
174.	Ago -"-		50	-"-	-"-	6
175.	Mujo -"-		60	-"-	-"-	4
176.	Salko Močević	Šaćir	55	-"-	Milatkovići	7
177.	Ejub -"-	-"-	50	-"-	-"-	7
178.	Gađo Hasib	Hasan	55	-"-	Radoševići	9
179.	Ferhat Durović	Alija	58	-"-	-"-	14
180.	Fata -"-	Salko	28	-"-	-"-	4
181.	Sulejman -"-	-"-	11	-"-	-"-	-
182.	Mehmed -"-	-"-	8	-"-	-"-	-
183.	Mujo Čeljo	Selim	45	-"-	Batovo	6
184.	Derviš -"-	Salih	43	-"-	-"-	6
185.	Ibro -"-	Avdo	18	-"-	-"-	6
186.	Mehmed -"-	-"-	14	-"-	-"-	-
187.	Smail -"-	Osman	75	-"-	-"-	14
188.	Hakija Selim	Selim	43	-"-	-"-	5
189.	Meho Herak	Avdo	46	-"-	Okusovići	5
190.	Mustafa -"-	Alija	21	-"-	-"-	6
191.	Hasan -"-	Emin	43	-"-	-"-	1
192.	Arif -"-	Habib	75	-"-	-"-	8
193.	Sevda Bekto	Pašan	45	-"-	-"-	8
194.	Nezir Karović	Mujo	55	-"-	Karovići	8
195.	Juso Gađo	Alija	50	-"-	Vihnići	2
196.	Alija -"-	-"-	45	-"-	-"-	1
197.	Rašid -"-		55	-"-	-"-	3
198.	Ramiz Riđar	Dedo	37	-"-	-"-	6
199.	Rašid -"-	-"-	28	-"-	-"-	3

200.	Derviš Horovina	Zejnil	27	-"-	Vihnici	5
201.	Avdo -"-	-"-	26	-"-	-"-	2
202.	Ibro Hajvaz		35	-"-	-"-	5
203.	Mušan -"-		55	-"-	-"-	7
204.	Šaćir -"-	Memiš	35	-"-	-"-	4
205.	Mašo Duraković	Mušan	22	-"-	-"-	5
206.	Murat Ćoso	Šerif	24	-"-	Karovići	5
207.	Meho -"-	-"-	40	-"-	-"-	5
208.	Rašid Korjenić	Suljo	40	-"-	Ćinovići	6
209.	Ismet Kulin	Mušan	21	-"-	-"-	3
210.	Česa Herak	Nasuf	20	-"-	Jasanik	5
211.	Salko Bečirčić	Hasan	20	-"-	-"-	3
212.	Osman -"-	-"-	23	-"-	-"-	1
213.	Tima Gađo	Hasib	12	-"-	Radošević	-

(A - BiH, ZKRZ - Žrtve, omot Goražde - Međurječje, br. 48900/2)

Br. 158

ZLOČINI U GORAŽDANSKOM KRAJU - ZBIRNI IZVJEŠTAJ KOMISIJE SRESKOG NARODNOG ODBORA GORAŽDE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, GORAŽDE, 26. MART 1946.

NARODNA REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
SRESKI NARODNI ODBOR GORAŽDE
Anketna komisija za utvrđivanje
zločina okupatora i njihovih pomagača.
Broj: ______/46. Goražde, 26-III-1946. god.

Predmet: Izvještaj o zločinima i povredi
imovine okupatora i njihovih pomagača.

ZEMALJSKOJ KOMISIJI ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA
OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA

S A R A J E V O

Ova Sreska anketna komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača podnosi slijedeći izvještaj:

Ova anketna komisija obrazovala je po svim Mjesnim narodnim odborima ovoga sreza svoje podkomisije, koje su na području svojih Mjesnih N. Odbora ispitali zločine okupatora i njihovih pomagača izvršenih u doba okupacije, na osnovu čega je izvršena rekapitulacija, te je utvrđeno slijedeće:

1. Da su okupatori i njihovi pomagači lišili života:

Ljudi	3.057
Žena	223
Staraca	284
Djece	279
UKUPNO:	3.813

a/ od ovoga broja bilo je žrtava Nijemaca:

Ljudi	91
Žena	27
Djece	23
UKUPNO:	141

Teror od strane Nijemaca prema narodu ovoga kraja naročito je otpočeo u mjesecu maju 1942. godine. Kao neka vrsta kaznene ekspedicije, formirane u Sarajevu od raznih Nijemačkih jedinica, izmješane od ustaša i domobrana, prokrstarila je ovim krajevima, ali zahvaljujući slučaju da je narod na vrijeme izbjegao, žrtve nisu bile mnogobrojnije, te je tom prilikom strijeljano 7 ljudi i 1 žena, dok je 12 maja iste godine odvedeno u koncentracione logore 36 ljudi i 5 djece, od kojih se je vratilo do danas svega 3 osobe.

Najveći teror od strane Nijemaca izvršen je u ovom srezu **u mjesecu maju 1943. godine, kada je ovuda prokrstarila vražija divizija pod komandom nekog generala Najedholda. Tom prilikom poubijano je 39 ljudi, 14 žena i 12 djece.**

Iza toga kroz ove krajeve prošla je kaznena ekspedicija pod komandom Njemačkog Hauptmana Štenclera Karla, sina Dr. Emina Štenclera, bivšeg upravnika bolnice u Bihaću za vrijeme bivše Jugoslavije, koji je sa svojom kaznenom ekspedicijom dana 5-VII-1943 godine opkolio 6 sela na području Mjesnog Narodnog Odbora Zupčići i pohvatao svo zateklo stanovništvo tih sela, gdje ga je poubijao u selu Prisoju. Tom prilikom ubijeno je 12 ljudi, 12 žena i 6 djece, među kojima je bilo i djece od 1 godinu.

Ovo je učinjeno iz razloga što je u blizini tih sela poginuo jedan Nijemac.

b/ Od ovoga broja bilo je žrtava Italijana:

Ljudi	483
Žena	18
Staraca	13
Djece	23
UKUPNO:	537

Najviše žrtava počinila je **VI. Alpinska divizija** pod komandom generala Pircia Birolia. Tako je **u mjesecu maju 1942. godine ova divizija poubijala nad jamom 14 ljudi i bacila ih u istu jamu u planini Preljuću** opš. Slatina srez Foča, a u istom mjesecu ova ista divizija **dovela je na Drinu, pod selom Ahmovićima 14 ljudi, 7 žena, 4 starca i 5 djece, pa ih utjerala u Drinu, a zatim mitraljezima ih pobila.**

Među ovim žrtvama bilo je djece od 2 godine. Ovakvih sličnih slučajeva bilo je i na drugim mjestima kao što je slučaj žrtava u planini Kozari u ovome srezu.

Najviše žrtava učinili su Italijani odvođenjem ljudi u Pljevlje, gdje im je bila glavna komanda, u zatvore, odakle se nije do danas nitko povratio.

Ne samo da su sami Italijani vršili žrtve na stanovništvu ovoga sreza, nego su naoružavali i domaće izdajnike, poznatu talijansku miliciju, koja je pod njihovom komandom žarila i palila, naročito na desnoj obali rijeke Drine ovoga sreza. U tim pokoljima naročito su se istakli komandanti ovih Talijanskih milicija kao što su Subašić Emin i Juso Čolak i Hamdija Klijo.

Isto tako pod komandom Italijana četnici Draže Mihajlovića pod komandom Pavla Đurišića i Vuka Kalaita i Vasilija Bodiroge, koji su 4. i 5. februara 1943. godine napravili **poznate pokolje i paljevine u ovome srezu, sa desne strane Drine**, koja je strana bila pod Italijanskom okupacijom.

c/ Žrtava ustaša bilo je:

Ljudi	283
Žena	62
Staraca	16
Djece	31
UKUPNO:	392

Odmah poslije okupacije ustaše su počeli vršiti veliki teror na stanovništvu ovoga sreza. Tako je u junu 1941. godine pohvatano po kućama 8 ljudi, najboljih građana, koje su potrpali u automobil zvanu "crnu maricu", koja je dovedena naročito iz Sarajeva u tu svrhu. Ove ljude odveli su u Sarajevo, a odatle u Lašvu gdje su ih poubijali.

Istih dana ustaše su pohvatali najviđenije ljude i po selima i odveli ih u Sarajevo, odakle se nisu više povratili. U ovim odvođenjima sudjelovali su: Hadočaj Oto, sreski sudija, Gregorić Pavle, domobranski bojnik, Berberović Avdo ustaški logornik, Novak Ferdo šofer iz Goražda i ustaški dužnosnik Stojisavljević Franjo i Oruč Ahmet.

Pod ustaškom komandom naročito su u ovome srezu vršili zločin zvani Ćebovci pod komandom Šemsa Sakovića. Ova naoružana ustaška milicija krstarila je po ovim krajevima u 1943. i 1944. godini, te iznenadnim napadima palila i ubijala čitava sela, odvodeći naročito stoku koju su prodavali i njome se hranili. Ova naoružana banda imala je oko 40 ljudi, većinom izbjeglica iz opštine Bukovica, sreza Plevljanskog kao i njihovih pristalica iz ovoga sreza.

d/ Žrtava četnika u ovom srezu bilo je:

Ljudi	2.200
Žena	116
Staraca	55
Djece	202
UKUPNO:	2.573

Upadom četnika u Goražde dana 30. novembra 1941. godine pohvatan je veliki broj ljudi, kako iz samoga grada, tako i sa sela. Ovi ljudi pritvarani su u Vojnu kasarnu u Goraždu, odakle su ih izvodili na Drinske mostove i ubijali ih.

Ubijanje su vršili u noći izvodeći od 30-60 ljudi. Naročito su ubijale izbjeglice iz sreza Rogatičkog koji su bili prebjegli u ovaj srez. Žrtve su bacali u Drinu, u koju su svrhu postojali naročiti ljudi koji su ih otiskivali.

Ove žrtve izvršene su pod komandom četničkog majora Jezdimira Dangića, Boška Todorovića, Sergije Mihajlovića, Vojvode Đekića i Riste Gavrilovića, kao i tadašnjeg komandanta bataljona Gojka Krezovića.

U godini 1943. pod glavnom komandom Italijana napali su na ovaj srez četnici majora Pavla Đurišića sa namjerom da spriječe prelaz Partizanima preko Drine. Kako se na desnoj obali Drine u to doba u nekim predjelima nalazila Ustaška vlast, to su pomenuti četnici

dobili odobrenje od Italijana da brišu taj cjelokupni predio sve do Drine, **te je tom prilikom sve popaljeno i poubijano** (podvukao: S.Č.).

8.IX.1943. Kapitulacijom Italije četnici su prešli Nijemcima i Ustašama i održavali su se u ovom srezu sve do povlačenja Nijemaca iz ovih krajeva kojom su prilikom vršili pojedinačne zločine nad ovim narodom.

II. MATERIJALNA ŠTETA

Okupatori i njihovi pomagači u ovome srezu izvršili su povredu imovine u iznosu:

a. Nijemci	114.541.262.-	dinara
b. Italijani	214.174.490.-	-"-
c. Ustaše	117.602.386.-	-"-
d. Četnici	274.640.973.-	-"-
UKUPNO	720.959.111.-	-"-

a/ U toku krstarenja Njemačkih četa po ovom srezu, kao i prilikom njihovog povlačenja, Nijemci su zapalili 1.303 kuće, razorili 183 kuće, dok su opljačkali 2.826 konja i 48.141 stoke. Pored toga Nijemci su opljačkali velika vojna stovarišta bivše Jugoslavenske vojske u kojima je bila velika količina odjeće, obuće i hrane, koja šteta nije u gornju sumu uračunata.

b/ Od strane Italijana u ovome srezu popaljeno je 1.343 kuće dok je razoreno 118 kuća, dok je opljačkano razne stoke 45.477 komada.

c/ Od strane ustaša zapaljeno 945 kuća dok je razoreno 28 kuća. Opljačkano je 42.204 komada razne stoke.

d/ Od strane četnika popaljeno je 3.436 kuća dok je razoreno 258 kuća. Opljačkano je stoke 52.463 komada.

Iz prednjeg se vidi da su žrtve okupatora i njihovih pomagača u ovome srezu bile velike kako po broju lišenih života tako i po povredi imovine.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Sekretar: Pretsjednik:
F. Baščelija, s.r. R. Janković, s.r.

(A-BiH, ZKRZ - Zapisnici, omot Goražde, k. 110, inv. br. 53362)

Br. 159

GENOCID U GORNJEM PODRINJU I ZAPADNOM SANDŽAKU - ZAPISNIK ZEMALJSKE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, SARAJEVO, 23. APRIL 1946.

Inv. br: 57553

Z A P I S N I K

sastavljen dne 23. aprila 1946. pred Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača u Sarajevu, srez Sarajevo, okrug sarajevski.

O d   k o m i s i j e   s u   p r i s u t n i:

Zapisničar:
Bilbija Nada — Risto Sekulić, pravni referent

Pristupa Šekarić Novica, sin pok. Riste rodom iz Goražda opština Goražde srez Goražde okrug Sarajevo sada se nalazi u Sarajevu star 50 godina, po zanimanju Povjer. šumarsk. odjeljenja pri Okr. NO. izdržava 4 članova porodice, propisno opomenut na kazivanje istine, izjavljuje:

Posle kapitulacije Jugoslavije sklonio sam se u Foču. Foču su okupirale italijanske jedinice, dok su civilnu vlast odmah preuzele ustaše iz same Foče. Logornik je bio Gogalija Alija, radnik st. 45 godina, a njegov tabornik bio je Kukavica Mile, oba iz Foče. Ali glavnu ulogu tada je igrao Hakibović Uzeir, trgovac iz Foče. Po njegovom naređenju vršena su hapšenja, deportiranja u konc. logore i drugi zločini. On je sve to radio iz pozadine i može se reći, da su sva zločinstva, koja su se dogodila u Foči, bila izvršena pod njegovim znanjem i odobrenjem. Do 12 juna 1941 godine ustaše su poubijale u srezu fočanskom oko 60 najviđenijih Srba. Ubistva su vršena na sledeći način: pojedinačne ustaške patrole odlazile su u sela pa ili tamo ubijali građane ili ih dovodili u ustaški

logor u Foči, gdje su ih ubijali u svom podrumu, a onda bacili u Drinu. Napominjem da ustaše nisu fočanske Srbe ubijali u gradu, nego su ih slali u Sarajevo, gdje su bili poubijani kao napr. Hadživuković Vaso rođak Hadživukovića, student agronomije, još pet studenata i drugih građana, ili su se deportirali u logor u Gospić. U Sarajevo i Gospić otpremljeno je oko 56 Srba, i ja sam jedini koji sam ostao živ. Oslobodivši se zatvora u Sarajevu, posle 45 dana, ponovno sam otišao u Foču.

2.decembra 1941. god. povukli su se iz Foče ustaše i domobrani njih oko 800 u pravcu Mostara. U gradu su ostali Talijani u jačini od 300 vojnika i 10 oficira. 4.decembra iste godine dolazi četnički major Dangić, kapetan Sergije Mihajlović sa još dva četnička oficira. Oni se sastaju sa talijanskim oficirima u gostioni Velimira Zečevića, i tu u zasebnim prostorijama konferišu dva do tri sata. Nakon toga izlaze zajedno sa talijanskim oficirima, koji ih prate do drinskog mosta. Pri izlasku iz gostione Sergije Mihajlović izjavljuje sakupljenom svijetu, da je u ime kralja i komandanta četničke vojske Draže Mihajlovića postignut sporazum sa italijanskom komandom, da Italijani istoga dana u 12 sati noći napuste Foču, a četnici da uđu, što je sve i ostvareno. Ovo sam čuo od prisutnoga svjedoka. **Iste noći četnici su počeli sa klanjem Muslimana u gradu Foči i okolnim selima.**

1.000 četnika pod komandom Sergija Mihajlovića uputili su u Foču. Odmah su počeli da se **opijaju i onako pijani razišli su se po gradu i po okolnim selima i gdje god su vidjeli koga Muslimana odmah su ga na licu mjesta streljali ili ga na drugi način ubijali. Pored toga vodili su Muslimane, koje su pohvatali, i to samo muškarce na drinski most, gdje su ih klali i onda bacili u Drinu. Poubijali su tada, tj. za vrijeme 45 dana, koliko je trajala njihova strahovlada 286 Muslimana, 2 Hrvatice i 2 Hrvata, na drinskom mostu, a u srezu fočanskom oko 3.000 Muslimana većinom žena i djece.**

Sutradan, tj. 5.decembra dolazi u Foču Dangić i drži govor narodu, te se naročito obraća Muslimanima, bodreći ih da im se ništa neće desiti i da se ništa ne boje. Međutim, u isto vrijeme **u gradu se čuje vrisak i kuknjava od Muslimana, koje četnici kolju.** Pored pomenutih četnika u Foču su ušli još i Zagorac Slavko, koji je došao nakon 15 dana, poručnik Jovanović, vojvoda Đekić, sve četnički oficiri. Svi oni snose punu odgovornost za ova zločinstva, a najviše Kosorić Radivoje komandant rogatičkog bataljona, koji se i danas nalazi u šumi.

Za vrijeme četničke vladavine odlazi iz Foče jedna delegacija od 4 četnika oficira na čelu s poručnikom Jovanovićem u Višegrad. Tamo se sporazumjeva sa Italijanima i Njemcima, da im ne prave smetnje u njihovom prodiranju preko Sjemeća, Vlasenice i Romanije na partizansku slobodu teritoriju Rogaticu, Glasinac i Trnovo. Na istom sastanku između četničkih i talijanskih oficira u Foči postignut je sporazum da Talijani predaju četnicima Kalinovik, ali nadiranjem partizanskih odreda Talijani su ostali u Kalinoviku kao važnoj strategiskoj tačci do mjeseca marta 1942. godine. Tada je vojvoda Dobro Jevđević sa tal. potpukovnikom Ćelebranijem doleteo avionom sa instrukcijama Draže Mihajlovića. Napravili su ugovor po kojem u Kalinoviku ostaje tal. potp. Ćelebrani sa dva tal. oficira, 10 vojnika i radiostanicom. Dok se četnički štab ima smjestiti u Kalinovik, Italijani se obavezuju, da svaki dan daju četnicima 1.000 obroka kako to sleduje talijanskim vojnicima, mjesečnu platu svakom četniku po 1.000 lira, a za četničke oficire platu kao italijanskim oficirima.

Posle ovog sporazuma četnički štab dolazi u Kalinovik sa četničkim majorom Ostojić Zaharijom zvanim Čika Brankom, načelnikom vrhovnog štaba četničke vojske u otadžbini. Dolazi Petar Baćović komandant operativnih četničkih trupa za Crnu Goru i Hercegovinu, Saletić Danilo, načelnik njegova štaba, Lukačević Voja kraljev ađutant i drugi. Ostojić, Bačević i Lukačević dolaze izravno od Draže Mihailovića iz sela Lipova kraj Kolašina gdje se tada nalazio Draža Mihajlović sa svojim glavnim štabom, udaljen svega dva km. od talijanske divizije "Murge", koja je tada brojala 15.000 ljudi i stacioniran u Kolašinu. S vremena na vrijeme posjećivali su četnici štab u Kalinoviku više talijanskih oficira kao general Lozani, pukovnik Berti, major Mirelije itd. O vezi gore pomenutih četničkih komandanata u Kalinoviku sa Dražom Mihailovićem čuo sam od Stjepana Klarića, pretsjednika SNO u Kalinoviku koji je to lično pričao Zaharije Ostojić. Isto tako o ovome poznato je i Filipović Husniji povjereniku poljoprivrednog odjeljenja ONO u Sarajevu, koji je u svoje vrijeme pričao Musa Kadija, koji je bio u štabu Draže Mihailovića.

U mjesecu avgustu 1942. godine organizuje se u sporazumu četnika i Italijana napad na Foču, koji su tada opet držali ustaše i domobrani. Talijani daju potrebno oružje, municiju i drugo, a četnici napadaju. Kada su četnici ponovno zauzeli Foču poubijali su opet

dvije hiljade Muslimana, većinom žena i djece. Sva ova ubistva izvršena su za 24 sata. Ubitstvo se odigralo na ovaj način: Kad su četnici navalili na Foču muslimani su pokušali da se spase bježeći preko Drinskog mosta u pravcu Goražda. Četnici su bili zauzeli busije s obje strane mosta i kada su vidjeli, da je svijet nagrnuo na most oni su iz mitraljeza osuli paljbu na njih. Usljed ovoga nastala je strašna panika, te se je most koji je prije bio oštećen i provizorno vezan žicom, izvrnuo, usljed čega je mnogo svijeta popadalo u Drinu i podavilo se. Pošto su četnici ušli u Foču, oni su dokusurili sa ostatkom muslimana, koji nisu ni pokušavali da bježe. Ubijali su ih na razne načine, počevši od klanja pa do streljanja. Mislim da je stradalo ovom prilikom 2.000 ljudi. O ovom događaju čuo sam od Fočaka očevidaca i to zna tamo skoro svako dijete.

Poslije ovih zločina talijanski oficiri čestitaju četnicima na uspjehu i dogonu u nekoliko kamiona hrane i pića.

U jesen 1943. godine Voja Lukačević, kraljev ađutant, organizuje napad na sandžačke muslimane u Bukovoci. Lukačević sa 4.000 - 5.000 bosanskih, hercegovačkih i crnogorskih četnika upada u Bukovicu i tamo ubijaju nekoliko hiljada muslimanskih žena i djece. Pričao mi je jedan seljak iz sela Bukovica, čijeg se imena danas ne sjećam, da su četnici pred sobom gonili sve muslimane prema Limu. Muškarci su se večinom spasili, dok su žene i djeca stradali. Ovaj seljak mi je pokazivao tada jedno zgarište kuće, u kojoj su bili živi spaljeni 175 žena i djece. Ubijanje je vršeno klanjem i streljanjem, ali ipak najviše spaljivanjem živih. Istodobno je popaljena i čitava Bukovica. Ovom operacijom rukovode Lukačević, Pavle Đurišić i drugi. Sva ova ubitstva u Bukovici zbila su se u roku od 4-5 dana.

Početkom 1943 godine Draža sprema ofanzivu u saradnji sa Italijanima protiv NOV na Neretvi. Prebacuje za nekoliko dana sa 70 Talijanskih kamiona crnogorske četnike Vasojeviće do Drine. Draža lično dolazi od Kolašina u Kalinovik i sam upravlja operacijama. Iz čet. štaba se piše naređenje komandantu četničkog bataljona Vojinu Milišu koji se nalazi u blizini Konjica da se veže sa svojim desnim krilom sa lijevim krilom Njemačke vojske i da ima izvršavat sva izdata naređenja njemačkog komandanta Hidla. Koncepte ovog naređenja pronašli smo u Kalinoviku poslije razbijanja četnika IV ofanzive i vjerovatno da se nalazi još uvijek u Minis. nar. obrane. Sa Dražom se tada nalazio u Kalinoviku Ostojić

Zaharije, Kovačević Petar, Pavle Đurišić, Voja Lukačević, Musa Kadija, Saletić Danilo, Drašković Aleksa, Momčilović Milorad, te četnički glavešine iz sreza Fočanskog: Bodiroga Vasilije, Zeljević Veljko, Matović Milan, Trifković Slobodan, Jojić Vukan i drugi. Vojvoda Jevđević je za vrijeme operacije krstario je od Draže do talijana i obratno, donoseći funtašterlinga i djeleći ih među pojedine četničke i talijanske oficire. X hercegovačka brigada likvidirajući jedan štab četničkog bataljona u selu Oblju kod Kalinovika našla je 4, 5 kg funti sterlinga u zlatu, oko 9 sto hiljada tal. lira i milion i pol kuna.

Za vrijeme četničko talijanskih saradnja, od konca 1941 do marta 1943. godine četnici i italijani pobili su 8.000 muslimana, 350 Srba, zapalili 2.300 kuća, 3.400 nuzgrednih zgrada, poklali 2.500 goveda, 7.000 ovaca, 2.000 konja i drugih stvari opljačkali (podvukao: S. Č.).

Napominjem da su četničkim zločinima u augustu 1942. godine u Foči rukovodili pored Lukačevića Voje i gore pomenuti četnici iz sreza Fočanskog.

Bilo je još i zločina, koje su četnici izvršili, ali ja se danas ne mogu u detalje sjetiti.

P.P. Novica Šekarić, s.r.

Bilbija Nada, s.r.

Sekulić, s.r.

Da je prepis vjeran svome orginalu tvrdi

Predsjednik
Zemaljske komisije
Škorić Miloš

(A- BiH, ZKRZ - Zapisnici, k. 98, br. 57553)

Br. 160

ZLOČINI U KONCENTRACIONOM LOGORU STARA GRADIŠKA - SAOPŠTENJE ZEMALJSKE KOMISIJE HRVATSKE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, ZAGREB, 23. APRIL 1946.

SAOPĆENJE br. 38

Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača

ISKOPAVANJE ŽRTAVA USTAŠKOG TERORA U OKOLICI STARE GRADIŠKE

Zemaljska je komisija ustanovila, da se u okolici poznatog ustaškog mučlilišta Stare Gradiške nalazi izvjestan broj jama, u kojima su zatrpani lješevi žrtava pobijenih u ovom mučilištui i oko njega.

Dne 15.travnja o. g. uputila je Zemaljska komisija svoje povjerenstvo na lice mjesta i izvršila otkopavanje u šumi zvanoj "Uskočka šuma", oko 12 km udaljenoj od Stare Gradiške. U sastavu povjerenstva nalazio se je i sveuč. profesor za sudsku medicinu dr. Ante Premora sa svojim asistentom dr. Veljkom Bujanom. Iskopavanju je prisustvovao i veliki broj rodbine postradalih žrtava te okolnog svijeta.

Rad na otkopavanju trajao je dne 16., 17. i 18. ov. mj. Iz četiri jame iskopano je dosada 528 lješeva i to: iz prve jame 21 muških, 11 ženskih i 4 dječija - ukupno 36 lješeva, iz druge jame 56 muških. 132 ženskih i 24 dječija - ukupno 212 lješeva, iz treće jame 30 muških, 136 ženskih i 20 dječija - ukupno 186 lješeva, iz četvrte jame - muških, 92 ženskih i 2 dječija - ukupno 94 lješeva, ukupno 107 muških, 371 ženskih i 50 dječijih - ukupno 528 lješeva.

Među dječijim lješevima imade i djece u dobi od 3-4 mjeseca.

Gotovo svi su mladi ljudi, među kojima oko 60 učenica gimnazije i trgovačke akademije iz Zemuna.

Od gore navedenog broja lješeva identificirano je svega 114 lješeva, a toga broja 43 po svjedocima i djelomično po ispravama, a ostalih 71 samo po ispravama, koje su pronađene kod pojedinih lješeva. Prema tome identificiran je uglavnom svaki peti lješ.

Imena identificiranih žrtava su slijedeća:

1. Petrović	Dušan,	27 god.,	iz	Zemuna
2. Bilbija	Milan,	37 god.,	iz	Bos. Gradiške
3. Milinović	Zlatica,	47 god.,	iz	Srem. Laza
4. Pirc	Marjana,	5 mjeseci,	iz	Zemuna
5. Lakočević	Olga,	20 god.,	maturantica iz	Zemuna
6. Lakočević	Danica,	39 god.,	iz	Zemuna
7. Kotur	Ljubica,	18 god.,	učenica iz	Zemuna
8. Milovanović	Milena	19 god.,	učenica iz	Zemuna
9. Milovanović	Jelena - Lela	16 god.,	učenica iz	Zemuna
10. Perović	Ankica	21 god.,	radnica iz	Zagreba
11. Katanić	Danica,	18 god.,	učenica iz	Zemuna
12. Ugarković	Mira,	19 god.,	učenica iz	Zemuna
13. Manojlović	Sofija,	21 god.,	iz	Zemuna
14. Rusmir	Vida,	17 god.,	učenica iz	Zemuna
15. Knežević	Mileva,	12 god.,	iz neustanovljenog mjesta u Bosni	
16. Ljubinković	Bosiljka,	18 god.,	učenica iz	Zemuna
17. Mišković	Ljubica,	20 god.,	iz	Neština
18. Lončarski	Jelena,	15 god.,	iz	Zemuna
19. Marković	Bosiljka,	19 god.,	iz	Zemuna
20. Jovičić	Draginja,	37 god.,	iz	Zemuna
21. Dragosavljević	Tina,	20 god.,	iz	Neština
22. Jeremić	Marina,	18 god.,	iz	Neština
23. Plavšić	Marija,	54 god.,	iz	Zemuna
24. Jovičić	Cvijeta,	16 god.,	iz	Zemuna
25. Vukojev	Milica,	18 god.,	iz	Neština
26. Rajković	Ljubinka,	16 god.,	iz	Neština
27. Zorić	Radivoj,	47 god.,	iz	St. Banovaca
28. Stanisavljević	Nikola,	25 god.,	student iz	Dobanovaca
29. Pravdić	Milan,	50 god.,	iz	Markušice
30. Vasić	Dragica,	17 god.,	učenica iz	Zemuna
31. Gračanin	Milica,	17 god.,	učenica iz	Vukovara
32. Ćirić	Vukosava,	30 god.,	iz	Vukovara
33. Pirc	Ankica,	38 god.,	iz	Zemuna

34.	Atanasković	Mirjana,	17 god.,	iz	Zemuna
35.	Baljak	Tankosava,	25 god.,	iz	Srem. Martinaca
36.	Milisav	Stana,	62 god.,	iz	Srem. Martinaca
37.	Atanacković	Jelena,	19 god.,	iz	Šmanovaca
38.	Miličev	Kosta,	34 god.,	iz	Zemuna
39.	Gvozdenac	Jelena,	19 god.,	učenica iz	Zemuna
40.	Munidžaba	Mara,	44 god.,	iz	Vikovaca
41.	Savić	Đurđica,	32 god.,	iz	Srem. Kamenice
42.	Špirić	Stajka,	45 god.,	iz	Bos. Gradiške
43.	Špirić	Mirko,	2 i po god.,	iz	Bos. Gradiške
44.	**Mašić**	**Fatima,**	16 god.,	iz	Rovina
45.	**Šarić rođ. Halilović**	**Feha**			
46.	**Hunić**	**Hanifa,**		iz	Mokraca
47.	Negić	Ajša,	30 god.,	iz	Bos. Gradiške
48.	**Hasanović**	**Zoka,**		iz	Mokrice
49.	**Ajmanović**	**Bisera,**		iz	Bos. Gradiške
50.	**Alimanović**	**Bisera,**		iz	Gor. Dubrave
51.	**Atanović**	**Zulfa,**		iz	Banje Luke
52.	**Beganović**	**Hata,**		iz	Rovina
53.	**Kohrić**	**Leha,**		iz	Mokrice
54.	Feherović	**Fata,**		iz	Mokrice
55.	**Radžić**	**Zumara,**		iz	Turske Dubrave
56.	**Dumedžija**	**Vezelka,**		iz	Bos. Gradiške
57.	**Negić**	**Safeta,**		iz	Bos. Gradiške
58.	**Halilović**	**Hata,**		iz	Mokrice
59.	**Beganović**	**Feha,**		iz	Mokrice
60.	**Lumbić**	**Đula,**		iz	Bos. Gradiške
61.	**Nekić**	**Ajša,**		iz	Bos. Gradiške
62.	**Kahlić**	**Šerifa,**		iz	Mokrice
63.	**Bisera**	**N.**		iz	Mokrice
64.	**Nekić**	**Emir,**		iz	Bos. Gradiške
65.	**Halilović**	**Bisera,**		iz	Turske Dubrave
66.	**Beganović**	**N.**		iz	Mokrice
67.	**Beganović**	**Ređo,**		iz	Mokrice
68.	**Husić**	**Salih,**		iz	Mokrice
69.	**Hasanović**	**Ibriša,**		iz	Mokrice
70.	**Alemanović**	**Alija,**		iz	Mokrice
71.	**Hasanović**	**Omo,**		iz	Mokrice
72.	**Šulić**	**Imbro,**		iz	Turske Dubrave
73.	**Šarić**	**Sujo,**		trgovac iz	Mokrice

74. **Alimanović**	**Ramiša,**	iz	Mokrice
75. **Kahrić**	**Fata,**	iz	Mokrice
76. **Hasanović**	**Ibriša,**	iz	Mokrice
77. **Halilović**	**Nadir,**	iz	Turske Dubrave
78. **Husić**	**Malka,**	iz	Mokrice
79. **Halilović**	**Bajro,**	iz	Turske Dubrave
80. **Beganović**	**Bego,**	iz	Turske Dubrave
81. **Kahrić**	**Mehmed,**	iz	Mokrice
82. **Negić**	**Ema,**	iz	Bos. Gradiške
83. **Halilović**	**Ifeta,**	iz	Turske Dubrave
84. **Hahrić**	**Hata,**	iz	Mokrice
85. **Lumbić**	**Đulsa,**	iz	Bos. Gradiške
86. **Lumbić**	**Pemba,**	iz	Bos. Gradiške
87. **Mašić**	**Salko,**	iz	Rovina
88. **Halilović**	**Lalo,**	iz	Turske Dubrave
89. **Kahrić**	**Alija,**	iz	Mokrice
90. **Sulić**	**Ahmed,**	iz	Dubrave
91. **Mašić**	**Jaro,**	iz	Rovina
92. **Đelić**	**Hasim,**	iz	Banja Luke
93. **Mašić**	**Mustafa,**	iz	Turske Dubrave
94. **Muratović**	**Almo,**	iz	Banja Luke
95. **Beganović**	**Suljo,**	iz	Mokrice
96. **Muratović**	**Aga,**	iz	Vrbanje
97. **AlemanovićBajro,**		iz	Rovina
98. **Alimanović**	**Bisera,**	iz	Donje Dubrave
99. Nastić	Olga		(Zemun)
100. Tatalović	Dušana		
101. Ragin	Ljubica		
102. Vukotić	Olga		
103. Stanić	Marija		
104. Zelenović	(muškarac)		
105. Mirković	Rade		
106. Lazić	Mara		
107. Samardžić	Julka		(Vinkovci)
108. Savić	Stana		
109. Dragojević	Savka		
110. Milićević	Ljuba		
111. Jakovljević	Milka		
112. Čokrlić	Anka		
113. Erljević	Lucija		(Tuzla ?)
114. Božić	Slobodanka		

Imena žrtava navedenih od 99 do 114 ustanovljena su samo na osnovu isprava, a da se nije moglo ustanoviti iz kojega su mjesta.

Spomenuti sudsko - liječnički vještaci ustanovili su, da je u 95% slučajeva usmrćenje nastalo udarcem sjekire ili nekog tvrdog predmeta, vjerojatno maljem, u zatiljak lubanje, jer je kod tolikog broja lješeva nađen razlupan ovaj dio lubanje. Kod nekoliko slučajeva žrtve su usmrćene klanjem oštrim predmetom, a kod 8 lješeva nije se moglo naći vanjskih vidljivih tragova, nasilnoga usmrćenja, te se po ostacima hrane od povraćanja u ustima može usnovano zaključirti, da su ove žrtve bile žive zakopane i da je njihova smrt nastupila ugušenjem.

Kako su naročito lješevi žena i djece nađeni u jamama u stavu ležećem potrbuške, a zbijeni neposredno jedan pored ili povrh drugoga, to se zaključuje, da su žrtve bile prisiljene, da legnu u jamu, a nakon toga su dobivale udarac nekim tvrdim predmetom u zatiljak.

Sve su ove žrtve ustaški zločinci pobili u vremenu između 23.rujna i 15.listopada 1944. godine.

Zemaljska je komisija utvrdila, da se u okolici Stare Gradiške nalazi još više jama, u kojima se nalaze zakopane žrtve masovnih ustaških pokolja, pa će sa otkopavanjem i utvrđivanjem identiteta, nastaviti te o vremenu i rezultatima otkopavanja obavijestiti javnost putem dnevne štampe.

Broj: 2380/46
Zagreb, dne 23.travnja 1946.

Zemaljska komisija
za utvrđivanje zločina okupatora
i njihovih pomagača

(A. Miletić, n.d. knj 3, str. 585-586)

Br. 161

ZLOČINI VELJKA GAVRANA NA PODRUČJU FOČE - OPTUŽNICA JAVNOG TUŽILAŠTVA OKRUGA SARAJEVO, SARAJEVO, 17. MAJ 1946.

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO

T. Broj: 993/46. Sarajevo, 17/V.1946.

O K R U Ž N O M S U D U
S A R A J E V O

U kriv. stvari protiv GAVRAN VELJKA radi djela iz čl. 3 tač. 3, 4 i 5 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države, predajem sudu ovu

O P T U Ž N I C U

Javno tužilaštvo okruga Sarajevo tuži:

GAVRANA VELJKU Nikolina i majke Stake r. Begenišić, rođen 1913. godine u Cvilinu, srez Foča, gdje stalno i živi, zamljoradnik, pismen sa 4 razr. osnovne škole, oženjen, bez djece, vjere pravoslavne, Srbin, državljanin FNRJ, neosuđivan, sa nešto imanja, sada u istražnom zatvoru od 23/IX.1945.-

Što je:

1) odmah po kapitulaciji Jugoslavije 1941. godine stupio u četnike u četu Mile Radovića, a kasnije u brigadu zloglasnog četnika Matovića, te je u četnicima ostao sa malim prekidom sve do januara 1945. godine;

2) početkom 1943. godine došao u kuću Odžak Behe u selu Šućurićima i opljačkao joj 20 kg. brašna i nešto mesa i izubijao joj malodobnog sina Halila;

3) početkom 1943. godine u društvu sa još nekim četnicima došao u selo Zavodište pokupio po zaseocima 16 muslimanskih žena i djece, strpao iz u magazu, zatim došao u magazu sa krampom, izmrcvario

ih, a onda posuo po njima slame i zapalio, kojom je prilikom pobijeno 13 čeljadi, a samo se troje spasilo i to Odžak Beha i dvoje djece, koja su kratko iza toga od opekotina umrla;

4) u martu 1943. godine našao u selu Cvilinu ranjenog Ramu Kolendu u kući Čengić Naile, naredio da ga iznesu na groblje, gdje ga je ubio iz puške, pucajući mu u usta; i

5) u godini 1943. učestvovao kao borac protiv NOV-a kod Kalinovika i u Vilusima, -

što je dakle pod 1) u vrijeme rata stupio u naoružane vojničke formacije sastavljene od jugoslavenskih državljana u cilju pomaganja neprijatelja i zajedničke borbe s njima, primajući od neprijatelja oružje i pokoravajući se njegovim naredbama; pod 2, 3 i 4) **počinio ratne zločine na taj način,** što je u vrijeme rata i neprijateljske okupacije radio **kao organizator, pomagač i neposredni izvršilac ubijstva, mučenja, paleža i pljačke privatne imovine i nečovječno postupao sa jugoslavenskim državljanima**, a pod 5) učestvovao kao borac u ratu protiv svoje domovine, čime je počinio pod 1) kriv. djelo iz čl. 3 tač. 4, pod 2, 3 i 4) zločine iz čl. 3 tač. 3, a pod 5) djelo iz čl. 3. tač. 5 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, kažnjivo po čl. 4 t. 2 istog zakona.

Temeljeći nadležnost toga suda na propisu čl. 14 odje. 1. navedenog zakona, predlažem:

1) da se pred vijećem toga suda održi rasprava protiv
GAVRAN VELJKA - Dnev. br. 1, 2 i 9 -
radi gore opisanih krivičnih djela.

2) da se na raspravu pozovu i kao svjedoci preslušaju:

ČENGIĆ NAILA -	Dnev. br. 4
RAMOVIĆ SMAJO -	dnev. br. 5
DŽOMBA ŠABAN -	dnev. br. 6
ODŽAK BEHA -	dnev. br. 8 i 10

3) da se na raspravi pročitaju spisi: prijava dnev. br. 1, te dnev. br. 3, 7 i 11, te zapisnici o iskazu gore spomenutih svjedoka, u koliko koji ne

bi mogao na raspravu pristupiti, kao i personalija, koja se još imaju dobaviti.

O b r a z l o ž e nj e

Optuženi spada u onu grupu ljudi, koji su se po kapitulaciji Jugoslavije prihvatili za oružje, ne da se bore protiv okupatora, nego protiv naših naroda, **trijebeći muslimansko stanovništvo u svome kraju.** Nalazi se u zloglasnoj četničkoj brigadi Matovića, u kojoj se je istakao kao zločinac i vođa onih najgorih, pa su ga radi toga zvali kapetanom i majorom. **On je strah i trepet muslimanskog stanovništva svoga kraja, a da bi još strašniji izgledao stavljao je na sebe neka strašila, nosio je na glavi veliku dugačku kapu, stavljao na sebe neke repove, kao metla, kitio se raznim stvarima, nosio oficirsku sablju i okolo sebe noževe, te je izgledao tako, da bi čovjek umirao od straha, kada bi ga vidio.**

Optuženi priznaje da je bio četnik, da je sudjelovao u borbama protiv NOV-e, i da je **ubio Kolendu Ramu,** što potvrđuju i svjedoci Naila Čengić i Džomba Šaban. Brani se da je Ramu ubio što je bio ustaša, što međutim, nije tačno. Poriče djela pod 2 i 3) optužnice, navodeći da nije pljačkao brašno i meso Odžak Behe i da nije tukao njezinog sina, te da nije sudjelovao u zločinu u selu Zavodišta. Za ovo posljednje brani se da su to izvršili drugi četnici iz brigade Matovića.

Međutim, i ova su mu djela dokazana iskazom svjedokinje Odžak Behije. Odžak Behija je jedini preživjeli svjedok zločina počinjenog u selu Zavodištu i ona kategorički tvrdi da je optuženi počinitelj toga zločina, **jer joj je on ubio dvoje djece u naramku krampom** (podvukao: S.Č.). Optuženi nastoji prikazati da ga ova svjedokinja zamjenjuje sa bratom mu Tihomirom, koji da je bio veliki krvolok, a koji je poginuo. Međutim, na suočenju izvršenom dne 19/II.1946. između svjedokinje i optuženog, od šestorice predvedenih joj hapšenika, ona je odmah prepoznala optuženog. Iz činjenice da optuženi nastoji ovo djelo prebaciti na one četnike, koji ili su poginuli ili se još i sada nalaze u šumi, vidi se da je njegova obrana neistinita. Da je optuženi počinio ovo djelo dokazuje se i iskazima Džombe Junuza, Ramovića Saliha, koji potvrđuju ono, što i svjedokinja Odžak Behija, kao i iskazom svjedokinje Alihodžić Hanke, kojoj je Behija odmah ispričala šta se je u njezinoj magazi dogodilo i da je to počinio optuženi.

Optuženi sam priznaje da su ga se ljudi bojali, ali ne zato, što je bio četnik-koljač, nego nije dozvoljavao da muslimani prelaze preko Drine ustašama, a da su ga kapetanom i majorom zvali od cirkusa. I ovo potvrđuje, da je tačno ono što svjedoci o njemu govore.

Pošto su optuženom dokazana djela, za koja se optužuje i njegova odgovornost za ista, to je ova optužnica opravdana i na zakonu osnovana.

Smrt fašizmu - sloboda narodu !

Javni tužilac
(Potpis nečitak)

(AJ, 110, Optužnice i presude, br. fasc. 819)

Br. 162

ZLOČINI UROŠA I DUŠANA SAMARDŽIJE U DŽINDIĆIMA - OPTUŽNICA JAVNOG TUŽIOCA OKRUGA SARAJEVO, SARAJEVO, 20. JUNI 1946.

JAVNI TUŽILAC OKRUGA SARAJEVO

Broj: I.816/46

OKRUŽNOM NARODNOM SUDU
S A R A J E V O

U krivičnoj stvari protiv UROŠA I DUŠANA SAMARDŽIJE za čl. 3 t. 3,4 i 5. Zak. o kriv. djelima protiv naroda i države predajem po čl. 14 t. 1 istog Zakona ovu

O P T U Ž N I C U

Javni tužilac okruga Sarajevo tuži:

1) SAMARDŽIJU UROŠA, pok. Ilije i Savke rođ. Arbinja, rođ. 1908. u Džindićima - Sokolovići, boravištem istim, težak, nepismen, oženjen, 5 djece, pravoslavne vjere, Srbin, državljanin FNRJ, navodno neporočan, sa imetkom od 20 dunuma zemlje i kućom, u zatvoru od 20.X.1945. g.
2) SAMARDŽIJU DUŠANA, Anđelkov i Petre, rođ. 1923. g. u Džinđićima, boravištem istim, težak, pismen, samouk, oženjen, 1 dijete, pravoslavne vjere, Srbin, državljanin FNRJ, navodno neporočan, sa imetkom od 80 dunuma zemlje, u zatvoru od 17. VI. 1946. g.;

što su:

1) od kraja 1941. g. stupivši u četnike bili borci u bataljonu četničkog komandanta Radivoja Kosorića, pa je Uroš ostao do aprila 1942. g. a zatim 1943. g. otišao u Njemačku gdje je kao borac učestvovao kod protu-avijonske artiljerije /Flak/ u borbama protiv borbene amerikanske

avijacije do maja 1945. g., a DUŠAN ostao u četničkom II. bataljonu do 1945. g. učestvujući u svim borbama protiv NOV.

što su, dakle u vreme rata stupili u naoružane vojničke formacije sastavljene od jugoslovenskih državljana u cilju pomaganja neprijatelja i zajedničke borbe s njima, primajući od njega oružje i pokoravajući se njegovim naredbama, te učestvovali u ratu kao borci protiv svoje domovine i njezinih saveznika;

2) **krajem decembra 1941.** g. u Džindićima kao četnici, a Uroš Samardžija i kao vođa četničke patrole, **učestvovali u četničkoj koljačkoj akciji na selo Đindiće, kojom prilikom su popalili kuće i štale, opljačkali i pobili 37 ljudi od kojih su 11 sve žena i djece i sami pobili na taj način da su ih streljali i noževima klali**, a od njih se slučajno spasilo 2 djece Avdo i Hanifa Džindo i žena Nezira Džindo;

3) sam Dušan Samardžija **u maju 1943. g. u blizini Džindića ubio iz puške Mehu Džindu,** dok mu je Nurko Džindo pobjegao;

što su, dakle, za vreme rata i neprijateljske okupacije završili ratne zločine na taj način da su radili kao neposredni izvršioci, a Uroš još i kao naredbodavac masovnog ubistva stanovništva Jugoslavije, te paljenja i pljačkanja privatne imovine;

čime su učinili pod tačkom 1). kriv. djelo iz čl. 3 t. 4. i 5. a pod tačkom 2) i 3) kriv. djelo iz čl. 3. t. 3. Zak. o kriv. djelima protiv naroda i države, kažnjivi po čl. 4. t. 2. istog Zakona.

S toga temeljeći nadležnost Okružnog suda na čl. 14 t. 1. Zak. o kriv. djelima protiv naroda i države predlažem da se

1) odredi glavni pretres protiv
SAMARDŽIJE UROŠA R.BR. 3
SAMARDŽIJE DUŠANA R.BR. 10

2) na raspravu pozovu svjedoci:
DŽINDO AVDO R.br.4
DŽINDO HANIFA R.br.6
DŽINDO NEZIRA R.br.7
VESO SIMIĆ iz Džindića /nepreslušan/
žena TRIFKA GLUHOVIĆA iz Planja,
srez Rogatica /nepreslušana/

3) pročitaju kao dokazala: R.Br. 1, 2, 5, te personalija koja još valja dobaviti.

4) neka se Samardžija Uroš i Dušan zadrže u zatvoru.

O b r a z l o ž e nj e:

Optuženi Uroš Samardžija priznaje da se nakon pokolja njegove obitelji javio u četnike u augustu 1941. g. i da je u bataljonu Kosorića Radivoja ostao do aprila 1942. g. U decembru 1943. g. artiljeriju - Flak - u kojoj je učestvovao u borbama koje su Njemci vodili protiv Amerikanske avijacije. Optuženi Samardžija Dušan priznaje također da je stupio početkom 1942. g. u četnički bataljon Radivoja Kosorića i da je kod četnika ostao sve do njihovog povlačenja 1945. On ne priznaje da bi učestvovao u kakvim borbama protiv NOV, ali to poricanje je bez vrednosti s obzirom na činjenicu da je odred u kojem se je on nalazio vodio česte i krvave borbe protiv NOV. Prema tome je obojici optuženih njihovim priznanjem krivnja u pogledu tačke 1) optužnice dokazana.

Prema ustanovljenju u istrazi **selo Džindiće** koje je gotovo posve muslimansko, **napadano je i paljeno nekoliko puta od strane četnika. Svakom tom prilikom vršena su i masovna ubijanja te je u tom selu pobijeno od četnika u svemu oko 67 čeljadi sve mahom iz raznih obitelji Džindića. Nedvojbeno je utvrđeno da su u jednoj takvoj koljačkoj akciji krajem decembra 1941. g. aktivno učestvovali Dušan i Uroš Samardžija.** U to vreme obojica su bili četnici, a kako su četničke jedinice bile razmještene u neposrednoj blizini sela, to se iz sela gotovo svi odrasliji muškarci uklonili dok su ostale žene i djeca, a i oni su se od straha pred četnicima sklanjali u srpske kuće. Neposredno prije događaja optuženi Uroš došao je u kuću Vese Simića i tu našao svj. Džindo Neziru i naredio joj da se vrati u svoju kuću, predbacujući i šamarajući Vesu s toga što je primio Muslimane u svoju kuću. Uroš se kod Nezira raspitivao ko u selu Džindićima ima zlata, stvari i stoke, na što mu je ona odgovorila da ne zna. **Kad je tako muslimanski živalj bio vraćen opet u svoje kuće iznenadno jedne noći upali su četnici u selo i počeli paliti kuće i ubijati sve živo što im je dopalo ruku.** Prema suglasnim iskazima Džinde Avde, Hanife i Nezire utvrđeno je da se **u kući Džinde Sulje sklonilo 11 čeljadi žena i djece, koji su bili iznenađeni upornom lupom**

na kućna vrata i zahtjevom da se otvori. Kad su ukućani vrata otvorili, upao je u kuću Dušan Samardžija sa puškom i naredio da se kuća odmah isprazni i čeljad iziđe napolje. Odmah je iz prozora iskočila Nezira Džindo, a isto tako i majka Hanife Džinde koja je na rukama nosila dvogodišnje djete. Kad je čeljad počela izlaziti opazili su na vratima kako stoji optuženi Uroš sa puškom na gotovs. U to je izišao i optuženi Dušan i kad je vidio ženu sa djetetom kako bježi, ispalio je hitac i nju ubio, dok je djete nožem teško ranio. Tada su optuženi sve odveli pred jednu štalu, te su počeli pucati u žene i djecu. Dvoje djece i to svj. Avdo i Hanifa Džindo ostali su slučajno nepovređeni, jer su po njima pala druga mrtva djeca.

Optuženi Uroš Samardžija ne priznaje da bi on u ovome pokolju učestvovao nego navodi da je **bataljon Kosorića prolazeći prema Kalinoviku palio usput sela i ubijao ljude.** Onda je posle pokolja u Džindićima samo pomogao da se pokopaju žrtve pokolja.

Optuženi Dušan međutim priznaje da je po naređenju optuženog Uroša, koji je bio vođa patrole ušao nasilno u kuću Avde Džinde, dok je Uroš sa puškom na gotovs ostao pred vratima. Navodi da je **izveo svu čeljad i doveo do štale, te tamo počeo pucati u njih i bosti dok za Uroša veli da je pri ovome stajao i pazio da ne bi od žrtava koja izmakla, te da nije vidio da li je i on koga ustreljio**. Njegovo priznanje je u pogledu opisa samoga zlodjela kao i u pojedinostima potpuno suglasno sa iskazima preživjelih svjedoka samo s tom razlikom da je i Uroš pucao na svakoga koji bi pokušao da izmakne iz krvničkih ruku. Optuženi Dušan još navodi da su drugi četnici išli po drugim kućama, pa stoga da ne zna šta su oni radili, a ne zna ni koliko je žrtava bilo.

Iskazom svjedokinje Nezire Džindo ustanovljeno je da je tom **prilikom selo popaljeno, opljačkano i 37 čeljadi pobijeno.** Optuženi Dušan Samardžija priznao je pored toga da je 1943. g. **ubio iz puške Mehu Džindu dok mu je Nurko Džindo pobjegao** (podvukao: S.Č.). Brani se da je to učinio jer da je Meho bio ustaša. Međutim, iz okolnosti da je tom prilikom sa Mehom išla srpkinja Gluhović, žena Trifkova, dvojbeno je da bi Meho mogao biti ustaša, jer se u to vreme ustaše nisu upuštale u prijateljstvo sa Srbima.

Prema svemu navedenom, iskazima svjedoka, potpunim priznanjem optuženog Dušana Samardžije, dokazana je krivnja optuženih u ovim masovnim pokoljima, a kako se u njihovim djelima stiču sva obilježja

kriv. djela iz čl. 3. t. 3., 4. i 5. Zak. o kriv. djelima protiv naroda i države, to je podignuta optužnica opravdana i na Zakonu osnovana.

Smrt fašizmu - sloboda narodu!

Javni tužilac:

/Anđelko Tvrtković/

(AJ, 110, Optužnice i presude, br. fasc. 820)

Br. 163

ZLOČINI GENOCIDA ČETNIKA DRAŽE MIHAILOVIĆA, IZVODI IZ PRESUDE DRAGOLJUBU DRAŽI MIHAILOVIĆU I DR STEVANU MOLJEVIĆU PRED VRHOVNIM SUDOM FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, VOJNO VIJEĆE, BEOGRAD, 10. JUNI - 15. JULI 1946.

Izvod iz stenografskih bilješki sa suđenja Dragoljubu Draži Mihailoviću i dr. Stevanu Moljeviću u vezi sa zločinima genocida nad Muslimanima

.... PREDSEDNIK (*u dupke ispunjenoj dvorani 15. jula 1946. u 8,15 časova*): Druže zastavniče, naredite da se uvedu optuženi. (U salu ulaze optuženi primetno uzbuđeni. Idu redom kao što su dolazili na suđenje svakog dana sa Dragoljubom - Dražom Mihajlovićem na čelu. Iako obrastao u bradu primetna je njegova uznemirenost. Kada su seli na optuženičku klupu): Danas će se izreći presuda (Među prisutnima u publici žamor): Molim publiku za mir, u protivnom biću prinuđen da naredim da se udalji iz sale svaki onaj koji bude ma kakvim znacima davao izraze svoga raspoloženja (*Potom predsednik i svi ostali u sali, kao i optuženi ustaju i, u punoj tišini predsednik čita presudu*):

KRIVI SU:

što su u toku nadčovečanske borbe koju su narodi Jugoslavije od 1941. do 1945. godine u odbrani svoje slobode i nezavisnosti i za svoj opstanak vodili protiv hitlerovske Nemačke, fašističke Italije i njihovih satelita, stupili i za sve vreme rata i neprijateljske okupacije održavali političku i vojnu saradnju sa okupatorom radi zajedničkog ugušivanja opštenarodnog ustanka i podržavanja okupacije kako bi uz pomoć okupatora uspostavili režim protivnarodne diktature i nacionalnog ugnjetavanja, te su na taj način u najsudbonosnijem razdoblju istorije naroda Jugoslavije izvršili zločin izdaje naroda i otadžbine;

I to:

I

Optuženi MIHAILOVIĆ DRAGOLJUB - DRAŽA:

2) OPTUŽENI MIHAILOVIĆ DRAGOLJUB - DRAŽA i njegovi četnički komandanti po njegovim naređenjima i direktivama izvršili su masovnim zahvatima u tzv. čišćenjima terena, zatim putem letećih brigada i crnih trojki u toku čitavog rata i okupacije bezbrojne ratne zločine nad narodom u svim krajevima Jugoslavije. Tako su:

u novembru 1941. godine četnici su streljali u selu Braićima na mestu zvanom Drenovi Vuk oko 500 zarobljenih partizana i njihovih pristalica;

opt. Mihailović je u noći između 13. i 14. novembra 1941. godine tj. iste noći kada se je sastao sa gestapovcem, kapetanom Matlom, naredio svom komandantu Daki Tešmanoviću da oko 365 zarobljenih partizana preda srpskoj državnoj straži u selu Slovac, iako je morao znati da će ih srpska državna straža postreljati ili predati Nemcima, to je i učinjeno tako da ih je Tešmanović predao Jovanu Škavi, a ovaj Nemcima. Nemci su od ovih predatih partizana streljali oko 270, a ostale oterali u logore;

Početkom novembra 1941. godine Mihailovićev komandant Ajdačić zaklao je 13 partizanskih simpatizera u blizini Kosjerića na mestu zvanom Ridovi među kojima i učiteljicu Jelenu Subić - Gmizović i Milevu Kosovac, koje su četnici pre nego što su ih zaklali, silovali i unakazili usijanim gvožđem;

4. novembra 1941. godine četnici su ubili blizu Ravne gore oko 30 partizana, koje su bili na prevaru zarobili, među kojima je bilo 18 devojaka koje su bile upućene u Užicu za bolničarke;

u decembru 1941. godine Mihailovićevi četnici streljali su zajedno sa Nemcima u Čačku samo u jedan mah 80 pripadnika narodnooslobodilačkog pokreta;

u decembru 1941. godine u srezu požeškom mešoviti nemačko-četnički sud u jedan mah osudio je na smrt 12 pristalica partizana;

u decembru 1941. godine i tokom januara 1942. godine četnici su poklali preko 2000 muslimana - ljudi, žena i dece iz okoline Foče, Goražda i Čajniča. Klanja su vršili i na mostovima na Drini u Foči i Goraždu;

u toku decembra 1941. godine i tokom cele 1942. Mihailovićevi

"legalizovani" četnici pohapsili su i predali Nemcima u raznim krajevima Srbije hiljade pristalica partizana koje su Nemci streljali u logorima na Banjici, Nišu, Čačku i drugim mestima, a pored toga sami četnici su poubijali hiljade pristalica partizana, opljačkali mnoga sela, batinali hiljade ljudi, a veliki broj žena i devojaka iz partizanskih porodica silovali;

prvog aprila 1942. godine četnici Rada Radića pobili su u Jošavki 20 ranjenih partizana, a među njima i teško ranjenog narodnog heroja dr Mladena Stojanovića;

aprila 1942. godine četnici Lazara Tešakovića i Rada Radića (koji su se tada bili stavili pod komandu Mihailovićevog kapetana Račića) ubili su 70 ranjenih partizana;

krajem aprila 1942. godine Spasoja Dakić, komandant Mihailovićevog bataljona u Čelebiću, ubio je engleskog majora Terensa Atertona i njegovog radio-telegrafistu i jednog engleskog narednika;

juna 1942. godine Mihailovićevi četnici su u okolini Gacka u selu Izgorima zapalili bolnicu sa 10 teških partizanskih ranjenika;

juna 1942. godine, Mihailovićev odred pod komandom kapetana Vladimira Đukića izveo je iz zatvora u Nikšiću 25 pristalica narodno-oslobodilačkog pokreta i zajedno sa Italijanima streljali;

avgusta 1942. godine, Mihailovićev komandant Baćović ubio je simpatizere narodnooslobodilačkog pokreta Rada Pravicu, Tomu Galena, Jovu Ljubibratića, Budimira Hiropinu i Tasu Kosorića;

avgusta 1942. godine Mihailovićevi četnici pod komandom Petra Baćevića prilikom zauzeća Foče zaklali su u Foči i u selima koja se skupa nazivaju Bukovica oko 1.000 lica muslimanske veroispovesti, među kojima je bilo oko 300 žena, dece i staraca;

avgusta 1942. godine na terenu oko Ustikoline i Jahorine (istočna Bosna) Mihailovićevi četnici pod komandom majora Zaharija Ostojića i Petra Baćovića, zaklali su oko 2.500 lica muslimanske veroispovesti a sela popalili;

septembra 1942. godine četnici Petra Baćovića ubili su u Makarskoj oko 900 Hrvata, nekoliko katoličkih sveštenika odrali i 17 sela zapalili;

oktobra 1942. godine četnici Petra Baćovića ubili su u okolini Prozora zajedno sa Italijanima kojima je komandovao italijanski poručnik, Vidak oko 2.500 muslimana i Hrvata, među kojima je bilo žena, dece i staraca, a veliki broj sela popalili;

u oktobru 1942. godine, četnici Petra Baćovića ubili su u selu Gatu,

Niklice i Čišlu u Dalmaciji zajedno sa Italijanima, 109 Hrvata kao simpatizere narodnooslobodilačkog pokreta;

u jesen 1942. godine u Drežnici (Hercegovina) četnici iz okoline Gacka pri pohodu na Prozor zaklali su oko sto lica muslimanske veroispovesti;

II

januara 1943. godine zaklao je major Cvetić 16 zarobljenih partizana u okolini Užica;

januara 1943. godine pod komandom Komarčevića Mihailovićevi četnici su zaklali 72 simpatizera partizana u srezu posavskom;

januara 1943. godine četnici Pavla Đurišića ubili su u srezu bjelopoljski oko 400 muškaraca i oko 1.000 žena i dece muslimanske veroispovesti;

u februaru 1943. godine četnici pod komandom Zaharija Ostojića, Petra Baćovića, Pavla Đurišića, Voje Lukačevića, Vuka Kalaitovića i drugih, u srezovima pljevaljskom, čajničkom i fočanskom zaklali su 1.200 muškaraca i 8.000 staraca, žena i dece i opljačkali, pa potom spalili 2.000 domova (podvukao: S. Č.);

polovinom jula 1943. godine u selu Cikoti (Istočna Bosna) četnici su otkrili 80 ranjenika Prve proleterske divizije, oduzeli im oružja i sutradan doveli Nemce koji su ih poubijali, a zatim spalili;

Juna 1943. godine u toku Pete neprijateljske ofanzive četnici su klali partizanske ranjenike sa Sutjeske, pa su tada zaklali u selu Jelaču i Vrbnici dr Simu Miloševića i hrvatskog pesnika Ivana Gorana Kovačića;

jula 1943. godine u Višini (Birač), četnici su otkrili ranjenike Prve i Druge proleterske brigade i izdali ih Nemcima koji su ih poubijali;

decembra 1943. godine četnički komandant Živan Lazović zaklao je u selu Selevcu 15 seljaka pristalica partizana;

decembra 1943. godine zaklali su četnici u okolini Bosanskog Grahova 137 zarobljenih partizana;

decembra 1943. godine zaklali su četnici u selu Tičevu kod Drvara 28 zarobljenih partizana...

Pa je tako:

1) optuženi MOLJEVIĆ STEVAN kao član izvršnog odbora Centralnog nacionalnog komiteta od početka 1942 godine do Kongresa u Ba, a od tada pa do raspada četničke organizacije kao pretsednik Izvršnog odbora Centralnog komiteta rukovodio četničkom organizacijom zajedno sa optuženim Mihailovićem, bio inicijator odluka političke prirode i izradio direktive za organizaciju izdajničkih ravnogorskih odbora;

primao depeše i izveštaje četničkih organizacija i funkcionera i po njima izdavao konkretne upute podređenim organizacijama za njihov izdajnički rad;

uređivao centralni četnički organ list "Ravna Gora", pisao članke u četničkim listovima "Ravna Gora" i "Ujedinjeno srpstvo", pisao proglase, držao govore, organizovao i održao konferenciju urednika lokalnih četničkih listova, te uopšte rukovodio četničkom propagandom u cilju zavođenja narodnih masa na put izdaje;

izdao uputstva za reorganizaciju i rad četničkih i prekih sudova i time se solidarisao sa ubistvima koja su četnici pod vidom suđenja vršili nad narodom;

...

Izloženim radnjama optuženi Mihailović, Moljević, Žujović, Topalović, Vilović, Radić, Vranješević, Glišić, Jovanović, Dlobodan, Purić, Ninčić, Živković, Knežević Radoje, Gavrilović, Knežević Živan, Fotić, Jovanović Dragomir, Dinić, Jonić, Dokić, Mušicki i Pavlović izvršili su krivična dela izdaje i ratnih zločina iza člana 3 tačka 3, 4 i 6 Zakona o krivičnim delima protiv naroda i države, a optuženi Mihailović, Vranješević i Mušicki još i krivična dela organizovanja oružanih bandi u cilju nasilnog obaranja postojećeg državnog uređenja iz člana 3 tačka 7. istog Zakona, optuženi Marković i Kumanudi izvršili su krivična dela izdaje i ratnih zločina iz člana 3. tačka 3, 6 Zakona o krivičnim delima protiv naroda i države i optuženi Marković još i krivično delo iz člana 2 Zakona o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i razdora.

Sa napred izloženog a na osnovu citiranih zakonskih propisa i člana 4 Zakona o krivičnim delima protiv naroda i države, a optuženi Kumanudi na osnovu člana 6 (Istoga Zakona, člana 5. Zakona o krivičnim delima protiv naroda i države u vezi člana 16. Zakona o državljanstvu FNRJ i člana 1, 3, 5 i 6 Zakona o vrstama kazne - SUD

OSUĐUJE

1) MIHAILOVIĆA DRAGOLJUBA - DRAŽU na kaznu SMRTI STRELJANJEM, trajan gubitak političkih i pojedinih građanskih prava i konfiskaciju celokupne imovine;

2) MOLJEVIĆ STEVANA na kaznu LIŠENJA SLOBODE SA PRINUDNIM RADOM u trajanju od 20 godina, gubitak političkih i pojedinih građanskih prava sem roditeljskih u trajanju od deset godina i na konfiskaciju celokupne imovine. Kazna lišenja slobode s prinudnim radom ima mu se računati od 3. septembra 1945 godine kada je i slobode lišen; ....

(V. Dedijer - A. Miletić, n.d., str. 565-583)

Br. 164

GENOCID U FOČI - ZAPISNIK ZEMALJSKE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA FOČA, 16. JULI 1946.

ZAPISNIK

sastavljen na dan 16. jula 1946. godine u Foči, srez Foča po Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača.

Od komisije su prisutni:

Zapisničar:	Davidović Radoje
Jahić Mehmed	Bjelobrković Drago
	Kulić Risto

Pristupaju:

Šerić Svetozar, sin pokojnog Stjepana, rodom iz Boraka, srez Konjic, okrug Mostar, sada se nalazi u Foči, star 62 godine, po zanimanju penzioner, izdržava 7 članova porodice.

Drug Smajović Mujo, sin umr. Saliha, rodom iz Foče, srez Foča, okrug Sarajevo, sada se nalazi u Foči, star 45 godina, po zanimanju radnik, izdržava 8 članova porodice.

Drug Adalbert Visecki, sin pokojnog Josipa, rodom iz Bučaka, Opština Ukrajina, okrug Stanislav SSSR, sada se nalazi u Foči, star 52 godine, po zanimanju penzioner, izdržava 6 članova porodice.

Drug Manjo Ragib, sin umr. Hasana, rodom iz Foče, MNO Foča, srez Foča, okrug Sarajevo, sada se nalazi u Foči, star 42 godine, po zanimanju invalid, izdržava 6 članova porodice.

Sokolović Lazar, sin pok. Sime, rodom iz Foče, MNO Foča, okrug Sarajevo, sada se nalazi u Foči, star 40 godina, po zanimanju kovač, izdržava 2 člana porodice.

Drug Đonlagić Hasan, umr. Mehmeda, rodom iz Foče, MNO Foča, srez Foča, okrug Sarajevo, sada se nalazi u Foči, star 42 godine, po

zanimanju obućar, izdržava 8 članova familije.

Pošto je svjedocima predočeno, da imaju da iskažu sve ono što znaju po zločinima, koje je počinio okupator i njegovi pomagači u mjestu Foči i to vjerno i istinito, svjedoci daju ovu zajedničku izjavu:

* * * * *

IV GRUPA - ČETNICI
1941. godine

3. decembra 1941. godine u Foči su se nalazile italijanske divizije "Pusterija". Toga dana dolazi kapetan Sergije Mihajlović u pratnji poručnika Milivoja Kekića i još nekoliko četnika. Ovi se sastaju u gostioni Zečević Velimira u Foči sa italijanskim komandnim osobljem i vode pregovore. Pregovori su zaključeni pod uslovima da Italijani napuste Foču noću u 2 sata 4. decembra 1941. godine i da sa sobom nikoga ne smiju povesti niti nikoga zaštititi, jer oni četnici imaju namjeru da se obračunavaju sa krivcima u Foči. Ovom prilikom mislili su na sav muslimanski živalj koji se nalazi u Foči. Četnici će Italijanima staviti na raspoloženje prevozna srestva i obezbediti odlazak za Goražde. Iste večeri Talijani napuštaju Foču i u Foču dolaze već 4. decembra 1942. god. upadau četnici. U Foči odmah u početku vlada bezvlašće. **Četnici pljačkaju sve do čega dođu.** U to vrijeme u Foču dolazi Dangić i Todorović. Dangić drži govor na pazarištu, 5. decembra 1941. godine i tom prilikom naglasio je da je Foča oslobođena od kraljeve vojske u otadžbini, da ovi imaju vlast, pa i sudije i da će svako odgovarati za svoja djela. Dangić se zadržao u Foči svega dan-dva. Do njegovog dolaska u Foču vršena je samo pljačka, a odmah po njegovom odlasku **počinje masovno klanje muslimanskog življa u Foči.**

Komandant svih operativnih jedinica u to vrijeme bio je Sergije Mihajlović, dok je komandant mjesta u ro vrijeme bio poručnik Milinko-Milivoje Kekić.

Prilikom napuštanja Foče od strane Italijana, **Italijani su zatvorili 73 lica i ključeve od zatvora predali četnicima, a ovi su ih poklali.** Imena ovih lica su nam nepoznata, pošto su bili sa teritorija drugih mjesnih odbora.

Odmah po odlasku Dangića četnici upadaju u muslimanske kuće,

kolju i ubijaju muslimanski živalj. Ovom prilikom vrše ucjene. Prvo bi žrtvu vezali, strpali u zatvor, tražili od njeg otkup, pa onda bi žrtva dala i poslednji dinar i sve što bi imala kod kuće, ondar su je puštali 2 sata na slobodu, a odmah poslije toga ponovo bi je hvatali, odvodili na most na Drini i klali.

U vremenu od 5. decembra 1941. godine, pa do 20. januara 1942. g. četnici su poklali i pobili u gradu Foči 298 lica čija su imena utvrđena /vidi spisak žrtava od rednog broja 49 do 346/. Sem ovih žrtava naših mještana i iz obližnje okolice, četnici su tom prilikom poklali i pobili nekoliko stotina stranaca iz Goražda, Višegrada i Čajniča i okolnih mjesnih odbora sreza Foče, kojim imena ne znamo. Ovi su bježeći ispred krvavog četničkoga terora sklonili se i bili u Foči, pa su pri padu Foče tu zatečeni i od četnika svi pobijeni i poklani. Tačan broj stranaca ne možemo utvrditi, samo znamo da je bio veliki broj.

Četnici su tom prilikom opljačkali sve radnje i kuće muslimanskog življa i to sve do čega su došli. Tom prilikom četnici su zapalili i tri velike radnje.

Sem gornjih zločina, četnici su vršili i silovanja žena i djevojaka. Tako su žrtvama sjekli uši, noseve, vadili oči, pa ga takvog unakaženog zaklali.

Ove krvave zločine počinili su slijedeći zločinci i to: Mihajlović Sergije, Kekić Milivoje, Jovanović, narednik-vodnik iz Beograda, star 30 g. ne znamo gdje se nalazi, Lugonjić Đorđo, Lugonjić Stefan, Boro Blagojević, Danilo Hadživuković, Niković Jovo, rentijer iz Foče, star 45 g. poginuo 1945. g., Jovičić Vasilije, paroh iz Foče, star 55 g. umro 1943. g., Salabalić Branko, industrijski činovnik, star 50 g., rodom iz Srbije, sada se nalazi u Srbiji, Božić Drago, sadžija iz Foče, star 30 g., poginuo 1944. g., Stanojević Neđo, Pljevaljčić Trifko, Bedrić Boško, Pavlović Petar, Đokić Mile, Pljevaljčić Milan, Elčić Mirko, Vuković Trifko, zemljoradnik iz Skrabutača, star 45 g., nalazi se kod kuće, Davidović Vasilj, zemljoradnik iz Donjih Brda, nalazi se kod kuće, Šolaja Simo, zemljoradnik iz Gornjih Brda, star 45 g., poginuo 1946. g., Ćorić Đuro, žandarmerijski narednik iz Banja-Luke, nastanjen bio u Foči, star 40 g., poginuo 1943. g., Ivanović Neđo, zemljoradnik iz Ustikoline, star 33 g., nalazi se kod kuće, Blagojević Vaso, zemljoradnik Susješna, star 30 g., nalazi se kod kuće, Matović Milan, Vrečo Anto, zemljoradnik iz

Slatine, star 35 g. umro 1943, Dejan Kočović, gostioničar iz Foče, star 40 g. poginuo 1946. g., Kalemiš Trifko i Božo, zemljoradnici iz Orahova, prvi 28. g., a drugi 24. g. ne znamo gdje se nalaze, Jojić Mirko, Gagović Petar, sin Jovanov, zemljoradnik iz Ćureva, star 30 g. nalazi se kod kuće, Šain Mitar, tišler iz Foče star 25 g. poginuo 1944. g., Starović Vojo, Vrečo Niko, zemljoradnik iz Goražda, star 40 g. nalazi se kod kuće u Goraždu, Stanojević Dušan, Popović Vlado, Slijepčević Vlado, Slijepčević Vinko, Gavran Tihomir, Ivanović Pavle, Bjelogrlić Vojo, Dakić Spasoje, Bodiroga Vasilije, Kostović Milosav, Kovačević Đorđo, policajac iz Foče, star 40 godina poginuo 1943. g., Pukota Nikola, zemljoradnik iz Jošanice, star 30 god. ne znamo gdje se nalazi, Škipina Đorđo, zemljoradnik iz Susješna, star 22 god. nalazi se u narodnoj miliciji u Kalinoviku, Hojdanić Radosav, Bulovan Milovan, četnički poručnik, rodom iz Hercegovine, star 30 godina, ne znamo gdje se nalazi, Blagojević Rade, zemljoradnik iz Susješna, star 35 godina, nalazi se u zatvoru, Petković Petko, žandar iz Foče, rodom iz Sopotnice, srez Goražde, star 35 god. poginuo 1946. god., Račević Mato, zemljoradnik iz Graca, star 46 god. nalazi se kod kuće, Zelović Veljko, Krunić Branko, zemljoradnik iz Dragoševina, star 40 god., nalazi se kod kuće, Kosorić Radivoje.

1942. godina

15. augusta 1942. godine četnici su upali u Foču sa sviju strana. U Foči u to vrijeme nalazila se je velika masa svijeta, jer su ustaške vlasti prije toga pozvali sve izbjeglice da se vrate sve slobodno u oslobođenu Foču. Narod iz straha od četničkog terora htjeo se je blagovremeno skloniti, ali ustaške tadanje vlasti to nisu dozvoljavale. Tako su četnici pri upadu u Foču zatekli grdni svijet i odmah počeli sa ubistvima i klanjem. U to vrijeme četnici su u Foči samo u roku od 3 dana, ubili, zapalili i poklali 314 lica, čija imena smo utvrdili, dočim poginulo je i više stotina lica stranaca iz drugih mjesnih odbora čija imena ne znamo. /Vidi spisak žrtava od rednog broja 347 do 654 i 659 do 672/.

Četnici su ovom prilikom u kućama spaljivali žive ljude. Tako su u 12 kuća zatvorili žene i djecu, starce i kuće zapalili. Koliko je tom prilikom izgorjelo u tim kućama nije nam poznato. U kući Hasića u

Zikovcima poznato nam je da je izgorjelo samo u toj kući 76 lica, od kojih se je spasila žena Softić Muhameda, te nije izgorjela.

Ovom prilikom četnici su opljačkali sve do čega su došli, te vršili su silovanja žena i djevojaka (podvukao: S.Č.).

Ove zločine počinili su odredi pod komandom Đurišić Pavla, brigada Milana Matovića, četnici Bodiroga Vasilija, Veljka Zelovića, kapetana Nikić Baje.

Kako su većinom ovo bili stranci, to nam imena zločinaca koji su izvršili ove strašne zločine nisu poznata, sem ovih i to: Sokolović Veljko, radnik firme "Šipada" star 30 god. poginuo 1945 g. Srbinović Milosav, zemljoradnik iz Skoplja, star 36 god. ne znamo gdje se nalazi, Vasilije Bodiroga, Miletić Petar, Marković Đorđe, zemljoradnik iz Zakmura, star 50 godina, nalazi se kod kuće, Jojić Vukan, Slijepčević Gojko i Vlade, Radović Milo, Trifković Slobodan, Ostojić Branko, komandant korpusa, Rojević Nikola, četnički komandant, iz Žabljaka, star 45 god. ne znamo gdje se nalazi, Kočević Rajko, Strajo i Dejan, Jovičić Vasilije, paroh Fočanski, Hadživuković Danilo i Vlado, star 60 god., rodom iz Foče, umro 1944. god., Lugonjić Đorđe, Blagojević Boro, Mišo Blagojević, zemljoradnik iz Foče, nalazi se u Italiji, Bedrić Boško, Pavlović Petar, Pejović Pero i Pejović Dobro, Pejović Vojin, sva tri braća. Učestvovali u zločinima i 1941. i 1942. godine, Pero dječiji vaspitač dječijeg doma u Foči, nalazi se u bjegstvu, Dobro Stolar iz Foče, nalazi se u bjegstvu, star 30 god., Vojin penzioner iz Foče, star 45 god. ne znamo gdje se nalazi, Šain Mitar, Đokić Jovan, šnajder i gostioničar iz Foče, star 35 god, poginuo 1945. god., Ćorić Đuro, Pljevaljčić Spasoje, zemljoradnik iz Slatine, star oko 35 god., ne znamo gdje se sad nalazi, Kovačević Đorđe, zemljoradnik iz Dragoševića, Kranić Branko.

1943. godine

Zlikovačka grupa zlikovca Blagojević Bora, mjeseca augusta 1943. godine upala je u Foču i u bolnici zatekla teško ranjenih 14 partizana, izvela ih iz bolnice i pobila, a potom bolnicu opljačkali. Imena ovih partizana nisu nam poznata.

U ovom zločinu sem Blagojević Bore učestvovali su Pavlović Petar i brat mu Mišo, sa Đokić Jovanom, Kovačević Đorđem, i drugim čijih se imena ne možemo sjetiti, odnosno čija imena ne znamo.

1944. godine

Septembra mjeseca 1944. godine četnici su ubili Filipović Anđelka, gostioničara iz Foče, starog oko 28 godina. Istoga mjeseca četnici su ubili blizu gvozdenog mosta u Foči 12 zarobljenih partizana čija imena nam nisu poznata.

Ove zločine počinila je ista banda pod vođstvom Blagojević Bora sa ostalim napred navedenim koljačima.

Jedan od pomenutih koljača koji je učestvovao u vršenju svih zločina u Foči jeste i Elez Drago, sin Dragov, gostioničar iz Foče (sa Rečice), star 25. g., poginuo 1946. godine.

....

Pročitano i potpisano:
Sokolović, s.r.
A.J. Visocki, s.r.
R. Manjo, s.r.
Đonlagić Hasan, s.r.
M. Smajović, s.r.

Povjerenik Komisije:
Bjelobrković, s.r.

Zapisničar:
(potpis nečitljiv)

Za tačnost prepisa tvrdi:

Sekretar Zem. Kom-e:
/Krtinić Ilija/

(A-BiH, ZKRZ - Zločini, k. 98, inv. br. 55383, mjesto Foča - grad)

Br. 165

ZLOČINI U PAZARIĆU - ZAPISNIK ZEMALJSKE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, PAZARIĆ, 5. OKTOBAR 1946.

Prepis:
Inv. br. 59487.

ZAPISNIK

sastavljen dana 5. oktobra 1946. god. u Pazariću, srez Sarajevo, po Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača.

Od komisije prisutni:
Povjerenik: Škraba Nikola
Zapisničar: Šandr Ružica

Svjedoci:

1. Zlobicki Dejan, Vladimirov,	19 god. iz Pazarića	
2. Čajila Zlata, ž. pok. Rajka,	28 god.	-"-
3. Demeragić Hamdija, um. Sulje,	41 god.	-"-
4. Matrak Uroš Nikolin,	59 god.	-"-
5. Vulić Mlađan,	23 god. iz sela Luke	

Pošto je svjedocima predočeno da imaju da iskažu sve ono što znaju o zločinima koje je počinio okupator i njegovi pomagači u M.O. Pazarić i to vjerno i istinito, svjedoci daju ovu zajedničku izjavu:
.... izostavljeno kao nepotrebno.

28. marta 1945. god. odvedeni su od strane Gestapoa i Luburićevih ustaša u Sarajevo, a odatle prema Brodu, odakle se više nisu vratili slijedeći:

1. Čurković Mile, Mihajlov,	62 god.	iz Pazarića
2. Aganović Umica, Mustafina,	22 god.	-"-
3. Smiljić Vojo, Urošev,	35 god.	-"-
4. Kaufor Isidor, Isidora,	66 god.	-"-
5. Đajić Cvijeta, ž. Ristina	67 god.	-"-
6. Šarenac Milica, ž. Perina,	62 god.	-"-
7. Šarenac Anica, Perina	26 god.	-"-

Drugi ili treći dan, tj. oko 29. marta 1945. g. odvedeni su kao radnici NOP-a od strane legionara Vražije divizije u Sarajevo, gdje su predati luburićevim ustašama, slijedeći:

1. Petrić Savo, Danilov,	19 god.	iz Resnika
2. Pandurović Aco, Jeftin,	19 god.	iz sela Osanica
3. Mičević Ostoja, Jovin,	32 god.	-"-
4. Kapetina Grujo, Perin,	35 god.	-"-
5. Džafić Mehmedalija, Alijin,	32 god.	iz Pazarića
6. Šaran Branko, Trifkov	31 god.	iz Osenika

Svi gore imenovani ubijeni su u vili Berković, a predhodno su strahovito mučeni, jer su im tjelesa bila sva iznakažena.

---------------------- ispušteno kao nepotrebno.

Pročitano, odobreno, potpisano.

Povjerenik:
Nikola Škraba, s.r.

Zapisničar:

Svjedoci:
Zlata Čalija, s.r.
Zlobicki s.r.
Demeragić Hamdija s.r.
Uroš Matrak s.r.
Mlađen Vukić s.r.

Za tačnost priepisa tvrdi:
Sekretar Zem. Kom-a:
Krtinić Ilija, s.r.

(A-BiH, ZKRZ, inv. br. 59487)

Br. 166

GENOCID NA PODRUČJU GORAŽDA - IZVOD IZ ZAPISNIKA ZEMALJSKE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, SARAJEVO, 1946.

... Po ulasku četnika u Goražde pod zastavom, istoga dana formirana je parada, raport je podnet majoru Dangiću i Todoroviću. Major Dangić je tom prilikom održao jedan govor u kome je pohvalio pojedince, svoje oficire i četnike radi hrabrog držanja u borbi, neke unapredio i odlikovao, a Ristu Gavrilovića svečano proglasio četničkim Jabučkim vojvodom. Još za vrijeme ove parade **pojedine četničke patrole zašle su gradom i počele hapsiti masovno muslimanski živalj, dogonili su ih u vojnu kasarnu vezane žicom, a pojedince su ubijali odmah na licu mjesta, u kasarni se skupilo oko 200 Muslimana iz grada i okolice, oko 20 domobrana zarobljenih u Bistrici i četiri časne sestre koje su bile zarobljene na Palama.**

Isto veče 30. novembra 1941. godine major Dangić je pozvao sve građane Srbe u komandu mjesta, koja je tada bila u staroj pošti, čestitajući im oslobođenje bodreći ih na hrabrost i čudeći se da ih ima u tolikom broju i da nisu do sada izginuli. Građani Srbi iz Goražda kazali su Dangiću da imaju da zahvale što su ostali živi Muslimanima iz ovoga kraja, koji su ih svakom prilikom uzimali u zaštitu. Zamolili su ga da ne bi preduzeo nikakve mjere represalija nad muslimanskim življem ovoga kraja. Major Dangić odgovorio je: "dobro, dobro". Odmah po odlasku građana iz komande mjesta, major Dangić otišao je do kasarne, **gdje su bili zatvarani Muslimani i naredio da se svi pobiju i svi pokolju zajedno sa domobranima i časnim sestrama lijevom obalom Drine. Poslije odlaska Talijana sa desne obale Drine, četnici su počeli odvoditi masovno muslimanski živalj i klati na drinskim mostovima. Cijeni se da su za prvih 40 dana četničke strahovlade četnici poklali na tri drinska mosta oko osam stotina muslimanskih ljudi. Na mostove su dovodili većinom iz Bukovice i sa ostalih mjesta u srezovima Goražde, Foča, Rogatica i Višegrad. Po okolnim selima muslimanskim nastali**

su strahoviti pokolji i ubijanja na sve moguće načine. U Kopačima u kući Husa Drljevića 30. novembra 1941. godine, zatvoreno je oko 80 ljudi, žena i djece Muslimana i živi zapaljeni i izgorjeli zajedno sa kućom. Sa druge strane talijanske jedinice su cio ovaj događaj ravnodušno posmatrale. Kako je panika bila zavladala među muslimanskim življem, istoga dana narod, žene, djeca i ljudi - Muslimani pokušali su da u većoj gomili pređu preko mosta Talijanima, nadajući se da će ih ovi zaštititi. Kad su bili na sredini mosta Talijani su otvorili vatru na goloruk narod, žene, djecu, tako da su se morali vratiti u naručje četnika, koji su ih na gore navedene načine likvidirali. Prvo ubijanje koje se je desilo istoga dana po ulasku četnika u grad gore navedeni 200 Muslimana sa domobranima i 4 časne sestre sa Pala posmatrali su Talijani sa desne obale Drine. Komanda talijanska bila je u kući Nedimović Natalije, koja je daleko od Drine nepunih 200 metara. Četnici su držali Goražde do 25. januara 1942. godine. Toga dana su opljačkali sve dućane i magacine u Goraždu i povukli se prema Čajniču. Za cijelo vrijeme četničke vlade u Goraždu komandant mjesta četnički bio je Rade Jovanović, poručnik rodom iz Bajine Bašte. Major Dangić posle izvjesnog vremena otišao je u Vlasenicu, a major Todorović je otišao u pravcu Hercegovine i izvjesno vrijeme sa poznatim klanjem Muslimana na mostu kod Foče. Za 56 dana četničke strahovlade u Goraždu i okolini, pobijeno je i poklano iz svih sela u kojima žive Muslimani u goraždanskom srezu oko 2.000 ljudi, oko 116 žena, 55 staraca, i 202 djece. 28. januara 1942. godine u Goražde lijevom obalom Drine došle su i zaposjele njemačke i ustaške jedinice a desnom obalom Drine nadirale su talijanske snage 6. Alpinska divizija, koja je naišla na otpor partizana na Prevoju, Goraždu, Čajniča zvanom Kozara.

Talijanske jedinice koje su napredovale desnom stranom Drine ubijale su od reda sve na što su nailazili, bez obzira na pol, starost i narodnost, tako napr. u selu Ahmovićima naterali su 27 ljudi, žena i djece i Muslimana i Srba u Drinu i pobili mitraljezima. U vodi među pomenutim 27 bilo je i djece ispod 6 mjeseci, koje su majke ponijele i nagonili majke da živu djecu bacaju u Drinu. Cijeni se da su Talijani samo u srezu goraždanskom pobili 537 ljudi, žena i djece i staraca. Njemci i ustaše prilikom II. ofanzive na lijevoj obali Drine goraždanskog sreza ubili su 7 ljudi, 1 ženu, dok su u koncentracione

logore odveli 36 ljudi i 5 djece (podvukao: S. Č.). Od toga broja vratilo se do danas 3 osobe, Bijedić Mujo, Janko Furtula i Imamović Mušan.....

(A-BiH, ZKRZ - Zločini 1946, mjesto Goražde - grad,
k. 110, inv.br. 52836)

Br. 167

ČETNIČKI ZLOČINI GENOCIDA U ISTOČNOJ BOSNI U 1941. GODINI - IZVJEŠTAJ ZEMALJSKE KOMISIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, SARAJEVO, 1946.

MASOVNI ZLOČINI ČETNIKA U 1941. GODINI*

FOČA

U vremenu od 5 - 20. decembra 1941. godine, četnici su izvršili masovni pokolj nad muslimanskim življem u Foči. Za to vrijeme, četnici su zaklali ili na drugi način pobili oko 300 lica - Muslimana iz Foče. Osim toga poubijali su nekoliko stotina iz susjednih srezova: Goražda, Višegrada, Rogatice i Čajniča, jer se je tu bilo sleglo masa izbjeglica iz ovih srezova, bježeći ispred četnika, te su se u momentu upada četnika u Foču zatekli u Foči. Četnici su svoje žrtve mahom vodili na Drinu, tamo ih na mostu klali i bacali u Drinu. Tom prilikom su silovali mlađe žene i djevojke, pljačkali radnje i privatne stanove. U to vrijeme bio je komandant operativnih četničkih jedinica kapetan Sergije Mihajlović, dok je komandant mjesta bio Kekić Milenko.

MNO USTIKOLINA*

29. novembra 1941. godine, četnici su upali na područje ovoga MNO. Nakon nekoliko dana odmah su započeli sa pokoljem nad muslimanskim življem, koji je trajao do 26. januara 1942. godine, kada su partizani ušli na ovu teritoriju. Za ovo vrijeme četnici su poubijali oko 92 lica ljudi, žena i djece - Muslimana. Oko stotinu kuća muslimanskih tom prilikom su zapalili.

---

* *Ovaj dokument priređivač je u cjelosti dao u kurzivu.*

* *MNO = Mjesni narodni odbor*

MNO BOROVINIĆI

U isto vrijeme na području ovoga Mjesnog odbora četnici su ubili oko 100 lica - Muslimana, zapalili oko 30 kuća i oko 50 štala, opljačkali novac i druge stvari do kojih su došli.

MNO JOŠANICA

I na području ovoga MNO četnici u ovo isto vrijeme pale kuće i u vatru bacaju muslimanski živalj, a malu djecu natiču na bajonete. U ovom pokolju ubili su 54 lica ljudi, žena i djece, a zapalili oko 15 kuća i oko 40 štala.

MNO LOKVE

Na području ovoga MNO četnici su pod svoju kamu stavili oko 72 lica ljudi, žena i djece - Muslimana, zapalili su oko 27 kuća i štala, a imovinu opljačkali.

MNO JABUKA

Na području ovog MNO četnici su ubili 49 lica Muslimana, a svu njihovu pokretnu imovinu opljačkali.

MNO MILJEVINA

Na području ovoga MNO četnici su pod svoju kamu stavili takođe sav muslimanski živalj, kojom prilikom su ubili oko 67 lica, ljudi, žena i djece, zapalili 3 kuće i 2 štale a svu pokretnu imovinu opljačkali.

MNO BROD

Na području ovoga MNO četnici su ubili takođe oko 67 lica - Muslimana, ljudi, žena i djece.

MNO DRAGOČAVA

U prvoj polovini januara 1941. godine četnici su na području ovog MNO ubili 152 lica Muslimana. Svoje žrtve odvodili su u glavnom na rijeku Ćehotinu i tamo ih ubijali i u rijeku bacali.

MNO ČELEBIĆI

10. decembra 1941. godine četnici su upali na područje ovog MNO i već sutradan otpočeli su sa pokoljem nad muslimanskim življem. Taj pokolj je trajao do konca januara 1941. godine, za koje vrijeme su umorili na zvjerski način 326 ljudi, žena i djece - Muslimana. Svoje žrtve su četnici ubijali na razne načine: ubijali su ih iz pušaka, klali noževima ili bacali žive u vatru, a ako bi neko uspio da se iz vatre izvuče, oni bi ga ponovo u vatru gurnuli. Mlađe žene i djevojke su silovali, pa ih potom ubijali.

MNO ZAVAJIT

Na ovaj teren upali su četnici u novembru 1941. godine, a sa uništavanjem muslimanskog življa počeli su oko 20. decembra 1941. godine, pa do 20. januara 1942. Za to vrijeme na području ovoga MNO pobili su oko 102 lica, a zapalili oko 200 zgrada - kuća i drugih sporednih prostorijama. Sela Grdijevići i Toholji najviše su tada nastradali.

MNO VIKOČ

U ovo isto vrijeme četnici su vršili pokolje i na području ovoga MNO. I ovdje su muslimanski živalj klali od reda, na štedeći ni žene ni djece. U području ovoga MNO pobili su oko 79 lica. 17 članova porodice Bekan, četnici su tada poklali, a zatim ih poluživе bacili u vatru u zapaljenu kuću. Malu djecu vadili su iz bešika, nabadali na bajonete i bacali u vatru.

MNO ORAHOVO

Četnici su na ovom području u vremenu od decembra 1941. godine do 20. januara 1942. godine poklali ili na druge načine pobili oko 114 lica Muslimana. I ovdje su svoje žrtve klali i po kućama spaljivali. Tom prilikom su zapalili na ovom području preko 50 zgrada.

MNO SLATINA

U isto vrijeme na području ovoga MNO četnici su ubili oko 83 lica, ljudi, žena i djece - Muslimana.

MNO ĆUREVO

Na ovom području četnici su na zvjerski način umorili 284 lica, ljudi, žena i djece - Muslimana, u vremenu od 20. decembra 1941. godine, do 20. januara 1942. godine. I ovdje su svoje žrtve žive bacali u vatru, ili ih ubijali kočevima, ili klali noževima. Mlađe žene i djevojke silovali su.

GORAŽDE

Koncem novembra 1941. godine, četnici su ušli u Goražde. Odmah po svom ulasku počeli su sa masovnim istrebljenjem muslimanskog življa u ovom mjestu. U vremenu od 30. novembra 1941. godine do 25. januara 1942. godine četnici su u Goraždu ubili oko 184 lica - Muslimana. Sve ove žrtve četnici su poklali mahom na mostovima Drine i bacili u Drinu.

MNO KOSTENIK

U ovo isto vrijeme četnici su i na ovom području masovno uništavali muslimanski živalj. Tako su na području ovoga MNO ubili 94 lica Muslimana, koje su mahom bacali u zapaljene kuće. Ovdje su zapalili oko 14 kuća i oko 43 staje.

MNO ODŽAK

Na ovom području četnici su u gore navedeno vrijeme ubili oko 81 lice - Muslimana.

MNO POTHRANJEN

U isto vrijeme na području ovoga MNO ubili su 47 lica ljudi, žena i djece Muslimana.

MNO ZUPČIĆI

Na ovom području ubili su oko 50 ljudi - Muslimana.

MNO BUČJA

Na području ovoga MNO ubili su 73 lica.

MNO BILJIN
Na području ovoga MNO četnici su ubili oko 110 lica.

MNO MRAVINJAC
Na ovom području četnici su zapalili 15 kuća, ubili oko 74 lica.

MNO OZRENOVIĆI
Na području ovoga MNO pobili su oko 97 lica.

MNO PIJESTINA
Na području ovoga MNO ubili su oko 63 lica.

MNO MEĐURJEČJE
Na području ovoga MNO zapalili su oko 20 kuća, a ubili oko 192 lica.

MNO SVINJCI
Na području ovoga MNO ubili su 48 lica, zapalili 3 kuće.

MNO ČAJNIČE
U vremenu od 7. decembra 1941. godine do 27. januara 1942. godine četnici su u Čajniču ubili oko 60 ljudi.

MNO ZABORAK
Na ovom području ubili su 53 čovjeka, a zapalili oko 16 kuća i štala.

MNO HOĆEVINA
Na području ovoga MNO ubili su 87 ljudi, a zapalili oko 47 kuća.

MNO MILJENO
Na području ovoga MNO ubili su 32 čovjeka.

MNO BRAHA
Na području ovoga MNO četnici su ubili 34 čovjeka.

MNO ZOROVIĆI

Na području ovoga MNO ubili su 55 ljudi.

Sve ove zločine četnici su počinili od kraja novembra 1941. g. pa do 25.januara 1942. godine.

ROGATICA

I u ovome srezu četnici su vršili masovno istrebljenje muslimanskog življa. Tako su na području MNO Sljedovići zapalili oko 50 kuća i ubili oko 300 osoba, naročito na području bivše opštine Dub. ove zločine počinili su u septembru 1941. godine.

U isto vrijeme na području MNO OSOVO četnici su zapalili oko 90 kuća, i ubili preko stotinu lica - Muslimana.

Na području MNO BERKOVIĆI zapalili su oko 15 kuća i ubili oko 60 Muslimana.

U bivšoj opštini Boriki, četnici su zapalili 20 muslimanskih sela i ubili oko 500 osoba. U bivšoj opštini Sokolovići pobili oko 180 Muslimana.

VIŠEGRAD

Na području sreza višegradskog četnici su u septembru mjesecu spalili muslimanska sela Žlijeb, Hranjevac, Menja Luku i dr.

Koncem decembra 1941. godine u selu Drokanu (MNO Orahovci) četnici su ubili oko 84 Muslimana, zatvorivši ih u jednu kuću, u koju su zatim bacali bombe.

Na području MNO Koritnik četnici su u septembru 1941. godine, zapalili oko 78 kuća i ubili oko 70 Muslimana.

(A-BiH, ZKRZ-Referati, k. 4, inv. br. 31, omot 118-119, str. 2-5)

BR. 168

ZLOČINI U BOSNI - PREGLED KOMISIJE DEMOKRATSKE FEDERATIVNE JUGOSLAVIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, BEOGRAD, 1946.

PODACI

o zločinima okupatora nad civilnim licima (stanovništvom): masovno ubijanje, logorska mučenja, gušenje plinom itd.

Redni broj	Mjesto izvršenog zločina	Vrijeme izvršenog zločina	Naziv nepr. jedinice koja je zločin vršila, ime komandanta ili logora	Primedba
1	U selu Godijevnu, op. Dragača ubijeno 17 muslimana	Decembar 1941.	Poterno odelenje četnika pod komandom Djure Blagojevića	Sreski N.O.O. Foča, presednik Staračić Vasilj
2	U selu Bunovima, opć. Dragočava, srez Foča ubijeno 4 Srba	Maja 1941.	Italijanska Alpen divizija	-"-
3	U s. Dobratićima opć. Mrežice, sreza Foča ubijeno 8 čl. muslimanskog življa	Januara 1942.	Četnički miljevski bataljon k-dant Zelović Veljko	Sreski N.O.O. član Sarić Junuz
4	U selu Podkolun, opš. Mrežice, srez Foča, ubijeno 13 čl. muslimanskog življa	-"-	-"-	-"-
5	U opštini Čelebić, srez Foča poklato je 1.500 muslimanskog življa	U decembru 1941.	Fočanski četnički odred. K-dant poručnik Spasoja Dakić, Ojdanić Miloš i Matović Milan	Nar. milicija Foča Brković Nedeljko
6	U opštini Čelebić sreza Foča, 20 Srba ubijeno	Maj 1941.	Oružnici N.D.H. zapovjednik Hadžo Šteta	-"-
7	U selu Velinici - Hoćevo, općine Čelebić sreza Foča ubijeno 16 srba	Juna 1943. g.	Njemačka Princ Eugen divizija	-"-
8	U s. Cvilinu, Sorlacima, Kučinu, Careva Ravan, Crnetići, Mujakovići, poubijano i poklano 90 članova muslimanskog življa	Novembar Decembar 1941. g.	Fočanski četnički odred pod komandom poručnika Milana Matovića i Gruje Cvetanovića	Saznato od člana S.N.O.O. Subašić Muradifa
9	U s. Zabodištima, Cnetići, poubijano i poklano 118 članova muslimanskog življa	Januar 1943. g.	-"- Milan Popović	-"-
10	U s. Dragojevićima, opš. Jošanica, poubijano 40 Srba	Maja 1942.	Italijanska alpinska divizija	-"-
11	U s. Ćurevo, opš. ista poklato je veći br. muslimanskog življa	Decembra 1941.	čet. leteća brigada Bodiroga Vasilija, Vulan Jajić, Mile Radović	Saznato od čl. N.O.O. Zakmur Jeftana Radovića

Redni broj	Mjesto izvršenog zločina	Vrijeme izvršenog zločina	Naziv nepr. jedinice koja je zločin vršila, ime komandanta ili logora	Primedba
12	U opštini Zakmur, srez Foča, poubijano i poklano dosta srbskog življa	Oktobar i decembar 1941.	Hrvatska satnija pod komandom Hadže Sulejmana Loja Salih, Meho i Smajo Ožegovića	Saznato od čl.N.O.O. Zakmur Jeftana Radovića
13	U s. Župi, opštine Kalinovik, srez Foča, poklato - 50 članova muslimanskog življa	Marta 1942. g.	Četnički zagorski odred. K-dant poručnik Milivoje Popović	Saznato od Obrena Veletića nar. milicija Foča
14	U s. Ježići, opšt. Kalinovik, srez Foča, poubijano 51 član srbskog življa	Septembar 1941. g.	Hrvatska satnija pod komandom poručnika Popsa i natporučnika Kramarića	-"-
15	U opštini Miljevini srez Foča, pobijeno je i poklano 200 članova muslimanskog življa	Januar 1942. g.	Miljevački četnički bataljon. K-dant Zelović Veljko	-"-
16	U selu Ustikolini ubijeno je 10 članova muslimanskog življa	Januara 1942. g.	Četnički rogatički odred. K-dant Kosorić Radivoje	-"-
17	U s. Cagarići, Ladjevci, Prativi, Rosulja, Prijakovići, opštine Slatina srez Foča, ubijeno je i poklano 220 muslimanskog življa	Januar Februar 1943. g.	Četnički slatinski bataljon komandant žand. narednik Ajdanić Radosav	Saznato od S.N.O. NOF-a Foča
18	U selu Vikoču i Paprano opšt. Slatina, srez Foča, ubijeno i zaklano 30 čl. muslimanskog življa	Januara 1943. g.	-"-	-"-
19	U gradu Foči ubijeno je 85 članova srbskog življa	Jula 1942	Ustaški logornik Fogalija Alija	S.N.O.O. Foča
20	U gradu Foči ubijeno 12 članova muslimanskog življa	Januara 1942. g.	Četnički odred Sergije Mihajlovića	-"-
21	U Visokom 8 lica ubijeni i jedan obešen	U 1944.	Princ Eugen Divizije	-"-
22	U Varešu 3 lica ubijena	U junu 1943. g.	-"-	-"-
23	U Varešu 1 lice ubijeno	U januaru 1944.	Njemci	-"-
24	U Varešu 7 lica ubijeno	U decembru 1943.	Njemačka, Princ Eugen Divizija	-"-
25	U Varešu 3 osobe ubijene	30.IX.1944.	Ustaše, Bilandžija Nikola	-"-

Redni broj	Mjesto izvršenog zločina	Vrijeme izvršenog zločina	Naziv nepr. jedinice koja je zločin vršila, ime komandanta ili logora	Primedba
26	U Varešu 1 lice ubijeno	28.III 1945.	Crna legija, satnik Penava	-"-
27	U Varešu 2 lica ubijena	15. III 1945.	Crna legija, satnik Penava	
28	U Varešu 3 lica ubijena	juna 1944. g.	Princ Eugen	
29	U Ilijašu 13 lica pobijeno	19. IX 1944. g.	Ustaše	
30	U Kralupima 1 lice ubijeno	18. IV 1944.	Njemci	
31	U Varešu 1 lice ubijeno	U Januaru 1944.	-"-	
32	U Varešu 4 osobe streljanje	Decembra 1943.	-"-	
33	Na teritoriji Novi Šeher ubijeno po četnicima 9 osoba	25. XII 1943. g.	Četnici	
34	U Novom Šeheru ubijen 1 čovjek	1. IV 1945.	Njemci	
35	Na teritoriji općine Vozuća ubijeno je 300 žena i djece	1942. g.	Ustaše	

(AJ, 110, inv.br. 18937, str. 580-581)

BR. 169

ČETNIČKI ZLOČINI GENOCIDA U PRIBOJSKOM KRAJU: SPISAK ŽRTAVA ZAKLANIH (UBIJENIH) BOŠNJAKA FEBRUARA 1943. - PODACI KOMISIJE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, BEOGRAD, 1946.

SPISAK ŽRTAVA - UBISTVA

1. Saračević	Ibro	iz Požegrmaca	star	20 god.
2. "	Hajra	"	stara	16
3. "	Avdo	"	star	20
4. "	Salko	"	"	16
5. "	Vejsil	"	"	60
6. "	Alija	"	"	15
7. Saračević	Bahto	iz Požegrmaca	star	22
8. "	Redžo	"	"	18
9. "	Đula	"	stara	45
10. Merdović	Ahmed	"	star	50
11. "	Huso	"	"	33
12. "	Lutvo	"	"	23
13. "	Avdo	"	"	20
14. "	Hamo	"	"	18
15. "	Džema	"	stara	23
16. "	Medo	"	star	65
17. "	Mehmed	"	"	35
18. Terzić	Mahmut	"	"	50
19. "	Hasa	"	stara	25
20. "	Smail	"	star	15
21. "	Arif	"	"	35
22. "	Omer	"	"	16
23. Jaramaz	Fajko	"	"	70
24. "	Meho	"	"	33
25. Delalić	Alija	"	"	60
26. "	Šahan	"	"	28
27. "	Ramiz	"	"	25
28. "	Hamo	"	"	35

29.	"	Hamza	"	"	24
30.	"	Avdo	"	"	15
31.	Menkabić	Hamo	"	"	39
32.	"	Vehbija	"	"	30
33.	"	Šućur	"	"	32
34.	Sarvan	Avdo	"	"	20
35.	"	Tidža	"	stara	50
36.	Delalić	Tidža	"	"	30
37.	Silajdžić	Šerfo	"	star	35
38.	"	Huso	"	"	50
39.	"	Halil	"	"	25
40.	Šule	Murat	"	"	28
41.	"	Vezir	"	"	28
42.	"	Hasnija	"	stara	7
43.	"	Šaćir	"	star	5
44.	"	Hedija	"	stara	2
45.	Spasić	Meho	iz Požegrmaca	star	55
46.	Kadić	Mina	"	stara	35
47.	Požega	Salko	"	star	20
48.	Kazičić	Fifa	iz Nove Varoši	stara	50
49.	Mrerorović	Šućur	iz Požegrmaca	star	20
50.	Muritović	Alija	"	"	90
51.	Rustanović	Adžo	"	"	60
52.	Mehinagić	Feto	"	"	18
53.	"	Huso	"	"	18
54.	Trbović	Sulejman	iz Miliješa	"	45
55.	"	Džehva	"	stara	16
56.	Divalić	Smajo	"	star	60
57.	"	Šaćir	"	"	27
58.	Salkanović	Ajdin	"	"	40
59.	Karović	Džema	"	stara	27
60.	"	Džehva	"	"	13
61.	"	Tima	"	"	8
62.	Čardarović	Šerfo	"	star	65
63.	"	Halkija	"	stara	40
64.	"	Đula	"	"	15
65.	Rustemović	Rušija	"	"	38
66.	Tvrtković	Uzeir	"	star	48
67.	Saračević	Bahto	"	"	20
68.	"	Redžo	"	"	17
69.	"	Đula	"	stara	50

70. Mehović	Ahmo	"	star	25
71. Fazlić	Selim	"	"	60
72. Mehović	Abdurahman	"	"	50
73. "	Ajšo (?)	"	"	40
74. Trbović	Bejto	"	"	22
75. Sajković	Kasim	"	"	18
76. Rizvanović	Suljo	"	"	60
77. Karović	Sulejman	"	"	50
78. Mehović	Fehim	"	"	19
79. Polimac	Mulsina	"	stara	25
80. "	Fehim	"	star	3
81. Zuković	Fatima	"	stara	50
82. Gojičević	Ibrahim	iz Potoka	star	90
83. Gojičević	Zejna	iz Potoka	stara	55
84. "	Mulija	"	"	10
85. '	Remzija	"	"	8
86. "	Tidža	"	"	6
87. "	Tima	"	"	4
88. "	Aziz	"	star	2
89. "	Zifa	"	stara	25
90. "	Mefa	"	"	30
91. "	Ajiša	"	"	8
92. "	Derviš	"	star	6
93. "	Nazif	"	"	4
94. Sipović	Limo	"	"	45
95. "	Džemila	"	stara	25
96. "	Azem	"	star	6
97. "	Azemina	"	stara	4
98. "	Zema	"	"	3
99. "	Šaća	"	"	23
100. "	Raza	"	"	3
101. "	Jakup	"	star	25
102. "	Uma	"	stara	42
103. "	Najka	"	"	12
104. "	Ajka	"	"	6
105. "	Šaća	"	"	22
106. Gojićević	Iza	"	"	50
107. "	Đuza	"	"	18
108. "	Vasfija	"	"	16
109. "	Mujo	"	star	10
110. "	Osmo	"	"	8

111.	Suljović	Sevda	"	stara	17
112.	"	Vezir	"	star	6
113.	"	Mušan	"	"	4
114.	"	Džema	"	stara	30
115.	"	Mustafa	"	star	3
116.	Hajdarević	Bahta	"	stara	33
117.	"	Ajfa	"	"	8
118.	"	Latif	"	star	6
119.	'	Latifa	"	stara	4
120.	"	Nura	"	"	2
121.	Suljović	Hankija	iz Potoka	stara	25
122.	"	Salko	"	star	2
123.	Mujović	Safija	"	stara	25
124.	"	Sulbula	"	"	3
125.	"	Ema	"	"	10
126.	"	Hankija	"	"	40
127.	"	Vejsel	"	star	20
128.	"	Šaban	"	"	12
129.	Mujović	Rifa	"	stara	20
130.	"	Fatima	"	"	21
131.	Smajović	Sada	"	"	40
132.	"	Duda	"	"	16
133.	"	Sevda	"	"	12
134.	"	Adem	"	star	30
135.	"	Paša	"	stara	25
136.	"	Zema.	"	"	4
137.	"	Rahima	"	"	2
138.	Lisica	Latifa	"	"	45
139.	"	Tifo	"	star	16
140.	"	Bajro	"	"	25
141.	Zejnilović	Javra	"	stara	55
142.	"	Bešir	"	star	35
143.	"	Bego	"	"	28
144.	"	Sevda	"	stara	28
145.	"	Sulejma	"	"	22
146.	"	Begija	"	"	48
147.	Hadžović	Nefa	"	"	40
148.	"	Refik	"	star	7
149.	Ahmetović	Merema	"	stara	35
150.	"	Tifa	"	"	12
151.	"	Ševko	"	star	10

152.	"	Šerfo	"	"	8
153.	"	Hamdija	"	"	6
154.	Šabanija	Bahta	"	stara	25
155.	"	Vezira	"	"	7
156.	"	Tima	"	"	3
157.	Hajdarević	Mila	"	"	25
158.	"	Rahima	"	"	5
159.	Hajdarević	Džemila	iz Potoka	stara	1
160.	Kulinović	Bejka	"	"	50
161.	"	Uma	"	"	60
162.	Zejnilović	Šemso	"	star	45
163.	"	Masa	"	stara	18
164.	'	Devla	"	"	40
165.	"	Šemsa	"	"	4
166.	Kulinović	Vila	"	"	25
167.	"	Sadika	"	"	40
168.	"	Sejfo	"	star	10
169.	"	Ćazim	"	"	8
170.	"	Vila	"	stara	25
171.	"	Hadžira	"	"	2
172.	Mujović	Šaka	"	"	30
173.	"	Zejka	"	"	18
174.	Hajdarević	Ahmet	"	star	70
175.	"	Alja	"	stara	55
176.	"	Mera	"	"	18
177.	"	Nedžib	"	star	10
178.	"	Đula	"	stara	50
179.	"	Huso	"	star	10
180.	"	Fazila	"	stara	7
181.	"	Ibro	"	star	55
182.	"	Fatima	"	stara	25
183.	"	Hasib	"	star	6
184.	"	Juso	"	"	4
185.	"	Alja	"	stara	67
186.	Zejnilović	Šemsa	"	"	4
187.	"	Muharem	"	star	15
188.	"	Lutvo	"	"	8
189.	Muratović	Nazifa	"	stara	45
190.	"	Šaćir	"	star	24
191.	"	Feriz	"	"	21
192.	"	Fehim	"	"	17

193. Tutundžić	Ahmo	"	"	23
194. "	Mevla	"	stara	50
195. "	Mera	"	"	40
196. "	Huma	"	"	18
197. Tutundžić	Bejka	iz Potoka	stara	20
198. Suljović	Paša	"	"	55
199. "	Alem	"	star	30
200. "	Sulja	"	stara	55
201. "	Derviša	"	"	25
202. "	Tidža	"	"	4
203. Hajdarović	Osmo	"	star	45
204. Kulinović	Hadžija	"	"	2
205. Repuh	Đulbo	iz Repuševića sr. Višegrad	"	18
206. "	Hajka	"	stara	12
207. Kaltak	Meho	iz Kukurovića	star	50
208. "	Muradif	"	"	30
209. "	Selim	"	"	15
210. "	Hasko	"	"	35
211. Džanović	Dedo	"	"	55
212. Omerović	Šućrija	"	"	55
213. "	Asim	"	"	26
214. Kaltak	Fejzo	"	"	13
215. "	Emil	"	"	10
216. Omerović	Malin	"	"	60
217. "	Sevda	"	stara	30
218. "	Sadika	"	"	10
219. "	Alija	"	star	5
220. "	Džema	"	stara	3
221. "	Šemso	"	star	16
222. "	Avdo	"	"	60
223. Husović	Ramiza	"	stara	35
224. "	Vezira	"	"	12
225. "	Ziba	"	"	10
226. "	Šemsa	"	"	8
227. Ćosović	Hankija	"	"	60
228. Kaltak	Alja	"	"	40
229. "	Sada	"	"	10
230. "	Uma	"	"	20
231. "	Zemka	"	"	4
232. "	Sena	"	"	3
233. "	Tidža	"	"	50

234.	"	Masa	"	"	10
235.	Muratović	Rašid	iz Kukurovića	star	50
236.	"	Rašid	"	"	12
237.	"	Dedo	"	"	10
238.	"	Naza	"	stara	50
239.	Omerović	Himzo	"	star	18
240.	"	Hajrija	"	stara	3
241.	"	Ćamil	"	star	40
242.	Husović	Feriza	"	stara	35
243.	Husović	Sulejman	"	star	12
244.	"	Ramiza	"	stara	18
245.	"	Suljo	"	star	35
246.	Šadić	Samija	"	stara	3
247.	"	Dedo	"	star	5
248.	Bunjo	Adem	iz Kasidola	"	35
249.	Jusufović	Šahin	"	"	38
250.	Nišić	Smajo	"	"	30
251.	"	Ajiša	"	stara	30
252.	Odović	Ahmed	"	star	20
253.	"	Sado	"	stara	16
254.	Mujezinović	Alija	"	star	20
255.	"	Rašid	"	"	24
256.	"	Mina	"	stara	12
257.	Hodžić	Murat	"	star	28
258.	"	Uma	"	stara	30
259.	"	Mehmed	"	star	8
260.	Zaimović	Sulejman	"	"	20
261.	"	Šemso	"	"	16
262.	"	Jusuf	"	"	14
263.	"	Sajma	"	stara	40
264.	"	Veza	"	"	30
265.	Rašidagić	Mujo	"	star	50
266.	"	Emil	"	"	20
267.	Eminagić	Omer	"	"	25
268.	"	Hajro	"	"	18
269.	"	Latifa	"	stara	25
270.	"	Uma	"	"	19
271.	"	Latif	"	star	3
272.	Eminagić	Suljo	"	"	40
273.	Eminagić	Šahim	iz Kasidola	star	16
274.	Krlović	Fehim	"	"	28

275.	"	Ramiz	"	"	18
276.	"	Zema	"	stara	40
277.	Kratovac	Alija	"	star	35
278.	Ibragić	Hajro	"	"	35
279.	"	Asim	"	"	18
280.	Hamzić	Šefko	"	"	15
281.	Dedagić	Nair	"	"	45
282.	Dedagić	Tima	"	stara	18
283.	Ibragić	Smajo	"	star	23
284.	"	Hadžo	"	"	18
285.	"	Džemaludin	"	"	11
286.	Atović	Džafo	"	"	30
287.	"	Nura	"	stara	50
288.	Osmanagić	Rašid	"	star	60
289.	"	Alija	"	"	30
290.	"	Ibro	"	"	18
291.	"	Nejra	"	stara	20
292.	"	Adem	"	star	70
293.	"	Osman	"	"	30
294.	"	Šerif	"	"	25
295.	Eminagić	Sait	"	"	30
296.	Ćehović	Uzeir	"	"	50
297.	"	Sabrija	"	"	28
298.	Rašidagić	Aja	"	stara	40
299.	Mandal	Zećo	"	star	30
300.	Crnčević	Zećo	"	"	50
301.	"	Smajo	"	"	55
302.	"	Delin	"	"	8
303.	"	Nafa	"	stara	50
304.	Dedagić	Redžo	"	star	18
305.	Ibragić	Ahmet	"	"	45
306.	Čaušević	Ahmet	"	"	40
307.	"	Zema	"	stara	60
308.	Dedagić	Amira	"	"	80
309.	Crnčević	Ferida	"	"	60
310.	Hanić	Zema	"	"	5
311.	Crnčević	Sadik	iz Kasidola	star	65
312.	Hodović	Zema	"	stara	50
313.	Šehović	Meho	"	star	55
314.	Čehović	Malka	"	stara	45
315.	"	Alija	"	star	60

316.	"	Omer	"	" 60
317.	"	Murat	"	" 55
318.	'	Hajro	"	" 35
319.	"	Haso	"	" 30
320.	"	Ibro	"	" 70
321.	"	Hafa	"	stara 30
322.	"	Ćamil	"	star 33
323.	"	Mujo	"	" 35
324.	"	Emin	"	" 34
325.	Atulahović	Adem	"	" 40
326.	Muratović	Mušo	"	" 70
327.	Muratović	Meša	"	" 60
328.	"	Juso	"	" 20
329.	Lugonja	Avdo	"	" 65
330.	Ćelović	Vehbija	"	" 28
331.	Hodović	Ajša	"	stara 40
332.	"	Hamo	"	star 18
333.	"	Šemso	"	" 8
334.	"	Beća	"	" 35
335.	Lugonja	Kadrija	"	" 35
336.	Šulović	Murat	"	" 25
337.	Lugonja	Murat	"	" 35
338.	"	Salko	"	" 40
339.	"	Džemail	"	" 22
340.	"	Šele	"	" 16
341.	Softić	Sejfo	"	" 35
342.	"	Hadža	"	stara 65
343.	"	Uma	"	" 60
344.	"	Zema	"	" 23
345.	"	Mujo	"	star 2
346.	Trbović	Rešo	"	" 70
347.	Hodžić	Sulejman	"	" 45
348.	"	Meho	"	" 20
349.	Hodžić	Vejsil	iz Kasidola	star 18
350.	"	Hajrija	"	stara 45
351.	"	Ismo	"	star 10
352.	"	Hamdo	"	" 8
353.	"	Ahmo	"	" 4
354.	Dupić	Nurko	"	" 50
355.	"	Alija	"	" 18
356.	"	Mujo	"	" 45

357. "	Ramiz	"	"	22
358. "	Ćamil	"	"	18
359. Lugonja	Alija	"	"	36
360. "	Šerifa	"	stara	56
361. "	Suljo	"	star	7
362. Galizović	Sulejman	"	"	60
363. Hodžić	Šaban	"	"	30
364. Eminović	Fehmija	"	"	3
365. "	Avdo	"	"	5
366. Crnčević	Hajro	"	"	3
367. Ćehović	Sulejman	"	"	4
368. "	Murat	"	"	1
369. Alić (?)	Fehrat	iz Čitluka	"	17
370. Krlović	Huso	iz Kasidola	"	65
371. Crnčević	Rašid	"	"	60
372. Ledina	Tifa	"	stara	27
373. Lukovac	Hasan	"	star	24
374. Ibragić	Fata	"	stara	30
375. Hadžić	Murat	"	star	50
376. Ibragić	Emrija	"	stara	3
377. Dejš	Ramiz	"	star	18
378. Hodović	Zema	"	stara	60
379. Ćehović	Derviša	"	stara	45
380. "	Hamo	"	star	12
381. "	Nazif	"	"	8
382. Crnčević	Hajrija	"	stara	40
383. Karalić	Šahza	"	"	43
384. Dupić	Ajša	"	"	40
385. "	Džemila	"	"	8
386. "	Derviša	"	"	4
387. Hodović	Sabrija	iz Zastjenja	star	14
388. "	Sabrija	"	"	10
389. "	Vehbija	"	"	35
390. "	Hajra	"	stara	14
391. "	Mina	"	"	37
392. "	Muharem	"	star	8
393. Hodović	Zlata	"	stara	35
394. "	Emina	"	"	2
395. "	Rukija	"	"	30
396. "	Hajro	"	star	10
397. "	Ramiza	"	stara	3

398.	"	Šemso	"	star	60
399.	"	Bajro	"	"	12
400.	"	Ragib	"	"	10
401.	"	Akif	"	"	8
402.	"	Naza	"	stara	20
403.	"	Hamdija	"	star	50
404.	"	Maza	"	stara	35
405.	"	Šerfo	"	star	13
406.	"	Devla	"	stara	35
407.	"	Munira	"	stara	4
408.	Karalić	Hajro	"	star	4
409.	'	Šaćir	"	"	12
410.	"	Ramiza	"	stara	8
411.	"	Vezira	"	"	38
412.	Hodović	Rešo	"	star	30
413.	Karalić	Ćamil	"	"	40
414.	"	Ćazim	"	"	8
415.	"	Almasa	"	stara	35
416.	"	Rasim	"	star	4
417.	Hasanbašić	Ferid	"	"	35
418.	"	Zihnija	"	"	10
419.	"	Hatidža	"	stara	40
420.	"	Zejma	"	"	7
421.	"	Bega	"	"	25
422.	"	Sajmo	"	star	19
423.	"	Alija	"	"	3
424.	"	Mima	"	stara	55
425.	Hasanbašić	Zejnel	iz Zastjenja	star	15
426.	Karalić	Hasib	"	"	17
427.	"	Hatidža	"	stara	10
428.	"	Naza	"	"	45
429.	"	Himzo	"	star	10
430.	"	Mera	"	stara	5
431.	"	Zejnel	"	star	8
432.	"	Zejma	"	stara	35
433.	"	Aljo	"	star	8
434.	"	Ajna	"	stara	5
435.	"	Iza	"	"	30
436.	Ahmetović	Mustafa	"	star	60
437.	"	Rašid	"	"	35
438.	"	Osman	"	"	40

439.	"	Ahmet	"	"	10
440.	"	Neza	"	stara	4
441.	"	Deva	"	"	3
442.	"	Sevda	"	"	22
443.	"	Murija	"	"	25
444.	Hamzić	Tima	"	"	22
445.	"	Izet	"	star	5
446.	"	Azemina	"	stara	3
447.	"	Sevdo	"	star	35
448.	"	Lisa	"	stara	7
449.	"	Derviša	"	"	3
450.	"	Osman	"	star	13
451.	Hasanbašić	Ramo	"	"	10
452.	"	Hilmo	"	"	58
453.	"	Zejma	"	stara	20
454.	"	Hatidža	"	"	45
455.	Hodović	Zada	"	"	65
456.	"	Nefa	"	"	20
457.	"	Abid	"	star	10
458.	"	Zlada	"	stara	5
459.	"	Hajra	"	"	35
460.	"	Uzeir	"	star	8
461.	"	Hamid	"	"	15
462.	Hasanbašić	Abid	"	"	30
463.	Hasanbašić	Hasan	iz Zastjenja	star	19
464.	"	Fata	"	stara	5
465.	"	Hajna	"	"	55
466.	"	Ahmo	"	star	3
467.	"	Zejna	"	stara	30
468.	Hamzić	Alja	"	"	40
469.	Karalić Z.	Smajo	"	star	12
470.	Begović	Hasib	iz Goleša	"	2
471.	Islamagić A.	Tifa	"	stara	4
472.	Bukulović	Subhija	"	"	2
473.	Begović	Almasa	"	"	60
474.	"	Naila	"	"	38
475.	"	Šerifa	"	"	40
476.	"	Mevla	"	"	28
477.	"	Bećo	"	star	14
478.	"	Ramiza	"	stara	12
479.	"	Sulejman	"	star	10

480.	"	Mustafa	"	"	6
481.	"	Ismet	"	"	5
482.	"	Šerfo	"	"	4
483.	"	Ismeta	"	stara	2
484.	"	Hankija	"	"	40
485.	"	Emin	"	star	15
486.	"	Džemail	"	"	6
487.	"	Alija	"	"	45
488.	"	Hanifa	"	stara	40
489.	"	Ibro	"	star	17
490.	"	Naza	"	stara	15
491.	"	Osman	"	star	12
492.	"	Himzo	"	"	10
493.	"	Hamida	"	stara	8
494.	"	Rahima	"	"	6
495.	"	Hankija	"	"	50
496.	"	Šemso	"	star	14
497.	"	Šefkija	"	"	12
498.	"	Zizo	"	"	8
499.	"	Alija	"	"	6
500.	Šedović (?)	Rešo	"	"	55
501.	Šedović	Ajša	iz Goleša	stara	23
502.	"	Ajna	"	"	21
503.	"	Nazifa	"	"	22
504.	"	Ahmet	"	star	12
505.	'	Halil	"	"	10
506.	"	Hatidža	"	stara	8
507.	"	Hajrija	"	"	3
508.	"	Fazlija	"	star	2
509.	"	Nakid (?)	"	"	17
510.	"	Rasim	"	"	1
511.	"	Ramo	"	"	1
512.	Islamagić	Zakira	"	stara	45
513.	"	Arifa	"	"	22
514.	"	Zaida	"	"	13
515.	"	Sadija	"	"	17
516.	"	Devla	"	"	8
517.	"	Devla	"	"	6
518.	"	Ajša	"	"	4
519.	Saračević	Ema	"	"	45
520.	"	Hatidža	"	"	12

521.	"	Latif	"	star	11
522.	"	Hadžira	"	stara	9
523.	"	(?)	"	(?)	7
524.	"	Latifa	"	stara	5
525.	"	Zlatija	"	"	28
526.	"	Mulija	"	"	6
527.	Muratović	Meho	"	star	50
528.	"	Mina	"	stara	45
529.	"	Murča	"	"	15
530.	"	Devla	"	"	12
531.	"	Meva	"	"	10
532.	"	Azemina	"	"	8
533.	Bukulović	Fatima	"	"	60
534.	"	Zahida	"	"	30
535.	"	Hasib	"	star	14
536.	"	Kadrija	"	"	12
537.	"	Zilfija	"	"	10
538.	"	Sabrija	"	"	8
539.	Saračević	Kaja	iz Godeša	stara	10
540.	"	Ema	"	"	8
541.	Hamzić	Sajma	"	"	35
542.	"	Uma	"	"	25
543.	"	Sajto	"	star	10
544.	"	Hajra	"	stara	2
545.	Begović	Devla	"	"	50
546.	"	Sulja	"	"	50
547.	Hasović	Najla	"	"	55
548.	"	Hadžo	"	star	35
549.	"	Ziza	"	stara	35
550.	"	Bajro	"	star	15
551.	"	Hajro	"	"	13
552.	"	Tima	"	stara	11
553.	"	Osman	"	star	9
554.	"	Fatima	"	stara	1
555.	"	Rukija	"	"	5
556.	"	Sabrija	"	star	2
557.	Ajanović	Nazifa	iz Zastjenja	stara	10
558.	"	Džemika	"	"	5
559.	"	Mera	"	"	1
560.	"	Hatidža	"	"	4
561.	"	Azem	"	star	2

562. Ajković	Mera	iz Plašča	stara	50
563. Ajanović	Sevda	"	"	28
564. "	Huso	"	star	7
565. "	Hajro	"	"	5
566. "	Tifa	"	stara	2
567. "	Zifa	"	"	1
568. "	Nazifa	"	"	19
569. Hamzić	Zema	"	"	27
570. "	Džema	"	"	9
571. "	Muharem	"	star	7
572. "	Azemina	"	stara	5
573. "	Rahima	"	"	3
574. "	Hakija	"	star	2
575. "	Fehid	"	star	50
576. "	Tima	"	stara	40
577. Hamzić	Jusuf	iz Plašča	star	18
578. "	Šemsa	"	stara	12
579. "	Ramiz	"	star	5
580. "	Hasib	"	"	4
581. '	Šema	"	stara	20
582. Lugonja	Zlatka	"	"	60
583. Tvica	Aiša	"	"	60
584. "	Memšo	"	star	35
585. "	Sevda	"	stara	18
586. "	Šemsa	"	"	8
587. "	Tmina	"	"	5
588. "	Šerfo	"	star	2
589. Halilović	Ibrica	"	"	80
590. Skorupan	Omer	"	"	38
591. "	Ramiz	"	"	1
592. Osmančević	Meho	iz Zagradina	"	6
593. "	Ševkija	"	"	5
594. "	Šerif	"	"	1
595. "	Smail	"	"	35
596. "	Šućro	"	"	65
597. "	Aljko	"	"	60
598. "	Nura	"	stara	40
599. "	Osman	"	star	18
600. "	Zada	"	stara	15
601. "	Hata	"	"	12
602. "	Derviša	"	"	3

603. "	Fata	"	"	60
604. Saković	Zifa	iz Penezića	"	45
605. "	Fatima	"	"	20
606. "	Adem	"	star	12
607. "	Ajiša	"	stara	15
608. "	Mula	iz Plašča	"	8
609. Avdić	Mera	"	"	25
610. "	Zehlija	"	"	6
611. "	Smail	"	star	3
612. "	Uzein	"	"	1
613. Kurbegović	Hajro	"	"	35
614. Avdić	Aifa	"	stara	60
615. Kurbegović	Hosnija	iz Plašča	stara	9
616. "	Vasvija	"	"	7
617. "	Avdo	"	star	5
618. "	Hilmija	"	"	1
619. Ahmedagić	Salko	"	"	45
620. Avdić	Suljo	"	"	23
621. "	Fata	"	stara	25
622. "	Vehdija	"	star	6
623. "	Kadrija	"	stara	3
624. Ahmedagić	Meho	"	star	3
625. "	Šemsa	"	stara	6
626. Softić	Mahmud	"	star	3
627. "	Fehrat	"	"	5
628. "	Šemsa	"	stara	2
629. "	Smaila	"	"	35
630. Avdagić	Đula	"	"	4
631. "	Mula	"	"	2
632. "	Džema	"	"	12
633. Sujić	Ramiz	"	star	22
634. "	Ibrica	"	"	50
635. Heldović	Juso	"	"	40
636. "	Zemka	"	stara	8
637. Ibragić	Vehbija	"	star	20
638. Avdić	Ahmed	"	"	33
639. "	Alija	"	"	16
640. "	Zina	"	stara	10
641. "	Mujo	"	star	8
642. "	Hamdo	"	"	4
643. "	Salko	"	"	45

644.	"	Nurko	"	"	18
645.	"	Smaila	"	stara	4
646. Rasić		Avdo	"	star	45
647. Sujić		Šeman	"	"	12
648.	"	Hasan	"	"	8
649. Muratović		Mehmed	"	"	19
650.	"	Džehva	"	stara	8
651. Heldović		Džema	"	"	12
652.	"	Hanka	"	"	15
653. Džidić		Raza	iz Plašča	stara	8
654.	"	Muradif	"	star	8
655.	"	Šemso	"	"	14
656.	"	Nura	"	stara	50
657. Ibragić		Uzeir	"	"	5
658. Muratović		Fata	"	stara	18
659.	"	Sevda	"	"	45
660. Avdić		Kosta	"	"	40
661. Avdagić		Havka	"	stara	40
662. Skorupan		Meho	"	star	85
663. Hrlović		Niza	"	stara	55
664.	"	Nefa	"	"	40
665.	"	Hasib	"	star	12
666.	"	Halid	"	"	22
667.	"	Zema	"	stara	8
668.	"	Mina	"	"	10
669. Hamzić		Zlata	"	"	40
670.	"	Ajkuna	"	"	18
671. Mišorep		Mera	"	"	40
672.	"	Muša	"	"	21
673.	"	Nura	"	"	17
674.	"	Kadrija	"	"	11
675. Hrlović		Džemila	"	"	35
676.	"	Meho	"	star	17
677.	"	Fata	"	stara	7
678.	"	Zifa	"	"	4
679. Johović		Šemso	"	star	16
680. Bajramović		Umija	"	stara	50
681. Geljić		Ajdija	"	"	22
682.	"	Hajrija	"	"	8
683.	"	Sabrija	"	star	4
684.	"	Kadrija	"	stara	2

685. "	Sabrija	"	star	5
686. Hamzić	Orhan	"	"	5
687. Jahović	Bajra	"	stara	40
688. "	Tima	"	"	19
689. "	Jusuf	"	star	17
690. "	Emil	"	"	13
691. Jahović	Ibrahim	iz Plašča	star	6
692. "	Zeina	"	stara	15
693. "	Kadrija	"	"	1
694. "	Sabrija	"	star	1
695. "	Fatima	"	stara	20
696. "	Murat	"	star	65
697. "	Devla	"	stara	35
698. Šuman	Nera	"	"	50
699. "	Zada	"	"	20
700. "	Rašid	"	star	12
701. "	Zajko	"	"	10
702. "	Murat	"	"	8
703. Ajanović	Medo	"	"	30
704. "	Zemka	"	stara	40
705. "	Tima	"	"	15
706. Šuman	Džemail	"	star	6
707. "	Uzeir	"	"	4
708. "	Sedika	"	stara	40
709. Ćosović	Hajro	"	star	40
710. "	Šućur	"	"	60
711. "	Arif	"	"	12
712. "	Hankija	"	stara	50
713. "	Himša	"	"	25
714. "	Mula	"	"	2
715. "	Tima	"	"	40
716. "	Saima	"	"	65
717. "	Ajka	"	"	15
718. "	Zemka	"	"	10
719. "	Smail	"	star	7
720. "	Fata	"	stara	1
721. "	Mina	"	"	30
722. "	Džema	"	"	10
723. "	Salko	"	star	8
724. "	Zajko	"	"	6
725. "	Sabrija	"	"	4

726. Krlović	Masa	"	stara	38
727. "	Emina	"	"	12
728. "	Hama	"	"	23
729. Krlović	Šerif	iz Plašča	star	1
730. Geljić	Alko	"	"	40
731. "	Ziza	"	stara	27
732. "	Hadžo	"	star	3
733. Kadribašić	Selima	"	stara	64
734. Mahmutović	Šaćir	"	star	18
735. Kuloglija	Rifat	"	"	5
736. Kadribašić	Šemsa	"	stara	18
737. "	Džema	"	"	12
738. "	Hasan	"	star	8
739. "	Tifa	"	stara	5
740. "	Zifa	"	"	3
741. Hamzić	Muliba	"	"	22
742. Jahović	Hajra	"	"	15
743. Turkušić	Almasa	iz Penezića	"	30
744. "	Sabrija	"	star	12
745. "	Refija	"	stara	10
746. "	Husnija	"	star	7
747. "	Naza	"	stara	1
748. "	Zihnija	"	star	30
749. "	Muharem	"	"	48
750. "	Feto	"	"	23
751. "	Hajro	"	"	2
752. "	Kadrija	"	"	30
753. "	Sulejman	"	"	2
754. Slijepčević	Ibro	"	"	28
755. "	Ajnija	"	stara	45
756. Bajramović	Šemsa	"	"	35
757. "	Edib	"	star	6
758. "	Samija	"	stara	4
759. "	Bajrija	"	"	8
760. "	Sabrija	"	star	6
761. "	Zada	"	stara	4
762. "	Sevdo	"	star	70
763. "	Mula	"	stara	30
764. "	Binosa	"	"	5
765. "	Raza	"	"	3
766. "	Latif	"	star	65

767. Bajramović	Fahra	iz Penezića	stara	2
768. Zeković	Zejnil	"	star	17
769. Saković	Mujo	"	"	50
770. "	Maza ?	"	stara	40
771. "	Tima	"	"	16
772. "	Rahima	"	"	9
773. "	Raza	"	"	7
774. "	Emira	"	"	17
775. Salkić	Lutvo	"	star	36
776. "	Đula	"	stara	35
777. Softić	Ajna	"	"	25
778. "	Kadrija	"	"	7
779. "	Alija	"	star	11
780. "	Iša	"	stara	11
781. "	Latif	"	star	9
782. "	Konja ?	"	stara	7
783. Ćosović	Šeća	"	"	35
784. "	Ibrimiša	"	"	13
785. "	Šerif	"	star	7
786. Skorupan	Hajra	"	stara	28
787. "	Naza	"	"	11
788. "	Rifa	"	"	9
789. "	Raza	"	"	7
790. "	Izet	"	star	14
791. Vražalica	Fatima	"	stara	24
792. "	Sabrija	"	star	13
793. "	Džema	"	stara	9
794. Kulin	Zifa	"	"	45
795. Alihadžić	Avdo	"	star	70
796. Saković	Ajkuna	"	stara	25
797. "	Latif	"	star	9
798. "	Emina	"	stara	32
799. "	Hatidža	"	"	50
800. Kulin	Šerfo	"	star	9
801. "	Zerka	"	stara	11
802. Tvica	Ajiša	"	"	55
803. "	Šemso	"	star	35
804. "	Sevda	"	stara	45
805. Tuntić	Almasa	iz Penezića	stara	21
806. "	Hankija	"	"	9
807. Krezović	Derviša	"	"	18

808. "	Džema	"	"	2
809. Salihagić	Emka	"	"	16
810. "	Smail	"	star	60
811. Šaković	Saila	"	stara	1
812. Šuman	Idris	"	star	12
813. "	Ramo	"	"	25
814. "	Aljo	"	"	13
815. "	Hafiza	"	stara	2
816. "	Hatidža	"	"	6
817. Nuhanović	Emina	"	"	60
818. "	Alija	"	star	25
819. Terzić	Malka	"	stara	35
820. Rustemović	Masa	"	"	6
821. Terzić	Zaita	"	"	30
822. "	Derviš	"	star	10
823. "	Zada	"	stara	18
824. "	Sejfo	"	star	60
825. "	Juso	"	"	10
826. "	Devla	"	stara	50
827. "	Latif	"	star	35
828. "	Naza	"	stara	35
829. "	Mera	"	"	6
830. "	Izet	"	star	3
831. "	Latifa	"	stara	1
832. "	Mašo	"	star	25
833. "	Medo	"	"	50
834. Stroil	Šemso	"	"	55
835. "	Kasim	"	"	22
836. "	Ziba	"	stara	8
837. Manovović	Ziza	"	"	4
838. "	Munira	"	"	2
839. "	Izet	"	star	1
840. Slatina	Nazif	"	"	40
841. "	Tima	"	stara	40
842. Alihadžić	Raško	"	star	40
843. Alihodžić	Refija	iz Penezića	stara	4
844. "	Masa	"	"	7
845. "	Muniba	"	"	10
846. Šuman	Dervo	"	star	30
847. Stroil	Mujo	"	"	50
848. "	Sevda	"	stara	50

849.	"	Vila	"	"	30
850.	"	Zema	"	"	10
851.	"	Hasna	"	"	7
852.	"	Nezir	"	star	5
853.	"	Ragib	"	"	12
854.	"	Aljo	"	"	15
855.	"	Fija	"	stara	20
856.	"	Muška	"	"	25
857.	"	Zena	"	"	3
858.	"	Zubejda	"	"	1
859.	"	Azem	"	star	5
860.	Bajramović	Hajro	"	"	1
861.	Slatina	Meho	"	"	23
862.	"	Bada	"	stara	45
863.	Ašćerić	Medo	"	star	30
864.	Zeković	Zećir	"	"	50
865.	"	Hankija	"	stara	45
866.	Ašćerić	Fatima	"	"	5
867.	Slatina	Muša	"	"	40
868.	"	Džena	"	"	40
869.	"	Zema	"	"	10
870.	"	Dženko	"	star	30
871.	Zeković	Murat	"	"	60
872.	"	Sabiha	"	stara	30
873.	"	Zifa	"	"	4
874.	"	Derviš	"	star	2
875.	Stroil	Uma	"	stara	8
876.	"	Azem	"	star	6
877.	Ajanović	Hašim	iz Zastjenja	"	40
878.	"	Asim	"	"	18
879.	"	Murat	"	"	16
880.	"	Zahida	"	stara	45
881.	Ajanović	Bećo	iz Zastjenja	star	30
882.	"	Zećo	"	"	25
883.	"	Vehbija	"	"	16
884.	Hamzić	Adem	"	"	50
885.	"	Ahmet	"	"	30
886.	"	Ajdin	"	"	18
887.	"	Huso	"	"	12
888.	"	Avdo	"	"	15
889.	Hodović	Meho	"	"	50

890.	"	Adem	"	"	30
891.	"	Sulejman	"	"	18
892.	"	Hamet	"	"	22
893.	"	Ibrahim	"	"	17
894.	"	Emro	"	"	55
895.	"	Haso	"	"	30
896.	"	Ramo	"	"	20
897.	"	Omer	"	"	25
898.	"	Salko	"	"	20
899.	Karalić	Ibro	"	"	60
900.	"	Mehmed	"	"	18
901.	"	Ramiz	"	"	35
902.	Hasanbašić	Sejdo	"	"	18
903.	"	Osman	"	"	16
904.	Hrnjić	Tahir	iz Severina	"	43
905.	"	Sinan	"	"	58
906.	Polimac	Memiš	"	"	60
907.	Žderović	Hajro	iz Zabrđa	"	25
908.	Peljto	Ibrahim	"	"	105
909.	"	Mehmed	"	"	23
910.	Hadžić	Rahmo	iz Batkovića	"	25
911.	"	Ahmo	"	"	17
912.	Bajramović	Himzo	iz Severina	"	19
913.	Gibović	Alija	iz Zabrđa	"	32
914.	Skorupan F.	Meda	iz Strmca	stara	35
915.	Sarač A.	Fata	"	"	42
916.	Šarak S.	Najla	"	"	60
917.	" M.	Medo	"	star	30
918.	Pecikoza R.	Halil	"	"	45
919.	Pecikoza R.	Džemo	iz Strmca	star	12
920.	Šebo A.	Emka	"	stara	45
921.	" R.	Remzo	"	star	10
922.	" R.	Himzo	"	"	6
923.	" R.	Satka	"	stara	7
924.	" R.	Muhamed	"	star	4
925.	" R.	Zlatka	"	stara	3
926.	" A.	Halifa	"	"	2
927.	" A.	Derviša	"	"	30
928.	Bajramović A.	Latif	"	star	42
929.	" A.	Advija	"	stara	3
930.	Skorupan S.	Fadil	"	star	14

931.	"	S.	Nair	"	"	12
932.	"	S.	Ethem	"	"	8
933.	"	S.	Kadrija	"	"	9
934.	"	S.	Ešref	"	"	6
935.	"	S.	Esad	"	"	5
936.	"	S.	Vezira	"	stara	3
937.	"		Šaćira	"	"	30
938.	Čaušević	A.	Fatima	"	"	53
939.	"	H.	Salko	"	star	18
940.	"	H.	Smajo	"	"	13
941.	"	H.	Hasnija	"	stara	11
942.	"	H.	Rasim	"	star	10
943.	"	H.	Rasena	"	stara	10
944.	"	H.	Hajro	"	star	8
945.	"	H.	Zineta	"	stara	8
946.	Sarač.	B.	Hankija	"	stara	70
947.	"	M.	Bejha	"	"	40
948.	"	V.	Mehmed	"	star	7
949.	"	V.	Zineta	"	stara	4
950.	Alihodžić	Z.	Suljo	"	star	50
951.	"	S.	Selim	"	"	25
952.	"	S.	Juso	"	"	20
953.	"	S.	Ramo	"	"	12
954.	Sarač	N.	Naza	"	stara	18
955.	"	N.	Nura	"	"	20
956.	Šarak	H.	Zahida	"	stara	10
957.	Šarak	H.	Husein	iz Strmca	star	5
958.	"	H.	Rifa	"	stara	2
959.	"	M.	Ibrica	"	star	80
960.	"	S.	Ema	"	stara	30
961.	"	H.	Nazir	"	star	8
962.	"	H.	Avdo	"	"	1
963.	"	A.	Šerifa	"	stara	100
964.	Alihodžić	O.	Hata	"	"	35
965.	"	Z.	Zaima	"	"	7
966.	"	Z.	Zejnil	"	star	5
967.	"	Z.	Ibrahim	"	"	15
968.	Bajramović	H.	Hamid	"	"	44
969.	"	S.	Vezira	"	stara	42
970.	"	H.	Zećir	"	star	12
971.	"	H.	Smaila	"	stara	10

972.	"	H.	Halil	"	star	6
973.	"	H.	Murat	"	"	6
974.	"	H.	Šerifa	"	stara	1
975.	Husović	H.	Suljo	"	star	22
976.	Šarak	B.	Hamdija	"	"	22
977.	"	B.	Šerif	"	"	18
978.	Bajramović	H.	Hatidža	"	stara	52
979.	"	H.	Redžo	"	star	31
980.	"	H.	Uma	"	stara	12
981.	"	H.	Hajrija	"	"	8
982.	"	H.	Merija	"	"	6
983.	"	H.	Ema	"	"	3
984.	"	H.	Kasim	"	star	2
985.	Slavotić	M.	Mehmed	iz Strmca	"	22
986.	Šarak	A.	Derviš	"	"	35
987.	Pecikoza	S.	Nurko	"	"	60
988.	"		Muharem	"	"	5
989.	"		Mehra	"	stara	27
990.	Šebo		Rešid	"	star	14
991.	"		Iza	"	stara	15
992.	Omerbašić		Fatima	"	"	40
993.	"		Munija	"	"	15
994.	"		Ešef	"	star	10
995.	Omerbašić		Sulejman	iz Strmaca	star	8
996.	"		Sulejman	"	"	5
997.	Slavotić		Masa	"	stara	25
998.	"		Muhamed	"	star	1
999.	"		Safija	"	stara	30
1000.	"		Haso	"	star	5
1001.	"		Hasna	"	stara	4
1002.	Pecikoza		Muniba	"	"	40
1003.	"		Sulejman	"	star	22
1004.	"		Ibrahim	"	"	10
1005.	"		Imuz	"	"	7
1006.	"		Fata	"	stara	5
1007.	Gibanica		Mujo	iz Zabrđa	star	65
1008.	"		Hamed	"	"	75
1009.	Bajramović		Hašim	"	"	75
1010.	Vlahovnjak		Emin	"	"	6
1011.	Gibanica		Džulbo	"	"	70
1012.	Polimac		Umija	"	stara	40

1013.	"	Alija	"	star	6
1014.	Berbo	Tima	"	stara	56
1015.	"	Šahin	"	star	25
1016.	Efendić	Alija	"	"	70
1017.	"	Mujo	"	"	38
1018.	Polimac	Mulajma	"		25
1019.	"	Esma	"	stara	35
1020.	"	Almaz	"	star	5
1021.	"	Fehim	"	"	1
1022.	Spahović	Smajo	"	"	70
1023.	Gibanica	Hamid	"	"	12
1024.	"	Esma	"	stara	5
1025.	Polimac	Sulejman	"	star	8
1026.	Berbo	Ema	"	stara	70
1027.	"	Osman	"	star	31
1028.	"	Ifeta	"	stara	28
1029.	Bejto	Imšir	"	star	60
1030.	Bajramović	Latif	"	"	35
1031.	"	Ahmo	"	"	2
1032.	Polimac	Duda	"	stara	45
1033.	Mirahčić	Suljo	iz Batkovića	star	65
1034.	Mukić	Ahmet	"	"	3
1035.	Dedović	Bajro	"	"	22
1036.	"	Smaila	"	stara	50
1037.	Mandal	Hata	"	"	35
1038.	"	Džana	"	"	60
1039.	"	Džema	"	"	30
1040.	"	Šahza	"	"	50
1041.	"	Smaila	"	"	35
1042.	"	Esma	"	"	5
1043.	"	Hama	"	"	3
1044.	"	Džemila	"	"	11
1045.	"	Šefko	"	star	18
1046.	"	Hajrija	"	stara	45
1047.	"	Azem	"	star	6
1048.	"	Izet	"	"	3
1049.	"	Razija	"	stara	3
1050.	Kurtović	Šeća	iz Batkovića	"	70
1051.	"	Alija	"	star	30
1052.	Hadžić	Šuhra	"	stara	12
1053.	Mandal	Vahida	"	"	45

1054. "	Hata	"	"	38
1055. Buđevac	Muša	iz Severina	"	65
1056. "	Esma	"	"	12
1057. Gibović	Alja	iz Zabrđa	"	55
1058. Bajramović	Sulejman	iz Zagradine	star	55
1059. "	Fata	"	stara	35
1060. "	Hajrija	"	"	12
1061. "	Ibrimša	"	"	10
1062. "	Osman	"	star	7
1063. "	Mera	"	stara	1
1064. "	Fatima	"	"	3
1065. Tvica	Šemso	"	star	40
1066. "	Fata	"	stara	3
1067. "	Najla	"	"	1
1068. Bajramović	Derviš	"	star	60
1069. "	Suljo	"	"	23
1070. "	Mujo	"	"	25
1071. Bajramović	Mera	iz Zagradine	stara	30
1072. "	Hafa	"	"	22
1073. "	Arslan	"	star	8
1074. "	Vehbija	"	"	2
1075. "	Muniba	"	stara	3
1076. Lugonja	Medo	"	star	60
1077. "	Džemila	"	stara	35
1078. "	Zećira	"	"	25
1079. "	Halil	"	star	7
1080. "	Mujo	"	"	5
1081. "	Murka	"	stara	25
1082. "	Nejra	"	"	3
1083. "	Najma	"	"	2
1084. "	Hajra	"	"	1
1085. "	Fahira	"	"	1
1086. Islamagić	Sabit	"	star	54
1087. "	Juso	"	"	21
1088. "	Edhem	"	"	14
1089. "	Ismet	"	"	7
1090. "	Mera	"	stara	9
1091. "	Feriza	"	"	45
1092. "	Paša	"	"	70
1093. "	Meho	"	star	65
1094. "	Alija	"	"	18

1095.	"	Suljo	"	"	24
1096.	"	Ibro	"	"	40
1097.	"	Šerfo	"	"	35
1098.	"	Emil	"	"	28
1099.	"	Ahmet	"	"	65
1100.	"	Arifa	"	stara	20
1101.	"	Fahra	"	"	2
1102.	"	Feto	"	star	3
1103.	Preljević	Šerfo	"	"	22
1104.	"	Rušid	"	"	17
1105.	Bajramović	Dedo	"	"	40
1106.	Hrlović	Hidža	"	stara	70
1107.	"	Fata	"	"	38
1108.	"	Džemail	"	star	16
1109.	Hrlović	Zema	iz Zagradine	stara	12
1110.	"	Naza	"	"	10
1111.	"	Zifo	"	star	7
1112.	"	Fata	"	stara	35
1113.	"	Sabit	"	star	12
1114.	"	Sabiha	"	stara	12
1115.	"	Bajro	"	star	10
1116.	"	Rasim	"	"	7
1117.	"	Fatima	"	stara	2
1118.	"	Aljka	"	"	50
1119.	Šabanović	Hajro	"	star	42
1120.	"	Zećir	"	"	18
1121.	"	Ibrišima	"	stara	38
1122.	"	Bole	"	star	12
1123.	"	Šemsa	"	stara	7
1124.	Homović	Halifa	"	"	40
1125.	"	Naza	"	"	18
1126.	"	Mula	"	"	8
1127.	"	Ahmet	"	star	5
1128.	"	Sabiha	"	stara	3
1129.	"	Muša	"	"	20
1130.	"	Senija	"	"	1
1131.	"	Hadžo	"	star	70
1132.	"	Ibrimša	"	stara	50
1133.	"	Hasan	"	star	30
1134.	"	Malića	"	stara	35
1135.	"	Zifa	"	"	20

1136.	"	Sedina	"	"	3
1137.	"	Himzo	"	star	2
1138.	"	Akif	"	"	14
1139.	"	Smaila	"	stara	11
1140.	Kondo	Džehva	"	"	4
1141.	Halilović	Amina	"	"	11
1142.	"	Uzeir	"	star	7
1143.	"	Nafa	"	stara	5
1144.	"	Almasa	"	"	40
1145.	"	Zaim	"	star	5
1146.	"	Fata	"	stara	50
1147.	Halilović	Halil	iz Zagradine	star	13
1148.	"	Ragib	"	"	11
1149.	"	Ramiz	"	"	8
1150.	"	Fatima	"	stara	6
1151.	"	Ziza	"	"	8
1152.	"	Omer	"	star	19
1153.	"	Muniba	"	stara	4
1154.	"	Zahir	"	star	4
1155.	Osmančević	Mujo	"	"	16
1156.	"	Razija	"	"	12
1157.	"	Husmija	"	stara	10
1158.	"	Arif	"	star	65
1159.	"	Osman	"	"	18
1160.	"	Kato	"	"	14
1161.	"	Derviš	"	"	12
1162.	"	Nuro	"	"	45
1163.	"	Derfo	"	"	2
1164.	"	Zada	"	stara	45
1165.	"	Zifa	"	"	15
1166.	"	Numo	"	star	1
1167.	"	Smail	"	"	25
1168.	Kondo	Bona (?)	"	stara	6
1169.	Osmančević	Nazif	"	star	3
1170.	"	Ajiša	"	stara	5
1171.	Skorupan	Zejina	"	"	65
1172.	"	Zema	"	"	67
1173.	"	Nafija	"	"	37
1174.	"	Emina	"	"	35
1175.	"	Vezira	"	"	7
1176.	"	Suljo	"	star	5

1177.	"	Zina	"	stara	3
1178.	"	Rašid	"	star	14
1179.	"	Esad	"	"	10
1180.	"	Ferid	"	"	16
1181.	"	Sado	"	stara	3
1182.	"	Refija	"	"	16
1183.	"	Omer	"	star	35
1184.	Kokor	Bajro	"	"	21
1185.	Kokor	Imša	iz Zagredine	stara	30
1186.	"	Adem	"	star	7
1187.	"	Triša	"	stara	3
1188.	Bajramović	Dudo	"	star	35
1189.	"	Rašid	"	"	7
1190.	"	Ahmo	"	"	6
1191.	"	Mujo	"	"	28
1192.	"	Đafer	"	"	20
1193.	"	Suljo	"	"	24
1194.	"	Mera	"	stara	35
1195.	"	Ema	"	"	2
1196.	"	Kasim (?)	"	star	1
1197.	"	Arslan	"	"	7
1198.	Dizdarević	Ahmo	"	"	45
1199.	"	Paša	"	stara	60
1200.	"	Kimeta	"	"	11
1201.	"	Džemail	"	star	10
1202.	"	Džemila	"	stara	2
1203.	"	Hamo	"	star	35
1204.	"	Hajro	"	"	30
1205.	"	Redžo	"	"	10
1206.	"	Zimet	"	"	12
1207.	"	Fehima	"	stara	5
1208.	"	Fatima	"	"	3
1209.	"	Zahmija	"	"	5
1210.	"	Osman	"	star	8
1211.	Alimanović	Vezira	"	stara	30
1212.	"	Rasim	"	star	9
1213.	"	Kasim	"	"	2
1214.	"	Ćazim	"	"	2
1215.	"	Šaćir	"	"	50
1216.	"	Alja	"	stara	40
1217.	"	Šemsa	"	"	7

1218.	"	Đula	"	"	5
1219.	Kondo	Naila	"	"	35
1220.	"	Umija	"	"	60
1221.	"	Meva	"	"	16
1222.	"	Osman	"	star	14
1223.	Kondo	Mehmed	iz Zagredine	star	12
1224.	"	Ćamil	"	"	10
1225.	"	Mina	"	stara	8
1226.	Šuman	Fata	"	"	28
1227.	"	Salim	"	star	8
1228.	"	Džemila	"	stara	10
1229.	"	Džemil	"	star	6
1230.	"	Adem	"	"	50
1231.	"	Hamida	"	stara	45
1232.	"	Halid	"	star	18
1233.	"	Faik	"	"	14
1234.	"	Smaila	"	stara	8
1235.	"	Dudo	"	star	40
1236.	"	Sabrija	"	"	25
1237.	"	Dedo	"	"	10
1238.	Mehinagić	Fehim	"	"	35
1239.	"	Šerbrija	"	stara	30
1240.	"	Arslan	"	star	6
1241.	"	Esma	"	stara	4
1242.	Hrustemović	Sadik	"	star	55
1243.	"	Ibro	"	"	30
1244.	"	Mustafa	"	"	25
1245.	"	Alja	"	stara	25
1246.	"	Veiz	"	star	12
1247.	"	Smail	"	"	20
1248.	"	Sedika	"	stara	20
1249.	Alihodžić	Arif	"	star	55
1250.	"	Rešo	"	"	20
1251.	"	Hadžira	"	stara	18
1252.	"	Zema	"	"	35
1253.	"	Ziba	"	"	12
1254.	"	Merlo	"	star	7
1255.	Šemović	Šahin	"	"	28
1256.	"	Hatidža	"	stara	4
1257.	"	Naila	"	"	6
1258.	"	Muša	"	"	6

1259.	"	Zado	"	star	1
1260.	Misirlić	Šeho	"	"	40
1261.	Misirlić	Ferida	iz Zagredine	stara	35
1262.	Turkušić	Mina	"	"	35
1263.	"	Bešir	"	star	40
1264.	"	Ismet	"	"	14
1265.	"	Izet	"	"	12
1266.	"	Fahra	"	stara	8
1267.	"	Zebo	"	star	6
1268.	"	Mihana	"	stara	5
1269.	"	Vasva	"	"	3
1270.	Jahović	Hajro	"	star	60
1271.	"	Hasan	"	"	16
1272.	"	Hadžira	"	stara	50
1273.	"	Nefo	"	star	30
1274.	"	Hadžo	"	"	35
1275.	"	Zada	"	stara	25
1276.	"	Amšo	"	star	20
1277.	"	Aja	"	stara	40
1278.	"	Muša	"	"	15
1279.	"	Meho	"	star	30
1280.	"	Medo	"	"	40
1281.	Tabaković	Ibro	"	"	50
1282.	"	Hajro	"	"	40
1283.	Hrustemović	Halim	"	"	3
1284.	Islamagić	Omer	"	"	13
1285.	"	Bajro	"	"	8
1286.	"	Zeina	"	stara	10
1287.	"	Ziza	"	"	28
1288.	"	Hata	"	"	10
1289.	"	Bajram	"	star	6
1290.	"	Murat	"	"	2
1291.	"	Nafija	"	stara	6
1292.	"	Zikrija	"	star	2
1293.	"	Mera	"	stara	2
1294.	Jahović	Nuro	"	star	30
1295.	"	Haska	"	stara	10
1296.	"	Nail	"	star	9
1297.	"	Đula	"	stara	4
1298.	Turkušić	Zena	"	"	8
1299.	Turkušić	Hata	iz Zagredine	stara	10

1300.	"	Feriza	"	" 3
1301.	Bajramović	Duda	"	" 35
1302.	"	Hasan	"	star 5
1303.	Islamagić	Emša	"	stara 30
1304.	"	Mevla	"	" 25
1305.	"	Nurija	"	star 5
1306.	"	Azem	"	" 3
1307.	"	Nura	"	stara 1
1308.	Slatina	Rahima	"	" 15
1309.	"	Fadlija	"	" 2
1310.	Šuman	Hatidža	"	" 2
1311.	"	Ragib	"	star 6
1312.	'	Nurija	"	" 3
1313.	"	Nuro	"	" 2
1314.	"	Uma	"	stara 6
1315.	"	Ibro	"	star 4
1316.	"	Mina	"	stara 25
1317.	Lugonja	Ramo	"	star 20
1318.	"	Medo	"	" 50
1319.	"	Jakub	"	" 20
1320.	"	Džemajil	"	" 30
1321.	"	Zećira	"	stara 20
1322.	"	Mujo	"	star 7
1323.	"	Halem	"	" 8
1324.	"	Nurko	"	" 20
1325.	"	Fatima	"	stara 5
1326.	"	Hana	"	" 4
1327.	"	Najla	"	" 5
1328.	"	Mera	"	" 3
1329.	Muratović	Murat	"	star 50
1330.	"	Šeća	"	stara 40
1331.	"	Šahza	"	" 20
1332.	"	Nurko	"	star 12
1333.	"	Mujo	"	" 10
1334.	"	Ajša	"	stara 22
1335.	"	Bajro	"	star 4
1336.	"	Hajro	"	" 3
1337.	Terzić	Suljo	iz Zagredine	star 40
1338.	"	Nuro	"	" 37
1339.	"	Redžo	"	" 5
1340.	"	Pemba	"	stara 17

1341.	"	Adem	"	star	2
1342.	"	Fatima	"	stara	1
1343.	Eminić	Meho	"	star	3
1344.	"	Mujo	"	"	20
1345.	"	Zlata	"	stara	17
1346.	Mehović	Suljo	"	star	40
1347.	"	Huso	"	"	40
1348.	"	Imša	"	stara	35
1349.	"	Belja	"	"	40
1350.	"	Durmo	"	star	6
1351.	"	Ljatif	"	"	4
1352.	Islamagić	Ahmet	"	"	2
1353.	"	Emin	"	"	50
1354.	"	Derviša	"	stara	25
1355.	"	Mujo	"	star	40
1356.	Merdović	Sulejman	"	"	4
1357.	"	Džemila	"	stara	40
1358.	"	Šaban	"	star	40
1359.	"	Ćamil	"	"	20
1360.	"	Azem	"	"	15
1361.	"	Hamo	"	"	10
1362.	"	Šaćir	"	"	4
1363.	Kulogija	Salko	iz Zaostra	"	37
1364.	"	Mumin	"	"	20
1365.	Bajramović	Nazif	"	"	40
1366.	Trle	Šerif	"	"	30
1367.	"	Adem	"	"	35
1368.	Anterić	Memiš	"	"	35
1369.	Kurdija	Azem	"	"	35
1370.	Ašćerić	Džafo	"	"	20
1371.	Kulogija	Meho	"	"	30
1372.	"	Vezira	"	stara	15
1373.	Mahmutović	Šaćir	"	star	17
1374.	Fetibegović	Fatima	"	stara	60
1375.	Fetibegović	Osman	iz Zaostra	star	52
1376.	"	Zemina	"	stara	45
1377.	"	Fehim	"	star	14
1378.	"	Hasan	"	"	11
1379.	"	Bego	"	"	9
1380.	Kuloglija	Sejdo	"	"	60
1381.	"	Umla	"	stara	50

1382. Hadžić	Suljo	"	star	35
1383. "	Hamid	"	"	40
1384. Trle	Šefko	"	"	19
1385. "	Zineta	"	stara	50
1386. "	Medo	"	star	10
1387. "	Ševita	"	stara	7
1388. "	Rahima	"	"	35
1389. "	Haso	"	star	15
1390. "	Rešo	"	"	60
1391. Ašćerić	Bećo	"	"	90
1392. "	Hankija	"	stara	13
1393. "	Mušo	"	star	36
1394. "	Najlo	"	"	52
1395. "	Hasib	"	"	19
1396. "	Hatidža	"	stara	35
1397. Kurdija	Huso	"	star	40
1398. "	Šućo	"	"	46
1399. Fetibegović	Mušo	"	"	23
1400. Ašćerić	Ahmet	"	"	45
1401. Kuloglija	Vasvija	"	stara	12
1402. Tutundžić	Selim	"	star	45
1403. Ašćerić	Šefo	"	"	70
1404. "	Ajiša	"	stara	21
1405. Kokor	Ramo	"	star	20
1406. "	Šaban	"	"	18
1407. Eminić	Meho	"	"	20
1408. "	Omer	"	"	20
1409. Hrlić	Arslan	"	"	25
1410. Krilaš	Nair	"	"	20
1411. Manović	(?) Kasim	"	"	30
1412. Alimanović	Smajo	"	"	25
1413. Abaspahić	Bajro	iz **Sočica**	star	34
1414. "	Latifa	"	stara	45
1415. "	Almaz	"	star	45
1416. "	Fata	"	stara	38
1417. "	Munib	"	star	10
1418. "	Ziba	"	stara	8
1419. "	Šefketa	"	"	4
1420. "	Mustafa	"	star	1
1421. "	Fatima	"	stara	60
1422. "	Đuza	"	"	3

1423.	"	Fatima	"	"	65
1424.	"	Hama	"	"	42
1425.	"	Sedika	"	"	9
1426.	"	Šefika	"	"	7
1427.	"	Hanefija	"	star	9
1428.	"	Tufika	"	stara	4
1429.	"	Šerifa	"	"	48
1430.	"	Ziza	"	"	70
1431.	"	Adila	"	"	35
1432.	"	Zineta	"	"	12
1433.	"	Sulejman	"	star	5
1434.	'	Džemail	"	"	3
1435.	Bašić	Mulija	"	stara	60
1436.	"	Kuta	"	"	46
1437.	Bašić	Tifa	"	"	10
1438.	"	Munira	"	"	10
1439.	"	Smajo	"	star	7
1440.	"	Zejna	"	stara	5
1441.	"	Ruždo	"	star	4
1442.	"	Zineta	"	stara	2
1443.	Halilagić	Fatima	"	"	7
1444.	"	Mujo	"	star	4
1445.	"	Omer	"	"	70
1446.	Taspahić	Derviš	"	"	70
1447.	Herić	Ćamil	"	"	50
1448.	"	Halil	"	"	18
1449.	"	Almaz	"	"	10
1450.	"	Haljo	"	"	50
1451.	Herić	Idriz	iz Sočica	star	8
1452.	Halilović	Hata	"	stara	40
1453.	"	Muradif	"	star	16
1454.	"	Zihrija	"	"	10
1455.	"	Safet	"	"	7
1456.	Čolaković	Latif	"	"	8
1457.	Tabaković	Buljko	"	"	50
1458.	"	Avdo	"	"	14
1459.	"	Juso	"	"	11
1460.	"	Muharem	"	"	7
1461.	Salkanović	Zećir	"	"	18
1462.	"	Šemso	"	"	16
1463.	"	Bajro	"	"	12

1464. "	Zida	"	stara	8
1465. "	Aziz	"	star	4
1466. Herić	Zako	"	"	40
1467. "	Osman	"	"	19
1468. "	Zifa	"	stara	15
1469. "	Hankija	"	"	7
1470. Softić	Huso	"	star	55
1471. "	Selim	"	"	8
1472. "	Mero	"	"	20
1473. "	Zejna	"	stara	70
1474. Herić	Tifa	"	"	6
1475. "	Fatima	"	"	4
1476.Manovović	Cura	"	"	6
1477. "	Ziza	"	"	4
1478. Skorupan	Omer	"	star	35
1479. "	Mujo	"	"	30
1480. "	Naza	"	stara	23
1481. "	Ifeta	"	"	6
1482. "	Rifet	"	star	1
1483. Herić	Alija	"	"	6
1484. "	Fata	"	stara	3
1485. "	Bešir	"	star	70
1486. "	Mehmed	"	"	16
1487. "	Sedika	"	stara	8
1488. "	Fata	"	"	5
1489. Čarković	Fata	iz Sočica	stara	60
1490. "	Hajra	"	"	20
1491. Krilaš	Paša	"	"	18
1492. Kokor	Naza	"	"	40
1493. "	Sabrija	"	star	10
1494. "	Kada	"	stara	4
1495. "	Hajra	"	"	50
1496. "	Emil	"	star	4
1497. "	Hatidža	"	stara	50
1498. Eminić	Zlata	"	"	55
1499. "	Nezir	"	star	12
1500. "	Salko	"	"	60
1501. "	Nera	"	stara	40
1502. "	Nasuf	"	star	15
1503. "	Jusuf	"	"	10
1504. "	Ibrimiša	"	stara	8

1505.	"	Hasna	"	" 4
1506.	"	Aiša	"	" 35
1507.	"	Nura	"	" 10
1508.	"	Fata	"	" 7
1509.	Bejtović	Zada	"	" 35
1510.	"	Bećir	"	star 14
1511.	"	Šerif	"	" 8
1512.	"	Šerfa	"	stara 5
1513.	"	Đuma	"	" 28
1514.	"	Rosim	"	star 8
1515.	"	Kasim	"	" 4
1516.	"	Rifat	"	" 8
1517.	"	Vadlija	"	stara 7
1518.	Krilaš	Hajro	"	star 42
1519.	Alimanović	Mulka	"	stara 16
1520.	"	Šemso	"	star 12
1521.	"	Zemka	"	stara 7
1522.	"	Ragib	"	star 5
1523.	"	Ibrahim	"	" 3
1524.	"	Slada	"	stara 35
1525.	Šalak	Fatima	"	" 2
1526.	Hadžović	Akif	"	star 4
1527.	Hadžović	Nazif	iz Sočica	star 6
1528.	"	Fatima	"	stara 2
1529.	"	Rahima	"	" 38
1530.	Heldović	Zinka	"	" 12
1531.	"	Akmuša	"	" 70
1532.	"	Osman	"	star 3
1533.	"	Nefa	"	stara 50
1534.	"	Vasvija	"	" 10
1535.	"	Hasnija	"	" 8
1536.	"	Šaćir	"	star 5
1537.	Bašić	Latif	"	" 9
1538.	Bejtović	Fata	"	stara 3
1539.	Atović	Mustafa	iz Kasidola	star 25
1540.	Lukovac	Huso	"	" 25
1541.	Stroil	Šemso	iz Sočica	" 50
1542.	Mandal	Šahin	iz Crnuge	" 45
1543.	Skorupan	Omer	iz Sočica	" 38
1544.	Islamović	Sadija	iz Bučevskih Goleši	stara 23
1545.	Stroil	Kasim	iz Sočica	star 23

1546. Džanović	Dedo	"	"	16
1547. Mandal	Remzija	iz Crnuge	stara	20 *

(AJ, 110, 46-93, str. 261-272)

* *Ovaj spisak žrtava nije potpun. Raspoloživi izvori (uglavnom izjave svjedoka) pokazuju da broj žrtava u pribojskom kraju prelazi preko 3.000 zaklanih (ubijenih) Bošnjaka. O tome, između ostalog, vid. i dokumente br. 170-172 i: H. Čengić, n.d., str. 224-227.*

TABELARNI PREGLED ZLOČINA U PRIBOJSKOM KRAJU - PODACI NARODNOG ODBORA PRIBOJSKOG SREZA, PRIBOJ, 1946.*

SREZ PRIBOJSKI

	VRSTA ZLOČINA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	Četnici D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Koste Pečanca	S.D.S. Nedićevci	Specij. policij.	Musliman milicija
1	Bombardovanjem civilnog stanovništva	Ljudi	7			1										
		Žene	2													
		Starci														
		Deca	7			1										
2	Streljanjem	Ljudi	39			75			10	173						3
		Žene	5			8			1	95						1
		Starci								38						
		Deca							3	97						
3	Vešanjem	Ljudi														
		Žene														
		Starci														
		Deca														
4	Klanjem	Ljudi	19			6				231						
		Žene	17			5				230						
		Starci								33						
		Deca								388						
5	Mrcvarenjem (prebijanjem)	Ljudi	82			75		2	31	65						
		Žene	75			55				53						
		Starci	10			15				12						
		Deca	1			10				16						
6	Kasnije nastupila smrt kao posledica povrede, zlostavljanjem - mučenjem	Ljudi	20			11			17	32						
		Žene	7			3				4						
		Starci														
		Deca														
7	Smrt u logorima	Ljudi	5													
		Žene														
		Starci														
		Deca														
	UKUPNO		296			265		2	72	1467						4

u je pečat okruglog oblika sa natpisom: "NARODNI ODBOR SREZA PRIBOJSKOG PRIBOJ". Dokument je bez potpisa. Najvje
dok. br. 171-172.

SREZ PRIBOJSKI

IA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	D.M.	S.D.S Nedićevci	Ustaše	Ljotićevci	Kosta Pečanac	Rupnikovci	Specijal. policija	Muslimanska milicija	Ukupno
	Ljudi	39	2		26			53		5				1	42	158
	Žene	9			4			21							10	34
	Starci							19							6	25
	Deca	7			3			12							12	34
	Ljudi	35			15			41		2					6	99
	Žene	14			6			16							1	37
	Starci	2						5								7
	Deca	8			1			24								33
	Ljudi	98	5		15			143		11					60	332
m su	Žene	48	3		16			79		6					32	184
e	Starci	8	1		4			24							10	47
vije o)	Deca	13	4		5			22		2					10	56
	Ljudi	72	30		38					3						143
ška	Žene	28	15		17					1						61
da	Starci	18														18
	Deca															
		3			8					2					6	19
		402	60		158			459		32				1	195	1307

SREZ PRIBOJSKI

VRSTA ZLOČINA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Albanci	Italijani	Bugari	Ustaše	Ljotićevci	Četnici D.M.	Rupnikovci	K. Pećanca	S.D.S.	Spec. policij.	Muslim milicij.
Hapšenje	Ljudi	183	3			334		26		301					1
	Žene	40				105		5		19					
	Starci	27				11				33					
	Deca	30				35				10					
Interniranje u zemlji	Ljudi	17				59									
	Žene	13				11									
	Starci	3				3									
	Deca	1				1									
Odvođenje na prinudni rad	Ljudi	36				30									
	Žene														
	Starci														
	Deca														
Prinudno preseljenje	Ljudi	77				285				320					
	Žene	68				360				260					
	Starci					100				100					
	Deca	7				500				500					
Odvođenje u logore van zemlje	Ljudi	24	9			6									
	Žene														
	Starci														
	Deca														
Prinudna mobilizacija	Ljudi	166				227		12		874					155
	Žene														
	Starci														
	Deca														
UKUPNO		692	12			2087		43		2417					156

SREZ PRIBOJSKI

NA	Nemci u zemlji	Nemci u logorim van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	K. Pečanca	S.D.S.	Specijal. policija	Muslim. milicija	Ukupno	Primedba
druge	25			90			10	2849							2974	
druge	88			59				238							385	
sitna	3074			6155		120		9965						6	19320	
e rupna	668			3091		10		4094						12	7875	
u kg	768688			761841		3000		670051						16200	2219780	
radnji																
štaja	1199750			1512500				3160500						1220	5873970	
a	153363			103464			500	1097435						38000	1392762	
ćstva	475800			339970				1473490						5620	2294880	
	2619456			2727170		3130	510	6418622						61058	11829946	

(AJ 110, fasc. 62, arh.jed. 116, str. 73-76)

2	Streljanjem	Ljudi	25			4			6	282			4		326
		Žene	3			3		1		191					198
		Starci				3				134					137
		Deca	5			2				217					224
3	Vešanjem	Ljudi													
		Žene													
		Starci													
		Deca													
4	Klanjem	Ljudi							2	271					273
		Žene								224					224
		Starci								93					93
		Deca								164					164
5	Mrcvarenjem (prebijanjem)	Ljudi				7				112					119
		Žene				9				63					72
		Starci								5					5
		Deca				14				3					17
6	Kasnije nastupila smrt kao posledica povrede, zlostavljanjem - mučenjem	Ljudi							2	21					23
		Žene								20					20
		Starci							1						1
		Deca								29					29
7	Smrt u logorima	Ljudi		2											2
		Žene													
		Starci													
		Deca													
	UKUPNO		41	2		47		1	11	1830			4		1936

kument je bez pečata i potpisa, ali je iste provenijencije kao i dok. br. 170, što očito pokazuje rukopis u oba dokumenta. N
datum nastanka. Vjerovatno je nastao iste godine (1946.), ali poslije dokumenta br. 170.

DA TIJELA

SREZ PRIBOJSKI

	VRSTA ZLOČINA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci			Uku
1	Osakaćenje	Ljudi	4							6					1
		Žene	1						1	6					
		Starci								1					
		Deca	6							6					1
2	Ranjavanje	Ljudi	3			5			1	37					4
		Žene	7			1				30					3
		Starci	1												
		Deca	16							10					3
3	Mučenje - zlostavljanje (kojim su nanete teške povrede, ili zdravlje teško narušeno)	Ljudi				6		2	7	78					
		Žene				1		1	1	72					
		Starci								3					
		Deca													

		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Muslimanska milicija	Specijalna policija	Ukupno	Primedba
	[illegible]	[illegible]			[illegible]			[illegible]	[illegible]					368	
...hapšenje	Žene	6			32			12	3					52	
	Starci	1			6			1						8	
	Deca	1			45			2						48	
...iranje u zemlji	Ljudi	4			48				2					54	
	Žene														
	Starci														
	Deca														
...vođenje na ...nudni rad	Ljudi	100			60				87					247	
	Žene														
	Starci														
	Deca														
...no preseljenje	Ljudi								305					305	
	Žene								115					115	
	Starci								110					110	
	Deca								355					355	
...enje u logore ...an zemlje	Ljudi	24			10									34	
	Žene														
	Starci														
	Deca														
...UKUPNO		178			335			48	1141					1702	

SREZ PRIBOJSKI

...OČINA	Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Muslimanska milicija	Specijalna policija	Ukupno	Primedba
...će i druge ...de	37			80			10	3727					3854	
...e kuće i ...grade	16			28				16					60	
... stoke	4668			8597			329	22652			62		36308	
... hrane	508851			1088192			169454	2531143			12500	70000		4380140
...rika i radnji														
...amještaja	2774			3634		400	948	11454			116	4011	23337	
... odela	2473			2298		3	406	5979			902	25	12086	

ŽIVOTA

оština Sočička

TABELARNI PREGLED ZLOČINA U PRIBOJSKOM KRAJU - PODACI NARODNOG ODBORA PRIBOJSKOG SREZA, PRIBOJ, 1946.*)

SREZ PRIBOJSKI

	VRSTA ZLOČINA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Milicija		Ukupno
1	Bombardovanjem civilnog stanovništva	Ljudi	3												3
		Žene													
		Starci													
		Deca													
2	Streljanjem	Ljudi	18			7			4	185			1		215
		Žene								133					133
		Starci								127					127
		Deca								119					119
3	Vešanjem	Ljudi													
		Žene													
		Starci													
		Deca													
4	Klanjem	Ljudi							2	158					160
		Žene								123					127
		Starci								54					54
		Deca								45					45
5	Mrcvarenjem (prebijanjem)	Ljudi								34					34
		Žene								54					54
		Starci								5					5
		Deca													
6	Kasnije nastupila smrt kao posledica povrede, zlostavljanjem - mučenjem	Ljudi								16					16
		Žene								7					7
		Starci													
		Deca													
7	Smrt u logorima	Ljudi													
		Žene													
		Starci													
		Deca													
	UKUPNO		25			7			6	1030			1		1065

* Dokument je bez pečata, potpisa i datuma. Vid. dok. br. 170-171.

ička

SREZ PRIBOJSKI

STA ZLOČINA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugo- slavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupni- kovci			Ukupno	Primedb
Dsakaćenje	Ljudi	1							2					3	
	Žene								3					3	
	Starci														
	Deca	6							6					12	
Ranjavanje	Ljudi								21					21	
	Žene	3							23					26	
	Starci														
	Deca								6					6	
Mučenje - avljanje (kojim nanete teške rede, ili zdravlje ko narušeno)	Ljudi								55					55	
	Žene								54					54	
	Starci								3					3	
	Deca														
a - laka i teška esna povreda	Ljudi								27					27	
	Žene								37					37	
	Starci								5					5	
	Deca														
Silovanje									30					30	
UKUPNO		10							262					272	

			Zemlji	Jugo- slavije										
1	Hapšenje	Ljudi												
		Žene												
		Starci												
		Deca												
2	Interniranje u zemlji	Ljudi												
		Žene												
		Starci												
		Deca												
3	Odvođenje na prinudni rad	Ljudi	100			60				87					[illegible]
		Žene												
		Starci												
		Deca												
4	Prinudno preseljenje	Ljudi												
		Žene												
		Starci												
		Deca												
5	Odvođenje u logore van zemlje	Ljudi												
		Žene												
		Starci												
		Deca												
	UKUPNO		100			60				87					2

IMOVINE

ština Sočička

SREZ PRIBOJSKI

	VRSTA ZLOČINA	Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Milicija		Ukupno
1	Spaljene kuće i druge zgrade	5						4	2128					2137
2	Razorene kuće i druge zgrade													
3	Pljačka stoke	949			474			158	12163					13744
4	Pljačka hrane	73984			109869			22457	495065			2500		70387
5	Pljačka fabrika i radnji													
6	Pljačka namještaja	515			314			111	3651			89		4680

TABELARNI PREGLED ZLOČINA U SREZU PLJEVLJA - PODACI
LJSKE KOMISIJE CRNE GORE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, CETINJE, 1946.

SREZ PLJEVALJSKI

INA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Separatisti	Četnici D.M.	Ukupno	Prime
njem vništva	Ljudi	45			14									59	
	Žene	15			4									19	
	Starci														
	Deca	4			7									11	
n	Ljudi	32			190			21					352	595	
	Žene	11			18								390	419	
	Starci	8			15								277	300	
	Deca	7			15								379	401	
n	Ljudi												1	1	
	Žene														
	Starci														
	Deca														
	Ljudi												57	57	
	Žene												132	132	
	Starci												38	38	
	Deca												268	268	
m m)	Ljudi	20											79	99	
	Žene				10								56	66	
	Starci												15	15	
	Deca												16	16	
smrt kao rede, m - n	Ljudi	5											6	11	
	Žene	4											3	7	
	Starci														
	Deca														
ma	Ljudi	25			8								3	36	
	Žene														
	Starci														
	Deca														
		176			289								2072	2550	

IJELA

SREZ PLJEVALJSKI

RSTA ZLOČINA		Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugo-slavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupni-kovci	Sepa-ratisti	Čet D.
Osakaćenje	Ljudi	22			15			4					5
	Žene	1			2								
	Starci												
	Deca	3			2								
Ranjavanje	Ljudi	160			129			5					34
	Žene	28			30								15
	Starci												
	Deca												
enje - zlostavljanje m su nanete teške de, ili zdravlje teško narušeno)	Ljudi	132			221			15					8
	Žene	54			159			7					11
	Starci	15						5					15
	Deca	21			40			15					4
- laka i teška telesna povreda	Ljudi	135			186			26					21
	Žene	86			115			6					20
	Starci	13											1
	Deca	25			34								5
Silovanje		7			80			54					3
UKUPNO		705			1013			137					8

	[illegible]	[illegible]			[illegible]			[illegible]					[illegible]	[illegible]
	Žene	35			181			30					79	325
	Starci				17			5					22	44
	Deca	22			46									68
mlji	Ljudi	76	149		130			2						357
	Žene	15	27		69			20					3	134
	Starci	3			15									18
	Deca	105			17									122
udni	Ljudi	624			216			2					220	1062
	Žene	30			48								28	106
	Starci												27	27
	Deca				151								62	213
nje	Ljudi	154			260			188					772	1374
	Žene	120			240			151					1295	1806
	Starci	70			168			80					266	610
	Deca	200			257			232					1541	2230
e van	Ljudi	158			188									346
	Žene	19			45									64
	Starci													
	Deca													
		2191	176		2906			789					4667	10829

SREZ PLJEVALJSKI

LOČINA	Nemci u zemlji	Nemci u logorima van Jugoslavije	Mađari	Italijani	Albanci	Bugari	Ustaše	D.M.	Ljotićevci	Rupnikovci	Separatisti	Četnici D.M.	Ukupno	Primedba
uće i druge ade	979			3845			334					4075	9233	
uće i druge ade	211			394		22	15					123	765	
stoke	54129			64291		404	600					39948	163012	
hrane	50000000			200000000			1					7000000	320000000	
rika i radnji	50			40			20					71	181	
amještaja	14495			19702		1800	1000					12625	49622	
odela	3716			10220		649	1786					8162	24533	

Br. 174

ZLOČINI GENOCIDA NA PODRUČJU VIŠEGRADA - ZAPISNIK ZEMALJSKE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, SARAJEVO, 19. FEBRUAR 1947.

Broj: 60423/ 194.

Z a p i s n i k

sastavljen dne 19.II. 1947 pred Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača u Sarajevu Srez Sarajevo Okrug Sarajevo

Od komisije su prisutni:

Zapisničar
Latifić Muniba Kvasnićka Božana

Pristupa Mešanović Fatima, žena Hamida, rodom iz Višegrada, Opština Višegrad, Srez Višegrad, Okrug Sarajevo, sada se nalazi u Višegradu, stara 36 godina, po zanimanju domaćica izdražava ____________ članova porodice, propisno opomenuta o kazivanju istine, izjavljuje:

Početkom oktobra 1943. godine nalazili su se četnici u okolici Višegrada. Uoči 5.X.1943. napali su četnici na Višegrad, a iz Višegrada prije podne 5.X.1943. god. povukli su se izpred četnika domobrani, milicija i oko 100 SS. njemačkih vojnika, a odmah po tom upale su četničke bande u Višegrad pod komandom Dragiše Vasiljevića (37 godina, rodom iz Višegrada, poginuo navodno 1945. g.). **Četnici su odmah zapalili jedan dio grada tako, da su izgorile dvije trećine grada, i odmah su počeli sa ubijanjem muslimanskog življa. Ubijali su gdje god su koga stigli, a osim toga prva tri dana i noći odvodili su žrtve na Drinski most i tu ih ubijali iz pušaka i klali, a tada ih sa mosta**

bacali u Drinu. Neke su žrtve primorali da žive sa mosta skaču u Drinu, koja je u to vrijeme bila velika i hladna. Ja to nisam svojim očima vidila jer sam se kao muslimanka sa svoje troje djece (od 12-3 godine) krila u podrumu Milutina Filipovca (40 god. star, Srbin, sada službenik u Višegradu), ali sam to čula od svedoka očevidaca Sadije Džino i Muje Džino, koji sada žive u Višegradu, a koji su se također tada krili i to na tavanu kuće Hriste Hodžo, blizu Drinskog mosta, odakle su promatrali šta četnici na mostu rade. **Prva tri dana četnici su bez prekida ubijali i klali narod. Tada je pobijeno mnogo svijeta,** ali neznam imena sviju žrtava, **jer je tada u Višegradu stradalo mnogo izbjeglica, koje su pobjegle u Višegrad ispred četnika iz Goražda, Čajniča, Priboja, Rudog i iz sela sreza višegradskog.** Znam imena ovih žrtava, koje su četnici u ta tri dana pobili:

Kapetanović	Abdulah,	um. Mustafe,	23 god.	muderiz iz Višegrada
Kapetanović	Abida,	ž.um. Mustafe,	45 god.	iz Višegrada
Kapetanović	Ahmet,	um. Mustafe,	12 god.	iz Višegrada
"	Rasema,	um. Mustafe,	18 god.	"
"	Hiba,	"	15 god.	"
"	Ajiša /ž.?/	kć.um. Mustafe,	34 god.	"
		dijete Ajišino	1 god.	"
....	Salko,	podvornik u srezu	46 god.	iz Višegrada,
....	ž. Salkina		36 god.	"
	6 do 7 djece Salkine od 14 god. na niže			"
Ohranović	Dervija,	um. Hasana	38 god.	"
"	Mula um.	"	28 god.	"
Jamak	Mula,	ž. Mustafina,	30 god.	"
Jamak	Mustafa,		30 god.	"
	3-4 djece Mustafe Jamaka (nastarije staro 12 god.)			"
Šuško	Salko,	težak,	56. god.	iz "
Šuško	Nail		40 god.	"
Šuško	ž. Nailova,		38 god.	"
Šuško -	četvoro djece Nailove (od 12 god. na niže)			"
Tabaković	ne znam ime, ž. hodže		55 god.	"
"	Fatima ž. Ibrahimova		30 god.	"
"	Ibrahim, sin hodžin		40 god.	"
"	ž. Zejnilova,		32 god.	"
"	Zejnil		42 god.	"
"	Z. Ševalova		19 god.	"
Sarać	Ibrahim,		40 god.	trgovac "

"	Pašo,	60 god.	"	"
Karišik	Idriz,	40 god.	"	"
Hajta	Meho,	40 god.	hodža,	"
"	Tifija, kć. Mehina,	22 god.		"
"	ne znam joj ime kć. Mehina	12 god.		"
"	" mu ime sin Mehin,	10 god.		"

U muslimanskom selu **Crnićima**, koje je udaljeno 1 km od Višegrada, u ta prva tri dana **četnici su izvršili također pokolj**. U tom selu oni su zatvorili u kuću Osmanagić Safeta, porodicu Osmanagića, u kojoj je bilo oko 15 članova, i porodicu Brankovića u kojoj je bilo oko 30 članova - samih djevojaka bilo je oko 15, **kuću su zapalili, tako da su žrtve žive u kući izgorile.** U Crnićima su tada poubijali još drugih žrtava tako, da broj poubijanih iznosi oko 100.

U selu **Nezucima**, koje je daleko jedan km od Višegrada, tada su **četnici pobili oko 70 lica**, od kojih znam imena samo Toskić Behari, žena Mehina (za njezine nekoliko djece, znam da joj se najstarija kćerka zvala Šuhra Toskić, imala je 15 godina).

U ta prva tri dana držim da je **u Višegradu i najbližoj okolici Višegrada pobijeno oko 2.000 žrtava. Osim zločina pokolja četnici su vršili zločine paljevine, pljačke i silovanja.** Neznam imena oštećenica, koje su četnici silovali, samo znam imena djevojaka i to: Umije iz sela Mioča 18 godina stara i djevojke Sadije, isto iz sela Mioća stara 19 godina. Ove dvije djevojke četnici su zatvorili u brijačnicu Rasima Mulahasića u Višegradu, gdje su ih **silovali, a zatim ih ubili**. Svi ovi zločini vršeni su po nalogu komandanta Dragiše Vasiljevića i nekog Moljevića, koji je osuđen u procesu zajedno sa Dražom Mihajlovićem u Beogradu. Znam da je bio komandant četnički i neki Pavlović Dragomir, Miloradov, star 20 god. iz Osredaka, (boravište nepoznato), pa je sigurno i on imao udjela u vršenju ovih zločina.

Četvrti dan četnici su u Višegradu uspostavili vlast, a glavnina im je otišla prema Rogatici, a u Višegradu su ostale male snage. Četnici su postavili svoga načelnika nekog Čedu, star 40 godina, Nedićevac ubijen kasnije od NOV-a.

Odmah po uspostavljanju vlasti jedna grupa četnika povela je Šaćiru Karčić (ž. Jusufova, 38 godina, sada u Višegradu), sa njezino četvoro djece (od 10 god. na niže) da ih ubiju. Šaćiru su pronašli sa djecom sakrivenu kod neke Ljube i vodili su ih Drinskom mostu. Ovu grupu

četnika, koja je vodila Šaćiru, srela je druga grupa četnika, koja je naredila sprovodnicima Šaćirinim da ne smiju ubiti Šaćiru i njezinu djece, nego da je imaju pustiti kući, i tako se Šaćira spasila.

Kroz par dana **pohapsili su četnici po Višegradu sve Muslimane** i jednu katolkinju, koje su pronašli, i zatvorili ih u zatvor u srezu. Među tima uhapšenima bila sam i ja, sa svoje troje djece, Kasim Balić 45 god. star, sada u Dušču kod Višegrada, Meho Malohija 40 god, težak, Šaćira Karčić, ž. Jusufova stara 38 g., sa svoje 4 djece, sada se nalazi u Višegradu, Sadija Džino, sa jednim djetetom, stara 40 g. sada u Višegradu, Galićka 25 god. Hrvatica, **i oko 40 djece, kojima su četnici pobili roditelje.** Svi smo mi bili potrpani u jednu sobu.

Prve noći oko 12 sati došlo je do k nama u zatvor oko 6 četnika i naredili nam da iziđemo, jer da će nas otpremiti u šumu "Sjemeć" Hrvatima. Mi smo se nećkali, jer smo znali šta nas čeka i molili ih da nas ostave u zatvoru, dok ne svane, ali nam to nije pomoglo. Čim su nas izveli, pred zatvorom je Meho Malehija spustio iz naručja dvoje djece i nageo bježati u pravcu Drine. Za njim su otrčali četnici Živković Vojo, pok. Mikajla, 18 god. iz Višegrada, sada u zatvoru Okružnog suda u Sarajevu i njegov brat Sreten Živković, 20 god. star sada negdje u našoj vojsci. Nas su odveli do Medrese i kad smo stigli pred Medresu, dotrčao je među nas Rajko Savić (star 30 god. 1945 poginuo nesretnim slučajem) - stražar sreskog načelnika Čede (40 god star, ubijen 1943. od NOV-a). Rajko Savić sa revolverom u ruci zaprijetio je četnicima, da nas ne smiju pobiti i da nas moraju povratiti u zatvor i to ovim riječima: "Sram vas bilo, malo vam je turske krvi, natrag sirotinju u zatvor". Iza toga nas je Rajko Savić sam povratio u zatvor. Nakon pola sata došao je među nas u zatvor Živković Vojo i odveo Galićku, koja se više nije povratila. Ja nisam Voju prepoznala, jer je bio mrak u sobi, ali su mi drugi to rekli koji su ga prepoznali. Ujutro je došao isti taj Vojo sa bratom Sretenom i pitao nas, gdje nam je Galićka i Meho Malohija, a iza toga nam je rekao: "Eno vam Galićke otputovala niz Drinu za Zvornik, a Mehe vam eno u Drini zaklanog, pa ako imate volju otiđite da ga vidite".

Drugu noć oko 10 sati došao je Vojo opet k nama u zatvor, probudio nas i pitao kako se zove ona bolesna žena u kući Sante Pape. Ja sam mu odgovorila da se zove Fatima Hamzić, udata Hodžić, (36 god stara) i pitala sam ga "zar je živa, pa to mi je rodica". Poslije toga on je otišao. Sutradan ranim jutrom došao je u zatvor Vaso Đurović, (38 god. star

Srbin, ubijen kasnije od četnika) i kroz vrata samo upitao, je li među nama Fatima Hamzić. Ja sam mu rekla "pa zar nije kod vas, sinoć mi je Vojo Živković rekao da je kod vas". On je odgovorio "da ju je noćas baš Vojo Živković i odveo k nama u zatvor, pa da to znači, kad nije dovedena k nama, da ju je Vojo i ubio". Te su riječi čuli i Šaćira Karčić, Sadija Džino i Kasim Balić, svi sada u Višegradu.

Taj isti dan dovedeni su k nama u zatvor Šerfo Maslo (38 godina iz Višegrada)/ i još jedan mladić - musliman, kojemu ne znam imena. Oba su bila lakše ranjena prilikom bježanja ispred četnika. U sumrak istoga dana došli su u zatvor k nama Vojo i Sreten Živković i odveli ovu dvojicu ranjenih, rekavši da ih vode za bolnicu u Priboj. Toga dana data je još jedna soba za nas zatvorenike, u koju smo prešli ja sa moje troje djece, Sadija Džino sa djetetom - Mehmedom starim 7 godina i Kasim Balić. Još prije nego što smo mi dovedeni u zatvor u trećoj sobi bili su zatvoreni samo muškarci. U tu sobu neprestano su i za vrijeme dok smo se mi nalazili u zatvoru, **dovodili zatvorenike i odvodili ih na ubijanje.** Jednom sam vidila, kad su iz ove sobe odveli na ubijanje Dušana Alibabu, 30 god. star, Srbin, partizan. U istoj toj sobi bio je naki Balagija Avdo, 20 god. željezničar, sada na Alipašinom Mostu, kojeg je spasila njegova djevojka Lepa Bogdanović, koju su kasnije ubili četnici. Dušana Alibabu izveo je iz zatvora četnik Niko Đurić, (40 god. star, rodom iz Sasa, sr. Višegrad, sada na slobodi u Sasama).

Kad sam prešla u drugu sobu, kako sam gore navela, došao nam je jedne noći oko 9 sati Vojo Živković. Čim je došao sjeo je kraj peći pored nas. Kako u sobi nismo imali svjetla, to smo držali peć otvorenu, tako da je od plamena iz peći bilo u sobi dosta vidno. Čim je Vojo sjeo, izvadio je veliki nož iz korica, koji je bio sav krvav, a i ruke su mu bile zamazale okorjelom krvlju, jeo je s nama orahe, a jezgre je nabadao krvavim velikim nožem i tako ih primicao ustima. Tom prilikom nam je rekao: **"Šerfu Maslu i onog mladića nisam odveo u bolnicu, nego sam ih zaklao ovim nožem, jer su oni bili ustaše".** Ja sam mu ponudila da opere ruke od krvi i upitala ga kako može jesti tako krvavim rukama. Na to je on pristao, da opere ruke, koje sam mu ja poljevala vodom. Osim toga nam je tada rekao: **"Sinoć sam ubio 30 ustaša u selu Crnićima".** Ja sam ga upitala odakle ustaše u Crnićima, našto mi je on odgovorio: "Samo je li turčin, ustaša je. Sad bih ono tvoje muško dijete zaklao, ali neću za to što si se pazila sa mojom majkom". Zatim je rekao da je umoran i pospan

i da hoće kod nas da spava i naredio meni i Šaćiri Karčić da unesemo u sobu još jedan stol, na koji će on leći. Nas dvije unijele smo stol, sastavili sa stolom koji je već bio u sobi. Stolovi su se nalazili između moga kreveta i Sadije Džino. On je skinuo sa sebe bombe, redenik, revolver, pušku i krvavi nož izvađen iz korica i sve to stavio sebi pod glavu. Šaćira je zatim otišla u drugu sobu, a mi smo svi legli. Kasim, Sadija i djeca su odmah zaspala, što sam osjetila po hrkanju. Ja od straha nisam mogla spavati. Nakon jedno pola sata Vojo je ustao, prišao k meni i počeo mi rukama otvarati očne kapke. Ja sam ga tiho počela moliti da me pusti na miru i opirala se, na što je on uzeo nož u jednu ruku, a drugom me rukom stezao grlo, i kako se nisam usudila vikati ni otimati, to je on na meni rastrgao donje haljine i nada mnom **izvršio zločin silovanja.** Poslije toga legao je na stol i spavao je do ujutro. Ujutro kada je otišao, ja sam plakala i svi su vidili na mome licu ogrebotine od nokata i ja sam im odmah ispričala sve o počinjenom zločinu. Poslije toga Vojo nije više dolazio u našu sobu.

Par dana iza toga došao je u sobu Sreten Živković, brat Vojin i odveo je mene i Kasima Balića, navodno na neki rad. On je nas odveo u selo Osojnicu, to je odmah preko drinske ćuprije i tu nam naredio da **skupljamo lješeve žrtava četničkih na kamaru, polijemo ih nekom tekućinom i zapalimo. Ja sam skupila na jednu kamaru 30 žrtava, to su sve bili muslimani i muslimanke, koje su četnici prije toga pobili.** Zadnja žrtva koju sam metnula na kamaru bila je sestra od moje majke Aiša Međuseljac, stara 66 godina, rodom iz Višegrada i polila sam hrpu sa nekom tekućinom, koju mi je dao Sreten i zapalila. Kasim Balić mi je rekao da je **on 28 leševa pokupio i zapalio.** Osim Sretena Živkovića nije više bio ni jedan drugi četnik prilikom toga spaljivanja. Za vrijeme dok smo još palili stigao je Žarko (17 god. Nedićevac) stražar sreskog načelnika Čede i naredio da se odmah imamo vratiti u zatvor, i tako nas je spasio, jer bi nas sigurno Sreten tamo i ubio. Osim svoje tetke nisam prepoznala više ni jedne od žrtava.

Koncem oktobra došli su četnici i to na 25.X.1943. u utorak, a u treći utorak četnici su se povukli, a došli partizani, koji su sutradan produžili dalje. Odmah po tom opet dolaze četnici i zadržavaju se jedno dva do tri dana, a nakon toga dolazi partizanska Majevička brigada, koja nakon nedjelju dana odlazi prema Rogatici. Sa ovim partizanima otišla sam i ja sa svojom djecom prema Rogatici, a iz Rogatice u Sarajevo.

Komandant Majevičke brigade bio je Veljko Lukić - Kurjak, kojem sam ja prijavila Voju Živkovića, koji je već tada prešao u partizanske redove. Po naređenju Veljke Lukića, Nezir Pašić, oficir Jugoslovenske armije, rodom iz Tuzle, doveo je iz Dobruna Voju Živkovića u Višegrad, gdje ga je Veljko Lukić predao II krajiškoj brigadi. Prilikom sprovođenja Vojo Živković priznao je Neziru Pašiću da je ubio samo dvojicu ljudi.

1944. godine Ševal Tabaković, sin hodžin, 25 god. star, sada u Višegradu, došao je iz Sarajeva u Višegrad sa još četvoricom od kojih znam samo Sulejmana Hubića Hanifinog, star 20 god. iz Višegrada i Rašida Ustamujića, 18 god iz Višegrada. Tada su u Višegradu bili Nijemci i četnici. Četnici su optužili Njemcima ovu petoricu da su partizanski špijuni. Nijemci su svu petoricu zatvorili, predali ih četnicima, a četnici Vojo i Sreten Živković, Slavko Filipovac, 20 god. star iz Višegrada sada na slobodi u Višegradu, Ljubiša Tomić sin Milicin, 20 god. star, sada u Višegradu, sa još par četnika kojima ne znam imena, odveli su gore navedenu petoricu muslimana u Kosovo Polje, 2 km od Višegrada i tu ih uveli u jednu kuću, **skinuli ih gole, tukli ih i natjerali ih da jedan drugom grize spolni organ i to tako da su od ugriza morali vriskati, a četnici su ih istovremeno tukli i boli po leđima noževima. Zatim su Rašida Ustamujića izveli iz kuće i zaklali, a ostalu četvoricu, svezane odveli do Drine.** Kada su došli kraj Drine **sva četvorica su se bacila u vodu, četnici su za njima pucali u vodu, tako da su trojica poginula u vodi, a jedini se Ševal Tabaković spasio.**

O ovom događaju sa Ševalom Tabakovićem i njegova četiri druga znam po pričanju Ševala Tabakovića.

Naza Jusić, žena Pašana, 38. god. iz Crnića, sr. Višegrad, sada u Crnićima, pričala mi je, da je u 1944 godini bilo zatvoreno **46 muslimana, većinom žena i djece u kući Sante Pape** (podvukao: S. Č.). Hapšenje su izvršili četnici. Među tim zatvorenicima bila je i Naza Jusić. Jednom zgodom došao je Vojo Živković među njih u zatvor i navalio na Nazu da je siluje, ona ga je molila da je pusti, a on je onda navalio na njenu kćerku Niziju staru 12 god. Nizija je počela plakati, pa ju je pustio i naletio na neku Fatimu. U to je Meho Toskić Husin, 39 god. iz Mezluka - Višegrad, sada u Mezlucima zapomagao i na njegovo pomaganje došao je u sobu neki drugi četnik i istjerao iz sobe Voju Živkovića. Tom prilikom Vojo Živković je opljačkao zatvorenike i to: od Halila Ajanovića (40 god. star iz Orahovaca - Višegrad, sada u Orahovcima) uzeo je 25 komada

dukata, srebreni tepeluk i 3 para cipela, Ademu Ramiću (30 god. iz Crnog Vrha - Višegrad, sada u Crnom Vrhu) novaca i dukata, samo ne znam koliko.

Kako je Vojo Živković meni oduzeo ponos i čast, to molim da isti bude što strožije kažnjen.

P.P.P.

Svjedok:
Mešanović Fatima

Zapisničar:
Latifić Muniba,

Pravni referent:
Kvasnička Božana

(A-BiH, ZKRZ - Zapisnici, inv. br. 60423)

Br. 175

ZLOČINI VASIKE IVANOVIĆA NA PODRUČJU FOČE - OPTUŽNICA JAVNOG TUŽILAŠTVA OKRUGA SARAJEVO, SARAJEVO, 13. AVGUST 1947.

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO
I: BROJ: 749/47.g. Sarajevo, 13. avgusta 1947.

K: 134/47

OKRUŽNOM SUDU SARAJEVO

U krivičnom predmetu protiv VASIKE IVANOVIĆA radi krivičnog djela iz čl. 3 i 14. Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, a u vezi čl. 13 istog zakona podnosim tome sudu ovu

OPTUŽNICU

Javni tužilac okruga Sarajevo tuži:

IVANOVIĆ VASIKA, sin Marka i majke Milice rođ. Mihajlović, rođen 1925. godine u selu Baću, M.N.O. Jošanica, srez Foča, u selu Vranjevci - Bać, MNO Jošanica, srez Foča, Srbin, pravoslavne vjere, zemljoradnik, oženjen, sa dvoje djece, nepismen, bez imetka, bio u zatvoru UDB-e 26 dana, nije osuđivan, u istražnom zatvoru od 14/III.1947. god.

što je kao četnik:

1) u zimu 1941. godine u selu Vukušiću udario kundakom u leđa Selimović Nazifa tako jako da je ovaj od udarca, odmah pao;

2) koncem 1941. g. u selu Šuljci sa grupom četnika upao u kuću Murata Borčaka koga su najprije svezali,
a poslije odveli sa sobom, te na jedno 300 metara pucali iz pušaka na njega, ali je Murat uspio pobjeći;

3) istom prilikom kada je vidio da mu je Murat utekao vratio se sa

četnikom Čančar Miloradom u isto selo, gdje je naišao na **Bećira Muratovića, te ga je iz puške ubio;**

4) u zimi 1941. g. u selu Šuljci sa još nekim četnicima, tražeći muškarce po selu našao sakrivene Omera i Muju Muratovića, te ih lično otjerao u nepoznatom pravcu, odakle se ova dvojica nisu više vratila;

5) u isto vrijeme i u istom selu opljačkao je od Karkelja Zejne, žene Avdije, jednu kobilu i jednu ovcu;

6) dana 31. decembra 1941. godine u selu Žiliće ubio Zahida Ćorića sina Havke u bašči, gdje se pošao sakriti od četnika;

7) istom prilikom učestvovao je skupa sa grupom četnika u ubijstvu Bege Ćorića i njegova sina Bećira;

8) 14. januara 1942. godine, nedaleko sela Vukušići kod potoka Sopotnice u društvu sa četiri četnika, **učestvovao u ubijstvu Salke i Safeta Hadžimešića;**

9) u januaru 1942. godine u selu Šuljci u društvu sa četnikom Jovanom Ivanovićem **uhvatio Memića Mehu i Ibru Sinanovića i otjerali u pravcu sela Brusana,** te ga putem stalno tukao dok sve nije na putu sreo svoju tetku Stoju Simović, koja je molila da ga pusti, govoreći da je Meho pošten čovjek i nikom nije zla učinio, na što ga je okrivljeni pustio, dok je **Ibru Sinanovića potjerao još nekih 100 metara i iz puške ubio;**

10) u zimi 1941. g. u selu Šuljci sa još tri četnika toliko su kundacima istukli Avdu Karkelja da je ovaj od tih udaraca umro;

11) u januaru 1942. g. u selu Šuljci učestvovao sa jednom grupom četnika u ubijstva Karkelja Kasana i Hajra i Selima Halilovića.

12) u januaru 1942. g. u selu Gubera oko 3 sata izjutra sa još 5 četnika zamotane u šalove **upao u kuću Zulfe Muminovića,** noseći pušku na gotovs, tražio od istog 5 pušaka i 5 pištolja, pa kada nakon izvršene premetačine nije našao oružje **svezao je Murata i Zulfu Muminovića, te ih na jedno 500 m od kuće ubili na taj način da su Murata izboli nožem na više mjesta, a jedan metak izašao mu na usta rastrgavši mu lice, a Zulfo je ubijen metkom kroz uši.**

13) neustanovljenog dana mjeseca januara 1942. g. došao sa grupom četnika u kuću Pašalića Muje gdje su se bili skupili Muslimani iz sela Zilića radi zdogovora kuda će bježati od četnika i tu su ih povezali s namjerom da ih pobiju, ali su ih njihove žene odkupile sa dukatima i zlatom.

14) **isto tada,** kao i pod 13) uhvatio je **Ćorića Hamida** koji je bio u istoj kući sa gore pomenutim muslimanima, samo što se bio sklonio sa djecom u drugoj sobi, **svezao ga i pucao, a kada je ovaj pao, ubo ga je na 17 mjesta,** misleći da je mrtav napustio ga je. Kako je Hamid bio tada samo onesviješten, to je on ponovno došao do nekoliko dana sa nožem u ruci, te obilazio oko izranjavanog Hamida, prijeteći mu da će ga ubiti, te se udaljio tek onda, kada mu je žena Hamidova dala 15 dukata i 6.000 dinara.

15) u 1942. godini je sa još dvojicom četnika uhvatio Muradifa Sinanovića otjerao u pravcu Brusana i ubio ga.

16) Također, 1942. g. u selu Šuljcima sa grupom četnika učestvovao je u ubijstvu lica: Mujo Karkelja, Beše Ikavić, Ibre Muratovića, Muje Borčaka, te Rame i Bajre Spirjana, od kojih je on lično ubio Ramu i Bajru Spirjana, te ovom prilikom popalili 10 štala.

17) u mjesecu januaru 1943. g. došao u kuću Salković Derviše u selu Žiliće sa još 5 četnika, te kako se pojavio u kuću njen brat **Hajro**, koji je bio sakriven od četnika negdje u šumi, **odmah ga je uhvatio i vezao konju za rep, te jašući na konju odvukao u selo Obradke, te ga vratio u selo i od njegove majke primio 14 dukata i nešto novaca kao otkup da ga pusti, no to nije učinio već ga otjerao i kod kafane Bega Kuluglije zaklao, na taj način da su mu odrezali uši i nos.**

18) u jesen 1944. g. sa još jednim četnikom učestvovao u klanju dječaka Alije Ćorića sina Havke, kod potoka Jalašci, iza šume Brezijak.

Dakle, **izvršio ratni zločin, radeći za vrijeme rata kao pomagač i neposredni izvršilac ubistva, hapšenja, mučenja, pljačke i paljevine imovine jugoslavenskih državljana.**

Čime je počinio krivično djelo iz čl. 3. tač. 3. Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države kažnjivo po čl. 4. st. 2 istog Zakona.

Što je:

19) u toku 1946. godine sastao se tri puta sa odmetnikom Milošem Ivanovićem ispod njegove kuće u selu Baću kome je dao jedan paket šibica i keksa, te iako je saznao za istog nije ga prijavio narodnim vlastima;

20) u toku iste godine održavao je vezu sa Milivojem i Vasilijem Matovićem i Marinkom Obranovićem u Baću u mjestu zvana "Brezovica" i dao im obavještenja o kretanju naše vojske, te omeo državne organe u njihovom otkrivanju i hvatanju.

Dakle, služio naoružanoj bandi za održavanje veze, te im činio razne usluge i omeo državne organe u njihovom otkrivanju i hvatanju.

Čime je počinio krivično dj. iz čl. 3 tač. 14 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države kažnjivo po čl. 4 st. IV. istog Zakona.

Temeljeći nadležnost toga suda na čl. 13 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države predlažem:

1) da se pred vijećem toga suda održi glavni pretres protiv

IVANOVIĆ VASIKE R br. 14

2) da se na raspravu pozovu svjedoci:

SELIMOVIĆ NAZIF	Rbr. 2
SELIMOVIĆ MUJO	Rbr. 5
MURATOVIĆ JUSUF	Rbr. 6
HALILOVIĆ MEHO	Rbr. 22
MEMIĆ MEHO	Rbr. 20
SIMOVIĆ STOJA	Rbr. 25
KARKELJA TEJNA	Rbr. 7
MUMINOVIĆ DŽEMILA	Rbr. 8
ĆORIĆ HAMED	Rbr. 9
DŽANKO DŽEHVA	Rbr. 29
ĆORIĆ HAVKA	Rbr. 10
ŠALKOVIĆ DERVIŠ	Rbr. 11
SPIRJAN AVDIJA	Rbr. 23
DŽANKO ZAHIR	Rbr. 24
SPIRJAN NURA	Rbr. 27

3) da se na raspravi pročitaju spisi R br. 1, 3, 4, 12, 21, 26, 28, 30, te personalije koje su zatražene;

4) da se optuženi i nadalje zadrži u zatvoru.

OBRAZLOŽENJE

Na osnovu djelomičnog priznanja i iskazima mnogobrojnih svjedoka ustanovilo se da je optuženi za cijelo vrijeme okupacije naše zemlju **služio u četničkim naoružanim formacijama, sa kojima se aktivno borio protiv N.O.V., te izvršio niz djela ratnog zločinstva.**

Od svih djela koja mu se upisuju u grijeh optuženi priznaje samo djelo pod tač. 19 i 20, dok ostala djela poriče, navodeći da za ista on ne zna ništa.

Međutim, saslušanjem svjedoka Salihbegovića Nazifa dokazalo se da je **u zimi 1941. optuženi došao njegovoj kući i poslao Nazifovog sina Himzu da ga pozove, jer da će navodno izdavati dozvole za slobodno kretanje. Himzo je otišao u šumu, gdje se Nazif sakrivao od četnika i ispričao ono što je optuženi rekao. Selimović Nazif, osjećajući se potpuno prav povjerovao je optuženikovoj poruci i pošao kući. Čim je došao u selo odmah ga je optuženi dočekao grubo psujući mu tursku majku, jer da je ustaša, te ga tom prilikom udario tako jako kundakom po leđima da je odmah pao.**

Ad 2 i 3 saslušanjem svjedoka Muratovića Jusufa ustanovilo se da je **optuženi koncem decembra 1941. došao u društvu sa četnicima u kuću Murata Borčaka, gdje su najprije ručali, a onda istoga svezali i poveli sa sobom.** Na jedno 300 metara odriješili mu ruke i pustili ga naprijed. Iako su sva četvorica pucali iz pušaka na Murata ovome je uspjelo pobjeći. Vidjevši da im je utekao i da ga neće stići vratili su se u isto selo gdje su naišli na oca svjedoka Muratovića Jusufa - Bećira, naišavši pored njega, optuženi i četnik Čančar Milorad **podigli su puške i svjedok je čuo jedan pucanj i vidio plamen iz optuženikove puške, nakon čega se Muratović Bećir srušio mrtav na zemlju.**

Svjedok Halilović Meho iskazuje suglasno kao i svjedok Muratović Jusuf, s tom razlikom da nije lično vidio ko je od imenovane dvojice četnika ubio Muratovića Bećira, ali ih je vidio kada su pošli u pravcu kuće ubijenog i čuo kako je puška pukla, a nije vidio na tom mjestu mrtvog Bećira.

Ad 4 i 5 Svjedokinja Karkelja Zejna izjavila je da je optuženi sa još 3 četnika došao u njenu kuću, gdje su našli njenog muža koga su odmah **počeli tući kundacima od pušaka.** Tom prilikom, iskazala je nadalje

svjedokinja, **optuženi je opljačkao mnoge kuće, a od nje otjerao i kobilu i ovcu.** Nadalje da je optuženi u isto vrijeme sa još nekoliko četnika došao u njihovo selo da traže muškarce. Optuženi je u selu našao sakrivene **Omera i Muju Muratovića,** pa ih je otjerao dok su ostali četnici išli u potragu za muškarcima u šumu. Ova dvojica koje je optuženi odveo nisu se više vratila svojoj kući niti se zna za njihovu sudbinu.

Ad 6 i 7. Iskazom Ćorić Havke ustanovilo se da je 31/XII.1941. godine optuženi sa ostalim četnicima došao u selo Žiliće da traže muškarce toga sela. Tom prilikom **ubijen njen sin Zahid,** a svjedokinja je čula od drugoga, kako je optuženi pričao u njenoj kući kako je ubio vašku u bašči. Sutradan svjedokinja je u bašči našla mrtvog sina Zahida, koji je pokušao bježati, kada je vidio da su odveli Begu i Bećira Ćorića. Čim je bježao preko bašče začuo se pucanj i odmah poslije toga se optuženi hvalio, govoreći u ironiji kako je ubio vašku.

Bego i Bećir su tom prilikom poginuli.

Ad 8. Svjedok Selimović Mujo iskazao je da se je onoga dana **kada su ubijeni Hadžimešići** nalazio kod svoje kuće u Vukušićima. Po dolasku četnika on je bio poslan od četnika Hasanu Selimoviću da ga upita gdje mu se nalazi konj. Kada je išao preko šume Prljoga u selo Šiće primijetio je da iz sela odlazi optuženi sa još četvoricom četnika. Nedaleko sela kod jednog potoka zvanog Sopotnica optuženi se sreo sa braćom Hadžimešića. Nakon kratkog razgovora svjedok je vidio kako su se odvojila 3 četnika i pošli dublje niz potok sa braćom Hadžimešića, a dva četnika ostali su na onom mjestu gdje su se susreli sa Hadžimešićima.

Odmah, čim su se rastali čuo je **2 pucnja, a nakon kraće pauze treći. Od tih metaka braća Hadžimešići su ubijeni.** Svjedok nije vidio ko je pucao na Hadžimešiće, ali je vidio da je sa četnicima koji su izvršili ubistvo bio i optuženi.

Ad 9. Svjedok očevidac Meho Memić iskazao je da je zimi 1941. ne sjeća se datuma oko pola dana došao optuženi sa još 2 četnika i to Jovom Ivanovićem iz sela Baća i još jednim četnikom. Optuženi je sa tim četnicima pretražio šumu zvana "Lisnica" koja se nalazi odmah niže svjedokove kuće gdje su se on i Ibro Sinanović bili sakrili od četnika. Četnici su ih tamo uhvatili i optuženi je naredio jednom četniku da **svežu Mehu Memića** i čim su ga svezali, odmah ga je **optuženi počeo tući sa**

puškom. Obojicu su ih potjerali u pravcu sela Brusana. Cijelim putem je tukao optuženog i tek kada su sreli Stoju Simović, koja je zamolila optuženog da ga pusti, govoreći mu da ga ne tuče, jer da je Memić pošten čovjek i da ima mnogo djece, optuženi je Memića pustio, a Ibru Sinanovića poveli dalje. Svjedok je vidio sa jedno 100 metara udaljenosti da je **optuženi pucao iz puške na Ibru Sinanovića.**

Svjedok Stoja Sinanović potvrdila je navode ovoga svjedoka.

Ad 10. Karkelja Zejna, žena poginulog Avde vidjela je kada su opisanom zgodom skupa sa optuženim došli neki četnici k njoj u kuću i odmah počeli tući njenog muža Avdu kundacima po cijelom tijelu. Ona je pobjegla i kada se povratila svojoj kući zatekla je svoga muža mrtva. Na njemu nije našla ni jedne rane, što dokazuje da je isti umro od batina.

Ad 11. Svjedok Muratović Jusuf iskazao je da je tri dana poslije ubijstva nad Ibrom Sinanovićem optuženi u društvu sa još nekim četnicima, među kojima je bio Jovan Ivanović, učestvovao **u ubijstvu Hasana Karkelje i brata mu Hajre, te Halilovića Selima.** Svjedok nije vidio ko je koga ubio, ali je vidio kada su četnici zapucali na njih i kada su ovi pali. Svjedok potvrđuje svoj iskaz s tim, što mu je optuženi poslije oslobođenja prodao jedan sat marke "Lonžin", a koji je ranije bio vlasništvo poginulog Hajra Karkelje. To ne samo da potvrđuje da je optuženi učestvovao u ubijstvu gore imenovanih, **već da je žrtve i opljačkao.**

Ad 12. Svjedokinja Muminović Džemila iskazala je da na 3 dana prije srpskoga božića 1942. g. ujutro oko 3 sata optuženi sa još 5 četnika, zamotali u šalove, došli u kuću Zulfe Muminovića iz sela Gubera M.N.O. Jošanica. Zalupavši na vrata zavikali su: "Otvori Zulfo majku ti tursku". Kada je Zulfo otvorio vrata prvi je upao u kuću s puškom na gotovs optuženi Vasika Ivanović. Isti je rekao poginulom Zulfi da mora stvoriti 5 pušaka i 5 revolvera. Kada su nakon izvršene premetačine vidjeli da nema oružja uzeli su komad žice i čvrsto svezali njenog brata Murata i oca Zulfu. Htjeli su povesti i Zulfinu kćer Munibu, ali su na molbu staroga Zulfe i Munibine majke četnici odustali od te namjere, govoreći da više vole Zulfinu glavu nego li cjelokupno njegovo imanje.

Tri četnika, među koje je bio i optuženi, **poveli su iz kuće Zulfu i Murata**. Pošto su isti bili jako svezani nisu se mogli kretati, **četnici su**

ih vukli oko 500 m od te kuće i nakon toga ubili. Svjedokinja nije vidjela ko je lično od ove trojice ubio njenog brata i oca, jer su ih ostali četnici čuvali, da ne izađu iz kuće.

Ujutro, kada se razdanilo ukućani su otišli na mjesto gdje su pucali i tamo našli **Murata izrešetanog ubodima noža, a jedan metak mu je izišao na usta, tako da mu je lice bilo rastrgano. Zulfo je ubijen metkom kroz uši.**

Ad 13. Iskazom svjedoka Ćorića Hamdije ustanovilo se da je optuženi počinio i ovo krivično djelo na taj način što je opisanog dana **upao sa jednom grupom četnika u kuću Pašalića Muje**, gdje se je bio skupio dobar dio muslimana toga mjesta, radi zdogovora kako će se sakriti od četnika. Čim su četnici upali u kuću svjedok je pobjegao u drugu sobu gdje su spavala djeca. **Svi koji su ostali bili su povezani.** Kasnije su njihove žene dukatima i zlatom otkupljivale svoje muževe i pošto su se napljačkali dosta zlata i nakita, odvezali su ih i pustili.

Ad 14. Isti svjedok dalje navodi da su se četnici vratili nazad u selo kada su čuli da se on sakrio. Pronašli su ga i izveli pred kuću, i optuženi ga svezao. Pošto su četnici pristali da se otkupi, svjedok je potražio svoju ženu i ona im je dala 15 dukata nakon čega su ga odriješili. Čim je svjedok bio odriješen, pokušao je da bježi, ali ga je optuženi stigao, uhvatio i rekao neka se okrene. **Tada je uperio pušku u njega i gađao ga u leđa**. Svjedok se od toga onesvijestio, a optuženi je mislio da ga je ubio. Nakon nekog vremena svjedok je došao k sebi i tada su mu rekli da imade 17 rana. Kada je optuženi pucao na svjedoka i bio uvjeren da ga je ubio, povratio se svjedokovoj ženi i vratio joj dukate. Međutim, čim je saznao da je svjedok živ došao je ponovno njegovoj kući, te s nožem u ruci prijetio da će ga zaklati, sve dok ga svjedokova žena nije umirila davši mu 15 dukata i 6.000 dinara.

Ad 15. Prema iskazu Nure Spirjan dokazano je da je optuženi počinio i djelo **ubijstva i nad Muradifom Sinanovićem,** pošto je ista vidjela kada je optuženi sa još 2 četnika odveo poginulog iznad njene kuće prema Brusnima, **gdje je Muradif ubijen.**

Ad 16. Da je optuženi počinio i djelo pod tač. 16 svjedoče nam Halilović Meho, Spirjan Dudija i Svirjan Nura, koji su izjavili da su četnici na pravoslavni božić 1942. g. opkolili selo Šuljke, s tim da izvrše zločine nad tamošnjim življem. Svjedok Halilović Meho iskazao je da je on tom prilikom pobjegao iz svoje kuće u kuću Rame Spirjana i odatle

je skupa s njim bježao niz bašću istoga, a kada su vidjeli da će biti uhvaćeni od četnika vratili su se prema kući Sade Halilovića, te se svjedok sklonio u njegov nužnik, a Ramo Spirjan ostao na polju za nužnikom. Četnici su uhvatili Ramu, a svjedok više nije vidio šta je bilo sa Ramom već je samo **čuo pucanj puške i glas Rame koji je rekao: "moja majko".** Kada je svjedok provirio da vidi da li su četnici otišli primjetio je da su se četnici skupili i da se među njima nalazi Jovo i Vasika Jovanović. Tom prilikom **četnici su zapalili u selu Šuljcima 10 pojata i ubili Muju Karkelja, Bešu Ikovića, Ibru Muratovića, Bajru Spirjana i Muju Borčaka.**

Svjedokinja Spirjan Dudija iskazala je tom prilikom da je optuženi donosio vatru u njenu kuću s namjerom da je zapali, ali su ga drugi u tome spriječili. Isto tako iskazala je da su tom prilikom naišla 3 četnika, među kojima je bio i optuženi, te pred kućom Halila Halilovića **uhvatili i ubili Ramu Spirjana.** Svjedokinja pošto je bila u strahu nije upamtila ko je istoga ubio, ali je čula kada je optuženi rekao jednom od prisutnih četnika "Kako ga ludo biješ", te je još jednom pucao na ubijenog. Vidjela je također i to da su ova trojica četnika **ubili i Bajra Spirjanina** na koga su pucali optuženi i Jovo Ivanović.

Svjedokinja Nura Spirjan također potvrđuje navode svjedokinje Spirjaš Dudije, te veli da je ona lično vidjela kada je **optuženi ubio Rama i Bajru Spirjana, te da su četnici tom prilikom zapalili njenu i još 10 štala u tome selu.**

Ad 17. Iskazom svjedoka Salković Derviša ustanovilo se da je **optuženi uhvatio njegovog brata Hajru i prevezao konju za rep.** Pošto je uzjašio na konja odvukao ga u selo Obradke, pa ga zatim vratili u isto selo. Hatidža Salković dala je 14 dukata i još nešto novaca da ga otkupi što su četnici uzeli, ali Hajru nisu pustili već su ga odveli prema optuženikovoj kući i **kod kafane bega Kuloglije zaklali.** Za ovo zvjerstvo najveći dio odgovornosti pada na optuženog pošto ga je on svezao konju za rep.

Ad 18. Svjedok Džanko Zahir iskazao je da se jednoga dana, ne sjeća se datuma, u jesen 1944. g. nalazio u šumi zv. "Brezjak", te da je začuo plač i govor nekih muškaraca. To ga je zainteresovalo i kada je pogledao ko govori, opazio je tri lica od kojih jedno plače i kroz plač govori. To je bio Alija Ćorić. Druga dvojica su bila pod oružjem koje svjedok nije prepoznao. Ta dvojica gonili su ispred sebe Aliju i putem nešto govorili.

Nakon izvjesnog vremena isti su zašli za jedan brijeg tako da ih svjedok više nije mogao posmatrati. Istog dana Havka Ćorić išla je svjedokovoj kući i upitala ga da li je on vidio Aliju. Kada joj je Zahir ispričao šta se dogodilo sa Alijom ista je odmah otrčala do mjesta u šumi Bološci, gdje je **našla svoga sina Aliju zaklana** (podvukao: S. Č.). Da je optuženi počinio i ovo djelo dokazuje nam i iskaz svjedokinje Havke Ćorić koja je iskazala da joj je sina Aliju uhvatio opruženi, a svjedok Zahir Džanko vidio kako su ga odveli do mjesta gdje je zaklan.

Ad 19 i 20. Priznanjem optuženog dokazano je da je isti tokom 1946. održavao vezu sa odmetnikom Milošem Ivanovićem i da se sa njim sastao tri puta. Prvi put se sastao oko Ilindana u selu Baću, ispod njegove kuće. Tom prilikom su razgovarali o ostalim četnicima i interesirao se na kojim terenima se isti nalaze. Tada je saznao da se Milan sa grupom četnika nalazi negdje oko Mazoča. Iz toga proizlazi da je optuženi znao gdje se nalazi banda ali isti nije htio prijaviti narodnim vlastima.

Drugi i treći puta sastao se optuženi sa odmetnikom Milošem na istom mjestu i tom prilikom dao mu jedan paket šibica i keksa.

Optuženi priznaje da se još jednom sastao sa odmetnicima: Marinkom Obrenovićem, Matović Vasilijem i Milivojem. Tada im je optuženi dao podatke o našoj vojsci kuda se ona kreće. Na taj način ne samo što nije prijavio odmetnike narodnim vlastima, već njima dojavljivao kuda se kreću naše patrole i omeo državne organe u hrvatanju istog.

Pošto su sva djela dokazana, ova je optužnica opravdana i na zakonu osnovana.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Javni tužilac:
(Potpis nečitak)

(AJ, 110, Optužnice i presude, br. fsc. 819)

Br. 176

ZLOČINI U GRIVIĆIMA - ZAPISNIK ZEMALJSKE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, GRIVIĆI, 7. OKTOBAR 1947.

Prepis:
Inv. br.: 59490

ZAPISNIK

sastavljen dana 7. oktobra 1947. god. u Grivićima, srez Sarajevo, po Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača.

Od komisije prisutni:
Povjerenik: Škraba Nikola
Zapisničar: Šandrk Ružica

Svjedoci:

1. Lubura Željko, Lukin	32. god. iz sela Drozgometve
2. Begović Ahmet, um .Osmana	37 god. iz sela Kučiće, sekr. NO Grivići
3. Čabak Milenko, pok. Sime	57. god. iz Kučiće
4. Gogić Matija, Perin	33. god. iz sela Vrančići
5. Šehović Ahmet, um. Hadžiagana,	70 god. iz Grivića
6. Vulić Ostoja, Markov,	38 god. iz sela Mokrina.

Pošto je svjedocima predočeno da imaju da iskažu sve ono što znaju o zločinima, koje je počinio okupator i njegovi pomagači u M.N.O. Grivići i to vjerno i istinito, svjedoci daju ovu zajedničku izjavu:

.... ispušteno kao nepotrebno. *

* *Tako piše u orginalu Zapisnika.*

U martu 1945. god. otjerani su od strane Luburićevih ustaša i više se nisu vratili slijedeći:

1. Sajnica Fehim, Mujin,	32 god. iz sela Mokrine
2. Dželilović Uzeir, Ahmetov,	39 god. iz sela Kučiće
3. Dželilović Asim, Hasin	19 god. iz sela Kučiće
4. Dupovac Rasim, Edhemov,	40 god. iz sela Dupovaca
5. Nizić Zahid, Mehmedov,	35 god. iz sela Dupovaca
6. Čović Hamdo, Šerifov,	32 god. iz sela Grivića
7. Čović Huso, Smailov	40 god. iz sela Grivića.

Svi gore navedeni odvedeni su u nepoznatom pravcu i do danas se nisu vratili.

.... ispušteno kao nepotrebno *

Pročitano, odobreno, potpisano.

Povjerenik:

Zapisničar:

S V J E D O C I:
Lubura Žarko s.r.
Ahmed Begović s.r.
Milenko Čabak s.r.
Matija Gogić s.r.
Ahmet Šehović s.r.
Vulić Ostoja s.r.

Za tačnost priepisa tvrdi:

Sekretar Zem. Kom.-a:
Krtinić Ilija, s.r.

(A-BiH, ZKRZ - Zapisnici, inv. br. 59490)

* *Tako piše u orginalu Zapisnika.*

Br. 177

ZLOČINI DOBROSAVA JEVĐEVIĆA U BOSNI I HERCEGOVINI - OPTUŽNICA JAVNOG TUŽILAŠTVA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE, SARAJEVO, 28. APRIL 1950.

JAVNO TUŽILAŠTVO NARODNE REPUBLIKE
Bosne i Hercegovine

K. br. 57/50
28.aprila 1950. g.
SARAJEVO

OKRUŽNOM SUDU

SARAJEVO

Javno tužilaštvo Narodne Republike Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 11 Zakona o javnom tužilaštvu, podnosi tome sudu

OPTUŽNICU

Protiv okrivljenog:

JEVĐEVIĆ DOBROSAVA, sina Dimitrija i majke Angele, rođene Kosorić, rođenog 1898. godine u Prači, srez Rogatica, gdje je i nadležan, državljanin FNRJ - NRBiH-a, neoženjen, pismen, narodnosti srpske, sada u bjekstvu van FNRJ,

ZATO ŠTO JE,

I

U toku rata i neprijateljske okupacije u međuvremenu od 1941. godine do 1945. godine stupio u političku i vojnu službu ratnog neprijatelja, pa

uopšte, a posebno na području Hercegovine, dijelu Bosne, Dalmacije, Hrvatskog i Slovenačkog primorja, za račun neprijatelja, od domaćeg stanovništva formirao oružane grupe i iste stavio u službu neprijatelju, uključujući ih u sastav okupatorske oružane sile, koja je te bande snabdjevala oružjem, odjećom, ishranom i ostalim, pa je u prvoj polovini 1942. godine iste povezao i sa rukovodstvom tzv. "četnika Draže Mihajilovića", dobivši od njega funkciju isključivo mandatora za političku i vojnu vezu te cijele organizacije sa okupatorskom vojskom fašističke Italije i funkciju "političkog povjerenika" i stvarnog glavnog komandujućeg nad svim takvim grupama na pomenutom području / "komandant nevesinjske zone"/ te je u tom svojstvu, najčešće prinudnom mobilizcijom, prevarama i harangiranjem vjerske i nacionalne mržnje, broj takvih oružanih grupa povećao uz punu podršku i aktivnu pomoć okupatora, te su iste oružano sadejstvovale u vršenju okupacije naše zemlje uopšte, a posebno učestvovale u nizu terorističkih akcija - "akcija za čišćenje terena" /"Rastrellamentta"/ i u suzbijanju NOB naroda Jugoslavije. Ovu izdajničku službu okrivljeni Jevđević vršio je do sredine 1943. g. u službi vojnih i političkih vrhova fašističke Italije, pa pošto je već potajno bio povezan sa Gestapoom i isto takovih vrhovima hitlerovske Njemačke, u 1942. on je poslije kapitulacije Italije istu izdajničku funkciju vršio u službi i na račun njemačke oružane sile uopšte, a kao okupatora naše zemlje posebno.

II

U svojstvu izloženog pod I okrivljeni Jevđević je **podstrekao, pripremio, naredio izvršenje i rukovodio izvršenjem velikog broja ratnih zločina čije su žrtve bili narodi Jugoslavije**, pa među ostalim i ove:

1. **posle obimne psihološke i političke pripreme na dan 19.avgusta 1942. godine po njegovom naređenju upale su u grad Foču naoružane grupe koje je on organizovao, u jačini preko 1.600 lica i tom prilikom u gradu i okolini na nasvirepiji način izvršile masovan pokolj muslimanskog stanovništva u kome je poubijano preko 1.000 lica, od kojih 300 djece i žena**;

2. koncem avgusta i početkom septembra 1942. godine naredio je te su "četiri bataljona" od oružanih grupa kojima je on komandovao

učestvovala u sastavu okupatorske italijanske vojske u tzv. akciji "ALBIJA" u okolini Biokova u Makaraskoj, pa su tom prilikom te njegove grupe popalile 17 sela, opljačkale narodnu imovinu, a poubijale na najsvirepiji način preko 900 lica hrvatske narodnosti;

3. **u prvoj polovini oktobra 1942. godine, opet po njegovoj naredbi, opet u sastavu vojnih jedinica italijanske okupatorske vojske uzelo je učešća preko 4.000 pripadnika iz oružanih grupa kojima je on komandovao u akciji zvanoj "ALFA" u gradu Prozoru i okolini, te su tom prilikom poklali i poubijali 1.716 lica oba pola, hrvatske narodnosti i muslimana, a opljačkali i popalili oko 500 domova i domaćinstava**;

4. **u drugoj polovini septembra 1942. godine, na tri dana pre odlaska u "akciju" u grad Prozor i okolinu, deo njegove naoružane grupe - tzv. "gatačke grupe" u selu Drežnici poklao je 100 muslimana, pa je on izdejstvovao da okupator objavi da je njegova grupa bila napadnuta**;

5. u jesen 1942. godine u selu Dubrava sa oružanom grupom kojom je komandovao uključivo i muslimana koje je prinudno mobilisao u srezovima: Stolac, Konjic i Mostar, - izvršio je masovni pokolj stanovništva hrvatske narodnosti;

6. u zimu 1942. godine oružana grupa kojom je komandovao upala je u naselje Široki Brijeg, te uhvatila, a potom poklala 29 Hrvata, a zatim je on izdejstvovao da okupator objavi da su poubijeni bili komunisti;

7. juna 1942. godine u selu Izgori u Hercegovini naoružana grupa kojom je on komandovao zapalila je bolnicu Narodno-oslobodilačke vojske u kojoj su ležali 10 teških ranjenika - pripadnika Narodno-oslobidilačke vojske, te su svi teški ranjenici izgoreli;

8. u avgustu 1942. godine sa Petrom Baćovićem pohapsio je pa potom poubijao, pod sumnjom da su simpatizeri NOB-a, sudiju Rada Pravicu, Jova Ljubibratića, Tomu Galepa, Budimira Ukropinu i Tasu Kosovića;

9. **u avgustu 1942. godine u području Ustikolina i Jahorina sa oružanim grupama iz njegove komande izvršio je masovni pokolj Muslimana i popalio više sela, a narodnu imovinu opljačkao. Tom prilikom poklano je i poubijano oko 2.500 lica uključivo djecu, žene i starce.**

Izloženim radnjama okrivljeni Jevđević Dobrosav izvršio je teška krivična djela i to onim iz stava I krivično djelo izdaje u sticaju sa ratnim

zločinima; prinudna mobilizcija i vršenje funkcije u neprijateljskom terorističkom aparatu, inkriminisana po čl. 3 tač. 4 i 6 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države; - u onim izloženim u stavu II od 1. do 9. **više ratnih zločina; pojedinačnog i masovnog ubistva, mučenja, paljevine, pljačku narodne imovine** - inkriminisana u članu 3 tač. 3 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, a sve kažnjiva po čl. 4 istog Zakona. Istražni zatvor obavezan je obzirom na čl. 4 st. 5 istog Zakona.

Na osnovu izloženog

PREDLAŽEM

1. da se po okončanju postupka za estradikciju okrivljenog, pred Okružnim sudom u Sarajevu, kao nadležnim po čl. 13 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, održi glavni pretres i na isti pozovu:

a) Javni tužilac NRBiH,
b) Optuženi i njegov branilac,
c) svjedoci iz spisa priloženog uz ovu optužnicu pod A),

2. da se na pretresu pročitaju pismeni dokazi navedeni u spisku koji je priložen uz ovu optužnicu pod B),

3. da se optuženi po održanom glavnom pretresu oglasi krivim u smislu optužnice i da mu se odmjeri Zakonom propisana kazna.

Obrazloženje

Ogromne ratne teškoće potencirane jednom izuzetno zločinačkom i krvavom okupacijom, u toku II svjetskog rata u Jugoslaviji svrstale su, na jednoj strani rodoljubive narodne mase u otporu prema okupatoru, a na drugoj strani izvele su konačno na čistinu oronule karaktere, petokolonaštvo određenih pojedinaca, koji su se stavili u službu neprijatelja, izdajući svoj narod i otadžbinu u tim najtežim danima. Jedan od takvih, koji se ne samo stavio u službu ratnog neprijatelja, već najaktivnije i najgnusnijim metodama, zalagao se da u njoj neprijatelju što više koristi, a svome narodu nanese što više teških zala, jeste i optuženi Dobrosav Jevđević, koji je još prije rata bio poznat kao lice bez zanimanja,

zapravo koji je napravio zanimanje još tada od terorisanja, ucena i pljačka bilo manjina, bilo našeg stanovništva uopšte patriotski nastrojenog prema ondašnjim profašističkim režimima.

Odmah po okupaciji naše zemlje, Jevđević je stvorio izdajnički plan. Da bi "imponovao" okupatoru, zapravo da bi mu se skuplje prodao, on je na razne načine u Hercegovini stvorio svoju oružanu bandu, da bi se u februaru 1942. godine, prilikom pravljenja pazara sa pretstavnicima italijanske okupatorske sile, prikazao kao lice sa kojim treba računati, koji ima "mase za sobom". Pregovori početi u tom pravcu pred konac 1941. godine i nastavljeni početkom 1942. godine, početkom februara 1942. godine završeni su aranžmanom: Jevđević se obavezuje na vojničku i političku službu okupatoru sa svim svojim oružanim bandama, a on od okupatora dobija najšira ovlaštenja u odnosu na naše stanovništvo u pomenutim područjima, dobija novčanu, oružanu i svaku drugu pomoć. Jevđević Dobrosav je izdašno i izuzetno krvavo iskoristio ta ovlaštenja. **Više destina hiljada na najgroznije načine poubijanih, popaljena sela, opljačkana domaćinstva, masovno mučeni narod, - sve su to krvavi tragovi kada su dostizale terorističke "akcije" optuženog**. Svojom manijačkom divljinom optuženi je često izazivao čak i gnušanje okupatora, dok se on u svojim izvještajima njom ponosi.

Tako Jevđević u svojim izvještajima koje podnosi Draži Mihajloviću, u drugoj polovini 1942. godine o tom kaže:

"**Naš svijet se je strašno ostrvio i treba biti načisto: da nema te sile koja može našu trupu da zadrži prilikom nekih borbi sa Muslimanima da poštedi i dijete u kolevci**..... **Mi Srbi koji smo poklali desetine hiljada svojih izroda vjerovaćemo Muslimanima samo onda**..... Važna je psihološka činjenica moralno rasulo koje obuzima sve italijanske jedinice koje se nalaze u blizini trupa četničkih u akciji..... **Sa druge strane nemilosrdno i okrutno ubijanje i klanje protivnika deprimira nevjerovatno italijanske vojnike** - i ja kategorički tvrdim: da sve divizije italijanske, koje su vidjele šta naši rade, nisu u stanju ni da pomisle na otpor prema našim i da su već sad potučene".

Pošto će dokazi, djelimićno citirani uz posebna krivična djela, također osvjetljavati zločinačku lićnost okrivljenog ovdje ćemo citirati samo neke dokaze, i to:

a) dnevni izvještaj Pavelićevog Ministarstva vanjskih poslova Str. Pov. broj 102 od 16. II 1942. godine saopštava:

da je Jevđević na dan 5.februara 1942. god. došao u Nevesinje u luksuznom automobilu sa nekim italijanskim oficirima i sutradan u prisustvu italijanskog pukovnika Lora održao sastanak kome je bio prisutan i Boško Todorović /Inv. br. 10.863/.

b) Komanda VI armijskog korpusa italijanske vojske "Notiziario", broj 609 od 15.januara 1943. god, između ostalog kaže: u teškoj borbi koju smo vodili protiv boljševizma nismo bili sami. Izvjestan broj četnika sarađivao je sa nama..... Komanda VI armijskog korpusa uputila je oficire radi prvog dodira sa pretstavnicima četničkih formacija..... Dve četničke starješine bile su istaknute ličnosti koje su svojim zalaganjem pomogle da se srećno završe pregovori između nacionalističkih odreda i naše komande. Bivši narodni poslanik Jevđević i vojvoda Trifunović bili su glavni eksponenti u ovom teškom i delikatnom poslu. Oni su uspjeli..... da izazovu otvoreni rascjep između četnika i partizana koji su postepeno vještom propagandom razvio u oštru političku suprotnost i neobuzdanu mržnju. Dok je Jevđević djelovao ideološki i postavljao osnov i politički pravac..... sporazum je bio vrlo brzo postignut. U proljeće su već bili obrazovani prvi bataljoni MVAC (dobrovoljačka antikomunistička milicija) organizaciono međusobno povezani..... ono su bili potčinjeni našim vojnim vlastima operativno i sarađivali u akcijama čišćenja..... Italijanski oficiri postavljali su antikomunističke bataljone kao organi za vezu sa našim štabovima" /Inv. br. 10.978 str. 5-8/.

c) izvještaji istog Pavelićevog Ministarstva Str. Pov. br. 163 od 5.maja 1942. godine, saopštava da je Jevđević u Dubrovniku kod Štaba VI armijskog korpusa i da je tamo imao sastanak sa Novicom Kraljevićem radi objedinjavanja njihovih bandi /Inv. 10.867/.

d) raspisom Pavelićevog Ministarstva unutrašnjih poslova Str. Pov. broj 357, od 3.juna 1942 god, saopštava da:

Čuje se da su vođeni pregovori među istaknutim pretstavnicima srpskih četnika i italijanskih vojnih vlasti, a ima indicija da je nešto govoreno o području do Neretve..... Prilažem takođe i proglas Jevđevića koji sam dobio iz Stoca. Jevđević je također u pregovorima sa italijanskim vojnim vlastima (Inv. br.10.883).

e) Jedan od učesnika optuženog Jevđevića, Perović Todor u svom iskazu od 12.decembra 1944. godine i od 18.aprila i 3.jula 1945. godine kaže:

"Upoznao sam se sa njim /sa Jevđevićem/ u junu 1942. godine..... On

je tada jurio sa Italijanima po Hercegovini i bio u velikom prijateljstvu sa fašističkim generalom Lozanom..... On mi je tada pokazao punomoć Draže Mihajlovića kojim ga postavlja za svog političkog delegata za Bosnu i Hercegovinu".

Isto tako Šantić Milan o tome kaže u saslušanju od 12. V 1946. godine:

"Ove razgovore o sklapanju sporazuma sa Italijanima vodili smo polovinom januara 1942. godine u Mostaru.

Na desetak dana pošto je Kutimir Petković otišao sa Demateisom u Split dolaze iz Splita zajedno Demateis, Kutimir Petković i Dobrosav Jevđević i sva trojica otišli su zajedno za Nevesinje. Da li su još koga iz Mostara prihvatili ne znam. Mene nisu zvali. Oni su tamo uz prisustvo Boška Todorovića sklopili sporazum sa Italijanima preko kapetana Demateisa. Sastali su se u rasadniku na dva kilometra daleko od varoši Nevesinja. Pojedinosti ovog sporazuma ne znam, jer nisam učestvovao u sklapanju istog, ali znam da je tada nastupila otvorena saradnja između četnika i Italijana i da su skoro poćele i oružane borbe između četnika i partizana u kojima su četnici bili pomognuti od Italijana. Posle ovoga Jevđević otvoreno stupa na politčku pozornicu i sve dalje poslove sa Italijanima vodi on.

Jevđevića je tada postavio za političkog povjerenika. I kao takav imao je voditi sve političke stvari četničke organizacije na teritoriji Baćovićeve komande.

Jevđević je likovao od oduševljenja, a i dobio je od Draže da bude politički povjerenik i od tada niko preko njega nije smjeo sa Italijanima da stupa u vezu i održava je, već je sve išlo preko njega.

...... Tom prilikom Dražu sam o svemu izvjestio u pogledu Jevđevića i njegove veze i rada sa Italijanima i uopšte sveg Jevđevićevog rada na koji sam se ja Draži žalio..... Jevđević je i dalje produžio isti rad kao i do sada".

f) Komandant VI Armijskog korpusa u povjerljivom br. 486 od 4. IX 1942. godine kaže:

"u razgovoru održanom sa vojnim komandantom nevesinjske zone prečasnim Jevđevićem, upitan u stvari svojih dodira sa njemačkim emisarima, potvrdio je još jednom apsolutnu vjernost italijanskim komandama i svoju odluku da više nema kontakta osim odobrenog od naše komande. Dodao je da nikada neće odustati od lojalne saradnje sa Italijanima svim akcijama..... /Inv. br. 12977/.

g) U proglasu koji je, u saradnji sa okupatorom, štampao i rasturao početkom 1942. godine Jevđević se potpisuje kao "nacionalistički politički povjerenik", a u njemu uvodno kaže:

"Na osnovu sporazuma kojeg smo sklopili sa armijom Kraljevine Italije u svrhu zajedničkog pobijanja komunističkih zlikovaca, koji uništavaju živote i imanje srpskog naroda saopštavamo Vam: Odustanite od svakog sukoba sa Italijanskim trupama....." /Inv. br. 10883/.

Kao što se vidi iz citiranog dokumenta inv. br. 12977, optuženi Jevđević je još u 1942. godini bio već u tajnim pregovorima i sa njemačkim okupatorima, zbog čega je stavljen pod izvjesnu sumnju kod italijanskih okupacionih vlasti. Iz dokumenta inv. br. 1088/XII vidi se da je Jevđević koncem avgusta imao sastanak u Dobrom Polju sa pretstavnikom komande 718 njemačke divizije majorom Geihnorom. Tom prilikom Jevđević je podvukao: Da je pretstavnik 20.000 naoružanih četnika, tvrdeći da su svi Srbi prijateljski raspoleženi prema Nijemcima. Gajtner je kao prvu protuuslugu za saradnju Jevđevića obećao propuštanje njegovih kurira kroz njemačka područja. Na dan 29.januar 1943. godine Jevđević telegrafski traži od Draže Mihailovića pristanak da u borbi protiv NOP-a zatraži i od Nijemaca oružanu pomoć, a na dan 26.februar 1942. godine Nijemci su tražili od Jevđevića da im preda neke zarobljene partizane, obećavajući mu za to svoje protuusluge.

U svom izvještaju okrivljeni Jevđević kaže:

a) "Povodom razgovora kojeg sam vodio sa Nijemcima u Dobrom Polju..... nastala je u italijanskom glavnom štabu prava uzbuna..... a iz Dubrovnika su protjerali tri agenta Gestapoa".

b) "Notiziario" br. 1 od 15.januara 1943. godine također podvlači da je saradnja između Nijemaca i bandi pod rukovodstvom Jevđevića stvarno sprovedena: "..... ovih nedelja u području 718 njemačke divizije....." / Inv. br. 17439/.

c) Saučesnik optuženog Jevđevića Perović Todor, povezivanje Jevđevića sa Nijemcima opisuje ovako:

"Tada mi je iz Mostara javljeno da bi Nijemci htjeli s njim da razgovaraju, što je on jedva dočekao. Po tome je došao u Dubrovnik jedan kapetan Gestapoa neki Tren i sastao se tajno sa Jevđevićem. Iza toga dolazio je jedan kapetan, pa je Jevđević napravio sa njim sporazum o saradnji. Italijani su nešto bili saznali i Jevđevića upute avionom u Abaciju. Odmah po odlasku Jevđevića našao se neki Keller iz Mostara

saradnik direktora Otta, a zatim odmah došao je i Ott i kazao mi da mu je žao što su Italijani spriječili da se on vidi sa Jevđevićem. Oni /nijemci/ pokazali su ugovor koji su sklopili sa Jevđevićem, gdje je stajalo da se četnici odriču saveznika, da se odriču svih veza sa njima, te da pripadaju saradnji Nijemcima".

Poslije kapitulacije Italije Jevđević je nastavio u još širim razmjerama vojnu i političku saradnju sa Nijemcima i to sada kao "delegat Vrhovne komande Draža Mihailovića za Italiju", i kao "komandant ličke divizije", tj. kod njemačkih vojnih komandi u Italiji. U toj funkciji najviše je boravio u Trstu, Istri i Gorici, a putovao je i u Slovenačko i Hrvatsko primorje, gdje je po nalogu i za račun Nijemaca i uz njinu pomoć formirao nove oružane bande od raštrkanih žitelja Jugoslavije, koji su se nalazili u raznim koncentracionim logorima ili od onih koji su bili prinudno mobilisani u ustaške ili SS trupe, pa su otuda bježali. Sam Jevđević u svom pismu ratnom zločincu Đujiću, koje je prema sadržini pisao u februaru 1944. godine, između ostalog kaže:

"Naređenje gospodina Ministra vojske, pored svoje redovne dužnosti preuzeo sam pribiranja četnika u Hrvatskom Primorju i u onim krajevima Like, sa kojima ti nemaš teritorijalne veze. Do sada je u baze Lovrana i Abacije dovedeno preko 300 četnika. Iz Bolonje je dovedeno preko 200 četnika. Daljih 100 prikupljeno je iz ustaških i SS trupa, gdje ih je nevolja natjerala. Ovdje su ostali,..... gdje vrše terensku službu i akcije" /Inv. br. 1200/.

U ovoj izdajničkoj službi Jevđević je ostao sve do potpunog kraha njemačke vojske u tim krajevima.

Optužnica se neće dalje zadržavati na opštem osvjetljavanju izdajničkog lika optuženog Jevđevića. Tome se pretpostavlja prikazivanje samo nekoliko markantnih masovnih zločina i to, za sada, samo kroz onu dokumentaciju koja potiče bilo od samog optuženog, bilo iz iskaza njegovih najbližih saradnika, bilo iz zapljenjenih neprijateljskih i kvislinških arhiva. Samo taj mali deo materijala biće dovoljan da osvijetli toga **višestrukog koljača - ubojicu**, kome **sa svake dlake na glavi kipti nevino prolivena krv djece i starica, teških ranjenika i nedužnog življa uopšte**.

Kako je Jevđević uspjevao da izdejstvuje pritisak okupatorskih komandi i na najteže masovne zločine i kakovu je inicijativnu ulogu

imao u njima pokazuje nam njegov izvještaj od 12.septembra 1942. godine u kome, pored ostalog, kaže:

"konkretno i Italiju i nas u ovom času najviše brinu one 4 ili 5 proleterskih brigada, koje se nalaze u Zapadnoj Bosni, Sjevernoj Dalmaciji i Lici, te nastoje da uspostave teritorijalnu i vojnu vezu sa komunistima iz Slovenije..... za nas je ta egzistencija tih komunističkih snaga strašna opasnost.....

Pošto iznosi u tom izvještaju plan koji je predložio okupatoru za oružanu akciju u tom području, on dalje u izvještaju kaže:

"Plan je propao uslijed protivljenja italijanske armije koja je tvrdila da je to njemačka zona i da ne može u njoj operisati. Sada međutim, kada su partizani i njihove divizije satjerali u žice, promjenili su mnjenje i načelno usvajaju tu akciju..... Pošto se radi o operativnom području koje zasjeca u tri korpusa ne mogu sami da donesu odluku, pa su me uputili u Fijumu na Vrhovnu komandu njihovih balkanskih snaga".

Dalje iznosi mišljenje:

"Da bi trebalo i za tu akciju od Italijana tražiti rekonzacije koje se sastoje u njihovom prethodnom pristanku da se prave nevješti **dok mi likvidiramo preostalo ustaško-muslimanska gnijezda u Hercegovini i Istočnoj Bosni. Ta gnijezda su Fazlagića Kula** /grupa sela - primjedba javnog tužioca/ i zona Bjelimića..... napasti Kulu bez italijanskog pristanka je nemoguće, a da ne dođe do otvorenog sukoba, a s druge strane Italija, i ako bi htjela, ne bi mogla ponoviti slučaj sa Fočom.... O toj stvari treba da se razgovara u Fijumi..... ja ću u Fijumi da razgovaram sa vrhovnom komandom i o njihovom opštem stavu.....

O rezultatima koje je okrivljeni Jevđević postigao u Fijumi govori se u depeši od 12. VIII 1942. godine:

"Jevđević je sa Italijanima sve uredio za prebacivanje naših trupa u Dinaru. Ljudstvo koje će ići na Dinaru dobiće hranu, šinjele i cipele. Crnogorci neka krenu odmah, Baćović za Bileće, Povlović za Kalinovik. Dan dolaska jednih i drugih javite tačno radi obezbjeđenja vozova, hrane i odijela. Vaš oficir neka dolazi odmah. Neka putuje preko Sime Mijuškovića. Izvjestite me dva dana ranije kad će stići u Nikšić da pošaljem automobil. Ištvan".

Pored ovih sredstava Jevđević je uspjevao da se okupatorski - italijanski komandanti **ne samo "prave nevješti" na masovne zločine**

koje je on pripremio i izvodio, već i da podnese lažne izvještaje o njima, - i na druge načine. O tome on opet u svom izvještaju kaže:

"Novi komandant Armije /italijanske/ je jedan bezopasan čičica koji je u rukama mlađih oficira karijerista, sa kojima mi možemo da radimo mnoge stvari..... na vaše pitanje: Mogu li se neki oficiri korumpirati i u koju svrhu, odgovoram, da se mogu korumpirati svi i prilažem vam spisak lica i spisak darova, koje su ta visoka italijanska lica do sada primila..... U nekoliko posljednjih slučajeva to nam je mnogo pomoglo. **Prilikom pokolja u Drežnici italijanski oficiri su izvjestili da smo mi napadnuti; prilikom ubijanja ustaša juče u Širokom Brijegu zaklano je 29 hrvatskih milicionera, italijanski oficiri su zvanično izvjestili da su to bili komunisti. Isti je slučaj bio prilikom čišćenja stolačkog sreza od Hrvata, itd**".

O tome, kako je izmišljao "borbe" i pod izgovorom borbe protivu partizana - **priredio pokolj u Makarskoj**, govori sam Jevđević u izvještaju, gdje, pored ostalog, kaže:

"**Kada smo pod izlikom da se progone partizani izvršili akciju čišćenja od Ljubuškog do Jadranskog Mora između Podgore i Makarske, kako ste izvješteni, poklano je preko hiljadu ustaša, među njima usmrćeno je na strašnim mukama nekoliko katoličkih sveštenika, koji su se istakli u progonima Srba**. Hrvati koji nemaju nikakove kontrole nad tom zonom, odmah su objavili da je u tom prostoru hrvatska vojska poubijala 1.000 partizana. Italijani ogorčeni ne samo da su izdani zvanični demanti..... Stvarno niti je tamo bilo partizana, ni italijanske ni hrvatske vojske, nego isključivo naši bataljoni koji su operisali sa našim parolama, ubijali pavelićevce klicali Draži i Srbiji....."

Tako je okrivljeni Jevđević na jednoj strani koristio zločine ustaša vršene nad srpskim življem, da kod Srba seju mržnju prema Hrvatima i muslimanima uopšte, proglašavao "ustašama" sva hrvatska naselja i **klao odreda - pa djelimično time**, a djelimično prinudnom mobilizacijom i terorisanjem stvarao svoje oružane bande, ostvarujući ih pljačkom i raspaljivanjem najnižih instikata, - a kod okupatora bilo protuuslugama, bilo korumpiranjem, izdejstvovao pristanke da on vrši masovne pokolje stanovništva, a okupatori da daju lažna zvanična saopštenja o povodu pokolja, o žrtvama i opsegu. Iz svega to nekoliko podataka koje pruža sam Jevđević vidi se, **da je on bio glavni inicijator, podstrekač, organizator i rukovodilac tih masovnih pokolja**. U vezi sa zločinima

počinjenim u Biokovu - Makarska, Draža Mihailović na učestale žalbe poslao je na teren Žarka Todorovića da izvidi cijelu stvar, pa je Todorović u depeši od 28.oktobra 1942.godine, br. 213 izvjestio:

"Ja pitam imate li radio vezu sa Splitom, jer je potrebno korigovati rad Jevđevića.... Stižu neprestano žalbe da njihovi ljudi u Vaše ime ubijaju nevino stanovništvo.....

U već citiranom "Notiziario" VI korpusa o zločinu u Makarskoj i kod Prozora kaže se na strani 19:

"U velikim operacijama čišćenja na Biokovu i oko Prozora utvrđeno je nekoliko incidenata između pripadnika anti-komunističkih odreda i hrvatskih građana. Ove je događaje mnogo preuveličavala propaganda građanskih vlasti.... i tražila svaku priliku da ocrni djelatnost MVAC, pa ako su i neki od pomenutih prestupa i bili izvršeni na štetu hrvatskih građana i njihove imovine oni su djelom uslovljeni neumoljivom nuždom rata..... U po nekoj zoni događaji su imali teže oblike, ali to je ipak bilo jedino samo gdje saradnja stanovništva sa odmetnicima je bila očiglednija....."

Kad se imaju u vidu već citirani izvještaji Jevđevića iz kojih se vidi da je on pomoću korupcije kupovao ovakova pravdanja njegovih masovnih zločina i kad se osmotri dokument koji pokazuje kako je pribavljan **okupatorski pristanak za masovni pokolj u Foči, onda se vidi da su pokolji bili i masovno teški i krvavi onako kako ih je u suštini naš narod osjetio**, a ne ovako falsifikatorski blijedi kako ih okupator prikazuje. **Taj dokument o Foči sadržan je u depeši ratnog zločinca, najbližeg i nerazdvojnog Jevđevićevog saradnika Baćovića**, od 17.avgusta 1942. godine, koju je pod br. 10 poslao Draži Mihailoviću i u njoj se kaže:

"Italijanski pukovnik razgovarao je sa Jevđevićem i samnom. Duhovno je pripremljen za napad na Foču, poklonili smo mu jedan tepih. Vojsku za napad na Foču prikupljamo i hranom snabdjevamo. Po svršenoj operaciji slijedi opširan izvještaj o toku događaja....."

Taj izvještaj "o toku događaja" poslat je 20.avgusta 1942. godine i glasi:

"Poslije političkog osiguranja od poslijedica, juče su naše trupe..... poslije kratke uspješne borbe zauzele Foču. Naši gubitci 4 mrtva, neprijateljski oko 1.000 od čega žena i djece 300. Preduzeli smo sve

da ovo opravdamo..... Glavni dio napada izvele naše snage u jačini od 1.600 ljudi....."

U vezi ovog masovnog zločina optuženi Jevđević u pomenutim izvještajima žali se Draži Mihailoviću:

"Ja sam izvješten pouzdano da je netko naše u Londonu izvjestio **u vezi sa Fočom da smo mi samo anti-muslimanski pokret koji kolje i ubija, pa molim da se to demantuje....."**

U vezi ovoga Jevđevićevog traženja Draža Mihailović je naredio slijedeće:

"**Radio London da objavi: Vojno-četnički odredi koji su pod kontrolom majora Petra Baćovića potukli su do nogu ustaške formacije u Foči. Ovo je nova pobjeda nad marijonetskom Hrvatskom, kojom prilikom je poginulo 800 ustaša. Javite nam kad će objaviti da saopštimo, da svako sluša.....**"

Postoje brojni i nepobitni dokazi da se i u ovom slučaju kao i u ostalima radilo isključivo o terorističkom aktu, **o masovnom pokolju stanovništva, a to se već jasno vidi i iz do sada citiranih dokaza. U napadu je učestvovalo preko 1.600 naoružanih bandi, poklano je i poubijano preko 1.000 lica, uključivo preko 300 djece i žena, pa uprkos izmišljene "oštre borbe", po njihovim podatcima, poginulo je svega 4 napadača**.

U ostalom sam optuženi Jevđević jasno potkriva i cilj koji je htio postići tim terorističkim aktom, kad u pomenutim izvještajima na jednom mjestu kaže:

"**Ostatci muslimana u Foči, terorisanje, spremni su na sve što hoće..... Sad ih mogu skloniti na svaku akciju, pre nego iko drugi.....**"

U istom izvještaju Jevđević kaže o zločinima počinjenim u Dubravama: "Napominjem: **Prilikom pokolja katolika-Hrvata u Dubravi da su solidno sarađivali muslimani, te da je naročito Stolac**, konjički srez i jedan dio mostarskog, posve za tu politiku....."

U vezi sa zločinom u Širokom Brijegu u istom izvještaju, govoreći takođe i o zločinu u Drežnici, Jevđević u pomenutom izvještaju ukazuje na svoju ulogu ne samo u izvršenju zločina već i njegovog prikrivanja..... o čemu svjedoči već citirana dokumentacija.

Iz ovoga se jasno vidi da je okrivljeni Jevđević pripremao svoje bande za tu "politiku klanja".

I doista poslije toga programa Jevđević je formirao nove oružane bande od samih muslimana. On se time razmeće i u svojim izvještajima.

O zločinima u Makarskoj i kod Prozora Jevđevićev saradnik Perović Todor na svome saslušanju kaže:

"U međuvremenu bile su operacije na Prozoru i Makarskoj. Za Prozor je Jevđević završio sa Italijanima i pretstavio narodu da se ide u borbu protiv ustaša..... kakove su se borbe vodile znamo nažalost vrlo dobro. Italijani su sve fotografisali i sačuvali za sebe. Išla je ova komanda: Jevđević, Baćović i ostali oficiri..... Kad u se vratili iz Prozora još su se hvalili svojim djelima, da se čovjeku gadilo..... Šantić i Kovačević napali su Jevđevića kao glavnog krivca".

U vezi sa zločinom počinjenim u Makarskoj - Biokovo o njegovoj obimnosti govori i depeša koju je Jevđevićev neposredni saradnik Baćović poslao Draži Mihailoviću. Ona glasi:

"Vratio sam se sa puta po Hercegovini. Četiri naša bataljona, oko 900 ljudi, krenuli su 30.avgusta preko Ljubuškog, Imotskog, Podgore i kod Makarske izbili na more. 17 ustaških sela spaljeno, 900 ustaša ubijeno. Nekoliko katoličkih sveštenika živih odrano...."

U vezi sa zločinom u Drežnici Jevđević sam u svom izvještaju koji je djelom citiran kaže:

"Naš svijet se je strašno ostrvio i trebate biti načisto da nema te sile, koja može naše trupe da zadrži prilikom nekih borbi sa muslimanima, da poštedi i djete u kolijevci. Tako pre tri dana u Drežnici, gdje su gatačke trupe kantonirale pre pokreta na Prozor, poklali su nedužnih muslimana stotine....."

U pogledu zločina u selu Isgorin i ubijanja 5 simpatizera NOP-a / tačka 8 stav 2 dispozitiva/ u procesu protiv ratnog zločinca Draže Mihailovića utvrđeno je da su iste počinili bande pod komandom Jevđevića.

U vezi sa masovnim pokoljem na području Ustikoline i Jahorine iz zaplijenjenog telegrama Zaharija Ostojića, koji je upućen Draži Mihailoviću, vidi se neposredno učešće i odgovornost Jevđevića. Ta depeša glasi:

".....Juče se izvršio akciju do Ustikoline i Grebena Jahorina. Ustaše tučene dobro. Po dosadašnjim podatcima oko 500 mrtvih i oko 1.000 do 2.000 muslimana poklanih.... Pad Foče ima dobrog odjeka.....

(podvukao: S. Č.). Ja sam od juče u Kalinoviku i rješavam ostala pitanja sa Ištvanom i Jevđevićem. Sad su zadovoljni...."

Na glavnom pretresu u suđenju Draži Mihailoviću, Mihailović o optuženom Jevđeviću, rekao je:

"To je bio jedan nesređen tip čovjeka koga niko nije mogao obuzdati. Radio je šta je htjeo..... ali cjelokupan rad bio je veoma štetan. U pogledu obavještajne službe mogao je da bude koristan, ali u pogledu svoga rada bio je vrlo nesrećan po oraganizaciju".

U pogledu masovnog pljačkanja narodne imovine optuženi Jevđević u svom izvještaju kaže:

"To je sve više rasplamsavanje pljačkaških instikata kod naših trupa. Trupe koje pod krutom ? partizanskom nisu smjele dirnuti ni iglu, nemilice protiv volje starješina, pljačkaju i u mnogo slučajeva to smatraju glavnim zadatkom akcije. To su heriditarna opterećenja....."

Kao što se vidi pošto je svoje bande pored ostalog omamio i pljačko, on pravdajući taj rad kleveta čitave narode i svoje zločine pokriva tvrdnjom, "o hereditarnim opterećenjima".

Međutim, da je baš on svoje bande, pored ostaloga, omamljivao i pljačkom, pored ostalih dokaza govore i pomenuti njegovi izvještaji kad na jednom mjestu kaže:

"sa druge strane Crnogorci /tj. četnici pod komandom Baja Stanišića - primjedba javnog tužioca/ su stvorili fantastične bajke o bogastvu Kule /Fazlagića/, i spremaju se da u borbi i u pljački sudjeluju, na što opet oštro reaguju Hercegovci /četnici pod komandom Jevđevića - primjedba javnog tužioca/".

Pored izloženih, optuženi Jevđević počinio je još veliki br. teških zločina, a kao dokazi pored pismenih pojavljuje se i veliki br. očevidaca koji su preživjeli teški teror i mučenja kojima su bili podvrgnuti od strane optuženog i njegovih bandi u područjima koja su bila pod njegovom strahovladom.

Svojim radom Jevđević je znatno pojačao ratni potencijal neprijatelja, nanoseći ne samo ogromnu štetu Narodno-oslobodilačkoj borbi Jugoslavije, već i opštesavezničkoj borbi protiv fašističke osovine.

Samo ovim djelimično navedenim dokazima utvrđuje se puna odgovornost okrivljenog Jevđevića za sve zločine opisane u dispozitivu, koje su počinili on i njegove oružane bande.

Naše novo krivično zakonodavstvo na osnovu kojega će se suditi ratnom zločincu Jevđević Dobrosavu u odgovarajućim propisima sadrži odredbe iz Konvencije o vođenju rata /Haški Regelman od 1907, Konvencija o zakonima o običajima rata na suhu i Zakon broj X Kontrolnog savjeta za Njemačku od 20.decembra 1945. godine/.

Pored toga i propisi zakona bivše Jugoslavije izloženi zločinački rad Jevđevića inkriminisali su kao teška krivična djela i ugrožavali kaznom robije, a u teškim slučajevima i kaznom smrti /čl. 105, 106, 107 Krivičnog zakonika od 1929. godine i čl. 4, 5 i 6 Vojnog kr. zakonika bivše Jugoslavije/.

Na izloženim činjenicama i pravnim principima zasniva se krivična odgovornost optuženog Dobrosava Jevđevića, kao i osnovanost ove Optužnice.

Smrt fašizmu - sloboda narodu !

ZASTUPA JAVNOG TUŽIOCA NRBIH
Pomoćnik,

Ilić Dr. Mihajlo, s. r.

(AJ, 110, Optužnice i presude, br. fasc. 819)

P

a) Faksimili

ХОМОГЕНА СРБИЈА

Искуства српског народа у овоме рату, нарочито пут њихове државе и слободе, довела су га до непоколебљивог уверења:

1) да снагу државе не чини ни пространство њене територије, ни број њеног житељства, ни богатство земље, колико истоветност погледа, схватања и љубави за државу, њену слободу и независност, унутрашња слога и духовна повезаност народа у часу спољне опасности, те спремност свакога да за државу и њену слободу жртвује све што има па и себе сама;

2) да се ту истоветност погледа на државу, схватања и љубави за државу и њену независност може опет постићи само ако буде окупљен у хомогеној Србији. Примере су му за то дале Србија и Црна Гора у прошлим ратовима и Грчка у садашњем рату.

Стога се Србима намеће данас прва и основна дужност: да створе и организују хомогену Србију која има да обухвати цело етничко подручје на коме Срби живе, и да јој осигурају потребне стратешке и саобраћајне линије и чворове, те привредне подручја како би јој био омогућен и обезбеђен слободан привредни, политички и културни живот и развитак за сва времена.

Те стратешке и саобраћајне линије и чворове, потребни за сигурност, живот и опстанак Србије, иако понегде данас не би имали српску већину, имају да послуже Србији и српском народу да се не би више понављала тешка страдања која Србима задају њихови суседи чим им се пружи прилика.

Пресељавање и измена житељства, нарочито Хрвата са српског и Срба са хрватског подручја, једини је пут да се изврши разграничење и створе бољи односи између њих, а тиме отклони могућност да се поново страшни злочини који су се догодили и у прошлом рату, а нарочито у овоме садашњем, на свему подручју на коме су Срби и Хрвати били измешани, и где су Хрвати и Муслимани с планом ишли за истребљењем Срба.

I Границе

Основна грешка у нашем државном уређењу била је што 1918 г. нису биле ударене границе Србије. Та се грешка мора исправити, данас или никад. То се границе данас морају ударити, и оне морају да ухвате цело етничко подручје на коме Срби живе са слободним излазима на море за све српске области које су на домак мора.

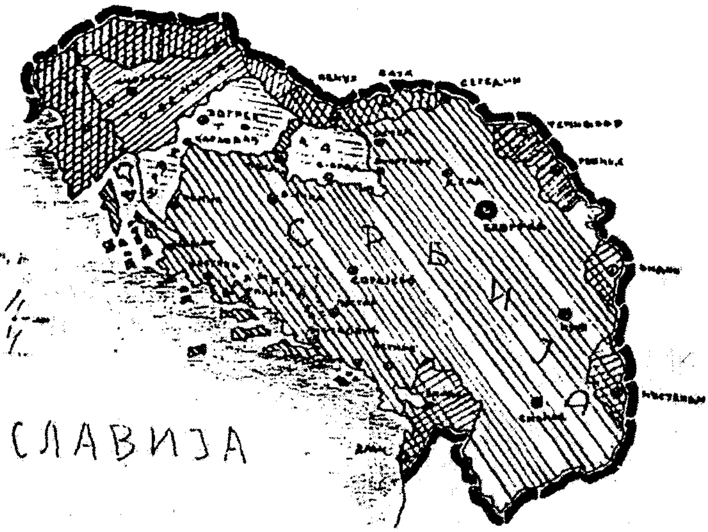
1) На истоку и југоистоку (Србија и Јужна Србија) српске су границе обележене походом ратова за ослобођење, и њих ваља само појачати Видином и Ћустендилом.

2) На југу (Црна Гора и Херцеговина) ваља да у Југозападну српску област уђу поред територије Зетске бановине:

а) сва источна Херцеговина са железничком пругом од Коњица па до Плоче, укључиво са појасом који би ту пругу осигуравао, тако да би у њу ушао срез коњички, део мостарског среза општине: Мостар град, Бијело Поље, Благај и Житомислић; срез столачки део; а од метковићког среза Плоча и све подручје јужно од Плоче; те Дубровник коме би се имао дати посебан статус.

б) северни део Албаније, уколико Албанија не би добила своју аутономију.

"HOMOGENA SRBIJA" Stevana Moljevića.

ЈУГОСЛАВИЈА

НАШ ПУТ

Води нас стопама косовских витезова.
Пошли смо да створимо Србију,
у којој ће бити уједињени сви Срби и све земље у којима Срби живе;
у којој ће владати закон, ред и друштвена правда:
да сељак буде домаћин, да има довољно земље и живи бољим животом,
да радник буде праведно награђен за свој рад и обезбеђен у старости, болести и изнемоглости,
да чиновник претставник државе у своме делокругу буде материјално обезбеђен и заштићен, али и одговоран;
у којој ће капитал бити законом заштићен, али и контролисан, а главни носилац капитала бити држава;
у којој ће бити признате заслуге свима борцима за народно ослобођење како у прошлим ратовима тако и у овоме, а њиховим породицама омогућен живот;
у којој ће издајници и они који су своје положаје у јавном животу злоупотребили бити праведно кажњени;
у којој ће јавним животом да управљају они који су за то достојни.

Ето, такву Србију, какву су сањала сва наша поколења, а за какву се бори српски народ од Карађорђа па до дана данашњега, у којој ће се моћи живети достојно човека, а за коју је вредно умрети, такву Србију која ће с поносом да води Југославију, па и цео Балкан, желимо да створимо или да изгинемо, као што изгинуше косовски витезови.

То је пут који нам је показао наш млади Краљ,
то је пут којим нас води наш Дража Војвода.

"HOMOGENA SRBIJA" Stevana Moljevića.

КОМАНДА ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА
Југословенске Војске
ГОРСКИ ШТАБ
Стр.Пов.Ђ.Бр 370
20 децембра 1941 год.
ПОЛОЖАЈ

ЂЕНЕРАЛШТАБНОМ МАЈОРУ г.ЂОРЂУ ЛАШИЋУ-КОМАНДАНТУ ЧЕТНИЧКИ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ЦРНОЈ ГОРИ и КАПЕТАНУ г.ПАВЛУ ЂУРИШИЋУ КОМАНДАНТУ ЛИМСКИ ЧЕТНИЧКИ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ.

ИНСТРУКЦИЈА:

Наша се држава налази још увек у рату са вековним нашим непријатељима Немцима и Италијанима.

Ван наше Отаџбине бори се за слободу нашега народа оличени нам Краљ са владом која ради на дипломатском пољу и оружаном снагом која се раме уз раме са нашим великим савезницима достојно нашем народу и оружју бори на средњем истоку.

Слобода је нај-веће добро једног часног народа, зато смо и ми сви у Отаџбини дужни учинити све, борити натчовечанским напорима, следујући светлим примерима из наше славне историје, те да избацимо непријатеља из наше драге нам Отаџбине.

У тој гигантској борби нисмо сами, већ су уз нас велике силе-наше савезнице Америка-Енглеска-Русија-Кина и све остале демократске снаге. Наша је победа известна.

Наша Војска која је у априлу ове године доживела, издајством многих мрачних елемената, највећу своју катастрофу, није још побеђена јер рат није завршен према томе нема ни побеђених нити победиоца.

Четнички одреди наше Југословенске Војске продужили су свој живот како би и у неравној али пуној славе борби оправдали част нашег народа и светлог оружја.

Циљеви наших одреда јесу:

1./Борба за слободу целокупног нашега народа под скиптром Његовог Величанства Краља Петра II.

2./Створити велику Југославију и у њој велику Србију етнички чисту у границама Србије-Црне Горе-Босне и Херцеговине-Срема-Баната и Бачке.

3./Борба за укључење у наш државни живот и свих још неослобођених словеначких територија под Италијанима и Немцима /Трст-Горица-Истра и Корушка/ као и Бугарске, северне Албаније са Скадром.

4./Чишћење државне територије од свих народних мањина и не-националних елемената.

5./Створити непосредне-заједничке границе између Србије и Црне Горе, као и Србије и Словеначке чишћењем Санџака од Муслиманског живља и Босне од Муслиманског и Хрватског живља.

6./Казнити све Усташе и Муслимане који су у трагичним данима немилосрдно уништавали наш народ.

7./Казнити све оне који су криви за нашу априлску катастрофу.

8./У крајевима очишћеним од народних мањина и не-националних елемената извршити насељавање Црногорцима /у обзир долазе сиромашне национално исправне и поштене породице/.

9./Осигурање једног таквог политичког тела које ће водити државни брод смерима општих народних тежњи и интереса.

10./Циљеви су огромни зато је борба у толико захвалнија за оне који се боре за њихово остварење.

Учините све што је у вашој моћи да се и сав национални елеменат у Црној Гори што пре уврсти у наше одреде јер догађаји све већом вртоглавом брзином и несмеју нас затећи неспремне.

Са Комунистима-Партизанима неможе бити никакове сарадње јер се они боре против династије и за остварење социјалне револуције, што никада несме бити наш циљ, јер смо ми једино и искључиво само војници и борци за Краља, Отаџбину и слободан народ.

УПОТРЕБА ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА У ЦРНОЈ ГОРИ у даном тренутку!

1./Једним делом снага дејствовати из долине Лима правцем Бијело Поље-Сјеница са задатком очистити Пештер од Муслиманског и Арнаутског живља. Ове снаге морају тесно сарађивати са одредима Јаворским и Голијским.

2./Делом снаге дејствовати правцем преко Чакора на Метохију са задатком да се на томе правцу очисти територија од Арнаута, као и да се пре сретну они који ће бити гоњени из Пештера-Санџака.

Ове снаге морају сарађивати са снагама поп Јована и Колашинским одредима.

Prva strana INSTRUKCIJE Draže Mihailovića.

Одма по пријему овога наређења позовите те виђење људе и са њима створите, како у главном, тако и у обласним штабовима политичке одборе са задатком потпомагања наше акције.

Што се ситуације у држави тиче иста је изложена капетану г. Ђуришићу.

У Вашем раду руководите се напред изнетим, датим инструкцијама капетану г. Ђуришићу и обзиром на локалне прилике. Важно је да се нашим акцијама не изазивају узалудне жртве, већ да се придржавамо нашег начела: Постићи циљ са што мање жртава.

Шаљем свој командантски поздрав свима националистима у Црној Гори.

ДА ЖИВИ ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ ПЕТАР II!
ДА ЖИВИ ЦЕО НАШ НАРОД!

КОМАНДАНТ,
Ђенералштабни ђенерал

Posljednja strana INSTRUKCIJE Draže Mihailovića.

MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER
Očev,broj 576/Tajno 1942.
u Zagrebu, dne 19.II.1942.

28/III

591

PREDMET: Preslušanje zarobljenih Domobrana
Veza : Vaša broj 113/Taj od 6.XI.41.

2/1-2
244

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

ZAGREB

Zapovjedničtvo Vojne Krajine dostavilo je preslušanja zarobljenih domobrana, izmedju kojih jedan od njih navadja sliedeće o nedjelima četničko-komunističkih banda:

"Čuo sam da su četnici opljačkali sve muslimanske kuće poubijali sve muslimane i katolike, te obezčastili i poklali sve ljepše muslimanske i katoličke ženske. U bolnici je bio Koraman Tomo koji je poklao 25o muslimana i koji je radi tog postavljen za četovodju. Takodjer se priča za četovodju četvrte čete Pljevačić Spasoje da je i on pobio silne muslimane. Ni ostale Krezićeve četovodje nisu u tom klanju mnogo zaostali za ovom dvojicom.

Čuo sam od četnika kako pričaju izmedju sebe kako su one častne sestre, koje su pred sam Božić doveli od Pala u Goražde htjeli silovati pa kad im se one nisu htjele dopustiti da su radje sa drugog sprata skočile kroz prozor od kojih je jedna pala u nesvijest, a druge tri da su htjele bježati pa da ih je četnička straža uhvatila i zatvorila u zatvor iza čega su ih nad njima izvršili silovanje svi četnici koji su htjeli, a poslie da su ih poklali i bacili u Drinu. To su četnici načinili iz častnih sestara odmah prve noći. Ja sam ih vidio kada su dovedene i pospremao sobu za njih te im ložio vatru.Ostalo ispušteno.

P.n.Glavara,
u.z. pročelnika pukovnik
Verić v.r.

Pojedini četnički zločinci poklali su na stotine Bošnjaka.

na sastanku i Kamenko. Bilo je još govora o koje čemu, ali do konkretnog ništa nije bilo utanačeno ni ugovoreno. Kako su se ovi naši sastanci uvjek bez sporazuma završavali, to je još veće zlo stizalo naš narod od četnika.-

Nebrojeno puta išli su naši predstavnici noću koji-ma je bio uvjek potpisati uvjek talijanskom zapovjedniku mjesta radi pritužbe na četnike i na njihov rad. Pet pismenih predstavki predato je zapovjedniku mjesta u kojima je traženo da se zaštiti naše pučanstvo. Uvjek se je ovo završavalo sa lijepim obećanjima i riječima. Zadnjom predstavkom tražili smo da nas Talijani prebace u Italiju na prinudne radove, toliko je zlo bilo od strane četnika. Primjera radi navodi se o-vo: dne 3.siječnja 1942.godine u selu Dobrunu, općine orahovačke ovoga kotara sakupljeno je u jednu kuću 82 lica /sitne djece, starih žena, odraslih muškaraca i ženskinja/ bombe su bačene u kuću koja je kasnije zapaljena i u kojoj su svih 82 izgorjeli. Drugi primjer: U selu Strmici, općine Sokolovići, dana 6.siječnja 1942.god. u jednoj su kući izgorjeli 46. lica /djece, žena i muškaraca/, Treći primjer: u selu Resniku, dana 5.ožujka 1942.god. natjerano je u rijeku Drinu 52. osobe u kojoj su se svi podavili osim jednog dječaka koji je lako ranjen u plećku isplivao na desnu obalu rijeke Drine i ispričao mi ovaj četnički postupak. Eto načina na koji su se uništavalo naše pučanstvo. Neki zlikovci ovih drugih djela na naše molbe kod Talija-na su pronađeni i uhvaćeni i strijeljani. To su braća Racković iz sela Drokana, općine orahovačke ovoga kotara, dok Stojan Popović, komandir straže i čete iz Starog Broda /rogatički kotar/ najveći zlikovac i vinov-nik još nije pronađen i uhvaćen. Isti se nalazi u Šlijebskoj općini ovog kotara.

Ljudi su često puta bili žmareni na oči Talijana na-sred ulice od strane četnika.

Drugo zlo su četnici nanosili nama jest to, što su organizovali blokadu koju su dozvolili Talijani oko Višegrada, te nisu dali da se unose životne namirnice u grad, te u koliko se je unosilo cijene su bile previsoko, da bi se siromašni dio pučanstva mogao održati u životu od čega je na desetine umiralo od gladi u gradu /oko 300.-/. Ni jedan Srbin u kotaru nije bio za to da se pomogne nama i da se zla djela spriječe. U tome su se svi složili danas potpuno istrijebe u ovom kotaru.

Potpisati je od 18.studenog prošle godine do danas stalno prikupljao pismeni materijal četničko-komunističke propagande uperene protiv okupatora Nijemaca, Talijana i nas Hrvata. Sva ovakva pismena dokumenta uvjek su predavana mjesnom talijanskom zapovjedni-štvu.

U ovom vremenu traženo je od mene u jednom razgovoru od tumača kod talijanskog zapovjednika mjesta, tako da mi je on bar savjetovao, da napišem jednu predstavku u Zagreb, drugu u Beograd, a treću talijanskim vlastima u Višegradu u kojim ću iznijeti, da pučanstvo ovoga kotara želi biti van politike i ovih događaja t.j. neutralno iz razloga da bi Talijani ovakav dokumenat mogli u svoje svrhe upotrijebiti. To nisu dobili. Jednom prilikom kada je potpisati spomenuo ime Hrvatske i da će uskoro doći ovamo, posvet je na odgo-vornost i tada mu je rečeno, da ovdje neće biti ni sjena hrvatska, a kamo li, da će ikad doći naši. Rečeno mi je, da ću za to biti u najskorije vrijeme interniran u Albaniju.

Za ovo sve vrijeme talijanske vlasti su se vrlo slabo i malo brinule oko ishrane pučanstva, dok u zadnje vrijeme od mjese-ca travnja, pa na ovamo nastoje da sve ono što su propustile da učine, a nisu do sada htjele, da pomognu što su prije mogli, a nisu htjeli našem napaćenom narodu. Dakle jednom riječju sada nastoje, da se izbri-še iz sjećanja sve negodovanje naroda prema njima, a koje lako ne mogu. Istina sada se mnogo staraju oko ishrane pučanstva, da zasije što više zemlje te su mnogo sjemenskog kukuruza podijelili uz cijenu po 395 lira za jedan kvintal /1. kgr. oko 11.kuna.-/. Besplatno je podijeljeno narodu oko 35 konja onima koji su siromašni. U novcu su podijelili od 2.550.-lira. Dakle po svoj prilici hoće na ovaj način da nas pridobiju, a potpisatom je rečeno, da će još mnogo hrane doći, koja će se podijeliti narodu uz minimalna plaćanje i novčana pomoć.-

Ova kotarska oblast dobila je od naše države 280 metr. centi sjemenskog ječma koji je podijeljen isključivo našem svijetu. Talijanske vlasti tražile su i zahtjeve da se to dijeli i pravoslavnom

Masovni pokolji Bošnjaka (muškaraca, žena i djece) na području Višegrada u prvoj polovini 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
URED ZA IZBJEGLICE
Broj: 1578/42

9. veljače 1942
Sarajevo

Eksp.

ZAPOVEDNIČTVU III DOMOBRANSKOG VOJNOG ZBORA

S A R A J E V O

Kod ureda za izbjeglice ove Velike župe nalazi se 7000 izbjeglica, koji su smješteni po raznim osnovnim školama, internatima, mektebima i drugim zgradama u gradu Sarajevu.

Prema brzojavnom naređenju Ministarstva udružbe br. 4273 od 23 siječnja 1942 određeno je da dođe u Sarajevo oko 3000 izbjeglica iz istočne Bosne, koji su se bili sklonuli u Srbiju. Po naređenju istog Ministarstva imala je ova Velika župa pripremiti sve za njihov smještaj.

Da bi ovako veliki broj ljudstva mogla smjestiti, rekvirirala je ova Velika župa zgradu Drž. ženske gimnazije, dvije državne ženske stručne škole i namjeravala je da rekviriše i zgradu srednje tehničke škole. Međutim je ova Velika župa doznala da se danas useljuju dvije domobranske satnije u zgradu srednje tehničke škole. Ako bi se to dogodilo ostalo bi preko dvije tisući izbjeglica na ulici, jer je za njih nemoguće naći druge zajedničke prostorije.

S toga molim da izvolite narediti da se domobranske satnije, koje bi imale biti smještene u srednjoj tehničkoj školi, smjeste u koju vojarnu i da tu školu prepustite ovoj Velikoj župi za izbjeglice.

VELIKI ŽUPAN,

Hiljade muhadžira iz istočne Bosne je potražilo spas u Sarajevu.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
URED ZA IZBJEGLICE
Broj: 166 [illegible]

Sarajevo 13. veljače 1942 god.

Predmet: Prijava novih nastambi

GRADSKOM POGLAVARSTVU
/Gradski fizikat/

S A R A J E V O

Zbog dolaska novih izbjeglica iz okoline Sarajeva i izbjeglica iz istočnih krajeva ove Župe, koji pristižu preko Kosovske Mitrovice, Zemuna i Sl. Broda, ovaj je Ured uspostavio nove svoje nastambe i to: 1. U Hendinu mektebu na Vratniku za samce. Nastojnik je nastambe Abdulah ef. Fočak mualem istoga mekteba. Sada izbjeglica ima 110 a većinom su iz okoline Sokoca. U nastambu može se smjestiti 150 izbjeglica.

2./ Mekteb u Arapovoj mahali za porodice. Nastojnik je Mujakić mualim. Sada ima izbjeglica 68 a većinom su iz okoline Sokoca. U nastambu može s se smjestiti 120 osoba.

3./ II. Ženska stručna škola u Šahinagića ulici broj 12 i 14 nastojnik je Mašić učitelj. Sada ima izbjeglica 260 većinom iz općine Knežina kotara Vlasenice.

4./ I. Ženska stručna škola u ranijoj ulici [illegible] Mis Irbina nastojnik je Nikšić učitelj sada ima 290 izbjeglica većinom iz općine Knežina kotara Vlasenice.

5./ Ženska Gimnazija u Tereziji ulici Nastojnik je Huskić školski upravitelj. Nastamba je rezervisana za izbjeglice koji dolaze preko Broda a može ih se smjestiti do 700 osoba.

Za dom spremni!

Predstojnik:

Ustanove za smještaj muhadžira iz istočne Bosne u Sarajevu.

BROJNO STANJE
izbjeglica na dan [illegible] 1942 god.

A. UNUTARNJI

Tek. broj	N a s t a n b a	Broj iz-bjeglica	Može još stati	O p a s k a
1.	Škola Bistrik	323		
2.	Okr. medresa Bandbaša	226		
3.	Bogoslovija	878		
4.	Halilbašića 10	365		
5.	Nadmlini 10	137		
6.	Džinina 12	238		
7.	Škola u Saburinoj ul.	400		
8.	Logavina škola	376		
9.	Kečina 24	288		
10.	Bistrik mekteb i Hrid	1264		
11.	Halilbašića 5	159		
12.	I žen. struč. škola	309		
13.	II žen. struč. škola	256		
14.	Mekteb na Vratniku	150		
15.	Mekteb u Arapovoj ul.	115		
16.	Ženska gimnazija	1011		
17.				
18.				
19.				
20.				
	Ukupno unutarnjih:	6.495		

B. V A N J S K I

1.	Kuhinja Mlini 1	2.258		
2.	Kuhinja Sagrdžije 43	2.51[illegible]		

Broj izbjeglica u Sarajevu i mjesta njihovog smještaja.

Č.

Po taž 3 625-580

18937

P O D A T C I:

o zločinima okupatora nad civilnim licima/stanovništvom/ masovno ubijanje, logorska mučenja, gušenje dimom i td,

Red. br.	Mjesto izvršenog zločina	Vrijeme izvršenog zločina	Naziv nepr. jedinice koja je zločin izvršila, ime komandanta ili logora	Primedba
1	U selu Godijevnu, op. Dragaća ubijeno 17 muslimana.	Decembar 1941. g.	Poternio odjeljenje četnika pod komandom Djure Blagojevića ✓	Sreski N.O.O. Foča, presednik Staračić Vasilj
2	U selu Bunovima, opć. Dragočeva, srez Foča ubijeno 4 srba.	Maja 1942	Italijanska Alpen divizija.	"
3	U s. Dobratićima opć. Mrežice, sreza Foča ubijeno 6 čl. muslimanskog življa.	Januara 1942.	Četnički miljevski bataljon k-dant Zelović Veljko ✓	Sreski N.O.O. član Sarić Junuz
4	U selu Podkolun, opš. Mrežice, srez Foča, ubijeno 13 čl. muslimanskog življa.	"	"	"
5	U opštini Čelebić, srez Foča poklato je 1.500 muslimanskog življa.	U decembru 1941.	Fočanski četnički odred. K-dant poručnik Spasoje Dikić, Ojdanić Miloš i Matović Milan ✓	Nar. milicija Foča Brković Nedeljko
6	U opštini Čelebić sreza Foča, 20 srba ubijeno.	Maj 1941	Oružnici N.D.H. zapovjednik Hadžo Šteta	"
7	U selu Velinići-Hočevo, općine Čelebić sreza Foča ubijeno 15 srba.	Juna 1943. g.	Njemačka Princ Eugen divizija	"
8	U s. Cvilinu, Sorlacima, Kučinu, Careva Ravan, Crnetići, Mješkovići, poubijano i poklano 90 članova muslimanskog življa	Novembar Decembar 1941. g.	Fočanski četnički odred pod komandom poručnika Milana Matovića i Gruje Cvetanovića.	Saznato od člana S.N.O.O. Subašić Muradifa
	U s. Zabodištima			

KOMISIJA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA: Podaci o genocidu nad Bošnjacima.

"	Ustaše iz sreza Vlaseničkog te crna legija Francetića	U avgustu mj. 1941 i u aprilu 1942 g. strijeljanjem, klanjem i spaljivanjem živih ljudi u zgradama	U selima opštine Donji Zalukovik	270 lica
"	Četnici pod komandom Račića i braće Čelonja	~~xxx~~ Koncem 1941 strijeljanjem i klanjem	"	139 lica
"	Ustaše iz sreza Vlaseničkog i Srebreničkog te Crna legija Francetića	U avgustu mj. 1941 i u aprilu 1942 g. strijeljanjem, klanjem i spaljivanjem živih ljudi u zgradama	U selima opštine Derventa	100 lica
"	Četnici pod komandom Račića, Adima Babića i Dangića te braće Čelonja	Koncem 1941 g. strijeljanjem i klanjem	U selima opštine Derventa	300 lica
"	Ustaški logor u Vlasenici- logornik Mutevelić i ustaša Medo Brgulja	Jula mj. 1941 g. strijeljanjem u Rašića gaju nad iskopanom jamom	U Rašića gaju kraj Vlasenice	72 lica.
Interniranje u sabirni logor u Gospiću i Jasenovcu	"	Jula mj. 1941	U Vlasenici	40 lica.
Lišeno života na licu mjesta bez osude	Četnici pod komandom Račića, Dangića, Babića, Čukovića i braće Čelonje	Koncem 1941 g. strijeljanjem i klanjem	U Vlasenici i obližnjim selima	200 lica
"	Crna legija Francetića	U aprilu 1942 strijeljanjem i klanjem	"	95 lica

KOMISIJA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA: *Podaci o masovnim zločinima.*

[illegible] italijani su u gradu vršili pljačku [illegible], [illegible] [illegible] toga vršili su silovanja i nasilno odvodili žene i djevo[illegible] [illegible]kere i na brdo Čelovinu više Foče.

Ovo su sve vršili u gradu u okolnim selima su vršili [illegible]na ubijstva, paljevine, pljačke i silovanja.

IV. GRUPA-ČETNICI

1941 godina

3. decembra 1941 godine u Foči su se nalazile italijan[ske] divizije »Pusteria«. Toga dana dolazi kapetan Sergije Mihajlović [illegible]atnji poručnika Milivoja [illegible]kića i još nekoliko četnika. Ovi se [illegible]aju u gostioni [illegible]ečević Velibra u Foči sa italijanskim komandantom [illegible]njem i vode pregovore. Pregovori su zaključeni pod uslovima da Ita[lija]ni napuste Foču noću u [illegible] 4. decembra [illegible] godine i da [illegible] nikoga ne smiju povesti niti nikoga zaštititi [illegible] četnici i [illegible] namjeru [illegible] krivcima u Foči. Ovom prilikom [illegible] su na [illegible] koji se nalazi u Foči. [illegible] [illegible]ijanima [illegible] je prevezen [illegible] [illegible] sa Gors[illegible] vadi [illegible] 4. decemb[ra] [illegible] u [illegible]. U Foči od[illegible] [illegible] [illegible]esce. [illegible] u Foči [illegible] Bangić i [illegible] godine i [illegible] prilikom [illegible] do Foče [illegible] [illegible] vojske [illegible] [illegible] odgovor[illegible] svoj[illegible] [illegible] u Foči [illegible] [illegible]sku [illegible]

[illegible] Mihajlović [illegible] je komandant [illegible] Milivoje [illegible]

[illegible] Italijana, Italijani [illegible] [illegible] iz zatvora [illegible] četnicima, ovi su [illegible] [illegible]. Imena [illegible] su bila sa teritorija [illegible] mjesnih [illegible]

[illegible] četnici [illegible] u [illegible] kuće, ko[illegible] [illegible] ubijali muslimanski živalj. Ovom prilikom [illegible] [illegible] vezali, [illegible] u zatvor, [illegible] otkup, [illegible] posljednji dinar [illegible] kod [illegible] na slobodu, a odmah poslije toga [illegible] bi ga [illegible]

[illegible]

[illegible] vojska [illegible]

[illegible]

Podaci o genocidu nad Bošnjacima u Foči 1941.

[illegible]SNI NARODNI ODBOR ČAJNIČE *br. 5*

Inv. broj *48920/1*

PODACI O ZLOČINIMA

1/ Popis muslimana koji su pobijeni od četnika 1941 godine

Red. broj	Prezime i ime žrtve	Ime oca	Star	Vjere i narod.	Odakle je	Izdržava članova
1.	Salko Sofo	Meho	45	Islam.	Čajniče	3
2.	*Hamdo* Avdo Mušanović	Hamid	35	"	"	5
3.	Hajro Velić	Salje	50	"	" *Inv. 52843*	5
4.	Ibro Velić	"	62	"	"	7
5.	Alija "	Ibro	26	"	"	–
6.	Ramo Hodjo	Omer	40	"	"	6
7.	Hamdija Pašić	Avdo	45	"	"	4
8.	2 sina kojima se nezna ime	Hamdija	12 16	"	"	–
9.	Hajro Šabanović		40	"	"	7
10.	[illegible] Čehajić	Murat	35	"	"	1
11.	Selim Šahbegović	Avdo	50	"	"	4
12.	Mujo Čutura		40	"	"	1
13.	Sejdo Husković	Salko	30	"	"	4
14.	Hamed "	"	25	"	"	3
15.	Hamed Hurić	Latif	50	"	"	6
16.	Mustafa "		60	"	"	5
17.	Nedžib "	Mustafa	65	"	"	6
18.	Salje Menišević	Ragib	38	"	"	4
19.	Ejub "	Remzija	18	"	"	–
20.	Vehbija "	Arif	40	"	"	6
21.	Husad Sabljalić	Besim	28	"	"	3
22.	Ešref Smailović	Ahmed	25	"	"	–
23.	Ekrem "	"	22	"	"	–
24.	Sadir Žiga	Djul	45	"	"	1
25.	Hamid Tirak	Mujo	35	"	"	–

Podaci o genocidu nad Bošnjacima na području Čajniča 1941.

roj Prezime i ime žrtve	Ime oca	Starost	Vjera i nar.	Odakle je	Zadnje boravište	Članova izdržava
Kamenica Alija	Hamidov	42	isl.	Goražde	Goražde	5
Kamenica Ahmo	"	32	"	"	"	3
Čohodar Asim	Halida	24		"	"	1
Čohodar Mujo	Osmanov	26	"	"	"	2
Krivan Mujo	–	30	"	"	"	2
Homoraš Husa	–	22	"	"	"	3
Homoraš Hasan	–	33	"	"	"	1
Bukovica Junus	Sajtov	18	"	"	"	–
Bukovica Meho	Mehov	20	"	"	"	–
Mrelja Alija	Avdov	35	"	"	"	1
Mrelja Šahza	Alija	30	"	"	"	–
Delić Hilkija	Šećirova	60	"	"	"	–
Kuljuh Nusret	Avdov	40	"	"	"	1
Kuljuh Hasan	Nusreta	18	"	"	"	–
Kuljuh Asim	Latifoa	40	"	"	"	1
Obarčanin Ilijas	Derviša	30	"	"	"	3
Delić Smajo	–	60	"	"	"	3
~~[illegible]~~ Mujković Muhamed	Smaja	45	"	"	"	4
Mujo Mujković	"	38	"	"	"	2
Pasvandžić Salko	Meha	45	"	"	"	4
Adžović Meho	Salihov	45	"	"	"	6
Adilović Jusuf	–	50	"	"	"	6
Bezo Čengić	Beglera	35	"	"	"	8
Mašala Bego	Šaćira	40	"	"	"	5
Mašala Rašid	–	55	"	"	"	3
Kudus Salko	Smaja	40	"	"	"	5
Bajrović Šefik	–	48	"	"	"	6
Šeko Mustafa	Mujoa	34	"	"	"	2
Šeko Sulejman	"	26	"	"	"	2

Podaci o genocidu nad Bošnjacima na području Goražda 1941.-1942.

NASTAVAK tač. b/.

[illegible]	[illegible]	Imamović	Alija	17	Musliman	Djakovići	[illegible]
[illegible]	Smajo	"	"	40	"		
[illegible]	[illegible]	"	Munib	50	"		
[illegible]	Jakub	"	Osman	[illegible]	"	"	
62.	Mujo	"	Abaz	55	"		
63.	Šerif	"	Murat	30	"		
64.	[illegible]	"	Muharem	35	"	"	
65.	Selim	"	Jakub	55	"	"	8
66.	Osman	"	Selim	35	"	"	6
67.	Sabrija	"	Jakub	60	"	"	12
68.	Sefer	"	Šaban	25	"	"	4
69.	Ejub	"	Abaz	55	"	"	13
70.	Ragib	"	Mujo	35	"	"	5
71.	Osman	Mujezinović	Mujo	70	"	Djakovići	14
72.	Rušid	"	Osman	35	"	"	1
73.	Mujo	"	Osman	30	"	"	5
74.	Ridjal	Avdo	Mahmut	40	"	"	7
75.	Ibro	Ridjal	"	50	"	"	[illegible]
76.	Adem	"	Ibro	1[illegible]	"	"	1
77.	Hamiz	"	"	15	"	"	1
78.	[illegible]	Nokto		45	"	"	10
79.	Zarif	"		30	"	"	5
80.	Ibro	Karović	Avdurahman	50	"	Karovići	10
81.	Asim	"	Ibro	16	"	"	1
82.	Munib	"	Rahman	40	"	"	2
83.	Ago	"	Mujo	40	"	"	3
84.	Uzeir	"	Mujo	45	"	"	8
85.	Hamed	"	"	42	"	"	7
86.	Ramo	"	Nurko	17	"	"	7
87.	Sačir	Vizdarević	Ibro	40	"	"	7
88.	Omer	Čoso		60	"	"	[illegible]
89.	Murat	"	Omer	30	"	"	1
90.	Mezir	"	Omer	25	"	"	3
91.	Mujo	Hurić	Jakub	40	"	Javorje	6
92.	Ragib	"	Mujo	16	"	"	[illegible]
93.	Fatima	"	"	1[illegible]	"	"	
94.	Salko	"	Muharem	[illegible]	"	"	
95.	[illegible]	"	Nurko	40	"	"	7
96.	Šerif	"	Hilmo	16	"	[illegible]	[illegible]
97.	Zahir	"	Abaz	[illegible]	"	"	[illegible]
98.	Safet	"	Zarif	[illegible]	"	"	[illegible]
99.	Hamid	"	[illegible]	[illegible]	"	"	[illegible]
100.	Junuz	"	Jakub	4[illegible]	"	Šiglice	11
101.	Abaz	"	Osman	[illegible]	"	"	
102.	Mušan	" Inv 29566	Jusuf	40	"	"	
103.	Hanka	"	Osman	50	"	"	10
104.	Djafer	"	Ejub	45	"	"	1
105.	Alija	"	Jakub	40	"	"	3
106.	Hajro	Sirovina	Omer	25	"	Avlija	5
107.	Nezir	Alihodžić	Smajo	45	"	Javorje	3
108.	Uzeir	Bezdrob	Huso	16	"	Dužice	7
109.	Muradif	"	Arif	30	"	"	[illegible]
110.	Halil	"	"	2[illegible]	"	"	0
111.	Juso	"	Murat	35	"	"	6
112.	Selim	"	Murat	20	"	"	12
113.	Tahir	"	Ibro	30	"	"	1
114.	Sačir	"	"	1[illegible]	"	"	9
115.	Smail	"	Bego	30	"	"	1
116.	Rabija	"	"	27	"	"	1
117.	Sejfo	"	Hajro	35	"	"	[illegible]
118.	Alija	"	Omer	30	"	"	5
119.	Mujo	Hasković	Sadik	55	"	Haskovići	10
120.	Idriz	"	Sulejman	50	"	"	7
121.	Hasan	"	Kurto	35	"	"	7
122.	Dervić	"	Musa	25	"	"	4
123.	Salko	"	Rustem	40	"	"	10
124.	Aziz	"	Idriz	20	"	"	6

Podaci o genocidu nad Bošnjacima na području Međurječja (Goražde).

Питање Фоче.

Када су први пут трупе црногорске по захтеву талијанском морале да напусте Фочу ,рекли су италијански генерали да је то по захтеву Немаца али да ће Фоча касније дефинитивно да припадне Црној Гори.Но услед хрватских интрига у Берлину наступио је преокрет и Талијани не само да нису могли да уђу у Фочу него нису смели ни да прођу када је дивизија Тауринезе ишла за Санџак.Баш у то време дошла је до ушију врховне команде она нетачна вест наредника Бодироге,да му је талијански генерал саветовао да се заузме Фоча.Талијанска војска је сазнала за то од жена којима је Бодирога причао и талијански пуковник дошао у Калиновик и нама формално саопштио да ће напад на Фочу сматрати нападом на себе и да ће Фочу заједно са Хрватима да брани. У том моменту дошао је Чика Бранко са дефинитивном наредбом да се Фоча нападне.Били смо у врло тешкој ситуацији,ако немамо пристанка Италије постојала је сигурност да наш напад провоцира заједничку акцију немаца талијана и усташа и да буде уништен цео народ овог краја који је још једини очуван од целе Херцег-Босне.Почели смо политички припремати терен код Италије достављајући им преко њиховог официра у Калиновику извештаје о сталним покољима нашег становништва од стране усташа.Те смо извештаје потенцирали из дана у дан јављали све већи број убијених,а на места поубијаних српских жена и дјеце довели смо италијанске официре и коначно Јевђевић отишао армији у Дубровник да представи стање несносним.Паралелно смо ухватили курире и документе о вези хрватских официра са комунистима које смо предали у руке италијанској војсци а посредно о том обавестили и Немце.Коначно је успело италијанском генералу кога смо придобили и другим методама сугерисати да се прави невешт на ту нашу акцију.Све трупе потребне за напад ставили смо на располагање Чика Бранку.Првенствено смо били задржали покрет трупа јер су нам команданти били донели наређења која је мимо нас био издао капетан Лукачевић,али чим смо сазнали да је то урађено по одобрењу Бранковом војска је кренула.Ми смо дали 8 батаљона са 1700 људи.Црногорске трупе су донеле 1 топ и 4 бацача.Као што ће Вас Бранко известити напад је потпуно успео и изведен је за 2 сата,већи део акције извршен је од стране чета са нашег територија којима су и топови пали у руке али је црногорско тешко оружје извршило пресудну улогу.На жалост и ако је Бранко издао наређење да се не дирају жене и дјеца један део трупа није то слушао па је око 300 жена и деце платило главом.Страхујемо од репресалија за наше становништво на хрватско немачкој зони источне Босне.Сви трагови масакра одмах су уклоњени а формално смо објавили стрељање војника који су убијали и пљачкали.Да би избегли противофанзиву немаца и усташа из правца Сарајева и Горажда подузете су све мере обезбеђења,а у исто доба позвати су италијански генерали да уђу у Фочу јер би тако она припала црногорској зони а наш свет био поштеђен од репресалија.Овај час смо добили извештај из Пресенице у срезу сарајевском да су усташи бежећи из Фоче поклали 22 жена и деце у том крају.Талијански делегати који су посетили Фочу утврдили су комисијски да су усташе поубијали преко 100 српских жена и деце,да наша војска није чинила никаква насиља,да је становништво без разлике вере потпуно задовољно а што је најважније све је то писмено потврдио италијанима заробљени хрватски жандармеријски поручник Штимац.Од стране Хрватске државе још нема никакве контра акције у питању Фоче.Примећујемо да је освојење Фоче у пркос евентуалних рђавих последица на народ одјекнуло силно у народу сјајно подигло морал трупе,оживело борбеност националних елемената у Сарајеву и што је најглавније паралисало једном за увек пропаганду комуниста да четници сарађују са усташама.

У вези са овом операцијом сматрамо за дужност да нагласимо да је Чика Бранко руководио истом савршено да је и духовно био повезан са трупом,да је војнички предвидео све да потхват успе те коначно на наш захтев унапред нам дао писмену изјаву да лично сноси сву одговорност за успех и неуспех,те према томе његовој моралној храбрости има се приписати пресудни део остварења ове операције

Петар Баћовић

Izvještaj Petra Baćovića i Dobrosava Jevđevića, četničkih komandanata, o pokolju nad Bošnjacima u Foči 19. avgusta 1942.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
TAJNIČTVO
ZAGREB

U Zagrebu,dne 1.prosinca 1942.

T BROJ 10.454-I-A-1942

PREDMET: Pokolj našeg življa u obćini žliebskoj,kotar Višegrad.

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

u/

ZAGREBU

Velika župa Vrhbosna poslala je ovom Ministarstvu pod V.T. br. 1377/42 od 26.XI.sliedeće izvješće kotarske oblasti Višegrad:

" Iz predjašnjih izvještaja ovih vlasti dostavljenih nadleznim starješinama područje Žliebske obćine ovoga kotara nalazi se na desnoj obali rieke Drine. Teritoriji ove obćine podieljeno je na 2 diela i to: južni i sjeverni linijom od sume granice kota Dikavac-selo-kuke sjeverO-zapadno kroz selo Prelovo do Drine. Južni dio ove obćine drže regularne trupe Nedićeve vojske pod zapovjedničtvom kap. I.kl.Petra Josića a sjeverni dio divlji odred četnika odmetnika rusa ing.Sergija,njih oko 250 puška i 5 lakih strojnica. / osobni opis Sergijev: stas srednji,koštunjav, slabo razvijen,plav, star izmedju 35-38 godina,/.Od ove linije pa do krajnjih točaka naše Države do riečice Brusnice i sela Zemljica odnosno prelazeći u bajno-baštanski kotar odred ovoga zlikovca cielo vrieme zadaje osjetne udarce našim oružanim snagama koje su se nalazile u mjestu Stari Brod/kotar rogatički/ i to na taj način: kad bi god bili napadnuti po odmetnicima iz planine Leveteka, to jest u ledja,onda bi on sa suprotne strane rieke Drine takodjer,otvorio vatru sa svojim ljudstvom i na taj način dobiju vatru u ledja i u prsa te uvijek moraju napustiti mjesto Stari Brod koje veže našu Državu i Srbiju.

Drugo zlo,koje je počinio odred ovoga zlikovca Sergija nad našim pučanstvom jest sliedeće: u sriedu dana 4 studenog o.g. u jutru oko 7 sati došao je u selo Vlahovića i tu sakupio sav živalj njih (159) osoba i zatim odveo u selo Stitarevo govoreći im da više zajednički ne mogu živjeti muslimani i pravoslavni, te će ih radi toga prebaciti kod Starog Broda na lijevu obalu Drine i predati ih našim vlastima.Takodjer u selima Presjeci,Prelovo, Žliebu, Omeragićima,Rutanovićima,Kosnijama,Hadžerevićima,Kurtalićima Kapetanovićima, Bijeci sakupili su njih još oko (620) osoba i sve dopratili u selo Stitarevo.Pošto su sve ovdje sakupili istog dana prebacili su ih u mjesto kod Starog Broda na lievu stranu rieke Drine.Izmedju 17 i 18 sati sve su ih natjerali u štale koje su spaljeni.Kad su gorjeli Sergije je ovaj prizor fotografirao.Ovo je spaljivanje našeg življa na lijevoj obali rijeke Drine učinjeno od strane Sergija iz Razloga toga, da bi za slučaj vodjenja iztrage po ovome zločinu isti Sergije mogao prikazati vlastima,što sve rade ustaše sa pravoslavnim narodom,Ovo ne će biti nikakav dokumenat obrane Sergija,budući svi ovamošnji znaju, da je našeg pučanstva bilo na području Žliebske obćine oko 500 osoba i da sada [illegible]

Pokolj Bošnjaka u višegradskom kraju 1. novembra 1942.

gali.-

Cajnice, 23.1.1943

Drž. komisija za utvr. zloč. okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 13086

Al Signor
Comandante Divisione "Taurinense"
P L E V L J A

Dal tempo in cui i cetnici si sono impadroniti dei nostri villaggi, cioè dal mese di agosto 1942, si sono iniziati atti di violenza, violazioni ed uccisioni dell'elemento mussulmano in tutti i villaggi del territorio dei comuni di Slatina e Josanica.-

Il risultato di detti atti di violenza è che nei due suddetti comuni sono state uccise nel modo più feroce circa 300 persone mussulmane.-

I.

Sono stati identificati i seguenti nomi di persone uccise nel comune di Slatina: (seguono 27 nomi) ..... Begija Prando è stata ammazzata con i suoi due bambini, quella di Smajo Prando con un bambino hanno perso la vita allo stesso modo. Abbiamo enumerato i nomi che abbiamo potuto accertare, ma ci sono ancora molte persone uccise i cui nomi non ci sono noti. Osserviamo che nel villaggio Grdjevici (Dragocaja) del comune di Slatina 57 persone mussulmane, radunate in una casa, sono state bruciate.-

II.

Nel comune di Josanica (Ustikolina), dal mese di Settembre 42 a tutt'oggi sono state uccise circa 200 persone mussulmane : (seguono i nomi di 26 persone uccise,)ma affermiamo e garantiamo che il numero degli uccisi oltrepassa 200 nei seguenti villaggi dei due comuni sopra menzionati : (seguono i nomi di 17 villaggi).-

Abbiamo addotto all'incirca il numero delle vittime mussulmane, invece non siamo in grado d'indicare il numero delle donne e ragazze mussulmane oltraggiate che si sono buttate nella Drina fuggendo dai delinquenti. Nè ci è possibile indicare le quantità delle merci saccheggiate (grano,bestiame,vestimenta ed altri oggetti). I mussulmani dei succitati villaggi sono rimasti senza nulla.-

Ora, nonostante la presenza di reparti dell'eroico Esercito Italiano, vengono commessi contro i mussulmani atti di violenza sopra accennati, nello stesso modo che nell'anno scorso quando questi paesi erano completamente dominati da bande di fuorisciti.-

Come vedete, tutti questi mali e massacri dell'elemento mussulmano vengono eseguiti sul territorio della Grande Italia governata da S.M. il Re Imperatore V. Emanuele III e da S.E.Benito Mussolini (Duce).-

Noi altri mussulmani siamo convinti che S.M. il Re Imperatore e S.E.il Duce non hanno conoscenza di questi atti criminali,giacchè Essi hanno ripetutamente dichiarato che sono Difensori dell'Islam e dei mussulmani, che alla religione mussulmana sono sta-

./.

Masovni zločini nad Bošnjacima u Slatini i Jošanici (fočanski kraj) u periodu od avgusta 1942.- januara 1943.

ШТАБ
ЛИМСКИХ САНЏАЧКИХ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА

Стр. Пов. Број 23
10 – I – 1943 г.
ПОЛОЖАЈ

Br. Reg. ____

НАЧЕЛНИКУ ШТАБА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ

Дамњан

Акција на десној обали Лима у срезу Бјелопољском завршена је. Иста је изведена тачно по утврђеном плану. Резултат ове борбе је:

1) Потпуно су уништена следећа муслиманска села (Секције: Пљевље, Сјеница, Пећ и Колашин):
- Вољавац, Губавача, Радијеља, Усаковићи, Пресеченик, Батуриће, Доњи Блах (секција Пљевље), Муровићи, Шоља, Радејева Глава, Побретиће, Бедиње, Доња Костеница, Стубло, Врх, Змијинац, Шиповице, Негобратина, Османбегово село, Дупљаци, Јасен, Костиће, Кашевар, Ивање, Годијево, Жилици, Горња Црнча, Горњи Радулићи, Врба, Црхаљ, Крадсник, Сипање, Дичине (Секција Сјеница-Пећ) - Укупно 33 села.

2) Жртве: Муслимана бораца око 400 (стотине)-
жена и деце око.....1000.-

Наше жртве: 14 мртвих и
26 рањених од којих 3 жене

До оволиког броја наших жртава дошло је не услед неправилног вођења од стране старешина, већ очигледног нечувања самих војника и њихових херојских јуриша на муслимане, који су били затворени у својим кућама.

Све куће у горе наведеним селима биле су попаљене, ма да сам био издао наређење да се не пале. До овог паљења дошло је услед погибије извесних наших бораца.

-Народ је отерао својим кућама доста стоке и других животних намирница-нарочито избеглице.

Морал код нашега народа са овом борбом је нарочито подигнут на великој висини. Са овом борбом је нарочито подигнут углед организације код народа као моћне и јаке, јер је ова борба завршена тако рећи у току једног дана и ако је непријатељ био скоро раван нашим снагама, као и за то, што је народ јасно приметио, да окупатор није смео да интервенише на страну муслимана, како је то до сада стално испољавано.

Морал код муслимана је потпуно опао. Једно село на левој обали Лима (с. Кукуље) било је понудило предају оружја, али сам одбио да примим оружје из чисто политичких разлога како би и Италијанима ставио до знања, да желим да се сукоб локализује као и да народ жели мир са свима који хоће мир (пошто је ово село било увек мирно). Поред тога они муслимани, који су са нама још из раније желели сарадњу ступили су у сукоб и свађу са онима, који су досада нападали наш живаљ.

Италијани првог дана борбе (6-I-) покушали су да интервенишу. Међутим из Колашина сам јавио депешом да ћу ја лично локализовати сукоб, у противном да ће бити нападнуте и Италијанске трупе од самога народа. Ради тога нису смели ни интервенисати.

По моме доласку на терен, поново су хтели да интервенишу и били су чак извели и артиљерију, али када сам им рекао, да ћу ја стати на страну народа и отворено ступити у сукоб са њима ако буду потпомагали муслимане, одустали су од те намере. Две чете Италијана биле су изашле одмах да интервенишу у корист муслимана, али су наши по већ утврђеном плану припуцали на њих и убили су једног Италијана, а ранили три и одмах су се повукли с тим, што за жртве нису давали никаквог приговора.

Цела Италијанска интервенција се састојала у молби да локализујем сукоб.

Очигледно се овде могла приметити слабост Италијана и немоћ да интервенишу оружаном снагом.

Сукоб је локализован и сада у целом срезу влада мир.

Prva strana Izvještaja Pavla Đurišića, komandanta Limsko - sandžačkih četničkih odreda, od 10.januara 1943., o genocidu nad Bošnjacima u Sandžaku (bijelopoljski kraj).

Ш Т А Б

Лимско-Санџачких четн.одреда
Стр.Пов.Број ____________
13 фебруара 1943 године
Положај.

НАЧЕЛНИКУ ШТАБА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ.

Акција у Пљевљанском,Чајничком и Фочанском срезу против муслимана извршена је.

Операције су изведене тачно по наређењу и издатој заповести. Напад је почео у одређено време. Сви команданти и јединице извршиле су добивене задатке на опште задовољство.

Отпор непријатеља био је од почетка до краја слаб. Једини већи отпор био је на Требешком брду,који је трајао 4 часа,али и он је брзо савладан.

Наши одреди 7.овог месеца у току ноћи,већ су избили на р.Дрину,те су борбе закључно са тим даном биле у главном завршене,а затим је настало чишћење ослобођене територије. Сва муслиманска села у три поменута среза су потпуно спаљена тако,да ниједан њихов дом није остао читав.

Сва имовина је уништена сем стоке,жита и сена. Наређено је и предвиђено прикупљање људске и сточне хране у одређеним местима,за стварање магацина резервне хране и исхрану јединица,које су остале на терену ради чишћења и претресања терена и шумовитих предела,као и ради спровођења и учвршћавања организације на ослобођеној територији.

За време операција се приступило потпуном уништавању муслиманског живља без обзира на пол и године старости.

Жртве.-Наше укупне жртве су биле 22 мртва од којих 2 несретним случајем и 32 рањена.

Код муслимана око 1200 бораца и до 8.000 осталих жртава: жена,стараца и деце.

За време почетних операција,муслимани су се дали у бегство ка Метаљци,Чајничу и р.Дрини. На Метаљци је нашао склониште мали део становништва. У Чајничу се рачуна да има до 2.000 избеглица,а један део је успео да умакне преко Дрине пре него што су одређене јединице извршиле пресецање могућих одступних праваца на том сектору. Све остало становништво је уништено.

Обезбеђење и заштита прелаза преко Дрине и Лима.-Да би се спречио сваки повраћај муслимана са леве на десну обалу р.Дрине и са десне на леву обалу Лима,наредио сам овако поседање обале:

-од с.Дорића до ушћа Лима у Дрину једна чета Вишеградске бригаде;

-прелаз код Међеђе:Заборачки батаљон;

-прелаз код Устипраче:Пренћански батаљон;

-прелаз од Устипраче до западне ивице с.Копачи,један батаљон Чајничке бригаде;и

-прелаз код Горажда батаљн Фочанске бригаде.

У селу Дубац постављен је један батаљон Милешевске бригаде,а у селу Бучје један батаљон Чајничке бригаде са задатком да као резерве притекну у помоћ у правцу где би муслимани евентуално покушали прелаз.

Поседање ослобођене територије.- За команданта зоне и свих јединица на истој до извршења организације одредио сам капетана I класе Лукачевића Војина.

У селу Подбиље на реону од села Поникве смештен је један батаљон Прибојске бригаде,до села Трпиње(3)три батаљона Пљеваљске бригаде;и

Prva strana Izvještaja Pavla Đurišića, komandanta Limsko - sandžačkih četničkih odreda, od 13.februara 1943., o genocidu nad Bošnjacima u zapadnom Sandžaku i istočnoj Bosni.

Unt. br. 12291

Z A P I S N I K

O saslušanju oštećenog Bojadžić Murata zemljoradnika iz Boljanića srez pljevaljski starog 52 god. Presednika Odbora muslimana izbeglica u Pljevljima, koji su popaljeni i prognani sa zemlje u februaru 1943 god., povodom zločina masovnog pokolja izvršenog nad muslimanskim življem na teritoriji sreza pljevaljskog u februaru 1943. god. od strane četničkih bandi pod komandom izdajničkog Djenerala Draže Mihailovića i ostalih njegovih komandanata, a izvršenog sa znanjem i odobrenjem Komandanta Italijanske divizije "[illegible]".

Radjeno u sreskom povjereništvu Zemaljske Komisije za utvrdjivanje zločina okupatora i njihovih pomagača za srez pljevaljski dana 28-XI-1945. god.

Prisutni su:

PRESEDNIK SRESKOG POVJERENIŠTVA, OŠTEĆENIK,
Presednik Odbora izbeglica

Pristupi oštećeni Bojadžić Murat Presednik Odbora izbeglica muslimana u Pljevljima pa izjavi:

Dana [illegible]-II-1943 god. izdajnički Djeneral Draža Mihailović organizovao je [illegible] čete [illegible] na teritoriji Nudo-Podgorica, Kolašin-Andrijevica i mobilisao [illegible] da izvrši pokolj nad muslimanskim življem u Sandžaku a specijalno na teritoriji sreza pljevaljskog. I [illegible] 5-II-1943 god. četnička vojska u jačini od nekoliko hiljada ljudi napala je rano u zoru mirno i nenaoružano muslimansko stanovništvo u selima: Boljanići, Pižure, Jabuka, Bjeloševina, Zaselje, Gradac, Ht, Kotorac, Dekare, [illegible]-do, Crno Brdo, Strahov-do, Prisoje, Djuli, Kukavice, Mirohnide, Vojtina, Horevine, Jakupov-grob, Bakije, Ljubovac, Buhriće, Rosulje, Dolina, [illegible], Glisnica, [illegible], Čolovina, Prosje, Kovač, Zuhcel, Brvenica, Piperi, Rasčići, Gunjići, [illegible], Kržava, Vojinovići, Hajlovine, Vojinići, Kovačevići, Luzovi, Sirčići, Savčići, Mrčići, Matikose, Vukasovići, Hromač, Borišići, Vukšići, Madžari, Budijevići, Kava, Jahovice, Tvrdakovići, Podkamen, Rahovac, Krćevo, Pračica, Cestin, Bijedići, Lehovo-brdo, Cerovci, Suli, Kljuka, Poros, Cerovci, Crnci, Pribliščići, Đurtovići, Tvrdaš, Vilići, Kruševo, Zaglavak, sreza pljevaljskog stavljajući pod nož čitavo stanovništvo muslimanske veroispovesti koje su zatekli kod kuća. Ovom prilikom četničke bande nijesu poštedjele ni maloletnu djecu, žene i starce već su djecu klali, nabadali na noževe svojih bajoneta a onda ih bacali u zapaljene domove da gore zajedno sa svojima starijima. Ovi banditi silovali su žene i djevojke na očigled svoje djece i male braće, kao i roditelja, a onda ih bacali polužive u zapaljene domove da sagore. Italijanska Komanda u Pljevljima nije preduzela ništa da zaštiti mirno muslimansko stanovništvo, jer su četnički komandanti radili sve ovo u [illegible] sa Italijanskom Komandom, kojoj su četnici bili onda potrebni i radi čega su bili mobilisani da onemoguće [illegible] partizana iz Bosne dok su četnici bili postavili kao uslov da prije polaska na Bosnu unište muslimanski živalj u Sandžaku, što su im Italijani odobrili. Ovi saradnici okupatora, muslimani iz naprijed [illegible] sela [illegible] su se na vrijeme u italijanski garnizone, dok su u ovoj akciji [illegible] glavom samo nevini gradjani, starci, žene i djeca.

U ovoj akciji [illegible] su [illegible] četnički komandanti sa svojim odredima: Djeneral Draža Mihailović, pukovnik Bajo Stanišić [illegible] načelnik Drugog Korpusa, kapetan Pavle Djurišić, Komandant Limsko-Sandžačkih četničkih odreda, major Andrija Vesković Komandant četničke brigade, major [illegible] Cenović Komandant četničke brigade, major Milorad Joksimović Komandant četničkog Korpusa, kapetan Miloš Pavićević Komandant jurišnog četničkog bataljona, kapetan Krsto Vušović Komandant četničkog bataljona, kapetan Vukašin Bojović Komandant četničke brigade, poručnik Veljko [illegible] Komandant četničkog odreda, poručnik Miloš Marjanović, Komandant četničkog Bataljona,

Masovni pokolji Bošnjaka u pljevaljskom kraju februara 1943.

1) Lisica Pemba st. 35 god.
2) ,, Fata ,, 15 ,,
3) ,, Mevzuna ,, 18 ,,
4) ,, Nezir ,, 40 ,,
5) ,, Meruša ,, 35 ,,
6) ,, Djula ,, 10 ,,
7) ,, Zajna ,, 8 ,,
8) ,, Tifa ,, 6
9) ,, Neziran ,, 4
10) ,, Smail ,, 55
11) ,, Begija ,, 40
12) ,, Najla ,, 18
13) ,, Sučro ,, 12
14) ,, Fehmo ,, 10
15) Pupc Mevla ,, 35
16) ,, Mera ,, 9
17) ,, Sema ,, 6 (40)
18) ,, Rasema ,, 12
19) Doksan Mazira ,, 35
20) ,, Hadžila ,, 1
21) ,, Osman ,, 6
22) ,, Alija ,, 5
23) Subić Hafiza ,, 40
24) Subić Fata ,, 18
25) ,, Bajro ,, 15
26) ,, Rešida ,, 11
27) ,, Ismail ,, 8
28) ,, Hadža ,, 4
29) Džanković Camila 35
30) ,, Ahmo ,, 6
31) ,, Avdo ,, 2
32) ,, Rasema ,, 8
33) ,, Tifa ,, 17
34) ,, Fata ,, 60
35) Cuplon Hajra ,, 35
36) ,, Fatima ,, 3
37) ,, Ajiša ,, 2
38) Kuršija Mušo ,, 50
39) Cuplon Begija ,, 16
40) Kurušija Muša ,, 40
41) ,, Serifa ,, 42
42) ,, Handja ,, 19
43) ,, Hajra ,, 16 (23)
44) ,, Mera ,, 13 (2.)
45) ,, Alja ,, 3
46) ,, Fata ,, 2
47) Dizdar Harum ,, 60
48) ,, Aljo ,, 45
49) ,, Munira ,, 7
50) ,, Musa ,, 65
51) ,, Devla ,, 48
52) ,, Begija ,, 35
53) ,, Arif ,, 20
54) ,, Sejfo ,, 15
55) ,, Sevda ,, 3
56) [illegible] Ajiša 48
57) [illegible] ,, 65
58) ,, Huso ,, 4[illegible]
59) ,, Šamsa ,, [illegible]
60) ,, Semija ,, 3
61) ,, Samija ,, 2
62) [illegible] 40

65) Doksan Hafiza st. 8 god.
66) ,, Hanija ,, 45 ,,
67) ,, Haso ,, 7
68) ,, Mujo ,, 5
69) ,, Hasan ,, 4
70) Kos Hasid ,, 50
71) ,, Naza ,, 45
72) ,, Mina ,, 19
73) ,, Camila ,, 15
74) ,, Smaila ,, 12
75) ,, Zizo ,, 9
76) ,, Omer ,, 5
77) ,, Amil ,, 3
78) Nurak Muho ,, 55
79) ,, Naza ,, 50
80) ,, Alija ,, 18
81) ,, Nura ,, 16
82) Halap Nazif ,, 19
83) ,, Mustafa ,, 24
84) Letić Habija ,, 15
85) Toke Hada ,, 25
86) ,, Rabija ,, 7
87) ,, Uzeir ,, 5
88) ,, Muška ,, 16
89) ,, Dzemila ,, 13
90) ,, Safija ,, 10
91) Hekalo Melkija ,, 45
92) ,, Ramo ,, 12
93) ,, Zićro ,, 10
94) ,, Kasim ,, 8
95) ,, Zikno ,, 6
96) ,, Sevda ,, 1
97) ,, Hamid ,, 40
98) ,, Dzika ,, 45
99) ,, Meleuša ,, 20
100) ,, Smaila ,, 15
101) ,, Rahima ,, 10
102) ,, Mujo ,, 8
103) ,, Muharem ,, 40
104) Lika Uma ,, 40
105) ,, Devlija ,, 18
106) ,, Hasan ,, 50
107) ,, Pemba ,, 40
108) ,, Mušan ,, 18
109) ,, Alja ,, 16
110) ,, Hamid ,, 13
111) ,, Hata ,, 40
112) ,, Alila ,, 8
113) ,, Alija ,, 6
114) ,, Fata ,, 4
115) Hodović Juso ,, 50
116) ,, Dika ,, 35
117) ,, Mujko ,, 19
118) ,, Zlatija ,, 8
119) ,, Ahmed ,, 6
120) ,, Naza ,, 70
121) ,, Suljo ,, 45
122) ,, Osmanija ,, 40
123) ,, Meho ,, 13
124) ,, Avdo ,, 14
125) ,, Ibrahim ,, 1[illegible]

Žrtve četničkih zločina genocida u pljevaljskom kraju februara 1943.: imena zaklanih (ubijenih) Bošnjaka.

390) Točoković Mehmed st, 75 god,
391) Vlahovljak Ahmet ,, 75
392) Delić Bada ,, 60
393) Vlahovljak Sefika ,, 15
394) Ajanović Hakija ,, 27
395) Durutlić Hasan ,, 35
396) ,, Redzo ,, 6
397) ,, Omer ,, 4
398) ,, Mehmed ,, 2
399) ,, Ema ,, 30
400) ,, Uma ,, 75
401) ,, Meka ,, 65
402) Sav[illegible] Ibro ,, 40
403) ,, Azemina ,, 40
404) Aljićević Ajiša ,, 13
405) Avdović Nura ,, 4
406) Hajša ,, 60
407) Džihić Camil ,, 50
408) ,, Dževkija ,, 17
409) ,, Ahmo ,, 7
410) ,, Tima ,, 40
411) ,, Adem ,, 15
412) ,, Fata ,, 1[illegible]
413) ,, Ajo ,, 8
414) ,, R[illegible] ,, [illegible]
415) [illegible]ović Šaban ,, 4[illegible]
416) ,, Šuorija ,, 1[illegible]
417) [illegible]ović Rešo ,, 3[illegible]
418) ,, Osman ,, 1[illegible]
419) ,, Sahim ,, 3[illegible]
420) Carkobić Saban ,, 18
421) Stuper Adem ,, 22
422) Hagenović Murat ,, 45
423) Hasčić Avdo ,, 70
424) ,, Camila ,, 60
425) ,, Ramiz ,, 5
426) ,, Vehbija ,, 4
427) ,, Kana ,, 2
428) ,, Mahmut ,, 50
429) Ziga Remzo ,, 50
430) ,, Umija ,, 30
431) Behlagić Bahša ,, 60
432) ,, Semso ,, 50
433) ,, Semso ,, 70
434) ,, Safija ,, 3
435) ,, Hasiba ,, 40
436) ,, Vasvija ,, 8
437) ,, Salko ,, 6
438) ,, Sejfo ,, 40
439) ,, [illegible] ,, 60
440) Rašić Serfo ,, 5[illegible]
441) ,, Ibro ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, 4[illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, Aljo ,, 1
[illegible] [illegible]ović Serdan ,, 1[illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, 5[illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, 1[illegible]
[illegible] [illegible] Derviš ,, 3[illegible]
[illegible] [illegible] Mulija ,, 2[illegible]

455) ,, Smajo ,, 35 ,,
456) Fočić Sajdo ,, 70
457) ,, Hamkija ,, 40
458) ,, Ramiz ,, 8
459) ,, Mehmed ,, 6
460) ,, Safet ,, 4
461) ,, Hiba ,, 2
462) Stovrag Ismet ,, 1
463) ,, Ismeta ,, 6
464) Roga Mustafa ,, 12
465) ,, Rabija ,, 8
466) Stovrag Hasum ,, 55
467) ,, Emina ,, 7
468) Kisjelica Altuna ,, 45
469) ,, [illegible] ,, 12
470) ,, Fazila ,, 10
471) ,, [illegible] ,, 7
472) Geo Alija ,, 35
473) ,, Aljko ,, 15
474) Adilović Sefika ,, 7
475) ,, Vasvija ,, 5
476) ,, Izeta ,, 4
477) ,, Redza ,, 7[illegible]
478) ,, [illegible] ,, 60
479) ,, Hilmo ,, 25
480) ,, Dulija ,, 3[illegible]
481) ,, Atif ,, 10
482) ,, Arif ,, 8
483) ,, Secira ,, 6
484) ,, [illegible] ,, 4
485) ,, Hasnija ,, 2
486) ,, Hamid ,, 4[illegible]
487) Borišić Mulija ,, 30
488) ,, Camil ,, 12
489) ,, Omer ,, 8
490) ,, Mevla ,, 5
491) Dzomba Omer ,, 18
491) ,, Avdija ,, 30
492) ,, Fata ,, 70
493) Raščić Djuniša ,, 80
494) Dzaka Selim ,, 65
495) ,, Semso ,, 15
496) ,, Juso ,, 40
497) ,, Alija ,, 50
498) ,, Fatima ,, 45
499) Kožo Zajko ,, 3
500) ,, Bida ,, 4
501) ,, Jusuf ,, 1
502) Kodzo Hajra ,, 3
503) ,, Dzemila ,, 30
504) ,, Sajfo ,, 11
505) ,, [illegible] ,, 8
[illegible] ,, [illegible] ,, 5
[illegible] ,, [illegible] ,, 3[illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, [illegible]
510) ,, [illegible] ,, 1[illegible]
511) [illegible]ović Reho ,, [illegible]
512) ,, [illegible] 1[illegible]
[illegible] [illegible] ,, [illegible]
[illegible] ,, [illegible] ,, 1[illegible]
[illegible] ,, S[illegible] ,, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ,, [illegible]

Žrtve četničkih zločina genocida u pljevaljskom kraju februara 1943.: imena zaklanih (ubijenih) Bošnjaka.

920)	Deljković Zihnija	star	4 god.
921)	,, Mujo	,,	10
922)	,, Himzija	,,	8
923)	Pušar Hajro	,,	60
924)	,, Osmo	,,	10
925)	Gagolić Zada	,,	28
926)	,, Munib	,,	6
927)	,, Fahim	,,	20
928)	,, Suljo	,,	17
929)	,, Smail	,,	10
930)	,, Zula	,,	40
931)	Holavać Fatima	,,	4
932)	,, Mina	,,	2
933)	,, Osman	,,	40
934)	,, Devka	,,	45
935)	,, Munin	,,	30
936)	,, Degija	,,	35
937)	,, Ruhima	,,	3
938)	,, Bega	,,	6
939)	,, Pašo	,,	3
940)	Sašković Hašo	,,	2[illegible]
941)	Vinarić [illegible]	,,	70
942)	Hodović Almasa	,,	18
943)	,, Ramiza	,,	12
944)	Džoka Meli[illegible]	,,	25
945)	Borušić Hasib	,,	40
946)	,, Arif	,,	60
947)	Kel[illegible] Hasiba	,,	40
948)	,, Nura	,,	[illegible]
949)	,, Omer	,,	66
950)	,, Fehim	,,	[illegible]
951)	,, Rifat	,,	2
952)	Šabanović Meho	,,	50
953)	,, Djulsa	,,	50
954)	Holovać Ibro	,,	50
955)	,, Najla	,,	50
956)	Ljuca Mušo	,,	45
957)	,, Smail	,,	25
958)	Kubur Alija	,,	35
959)	,, Hamdo	,,	2
960)	,, Esma	,,	8
961)	,, Seća	,,	6
962)	,, Zumra	,,	4
963)	Alić Šerif	,,	65
964)	,, Imša	,,	60
965)	,, Hamid	,,	26
966)	Kalajdžija Ismail	,,	10
967)	,, Zimo	,,	12
968)	,, Muharem	,,	[illegible]
969)	Pirić [illegible]	,,	40
970)	,, Smajo	,,	35
971)	Ljuca [illegible]	,,	22
972)	Svrhatina Dragija	,,	30
973)	,, [illegible]	,,	[illegible]
974)	,, [illegible]	,,	[illegible]
975)	,, Devlija	,,	[illegible]
976)	,, Fata	,,	[illegible]
977)	,, Nura	,,	[illegible]
978)	,, [illegible]	,,	[illegible]
979)	,, Omer	,,	[illegible]
980)	,, Smail	,,	[illegible]
981)	Svrhatina Vasvija	st,	11
982)	,, Vehbija	,,	9
983)	Ziga Zado	,,	90
984)	,, Fatima	,,	30
985)	,, Vasvija	,,	12
986)	,, Mulija	,,	8
987)	,, Ziza	,,	50
988)	,, Cura	,,	19
989)	,, Meljća	,,	11
990)	,, Dedija	,,	8
991)	,, Behra	,,	8
992)	,, Esefa	,,	11
993)	,, Esef	,,	8
994)	,, Esad	,,	6
995)	,, Mehmed	,,	10
996)	,, Hamed	,,	8
997)	,, Fata	,,	40
998)	,, Šemsa	,,	20
999)	Kevelis Alija	,,	50
1000)	Ramović Mujo	,,	50
1001)	Hodić Alija	,,	50
1002)	Imširović Hasiba	,,	7[illegible]
1003)	,, Alija	,,	50
1004)	,, Hoda	,,	12
1005)	,, Hasarija	,,	10
1006)	,, Jusuf	,,	8
1007)	,, Nedžib	,,	6
1008)	,, Salko	,,	4
1009)	Kinanović Ibro	,,	19
1010)	,, Unija	,,	70
1011)	Korora Fejzo	,,	15
1012)	,, Hasim	,,	12
1013)	,, Murat	,,	10
1014)	,, Arifa	,,	8
1015)	,, Ajisa	,,	6
1016)	,, Hajrija	,,	4
1017)	,, Naza	,,	2
1018)	Ćutuna Habiba	,,	35
1019)	,, Emira	,,	15
1020)	,, Mulija	,,	8
1021)	,, Redžo	,,	6
1022)	,, Kasim	,,	4
1023)	Ćismo Mehmed	,,	12
1024)	,, Hamed	,,	8
1025)	Mirašoija Dragija	,,	60
1026)	Plakalo Hasan	,,	75
1027)	,, Tima	,,	80
1028)	Alepa Lutvo	,,	20
1029)	Ćismo Alija	,,	75
1030)	Deljković Hasuf	,,	40
1031)	Ćismo Bega	,,	75
1032)	,, Musa	,,	35
1033)	,, Hadžira	,,	4
1034)	,, Hadžila	,,	[illegible]
1035)	,, [illegible]	,,	2
1036)	Dupljakin [illegible]	,,	56
1037)	,, Devla	,,	45
1038)	,, [illegible]ib	,,	15
1039)	,, Ibro	,,	[illegible]
1040)	[illegible]	,,	50
1041)	[illegible] Pemba	,,	50
1042)	,, [illegible]	,,	[illegible]
1043)	,, [illegible]		1

Arhiv Jugoslavije Beograd

Žrtve četničkih zločina genocida u pljevaljskom kraju februara 1943.: imena zaklanih (ubijenih) Bošnjaka.

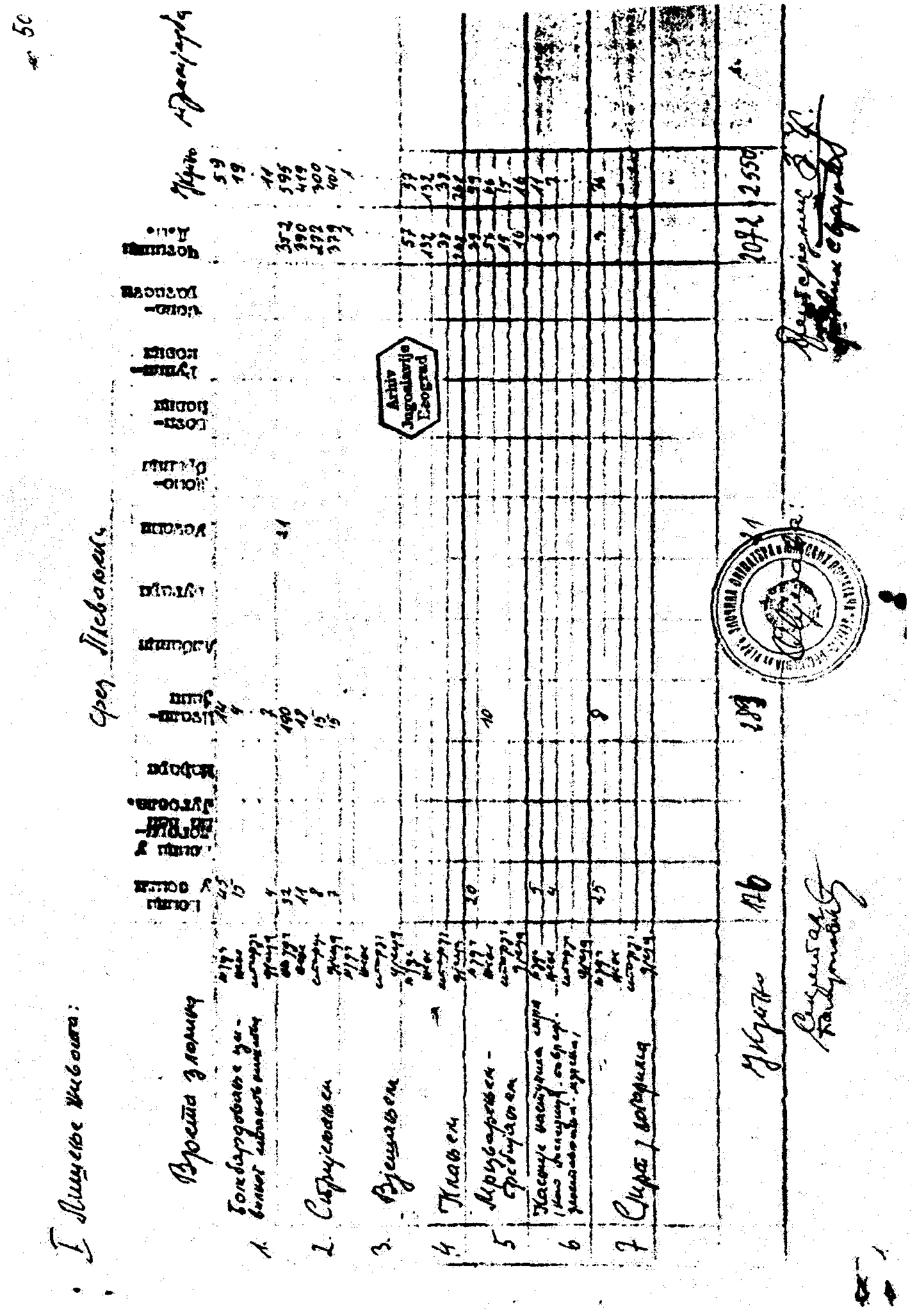
-12-

91)	Duraković Meho	50	god.	6	zgrada.
92)	,, Fehim	40	,,	3	
93)	,, Mujo	50	,,	4	
94)	,, Zećir	60	,,	9	
95)	,, Hasena	30	,,	4	
96)	,, Rašid	45	,,	3	
97)	,, Sejfo	60	,,	3	
98)	,, Suhra	35	,,	3	
99)	Sijamić Alija	50	,,	4	
100)	,, Muharem	40	,,	6	
101)	Rumović Muso	50	,,	4	
102)	Muhović Hasan	52	,,	7	
103)	Halavać Hanefija	55	,,	5	
104)	Hedžija Karlica	45	,,	6	
105)	Hadža ,,	45	,,	4	
106)	Puška Omer	65	,,	5	
107)	Čaušević Nurko	45	,,	6	
108)	,, Dervis	55	,,	5	
109)	,, Adem	20	,,	5	
110)	Gadžo Latifa	65	,,	5	
111)	Atović Meho	55	,,	6	
112)	Skrupa Ziba	50	,,	6	
113)	Vlahovljak Jusuf	52	,,	4	
114)	,, Rizvan	30	,,	4	
115)	,, Hamed	35	,,	3	
116)	,, Sabira	50	,,	3	
117)	,, Halil	30	,,	2	
118)	,, Sabro	30	,,	3	
119)	,, Alema	40	,,	3	
120)	,, Hasan	58	,,	4	
121)	,, Smail	65	,,	3	
122)	Čaušević Salih	20	,,	3	
123)	,, Avdo	55	,,	3	
124)	Zeković Sejfo	70	,,	3	
125)	,, Latif	45	,,	2	
126)	Čolak Medo	40	,,	3	
127)	,, Amir	45	,,	2	
128)	Rušćić Sahim	60	,,	5	
129)	Vlahovljak Halil	58	,,	5	
130)	,, Hajra	70	,,	3	
131)	Hamzić Hadžo	66	,,	9	
132)	Hurić Smaila	50	,,	6	
133)	Vuka Suljo	72	,,	6	
134)	Dranović Ibro	45	,,	3	
135)	,, Medo	48	,,	3	
136)	,, Dedo	40	,,	7	
137)	,, Mujo,	65	,,	7	
138)	,, Hamso	60	,,	5	
139)	,, Semso	40	,,	3	
140)	,, Medo	55	,,	9	
141)	,, Omer	65	,,	3	
142)	,, Salko	70	,,	4	
143)	Alić Ibrahim	50	,,	5	
[illegible]	Hamzić Asif	[illegible]	,,	[illegible]	
[illegible]	Alić Hadžo	45	,,	4	
[illegible]	Dranović Ago	[illegible]	,,	[illegible]	
[illegible]	,, [illegible]	75	,,	[illegible]	
[illegible]	Mirašdžija Hadžo	27	,,	5	
[illegible]	Saligović Tahir	45	,,	3	
[illegible]	Hamzić Šerif	40	,,	4	
[illegible]	,, Suljo	35	,,	[illegible]	
[illegible]	,, [illegible]	55	,,	2	
[illegible]	Gadžo Dervis	35	,,	3	
[illegible]	[illegible]	[illegible]			

157)	Sirovina Hrustel	40	,,	7
158)	,, Ema	40	,,	3
159)	,, Mina	25	,,	2
160)	Kurtović Fatima	65	,,	7
161)	Bajramović Hajrija	85	,,	4
162)	Bunjo Rahima	35	,,	4
163)	Vukas Naza	45	,,	2
164)	Lipac Aljo	75	,,	5
165)	,, Alija	55	,,	1
166)	Tutundzić Adem	68	,,	5
167)	Salihović Ramiz	60	,,	6
168)	Skrupan Zada	50	,,	3
169)	Pobrić Munin	50	,,	4
170)	Salihović Naza	80	,,	7
171)	Skrupan Hajra	50	,,	3
172)	Tutundzić Sejdo	65	,,	5
173)	,, Ramiz	65	,,	5
174)	,, Alija	50	,,	4
175)	Mirašdžija Huso	55	,,	4
176)	Tutundzić Ema	25	,,	3
177)	,, Mevla	30	,,	4
178)	,, Ajiša	65	,,	4
179)	,, Hafiza	30	,,	4
180)	Hadžović Šaban	35	,,	7
181)	Mirašdžija Hamkija	45	,,	4
182)	Mašović Šaban	50	,,	6
183)	,, Hasnija	45	,,	5
184)	,, Meha	45	,,	6
185)	Krndžija Mehmed	41	,,	4
186)	Krndžija Salko	50	,,	2
187)	Imširović Amkija	65	,,	3
188)	Bosnjo Nazif	70	,,	3
189)	Dzelo Paša	45	,,	8
190)	Čizmo Hajrija	52	,,	7
191)	Dzelo Semsa	40	,,	4
192)	Vlahovljak Zemka	45	,,	5
193)	Joha Vezira	20	,,	6
194)	,, Osman	45	,,	4
195)	,, Sado	45	,,	3
196)	,, Suljo	55	,,	4
197)	Karakaš Selim	40	,,	3
198)	Pupo Dedo	60	,,	3
199)	Karakaš Suljo	45	,,	3
200)	,, Hadzo	18	,,	5
201)	Islamović Huso	50	,,	5
202)	Sijamić Zećir	35	,,	6
203)	Čelik Ahmo	50	,,	3
204)	,, Cazim	40	,,	2
205)	Deljković Bejtu	51	,,	3
206)	Čelik Haso	30	,,	3
207)	Deljković Sahija	45	,,	4
208)	Sijamić Ramiz	40	,,	3
209)	Deljković Nazif	35	,,	4
210)	,, Aydin	[illegible]	,,	3
211)	,, Anafija	[illegible]	,,	3
212)	Sijamić Jusu	55	,,	4
213)	Djuderija Juso	40	,,	[illegible]
214)	,, Fehim	50	,,	2
215)	,, Ramiz	40	,,	1
216)	D[illegible]ović [illegible]	[illegible]	,,	4
217)	[illegible]	[illegible]	,,	1
218)	Alimanović Alija	1[illegible]	,,	7
219)	Vukas [illegible]	[illegible]	,,	4

Žrtve četničkih zločina genocida u pljevaljskom kraju februara 1943.: imena vlasnika kojima su četnici zapalili kuće i gospodarske objekte.

I Лишење живота:

Срез Пљеваљски

Врста злочина		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Укупно
1. Бомбардовање цивилног становништва	мушк.	45	14			59
	жен.	15	4			19
	старц.					
	дјеца	4	2			11
2. Стријељање	мушк.	32	190	31	352	595
	жен.	11	18		390	419
	старц.	8	15		272	300
	дјеца	7	15		379	401
3. Вјешање	мушк.				1	1
	жен.					
	старц.					
	дјеца					
4. Клање	мушк.				37	37
	жен.				132	132
	старц.				37	37
	дјеца				262	262
5. Мрцварење – србијање	мушк.	20			39	59
	жен.		10		57	66
	старц.				15	15
	дјеца				16	16
6. Касније наступила смрт (као последица озледе – злостављања – мучења)	мушк.	5			6	11
	жен.	4			3	7
	старц.					
	дјеца					
7. Смрт у логорима	мушк.	25	8		3?	36
	жен.					
	старц.					
	дјеца					
Укупно		176	189	31	2072	2550

Секретар – Пантовић (?)

Претсједник З. К. – Слијепчевић (?)

Žrtave u pljevaljskom kraju.

Jugoslavija Beograd

Poručnik Blagoje Vukašinović Komandant četničke brigade, kapetan Radule Radović komandant četničke brigade, kapetan Željko Lazarević komandant čet. brigade, poručnik Djuro Kovijanić komandant četničkog bataljona, kapetan Vojin Vojvodić, komandant žandarmeriske četničke brigade, profesor Bećir Tomović komandant četničkog odreda, kapetan Radomir-Rajo Popović Načelnik štaba Pavla Djurišića, poručnik Mitar Bukumira adjutant Pavla Djurišića, poručnik Marko Vuković komandant četničkog bataljona, Svetozar Dobrašinović komandant četničke brigade, kapetan Ivan Ružić komandant Durmitorske četničke brigade, kapetan Gavrilo Radović komandant četničkog odreda, potporučnik Rajak Milorad, komandir četničke čete, Milan Bandović četnički komandant za srez bjelopoljski, Mile Bakić komandant četničkog odreda, Vukosav Radović komandant četničkog odreda, Radoje Damjanović komandant četničkog bataljona, kapetan Voja Lukačević komandant četničkih odreda, Jelovac Milutin komandant četničkog odreda, Topalović Boško komandant četničkog odreda, Nenadić Mišo komandant četnički, Nenadić Vojo komandant četnički, Radoica Grdinić komandir četnički, Irić Bogoljub četnički vojvoda, Drobnjak Milan četničke čete komandir, Stoić Slobodan komandir četničke čete, Gogić Borisav komandir četničke čete, Bulatović Vlado komandant četničkog bataljona, Lučić Nedjeljko komandant četničkog bataljona, Golubović Risto komandir četničke čete, Jakić Nikola komandir četničke čete, Rosić Nikola komandant letećeg četničkog bataljona, Šakić Dušan potporučnik komandir četničke čete, Bulatović Svetozar komandir četničke čete, Cvetko Pjanović oficir u štabu Draže Mihailovića, Stojić Diko poručnik komandant četničkog bataljona i mnogi drugi.

U ovoj akciji uzeli su takodje učešća četnički odred pod komandom kapetana Railića Radomana, njegovog adjutanta poručnika Miloša Posuke četnički komandir Božo Milić i četnički komandant Filip Vojinović.

U ovoj akciji četnići su postavili kao parolu "Uništiti i iskorijeniti sve što je tursko", bez obzira na doba pol i uzrast a domaći četnici iz istih sela pričali su muslimanima kako će tuda proći neka četnička vojska, koja se uopšte netreba plašiti, da bi što više muslimanskih familija ostalo kod kuća. Kada su četnički komandanti iz Kolašina, Andrijevice Berana Žablj ака i Šavnika i Šahovića nastupili sa svojim odredima domaći četnici iz odreda Irića, Railića, Vojinovića i drugih kao i Bodiroge i Jelovca i Kalajita pravili su se bajagi mirni i nezainteresovani. Medju tim kada su četnici Djurišića i Mihailovića popalili naša sela, popalili nekoliko hiljada kuća pobili nekoliko hiljada mirnog stanovništva onda su stupili u dejstvo domaći četnički odredi i pobili sve ono stanovništva što se bilo skrilo, opljačkali stoku i svu imovinu a četnički Komandant Pavle Djurišić proglasi je muslimansku zemlju četničkom svojinom i obrazovao komisije za podelu iste zemlje četničkim dželatima.

Ono malo stanovništva što je izbezumljeno od straha golo i boso uspjelo da se skloni u italijanske garnizone živelo je kroz čitavo vrijeme okupacije u najcrnjoj bijedi i prošaćenju, dok su italijanski komandanti gledali sa svega i radosno posmatrali kako gore naša sela a četnički dželati kolju hiljade naših staraca žena i djece.

Skoro je nemoguće utvrditi koliko je žrtava palo ovom prilikom od četnika kao ni milijonske vrijednosti naše upropašćene imovine jer je velik broj ubijenih ostao nepoznat i nama samima.

Načini na koji su vršena ubistva bili su različiti. 90% žrtava bilo je prije ubistva mučeno, bodeno noževima, žene silovane često od podesetak četničkih razbojnika, da bi ih onda bacili u njihove kuće da zajedno sa njima sagore.

Prema statistici sekcije Odbora za zbrinjavanje muslimanskih izbjeglica u Pljevljima od 18. aprila 1943. god. broj 111/43 ovom prilikom ubijeano je oko 1352 osobe od kojih svega 245 muškaraca odraslih dok 1107 nejake djece žena i staraca. Od ovog ukupnog broja svega 231 je ubijeno puškom dok su ostali obično zaklani, spaljeni utopljeni u barama i bunarima, iskasapljeni i izmrcvareni. Prema nepotpunim podacima ovom prilikom silovano je oko 160 žena i djevojaka. Ovom prilikom spaljeno je potpuno oko 127 sela i zapaljena su oko 1500 kuća za stanovanje i oko 4484 druge sporedne zgrade.

Prema podacima koje sam mogao da prikupim u zajednici sa drugim odbornicima [illegible]

Izvršioci zločina nad Bošnjacima u pljevaljskom kraju februara 1943.

263

Pored napred navedenih vlasnika kojima su zapaljene kuće ima još mnogo zapaljenih domova gde je svako lice ubijeno i nije niko imao da prijavi zločin paljevine.

Pored već napred citiranih lica koja su pobijena od strane četnika doznao sam još i to da je istom prilikom ubijena familija Halil Roge iz Bukovice i to: otac Suljo, star 90 god. majka Kerka, stara 60 god. braća Murat star 20 god, Meho star 2 god. sestra Sehva stara 23 god, Selima star 12 god. Kana stra 8 god. i od čitave familije ostao je samo maloletni sin Halil.

Medju najvećim četnicima i zlikovcima i dželatima bili su: Rasko Popović iz sela Strahov Do star 30 god. sada u našoj Armiji, Božo Klačar star 45 god. sada kod kuće u Boljenićima, Dakić Drago iz Bukovice star 28 god. sada u Bana Drobnjak Mihailo iz Podkovača star 25 god. sada u zatvoru u Pljevljima kao četnik, Josif Babić iz Meljaka star 30 god. sada u šumi kao četnik, Drago Dujović iz Meljaka star 30 god sada u šumi, Ilija Radović iz Vojinovića i Račim Radović iz istog sela, Cvrkota Momir iz Bukovice star 32 god. Bra. Diko iz Bukovice, Sandić Božo iz Meljaka, Čavić Mileta, Marković Nedjeljko iz Meljaka stra 40 god sada kod kuće, Tanjević Radomir i Milun Bijedić oba iz Meljaka, Zec Danilo iz Meljaka star 40 god. sada kod kuće, Nikolić Vasilije star 35 god. iz Meljaka sada kod kuće, Malidžan Vlado iz Meljaka star 42 god. Čabarkapa Radivoje star 40 god. i Radoš Oba iz Maoča, kao i četnički komandant kapetan Božidar Ceranić poručnik Radoman Ceranić, poručnik Nikola Trifunović

U ovoj akciji gradjani pomenutih sela oštećeni su materijalno u vrednost od oko 1.000.000.000. [illegible]. predratnih dinara.

Za napred navedeni zločin tužim djenerala Dražu Mihailovića i sve njegove napred pomenute oficire, armijskog djenerala Pircija Birolija koji je omogućio četničkim bandama da izvrše napred navedeni zločin, komandanta divizije Taurinenze djenerala Vivaldu i civilnog delegata majora Sntuora, koji su bili u mogućnosti napred navedene žrtve, a oni ne samo da nisu to učinili, već su pomogli četnicima u izvodjenju njihovog plana, kao i sve napred pomenute četnike dželate i njihove nepoznate saučesnike čija će imena u toku procesa biti utvrdjena i molim sud da za napred citirani zločina svi najstrožije budu kažnjeni.

Ispit mi je pročitan i na rečeno se mogu zakleti a ko svedoke pozivam odbornike izbeglica muslimana u Pljevljima Mulović Vejsa, Puška Arifa, Čaušević Nurka i Vlahovljak Hajra pa molim da iste saslušate.

Arhiv Jugoslavije Beograd

Saslušao i overava

Predsednik sreske komisije

[signature]

Oštećenik,

Predsednik odbora izbeglica,

[signature]

Z A P I S N I K

O saslušanj svedoka Muhović Vejsa starog 42 god iz Meljaka, Puške Arifa iz Jabuke star 52 god, Čaušević Nurka iz Strahovdola star 45 god, Vlahovljak Paša star 35 gd iuz Boljanića i Vlahovljak Hajra star 25 god iz Boljanića povodom zločina izvršenih nad muslimanskim životom u srezu pljevaljskom 5. februara 1943 god. od strane četničkih bandi pod komandom djenerala Mihailovića citiranih u zapisniku Bojačić Murata, predsednik odbora izbeglica muslimana u Pljevljima datog od Komisije za utvrdjivanje zločina u Pljevljima dana 28_XII_ 1945 god.

Pristupiše svedoci Muhović, Puška, Čaušević, Vlahovljak Pašo i Hajro pa izjaviše:

Pročitan nam je zapisnik Bojačić Murata, sve su okolnosti u njemu tačno navedene kako u pogledu žrtava i zločinaca, tako i pogledu načina i vremena izvršenja zločina i visine pričinjene štete oštećenicima.

Nemamo ništa da dodamo a na rečeno se možemo zakleti.

Saslušao i overava

Predsednik sreske komisije,

Svedoci:

[signatures]

Imena najvećih četničkih zločinaca koji su februara 1943. klali pljevaljske Bošnjake.

СПИСАК ЖРТАВА – УБИСТВА

1.	Сарачевић Ибро	из Пожегремаца стар	20 год.
2.	Сарачевић Ајра	"	16
3.	Сарачевић Авдо	"	20
4.	Сарачевић Салко	"	16
5.	Сарачевић Бејоша	"	60
6.	Сарачевић Алија	"	15
7.	Сарачевић Бехто	"	22
8.	Сарачевић Рецо	"	18
9.	Сарачевић Ђула	"	45
10.	Мердовић Ахмед	"	50
11.	Мердовић Усо	"	33
12.	Мердовић Лутво	"	23
13.	Мердовић Авдо	"	20
14.	Мердовић Амо	"	18
15.	Мердовић Шема	"	23
16.	Мердовић Медо	"	65
17.	Мердовић Мехмед	"	35
18.	Терзић Мемут	"	50
19.	Терзић Асе	"	25
20.	Терзић Смаил	"	15
21.	Терзић Ариф		35
22.	Терзић Омер	"	16
23.	Јарамаз Фејко	"	70
24.	Јарамаз Мехо	"	33
25.	Делалић Алија	"	60
26.	Делалић Шехан	"	28
27.	Делалић Рамиза	"	25
28.	Делалић Амо	"	35
29.	Делалић Амзо	"	24
3 .	Делалић Авдо	"	15
31.	Менкебић Амо		39
32.	Менкебић Ребија	"	30
33.	Менкебић Ђуђур	"	32
34.	Сарван Авдо	"	20
35.	Сарван Тица	"	50
36.	Делалић Тица	"	30
37.	Силајџић Шерфо	"	35
38.	Силајџић Усо	"	50
39.	Силајџић Алил	"	25
40.	Пуле Мурат	"	28
41.	Пуле Севир	"	28
42.	Пуле Хесмија	"	7
43.	Пуле Шећир	"	5
44.	Пуле Хедија	"	2
45.	Спасић Мехо	"	55
46.	Кадић Мина	"	35
47.	Пожега Салко	"	20
48.	Казић Фифе	из Нове Вароши	50
49.	Мрерорović Шућур	,из Пожегрмаца	20
50.	Муритовић Алија	"	90
52.	Рустановић Ацо	"	60
53.	Менмагић Фето	"	18
54.	Менмагић Хусо	"	18
56.	Трбовић Сулејман	из Милијеша	45
55.	Трбовић Цехва	"	16
57.	Дивелић Смајо	"	60
58.	Дивелић Шећир	"	27
59.	Салкановић Ајдин	"	40
59.	Керовић Цема	"	27
60.	Керовић Пехва	"	13

Četnici Draže Mihailovića su 5, 6. i 7. februara 1943. u pribojskom kraju poklali preko 3.000 Bošnjaka (muškaraca, žena i djece).

825.	[illegible]	[illegible]	из Годуша стар	5 година
526.	Сервечевић	Злеврија	"	28
527.	Срачевић	Мулија	"	6
528.	Муратагић	Мехо	"	50
529.	"	Мина	"	45
530.	"	Мурча	"	15
531.	"	Девла	"	12
532.	"	Мева	"	10
533.	"	Авсимина	"	8
534.	Букуловић	Фатиме	"	60
535.	"	Сехида	"	30
536.	"	Исиб	"	14
537.	"	Кадрија	"	12
538.	"	Зилдија	"	10
539.	"	Сабрија	"	8
540.	Серчевић	Која	"	10
541.	"	Бима	"	8
542.	Хаменић	Сејма	"	35
543.	"	Уме	"	25
544.	"	Сејто	"	10
545.	"	Хајро	"	2
546.	Бегорић	Девла	"	50
547.	"	Суда	"	50
548.	Хасовић	Бејла	"	55
549.	"	Хацо	"	35
550.	"	Баса	"	35
551.	"	Бејро	"	15
552.	"	Хајро	"	13
553.	"	Тима	"	11
554.	"	Осман	"	9
555.	"	Фатима	"	1
556.	"	Рефила	"	5
557.	"	Сабрија	"	2
558.	Ајеновић	Насифа	из Састојења	10
559.	"	Цемика	"	5
560.	"	Мера	"	1
561.	"	Хатица	"	4
562.	"	Азем	"	2
563.	Ајковић	Мера —	из Пљевље	50
564.	Ајеновић	Севде	"	28
565.	"	Хусо	"	7
566.	"	Хајро	"	5
567.	"	Тица	"	2
568.	"	Бифе	"	1
569.	"	Назифа	"	19
570.	Хаменић	Сема	"	27
571.	"	Цема	"	9
572.	"	Мухарем	"	7
573.	"	Амшино	"	5
574.	"	Рахима	"	3
575.	"	Хамија	"	2
576.	"	Шехид	"	50
577.	"	Тина	"	40
578.	"	Јусуф	"	18
579	"	Шемса	"	12
580.	"	Ремиз	"	5
581.	"	Хаиб	"	4
582.	"	Шемо	"	20
583.	Луговић	Злетка	"	60
584.	Твица	Паша	"	60
585.	Твица	Шемшо	"	35
586.	"	Севда	"	18
587.	"	Шемса	"	8
588.	"	Тимна	"	[illegible]

Arhiv Jugoslavije Beograd

Četnici Draže Mihailovića su 5, 6. i 7. februara 1943. u pribojskom kraju poklali preko 3.000 Bošnjaka (muškaraca, žena i djece).

1245. Хрустемовић Ђуро, из Загребине стар 33 године
1246. " Мустафа " 25
1247. " Аљо " 25
1248. " Ваиз " 12
1249. " Смаил " 20
1250. " Седика "
1251. Алихоџић Ариф "
1252. " Решо "
1253. " Хецира "
1254. " Зема "
1255. " Зибе "
1256. " Марло "
1257. Шемовић Сехим "
1258. " Фетица "
1259. " Наила "
1260. " Муша " 6
1261. " Зедо " 1
1262. Мисирлић Шехо " 40
1263. " Ферида " 35
1264. Туркушић Мима " 35
1265. " Бешир " 40
1266. " Исмет " 14
1267. " Изет " 12
1268. " Фахра " 8
1269. " Зебо " 6
1270. " Михема " 5
1271. " Босна " 3
1272. Јоховић Хајро " 60
1273. " Хасан " 16
1274. " Хацира " 50
1275. " Нефо " 30
1276. " Хоџо " 35
1277. " Заја " 25
1278. " Амшо " 20
1279. " Аја 40
1280. " Муша 15
1281. " Мехо " 30
1282. " Медо " 40
1283. Табаковић Ђуро " 50
1284. " Ајро 40
1285. Хрустемовић Алим " 3
1286. Ислемагић Омер " 13
1287. " Бајро " 8
1288. " Зеина " 10
1289. " Зиеа " 28
1290. " Хата " 10
1291. " Бајрам " 6
1292. " Мурат " 2
1293. " Нафија " 6
1294. " Зикрија " 2
1295. " Мера " 2
1296. Јековић Џуро " 30
1297. " Хаска " 10
1298. " Џаил " 9
1299. " Була " 4
1300. Туркушић Зена " 8
1301. " Хата " 10
1302. " Ферида " 3
1303. Бајрамовић Дуда " 35
1304. " Хасан " 5
1305. Исламагић Биша " 30
1306. " Мевла " 25
1307. " Нурија " 5
1308. " [illegible] " 2

Četnici Draže Mihailovića su 5, 6. i 7. februara 1943. u pribojskom kraju poklali preko 3.000 Bošnjaka (muškaraca, žena i djece).

1439.	Бешић Тифа	из [illegible]	
1440.	" Мунира	"	10
1441.	" Смајо	"	7
1442.	" Зеира	"	5
1443.	" Рушдо	"	4
1444.	" Зинета	"	2
1445.	Халилагић Фатима	"	7
1446.	" Мујо	"	4
1447.	" Омер	"	70
1448.	Таспајић Дервиш	"	70
1449.	Херић Ћамил	"	50
1450.	" Халил	"	18
1451.	" Алмаз	"	10
1452.	" Хаьо	"	50
1453.	" Идрис	"	8
1454.	Хаџиловић Хата	"	40
1455.	" Мурадиф	"	16
1456.	" Зихрија	"	10
1457.	" Сефет	"	7
1458.	Чолаковић Латиф	"	8
1459.	Табаковић Буько	"	50
1460.	" Авдо	"	14
1461.	" Јусо	"	11
1462.	" Мухарем	"	7
1463.	Салкановић Зећир	"	18
1464.	" Шемсо	"	16
1465.	" Бајро	"	12
1466.	" Зида	"	8
1467.	" Азиз	"	4
1468.	Херић Зако	"	40
1469.	" Осман	"	19
1470.	" Зифа	"	15
1471.	" Нексија	"	7
1472.	Софтић Хусо	"	55
1473.	" Селим	"	8
1474.	" Меро	"	20
1475.	" Зейка	"	70
1476.	Херић Тифа	"	6
1477.	" Фатима	"	4
1478.	Мамовић Цура	"	6
1479.	" Зиза	"	4
1480.	Скорупан Омер	"	35
1481.	" Мујо	"	30
1482.	" Џеза	"	23
1483.	" Афета	"	6
1484.	" Рифет	"	1
1485.	Херић Алија	"	6
1486.	" Фата	"	[illegible]
1487.	" Бешић	"	7[illegible]
1488.	" Мехмед	"	1[illegible]
1489.	" Седика	"	[illegible]
1490.	" Фата	"	[illegible]
1491.	Чарковић Фата	"	6[illegible]
1492.	" Хајра	"	2[illegible]
1493.	Крилаш Паша	"	1[illegible]
1494.	Кокор Ћаза	"	40
1495.	" Сабрија	"	10
1496.	" Кода	"	4
1497.	" Хајра	"	50
1498.	" Емил	"	4
1499.	" Хадица	"	50
1500.	Емишић Злата	"	55
1501.	" Незић	"	12
1502.	" Салко	"	60

Arhiv Jugoslavije

Četnici Draže Mihailovića su 5, 6. i 7. februara 1943. u pribojskom kraju poklali preko 3.000 Bošnjaka (muškaraca, žena i djece).

МЕСТО [illegible] Прибојски 62-13

[illegible]	ВРСТА ЗЛОЧИНА		Немци војска	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Усташе	Четници Д.М.	Љотићевци	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Укуп.
	БОМБАРДОВАЊЕ ЦИВИЛНОГ СТАНОВНИШТВА.	Људи	7			1												8
		Жена	2															2
		Стар.																
		деце	7			1												8
	СТРЕЉАЊЕ	-"-	39			75			10	173						3	6	306
		-"-	5			8			1	95						1		110
		-"-								38								38
		-"-							3	97								100
	ВЕШАЊЕ	-"-																
		-"-																
		-"-																
		-"-																
	КЛАЊЕМ	-"-	19			6				231								256
		-"-	17			5				230								252
		-"-								33								33
		-"-								388								388
	МРЦВАРЕЊЕМ пребијањем	-"-	82			75		2	31	65								255
		-"-	45			55				53								183
		-"-	10			15				12								37
		-"-	1			10				16								27
	КАСНИЈЕ наступила смрт као последица злостављања.	-"-	20			11			17	32								80
		-"-	7			3				4								14
		-"-																
		-"-																
	СМРТ У ЛОГОРИМА.	-"-	5															5
		-"-																
		-"-																
		-"-																
	УКУПНО		296			265		2	[illegible]2	1467						4	6	2.112

Arhiv Jugoslavije Beograd

Žrtve u pribojskom kraju.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T.broj 1296/43

Sarajevo 15 svibnja 1943.

Tjedni izvještaj o izbjeglicama za
II.tjedan mj.svibnja 1943.

MNO. ФНРЈ
673-2
785

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I ZAPADNU BOSNU

BROD n/Savi

Na nalog T.broj 725/43 čast mi je izvjestiti o stanju izbjeglica u Velikoj župi Vrhbosna kako sliedi:

I.BROJ IZBJEGLICA

Sarajevo /kotar/............7400.-
L-ogor za izbjeglice na
Alipašinom Mostu............ 255.-
Od njih djece 136,odraslih mužkih 8,i odraslih ženskih 64 i ambulanti 47.-
Sarajevo /grad/ okruglo.....15000
Višegrad /kotar i grad/..... 4868
Od njih 3383 osoba su iz Višegrada a 247 iz kotara Čajniče /obćina Miletkovići/,597 iz obćine Zabrđe kotara Priboj i 641 iz kotara Priboj.-
Goražde /mjesto i izpostava/ 5541
Od njih 2380 osobe su izbjeglice iz kotara Čajniče,a 3161 su iz kotara Foča.
Vlasenica/mjesto i kotar/...7121
Od ovoga broja pretežni dio su stanovnici samog kotara, koji su ostali bez domova,a jedan neznatan dio su izbjeglice iz kotara Višegrad i oblasti Sandžaka.
Rogatica...nema izbjeglica iz drugih kotareva.
U Rogatici ima oko 12000 stanovnika samog kotara koji su xxxxxx ostali bez domova,ali su razmješteni po preostalim naseljima ili pak vraćeni na svoja kućišta gdje podižu privremena svoja skloništa i obrađuju zemlju.

II.PREHRANA

Prolazne izbjeglice,izbjeglice u logorima /Alipašin Mostu Goražde/prehranjuje odajek za izbjeglice Velike župe Vrhbosna,dok one po kotarevima prehranjuju kotarevi kao i ostalo svoje pučanstvo. Odajek za izbjeglice prehranjuje djelomično i izbjeglice po kotarevima od slučaja do slučaja.
Prehrana izbjeglica posvuda je nedovoljna,kako se to vidi iz izvještaja kotarske oblasti,jer ni po količini ni po kakvoći i raznolikosti ne zadovoljava.

III.ZDRAVSTVENO STANJE

Prema posljednjim izvješćima zdravstveno stanje je zadovoljavajuće unatoč slabih higijenskih i prehranbenih prilika.Pjegavac sveden je na pojedinačne slučajeve.Svraba međutim ima /n.pr. Rogatica/veoma mnogo zbog nedostatka sapuna i odjeće.
Obće zdravstveno stanje kod djece je nepovoljnije uslied slabe prehrane,te se može smatrati zabrinjavajućim /Rogatica/Djeca su kahektična,bliede,izcrpljena.

IV.SMJEŠTAJ

Izbjeglice po kotarevima smješteni su u glavnome po preostalim posebničkim zgradama gdje su takove sačuvane.te seoskim

Prva strana Izvještaja Velike župe Vrhbosna u Sarajevu, od 15. maja 1943, o izbjeglicama u Sarajevu u toku druge sedmice maja 1943.

imanjima i sl. Međutim izbjeglice se u veliko vraćaju na svoja kućišta podižu kakve takve zaklone i obrađuju zemlju. Ovaj proces kao naravan ida sam od sebe i ponegdje se ponukava i od vlasti, čime se osigurava i buduća prehrana i smještaj izbjeglica.

Samo izbjeglice iz Alipašin Mosta i Goražda/djelomično/ smješteni su u logoru.

V. POTREBE I PRIEDLOZI

Preduvjeti za povratak izbjeglica svojim domovima i poslovima ostaju kao i prije sliedeći:

1/Čišćenje njihovih krajeva od odmetnika, osiguranje života, rada i imovine;

2/da se dadu materijalne mogućnosti i sredstva da podignu svoje domove, nabave sjeme i obrade zemlju.

3/da se osigura potrebna hrana do nove žetve,

4/da se pruži mogućnost nabavka potrebne obuće i odjeće za sve koji su ostali goli i bosi napuštanjem svojih domova i bez ikakvih zaliha u tome pogledu.

Vraćanje na svoje posjede je naj sigurnije riešenje cielog problema izbjeglica, pa je isto poželjno pod ovaku cienu omogućiti.

ZA DOM SPREMNI!

predstojnik družtvovnog odjela
/Dr. Kalea/

Dr. Kalea v.r.

G. E K Š T A J N U, predstojniku upravnog odjela

O V D J E

Dostavlja se na izvoljno znanje savezno tamošnjeg dopisa T.broj 1216/43 sa opazkom da do sada odsjek za izbjeglice nije ni sa koje mjerodavne strane obavieśten koja su područja, kotarevi, općine i sela očišćena tako, da bi se u njih mogli vraćati izbjeglice.

ZA DOM SPREMNI!

predstojnik družtvovnog odjela
/Dr. Kalea/

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA

Druga strana Izvještaja Velike župe Vrhbosna u Sarajevu, od 15. maja 1943, o izbjeglicama u Sarajevu u toku druge sedmice maja 1943.

stu jare i da je sve meso već pojeo, a da je sve odpadke dao krmcima.Pravoslavac je ostao netaknut, a komisija je produžila prema selu Briznik.Pri ulazu u samo selo Briznik desetak je četnika otvorilo paljbu na njemačku vojsku i komisiju.Četnici su se nalazili u selu radi pljačke u kojem je zakopano devet muslimana,četničkih žrtava,a odmah u najbližoj okolici ovoga sela još sedam.Komisija nije mogla pristupiti odkopavanju lješina,jer je okolica bila nesigurna,a njemačka vojska nije se osjećala dovoljno jakom, da tu ostane i preko noći.Odmah pri napadu četnika i njemački su vojnici otvorili puščanu i strojopušćanu vatru, pa su tom prilikom ubijena tri četnika,dok su dva uhvaćena,stara 16 godina.Komisija se je istoga dana zajedno sa vojskom vratila u Zenicu neobavljena posla.

Od kako postoji zenički četnički odred, koji vlada gotovo svima selima zeničkog kotara, četnici vrše razna nasilja i svakodnevne pljačke nad muslimanskim svietom.Sviet je jedno vrieme četničku djelatnost u svojim selima za nuždu i pod moranje ipak kako tako trpio i podnosio.No kada su nasilja i ubijstva postala sve češća i težom osjetili su potrebu sami se s puškom u ruci braniti, jer nisu imali od nikuda druge pomoći,budući se zenički četnički odred smatra tzv.legalnom četničkom organizacijom.Nakon dužeg izkustva i jadikovki ugroženog pučanstva,odlučile su i naše i njemačke vojne vlasti naoružati muslimanska sela zeničkog kotara i dati im mogućnost da se sama brane od četničkog nasilja.S tom akcijom naoružanja počelo se je ovih dana.Selo Briznik i okolna sela dobila su od strane njemačkih vojnih vlasti 60 pušaka.Prije toga četnici su poručivali muslimanima,da ne primaju oružja,jer da će ih svih poklati i uništiti.Muslimani

Druga strana Izvještaja o "četničkoj djelatnosti u zeničkom kotaru", od 28. juna 1943.

POUBIJANI SELJACI MUSLIMANI IZ KOTARA ZENIČKOG

SELO BRIZNIK

1. Enis Hasić
2. Ahmed Hasić
3. Hasan Hasić
4. Zulfo Hasić
5. Mujo Varešlić
6. Omo Hajdar
7. Nezir Hodžić
8. Salih Varda
9. Ahmed Kelić, 8o
10. Mustafa Djulan

SELO LUŽAC

1. Salih Omanović
2. Hasan Omanović

SELO RADANOVIĆI

1. Hasan Karalić
2. Jusuf Karalić
3. Fatima Piljuh
4. Selim Subašić
5. Mehmed Šehović
6. Ramo Mašić
7. Junuz Durmiš
8. Salih Čoloman
9. Muharem Šabić
10. Hasan Avdić

SELO BABINO

.Mustafa Dudić
.Nezir Dudić
3. Ramo Zec
4. Salih Kulačić

SELO SLIVNO

1. Jusuf Kobilica
2. Kadrija Šišman

SELO MOŠČANICA

1. Huso Hodžić
2. Avdo Begović
3. Zahid Porča

1.

SELO PUHOVAC

1. Zaim Šišman

SELO JURJEVIĆI

1. Nezir Buljubašić
2. Eniz Buljubašić

SELO BRNJIĆ

1. Zulfo Mandžuka

SELO ZAHIĆI

1. Hasan Šabić
2. Zulfo Šabić

Četvrta strana Izvještaja o "četničkoj djelatnosti u zeničkom kotaru", od 28. juna 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Kotarska oblast Višegrad
T. broj: 170/43

Višegrad, 2 srpnja 1943 g.

1442-7
185

Predmet: Tjedno izvješće o izbjeglicama.
Na T. br. 1104/43 od 28. IV. 43.

VELIKOJ ŽUPI VRHBOSNA

Sarajevo

Savezno predmetnom naredjenju, a u vezi brzoglasnog izvješća od danas T. br. 170/43, ~~kim~~ dostavlja se tjedno izvješće o stanju izbjeglica na području ove kotarske oblasti:

1/ U Višegradu se nalazi 6.140 izbjeglica, Djece bez roditelja nema pošto su upućena u Sarajevu, a ostala se nalaze na područ. drugih kotareba.

2/ Prehranbeno stanje izbjeglica se je nešto poboljšalo pošto je u ovome tjednu stiglo dva vagona krompira i 1 vagon ječmena brašna, te se to dieli izbjeglicama.

3/ Zdravstveno stanje izbjeglica je zadovoljavajuće.

4/ Nastanba izbjeglica je vrlo slaba i očajna.

U ovome tjedno povećao se je broj izbjeglica za 1.610 osoba, a povećao se je iz razloga što su se mnoge izbjeglice, koje su se nalazile na području kotareva Gračanica i Gradačac povratili nazad, te i iz okolnih sela izbjeglo je naše pučanstvo pošto su odmetnici svakodnevno upadali u njihova sela, te ubijali, pljačkali i palili.

S molbom radi znanja.-

Za Dom spremni!

Kotarski predstojnik:
/M. Tanović/

M. Tanović

VIŠEGRAD KOTARSKA OBLAST

D. J.

R 235

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Velika Župa Vrhbosna Sarajevo

Primljeno 6. VII. 1943 god.

Radna jedinica	T. broj urudžbenog zapisnika	Broj priloga	Bilješ.	Izvjestitelj
Izb.	1982			Dr. Kolo

Brišić

Uredjeno u očevidnost

Sar 7/VII 43

a a Predstojnik

Sedmični izvještaj o izbjeglicama Kotarske oblasti u Višegradu, od 2. jula 1943.

Posebne bilješke:

Otisak desnog palca:

Br. Reg. 1912/42
157

OPISNICA

Pisati nad crtom

Penjić Avdo

Prezime i ime

islam | 2/II 1918 god. Visoko

Vjera | Rodjen — kada i gdje

Visoko | N.D.H.

Zavičajnost | Državljanstvo

obućarski pom. | Zenica

Zanimanje | Boravište — stan

Otac majka Sejdo rođ. Teskić

Rodbinski odnos (ime oca i majke)

Rabija Penjić

Oženjen sa

Djeca: ime — starost — položaj

Alija obućar, Salih opančar, Hamdo limar

Braća: ime i zvanje

Ramiza domaćica

Sestre: ime i stališ

Istaknuta rodbinska veza po braku (vjenčani kumovi)

Istaknuta rodbinska veza po roditeljima

hrvatski

Naobrazba (kojim se jezicima služi)

četiri pučke

Stepen školske naobrazbe

Imovno stanje — nekretnine — pokretnine — novac

Željezara Zenica

Radna djelatnost — gdje namješten

radnik

Na kojem položaju ili svojstvu

Datum 13/IV 42 g.

Vlastoručni podpis osobe koja je izvršila opis: [illegible]

Osobni opis

- Stas: srednji
- Kosa: smeđe
- Lice: okruglo
- Čelo: prosječno
- Obrve: smeđe
- Oči: "
- Nos: pravilan
- Uho: "
- Brci: brije
- Brada: "
- Čeljust
- Podbradak
- Grlo
- Leđa
- Noge
- Ruke
- Stopalo
- Hod
- Izražaj
- Odijelo: [illegible]

Lični podaci Avde Penjića, iz Zenice, koga su ustaše 31. marta 1942. uhapsile u Zenici, "radi komunističke promičbe", a koji je 16. aprila 1942. od strane Župske policijske oblasti u Sarajevu predložen za upućivanje u "radni sabirni logor".

[illegible] [illegible], rođ. 1930. u [illegible], sin [illegible] i Melke r. [illegible], [illegible]ženjen, radnik, upućen u logor na priedlog [illegible] u Banjoj Luci na vrieme od 3 godine; kao [illegible] partizan sudjelovao u borbama protiv hrvatskih oružanih snaga, osobito za napada na Banja Luku.

25.BALIĆ MUSTAFA, rođ. 1922. u Mostaru, sin Abdulaha i Zahide r. Ćemalović, neoženjen, đak, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; bio djelatni član komunističke organizacije SKOJ.

26.BALTA FATIMA, rođ. 1922. u Mostaru, kći Osmana i Hatidže r. Palata, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Mostaru na vrieme od 18 mjeseci; kao pripadnica komunističke organizacije A.F.Ž. održavala je vezu s odmetnicima, od kojih je primala tiskarsko tvorivo za tiskanje letaka.

27.BALTA MUSTAFA, rođ. 1907. u Mostaru, sin Alije i Naile r. Čatović, oženjen, otac 6 djece, željeznički službenik, upućen u logor na priedlog Izpostave Ž.R.O. u Zenici na vrieme od 3 godine; bio je teklić izmedju komun. organizacija u Zenici i okružnog komiteta u Sarajevu.

28.BARJAKTAROVIĆ-BEŠLAGIĆ OSMAN, rođ. 1923. u Bieljini, sin Raifa i Savke, krojač; upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Brodu na Savi na vrieme od 3 godine;
Umro: 2.IX.1942.

29.BARTULIĆ SAFIJA, rođ. 1916. u Bos.Novom, kći Arema i Fatime, udata, kućanica, upućena u logor po priedlogu Izpostave Ž.R.O. u Koprivnici na vrieme od jedne godine; njezin muž Slavko odmetnuo se.

30.BARUČIJA IBRAHIM, rođ. 1912. u Banjoj Luci, sin Muhameda i Fate, oženjen, otac jednog djeteta, radnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana-Luka na vrieme od 2 godine; vršio tekličku službu u korist odmetnika.

31.BATLAK HASAN, rođ. 1893. u Mostaru, sin Huse i Fate r. Korkut, oženjen, kovač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 9 mjeseci; surađivao je s odmetnicima.

32.BAŠIĆ ILIJAS, rođ. 1920. u Retfali, sin Sulejmana i Lenke r. Kovačić, neoženjen, posebnički namještenik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna, na vrieme od 3 godine; pridružio se je dobrovoljno odmetnicima te [illegible]lovao u borbama protiv hrvatskih oružanih snaga.

[illegible] ADEM, rođ. 1914. u Rankovićima, sin Osmana i [illegible] r. Dudić, oženjen, otac troje djece, trgovac, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb na vrieme od 3 godine; neovlašteno je sabirao razne doprinose zlorabeći pri tome ime [illegible] poglavnika i ustanove Hrvatskog Crvenog Križa.

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Popis "zatočenika islamske vjere", 28. mart 1945.

1o3. FAZLAGIĆ BELKISA, rođ. 1926. u Čapljini, kći Abdulaha i Ajiše r. Kudra, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; sakupljala "Crvenu pomoć" i razpačavala komunističko promičbeno tvorivo.

1o4. FEJZIĆ ATIF, rođ. 1915. u Sarajevu, sin Ahmeta i Namke, rođ. Muminović, neoženjen, tiskar, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima, te se u njihovim redovima borio protiv hrvatskih oružanih snaga.

1o5. FEJZO MUSTAFA, rođ. 1918. u Foči, sin pok. Omera i Pembe r. Kašmo, neoženjen, dipl. ing. ekonomije, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima.

1o6. FEJZO RABIJA, rođ. 1926. u Foči, kći Omera i Pembe r. Kašmo, neudata, trg.pomoćnica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; razpačavala je kom. promičbeno tvorivo.

1o7. FETAHAGIĆ MEHMED, rođ. 192o. u Bos.Brodu, sin Ramadana i Nafije r. Hadžiavdić, neoženjen, posebnički činovnik; upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; surađivao je s organiziranim komunistima.

1o8. FERHATOVIĆ ALMASA, rođ. 192o. u Podgorici, kći Hasana i Aiše r. Hadžinuković, neudata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; nabavljala je u Sarajevu razno tvorivo potrebno partizanima.

1o9. FIDAHIĆ ALIJA, rođ. 1924. u Bieljini, sin Mehmeda i Azemine r. Zajimović, neoženjen, đak, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; razpačavao je komunističko promičbeno tvorivo.

11o. FILIPOVIĆ EMIRA, rođ. 1926. u Nišu, kći Sulejmana i Razije r. Ugljen, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; kći je Sulejmana Filipovića, ministra komunističke vlade u Beogradu.

111. FILIPOVIĆ RAZIJA, rođ. 19o3. u Ljubuškom, kći Sadika Ugljena i Zinete r. Sadiković, udata, kućanica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od jedne godine; supruga je Sulejmana Filipovića.

140.HARAMBAŠIĆ NAFIJA, rođ. 1922. u Prijedoru, kći pok. Alije i Paše r. Pašalić, neudata, student farmacije, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; organizirani je član kom. partije, te kao takova neobično opasna u svom protudržavnom radu.

141.HASANBEGOVIĆ OSMAN, rođ. 1901. u Hotovcu, sin Šadira i Naze r. Kapođić, oženjen, otac dvoje djece, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; sudjelovao je u napadima odmetnika u okolici Foče.

142.HASIĆ HUMKA, rođ. 1919. u Kladnju, kći Adema i Aiše r. Đakmić, neudata, mati 3 nezakonite djece, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Tuzli na vrieme od jedne godine radi nemorala.

143.HERCEGOVAC RIZAH, rođ. 1914. u Travniku, sin pok. Hakije, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; obnašao je dužnost zapovjednika čete u odmetničkim redovima.

144.HODŽIĆ ALIJA, rođ. 1921. u Goraždu, sin Imšira i Meve r. Kodžeka, neoženjen, krojač, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; borio se na strani odmetnika.

145.HODŽIĆ HUSEIN, rođ. 1899. u Bjeloj, sin Ibrahima i Neire r. Salihagić, oženjen, otac jednog djeteta, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; širio je komunističku promičbu.

146.HODŽIĆ JUSO, rođ. 1921. u Grborezu, sin Nurke i Nure r. Zijadić, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V.ust.stajaćeg zdruga u Livnu na vrieme od 2 godine; pridružio se dragovoljno odmetnicima.

147.HODŽIĆ SAFET, rođ. 1927. u Ratiru, sin Muje i Zeife r. Kardaš, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; borio se u redovima odmetnika.

148.HOTIĆ AZEMINA, rođ. 1904. u Livnu, kći Ibrahima i Kise, udata, majka četvero djece, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 18 mjeseci; surađivala je s istaknutim komunistima, a u njenoj kući sastajali su se redovito partizanski tekliđi.

149.HOTIĆ GIĆAZA, rođ. 1927. u San.Mostu, kći Šerifa i Azemine, neudata, đak, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci, na vrieme od jedne godine; surađivala je s odmetnicima.

150.HRNJICA MUSTAFA, rođ. 1914. u Koprivnici, sin pok. Selima i Derviše r. Čolaković, neoženjen, državni činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 3 godine; održavao je komunističke sastanke i partizanima slao obaviesti o stanju u Sarajevu

.SABLJAKOVIĆ SULEJMAN, rođ. 1925. u Vidovskoj, sin Derviša i Redžife r. Sobić, neoženjen, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Bihaću na vrieme od 2 godine; borio se u odmetničkim redovima.

288.ŠABOVIĆ ALIJA, rođ. 1907. u Novoj Varoši, sin pok. Muse i pok. Šeće, oženjen, otac troje djece, radnik, upućen u logor na priedlog Redarstvene oblasti za grad Zagreb u trajanju od 6 mjeseci; izraziti je protivnik današnjeg poredka i N.D.H.

289.SABRIHAFIZOVIĆ FAHRUDIN, rođ. 1911. u Sarajevu, sin Esada i Hamide, oženjen, otac jednog djeteta, posebnički činovnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; većim novčanim prilozima pomagao je komuniste u njihovom protudržavnom radu.

290.SAČIĆ FERID, rođ. 1916. u Banja Luci, sin Bega i Mine r. Osmančević, neoženjen, postolar, upućen u lolor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i veliku župu Sana-Luka na vrieme od jedne godine; razpačavao je komunističko promičbeno tvorivo.

291.SADOVIĆ SMAIL, rođ. 1910. u Trebinju, sin Saliha i Halime r. Viđen, neoženjen, željeznički činovnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Zagreb i v.ž.Prigorje na vrieme od 2 godine; nagovarao je svoje kolege i prijatelje na davanje doprinosa za "crvenu pomoć".

292.SALIHAGIĆ HASAN, rođ. 1921. u Sarajevu, sin pok. Alije i Derviše r. Lalić, oženjen, voditelj vodovoda, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu; vrieme prisilnog boravka određeno na 3 godine; nepopravljivi kradljivac i skitnica.

293.SANDŽAKTERIVIĆ SOFIJA, rođ. 1912. u Prnjavoru, kći Mase i Kaside r. Palić, udata, pjevačica, upućena u logor na priedlog Ž.R.O. u Banja Luci na vrieme od 2 godine; sudjelovala je u pljački i drugim zločinima sa grupom Asima Đelića po Banja Luci, a za vrieme upada partizana.

294.SARAČ HAVKA, rođ. 1921. u Banja Luci, kći pok. Mehmedalije i Nure r. Medić, neudata, posebnička činovnica, upućena u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Banja Luku i v.ž. Sana-Luka na vrieme od jedne godine; održavala je vezu sa odbjeglim bratom.

295.SARAČ HUSO, rođ. 1916. u Livnu, sin Ćamila i Šahe r. Jelač, oženjen, otac troje djece, trgovački pomoćnik, upućen u logor na priedlog Zapovjednika V.ust.stajaćeg zdruga u Livnu na vrieme od jedne godine; dragovoljno se je pridružio odmetnicima i borio u njihovim redovima.

366. ZAHIROVIĆ MEHO, rođ. 1914. u Vlasenici, sin Nazifa i Kade r. Hamidović, oženjen, otac dvoje djece, radnik, upućen u logor na priedlog Zaštitnog redarstva za grad Sarajevo i v.ž. Vrhbosna na vrieme od 2 godine; budući je cigan kao takav pogibeljan po tuđu imovinu.

367. ZAHIROVIĆ RAŠID, rođ. 1914. u Prištini, sin Rašida i Fate, oženjen trgovac, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu navrieme od jedne godine; radi skitnje, varanja i kockanja.

368. ZEČEVIĆ SALKO, rođ. 1919. u Visokom, sin Ibrahima i Halime r. Šehović, neoženjen, kožar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od lo mjeseci; znao je za protudržavni rad svog otca, a i sam je surađivao s odmetnicima.

369. ZEČEV[illegible] DEMAL, rođ. 19o6. u Visokome, sin Hilmije i Aiše r. Kreševljaković, oženjen, otac jednog djeteta, šumar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 3 godine; vršio uhodarsku službu u korist odmetnika.

37o. ZEČEV[illegible], rođ. 1919. u Visokom, sin Ibrahima i Halime, neoženjen, kožar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. Sarajevo na vrieme od lo mjeseci; znao je za protudržavni rad svog otca, a i sam je surađivao s odmetnicima.

371. ZLA[illegible], rođ. 1924. u Malinama, sin Salka i Zlate r. Brišić, neoženjen, radnik, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Travniku na vrieme od 3 godine; borio se u redovima odmetnika protiv hrvatskih oružanih snaga.

372. ZUBČ[illegible] SMAIL, rođ. 19o5. u Trebinju, sin Ahmeta i Emine, oženjen, otac jednog djeteta, gostioničar, upućun u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; vriedao je i napao ustaše u jednoj gostionici, iz čega se može zaključiti njegovo nerazpoloženje s današnjim poredkom.

373. ZEKAN RAMO, rođ. [illegible]. u Borevcu, sin Omera i Haske, oženjen, otac 4 djece, ratar, upućen u logor na priedlog Ž.R.O. u Sarajevu na vrieme od 2 godine; pridružio se je dragovoljno odmetnicima te se sve do konca 1944. godine borio protiv hrvatskih oružanih snaga.

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Popis "zatočenika islamske vjere", 28. mart 1945.

PRIJEKI RATNI SUD STOŽERA PUKOVNIKA LUBURIĆA - S A R A J E V O

Sud br.6-1945

O G L A S

Prijeki ratni sud stožera pukovnika Luburića u Sarajevu je radi djela protiv obstanka NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE iz § 98.t.1.2.3.4.5.6.i 7. K.z osudio:

I. OSUDOM od 5 ožujka 1945.Ukp. br.1/1945.

1/ PECIĆ MUHAMEDA,sina Hamida,rodjenog 19o6.u Mostaru.mehaničara iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
2/ VUČIJAKOVIĆ MUHAMEDA,sina Hamida,rodjenog 19o5 u Mostaru,posjednika iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
3/ ŠELO JUSUFA,sina Salke rodjenog 1898,u Blagaju,umirovljenog oružnika iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
4/ KOLODER PAŠU,sina Mustafe,rodjenog 19o2 u Mostaru,obućara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
5/ MALJEVIĆ ARSLANA,sina Ahmeda,rodjenog 19o2.u Mostaru,piljara iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
6/ BOBIĆ MUSTAFU,sina Bećira rodjenog 19oo,u Drežnici,posebnika iz Mostara na kaznu smrti streljanjem;
7/ PILAVDJIĆ ALIJU,sina Osmana,rodjenog 1899.u Opličićima,piljara iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
8/ ALEMDAR SULEJMAN,sin Ibre,rodjenog 1911.u Ljubuškom,upravljaća samovoza iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
9/ Salković Salema,sina Ahmeda,rodjenog 1923 u Mostaru,posebničkog činovnika,iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
1o/ REBAC AHMEDA,sina Saliha,rodjenog 19oo.u Mostaru,bravara željezničke radionice iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
11/ ZUBAC IVAN ,sina Franje,rodjenog 1912. u Bradnićima,redarstvenog dočinovnika iz Mostara,na kaz-nu smrti streljanjem;
12/ ĆUMURIJA MEHMEDA,sina Ahmedage ,rodjenog 19oo,u Mostaru.trgovca iz Mostara,na kaznu smrti streljanjem;
13/ GLAVOVIĆ MUJU,sina Sulejma,rodjenog 19o5.u Mostaru,piljara iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
14/ RALJEVIĆ IBRAHIM,sina Salke,rodjenog 1918.u Mostaru,kovača iz Mostara, na kaznu smrti streljanjem;
15/ SULEJMANOVIĆ KEMALA,sina Izaha,rodjenog 1922.u Mostaru,stolara,na 7 god. teške tamnice;
16/ PALA EDHEMA,sina Šaćira,rodjenog 1924.u Mostaru,trgovačkog pomoćnika iz Mostara,na 7 godina teške tamnice;
17/ RIZVANIĆ OMERA,sina Hasana rodj.1927.u Mostaru,upravljača samovoza,iz Mostara,na 7 godina teške tamnice.

II. OSUDOM OD 10.OŽUJKA 1945.UKP.2/1945.

18/ KLIKIĆ IVANA,sina Stjepana,rodjenog 1894.u Djurdjevcu,djelatnog dopukovnika-sudca iz Sarajeva,na kaznu smrti streljanjem;
19/ ŠTROMAR MIROSLAVA,sina Josipa,rodjenog 19o4 u Škebenu,činovnika Državne bolnice iz Sarajeva,na kaznu smrti streljanjem;
2o/ DURIĆ VAHIDU,kćer Omera,rodjenu 191o.u Ljubinju,krojačicu,iz Sarajeva, na kaznu smrti streljanjem;
21/ ŠEGOVIĆ NIKOLU,sina Nikole,rodjenog 19o4.u Jajini,činovnika ravnateljstva hrvatskih državnih željeznica iz Sarajeva,na kaznu smrti streljanjem
22/ WAGNER LJUDEVITA,sina Josipa,rodjenog 19o9.u Grudi djelatnog zrakoplovnog natporučnika,na kaznu smrti streljanjem;
23/ KAPETANOVIĆ SALKA,sina Zaima,rodjenog 1913.u Trebinju,činovnika ravnateljstva hrvatskih drž.željeznica iz Sarajeva,na 2o god.teške tamnice;

Prva strana Presude Prijekog ratnog suda zločinca Luburića, Sarajevo, 29. mart 1945.

7 2/ KOVAČIĆ Dr. MAKSU, sina Jakoba, rodjenog 1892 u Sv. Trojici, profesora, pričuvnog nadsatnika iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;
73/ ŠAHINPAŠIĆ FATIMA, kćer Envera, rodjena 1922 u Ozrenu, domaćica iz Sarajeva, na dvoje godine teške tamnice;
74/ GRGIĆ ANTU, sina Nikole, rodjenog 192o u Desnama, zemljoradnika iz Sarajeva, na dvoje godine teške tamnice;
75/ KARIKLIĆ VUKOSAVA, kćer Svetozara, Rodjena 1926 u Rajlovcu, domaćica iz Reljeva, na jednu godinu teške tamnice;
76/ GAJER EMILIJU, kćer Ivana, rodjena 1898 u Temišvaru, krojaćica iz Sarajeva na jednu godinu teške tamnice;
77/ IMBREVIĆ Ing. STIPU, sina Ivana, rodjenog 1904 u Sarajevu, pričuvnog satnika, na jednu godinu teške tamnice;

Odlukom Zapovjednika pukovnika Luburića, a temeljom propisa § 65 ZOUVSa ublažena je smrtna kazna Kariklić Ljubici na kaznu doživotne teške tamnice.

XI. OSUDOM OD 26. OŽUJKA 1945 URP. 11/ 1945.

78/ HAMZIĆ IZETA, sina Mustafe, rodjenog 19o2 u Sarajevu, kafanara iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;
79/ PAVLOV STJEPAN, sina Nikole, rodjenog 19oo u Travniku, soboslikara, iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice:,.

XII. OSUDOM OD 26 OŽUJKA 1945. URP. 12/1945.

80/ PRAŠELJ ING. MATIJU, sina Franje, rodjenog 19o1 u Trstu, inžinjera, šumarsko tehničkog iz Sarajeva, na kaz nu smrti streljanjem;
81/

XIII. OSUDOM OD 26 OŽUJKA 1945 URP. 13/1945.

81/ RADOJKA SMILJANIĆ, suprugu Uroša, r. Stanišić, rodjena 191o u Sarajevu, državnu činovnicu iz Sarajeva, na kaznuo smrti streljanjem;
82/ TOMAŠEVIĆ VIŠNJU, kćer Vlade, rodjena 1984. u Foči, državnu činovnicu iz Sarajeva, na 5 godina strogog zatvora;
83/ PEČEK MILU, kćer Ivana rodjenu 1912 u Sarajevu, državnu činovnicu iz Sarajeva, na 5 godina strogog zatvora;
84/ BLAGOVČANIN GROZDANU, kćer Ilije, rodjenu 19o3 u Sarajevu državnu činovnicu iz Sarajeva, na 3 godine strogog zatvora;
85/ ORDULJ JOZEFINU, kćer Marka, rodjena 19o6. u Kaknju, državnu činovnicu, iz Sarajeva, na 3 mjeseca strogog zatvora;.

Svi osudjenici bili su članovi komunističke Partije istu organizirali, primali i širili komunističko promidjbeno tvorivo, davali i sakupljali za komunističku crvenu pomoć, nabavljali otpremali oružje i streljivo partizanima u šumu, te organizirali jurišne udarne vodove "PETORKE" a sve sa svrhom, da se nasiljem, zločinom i terorizmom sruši društveni poredak u NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ, te su, prema tome, počinili teške kažnjive čine protiv obstanka, slobode i nezavisnosti hrvatskog naroda. Sve izrečene smrtne kazne izvršene su u zakonskom roku osim onih, koje su zamjenjene doživotnom teškom tamnicom.

PRIJEKI RATNI SUD STOŽERA PUKOVNIKA LUBURIĆA

S a r a j e v o,
29 ožujka 1945 godine.

Za tačnost prepisa tvrdi:

Sekretar
Zemaljske komisije

/ Krtinić Ilija /
Krtinić

Posljednja strana Presude Prijekog ratnog suda zločinca Luburića, Sarajevo, 29. mart 1945.

Prilog pod I. F. br. ___

Lubunić

SPISAK ŽRTAVA

objeшenih javno u Sarajevu na Marijin dvoru dodu izmedju 27-28 marta 1945 godine.

1. Fazil Omer, Mehmedov rodj. 1 0 g. iz Sarajeva, ubij. Inv. br. 7060. Ž. b
2. Sarić Ragib, Avdin r. 18 godine " " " "
3. Skando Čamil, Ahmedov rodj. 1 11 g. " " " "
4. Čobo Muradim, Omerov rodj. 1 18 god. " " " "
5. Hadžović Hajro, Ferhatov rodj. 1 16 g. " " " "
6. Arslanagić Mahmut, Hasanov r. 1 07 g. " " " "
7. Avdić Hamid, Arifov rodj. 1 15 god. " " " "
8. Talović Hamid, Alijin rodj. 1 15 g. " " " "
. Spahalić Mustafa, Šabanov rodj. 1 15 g. " " " "
10. Hajdarević Hasan, Salkin rodj. 1 22 g. " " " "
11. Meretlić Alija, Ibrin rodj. 1 12 god. " " " "
12. Mujkanhodžić Salih, Mušanov rodj. 1 14 g. " " " "
13. Vilogorac Ahmed, Omerov rodj. 1 14 god. " " " "
14. Lukavac Sućrija, Nazifov rodj. 1911 god. " " " "
15. Opijač Afan, Salke rodj. 1916 godine " " " "
16. Islamović Huso, Bajrin rodj. 1912 god. " " " "
17. Šaran Lutvija, Mušanov rodj. 1912 god. " " " "
18. Avdić Pašo, Hamzin rodj. 1901 godine " " " "
19. Zubčević Salko, Hasanov rodj. 1905 god. " " " "
20. Mulahasanović Avdo, Derviševv rodj. 1913 g. " " " "
21. Kusturica Edhem, Ahmedov rodj. 1918 god. " " " "
22. Kreho Ragib sin Mustafe rodj. 1915 god. " " " "
23. Delalić Omer, Mušanov rodj. 1913 god. " " " "
24. Sarić Edhem, Avdin rodj. 1907 god. " " " "
25. Potogija Muhamed, Tahirov rodj. 1908 g. " " " "
26. Karamehmedović Mehmed, Abazov rodj. 1907 " " " "
27. Pašić Sulje, Dervišov rodj. 1914 god. " " " "
28. Vinka Stako rodjen 1912 godine " " " "
29. Sarić Kasim, Avdin rodj. 1907 godine " " " "
30. Odović Veljko, Trifkov, rodj. 18 8 god. " " " "
31. Odović Zorka, Lukina rodj. 18 god. " " " "
32. Levnajić Mane, Jovin rodj. 1 00 god. " " " "
33. Pauković Anka, Alojzina rodj. 1 08 god. " " " "
34. Čerkez Štefanija, Ivanova rodj. 1 02 g. " " " "
35. Smajlagić Ilijas sin Džemala rodj. 1 20 g. " " " "
36. Keško Stanislav, Danielov rodj. 1 15 god. " " " "
37. Šukrin Hašim, Šukrijin rodj. 1 24 god. " " " "
38. Samardžić Ines, Vladina rodj. 1 26 god. " " " "
39. Hodžić Hamdija, Ibrahimov rodj. 18 8 g. " " " "
40. Čemalović Mustafa, Alijin rodj. 18 5 god. " " " "
41. Pavlin Pavle, Josipov rodj. 1 18 godine " " " "
42. Budjan Andja, Savina, rodj. 1 05 god. " " " "
43. Tušeljak Marinko, Vasilijin rodj. 1 04 g. " " " "
44. Močović Dušan, Triše rodj. 1 23 godine " " " "
45. Mirković Vladimir, Ristin rodj. 1 01 g. " " " "
46. Odović Žarko, Veljkin rodj. 1 1 godine " " " "
47. Živak Milan, Jovin rodj. 1 02 godine " " " "
48. Tadić Mićetije, Midin rodj. 1 02 god. " " " "
49. Mihailović Miloslav, Radoslavov rodj. 1 24 g. " " " "
50. Likić Jovo, Jovin rodj. 1 13 godine " " " "
51. Ćirić Miloš, Cvijin 1 23 godine " " " "
52. Petrović Milorad rodj. 1 24 godine " " " "
53. Perić Borivoj, Božidarov rodj. 1 22 god. " " " "
54. Stević Vidoje, Mihajlov rodj. 1 27 god. " " " "
55. Nikolić Slobodan, Savin rodj. 1 27 god. " " " "

I još 19 neprepoznatih žrtava koje su ekshumirane na Darivi medju gor-

Ustaški zločini u Sarajevu 27./28. marta 1945.

Br: Prepis:

Inv.br: 59490

Z A P I S N I K

sastavljen dana 7.oktobra 194. god.u Grivićima srez Sarajevo, po Zemaljskoj komisiji za utvrdjivanje zločina okupatora i njihovih pomagača.

Od komisije prisutni:

Povjerenik: Škraba Nikola
Zapisničar: Šandrk Ružica

Svjedoci: 1.Lubara Žarko Lukin 32 g.iz sela Drozgometve
2. Begović Ahmetkum Osmana 37 g.iz sela Kučiće,sekr.NO Grivići.
3. Čabak Milenko,pok.Sime,57 g.iz Kučiva.
4. Gogić Matija Perin, 33 g.iz sela Vrančići
5. Šehović Ahmet, um.Hadžiagana,70 g. iz Grivića.
6. Vulić Ostoja,Markov,38 g.iz sela Mokrina

Pošto je svjedocima predočeno, da imaju da iskažu sve ono što znaju o zločinima, koje je počinio okupator i njegovi pomagači u M.N.O.Grivići i to vjerno i istinito, stjedoci daju ovu zajedničku izjavu:

.... ispušteno kao nepotrebno.

U martu 1945. god. otjerani su od strane Luburićevih ustaša i više se nisu vratili slijedeći:

1.	Sajnica Pehim,Mujin, stari	32 god.iz	sela	Mokrine		
2.	Djelilović Uzeir,Ahmetov,	39	"	"	"	Kučice
3.	Djelilović Asim,Hasin	19	"	"	"	"
4.	Dupovac Rasim,Rahemov	40	"	"	"	Dupovaca
5.	Nizić Zahid,Mehmedov	35	"	"	"	"
6.	Čović Hamdo, Šerifov,	32	"	"	"	Grivića
7.	Čović Huso Šmailov	40	"	"	"	"

Svi gore navedeni odvedeni su u nepoznatom pravcu i do danas se nisu vratili.

.... ispušteno kao nepotrebno.

Pročitano,odobreno,potpisano.

Povjerenik: S V J E D O C I:
Lubura Žarko s.r.
Ahmed Begović s.r.
Zapisničar: Milenko Čabak s.r.
Matija Gogić s.r.
Ahmet Šehović s.r.
Vulić Ostoja s.r.

Za tačnost prepisa tvrdi: Sekretar Zem.Kom-e:
/Krtinić Ilija/

M.P.

Zločini Luburićevih ustaša u sarajevskom kraju marta 1945.

3

Prilog pod I. F. br. 15/10

S P I S A K   Ž R T A V A

koje su pobijene noću izmedju 4 i 5 aprila u podrumu stana"stožera pukovnika Luburića" u vili "Volkert"-Skenderija ulica br.49 u Sarajevu.

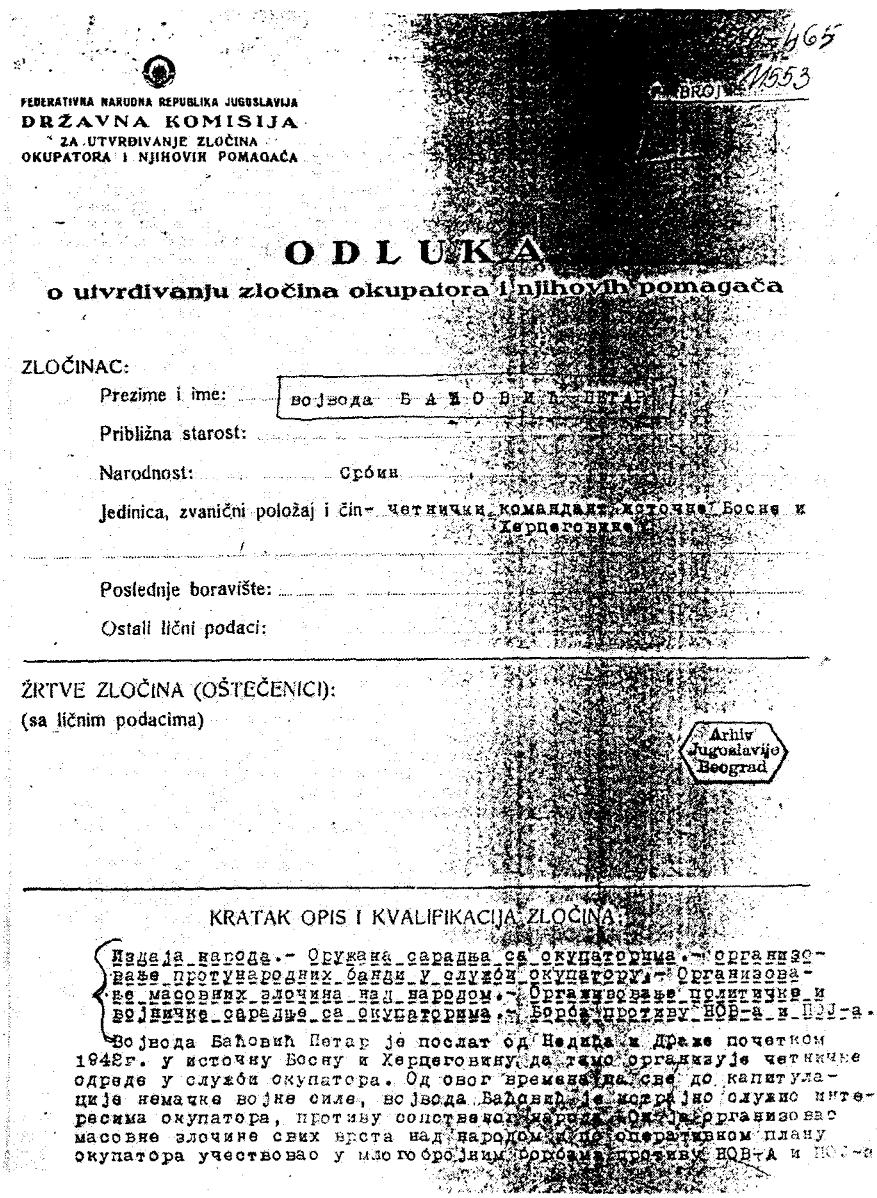
1.Hadžimuratović Esad st.15 g.	Sarajevo,	ubistvo	Inv.br.	7061.Ž.br.	______
2.Lazarević Ana stara 55 godina	"	"	"	"	______
3.Haliskadić Šaćir st.2o godina	"	"	"	"	______
4.Klikić Karlo star 5o godina	"	"	"	"	______
5.Tokalija Salem star 30 godina	"	"	"	"	______
6.Radulaški Olka-Seka, st.20 god.	"	"	"	"	______
7.Zazula Sergije st.22 godine	"	"	"	"	______
8.Adžović Šeref	"	"	"	"	______
9.Begeta Mule	"	"	"	"	______
1o.Horczić Fadil	"	"	"	"	______
11.Kobiljak Ismet star 4o g.	"	"	"	"	______
12.Konjević Dušan st.18 g.	"	"	"	"	______
13.Mešić Ahmet	"	"	"	"	______
14.Nazečić Halid st.2o godina	"	"	"	"	______
15.Pilavdjić Ismet	"	"	"	"	______
16.Radojičić Simo	"	"	"	"	______
17.Sabrihafizović Džemil star 22 g.	"	"	"	"	______

18x

I još 6 žrtava koje nisu identifikovane.

JTNRH III-a/8
K 3

Ustaški zločini u Sarajevu 4./5. aprila 1945.

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
DRŽAVNA KOMISIJA
ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA
OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA

BROJ 11553

ODLUKA

o utvrđivanju zločina okupatora i njihovih pomagača

ZLOČINAC:

Prezime i ime: војвода Б А Ћ О В И Ћ ПЕТАР

Približna starost:

Narodnost: Србин

Jedinica, zvanični položaj i čin- четнички командант источне Босне и Херцеговине

Poslednje boravište:

Ostali lični podaci:

ŽRTVE ZLOČINA (OŠTEĆENICI):
(sa ličnim podacima)

Arhiv Jugoslavije Beograd

KRATAK OPIS I KVALIFIKACIJA ZLOČINA:

Издаја народа.- Оружана сарадња са окупаторима.- Организовање протународних банди у служби окупатору.- Организовање масовних злочина над народом.- Организовање политичке и војничке сарадње са окупаторима.- Борба противу НОВ-а и ПОЈ-а.

Војвода Баћовић Петар је послат од Недића и Драже почетком 1942г. у источну Босну и Херцеговину да тамо организује четничке одреде у служби окупатора. Од овог времена па све до капитулације немачке војне силе, војвода Баћовић је непрекидно служио интересима окупатора, противу сопственог народа. Он је организовао масовне злочине свих врста над народом и по оперативном плану окупатора учествовао у многобројним борбама противу НОВ-а и ПОЈ-а

KOMISIJA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA: Naslovna strana Odluke o utvrđivanju odgovornosti zločinca Petra Baćovića

 154-470

" Мало по мало де Матеис је штео да четничким одредима да изглед стално све више војнички па су у разним местима били именовани официри који су имали да одговарају за свој развој ствари.

Тако имамо мајора Баћовића Петра као команданта трупа у Херцеговини и делом у Босни. Баћовићу је помагао мајор Пантић као саветник.

У зони Требиња био је најпре капетан Угљаревић, а затим командант за Билећа-Требиње био је одређен капетан Милош Куреш.

Од Билећа до Гацког и Фоче командовао је капетан Милорад Поповић.

Ово су у ствари били први одговорни команданти зоне. Мајор Баћовић одржавао је везу са црногорским одредима и са генералом Михаиловићем од кога су добијали наређења и упуства. Ова су упуства затим подношена команди VI армијског корпуса где је мајор де Матеис решавао и наређивао према случају.

Када је ситуација почела да постаје мучна због непрекидно нараштања партизанског покрета организоване су операције великог обима. Све их је најсавесније организовао мајор де Матеис којему је у свему што се односило на борбу против партизана много послужила помоћ српских четника." Инв.бр. 8421, стран 3 и 4.

*

Чим су на овај начин успели формирати прве четничке скупине, Италијани су им одмах постављали конкретне оперативне задатке. Прва акција четника под командом Баћовића и његових подручних команданата Видачића и Поповића, изведена по оперативном плану Италијана, је била у правцу Прозора у Босни, у новембру 1942 године, противу народно-ослободилачке војске. Ова је акција сва у знаку масовних злочина над народом: пљачке, паљевине, убијања народа. Злочини четника овом приликом су били толико страшни да су наишли на згражавања чак и код извесних четничких редова. Ево шта каже Тодор Перовић, један од виших четничких функционера на овом сектору, за ову акцију, коју је предузео војвода Баћовић по захтеву Италијана:

"Читава ствар око организовања текла је на овакав начин све октобра 1942 године, када су Баћовић и Јевђевић у тесној сарадњи са Италијанима мобилисали из читаве Херцеговине око 2 до 3.000 људи с паролом да иду на Прозор противу усташа, те да ће се Италијани према датом обећању оддушити о ту ствар и неће спречавати акцију. Међутим мобилисано људство је ушло у Прозор под вођством Баћовића, Поповића Милорада, команданта невесињског корпуса и Милорада Видачића, команданта требињског корпуса. Колико је мени познато нису наишли ни на какав отпор од стране усташа. У Прозору су извршили један страшан покољ над цивилним становништвом и опљачкали све што се дало понети са собом, па се при повратку сукобили с код Вран планине са партизанским јединицама. Јевђевић је наишао на мене у Требиње, саопштио ми да ме траже Италијани и примио ме у његов ауто којим ме је одвезао до Невесиња одакле

KOMISIJA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA: Šesta strana Odluke o utvrđivanju odgovornosti zločinca Petra Baćovića

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO

I.Broj: 993/46. Sarajevo, 17/V. 1946.

OKRUZNOM SUDU

SARAJEVO

U kriv. stvari protiv GAVRAN VELJKA radi djela iz čl. 3 tač. 3,4 i 5 Zakona o kriv. djelima protiv naroda i države, predajem sudu ovu

OPTUŽNICU

Javno tužioštvo okruga Sarajevo tuži:

GAVRANA VELJKU Nikolina i majke Stake r. Begenišić, rođen 1913 godine u Cvilinu, srez Foča, gdje stalno i živi, zemljoradnik, pismen sa 4 razr. osnovne škole, oženjen, bez djece, vjere pravoslavne, Srbin, državljanin FNRJ., neosuđivan, sa nešto imanja, sada u istražnom zatvoru od 23/IX. 1945, -

Što je:

1) odmah po kapitulaciji Jugoslavije 1941 godine stupio u četnike u četu Mile Radovića, a kasnije u brigadu zloglasnog četnika Matovića, te je u četnicima ostao sa malim prekidom sve do januara 1945. godine;

2) početkom 1943 godine došao u kuću Odžak Behe u selu Šuđurićima i opljačkao joj 20 kg. brašna i nešto mesa i izubijao joj malodobnog sina Halila;

3) početkom 1943 godine u društvu sa još nekim četnicima došao u selo Zavodište pokupio po zaseocima 16 muslimanskih žena i djece, strpao ih u magazu, zatim došao u magazu sa krampom, izmrcvario ih, a onda posuo po njima slame i zapalio, kojom je prilikom polijeno 13 čeljadi, a samo se troje spasilo i to Odžak Beha i dvoje djece, koja su kratko iza toga od opekotina umrla;

4) u martu 1943 godine našao u selu Cvilinu ranjenog Remu Kosendu u kući Čengić Naile, naredio da ga iznesu na groblje, gdje ga je ubio iz puške pucajući mu u usta; i

5) u godini 1943 učestvovao kao borac protiv NOV-e kod Kalinovika i u Vilusima, -

što je dakle pod 1) u vrijeme rata stupio u naoružane vojničke formacije sastavljene od jugoslavenskih državljana i cilju pomaganja neprijatelja i zajedničke borbe s njima, primajući od neprijatelja oružje i pokoravajući se njegovim naredbama; pod 2,3 i 4) počinio ratne zločine na taj način, što je u vrijeme rata i neprijateljske okupacije radio kao organizator, pomagač i neposredni izvršilac ubijstava, mučenja, paleža i pljačke privatne imovine i nečovječno postupao sa jugoslavenskim državljanima, ~~xxxxx~~ a pod 5) učestvovao kao borac u ratu protiv svoje domovine, - čime je počinio pod 1) kriv. djelo iz čl. 3 tač. 4, pod 2,3 i 4) zločine iz čl. 3 tač. 3, a pod 5) djelo iz čl. 3 tač. 5 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, kažnjivo po čl. 4 t. 2 istog zakona.

Temeljeći nadležnost toga suda na propisu čl. 14 odj. 1. navedenog zakona, predlažem:

1) da se pred vijećem toga suda održi rasprava protiv GAVRAN VELJKA - Dnev.br. 1,2 i 9 - radi gore opisanih krivičnih djela,

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO, 17. MAJ 1946.: Prva strana Optužnice protiv Veljka Gavrana.

DŽINDO HANIFA Rbr.6
DŽINDO NEZIRA Rbr.7
VESO SIMIĆ iz Džindića /nepreslušan/
Žena Trifka Glukovića iz Planja, nez Rogatica /nepreslušana/

3) pročitaju kao dokazale: RBr.1,2,5, te personalija koja još valja dobaviti.
4) neka se Samardjija Uroš i Dušan zadrže u zatvoru.

O b r a z l o ž e n j e:

Optuženi Uroš Samardžija priznaje da se nakon pokolja njegove obitelji javio u četnike u augustu 1941 g. i da je u bataljonu Kosorića Radivoja ostao do aprila 1942 g. U decembru 1943 g odveden je u Njemačku gdje je nakon obuke uvršten u protu-avionsk artiljeriju - Flak- u kojoj je učestvovao u borbama koje su Njemci vodili protiv Amerikanske aviacije. Optuženi Samardžija Dušan priznaje takodjer da je stupio početkom 1942 g. u četnički bataljon Radivoja Kosorića i da je kod četnika ostao sve do njihovog povlačenja 1945 g. On ne priznaje da bi učestvovao u kakvim borbam protiv NOV, ali to poricanje je bez vrednosti s obzirom na činjenicu da je odred u kojem se je on nalazio vodio česte i krvave borb protiv NOV. Prema tome je obojici optuženih njihovim priznanjem krivnja u pogledu točke 1) optužnice dokazana.

Prema ustanovljenju u istrazi selo Džindići koje je gotovo posve muslimansko napadeno je i paljeno nekoliko puta od strane četnika. Svakom tom prilikom vršena su i masovna ubijanja te je u tom selu pobijeno od četnika u svemu oko 67 čeljadi sve mahom iz raznih obitelji Džindića. Nedvojbeno je utvrdjeno da su u jednoj takvoj koljačkoj akciji krajem decembra 1941 g. aktivno učestvovali Dušan i Uroš Samardžija. U to vreme obojica su bili četnici a kako su četničke jedinice bile razmještene u neposrednoj blizini sela to se iz sela gotovo svi odrasliji muškarci uklonili dok su ostale žene i djeca, a i oni su se od straha pred četnicima sklanjali u Srpske kuće. Neposredno prije dogadjaja optuženi Uroš došao je u kuću Vese Simića i tu našao svj. Džindo Neziru i naredio joj da se vrati u svoju kuću, predbacujući i šamarajući Vesu s toga što je primio Muslimane u svoju kuću. Uroš se kod Nezire raspitivao ko u selu Džindićima ima zlata, stvari i stoke, našto mu je ona odgovorila da nezna. Kad je tako muslimansko život bio vraćen opet u svoje kuće iznenadno jedne noći upali su četnici u selo i počeli paliti kuće i ubijati sve živo što im je dopalo ruku. Prema suglasnim iskazima Džinde Avde, Hanife i Nezire utvrdjeno je da se u kući Džinde Sulje sklonilo 11 čeljadi žena i djece, koji su bili iznenadjeni upornom lupom na kućna vrata i xxxxxxxxxxxxx zahtjevom da se otvori. Kad su ukućani vrata otvorili upao je u kuću Dušan Samardžija sa puškom i naredio da se kuća odmah isprazni i čeljad izidje napolje. Odmah je iz prozora iskočila Nezira Džindo a isto tako i majka Hanife Džinde koja je na rukama nosila dvogodišnje dijete. Kad je čeljad počela izlaziti opazili su na vratima kako stoji optuženi Uroš sa puškom na gotovs. U to je izišao i optuženi Dušan i kad je vidio ženu sa djetom kako bježi ispalio je hitac i nju ubio dok je dijete nožem teško ranio. Tada su optuženi sve odveli pred jednu štalu te su počeli pucati u žene i djecu. Dvoje djece i to svj. Avdo i Hanifa xxxx Džindo ostali su slučajno nepovredjeni jer su po njima pala druga mrtva djeca.

Optuženi Uroš Samardžija ne priznaje da bi on u ovome pokolju učestvovao nego navodi da je bataljon Kosorića prolazeći prema Kalinoviku palio usput sela i ubijao ljude. On da je posle pokolja

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO, 20. JUNI 1946.:
Obrazloženje Optužnice protiv Uroša i Dušana Samardžije.

JAVNO TUŽIOŠTVO OKRUGA SARAJEVO

I:BROJ: 745/47.g. Sarajevo, 13. avgusta 1947.

K: 134/47

OKRUŽNOM SUDU SARAJEVO.

U krivičnom predmetu protiv VASIKE IVANOVIĆA radi krivičnog djela iz čl.3 tačke 3 i 14. Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države a u vezi čl.13 istog zakona podnosim tome sudu ovu

OPTUŽNICU.

Javni tužilac okruga Sarajevo tuži:

IVANOVIĆ VASIKA, sin Marka i majke Milice rod. Mihajlović, rođen 1925 godine u selu Baću, M.N.O. Jošanica, srez Foča, u selu Vranjevci - Bać, MNO Jošanica, srez Foča, Srbin, pravoslavne vjere, zemljoradnik, oženjen sa dvoje djece, nepismen, bez imetka, bio u zatvoru UDB-e 26 dana, nije osuđivan, u istražnom zatvoru od 14/III. 1947.god.,

što je kao četnik:

1) u zimi 1941 godine u selu Vukušićima udario kundakom u leđa Selimović Nazifa tako jako da je ovaj od udarca, odmah pao;

2) koncem 1941 g. u selu Šuljci sa grupom četnika upao u kuću Murata Borčaka koga su najprije svezali a poslije odveli sa sobom te na jedno 300 metara pucali iz pušaka na njega, ali je Murat uspio pobjeći;

3) istom prilikom kada je vidio da mu je Murat utekao vratio se sa četnikom Čančar Miloradom u isto selo gdje je naišao na Bećira Muratovića te ga je iz puške ubio;

4) u zimi 1941 g. u selu Šuljci sa još nekim četnicima tražeći muškarce po selu našao sakrivene Omera i Muju Muratovića te ih lično otjerao u nepoznatom pravcu, odakle se ova dvojica nisu više vratila;

5) u isto vrijeme i u istom selu opljačkao je od Karkelja Zejne, žene Avdije, jednu kobilu i jednu ovcu;

6) dana 31.decembra 1941 godine u selu Žilići ubio Zahida Čorića sina Havke u bašči gdje se pošao sakriti od četnika;

7) istom prilikom učestvovao je skupa sa grupom četnika u ubijstvu Bege Čorića i njegova sina Bećira;

8) 14.januara 1942 godine, nedaleko sela Vukušići kod potoka Sopotnice u društvu sa četiri četnika učestvovao u ubijstvu Salke i Safeta Hadžimešića;

9) u januaru 1942 godine u selu Šuljci u društvu sa četnikom Jovanom Ivanovićem uhvatio Memića Mehu i Ibru Sinanovića i otjerali u pravcu sela Brusana, te ga putem stalno tukao dok sve

- 1 -

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO, 13. AVGUST 1947.: Prva strana Optužnice protiv Vasike Ivanovića.

nije na mutu srec svoju tetku Stoju Simović, koja je molila da ga pusti, govoreći da je Meho pošten čovjek i nikom nije zla učinio, nasto ga je okrivljeni pustio, dok je Ibru Sinanovića potjerao još nekih 100 metara i iz puške ubio;

10) u zimi 1941 g. u selu Šuljci sa još tri četnika, toliko su kundacima istukli Avdu Karkelja da je ovaj od tih udaraca umro;

11) U januaru 1942 godine u selu Šuljci učestvovao sa jednom grupom četnika u ubijstvu Karkelja Hasana i Hajra i Selima Halilovića.

12) U januaru 1942 g. u selu Cubera oko 3 sata izjutra sa još 5 četnika zamotane u šalove upao u kuću Zulfe Muminovića noseći pušku na gotovs, tražio od istog 5 pušaka i 5 pištolja, pa kada nakon izvršene premetačine nije našao oružje svezao je Murata i Zulfu Muminovića te ih na jedno 500 m od kuće ubili na taj način da su Murata izboli nožem na više mjesta a jedan metak izašao mu na usta rastrgavši mu lice, a Zulfo je ubijen metkom kroz uši.

13) neustanovljenog dana mjeseca januara 1942 g. došao sa grupom četnika u kuću Pašalića Muje gdje su se bili skupili Muslimani iz sela Žilića radi zdogovora kuda će ~~xxxxx~~ bježati od četnika, i tu su ih povezali s namjerom da ih pobiju, ali su ih njihove žene odkupile sa dukatima i zlatom.

14) isto tada, kao i pod 13) uhvatio je Čorića Hamida koji je bio u istoj kući sa gore pomenutim muslimanima, samo što se bio sklonio sa djecom u drugoj sobi, svezao ga i pucao, a kada je ovaj pao, ubo ga je na 17 mjesta, misleći da je mrtav napustio ga je. Kako je Hamid bio tada samo onesviješten, to je on ponovno došao do nekoliko dana sa nožem u ruci, te obilazio oko izranjavanog Hamida, prijeteći mu da će ga ubiti, te se udaljio tek onda, kada mu je žena Hamidova dana 15 dukata i 6.000 dinara.

15) u 1942 godini je sa još dvojicom četnika uhvatio Muradifa Sinanovića otjerao u pravou Brusina i ubio ga.

16) Također 1942 g. u selu Šuljcima sa grupom četnika učestvovao je u ubijstvu lica: Mujo Karkelja, Beše Ikavić, Ibro Muratovića, Mujo Sorčaka te Rame i Bajre Spirjana, od kojih je on lično ubio Ramu i Bajru Spirjana, te ovom prilikom popalili 10 štala.

17) u mjesecu januaru 1943 g. došao u kuću Salković Derviše u selu Žiliće pa još 5 četnika te kako se pojavio u kući njen brat Hajro, koji je bio sakriven od četnika negdje u šumi odmah ga je uhvatio i vezao konju za rep, te jašući na konju odvukao u selo Obradke, te ga vratio u selo i od njegove majke primio 14 dukata i nešto novaca kao otkup da ga pusti, no to nije učinio već ga otjerao i kod kafane Boga Kulugllije zaklao, na taj način da su mu odrezali uši i nos.

18) u jesen 1944 g. sa još jednim četnikom, učestvovao u klanju dječaka Alije Čorića sina Havke, kod potoka Jalašoci, iza šume Brezijak.

Dakle izvršio ratni zločin radeći za vrijeme rata kao pomagač i neposredni izvršilac ubistva, hapšenja, mučenja, pljačke i paljevine imovine jugoslavenskih državljana.

- / -

JAVNO TUŽILAŠTVO OKRUGA SARAJEVO, 13. AVGUST 1947.:
Druga strana Optužnice protiv Vasike Ivanovića.

JAVNO TUŽIOŠTVO NARODNE REPUBLIKE
Bosne i Hercegovine

K.br.57/50
28 aprila 1950 g.
SARAJEVO

OKRUŽNOM SUDU

SARAJEVO

Javno tužioštvo Narodne Republike Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 11 Zakona o javnom tužioštvu, podnosi tome sudu

OPTUŽNICU

Protiv okrivljenog:

JEVDJEVIĆ DOBROSLAVA, sina Dimitrija i majke Angele, rodjene Kosorić, rodjenog 1895 godine u Prači, srez Rogatica, gdje je i nadležan, državljanin FNRJ – NRBH-a, neoženjen, pismen, narodnosti srpske, sada u bjegstvu van FNRJ,

ZATO ŠTO JE,

I.

U toku rata i neprijateljske okupacije u medjuvremenu od 1941 godine do 1945 godine stupio u političku i vojnu službu ratnog neprijatelja, pa uopšte, a posebno na području Hercegovine, djelu Bosne, Dalmacije, Hrvatskog i Slovenačkog primorja, za račun neprijatelja, od domaćeg stanovništva formirao oružane grupe i iste stavio u službu neprijatelju, uključujući ih u sastav okupatorske oružane sile, koja je te bande snabdjevala oružjem, odjećom, ishranom i ostalim, pa je u prvoj polovini 1942 godine iste povezao i sa štavrukovostvom tzv. "četnika Draže Mihajlovića", dobivši od njega funkciju isključivo mandatora za političku i vojnu vezu te cijele organizacije sa okupatorskom vojskom fašističke Italije i funkciju "političkog povjerenika" i stvarnog glavnog komandajućeg nad svim takovim grupama na pomenutom području /"komandant nevesinjske zone/", te je u tom svojstvu, najčešće prinudnom mobilizacijom, prevarama i harangiranjem vjerske i nacionalne mržnje, broj takovih oružanih grupa povećao uz punu podršku i aktivnu pomoć okupatora, te su iste oružano sadejstvovale u vršenju okupacije naše zemlje uopšte, a posebno učestvovale u nizu terorističkih akcija – "akcija za čišćenje terena" /" Rastrellamentta"/ i u suzbijanju NOB naroda Jugoslavije. Ova izdajničku službu okrivljeni Jevdjević vršio je do sredine 1945 g. u službi vojnih i političkih vrhova fašističke Italije, pa pošto je već potajno bio povezan sa gestapoom i isto takovih vrhovima hitlerovske njemačke, u 1942 g.

JAVNO TUŽILAŠTVO NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE, SARAJEVO, 28. APRIL 1950.: Prva strana Optužnice protiv Dobrosava Jevđevića.

on je poslije kapitulacije Italije istu izdajničku funkciju vršio u službi i za račun njemačke oružane sile uopšte, a kao okupatora naše zemlje posebno

- -

II

U svojstvu izloženom pod I okrivljeni Jevdjević je potstrekao, pripremio, naredio izvršenje i rukovodio izvršenjem velikog broja ratnih zločina čije su žrtve bili narodi Jugoslavije, pa medju ostalim i ova:

1) posle obimne psihološke i političke pripreme na dan 19 avgusta 1942 godine po njegovom naredjenju upale su u grad Foču naoružane grupe koje je on organizovao, u jačini preko 1.600 lica i tom prilikom u gradu i okolini na najsvirepiji način izvršile masovan pokolj muslimanskog stanovništva u kome je poubijano preko 1.000. lica od kojih oko 300 djece i žena;

2) koncem avgusta i početkom septembra 1942 godine naredio je te su "četiri bataljona" od oružanih grupa kojima je on komandovao učestvovala u sastavu okupatorske italijanske vojske u tzv.akciji "ALBIJA" u okoli Biokova u Makarskoj, pa su tom prilikom te njegove grupe popalile 17 sela, opljačkale narodnu imovinu, a poubijale na najsvirepiji način preko 900 lic hrvatske narodnosti;

3) u prvoj polovini oktobra 1942 godine, opet po njegovoj naredbi, opet u sastavu vojnih jedinica italijanske okupatorske vojske uzelo je učešća preko 4000. pripadnika iz oružanih grupa kojima je on komandovao u akciji zvanoj "ALFA" u gradu Prozoru i okolini, gdje te su tom prilikom poklali i poubijali 1.716 lica oba pola, hrvatske narodnosti i muslimana, a opljačkali i popalili oko 500 domova i domaćinstava;

4) u drugoj polovini septembra 1942 godine, na tri dana pre odlaska u "akciju" u grad Prozor i okolinu, deo njegove naoružane grupe - tzv. " gatačka grupa" u selu Drežnici poklao je 100 muslimana, pa je po tom on izdejstvovao da okupator objavi da je njegova grupa bila napadnuta;

5) u jesen 1942 godine u selu Dubrave sa oružanom grupom koje je komandovao uključivo i muslimane koje je prinudno mobilisao u srezovima: Stolac, Konjic i Mostar,- izvršio je masovni pokolj stanovništva hrvatske narodnosti;

6) u zimu 1942 godine oružana grupa kojom je komandovao upala je u naselje Široki Brijeg, te uhvatila a potom poklala 29 Hrvata, a zatim je on izdejstvovao da okupator objavi da su pobijeni bili komunisti;

7) juna 1942 godine u selu Izgori u Hercegovini naoružana grupa kojom je on komandovao zapalila je bolnicu Narodno-oslobodilačke vojske u kojoj su ležali 10 teških ranjenika - pripadnika Narodno-oslobodilačk vojske, te su svi teški ranjenici izgoreli;

8) u avgustu 1942 godine sa Petrom Baćovićem pohapsio je pa potom poubijao, pod sumnjom da su simpatizeri NOB-a, sudiju Rade Pravica, Jova Ljubibratića, Tomu Galepa, Budimira Ukropinu i Tasu Kosovića;

9) u avgustu 1942 godine u području Ustikoline i Jahorine sa oružanim grupama iz njegove komande izvršio je masovni pokolj Muslimana i popalio više sela a narodnu imovinu opljačkao. Tom prilikom poklano je i poubijano oko 2.500 lica uključivo djecu, žene i starce.

Izloženim radnjama okrivljeni Jevdjević Dobrosav izvršio je teška krivična djela i to onim iz stava I krivično djelo izdaje u sticaju sa ratnim zločinima: prinudne mobilizacije i vršenja funkcije u neprijateljskom terorističkom aparatu, inkriminisana po čl.3 tač. 4 i 6 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države; - a onim izloženim u stavu II od 1) do 9) više ratnih zločina: pojedinačnog i masovnog ubistva, mučenja, paljevine, pljačku narodne imovine - inkriminisana u članu 3 tač. 3 Zakona o krivičnim

JAVNO TUŽILAŠTVO NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE, SARAJEVO, 28. APRIL 1950.: Druga strana Optužnice protiv Dobrosava Jevđevića.

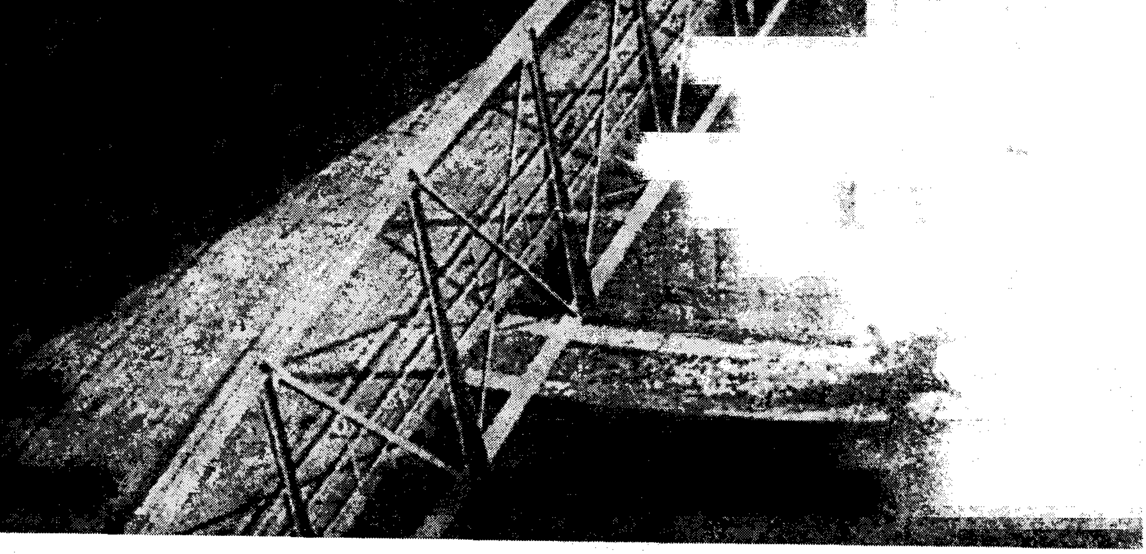
b) *Fotografije**

* *Veći broj fotografija koji je dat u ovom prilogu je objavljen (Vid. izvore na kraju Zbornika).*

NIČKI ZLOČINI U MEĐEĐI NA DRINI 1941.: Djevojka Ćamka Murtić i žena Ibrahima K
zločinci su ih silovali, mučili, odrezali im dojke i onda zaklali.

ŽDE 1941./1942.: Most na Drini gdje su četnici klali Bošnjake i bacali ih u rijeku.

ŽDE, JULA 1934.: Porodica Adilović iz Osanice kod Goražda jula 1934, sa p.pukovnikom
nikom Kralja Aleksandra I Karađorđevića, prilikom kumovanja jedanaestog (11) djeteta. Č
Mihailovića su izmasakrirali roditelje, kumove i šestoro kumčadi.

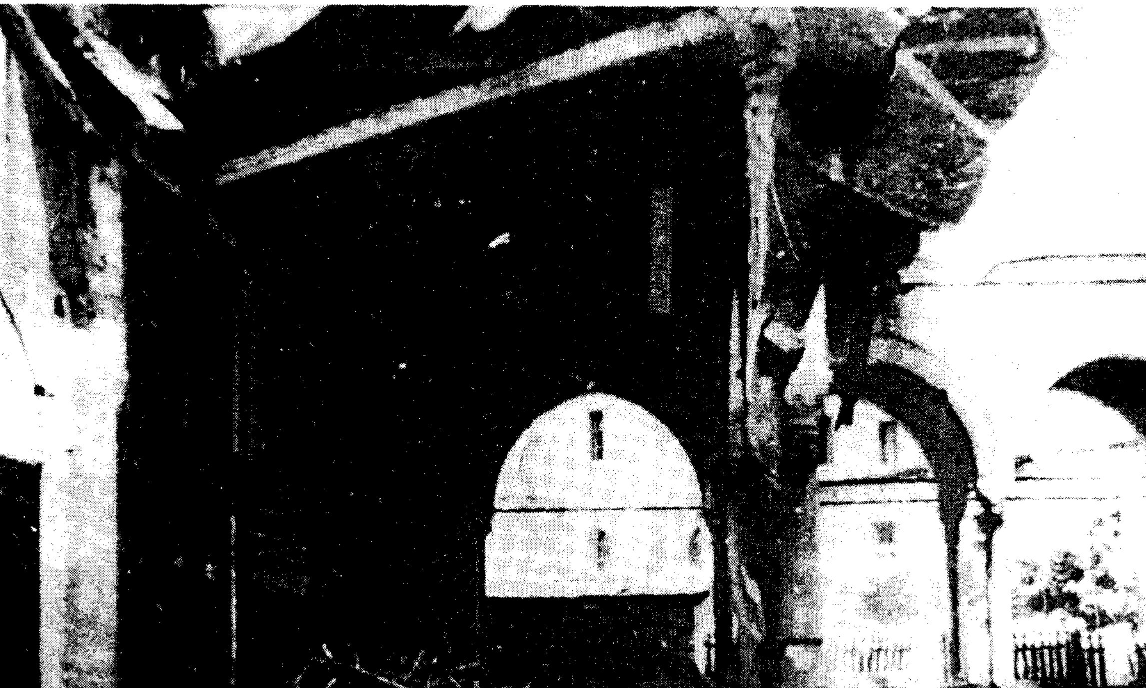

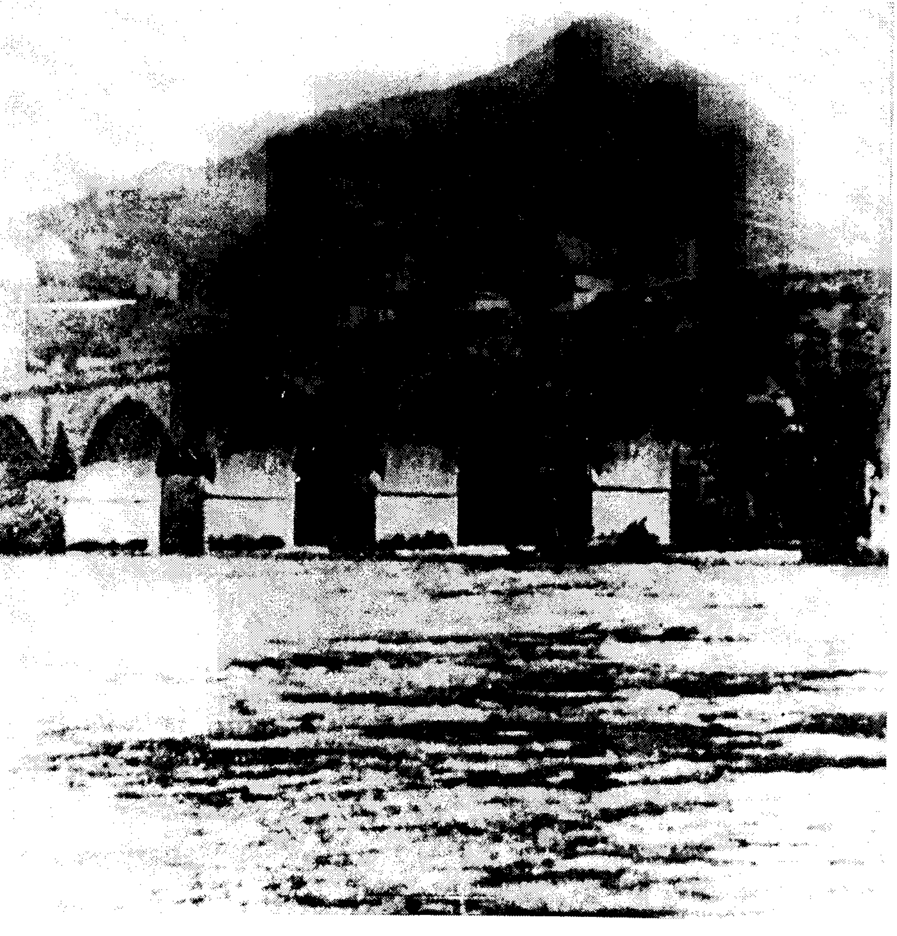
ČETNIČKI ZLOČINI U SELU ŽLJEBOVI (ROGATICA).

KORAJ NOVEMBRA 1941.: Žrtve četničkih zločina.

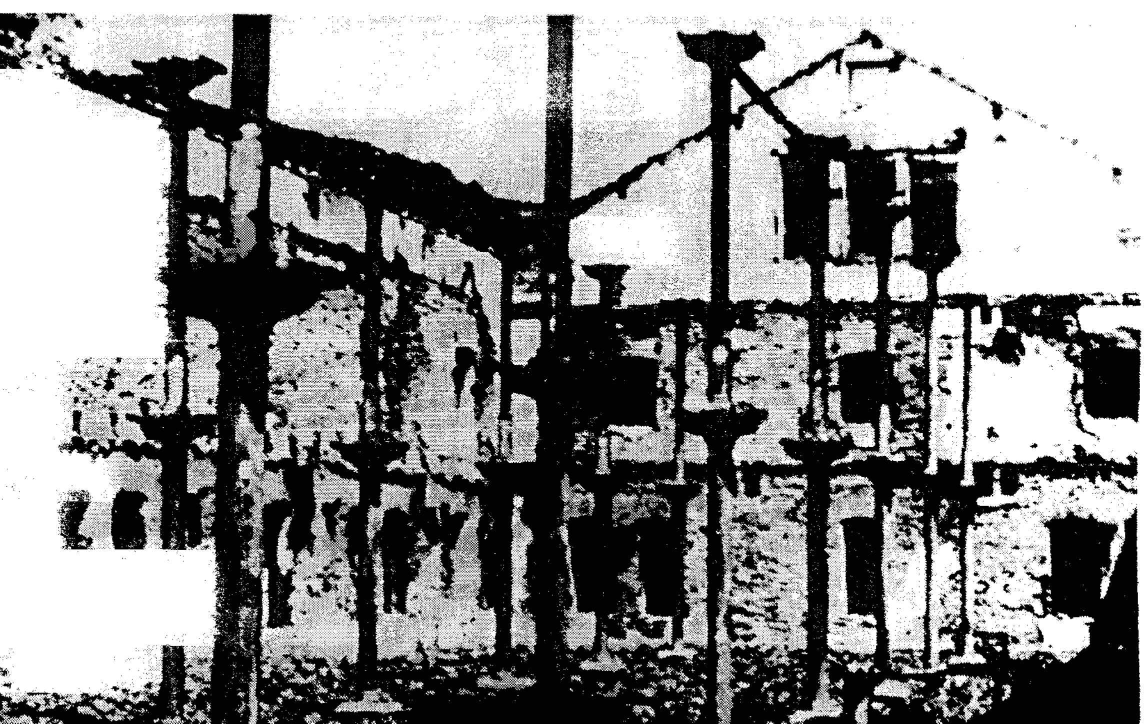
VIŠEGRAD: Most Mehmed-paše Sokolovića na kome su četnici poklali hiljade Bošnjaka.

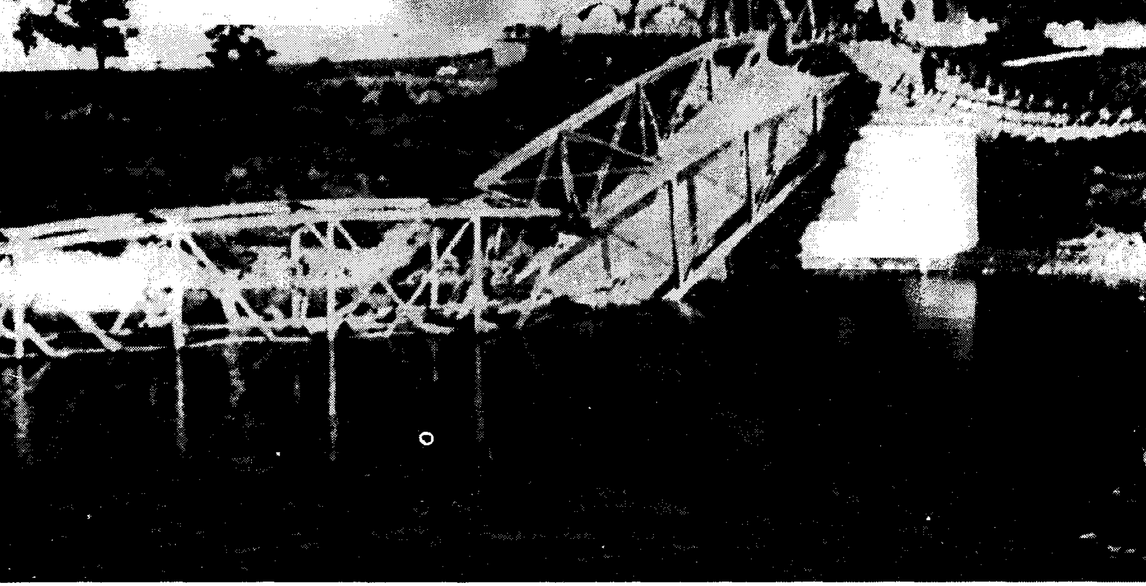

ČETNICI DRAŽE MIHAILOVIĆA VJEŽBAJU KLANJE.

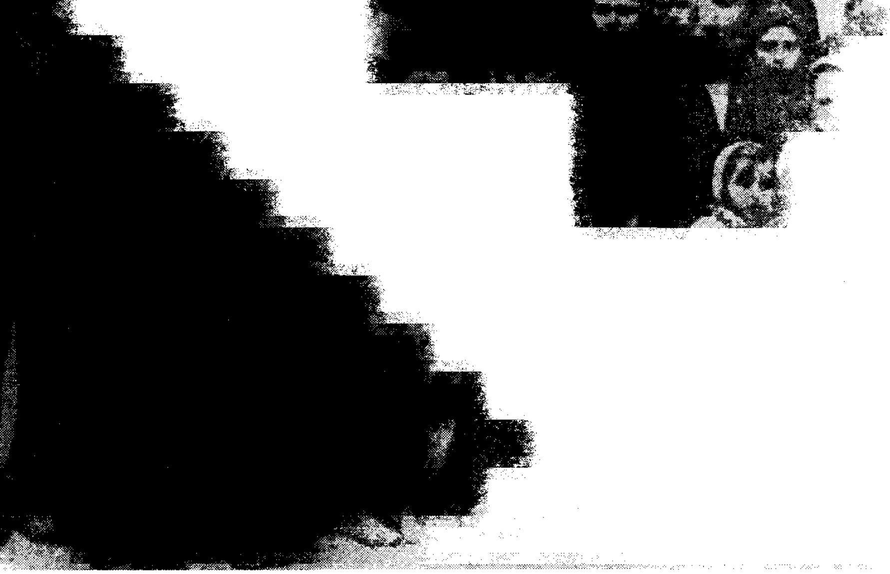

41.-1942.: Husein Čengić - žrtva četničkih zločina u Foči, decembar 1941./ januar 1942.

1942.- MOST NA DRINI: Četnici su 19. avgusta 1942. na ovom mostu poklali brojne Bo
kojima žene i djecu.

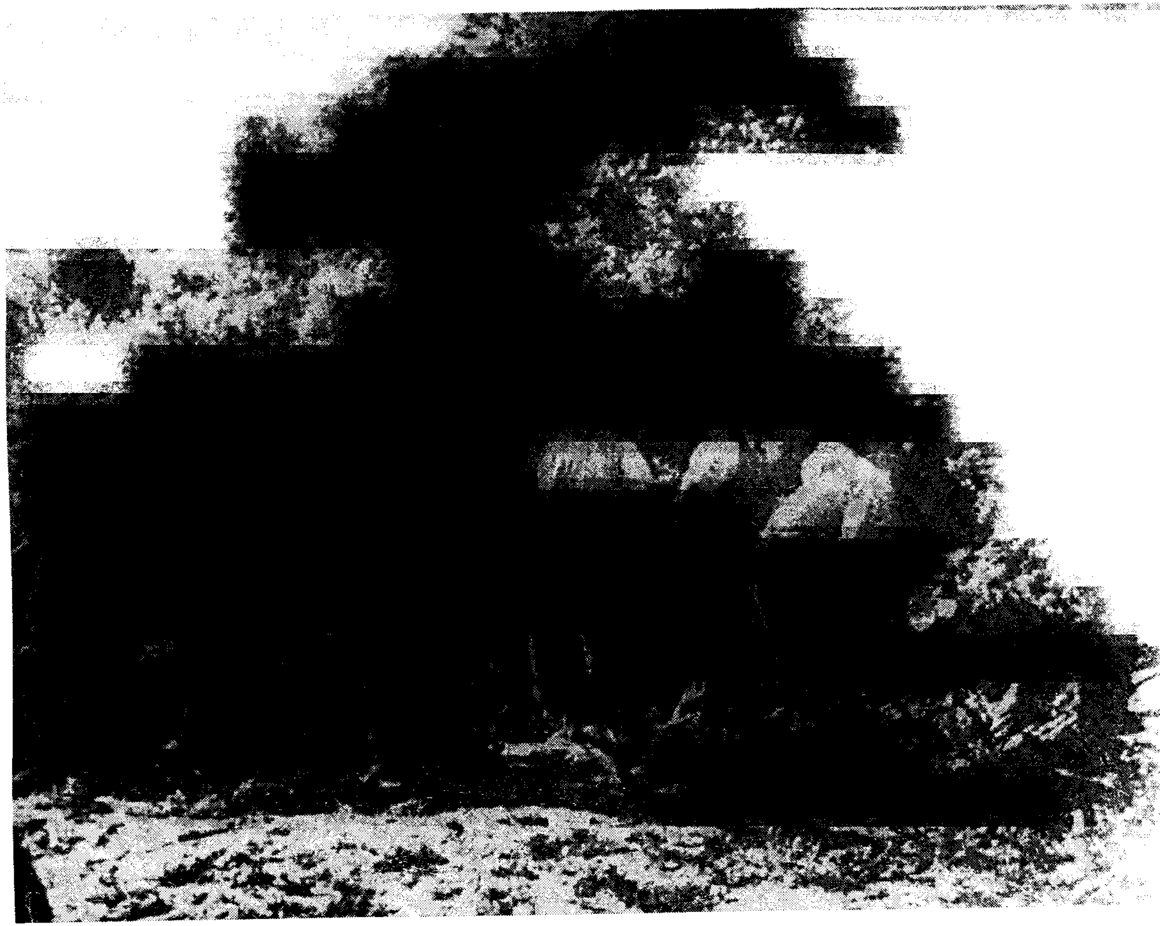
41./1942.: Preživjela djeca ubijenih (zaklanih) Bošnjaka u Koraju pred bolnicom u Brčkom.

IZBJEGLICE IZ ISTOČNE BOSNE:
Nurija Bukva s Romanije, sa djecom.

PRIJEDOR 25. JULI 1942. Ekshumacija žrtava na Glavici na Pašincu

PRIJEDOR 1942.: Masovne grobnice na Pašincu.

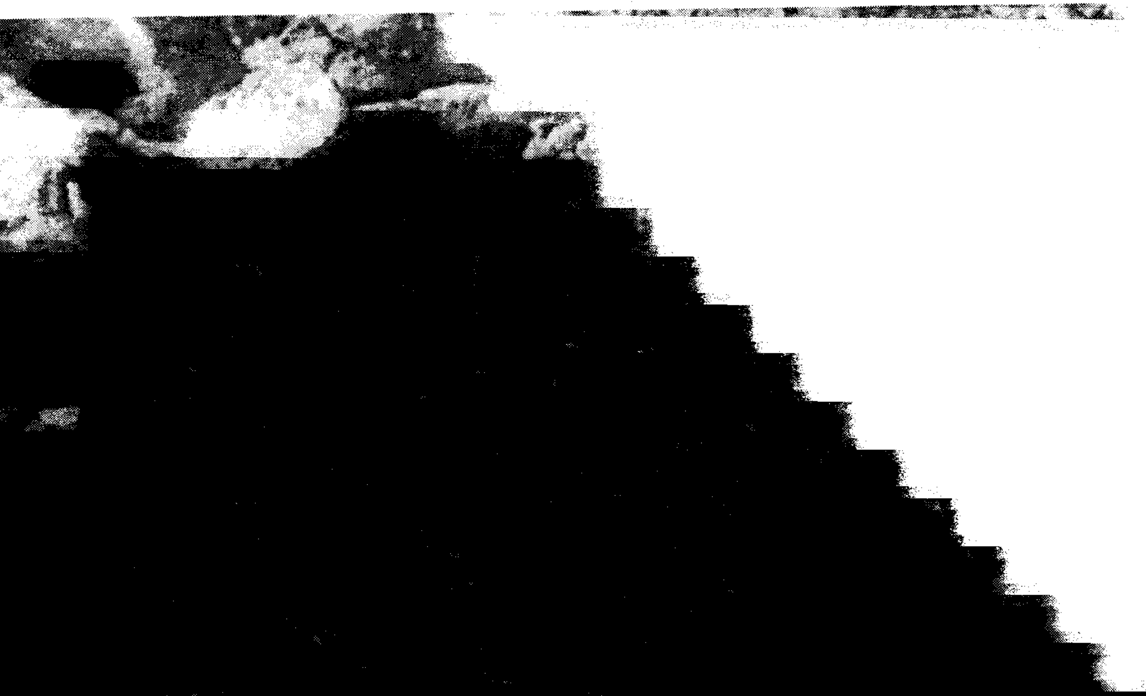

DOLI (PRIBOJ NA LIMU) 1943.: Dženaza Smailu Ibragiću - ubijen je od strane četnika 7. februara 1943.

SLATINA (PRIBOJ NA LIMU) 1943.: Zema Čaušević, žena hodže Čauševića - zaklali je č
7. februara 1943.

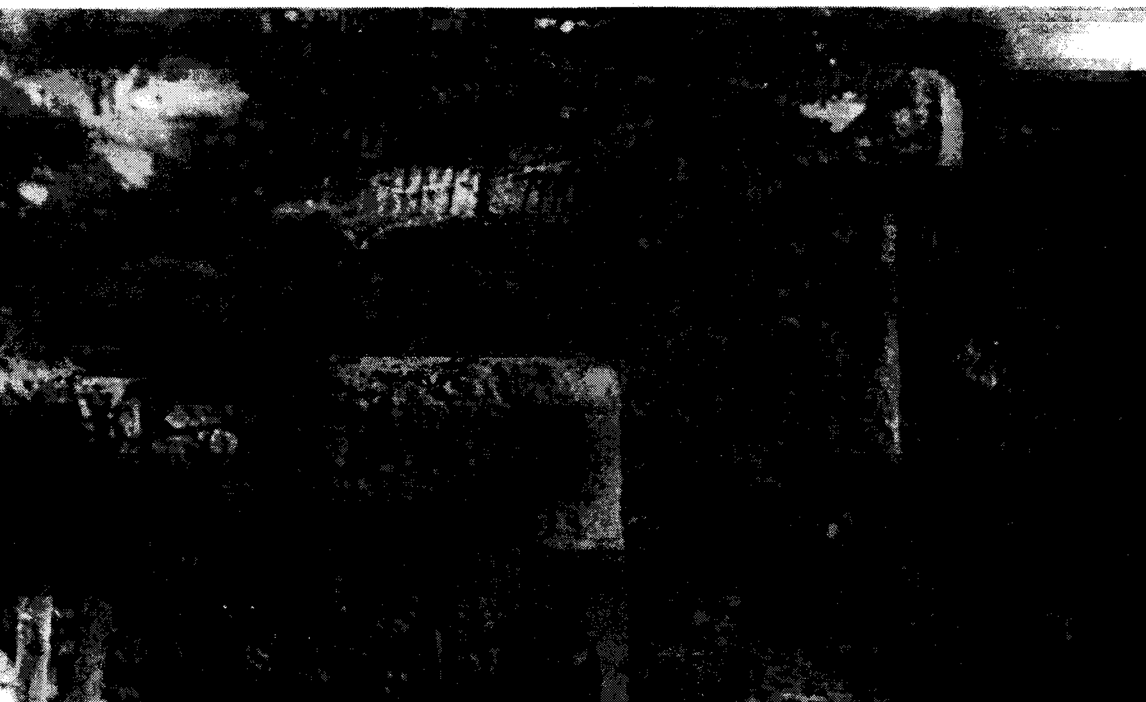

ELO KASIDOLI (PRIBOJ NA LIMU) 1943.: Četnici pale selo 7. februara 1943.

SELO KASIDOLI (PRIBOJ NA LIMU) 1943.: Ruševine gornjeg sela Gajevi koga su
7. februara 1943. uništili četnici.

ONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Ustaški zločinci na djelu.

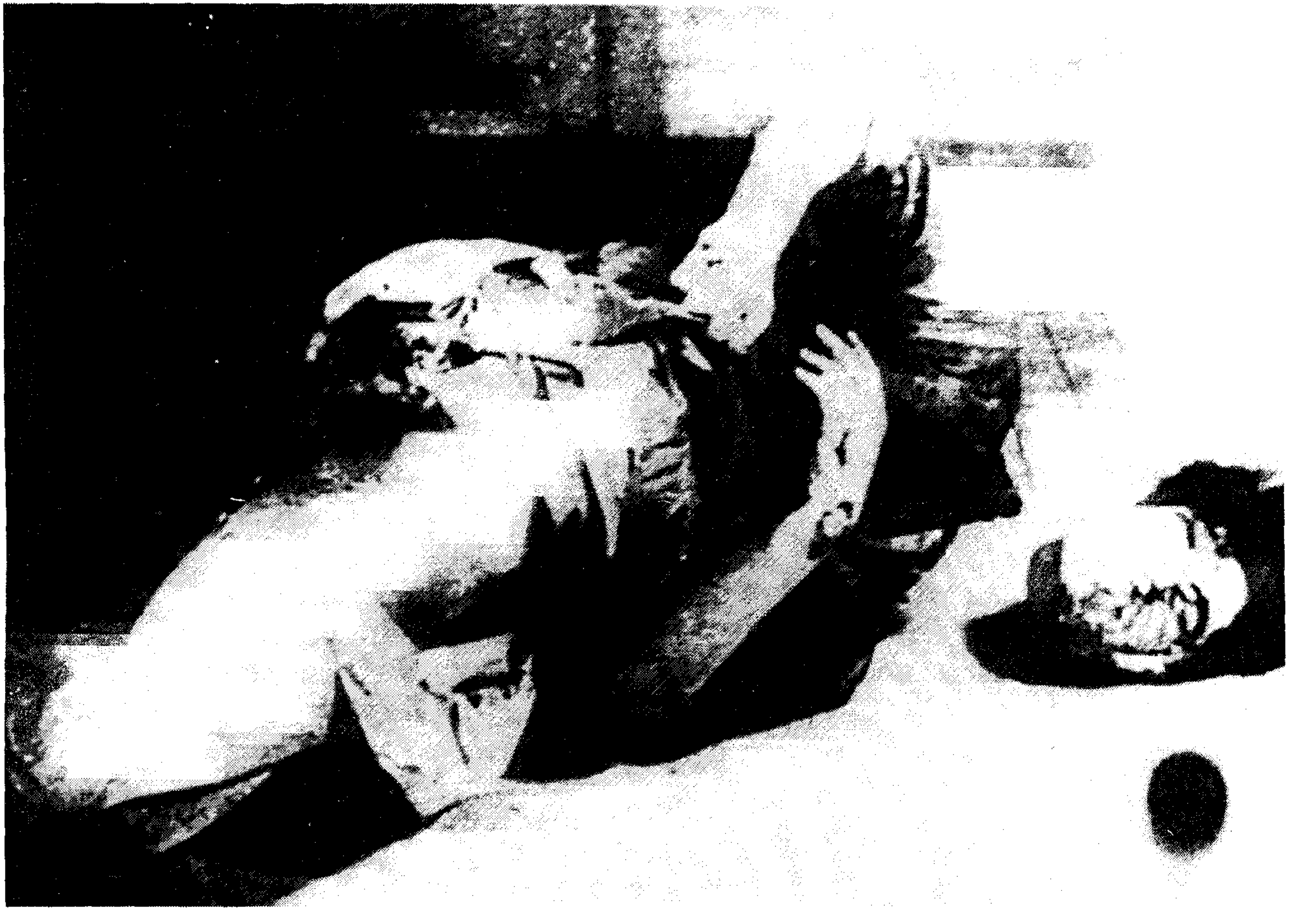

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Ustaški zločini.

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.:
Okovana žrtva.

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941–1945

[illegible]CENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Gradina - najveća masovna grobnica logoraša.

KONCENTRACIONI LOGOR STARA GRADIŠKA: Džemo Krvavac, publicista i književnik, ubijen je u logoru 1942.

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.:
Zijo Dizdarević, književnik, ubijen je u logoru 1942.

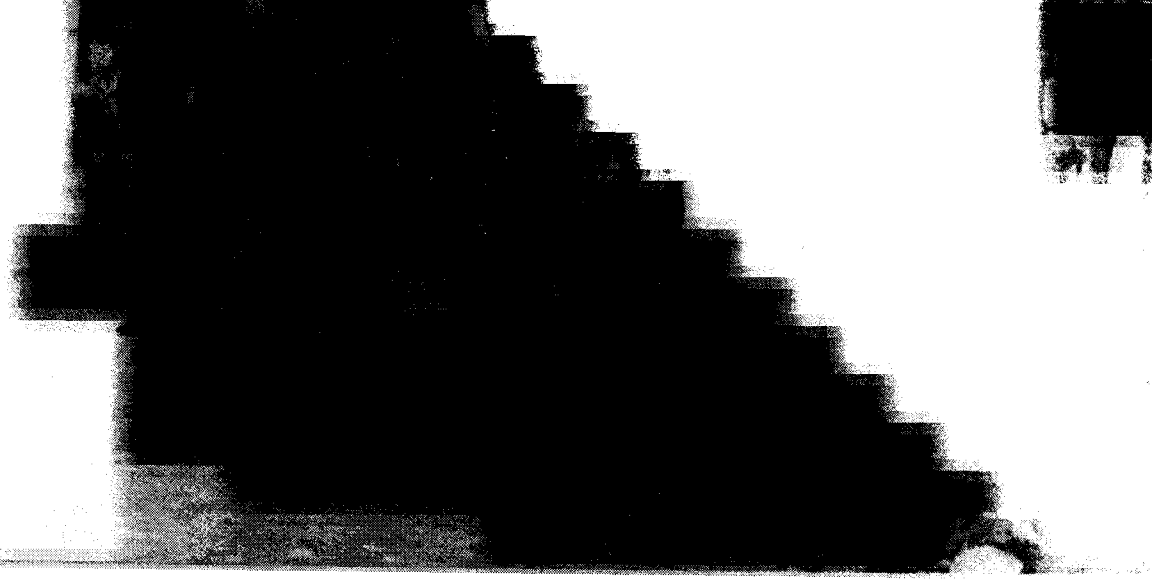
KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Ibrahim Tarabar (iz Zenice), zatočenik (u logor je upućen 15. aprila 1942.).

KONCENTRACIONI LOGOR JASENOVAC 1941.-1945.: Šukrija Uzunović (iz Zenice) zatočenik (u logor je upućen 15. aprila 1942.).

KONCENTRACIONI LOGOR STARA GRADIŠKA 1941.-1945
Atifa Lipničević (iz Bijeljine) je sredinom 1944. nasradala u logor

SARAJEVO 28. MART 1945.: Ustaški zločini na Marijin Dvoru

SARAJEVO APRILA 1945.: Dženaza žrtvama ustaških zločina.

Korišteni izvori

a) Neobjavljeni

Arhivski fondovi i zbirke

Arhiv Bosne i Hercegovine (Sarajevo)
- Zemaljska komisija Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača:
  - Zapisnici
  - Zločini
  - Žrtve
  - Referati
  - Velika župa Vrhbosna

Arhiv Gazi-Husrev begove biblioteke (Sarajevo)

Arhiv Hrvatske (Zagreb)
- Javno tužilaštvo Republike Hrvatske

Arhiv Jugoslavije (Beograd)
- Državna komisija Demokratske Federativne Jugoslavije za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača

Arhiv Mešihata islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (Sarajevo)

Arhiv Vojnoistorijskog instituta (Beograd)
- Nezavisna Država Hrvatska
- Četnička arhiva

Historijski muzej Bosne i Hercegovine (Sarajevo)

Spomen područje - Jasenovac (Jasenovac)

b) O b j a v l j e n i

mail Čekić,
gresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991.-1993.,
arajevo, 1994.

sti autor,
**etnički zločini genocida nad Bošnjacima u
ugoistočnoj Bosni i Sandžaku 1941.-1943,** Znanstveni skup:
stočna Bosna i Sandžak, 23. maj 1994, Sarajevo, 1996.

ladimir Dedijer - Antun Miletić,
enocid nad Muslimanima 1941.-1945., Zbornik
okumenata i svjedočenja, Sarajevo, 1990.

okumenti o izdajstvu Draže Miihailovića, knj.1, Beograd, 1945.

luhamed Hadžijahić,
osebnost Bosne i Hercegovine i stradanja Muslimana,
arajevo, 1991.

zdajnik i ratni zločinac Draža Mihailović pred sudom,
tenografske bilješke i dokumenti sa suđenja Dragoljubu Draži
lihailoviću, Beograd, 1946.

ntun Miletić,
oncentracioni logor Jasenovac, Dokumenta,
nj. I-III, Beograd, 1986./1987.

**dmetnička zvjerstva i pustošenja u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj
prvim mjesecima života Hrvatske Narodne Države,**
agreb, 1942.

**bornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu
aroda Jugoslavije,** tom XIV, knj. 1, Beograd, 1981. i knj. 2,
eograd, 1983.

Registar ličnih imena

A

B

C

Č

Ć

Đ

DŽ

G

H

J

K

L

M

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

W

Z

Ž

Registar geografskih imena

A

B

C

Č

Ć

D

Đ

DŽ

F

G

H

J

K

M

N

R

Š

T

U

V

Z

Na osnovu MIŠLJENJA Federalnog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 08-455-253-4/97 od 7.7.1997. ova knjiga je kao proizvod iz člana 19. stav 1. tačka 12. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga oslobođena plaćanja poreza na promet proizvoda i usluga.